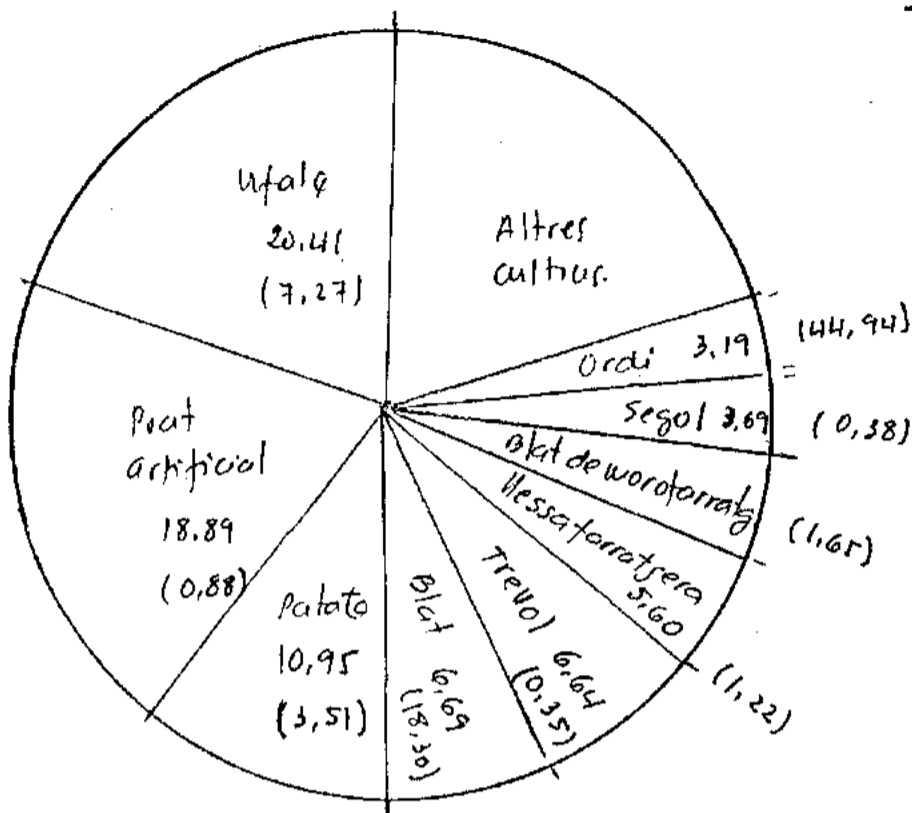

PRINCIPALS CULTIUS HERBACIS DE SECA SEGONS LA SUPERFICIE OCUPADA
(en percentatges)

Els principals cultius segons la superfície són ufalç i prat artificial, els quals ocupen el 39 per cent de la superfície d'herbàcis de secà, segueixen en importància relativa patates, trèvol, blat i vessa farratgera.

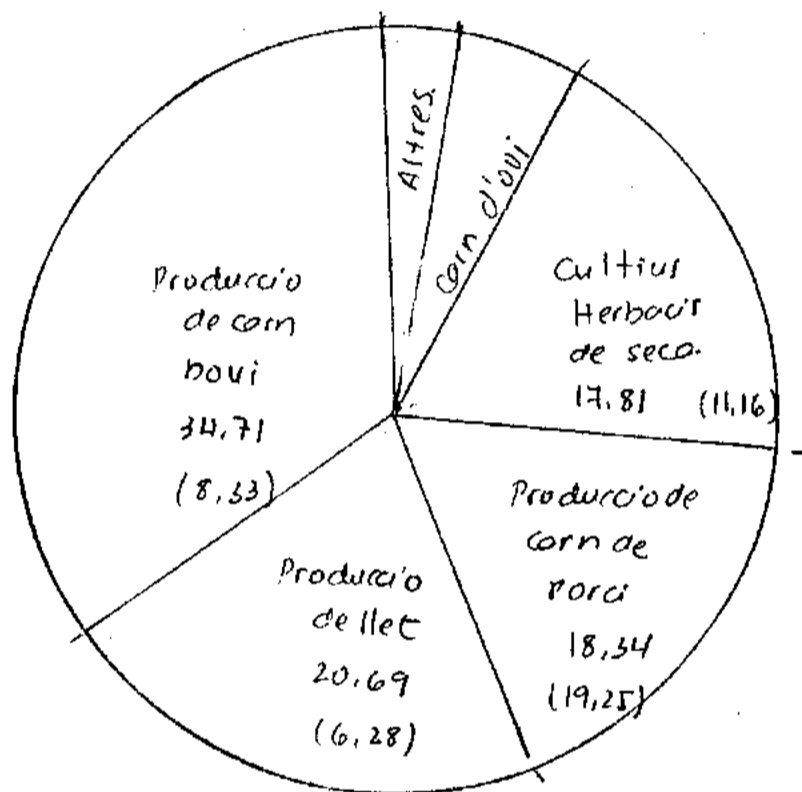
L'especialització de la comarca es situa en el sègol, patates, blat de moro farratger, sorgo, ufalç, trèvol, vessa farratgera i prat artificial. En general es pot dir que el subsector agrícola va dirigit fonamentalment cap a la producció d'inputs necessaris pel subsector ramader.

El valor de la producció de l'agricultura del Ripollés és de 1.010 milions de pessetes, el 82 per cent de les quals són del subsector ramader i tan sols el 18 per cent correspon al subsector

agrícola. L'especialització del Ripollés en aquest darrer subsector es doncs molt considerable.

La distribució del valor de la producció per grans agregats de productes agrícoles i tipus de ramaderia es pot veure en el quadre següent:

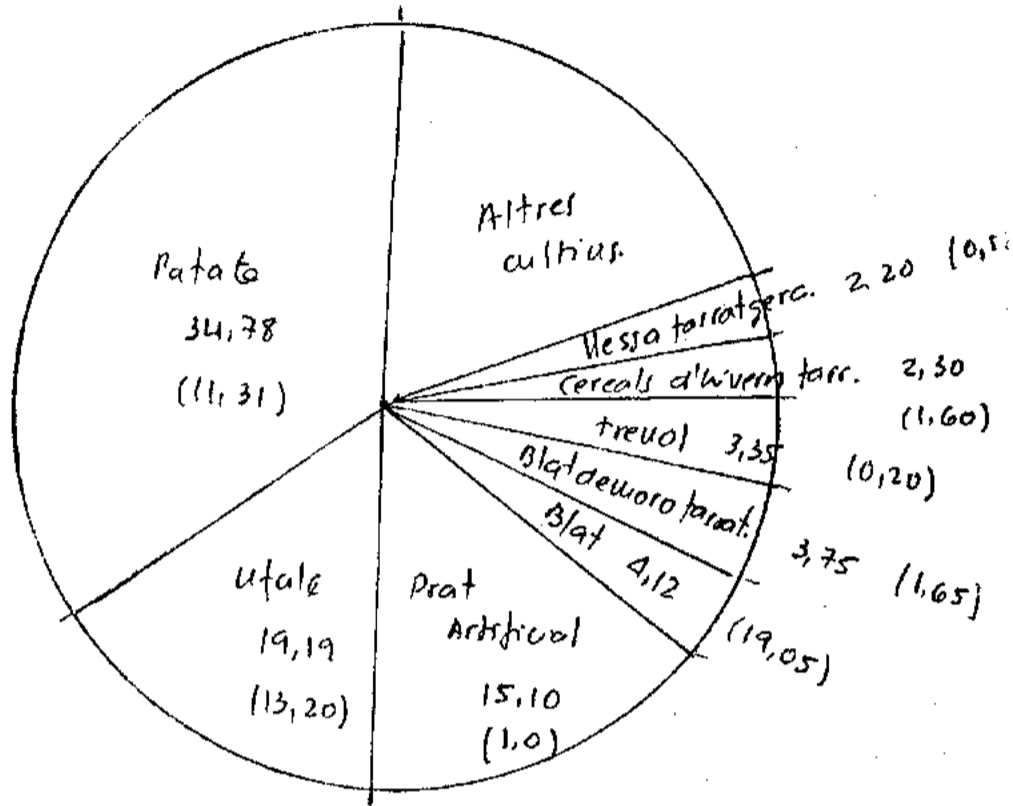
DISTRIBUCIO DEL VALOR DE LA PRODUCCIO PER GRANS AGREGATS DE PRODUCTES I TIPUS DE RAMADERIA (en percentatges)

Els cultius d'herbaci's de seca, producció de carn de boví i de porcí i producció de llet concentren el 92 per cent del valor de la producció total de la comarca. L'especialització de la comarca segons el valor de la producció es situa a herbaci's de seca per una banda i producció de carn de boví i oví i producció de llet pel que fa al subsector ramader.

Els principals productes agrícoles herbacis de secà es poden veure en el gràfic següent

PRINCIPALS CULTIUS HERBACIS DE SECA SEGONS EL VALOR DE LA PRODUCCIO (en percentatges)

Els principals productes herbacis cultivats a la comarca en el secà segons el valor produït són : patata, ufalç i prat artificial. L'especialització relativa segons el valor de la producció es situa en les patates, cereals d'hivern farratger, blat de moro farratger, l'ufalç, trèvol, vessa farratgera i prat artificial.

La renda de l'agricultura del Ripollés és de 400 milions de pessetes, el 73 per cent del subsector ramader i el 27 per cent de l'agrícola. Vegi's que la renda del subsector ramader és el 2,2 per cent de la renda d'aquest subsector a Catalunya, però, en canvi, el subsector agrícola participa en el conjunt de Catalunya en el 0,3 per cent.

Segons el Padró municipal de 1975 la població activa del Ripollés dedicada a l'agricultura és tan sols el 9,88 per cent. Això equival a 1.291 persones que, segons altres fonts estadístiques, semblen masses. De tota manera el baix percentatge de població activa dedicada a l'agricultura assenyala el poc pes de l'esmentat sector a l'economia del Ripollés.

Els nivells de mecanització es situen entorn de la mitja catalana, participant el valor de la maquinària en el conjunt de Catalunya en un 0,8 per cent. Destaca en termes relatius l'elevat nombre de motocultors concentrats a la comarca, l'1,5 per cent del nombre total de motocultors a Catalunya.

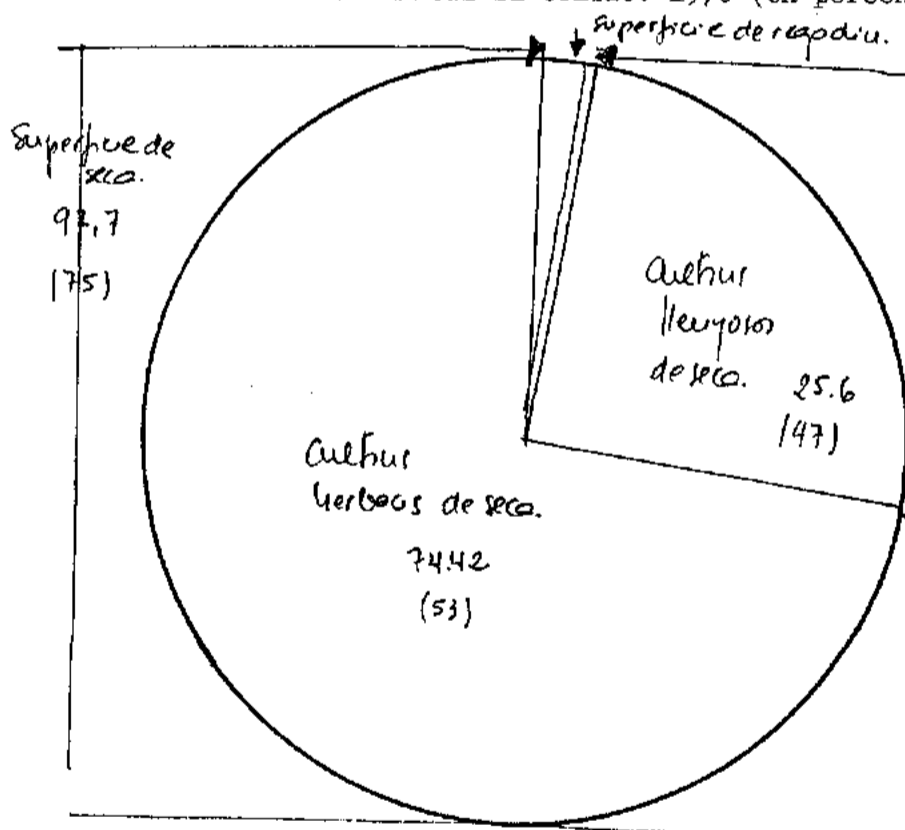
ANOIA

La comarca de l'Anoia té una superfície mitja, ocupa el 2,7 per cent de la total de Catalunya i la seva superfície cultivada és del 2,85 per cent, éssent de secà un 97,7% de la mateixa.

Dades bàsiques de la comarca

	<u>Comarca</u>	<u>% Catalunya</u>
Superfície total (Hes)	86.956	2,7
Superfície cultivada (Hes)	26.957	2,85
Producció total (milers de ptes)	2.031.264	1,92
" agrícola (milers de ptes)	1.032.886	2,01
" ramadera " " "	998.378	1,83
Renda total	867.580	1,7
Població activa agrària	2.334	1,8
Parc maquinària (milers de ptes)	880.478	2,6

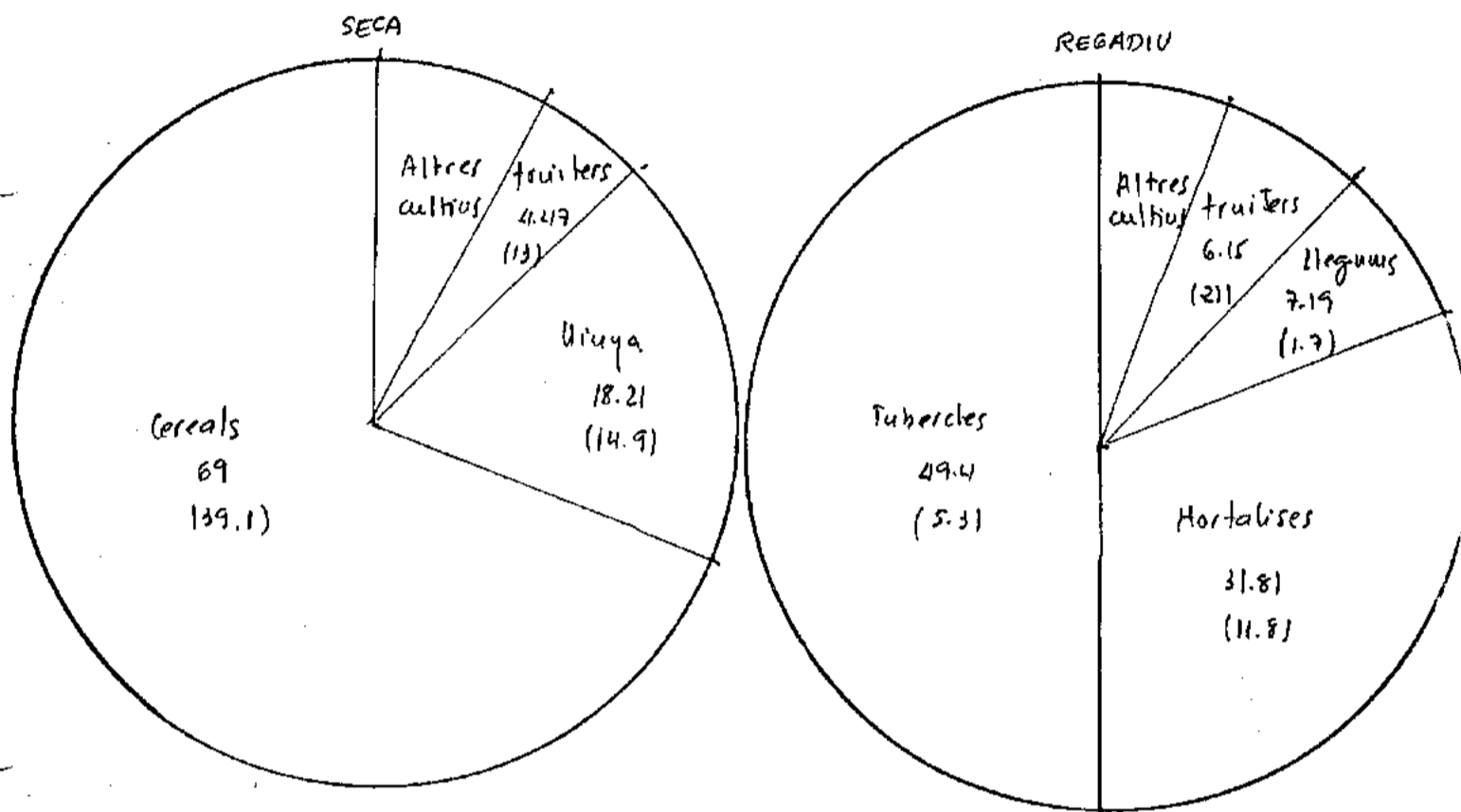
La seva distribució és la següent:

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE DE CULTIU. 1976 (en percentatges)

(x) Els percentatges que figuren entre parèntesi en els diferents diagrames corresponen al conjunt de Catalunya.

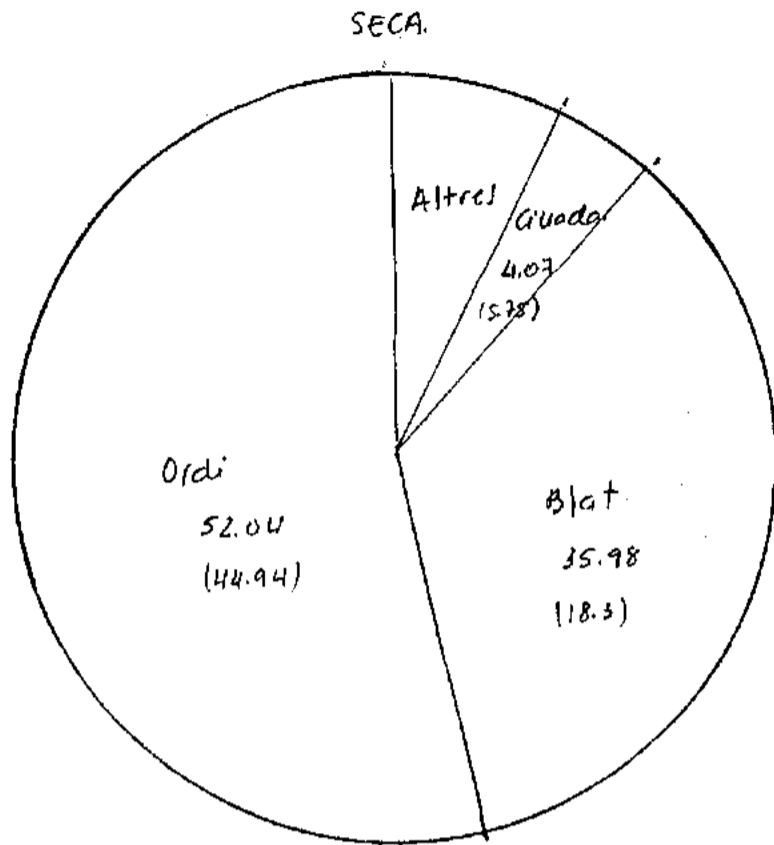
L'Anoia està especialitzada en el cultiu de secà i més concretament en el d'herbacis; la distribució per grups de productes es pot veure en el següent diagrama:

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA PER GRUPS DE PRODUCTES. 1976
(en percentatges)

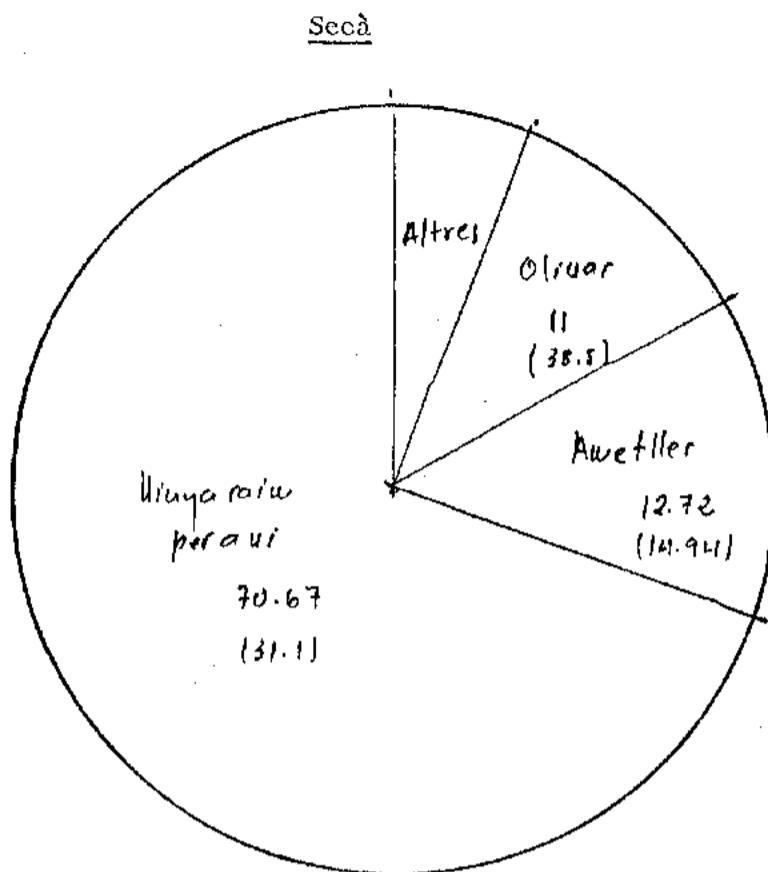
Com podem veure són els herbacis de secà els que tenen més importància en quant a superfície de cultiu, la qual es dedica principalment a cereals i més concretament a blat i ordi com es pot veure en el següent gràfic:

PRINCIPALS PRODUCTES HERBACIS SEGONS LA SUPERFICIE OCUPADA. 1976
(en percentatges)

El cultiu de llenyosos de secà ocupa un 25,6% del total de superfície cultivada al secà que es dedica a ametller, vinyes i oliveres, és a vinya de raïm per a vi al que s'especialitza la comarca com ens indica el següent diagrama:

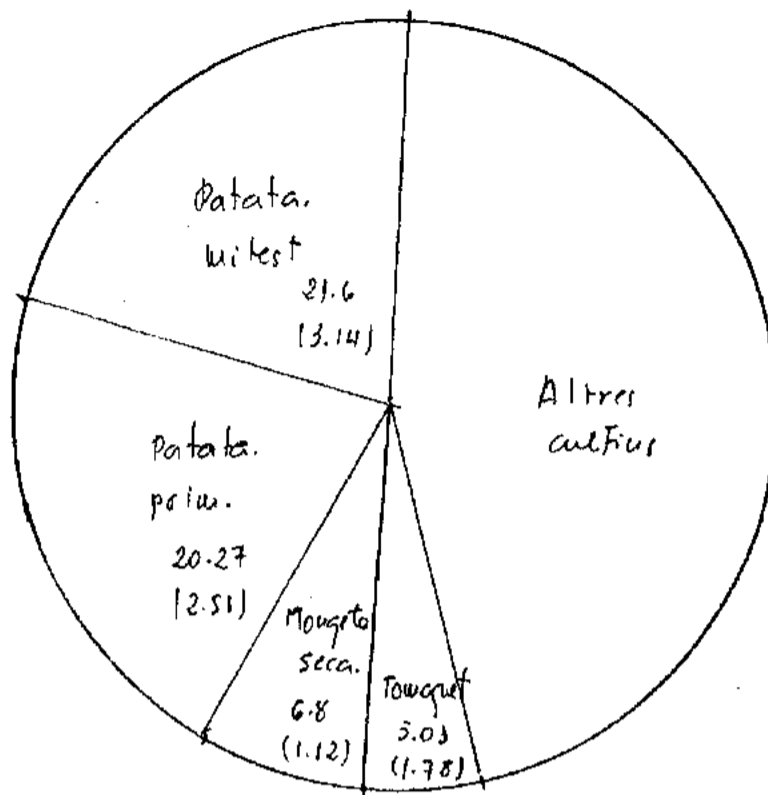
PRINCIPALS PRODUCTES LLENYOSOS SEGONS LA SUPERFICIE OCUPADA. 1976
(en percentatges)

Tan sols el 2,25 per cent de la superfície cultivada a l'Anoia es dedica a regadiu, mentre que la mitja catalana és del 25%. Aquesta superfície està dedicada quasi en la totalitat al cultiu d'herbacis, mostrant certa especialització en llegums, tubercles i hortalisses, éssent la mongeta seca, la patata prim, i la mitest, el tomàquet, pebrot, ceba i mongeta verda els principals productes com es veu en el diagrama:

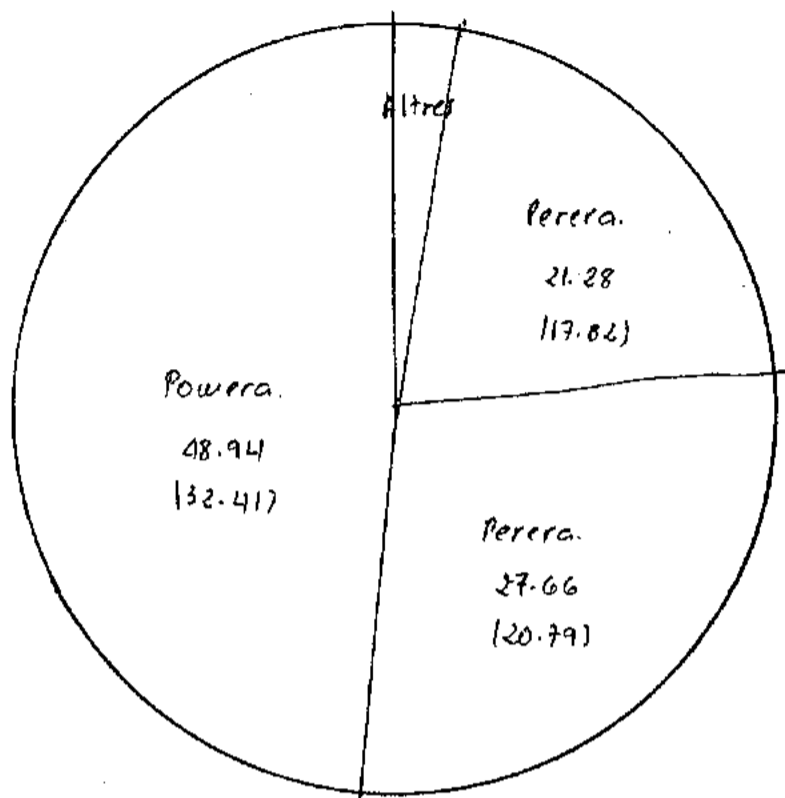

PRINCIPALS PRODUCTES HERBACIS DE REGADIU SEGONS LA SUPERFICIE OCUPADA. 1976 (en percentatges)

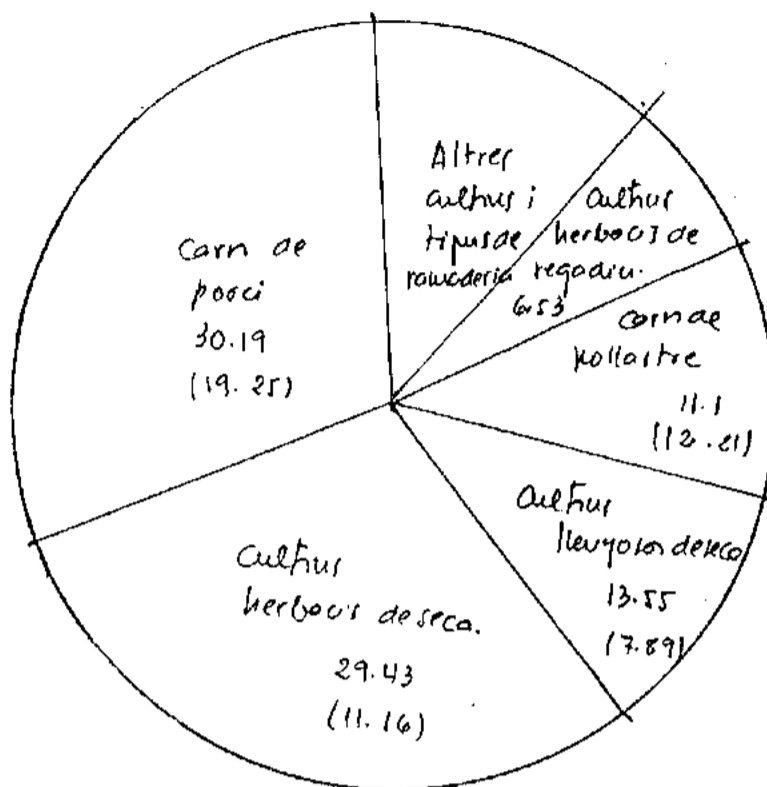
El pes del cultiu de llenyosos de regadiu en aquesta comarca és bastant més petit que a la mitja catalana éssent bàsicament fruiters el grup que ocupa aquesta superfície i pomera i perera, cirerer i presseguer els principals productes. El següent gràfic ens ajuda a veure-ho:

PRINCIPALS PRODUCTES LLENYOSOS DE REGADIU SEGONS LA SUPERFICIE
OCUPADA. 1976 (en percentatges)

El valor de la producció del sector agrícola de l'Anoia és el 1,92 per cent del valor d'aquest sector a tota la regió éssent un 51 per cent el pes del subsector agrícola i un 49 per cent el del ramader, el que suposa una certa especialització agrícola de la comarca si ho comparem amb la mitja catalana, la distribució d'aquest valor és la següent:

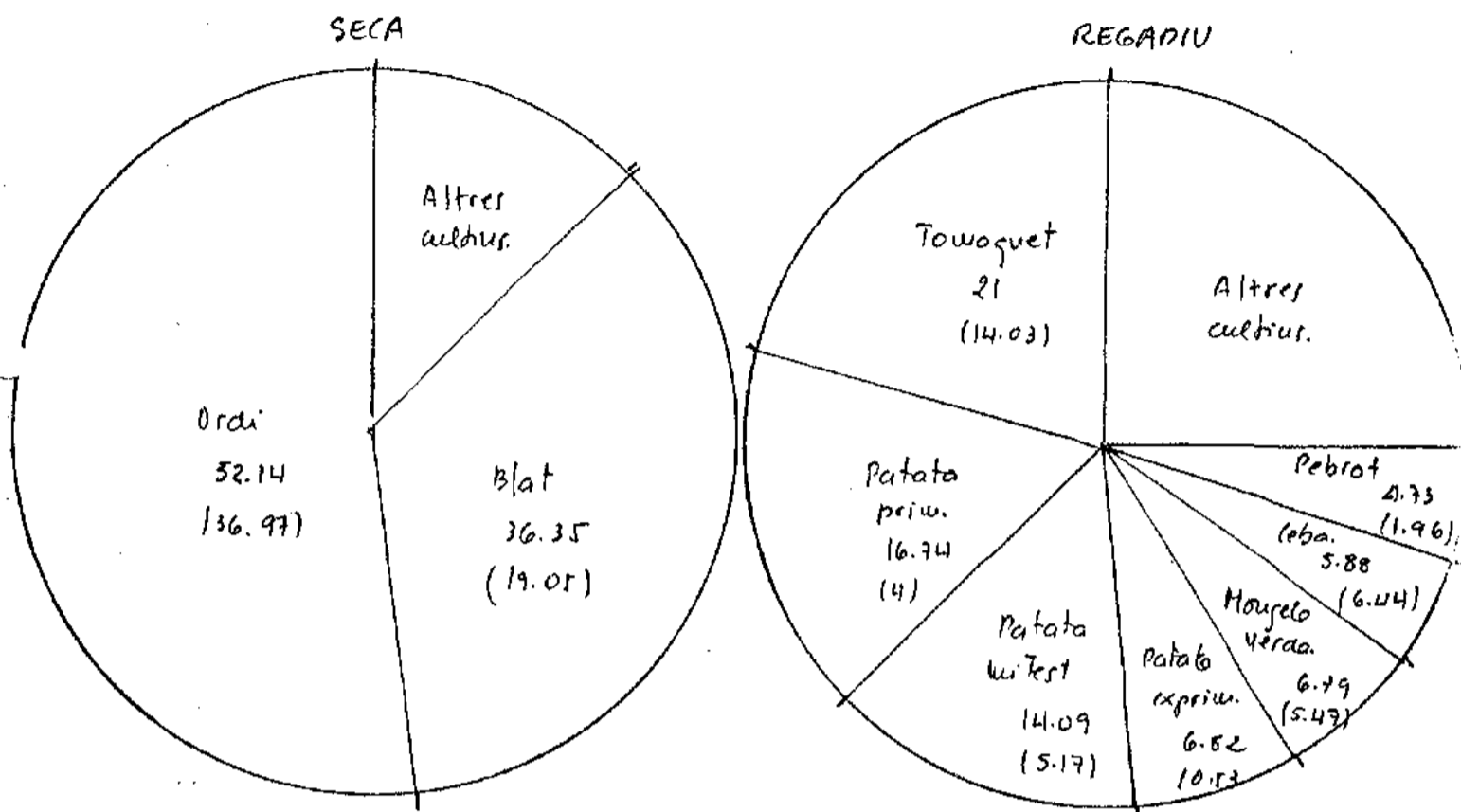
DISTRIBUCIO DEL VALOR DE LA PRODUCCIO PER GRUPS DE PRODUCTES AGRICOLES I TIPUS DE RAMADERIA. 1976 (en percentatges)

Com podem observar aquesta comarca mostra una especialització ramadera en carn de porcí que té un valor que és el 30,2 per cent del total del valor del sector agrari de l'Anoia.

En quant al subsector agrícola són els herbacis de secà els que tenen més importància, el seu valor és el 5 per cent del valor total d'herbacis de secà a Catalunya, distribuint-se per productes de la següent manera:

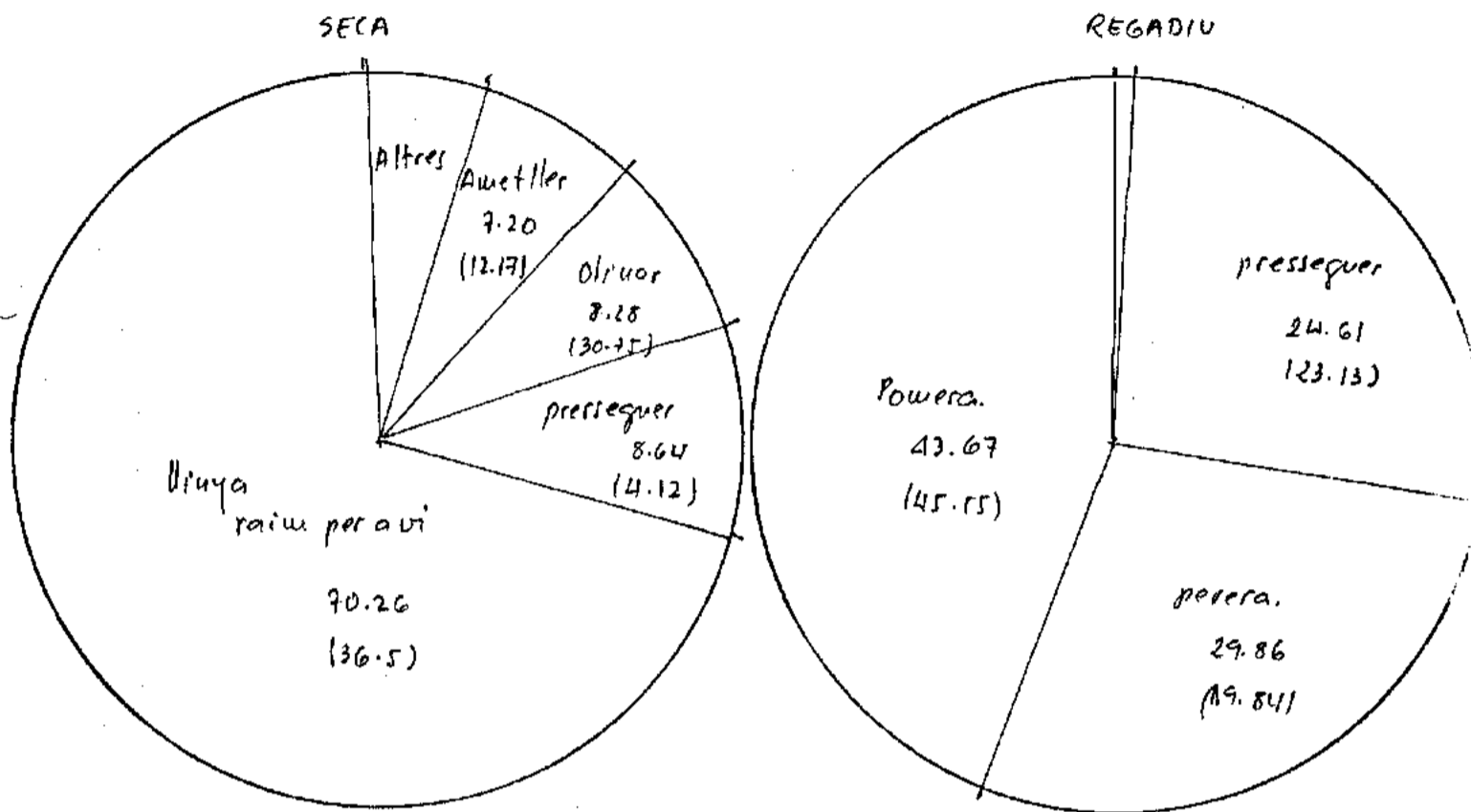
PRINCIPALS PRODUCTES HERBACIS SEGONS EL VALOR DE LA PRODUCCIO. 1976
(en percentatges)

Són també el blat i l'ordi els productes que tenen més pes dintre d'aquest grup.

La distribució en quant a participació dels principals productes en el valor dels herbacis de secà i llenyos de secà i regadiu és la següent:

PRINCIPALS PRODUCTES LLENYOSOS SEGONS EL VALOR DE LA PRODUCCIO. 1976
(en percentatges)

Aquesta ens mostra la mateixa especialització en productes principals que la que ja havíem esmentat abans al parlar de superfícies.

La renda total del sector agrari és l'1,7 per cent de la total catalana, el que representa una participació més aviat baixa, d'aquesta el 79 per cent és degut al subsector agrícola i el 21 per cent al ramader.

La població activa agrària era el 7,98 per cent del total de població activa al 1970 i 6,76 per cent al 1975 representant l'1,6 i l'1,8 per cent del total de població activa agrícola de Catalunya, ho sigui que es pot apreciar un descens en l'ocupació agrícola de la comarca però aquest ha sigut més petit aquí que a la mitja de Catalunya.

El valor de la maquinària agrícola d'aquesta comarca és el 2,6 per cent del de tota la regió destacant en unitats físiques el nombre de tractors i el de recol·lectores de cereals.

BAGES

La comarca del Bages és relativament grossa en extensió total doncs ocupa quasi el 4 per cent de la superfície total catalana però, en canvi, tan sols concentra el 2,29 per cent de la superfície cultivada al Principat. Això és conseqüència de l'elevada superfície de mont per a fusta (el 24,2 per cent de la superfície total) i superfície de pastius (19,9 per cent del total de la comarca).

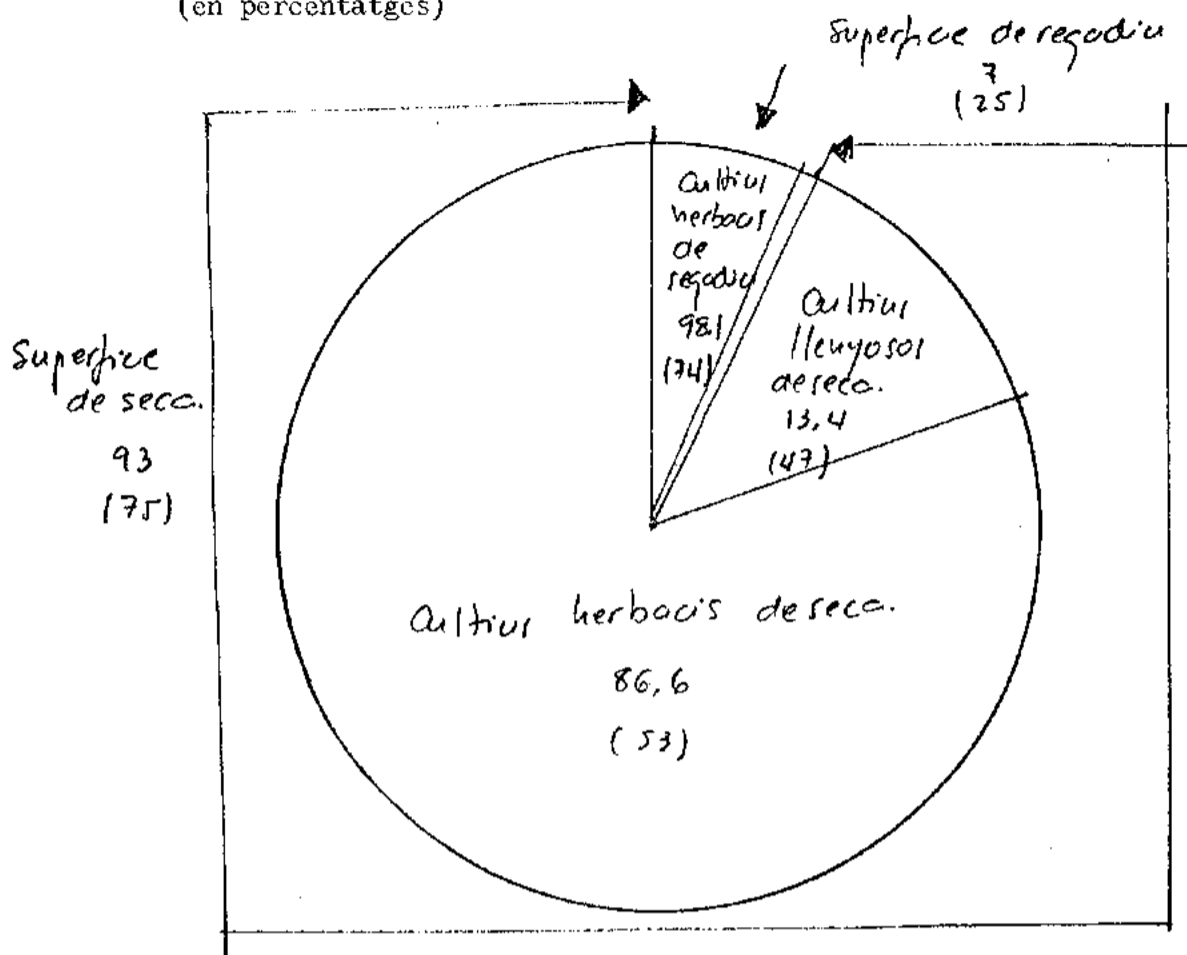
Dades bàsiques de la comarca

	<u>Comarca</u>	<u>% Catalunya</u>
Superfície total (Hes)	125.822	3,9
Superfície cultivada (Hes)	21.628	2,29
Producció total (milers ptes)	3.639.447	3,43
" agrícola (milers ptes)	869.523	1,69
" ramadera " "	2.769.924	5,07
Renda total	1.137.199	2,3
Població activa agrària	2.985	2,3
Parc maquinària (milers ptes)	1.033.594	3

La superfície cultivada de la comarca és tan sols el 17 per cent de la superfície de la comarca i es distribueix segons es pot veure a continuació:

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA. 1976

(en percentatges)

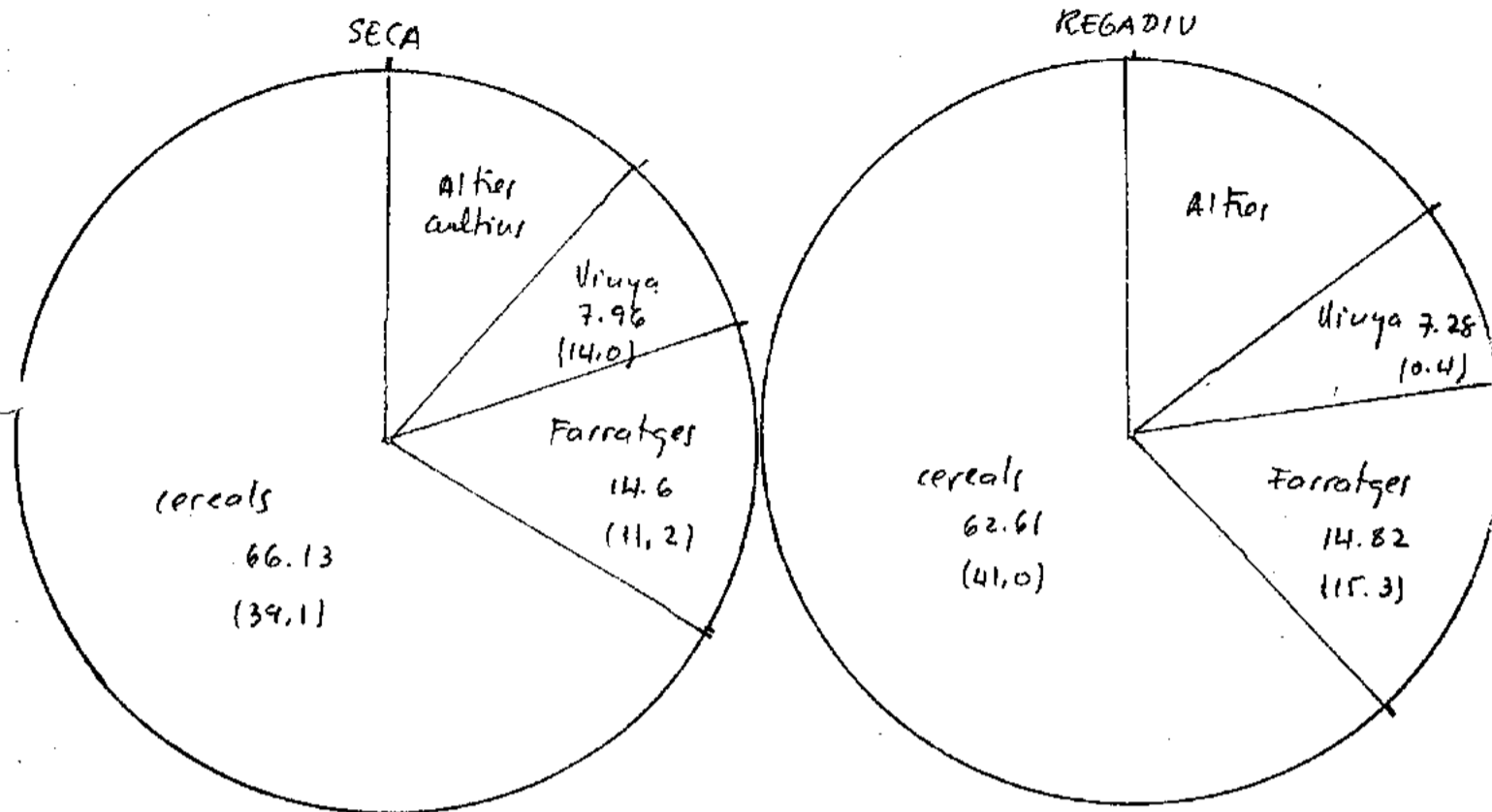
(*) Tots els percentatges que figuren entre parèntesi en aquest i altres diagrames corresponen al conjunt de Catalunya.

Les terres del Bages són pràcticament totes de secà i dedicades a cultius herbacis. En regadiu tan sols existeixen 1.517 hectàrees dedicades quasi totes a cultius herbacis.

La distribució de la superfície per grups de productes cultivats ha sigut representada en els gràfics següents:

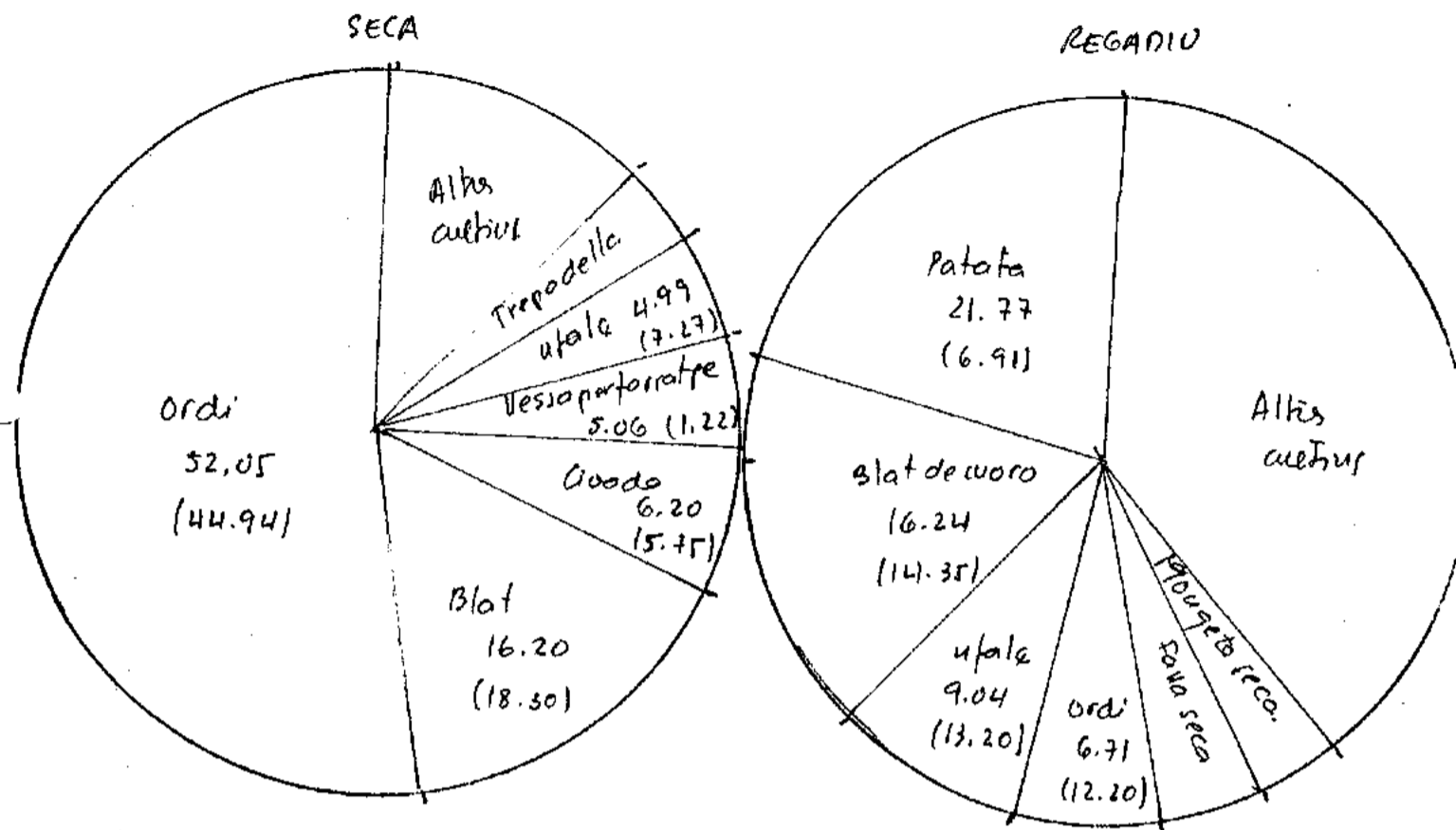
DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA PER GRUPS DE PRODUCTES. 1976
(en percentatges)

La superfície és destinada fonamentalment al cultiu de cereals i farratges tan en el secà com en el regadiu. En termes relatius la comarca cultiva preferentment cereals, lleguminoses, tubercles i farratges en el secà, i cereals i vinya en el regadiu.

Els principals cultius segons la superfície ocupada han sigut representats en els diagrames següents tenint en compte la distribució entre herbacis i llenyosos, secà i regadiu.

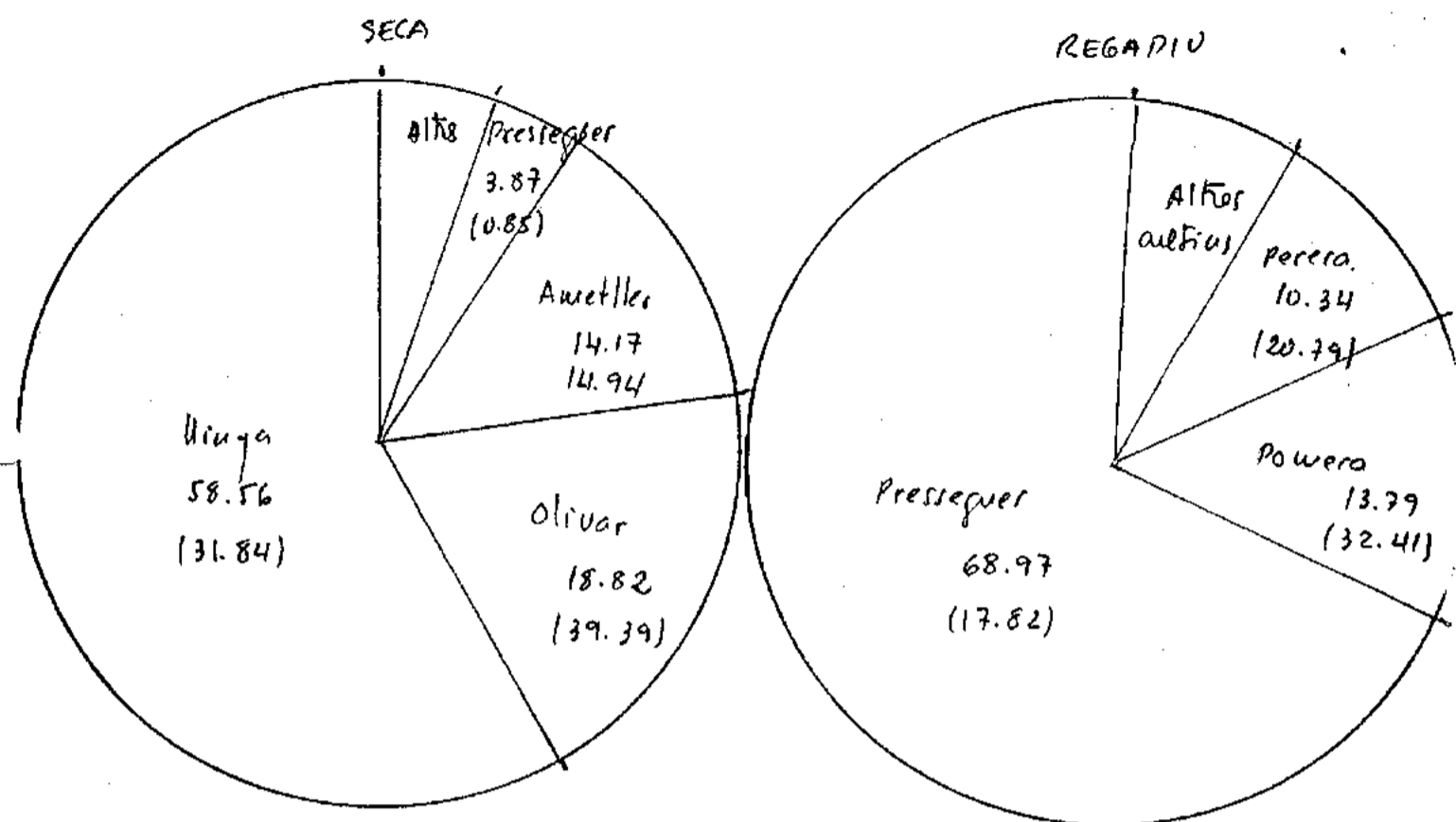
PRINCIPALS CULTIUS HERBACIS SEGONS LA SUPERFICIE OCUPADA
(en percentatges)

La superfície dedicada a herbacis de secà és ocupada fonamentalment per l'ordi i blat, ambdòs cultius concentren quasi el 70 per cent de tota la superfície d'herbacis de secà. En el regadiu, els dos cultius principals són patata, blat de moro, ufalç, ordi i mongeta i fava seca.

En aquest grup de cultius herbacis l'especialització relativa de la comarca es centra en l'ordi, civada, trepadella i vessa farratgera en el secà i blat de moro, mongeta i fava seca, patata, nap farratger, col i cabdell, enciam i tomàquet en el regadiu.

PRINCIPALS CULTIUS LLENYOSOS SEGONS LA SUPERFICIE OCUPADA
(en percentatges)

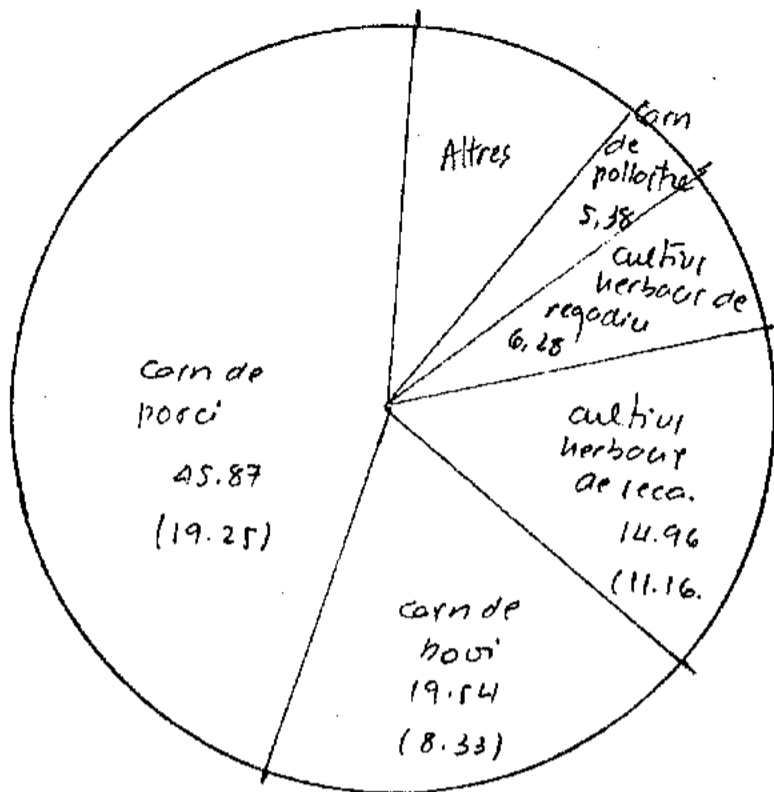

Els principals cultius llenyosos a la comarca són : vinya, olivar i ametller en secà i presseguer, pomera i perera en el regadiu. En aquest cas l'especialització segons la superfície ocupada es situa en presseguer, en secà i regadiu, i vinya en secà.

La comarca produeix per valor de 3.631 milions de pessetes, 24 per cent dels quals són produïts pel subsector agrícola i el 76 per cent pel subsector ramader. Aquest subsector participa amb el 5,07 per cent de la producció ramadera de Catalunya el que assenyal·la l'elevada especialització de la comarca en l'esmentat subsector.

La distribució del valor de la producció per grans agregats de productes agrícoles i tipus de ramaderia s'ha representat en el diagrama següent:

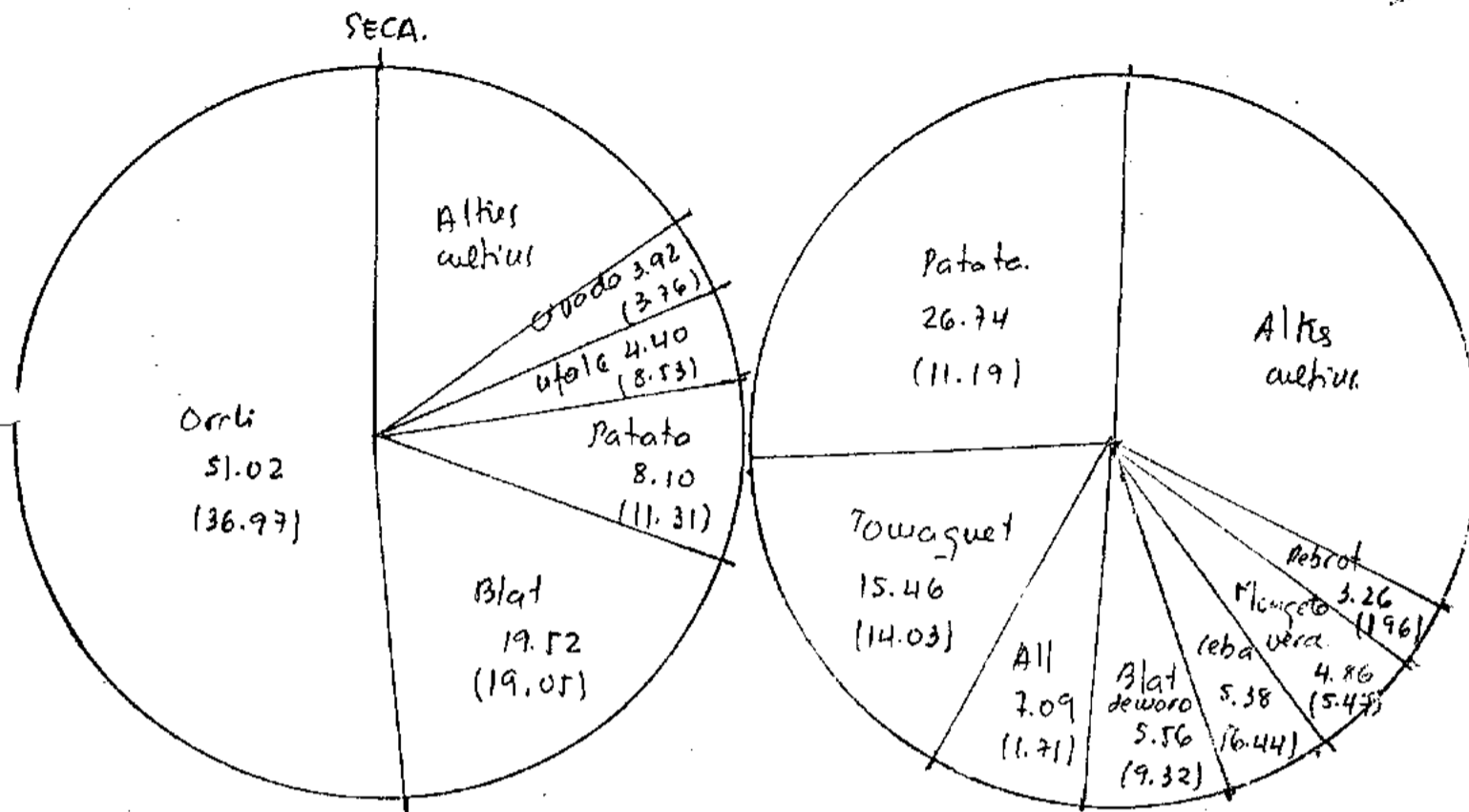
DISTRIBUCIO DEL VALOR DE LA PRODUCCIO PER GRANS AGREGATS DE PRODUCTES AGRICOLES I TIPUS DE RAMADERIA (en percentatges)

Els productes herbacis de secà, carn de boví i carn de porc produeixen més de les 3/4 parts del valor total produït a la comarca. L'especialització relativa de la comarca segons el valor de la producció es pot situar en els cultius herbacis de secà, producció de carn de boví, de porcí i pollastre.

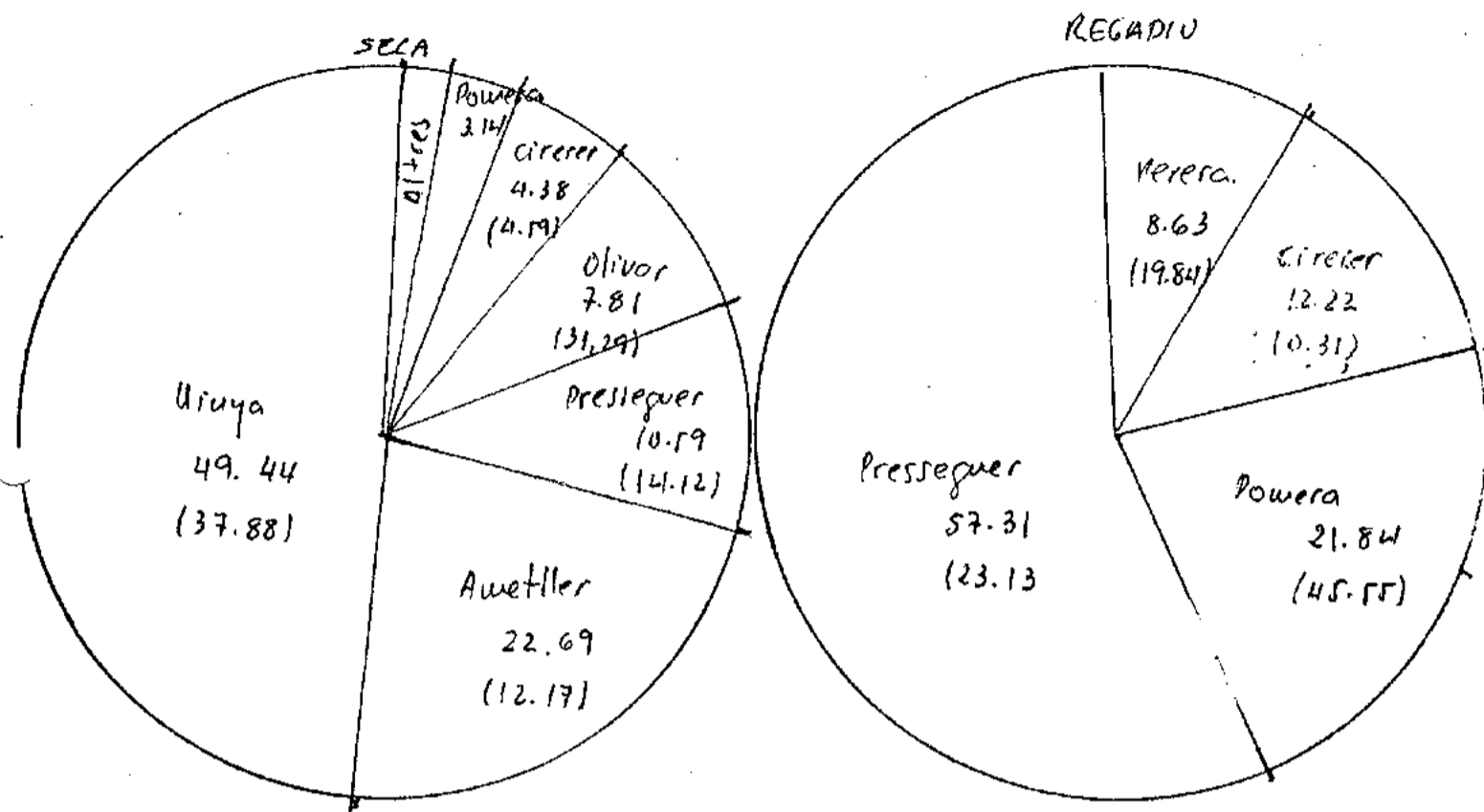
Els principals cultius agrícoles segons el valor de la producció s'han representat en els gràfics que figuren a continuació :

PRINCIPALS CULTIUS HERBACIS DE LA COMARCA SEGONS EL VALOR DE LA PRODUCCIO (en percentatges)

L'ordi i el blat produeixen el 70 per cent del valor produït pel conjunt d'herbacis de secà, per altra banda, patates, tomàquet, all, blat de moro i ceba són els productes principals dins el conjunt de cultius herbacis de regadiu. L'especialització de la comarca segons el valor de la producció es situa en els productes següents : ordi, en el secà; mongeta seca, patata, col i cabdell, albergínia, pebrot all i pèsol verd en el regadiu.

PRINCIPALS CULTIUS LLENYOSOS CULTIVATS A LA COMARCA SEGONS EL VALOR DE LA PRODUCCIO

Pel que fa a cultius llenyosos cal destacar com més importants la vinya, l'ametller i presseguer en el secà i presseguer, pomera, cirerer i perera en el regadiu. La comarca tendeix a cultivar preferentment dins el conjunt de cultius llenyosos : pomera, presseguer, ametller i vinya en el secà i cirera i presseguer en el regadiu.

La renda de l'agricultura de la comarca és de 1.137 milions de pessetes, el 48 per cent procedeix del subsector agrícola i el 52 per cent del ramader. L'especialització ramadera de la comarca és doncs força clara.

La població activa dedicada a l'agricultura és, segons el Padró, el 4,87 per cent de la població activa total de la comarca,

percentatge més baix que el registrat pel conjunt de Catalunya, la qual cosa indica que l'economia de la comarca depèn relativament molt poc del sector primari.

El valor de la maquinària de la comarca és el 3 per cent del valor total de la maquinària destinada als subsectors agrícola i ramader de Catalunya. Destaca l'elevat nombre d'equips de sembrar-adobar, dels quals es localitzen a la comarca respecte al conjunt de Catalunya el 3,7 per cent. En general, els nivells de mecanització es situen entorn de la mitja catalana.

BERGADA

El Bergadà és una comarca de dimensió geogràfica força elevada doncs ocupa el 3,5 per cent de la superfície total catalana, però en canvi les terres cultivades són molt poques, unes 8.600 hectàrees, que tan sols representen el 0,9 per cent de la superfície cultivada de Catalunya. La major part de la superfície de la comarca és de pastius (30 per cent) i mont per a fusta (34 per cent).

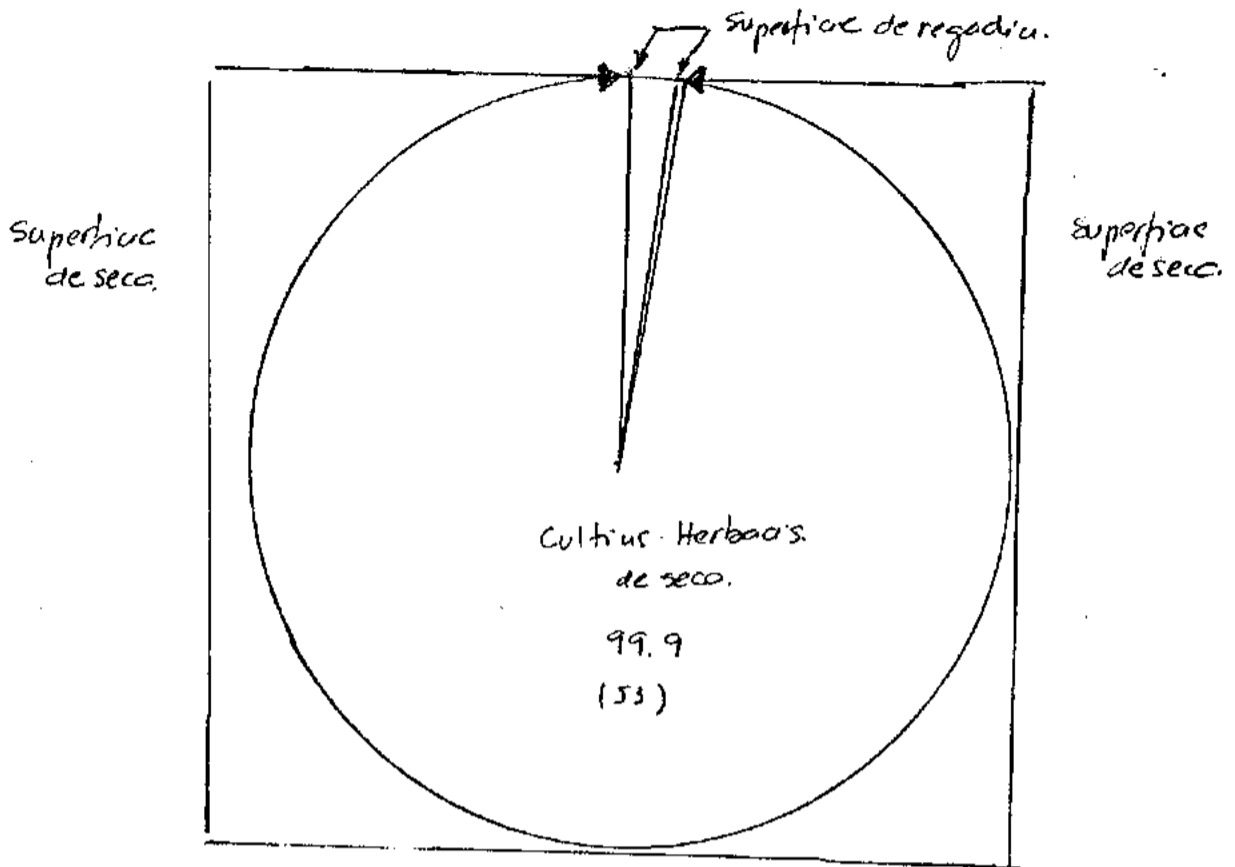
Dades bàsiques de la comarca

	<u>Comarca</u>	<u>% Catalunya</u>
Superfície total (Hes)	112.697	3,5
Superfície cultivada (Hes)	8.606	0,91
Producció total (milers de ptes)	1.489.363	1,41
" agrícola (milers de ptes)	270.332	0,53
" ramadera " " "	1.219.031	2,23
Renda total	445.447	0,9
Població activa agrària	1.791	1,4
Parc maquinària (milers de ptes)	414.155	1,2

La distribució de la superfície cultivada, que tan sols representa el 7,6 per cent de la superfície total de la comarca, es distribueix segons es pot veure en el diagrama següent:

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA. 1976 (en percentatges)

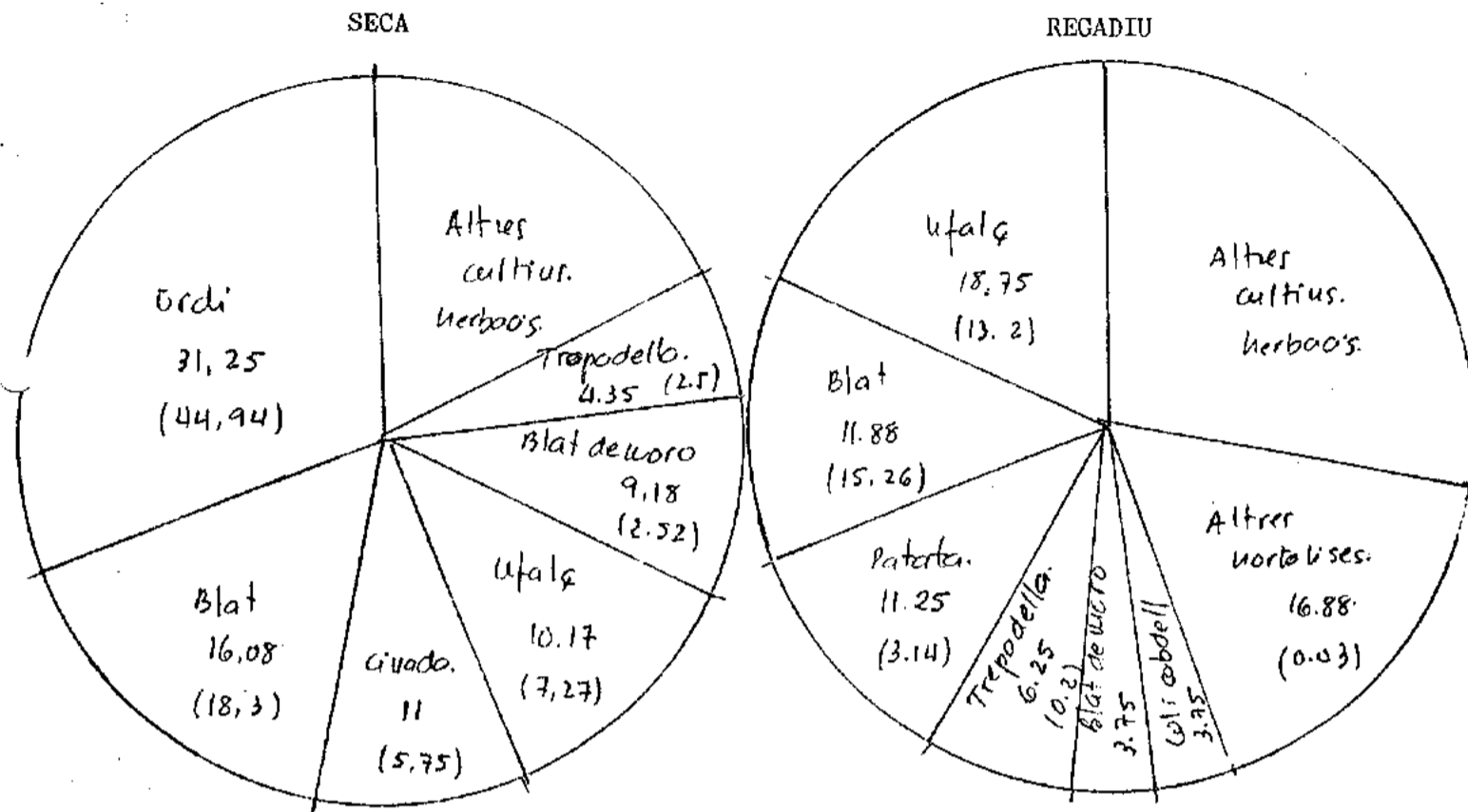

(*) Els percentatges entre parèntesi representen els registrats pel conjunt de Catalunya.

La major part de la superfície conreada és de secà i dedicada fonamentalment a cultius herbacis. En regadiu tan sols s'han contabilitzat 166 hectàrees de les quals 160 són dedicades a cultius herbacis. La superfície de secà es dedicada fonamentalment a cultivar cereals i farratges, aquests dos grups de cultius ocupen més del 90 per cent de la superfície total de secà. La poca extensió de terres de regadiu es destina a farratges, hortalisses i cereals.

Els principals cultius herbacis, és a dir, els predominants a la comarca segons la superfície han sigut representats en els gràfics següents:

PRINCIPALS CULTIUS HERBACIS SEGONS LA SUPERFÍCIE CULTIVADA. 1976
(en percentatges)

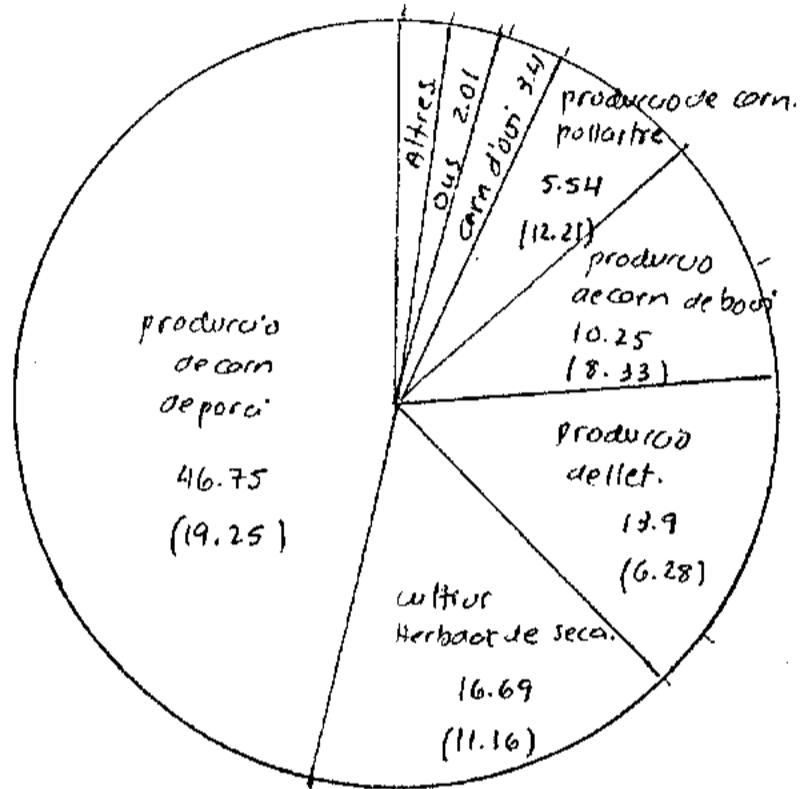
L'ordi, blat, civada, ufalç i blat de moro ocupen més de les 3/4 parts de la superfície dedicada a cultius herbacis de secà. Els principals cultius de regadiu són l'ufalç, blat, patata i trepadella.

L'especialització relativa de la comarca dins el conjunt de cultius herbacis i segons la distribució de la superfície es situa en l'ordi, civada, blat de moro i ufalç en el secà, i patata, ufalç, trepadella, col i cabdell, tomàquet, ceba i mongeta verda en el regadiu.

L'agricultura del Bergadà va produir l'any 1976 entorn dels 1.489 milions de pessetes, és a dir, l'1,41 per cent del valor produït pel conjunt de l'agricultura catalana. El subsector ramader va

produir el 82 per cent del total esmentat i el subsector agrícola el 18 per cent. L'especialització ramadera de la comarca segons la distribució del valor de la producció és doncs força clara.

DISTRIBUCIO DEL VALOR DE LA PRODUCCIO PER GRUPS DE PRODUCTES I TIPUS DE RAMADERIA. 1976 (en percentatges)

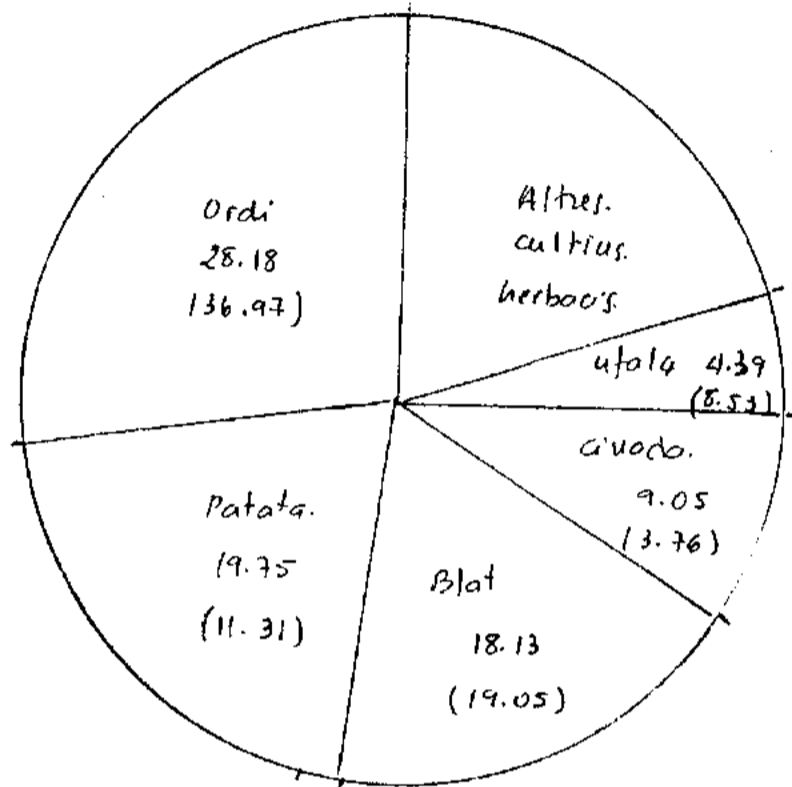

La producció de carn de porcí, cultius herbacis de secà i producció de llet i carn de boví concentren quasi el 90 per cent del valor total produït per l'agricultura del Bergadà.

L'especialització relativa de la comarca segons aquesta variable i mètode utilitzat es situa en els cultius herbacis de secà per una banda i producció de carn de porcí, boví i oví i producció de llet per l'altra.

Els principals cultius herbacis de secà segons el valor de la producció s'han representat en el gràfic següent:

PRINCIPALS CULTIUS HERBACIS DE SECA SEGONS EL VALOR DE LA PRODUCCIO.
1976 (en percentatges)

L'ordi, patata i blat produeixen més del 66 per cent del valor produït pel conjunt de cultius herbacis. En el conjunt dels principals cultius l'especialització relativa del Bergadà segons el valor produït es centra en la civada i patata.

La renda de l'agricultura del Bergadà es va situar a l'any 1976 entorn de 445 milions de pessetes, és a dir, el 0,9 per cent de la renda de l'agricultura catalana.

La renda per capita, calculada en base a les dades anteriors i segons les xifres de població elaborades segons el Padrò municipal de 1975, es situa per sota de la mitja catalana.

La població activa del Bergadà dedicada a l'agricultura representa el 9,8 per cent de la població activa total de la comarca, percentatge més elevat que el registrat pel conjunt de Catalunya però que de tota manera indica que l'economia del Bergadà té altres sectors econòmics dels quals depèn molt més.

Els nivells de mecanització de l'agricultura del Bergadà es situen entorn dels registrats per la mitja catalana. El valor de la maquinària agrícola a preus de reposició és de 414 milions de ptes, és a dir, l'1,2 per cent del conjunt de Catalunya.

SOLSONÉS

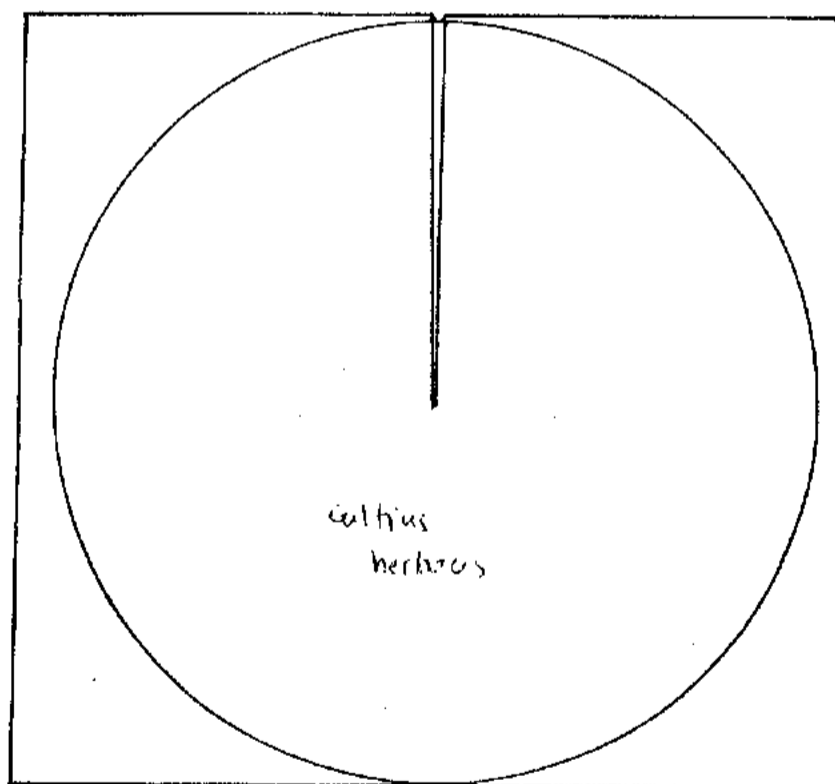
La comarca del Solsonés és relativament grossa segons la superfície total però en canvi caldria situar-la entre les comarques amb poca superfície cultivada, aquesta tan sols representa l'1,62 per cent de la total cultivada de Catalunya. Això és conseqüència de que la seva distribució general de les terres es caracteritza per un important pes dels pastius i mont per a fusta.

Dades bàsiques de la comarca

	<u>Comarca</u>	<u>% Catalunya</u>
Superfície total	99.864	3,1
" cultivada (Hes)	15,344	1,62
Producció total (milers ptes)	964.135	0,91
" agrícola (milers ptes)	532.086	1,04
" ramadera (" ")	432.049	0,79
Renda total	442.079	0,9
Població activa agrària	1.608	1,2
Parc maquinària	649.156	1,9

La superfície cultivada és de secà quasi en la seva totalitat segons es pot veure en el diagrama següent:

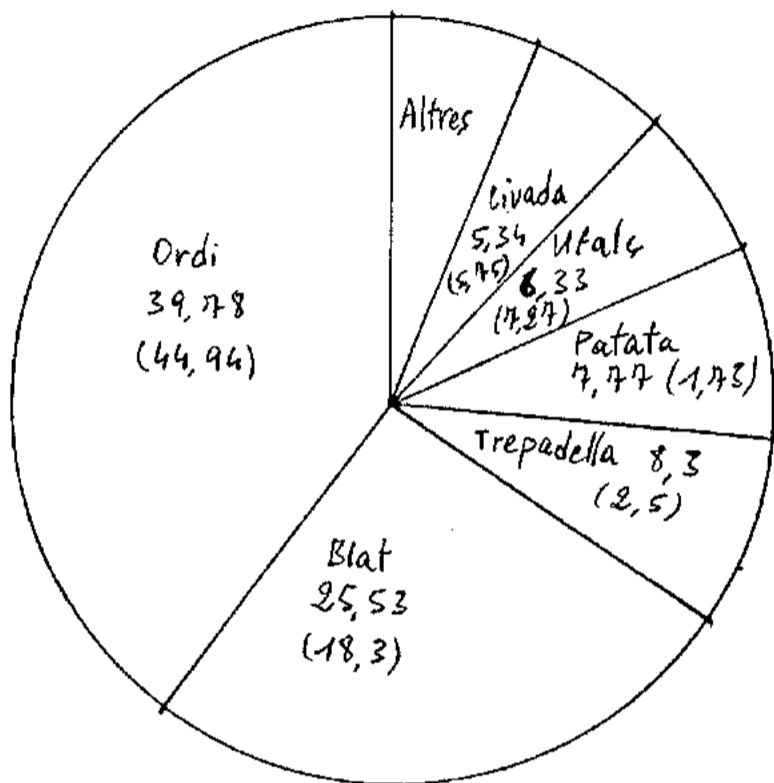
DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA. 1976
(En percentatge)

SECÀ 99,6%

Així doncs més del 99 per cent de la superfície és de secà i dins d'aquesta quasi tota es dedicada a cultius herbacis.

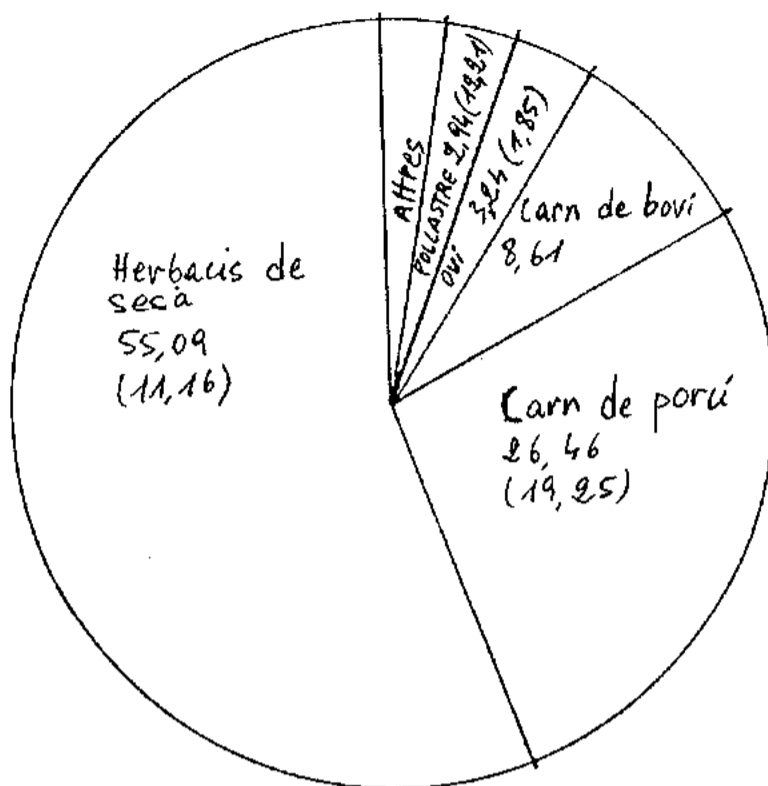
PRINCIPALS CULTIUS HERBACIS DE SECÀ SEGONS LA SUPERFÍCIE OCUPADA. 1976
(En percentatge)

Més del 90 per cent de la superfície de secà és ocupada per ordi, blat, trepadella, patata, ufalç i civada. L'especialització relativa de la comarca es centra en els cultius següents : blat, trepadella i patata.

El valor de la producció de l'agricultura de la comarca és de 964 milions de ptes, es a dir, quasi l'1 per cent del valor total produït per l'agricultura catalana. La participació del subsector agrícola en el valor total de la producció és del 55 per cent i el ramader es el 45 per cent. En conjunt la comarca estaria preferentment dedicada al subsector agrícola. La distribució del valor de la producció es pot veure en el gràfic següent:

DISTRIBUCIO DEL VALOR DE LA PRODUCCIO PER GRUPS DE PRODUCTES I TIPUS DE RAMADERIA (en percentatge)

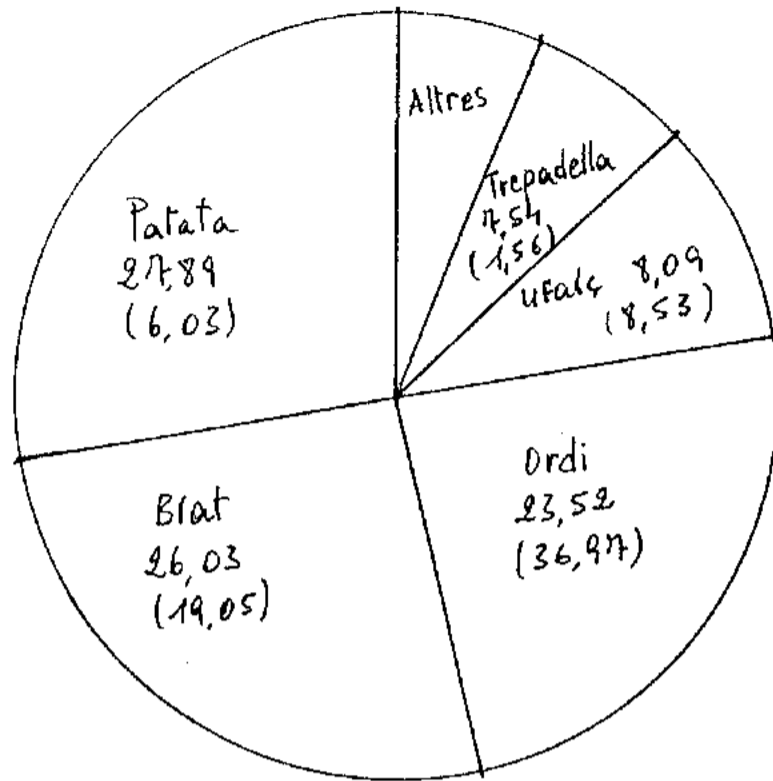
Els cultius herbavis de secà participen en més de la meitat en el valor de la producció total. La producció de carn de porcí i de boví resulta ésser el tipus de ramaderia més important a la comarca.

L'especialització relativa de la comarca segons el valor de la producció es situa en els cultius herbavis de secà, carn de porcí i carn d'oví.

Els principals cultius herbavis de secà segons el valor de la producció són : blat, ordi, patata, ufalç i trepadella.

PRINCIPALS CULTIUS HERBACIS DE SECA SEGONS EL VALOR DE LA PRODUCCIO. 1976
(En percentatge)

Els cultius preferents de la comarca són la patata, blat i trepadella.

La renda de l'agricultura de la comarca és de 442 milions de pessetes, el 0,9 per cent de la total catalana. El subsector agrícola, amb el 78 per cent, és el principal a la comarca.

La població activa dedicada a l'agricultura representa el 36,89 per cent de la població activa, això indica que l'economia de la comarca depèn en bona part del sector primari.

El nivell de mecanització de l'agricultura del Solsonés es situa quelcom per sobre de la mitja catalana. El valor de la maquinària a preus de reposició és de 449 milions de pessetes l'1,9 per cent del valor total de la maquinària del conjunt de Catalunya.

LES GARRIGUES

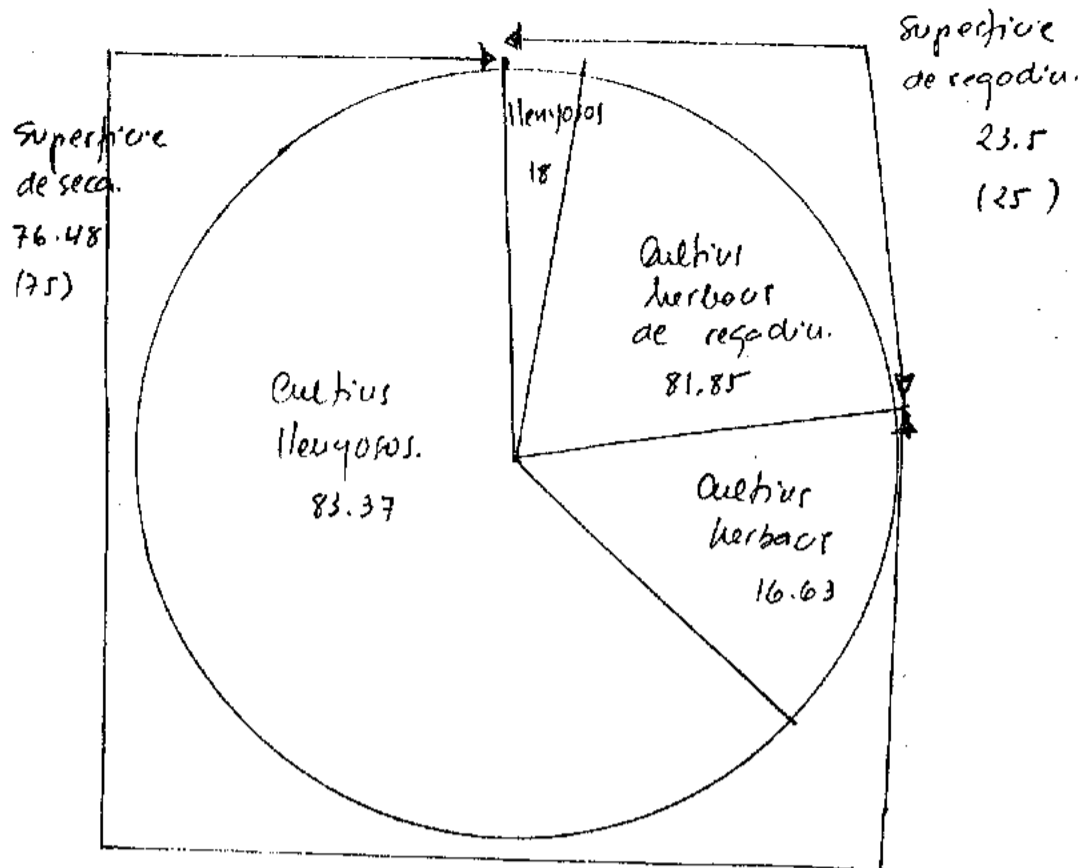
La comarca de Les Garrigues és una comarca d'extensió mitjana, que representa el 2,5% de la total de Catalunya i, si tant sols ens fixem en la superfície cultivada, veurem que aquesta és en proporció (5,35%) superior a la mitja de les comarques catalanes

Dades bàsiques de la comarca

Superfície total	78.379	2,5
Superfície cultivada (Hes)	50.664	5,35
Producció total. Milers de ptes	3.528.027	3,33
" agrícola. Milers de ptes	2.027.084	3,94
" ramadera. " " "	1.503.943	2,76
Renda total	1.820.774	3,6
Població activa agrària	4.000	3,1
Parc maquinària. Milers de ptes.	1.106.941	3,2

La distribució general de terres d'aquesta comarca es caracteritza per un pes relativament gran del cultiu de llenyosos (44,22%) mentre que la superfície ocupada per els pastius (1,55%) i mont per a fusta (5,22%) és bastant inferior al pes relatiu que aquests tenen a la superfície total de Catalunya (11 i 20%, respectivament).

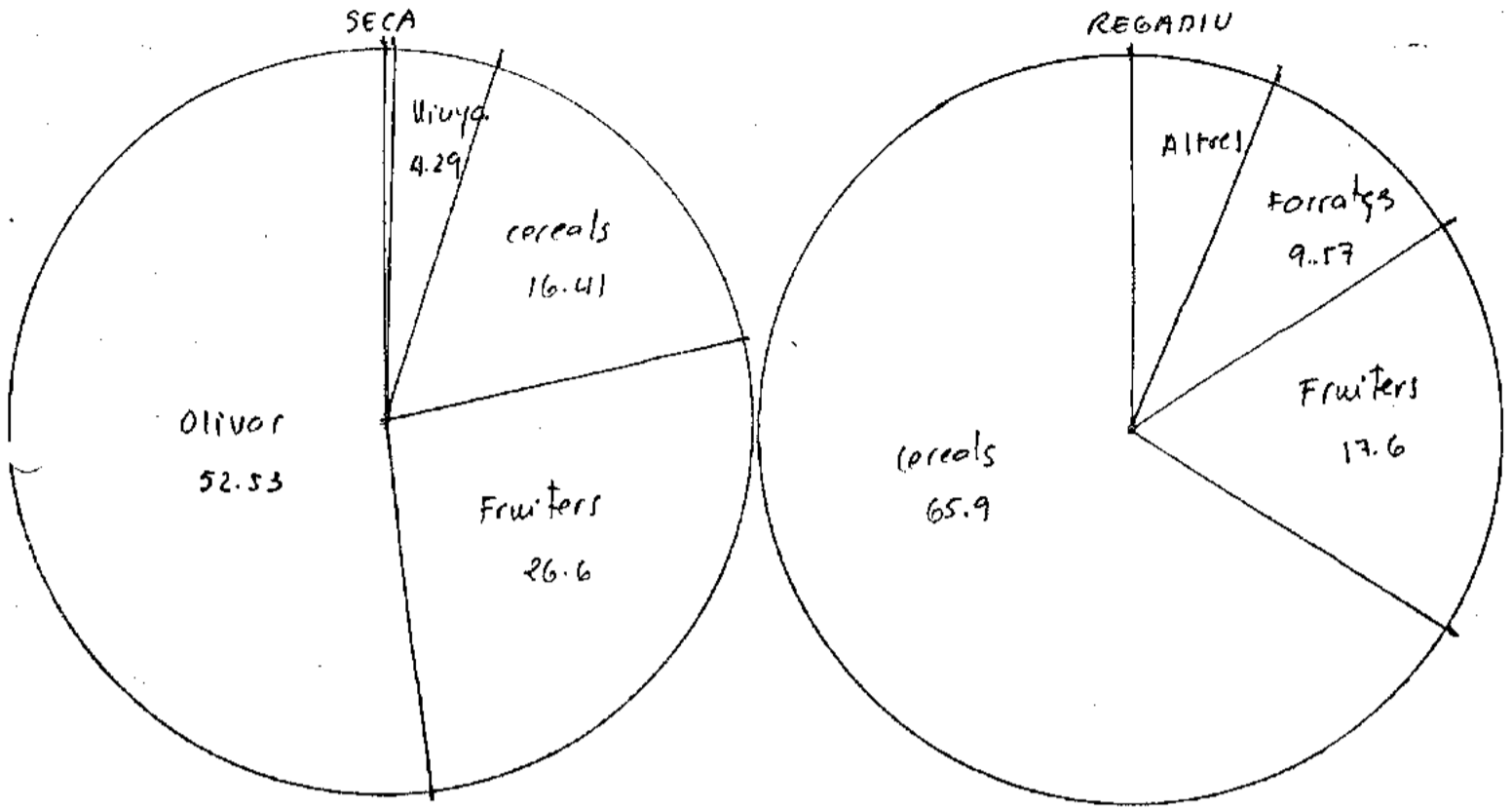
La superfície cultivada representa el 64% del total distribuïnt-se segons el següent diagrama:

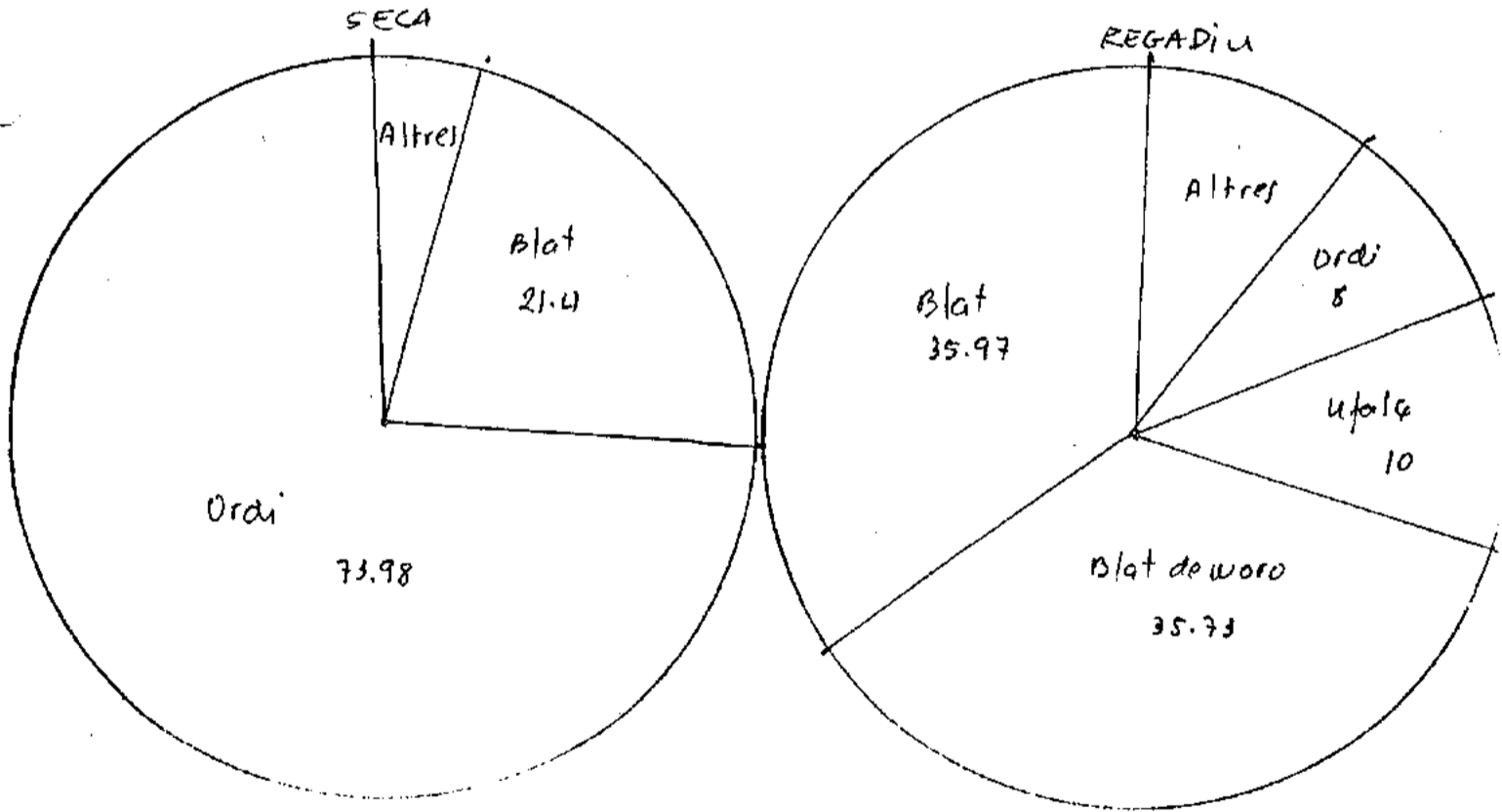
Aquest gràfic ens permet observar el important pes que tenen els cultius de secà i principalment els llenyosos, en el regadiu són els herbacis als que s'hi dedica més superfície.

En quant a grups de cultiu són la olivera i els fruiters els més importants en superfície i secà, en regadiu són els cereals i observant la producció conjunta destaquen en superfície el cultiu de l'olivera, cereals i fruiters. El gràfic següent ens permet d'observar-ho amb més detall.

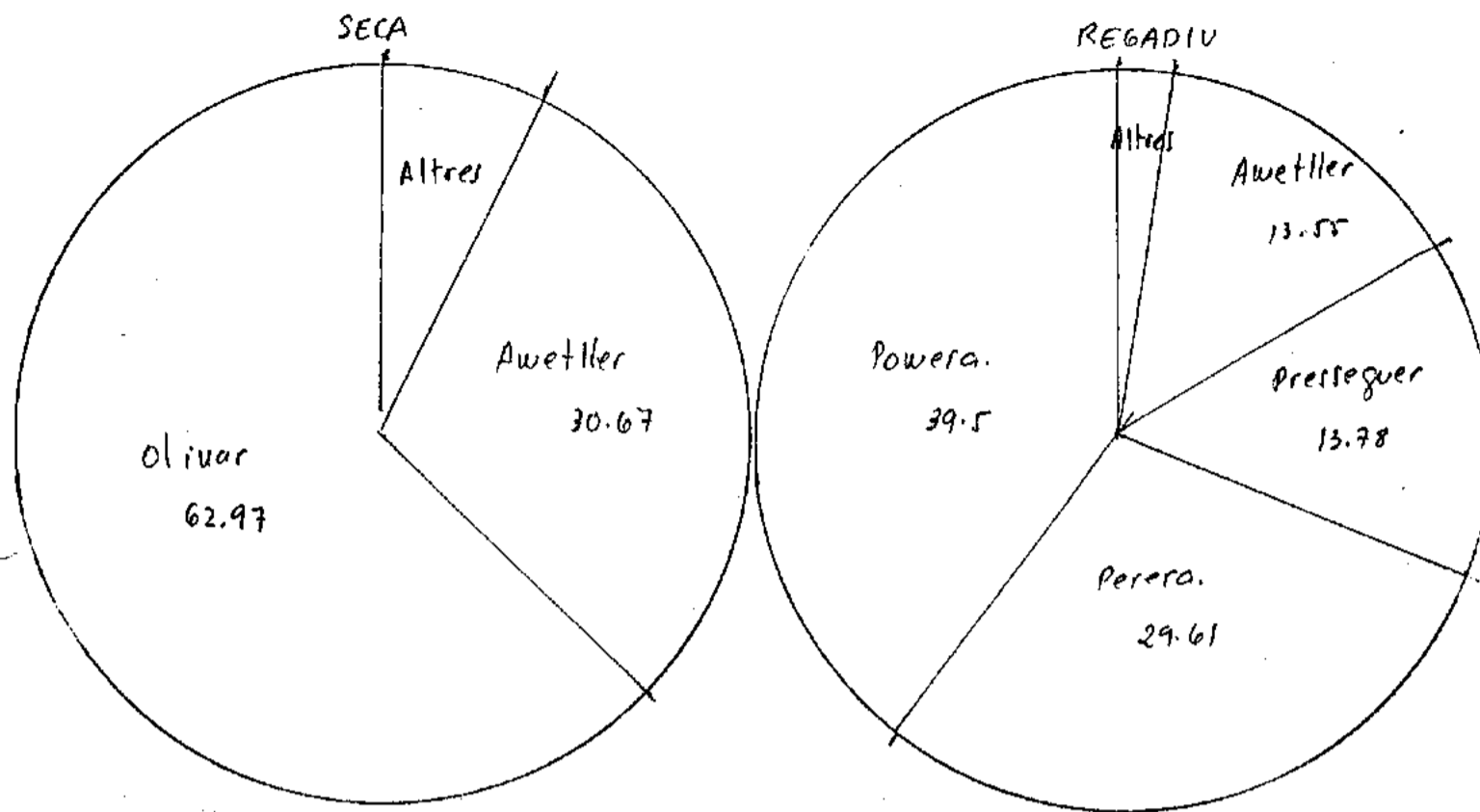
DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA PER GRUPS DE PRODUCTES

PRINCIPALS PRODUCTES HERBACIS SEGONS LA SUPERFICIE CULTIVADA

PRINCIPALS PRODUCTES LLENYOSOS SEGONS LA SUPERFICIE CULTIVADA

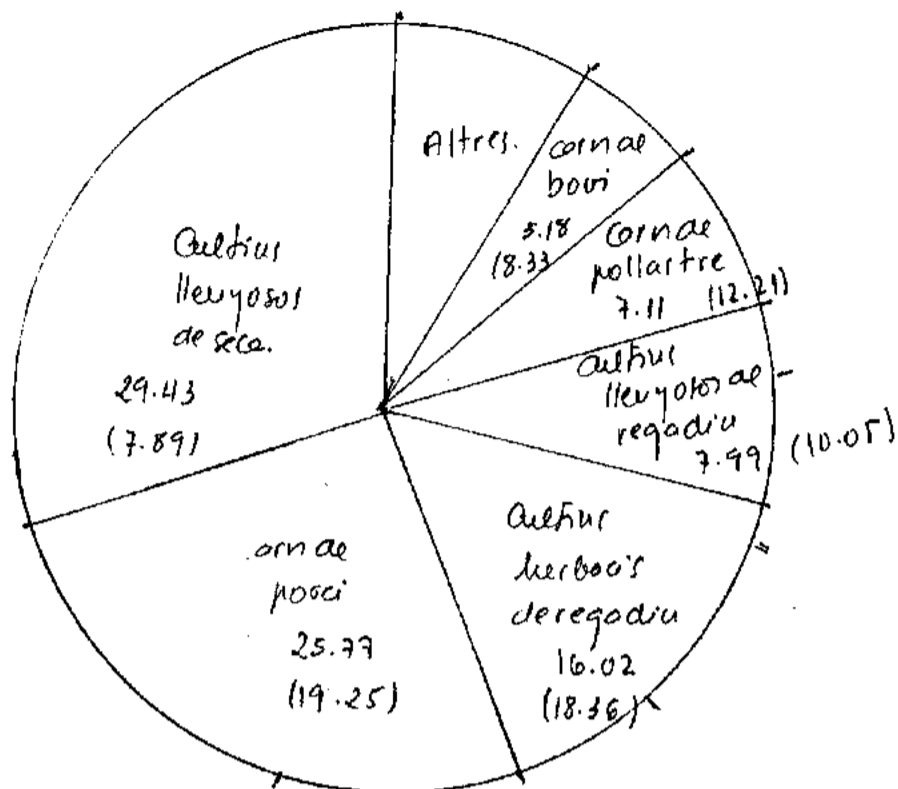

Si comparem la distribució de la superfície cultivada a Catalunya en productes principals i la de Les Garrigues podem observar en aquesta comarca una relativa especialització en ordi i blat en els herbacis de secà i blat i blat-de-moro en els de regadiu.

En quant als llenyosos són l'olivar per oliva d'oli i l'ametller els que ocupen casi tota la terra dedicada a llenyosos de secà (94%) -a Catalunya representen un 53%. Dintre els llenyosos de regadiu cal destacar principalment el cultiu de l'ametller.

El valor de la producció agrícola de Les Garrigues és el 3,9 per cent del de Catalunya, el ramader és el 2,76 per cent; la seva distribució es pot veure en el següent diagrama:

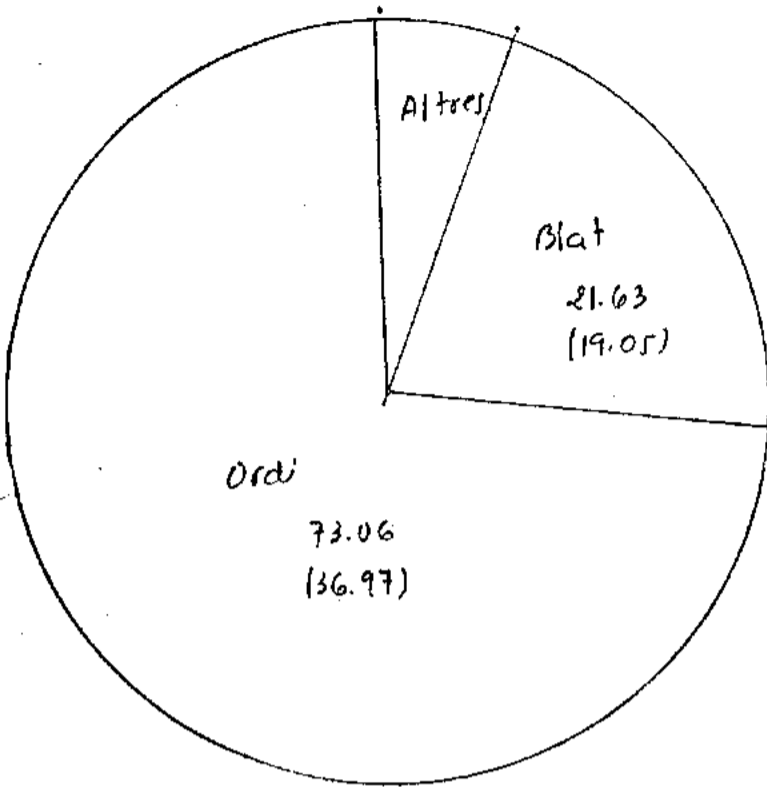
DISTRIBUCIO DEL VALOR DE PRODUCCIO DE L'AGRICULTURA

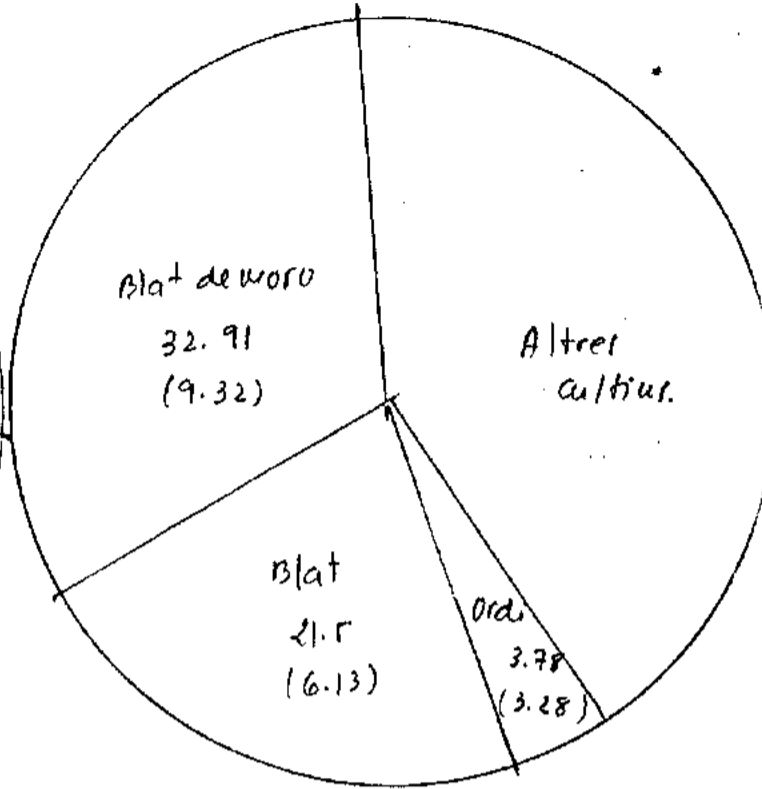
Segons aquesta distribució són els llenyosos de seca i la can de porcí els que representen un valor de producció més elevat; en quant a distribució de valor per productes particulars podem obtenir els gràfics següents:

DISTRIBUCIO DEL VALOR DE LA PRODUCCIO PER PRODUCTES PRINCIPALS

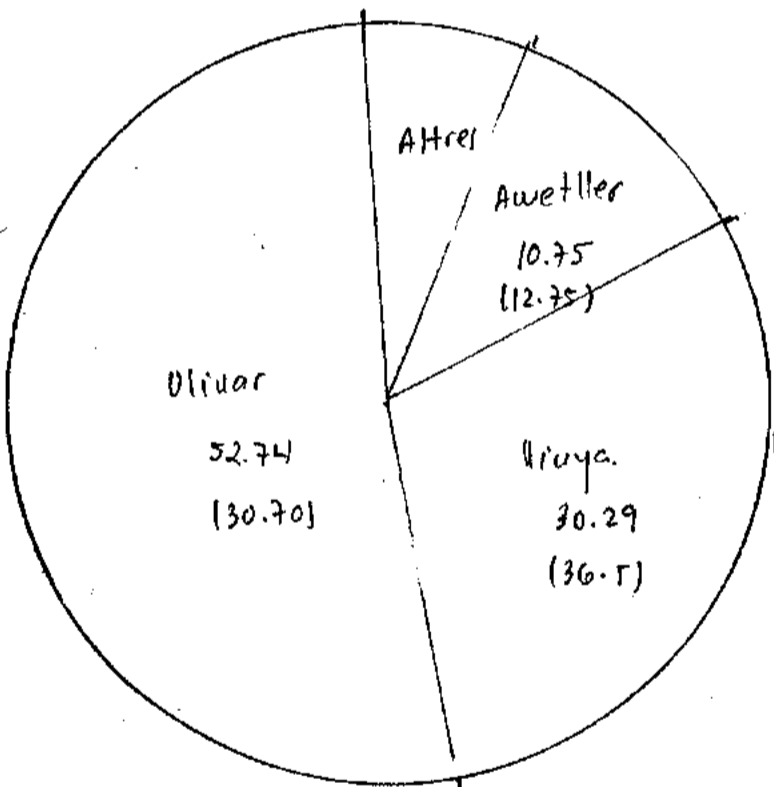
SECA

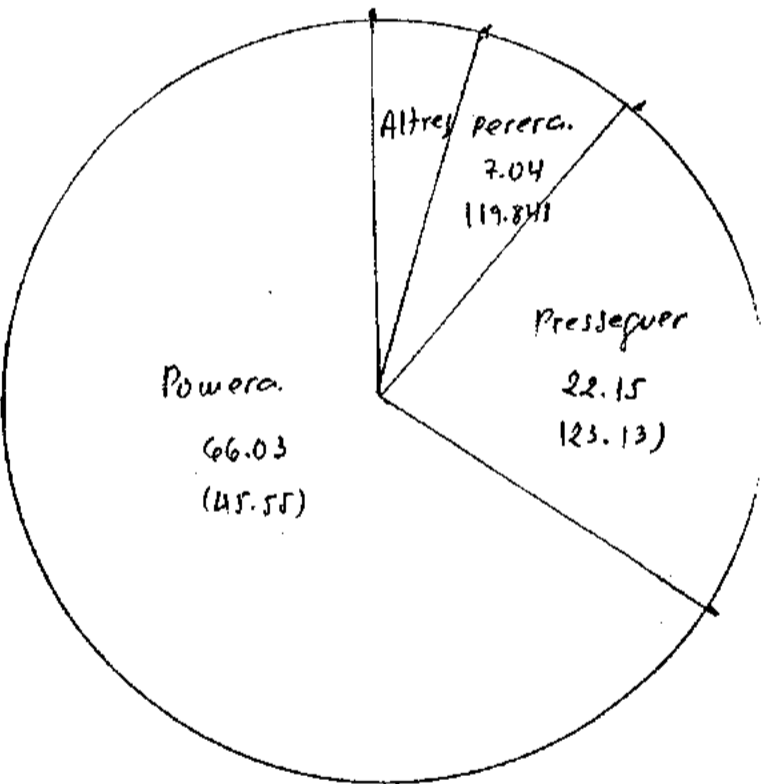
REGADIU

SECA

REGADIU

Això ens permet de veure la importància dels diferents productes en el valor de la producció total agrícola de la comarca. Dintre dels llenyosos de secà és l'oliva d'oliva per oli el que té un pes més important (52,7%), pes que és bastant més elevat que el que té aquest producte si considerem la producció total de Catalunya (30,75%); el segueixen la vinya de raïm per a ví i l'ametller; són la pomera, el presseguer i la perera els que representen més valor de la producció de llenyosos de regadiu. En els herbacis de secà són l'ordi, blat i civada els productes de més valor de producció i en els de regadiu el blat-de-moro, blat i ordi.

El valor afegit net agrícola de la comarca representa un 4,1% del de Catalunya, el ramader un 2,3% i el total (agrícola més ramader) un 3,6%.

La població activa agrícola sobre l'activa total de la comarca representava un 60,03% el 1970 i un 50,9% el 1975 el que ens indica, per una part, l'elevada ocupació d'aquesta comarca a l'agricultura i, per una altra, el descens d'aquesta al llarg del temps disminuint un 23,52% de 1970 a 1975.

El valor de la maquinària agrícola representa un 3,2% del valor total de Catalunya, destaquen en unitats físiques el nombre d'equips de conrear.

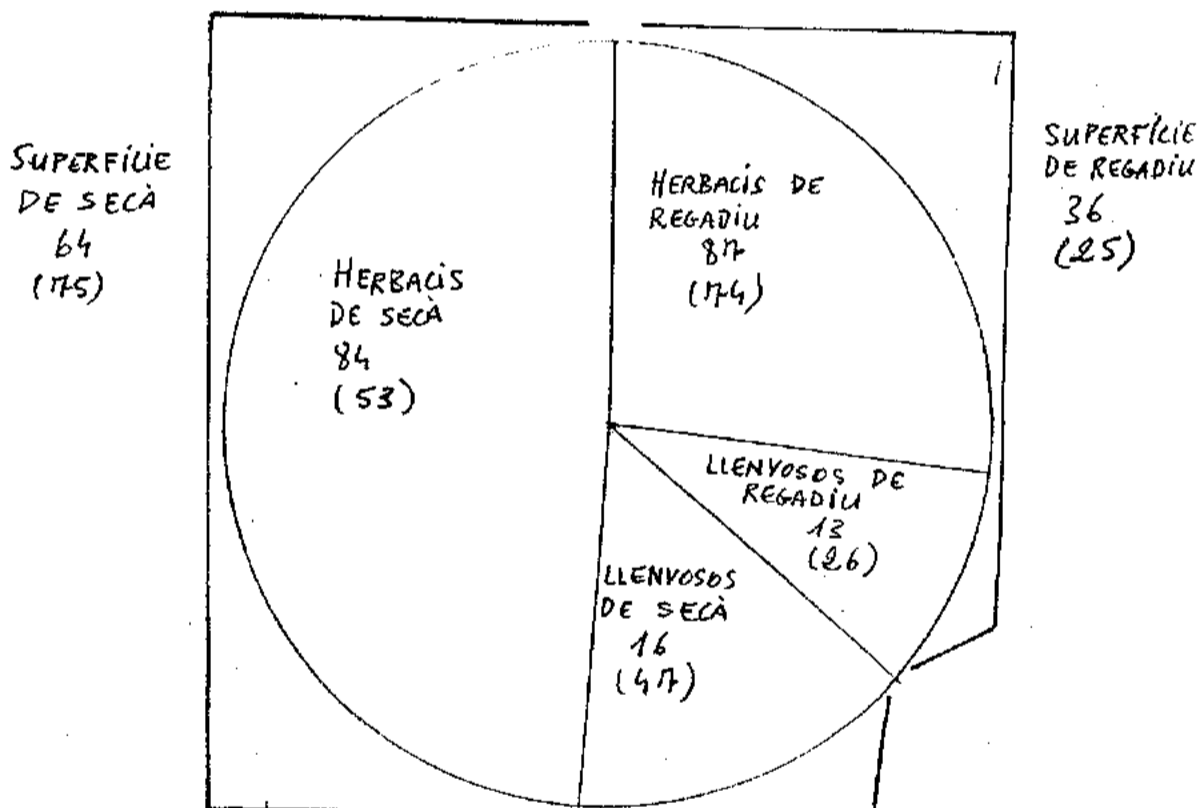
LA NOGUERA

La comarca de la Noguera ocupa el 5,7 per cent de la superfície total catalana, és doncs una comarca relativament grossa. La distribució general de les seves terres es caracteritza per l'elevada proporció del cultiu, el 42 per cent del total de la superfície, mont per a fusta i llenya (el 18 per cent), pastius i erm pastiu (19 per cent de la superfície total).

Dades bàsiques de la comarca

	<u>Comarca</u>	<u>% Catalunya</u>
Superfície total (Hes)	181.294	5,7
Superfície cultivada (Hes)	78.016	8,2
Producció total (milers de ptes)	6.670.651	6,3
" agrícola (milers de ptes)	3.465.163	6,74
" ramadera " " "	3.205.488	5,87
Renda total	2.973.497	5,9
Població activa agrària	6.296	4,8
Parc maquinària (milers de ptes)	2.448.736	7,1

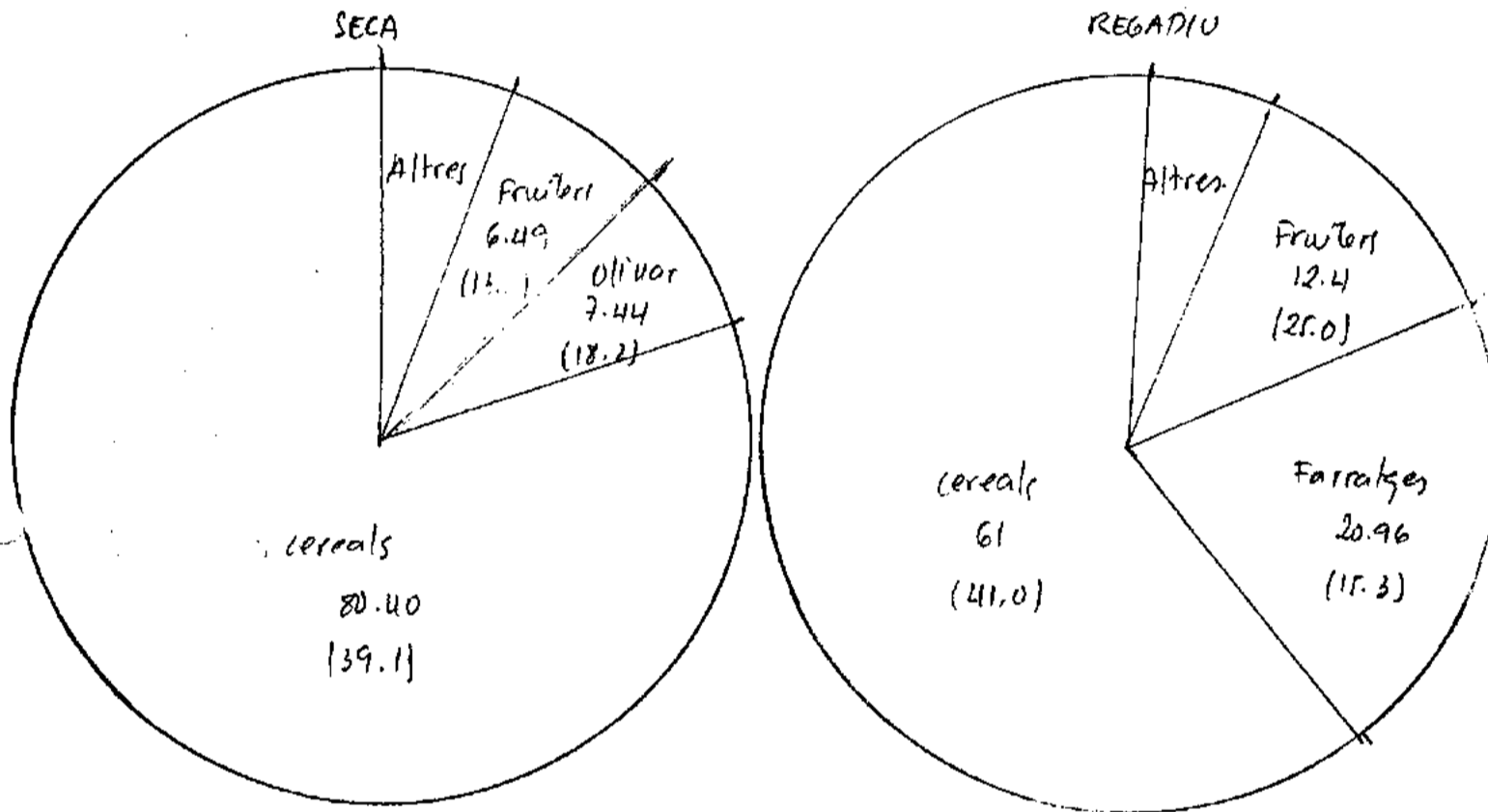
DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA. 1976 (En percentatges)

La Noguera té una superfície de cultiu en regadiu relativament més elevada que la mitja catalana. Els cultius herbacis són, per altra banda, predominants tan en el secà com en el regadiu.

La distribució de la superfície es pot veure amb més detall en els diagrames següents:

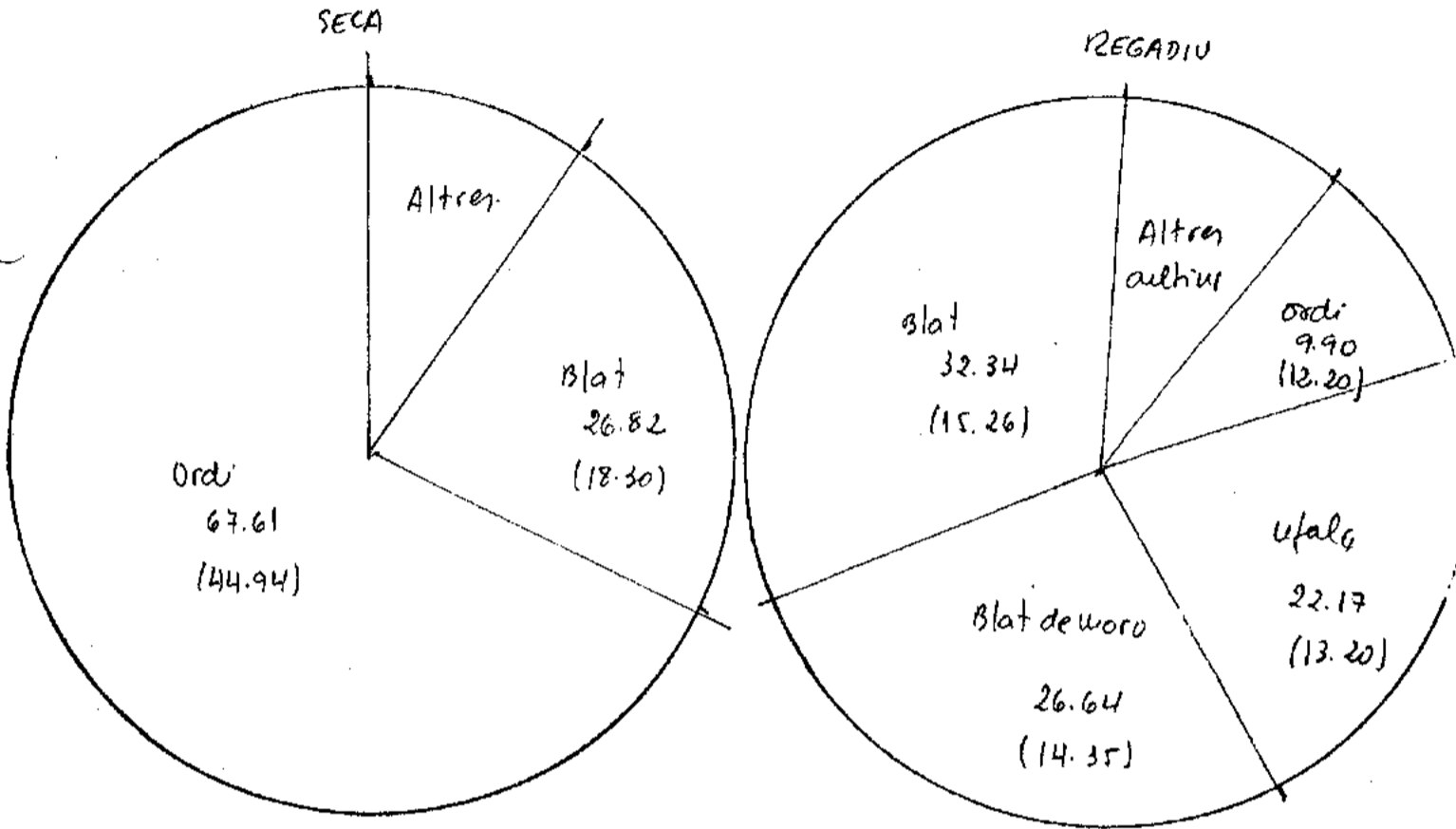
DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA PER GRUPS DE PRODUCTES I TIPUS DE RAMADERIA. 1976 (En percentatges)

En el secà els cereals resulten ésser els cultius bàsics doncs ocupen el 80 per cent de la superfície de cultiu de secà. En el regadiu tot i éssent els cereals els cultius predominants cal destacar per la superfície ocupada els farratges i fruiters, els quals ocupen respectivament el 21 per cent i el 12 per cent del total de la superfície de regadiu.

Els principals productes agrícoles segons la superfície ocupada han sigut representats en els gràfics següents:

PRINCIPALS PRODUCTES HERBACIS SEGONS LA SUPERFÍCIE OCUPADA. 1976
(en percentatges)

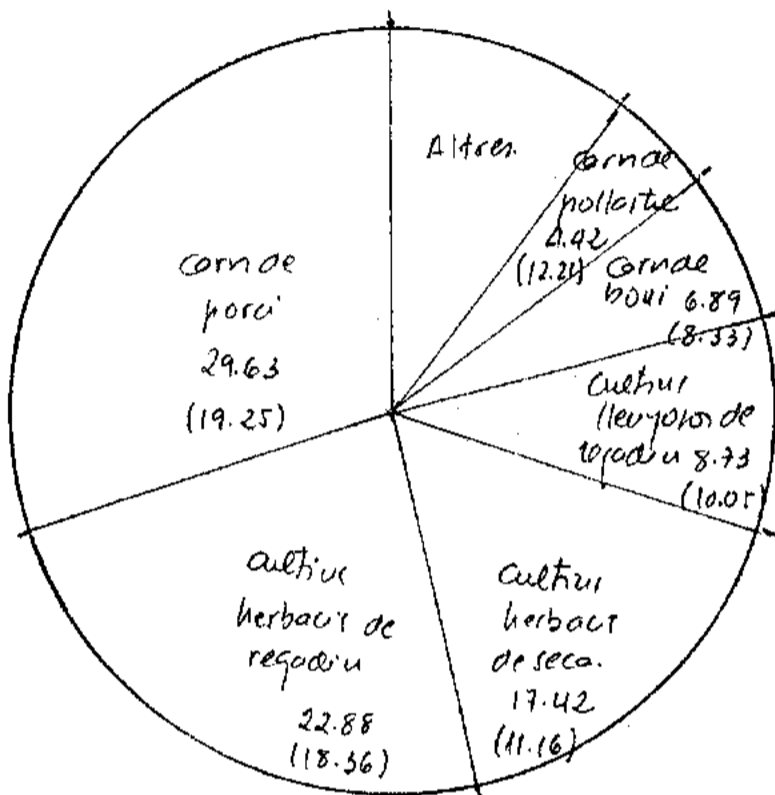

La diversificació de cultius a la comarca és molt reduïda l'ordi i el blat són els cereals que ocupen la major part de la superfície dedicada a cultius herbacis de secà; en el regadiu els cultius prioritaris són : blat, blat de moro i ufalç doncs tots plegats ocupen el 80 per cent de la superfície dedicada a cultius herbacis de regadiu.

Pel que fa a cultius llenyosos l'olivera i l'ametller en el secà i pomera i perera i presseguer en el regadiu són els cultius principals.

La Noguera és una de les primeres comarques en quant a valor produït per l'agricultura, 6.670 milions de pessetes, el 52 per cent produïts pel subsector agrícola i el 48 per cent pel subsector ramader.

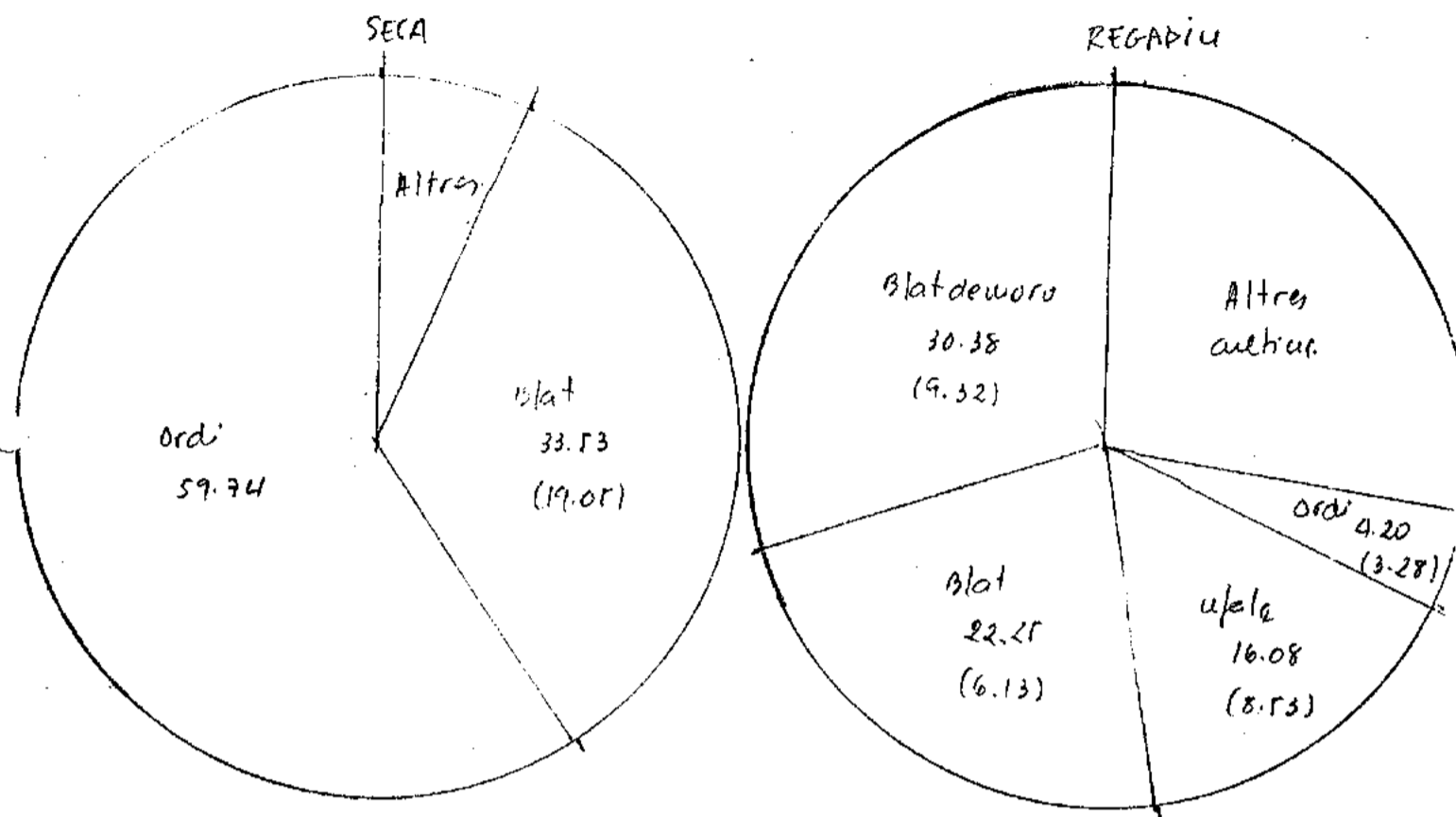
DISTRIBUCIO DEL VALOR DE LA PRODUCCIO PER GRUPS DE PRODUCTES I TIPUS DE RAMADERIA. 1976 (en percentatges)

El valor de la producció de l'agricultura de La Noguera es concentra a la carn de porcí, herbacis de regadiu i herbacis de secà. L'especialització relativa de la comarca es situa en els cultius herbacis de secà i regadiu i producció de carn de porcí i d'oví.

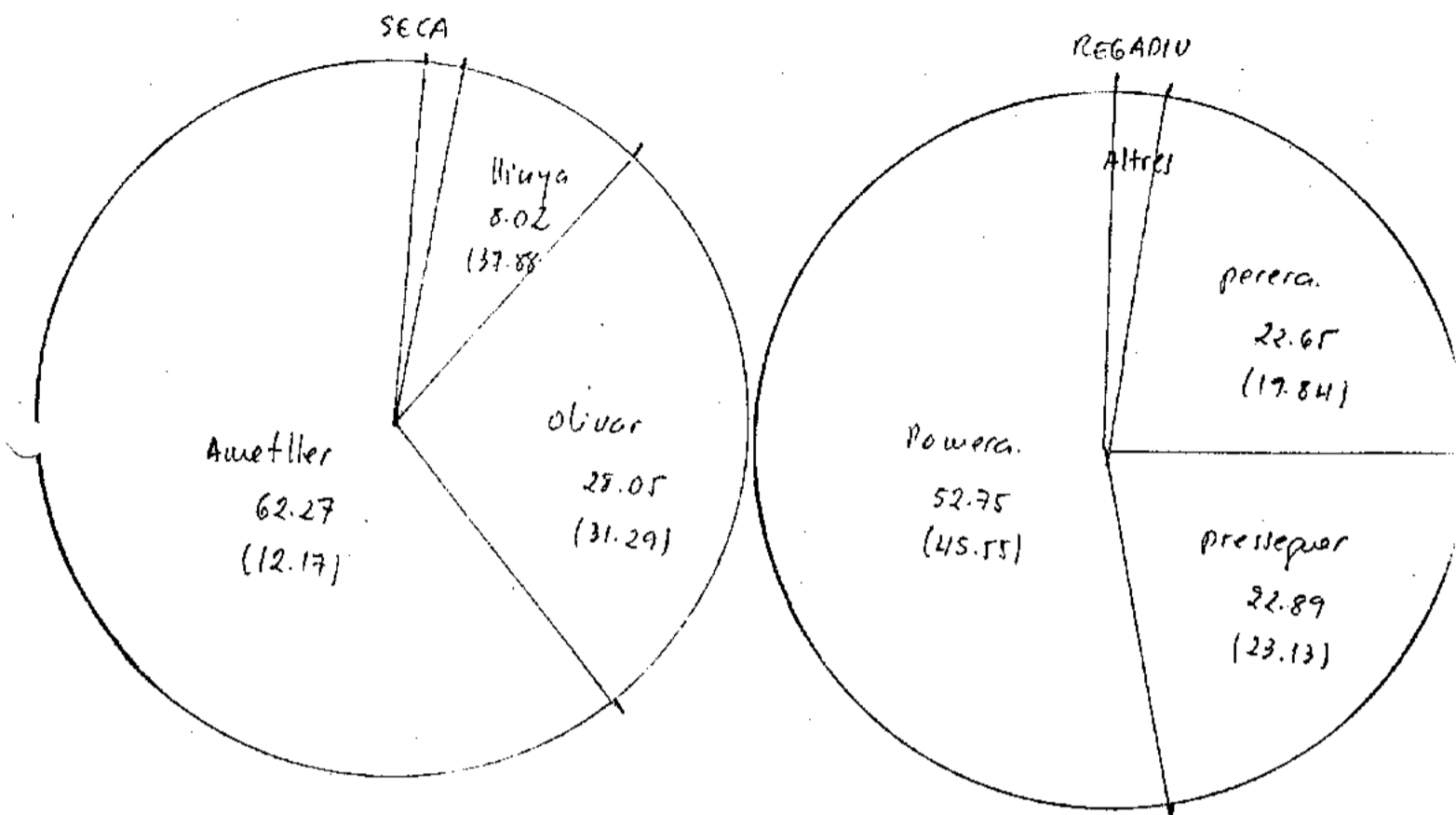
Els principals productes agrícoles cultivats a la comarca segons el valor de la producció es poden veure en els gràfics següents:

PRINCIPALS PRODUCTES HERBACIS SEGONS EL VALOR DE LA PRODUCCIO. 1976
(en percentatges)

Els cultius principals segons el valor de la producció són els mateixos que abans veiem al parlar de la distribució de la superfície; es a dir, blat i ordi en el secà que en aquest cas concentren el 93 per cent del valor de la producció del conjunt d'herbavis de secà. En el regadiu els productes principals són : blat de moro, blat i l'ufalç, que concentren quasi el 70 per cent del valor de la producció del conjunt de cultius herbavis de regadiu.

PRINCIPALS CULTIUS LLENYOSOS SEGONS EL VALOR DE LA PRODUCCIO. 1976
(en percentatges)

Com també succeïa en la distribució de la superfície l'ametller, l'olivera i la vinya (l'ordre de importància lògicament és diferent) són els cultius principals. L'olivera i l'ametller concentren el 90 per cent del valor de la producció del conjunt de llenyosos de secà. En el regadiu, la pomera, perera i presseguer són els arbres preferents, concentren el 96 per cent del valor produït pel conjunt de llenyosos de regadiu.

L'especialització relativa de la comarca dins el conjunt de cultius llenyosos es situa en l'ametller en el secà i pomera i perera en el regadiu.

La renda de l'agricultura de la comarca era de 2.973 milions de ptes a l'any 1976, el 76 per cent provenia del subsector agrari i el 24 per cent del ramader. Aquesta distribució és similar a la

registrada pel conjunt de Catalunya.

La població activa dedicada a l'agricultura segons el Padró municipal de 1975 del INE seria el 38,69 per cent de la població activa total de la comarca la qual cosa indica una dependència de l'economia de La Noguera a l'agricultura força important.

El nivell de mecanització de la comarca es situa entorn de la mitja catalana, el valor de la maquinària concentrada a la comarca representa el 7,1 per cent de la maquinària del conjunt de Catalunya. Cal destacar el nombre de tractors i equip de sembrar-adobar localitzat a la comarca, els primers representen el 7,5 per cent del total de tractors de Catalunya i els segons el 7,7 per cent del total d'equips de sembrar-adobar de Catalunya.

SEGARRA

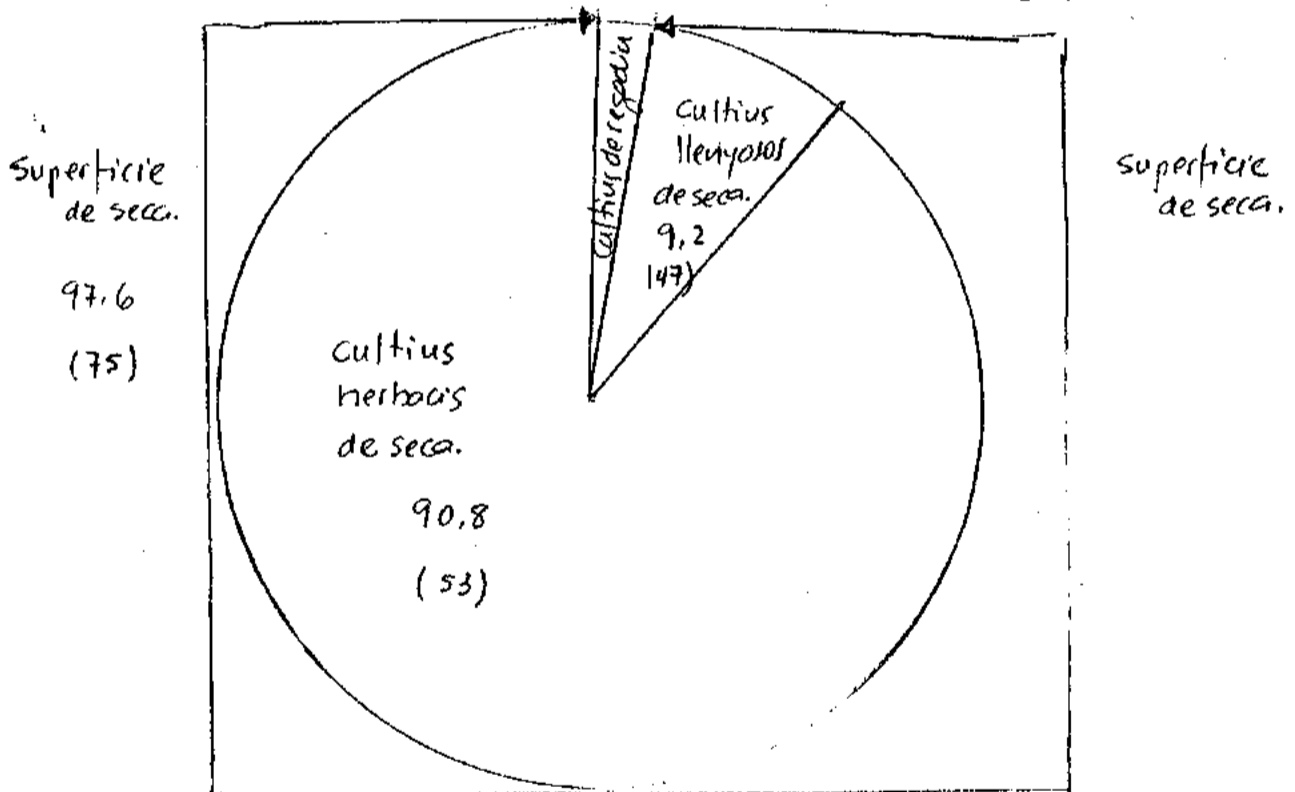
La Segarra és una comarca de tamany mig doncs concentra el 2,4 per cent de la superfície total de Catalunya.

Dades bàsiques de la comarca

	<u>Comarca</u>	<u>% Catalunya</u>
Superfície total (Hes)	73.264	2,4
Superfície cultivada (Hes)	41.892	4,4
Producció total (milers de ptes)	3.283.583	3,1
" agrícola (milers de ptes)	1.296.122	2,52
" ramadera " " "	1.987.461	3,64
Renda total	1.158.654	2,3
Població activa agrària	2.327	1,8
Parc maquinària (milers de ptes)	1.720.186	5,-

La distribució general de les terres es caracteritza per l'elevada proporció de superfície cultivada (el 57,1 per cent de la superfície total de la comarca), guaret i superfície no conreuada (9,67 per cent de la superfície total).

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA . 1976 (en percentatges)

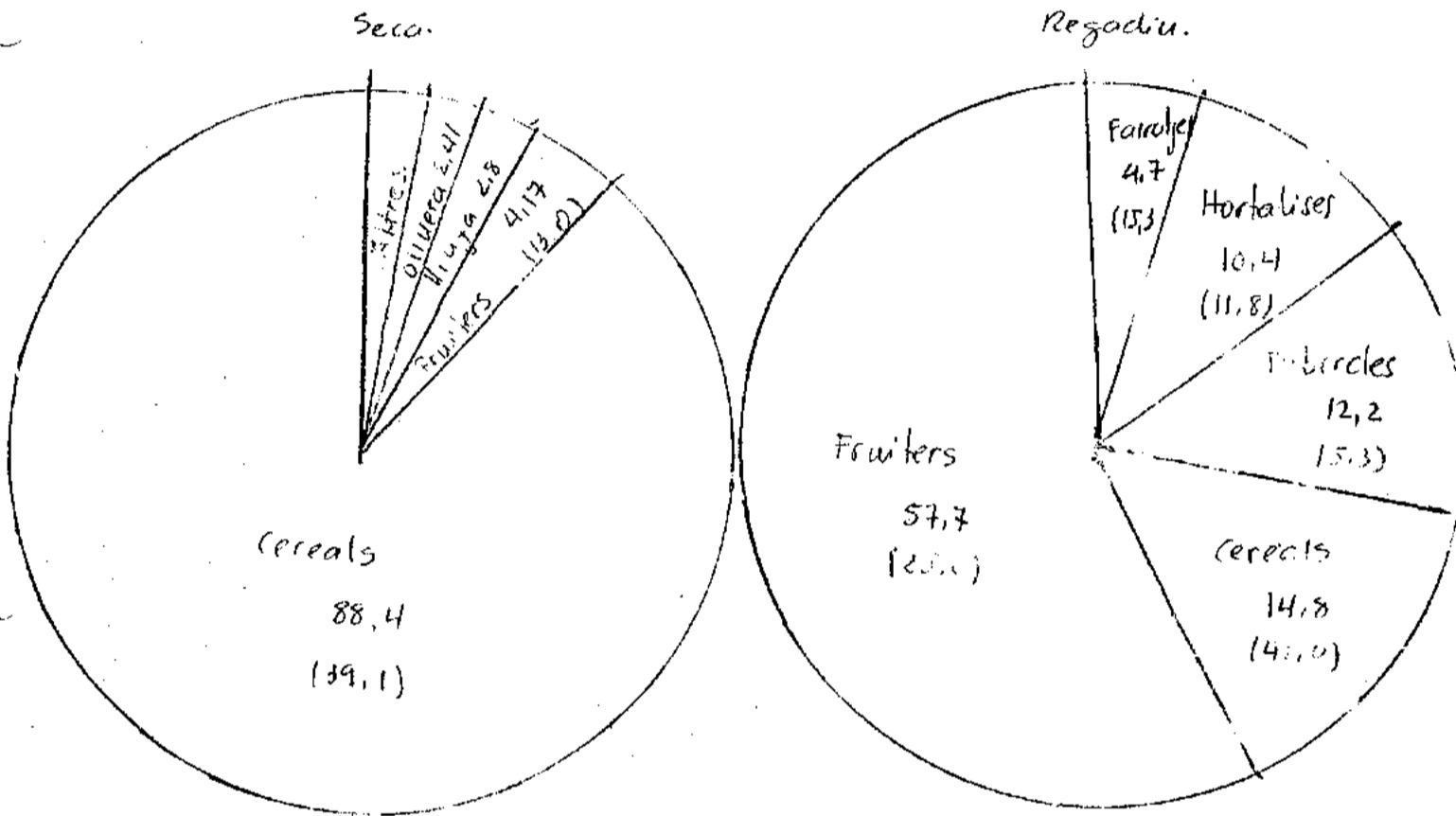
* ( ) Indica el percentatge del conjunt de Catalunya.

A la Segarra pràcticament tota la superfície és de secà i dedicada fonamentalment a cultius herbacis. El total de terres de regadiu són 996 hectàrees, es a dir, el 0,4 per cent de les terres de regadiu del Principat.

La distribució de la superfície es pot veure amb més detall en els quadres següents:

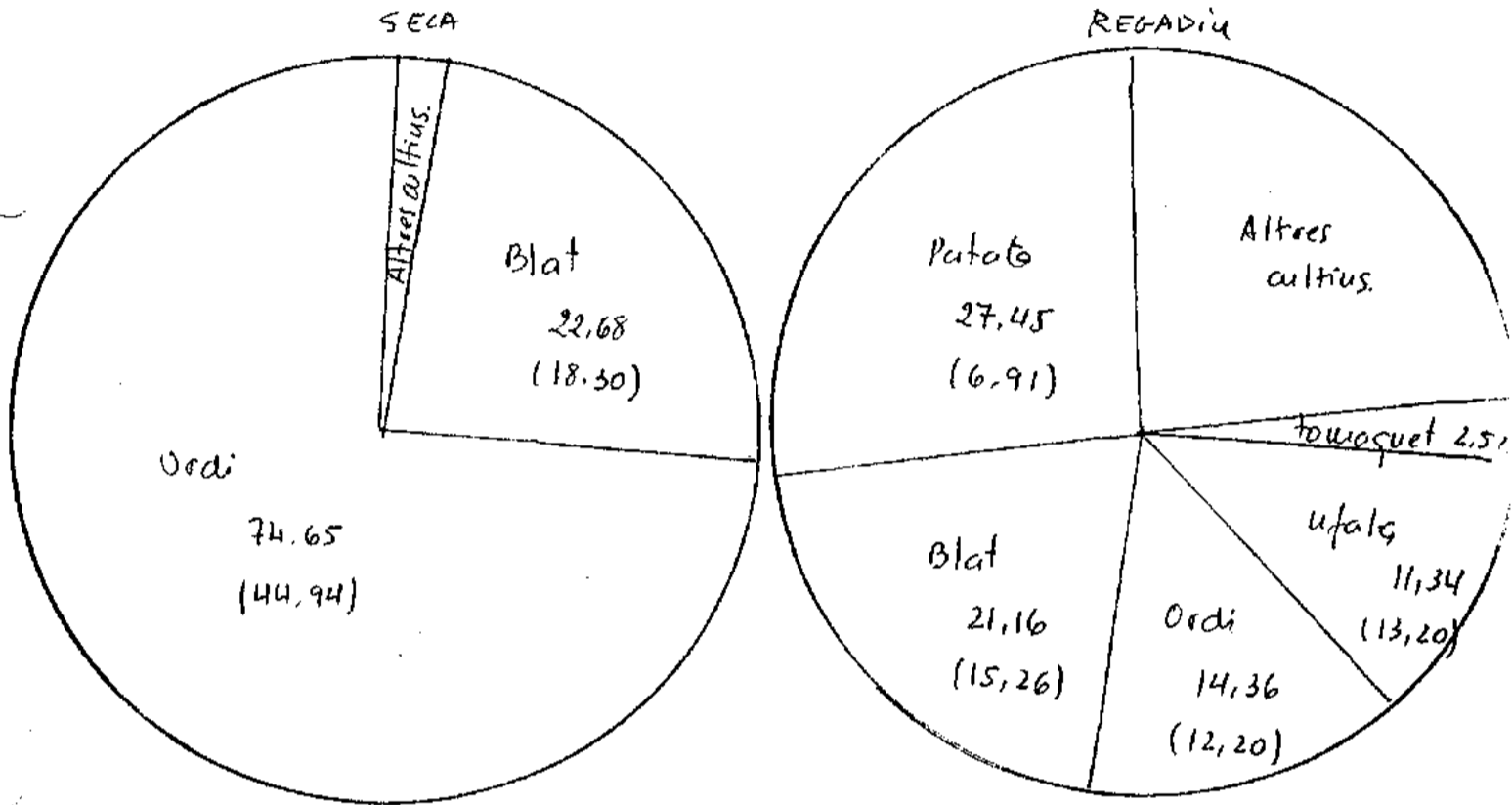
DISTRIBUCIO DE LES TERRES DE CULTIU PER GRUPS DE PRODUCTES. 1976
(en percentatges)

Els cereals ocupen el 88 per cent de la superfície total cultivada de secà éssent per tant el grup de cultius més important. En el regadiu la superfície cultivada es distribueix fonamentalment entre els fructers (que concentren més de la meitat de la superfície cultivada de regadiu), i per altra banda, els cereals, tubercles i hortalisses n'ocupen el 37 per cent.

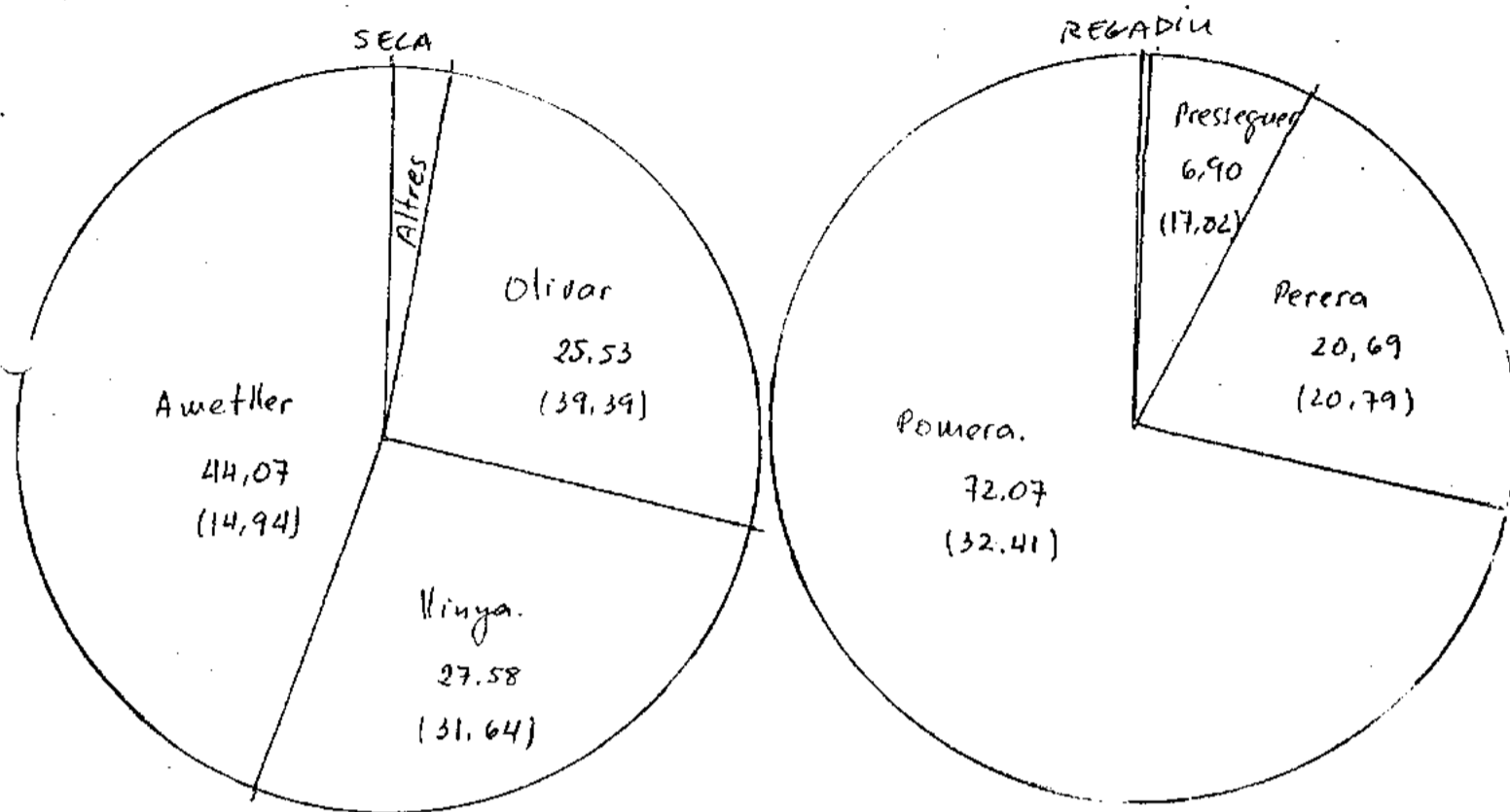
Els principals cultius de la comarca segons la superfície s'han representat a continuació:

PRINCIPALS CULTIUS HERBACIS SEGONS LA SUPERFÍCIE OCUPADA. 1976
(en percentatges)

La diversificació de cultius a la Segarra és molt reduïda en el secà, tan sols blat i ordi ocupen més del 95 per cent de la superfície, en el regadiu la superfície es ocupada fonamentalment per blat, ordi i patates. L'especialització relativa de la Segarra dins aquests grups de cultius es situa en el blat i l'ordi en secà i regadiu, patata i tomàquet solament en el regadiu.

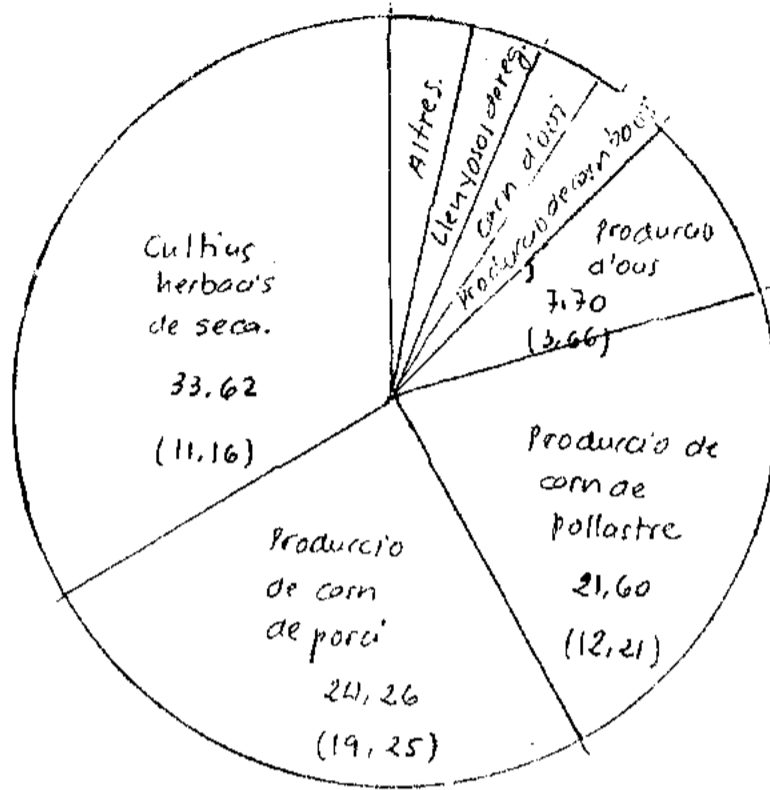
PRINCIPALS CULTIUS LLENYOSOS SECONS EL VALOR DE LA PRODUCCIO. 1976
(en percentatges)

La diversificació en els cultius llenyosos també és molt petita doncs ametller, vinya i olivera ocupen quasi tota la terra destinada a llenyosos de secà; al regadiu pomera i perera ocupen el 92 per cent de les terres.

L'agricultura de La Segarra va produir a l'any 1976 3.283 milions de pessetes; el 40 per cent procedia del subsector agrícola i el 60 per cent del ramader. La distribució d'aquest valor de la producció es pot veure amb més detall en el gràfic següent:

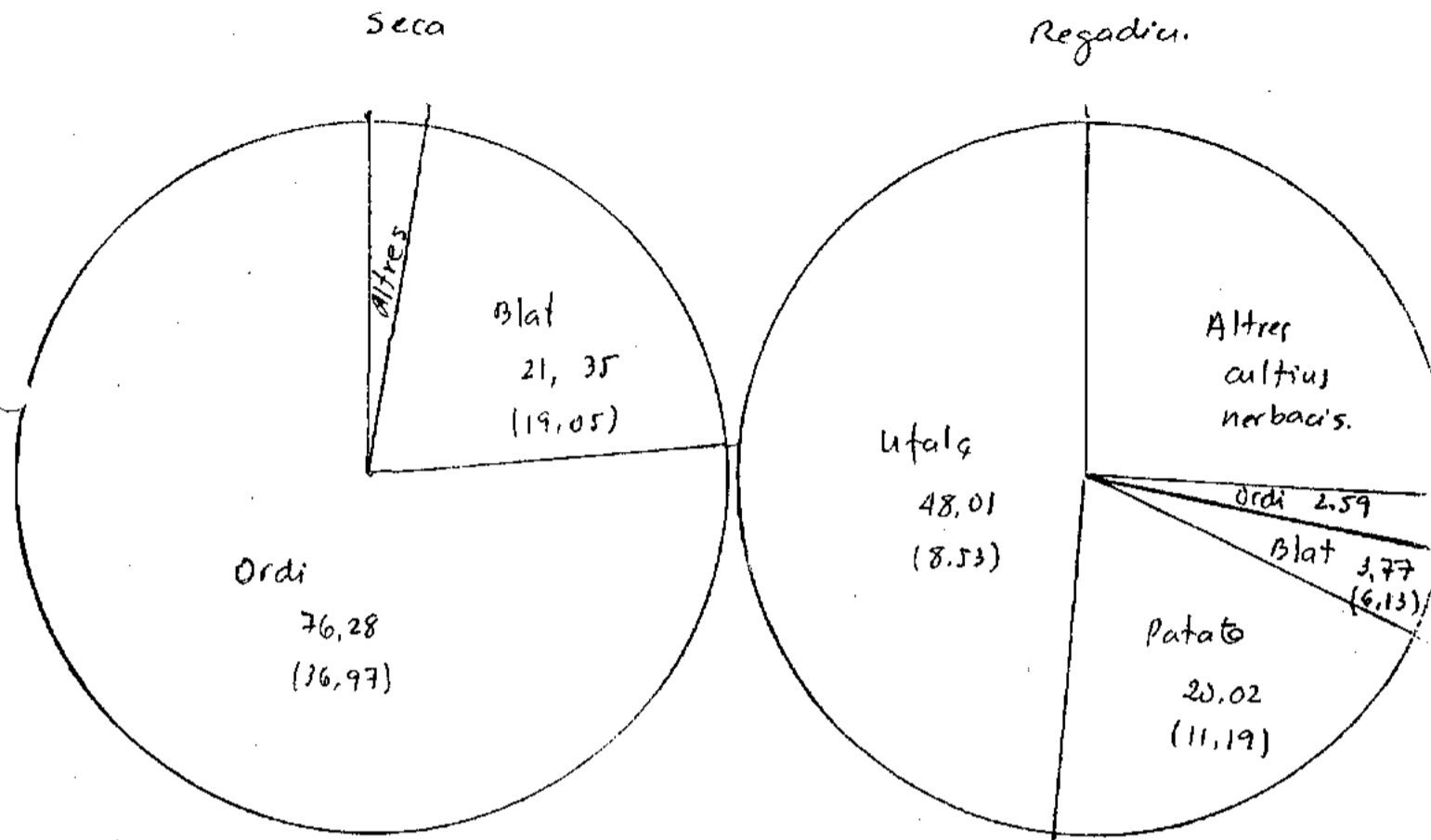
DISTRIBUCIO DEL VALOR DE LA PRODUCCIO PER GRUPS DE CULTIUS I TIPUS DE RAMADERIA. 1976 (en percentatges)

Els cultius herbacis de secà i la producció de carn de porcí i pollastre concentren bona part del valor total produït a la comarca. Dins el subsector ramader cal esmentar a més a més la producció de carn d'oví i ous en els quals es detecta una relativa especialització de la comarca.

Els principals productes agrícoles segons el valor de la producció s'han representat en els gràfics següents:

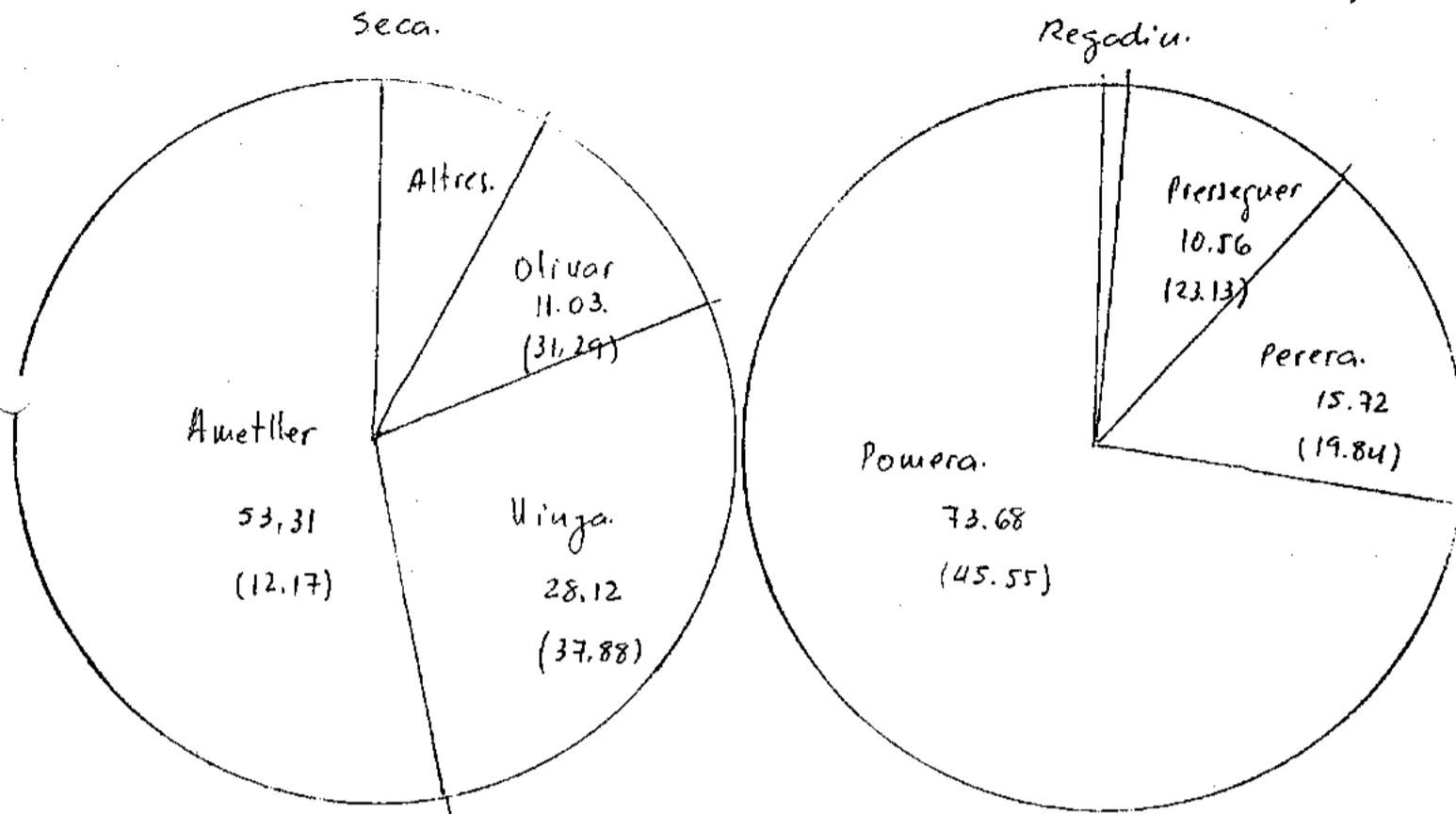
PRINCIPALS CULTIUS HERBACIS SEGONS EL VALOR DE LA PRODUCCIO. 1976
(en percentatges)

Els cultius principals segons el valor de la producció són : blat i ordi en el secà i patata, ufalç en el regadiu. Tots ells tenen una clara especialització relativa a la comarca.

Pel que fa a cultius llenyosos l'ametller, vinya i olivera produeixen pràcticament tot el valor de la producció de cultius llenyosos de secà. En el regadiu, pomera, perera i presseguer són els principals com es pot veure en el diagrama següent:

PRINCIPALS CULTIUS LLENYOSOS SEGONS EL VALOR DE LA PRODUCCIO. 1976
(en percentatges)

L'especialització relativa dins aquest conjunt de cultius es situa en l'ametller en el secà i pomera en el regadiu.

La renda de l'agricultura de la comarca de La Segarra va ésser l'any 1976 de 1.158 milions de pessetes, el 68 per cent procedent del subsector agrícola i el 32 per cent del ramader.

La població activa de l'agricultura és el 33 per cent de la activa total de la comarca, la qual cosa indica que l'economia de La Segarra depèn en bona part dels resultats del sector agrícola i ramader.

Els nivells de mecanització agrícola de la comarca són lleugerament superiors a la mitja catalana. El valor de la maquinària agrícola localitzada a La Segarra representa el 5 per cent del valor total de la maquinària destinada a l'agricultura catalana. Sobresurten dins els diferents tipus de maquinària el nombre de tractors i d'equips de sembrar-adobar doncs s'hi localitzen el 4,3 per cent de tots els tractors existents a Catalunya i el 4,1 per cent del nombre total d'equips de sembrar-adobar del conjunt del Principat.

SEGRIÀ

El Segrià amb 146.907 Hs de superfície que representen el 4,6 per cent de la superfície geogràfica catalana, és una de les comarques més grans del Principat.

Dades bàsiques de la comarca

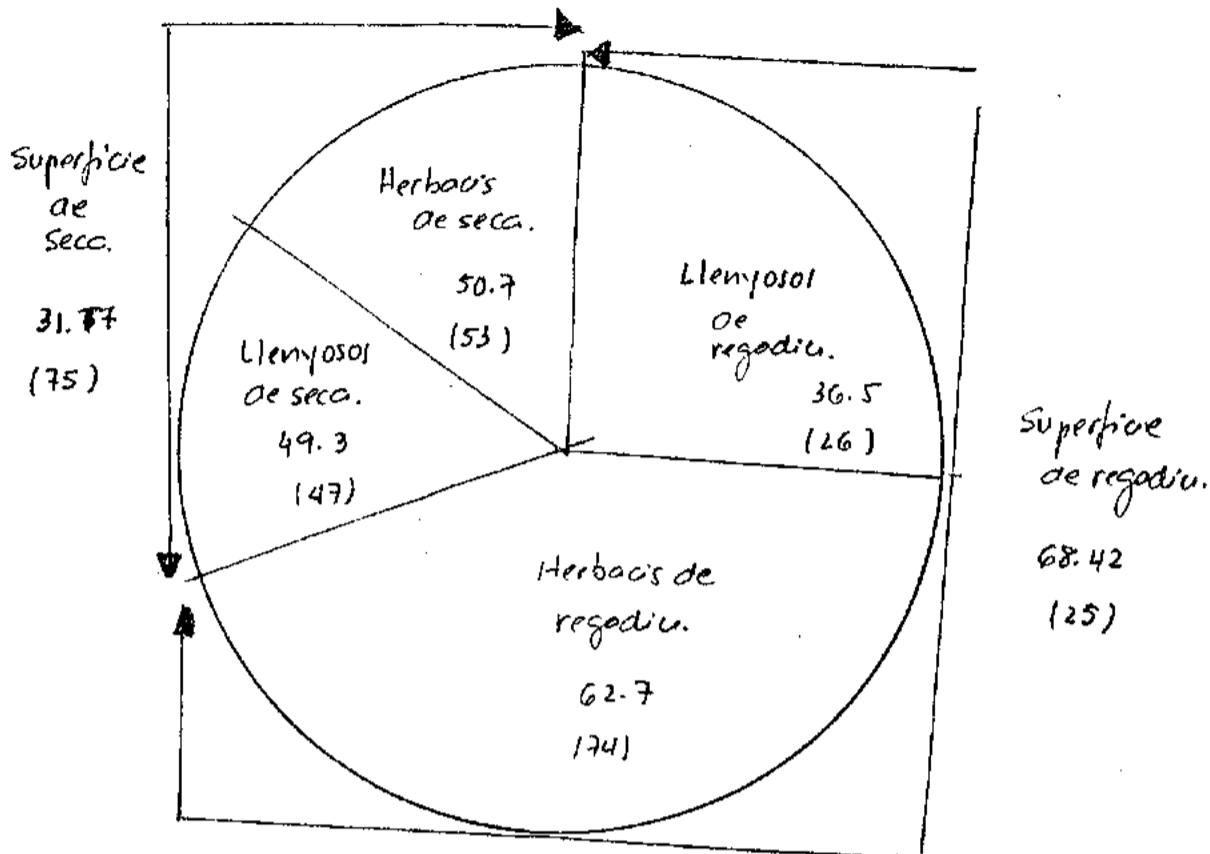
	<u>Comarca</u>	<u>% Catalunya</u>
Superfície total (Hes)	146.907	4,6
Superfície cultivada (Hes)	105.773	11,2
Producció total (milers de ptes)	14.464.454	13,65
" agrícola (milers de ptes)	10.043.677	19,55
" ramadera " " "	4.420.777	8,1
Renda total	8.575.054	17,-
Població activa agrària	13.245	10,2
Parc maquinària (milers de ptes)	4.736.544	13,8

Les terres es distribueixen fonamentalment entre superfície cultivada (el 71 per cent de la superfície total de la comarca) superfície no agrícola (7,21 per cent) guaret i terres no conreuades (5,91 per cent) erm pastiu (5,89 per cent).

La superfície cultivada de la comarca representa l'11,2 per cent de la superfície cultivada catalana; així doncs, el Segrià és la comarca que concentra més terres conreades del Principat.

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA. 1976 (en percentatges)

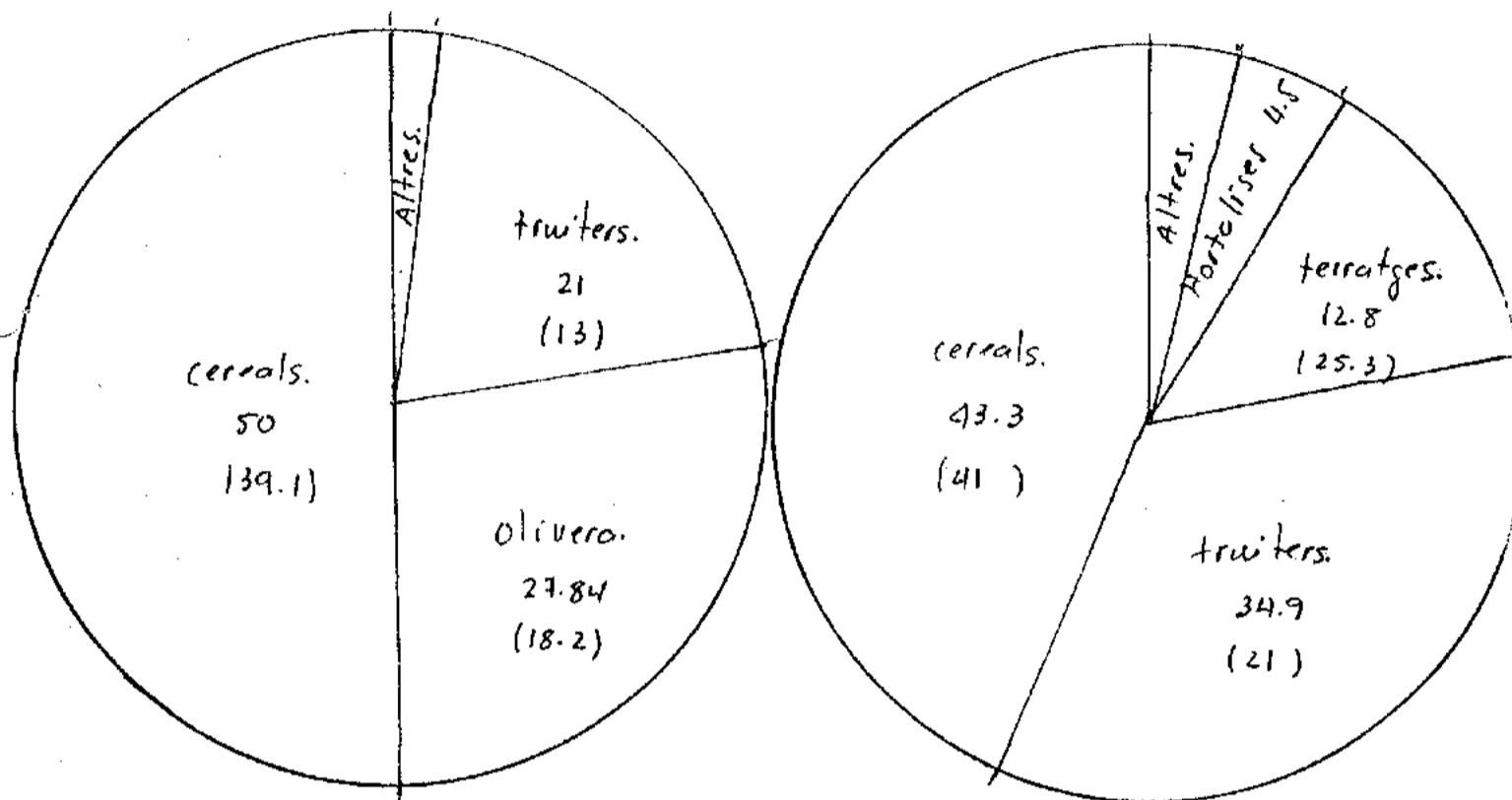
Les terres cultivades són, en bona part, de regadiu, quasi 72.000 hectàrees dedicades en el 63 per cent a cultius herbavis i 37 per cent a cultius llenyosos. L'especialització relativa de la comarca per grans grups de productes i segons la distribució de la superfície es situa en els cultius llenyosos i, fonamentalment, en els llenyosos de regadiu.

La distribució de la superfície per grups de productes es pot veure amb més detall en els quadres següents:

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE PER GRUPS DE PRODUCTES. 1976
(en percentatges)

SECA

REGADIU

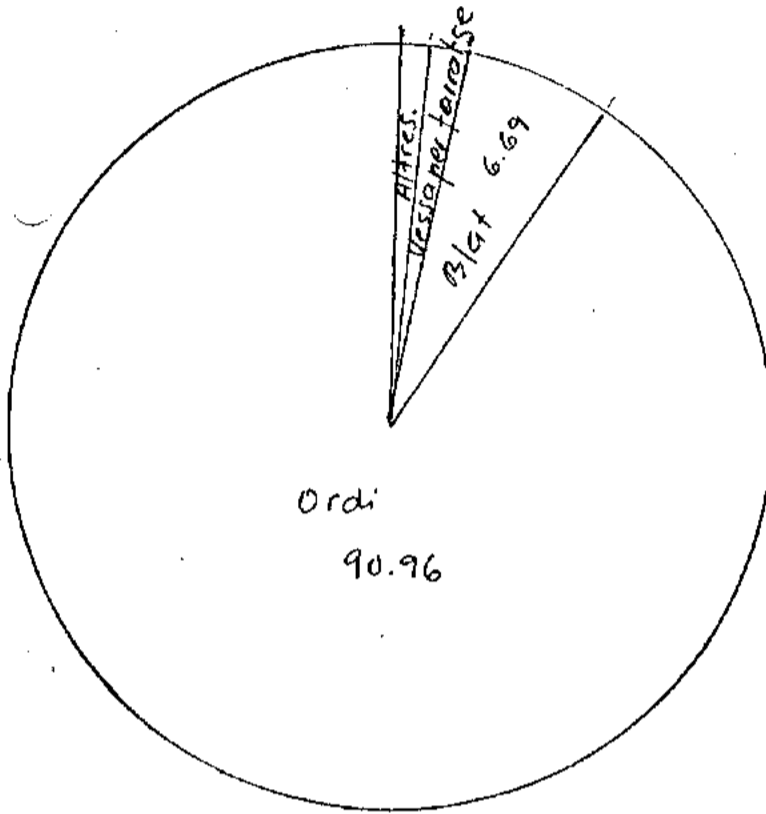

Els cereals, l'olivera i fruiters concentren quasi tota la superfície de secà. El regadiu es dedicat als cereals, fruiters i en menys proporció a farratges i hortalisses. L'especialització relativa de la comarca segons la distribució de la mateixa es centra en els grups de productes ja esmentats, excepció feta de les hortalisses.

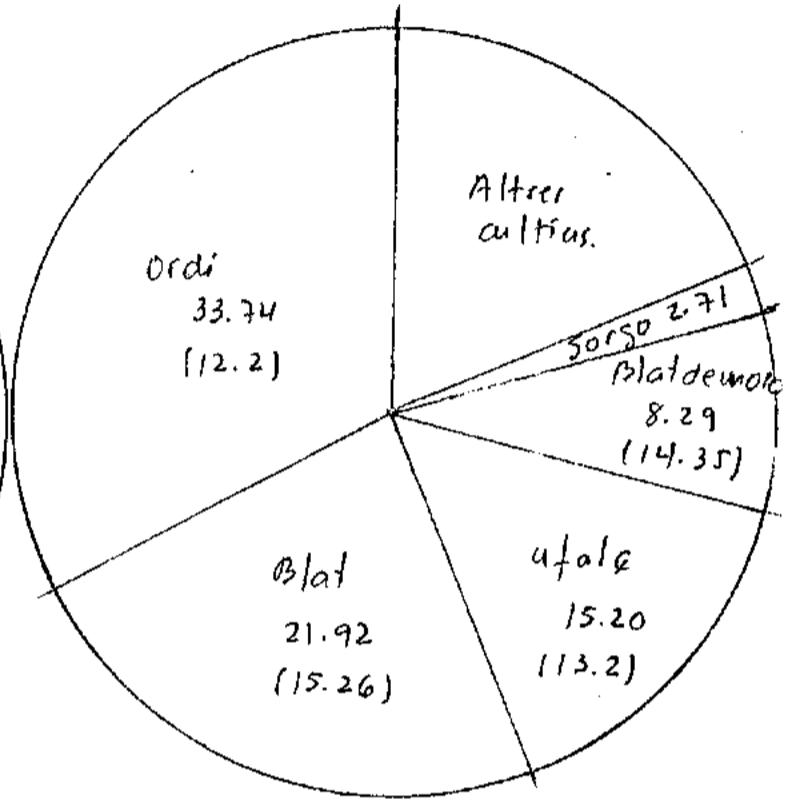
Els principals productes conreats a la comarca segons la superfície ocupada han sigut representats en els diagrames següents:

PRINCIPALS CULTIUS HERBACIS SEGONS LA DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE
1.976 (en percentatges)

Secà

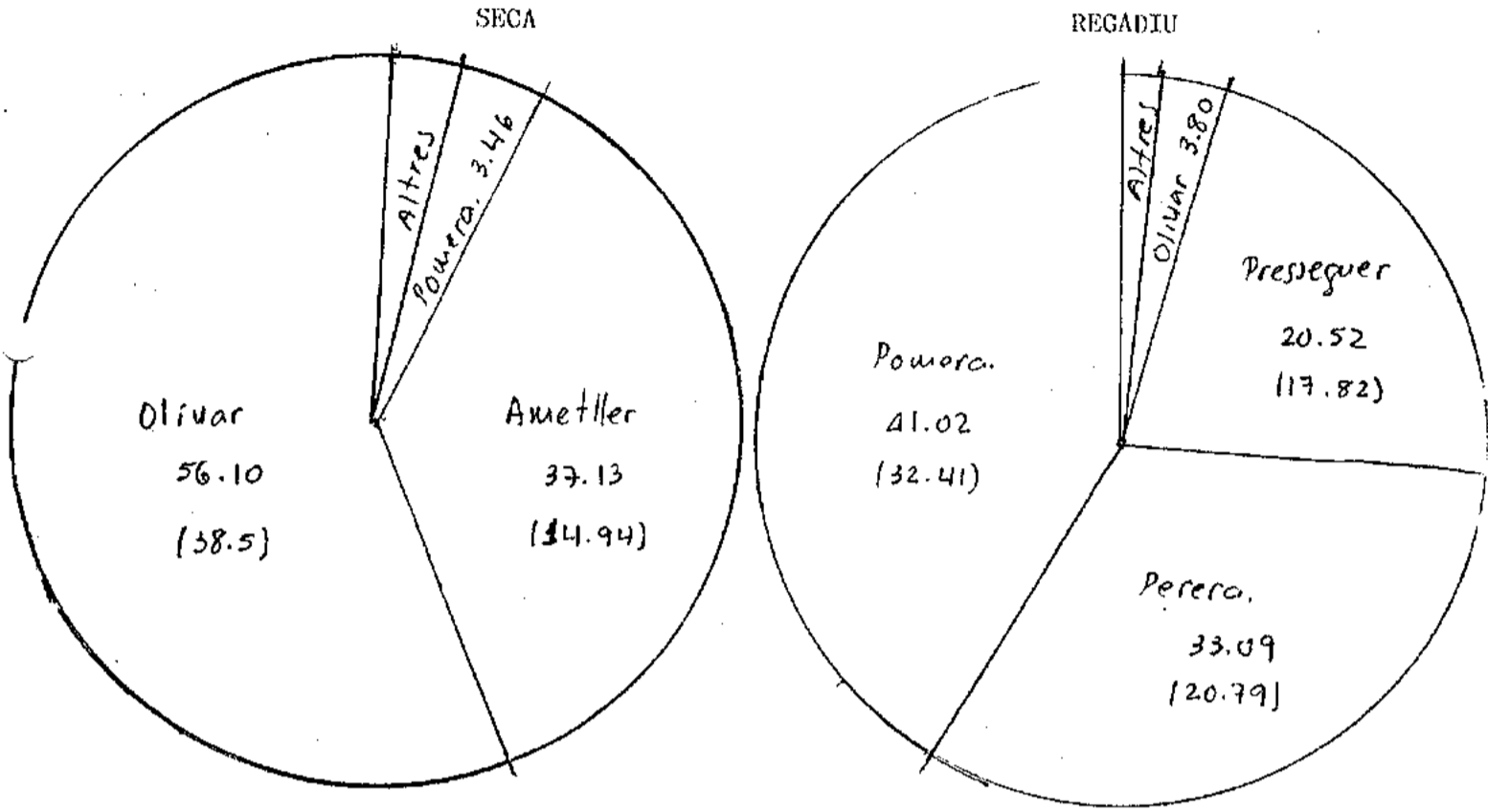
Regadiu

Els principals cultius herbacis són l'ordi en el secà i regadiu i l'ordi, blat i ufalç en el regadiu. L'especialització relativa del Segrià segons la variable analitzada es situa en els mateixos productes esmentats.

L'agricultura del Segrià va produir a l'any 1976, 14.464 milions de pessetes, és a dir, el 13,65 per cent del valor produït pel conjunt de l'agricultura catalana. Aquesta xifra situa a la comarca en el primer lloc entre totes les comarques catalanes pel que fa a l'importància del sector primari.

PRINCIPALS CULTIUS LLENYOSOS SEGONS LA DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE
1.976 (en percentatges)

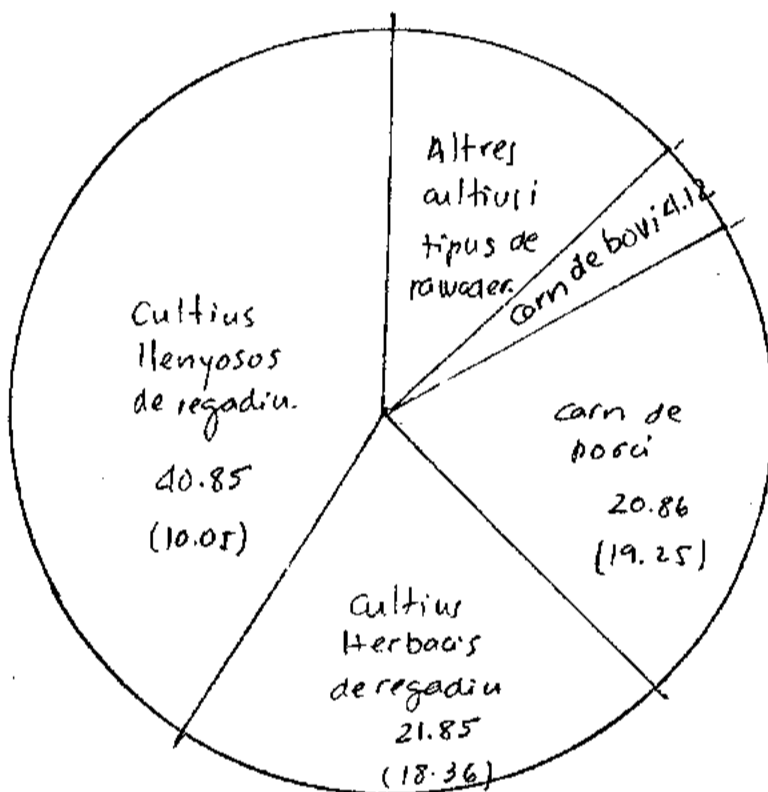

Els cultius llenyosos són els que tenien més clara especialització relativa a la comarca, segons la superfície, els principals cultius en el secà són l'olivar i l'ametller. El regadiu, que en conjunt concentra una bona part de totes les hectàrees cultivades, es dedicat a la pomera, perera i presseguer.

El subsector agrícola va produir en el mateix any 10.043 milions de pessetes, és a dir, el 19,55 per cent del valor produït pel mateix subsector a Catalunya. El subsector ramader va produir 4.420 milions de pessetes, és a dir, el 8,1 per cent del conjunt de la ramaderia catalana.

La distribució del valor de la producció es pot veure amb més detall en el gràfic següent:

DISTRIBUCIO DEL VALOR DE LA PRODUCCIO PER GRUPS DE PRODUCTES I TIPUS DE RAMADERIA. 1976 (en percentatges)

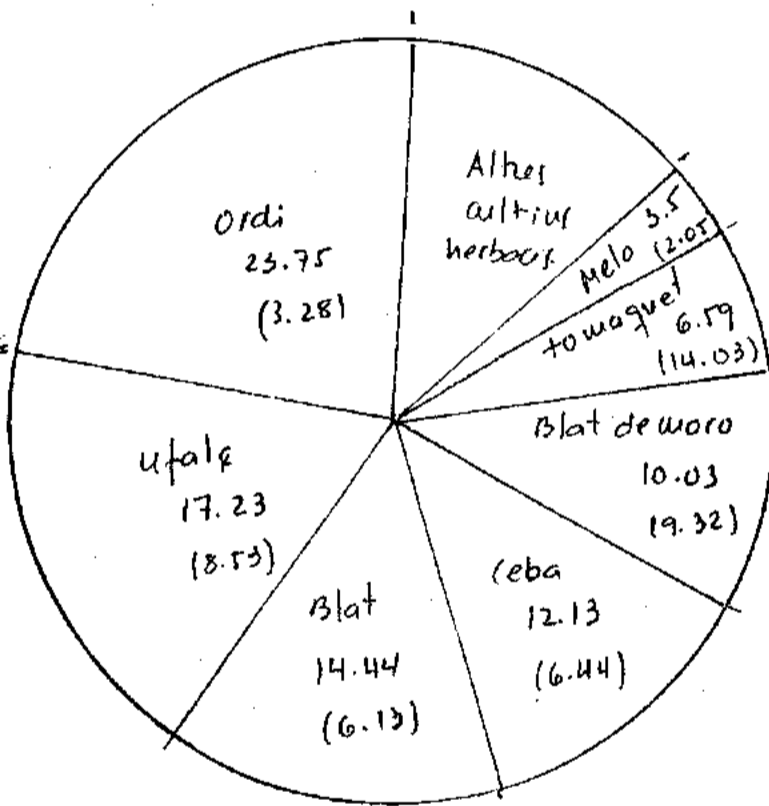
El valor de la producció de l'agricultura del Segrià es concentra, per aquest ordre en els llenyosos de regadiu, herbacis de regadiu, producció de carn de porcí.

L'especialització relativa de la comarca segons la distribució del valor de la producció i segons el mètode utilitzat es situa fonamentalment en els cultius llenyosos de regadiu, herbacis de regadiu i producció de carn de porcí. En el conjunt de la comarca el subsector ramader és relativament reduït però recordem que en el conjunt de Catalunya és força important.

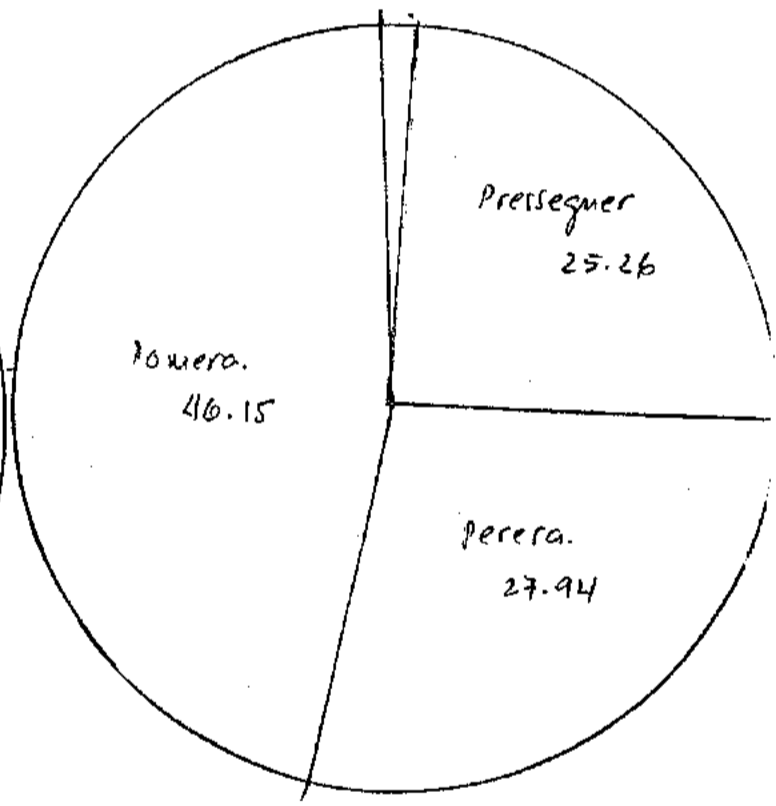
Els principals cultius de regadiu s'han representat en el quadre següent, recordem que ambdòs concentren el 62 per cent del valor total produït per l'agricultura del Segrià:

PRINCIPALS CULTIUS DE REGADIU SEGONS EL VALOR DE LA PRODUCCIO. 1976
(en percentatges)

HERBACIS

LLENYOSOS

Dins el conjunt de cultius llenyosos de regadiu la pomera, la perera i el presseguer concentren pràcticament tot el valor produït. Els cultius dominants dins aquest conjunt són també els tres esmentats, destacant sobre els demés la perera.

L'altra grup de cultius important en conjunt, segons el valor de la producció, són els herbacis de regadiu, en aquest cas els principals són : l'ufalç, blat, ordi, ceba i blat de moro. L'especialització relativa de la comarca es situa a més a més dels cultius esmentats en el melò.

La renda de l'agricultura del Segrià a l'any 1976 era de 8.575 milions de pessetes, el 17 per cent del conjunt de la renda de l'agricultura catalana. El subsector agrícola participa en el 89 per cent i el ramader en l'11 per cent, l'especialització agrícola resulta doncs força clara.

Si tenim en compte la població activa existent a la comarca segons el Padrò municipal de l'INE la renda per capita del Segrià resulta ésser de 643 mil pessetes, xifra quelcom superior a la mitja catalana que es situa entorn de les 411 mil pessetes.

Segons les dades elaborades en base al Padrò municipal el 23 per cent de la població activa total de la comarca es dedica a l'agricultura, percentatge superior a la mitja catalana que assenyala una certa dependència de l'economia del Segrià respecte del sector primari.

Els nivells de mecanització de la comarca es situen per sobre de la mitja catalana. Destaca dins els diferents tipus de maquinària l'ele-

vat nombre de tractors i equips de conrear que es localitzen a la comarca. El valor del conjunt de la maquinària a preus de reposició és de 4.736 milions de pessetes, és a dir, el 13,8 per cent del valor total del stock de maquinària agrícola del conjunt de Catalunya.

URGELL

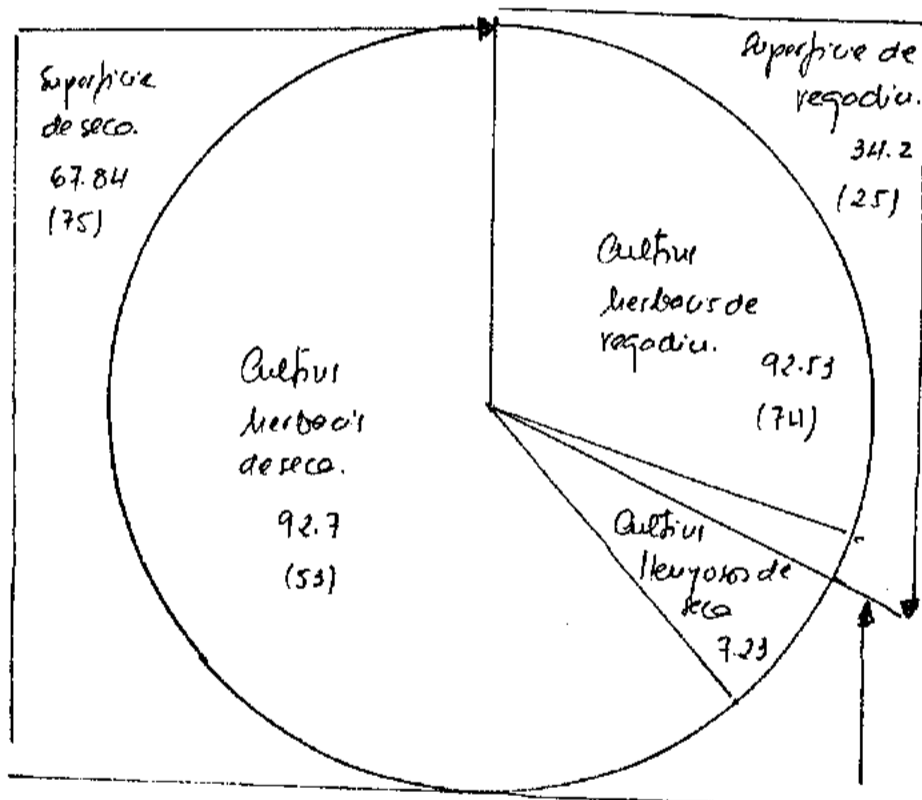
La superfície de l'Urgell és 2,4 per cent de la de Catalunya i la seva superfície cultivada representa 72,3 per cent del total i és un 6 per cent de la de Catalunya.

Dades bàsiques de la comarca

	Comarca	% Catalunya
Superfície total (Hes)	51.731	1,6
Superfície cultivada (Hes)	16.752	1,77
Producció total (milers de ptes)	667.592	0,63
" agrícola (milers de ptes)	398.811	0,78
" ramadera " " "	268.781	0,49
Renda total	344.930	0,7
Població activa agrària	1.907	1,5
Parc maquinària (milers de ptes)	296.941	0,9

La distribució de la superfície de l'Urgell és la següent:

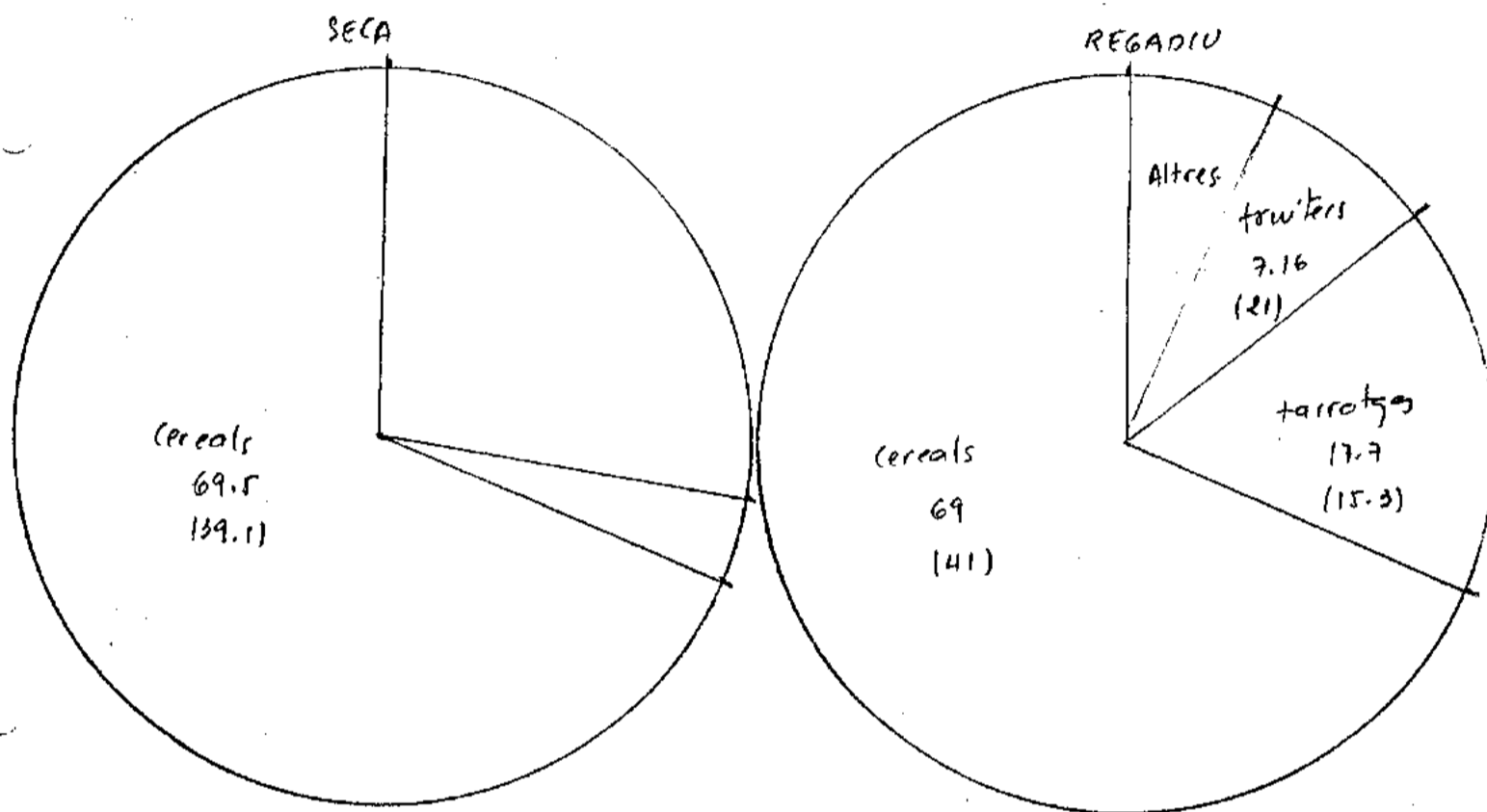
DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA. 1976 (en percentatges)

(*) Els percentatges que figuren entre parèntesi en aquest i altres diagrames corresponen al conjunt de Catalunya.

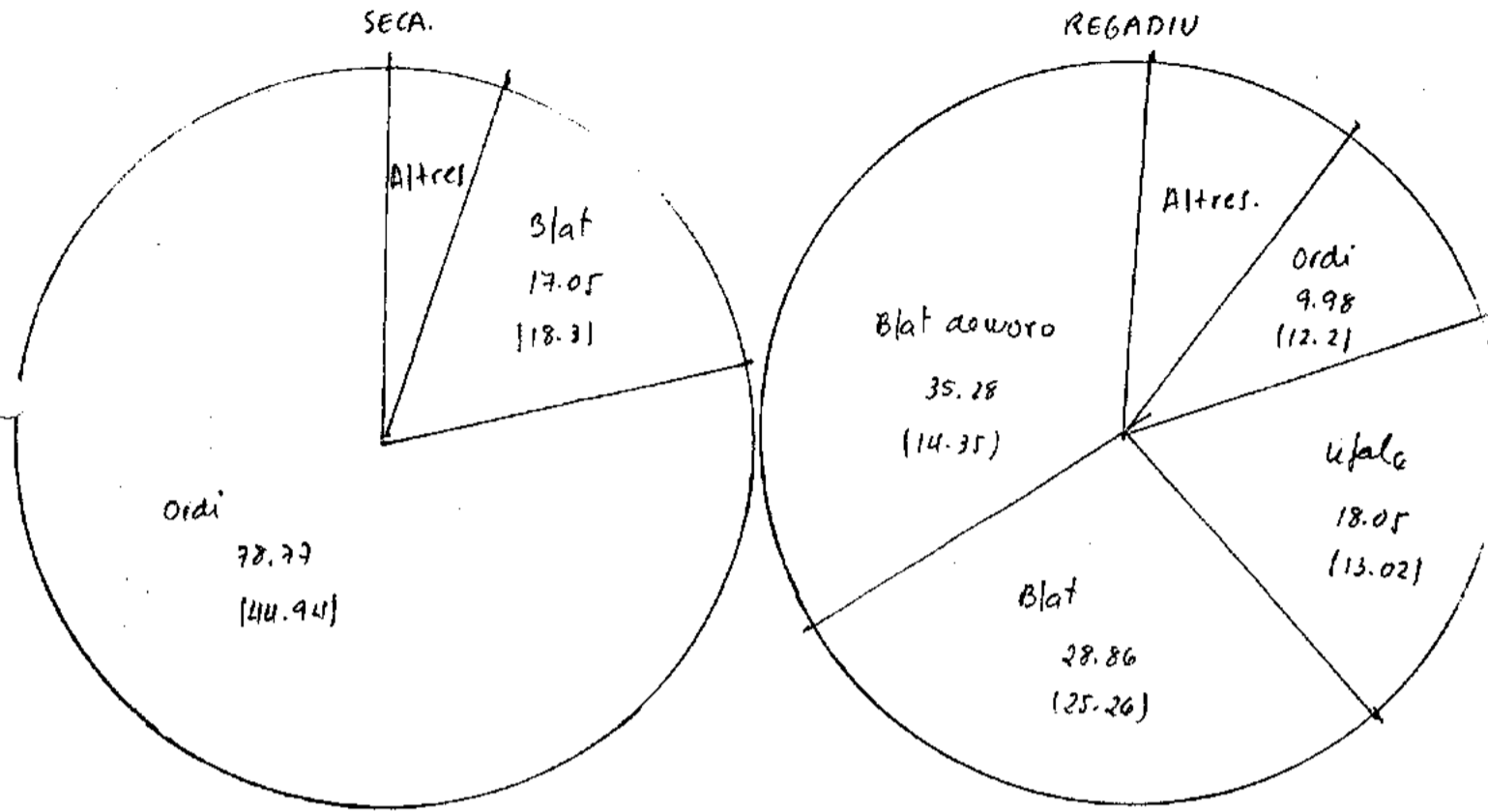
Segons aquesta distribució té més pes el cultiu de secà centrat-se bàsicament en els herbacis. El següent diagrama ens ajudarà a veure la distribució de les terres de cultiu segons els diferents grups de productes:

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA PER GRUPS DE PRODUCTES. 1976 (en percentatge)

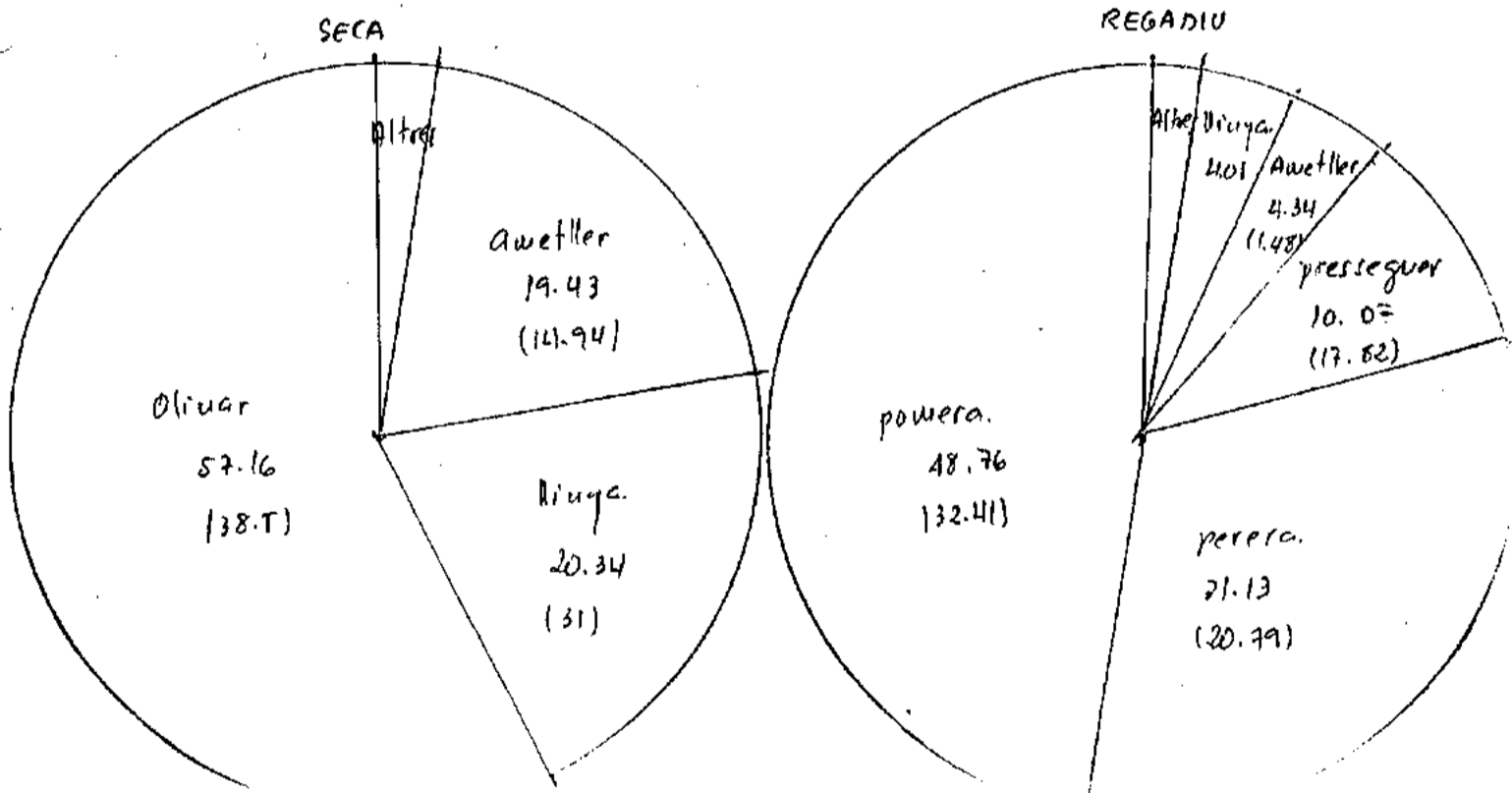

PRINCIPALS PRODUCTES SEGONS LA SUPERFICIE OCUPADA. 1976 (en percentatges)

HERBACIS

LLENYOSOS

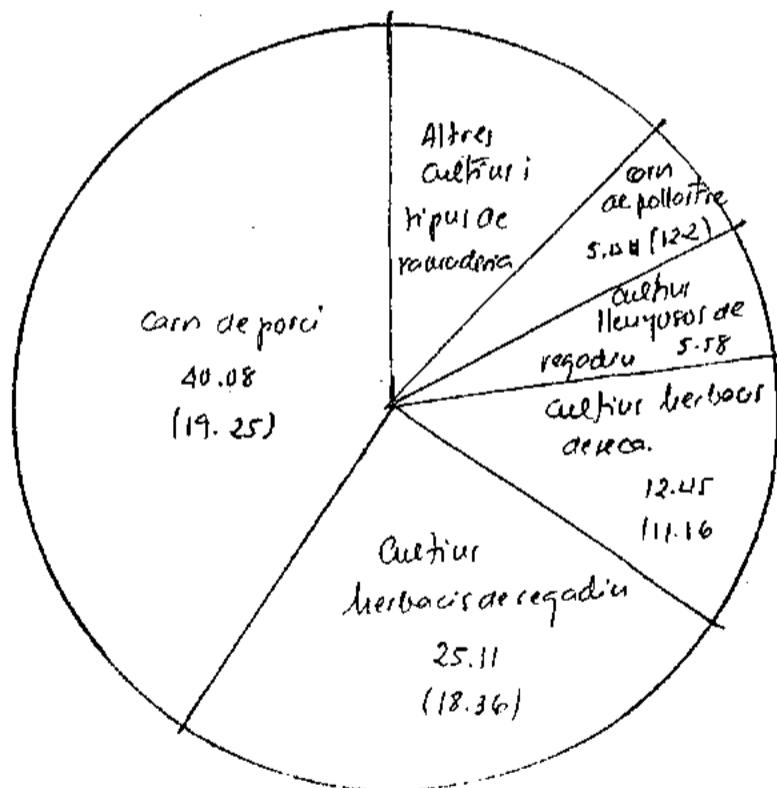

Com ja hem indicat és el cultiu d'herbacs de secà el que més importància té en quant a superfície en aquesta comarca. Concretament és sobretot a cereals al que s'hi dedica més superfície i principalment a ordi. En quant a herbacs de regadiu s'observa certa especialització en blat i blat de moro dintre dels cereals i en ufaç dintre dels farratges.

El pes dels llenyosos és petit en general, destacant com a principals productes l'ametller i olivar d'oliva per a oli al secà i la pomera, perera, ametller i vinya de raïm per a vi al regadiu.

El valor de la producció agrícola és el 4,68 per cent del de Catalunya i el de la ramadera 4,83 per cent. La distribució del valor de la producció entre els dos subsectors és similar a la comarca i la regió destacant tan sols una lleugera especialització en el sector ramader dintre de l'Urgell. La distribució del valor de la producció entre els diferents grups es pot veure en el següent diagrama:

DISTRIBUCIO DEL VALOR DE LA PRODUCCIO PER GRUPS DE PRODUCTES AGRICOLES I TIPUS DE RAMADERIA. 1976 (en percentatges)

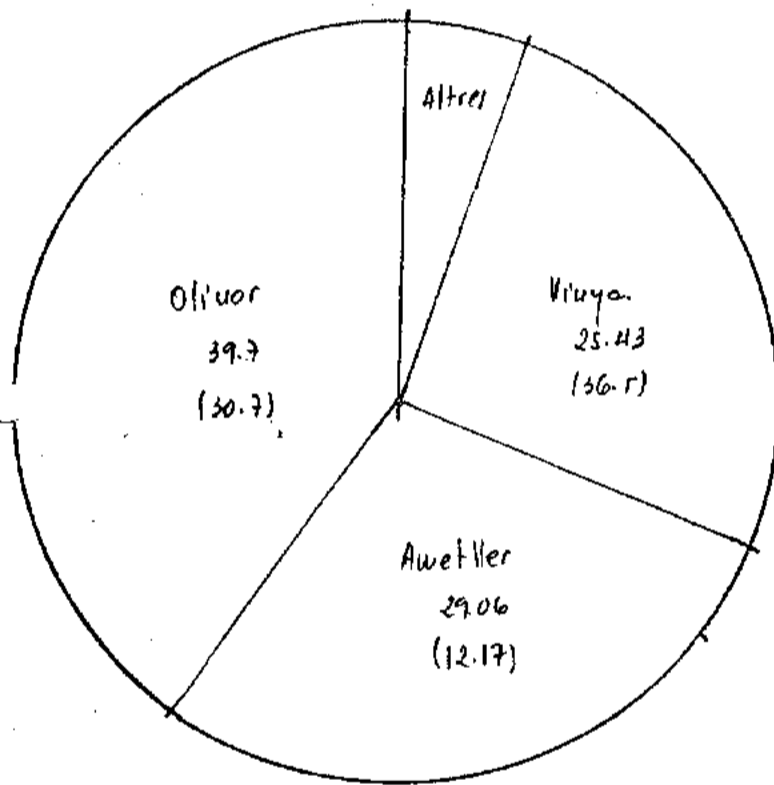
Dintre de la producció ramadera cal destacar una especialització en la carn de porcí, que té un valor que representa el 40 per cent del de tot el sector.

En quant al de la producció agrícola distingirem el valor de la producció dels diferents productes:

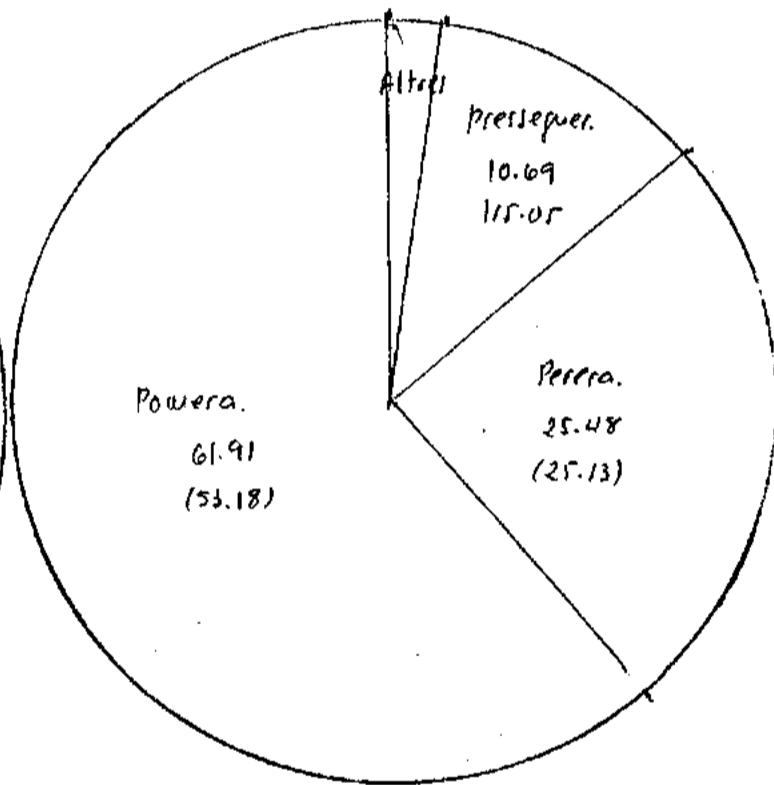
PRINCIPALS PRODUCTES AGRICOLS CULTIVATS A LA COMARCA SEGONS EL VALOR DE LA PRODUCCIO. 1976 (en percentatges)

LLENYOSOS

Secà

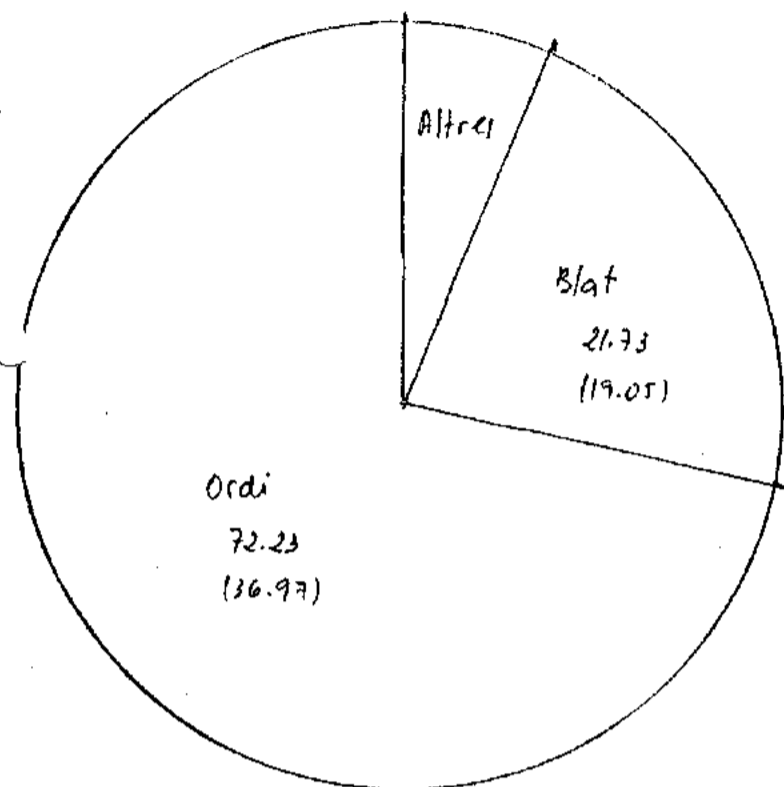
Regadiu

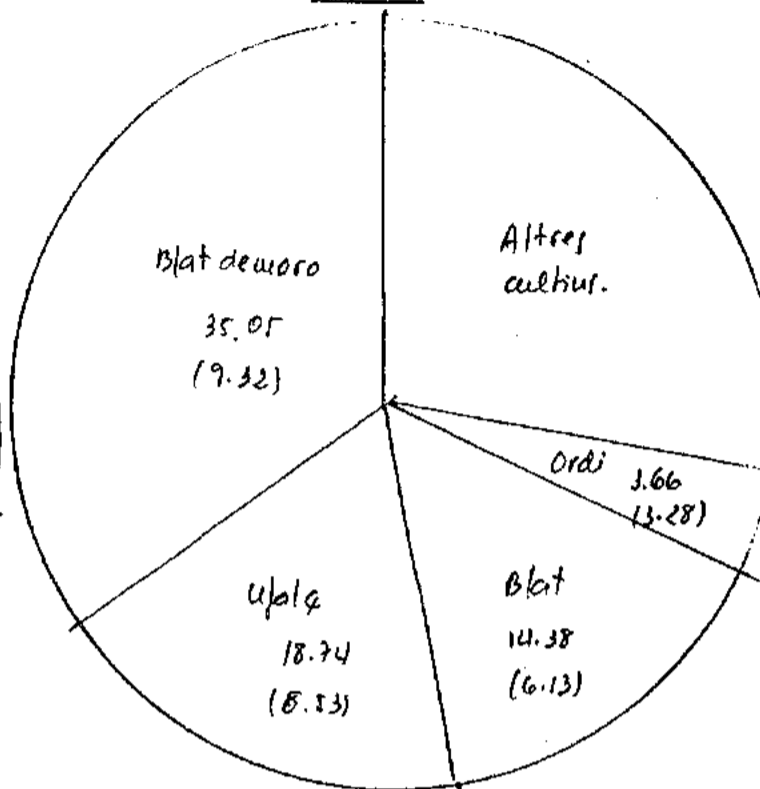
PRINCIPALS PRODUCTES AGRÍCOLES CULTIVATS A LA COMARCA SEGONS EL VALOR DE LA PRODUCCIÓ. 1976 (en percentatges)

HERBACIS

Secà

Regadiu

La distribució del valor de la producció agrícola per productes principals és bàsicament la mateixa que la de superfícies el que torna a explicar la relativa especialització de la comarca en herbacis, blat en els de secà i blat, blat de moro i ordi i ufalç en els de regadiu. Dintre dels llenyosos, i en quant a valor de la producció, la comarca destaca en olivar d'oliva per a oli i ametller en el secà i pomera i perera en el regadiu.

La renda total agrícola de l'Urgell és un 4,2 per cent del total de Catalunya, la ramadera representa un 3,7 per cent, la distribució de la renda total entre agricultura i ramaderia és molt semblant a la de Catalunya (76 per cent correspon al sector agrícola i 24 per cent al ramader).

Observant la població activa agrícola veurem que aquesta representa un 39,85 per cent sobre el total de població activa al 1970 i un 32 per cent al 1975, suposant aquest any un 3,4 per cent del total de població agrícola de Catalunya.

El valor de la maquinària de l'Urgell és 4,8 per cent del total de Catalunya entrant-se principalment en recol.lectores de cereals el que queda explicat per l'especialització de la comarca en cultius de cereals com ja hem dit abans.

ALT URGELL

L'Alt Urgell és una comarca que segons la superfície total es pot considerar de tamany gros però que, en canvi, té molt poca superfície cultivada tan sols el 3,2 per cent de la superfície total de la comarca. Això és conseqüència de l'elevada superfície de pastius (el 23,9 per cent de la superfície total de la comarca) mont per a fusta (20,2 per cent) mont per a llenya (10,5 per cent) i terreny improductiu (14,4 per cent).

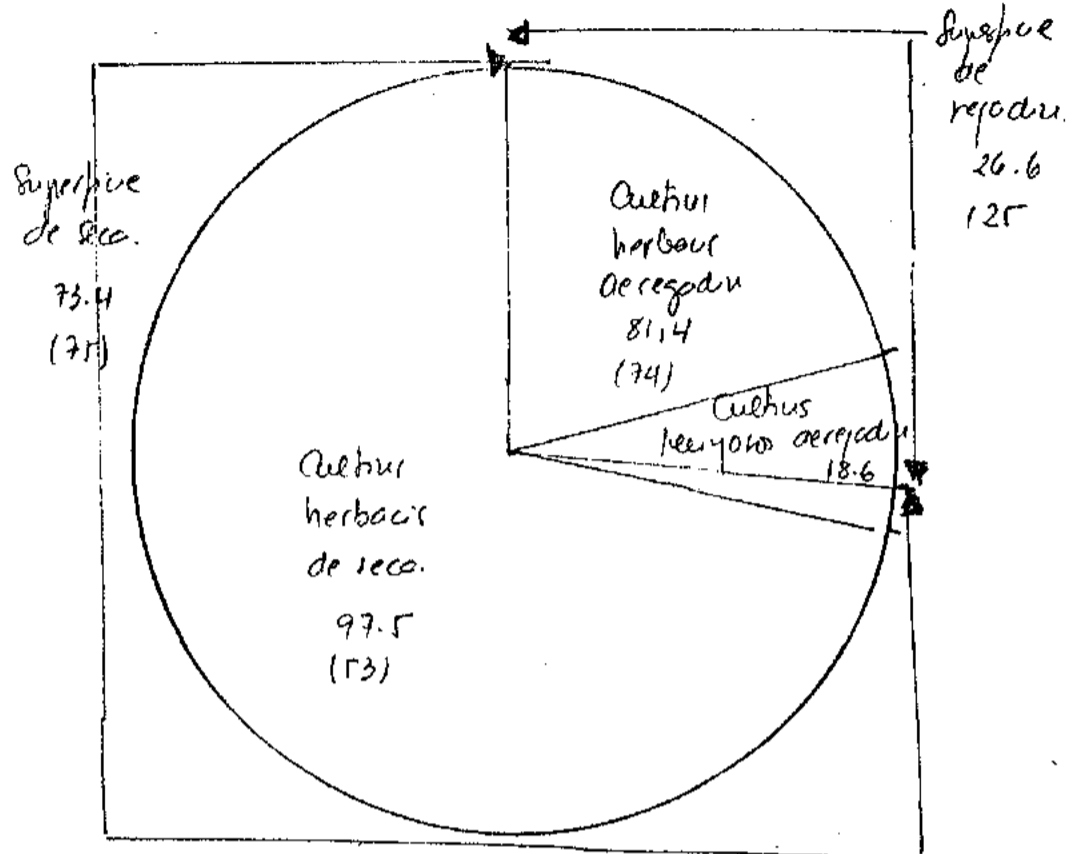
Dades bàsiques de la comarca

	<u>Comarca</u>	<u>% Catalunya</u>
Superfície total (Hes)	139.963	4,4
Superfície cultivada (Hes)	4.497	0,5
Producció total (milers de ptes)	1.182.360	1,12
" agrícola (milers de ptes)	303.542	0,59
" ramadera " " "	878.818	1,61
Renda total	565.619	1,1
Població activa agrària	1.885	1,4
Parc maquinària (milers de ptes)	634.011	1,8

La comarca de l'Alt Urgell tan sols té 4.500 hectàrees cultivades que es distribueixen segons es pot veure a continuació:

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA. 1976. (en percentatges)

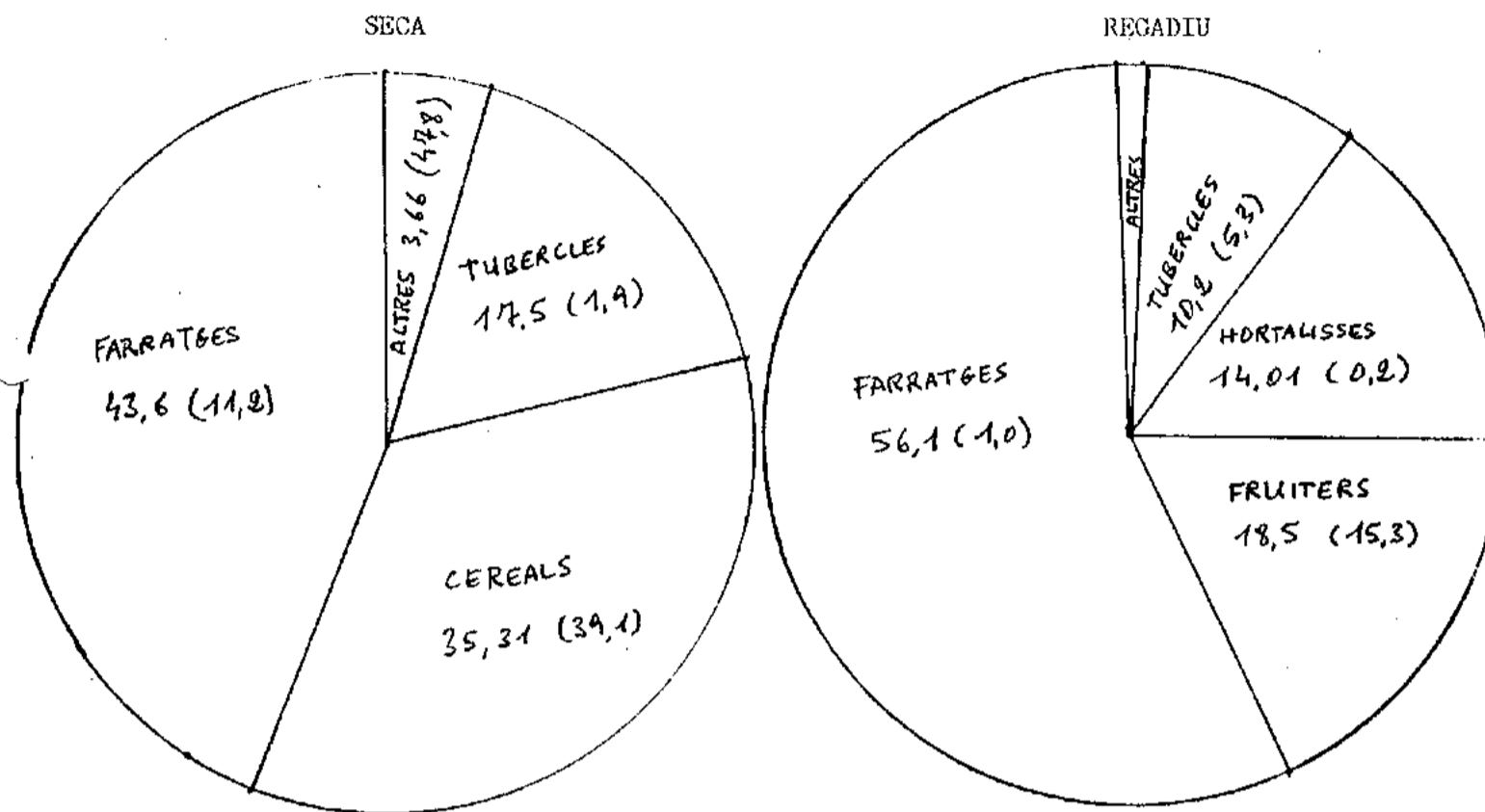
(*) Tots els percentatges entre parèntesi corresponen als registrats pel conjunt de Catalunya.

La distribució relativa de la terra entre secà i regadiu és quasi la mateixa que la distribució del conjunt de Catalunya; segons això l'Alt Urgell no tindria especialització de secà ni de regadiu.

Per altra banda la distribució de la superfície per grans grups de productes és força diferent de la registrada pel conjunt del Principat, l'Alt Urgell es dedica fonamentalment a cultius herbacis tant en el secà com en el regadiu.

La distribució de la superfície es pot veure amb més detall en els diagrames següents:

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA PER GRUPS DE PRODUCTES. 1976
(en percentatges)

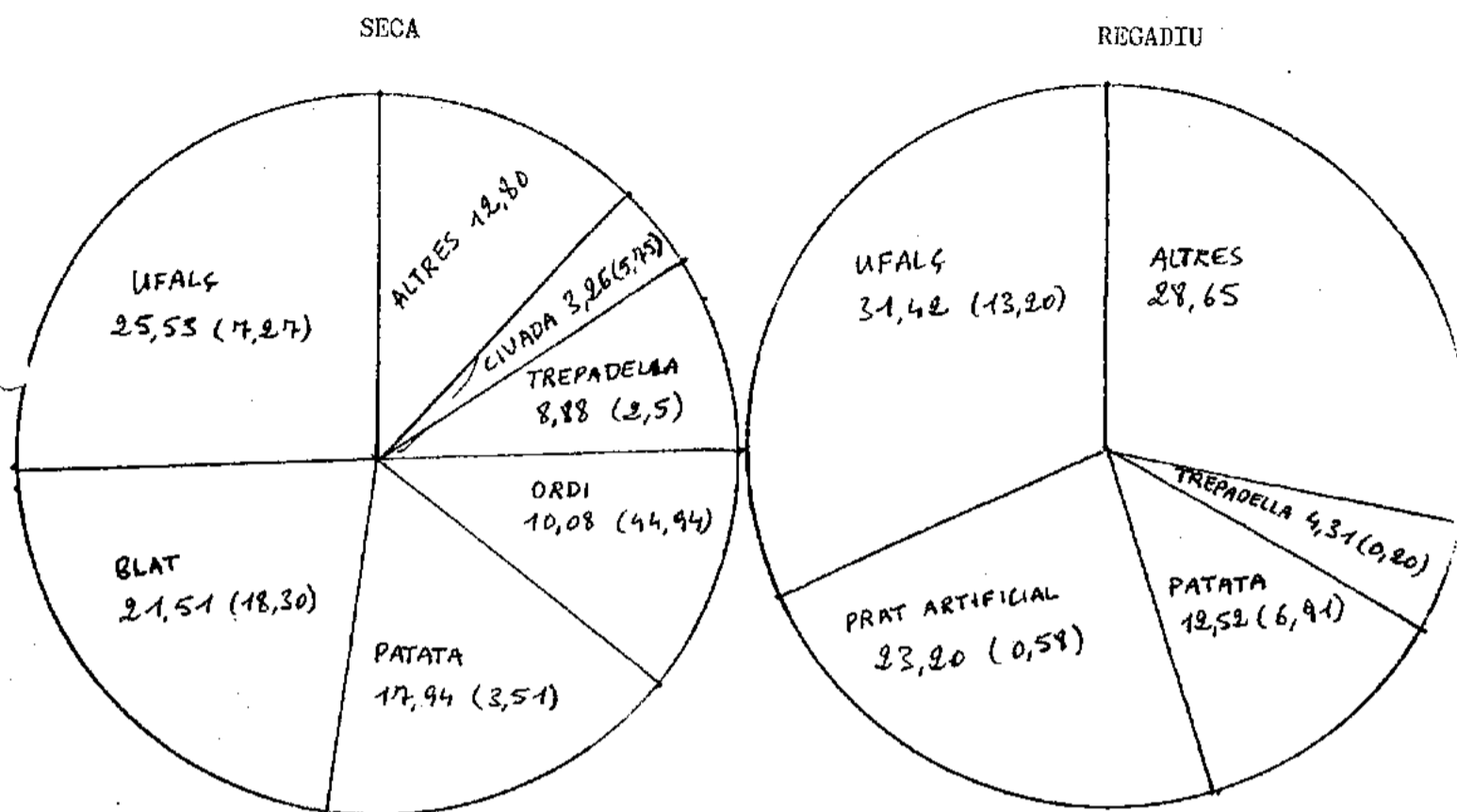

En el secà, els farratges, tubercles i cereals ocupen quasi el 90 per cent de la superfície total de secà. En el regadiu són els farratges, fruiters, hortalisses i tubercles els qui ocupen la major part de la superfície total de regadiu.

Per grans grups de productes i segons la superfície ocupada l'especialització relativa de la comarca es situa en els tubercles i farratges en el secà, i tubercles, farratges, hortalisses i fruiters en el regadiu.

Els principals productes segons la superfície ocupada es poden veure en els següents gràfics:

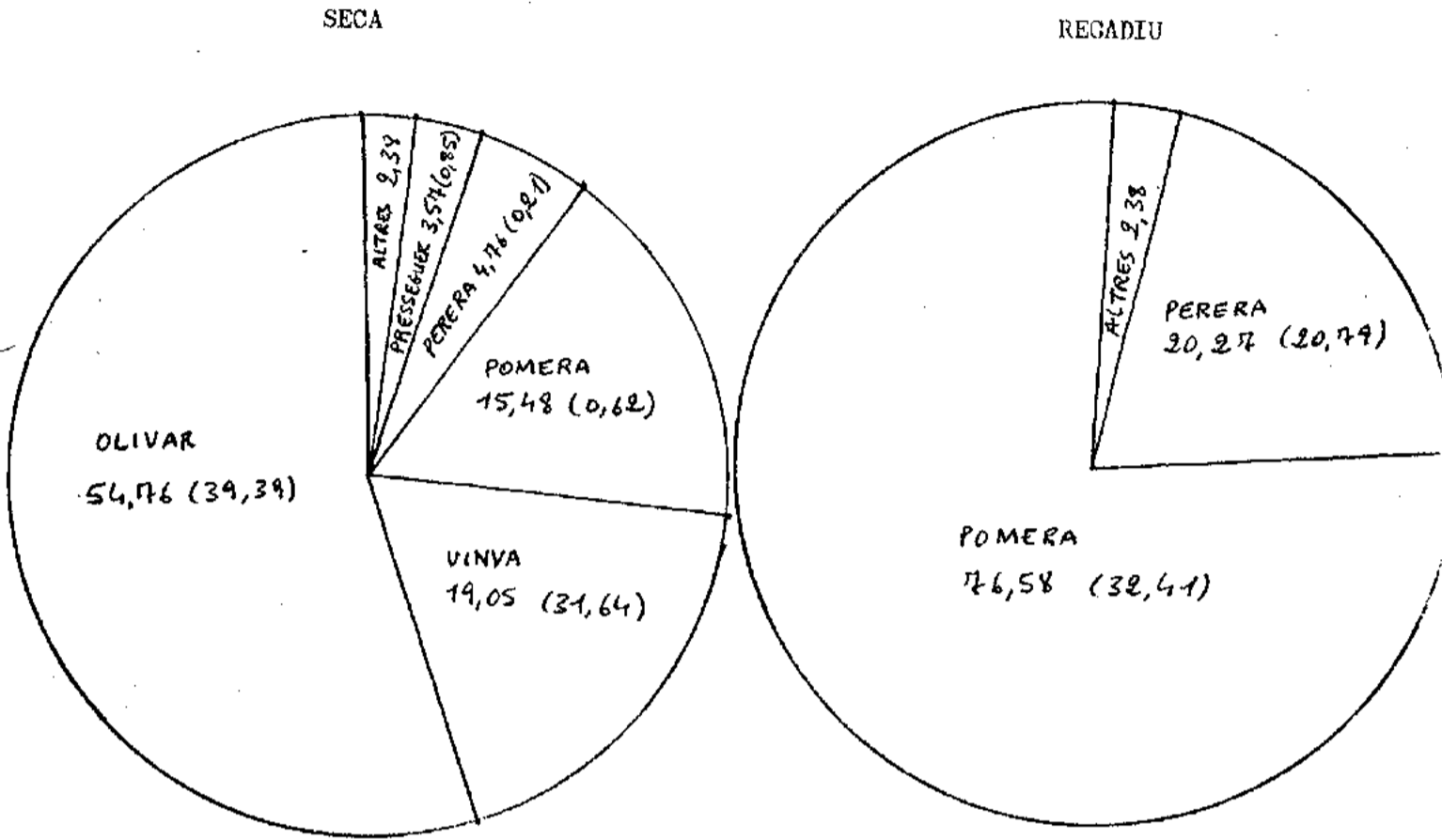
PRINCIPALS PRODUCTES HERBACIS SEGONS LA SUPERFÍCIE OCUPADA. 1976
(en percentatges)

Els principals cultius herbacis segons la superfície ocupada són l'ufalç, el blat, l'ordi i la patata en el secà, i l'ufalç, el prat artificial i la patata en el regadiu. L'especialització relativa de la comarca per productes i segons la superfície es situa en el blat, la patata, l'ufalç i la trepadella en el secà, i patata, ufalç, trepadella i prat artificial en el regadiu.

Pel que fa a cultius llenyosos cal destacar en el secà: la pomera, la vinya i l'olivera, i en el regadiu: la pomera i perera.

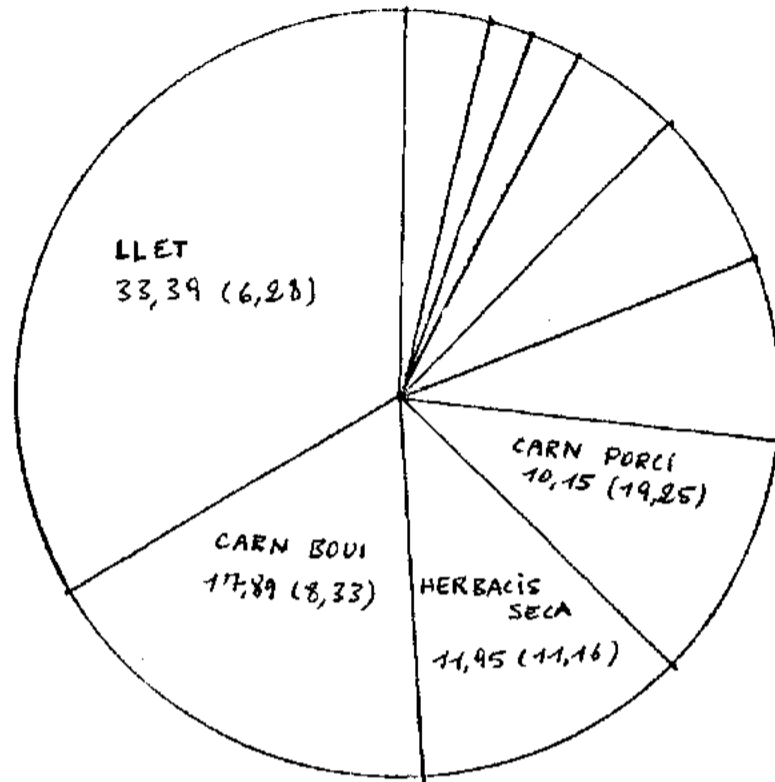
PRINCIPALS CULTIUS LLENYOSOS SEGONS LA SUPERFICIE OCUPADA. 1976
(en percentatges)

Els cultius llenyosos preferents a la comarca són pomera i perera en el secà i regadiu, i presseguer i olivera en el secà.

El valor produït per l'agricultura de la comarca fou de 1.182 milions de pessetes, el 26 per cent de les quals foren produïdes pel subsector agrícola i el 74 per cent pel ramader. La distribució per grups de productes i tipus de ramaderia es pot veure a continuació :

DISTRIBUCIO DEL VALOR DE LA PRODUCCIO PER GRUPS DE PRODUCTES I TIPUS DE RAMADERIA. 1976 (en percentatges)

El valor de la producció de l'agricultura comarcal es concentra fonamentalment en la producció de llet i producció de carn de boví, herba-cis de secà i producció de carn de porcí. Dins el subsector ramader cal esmentar l'important pes de la carn d'oví.

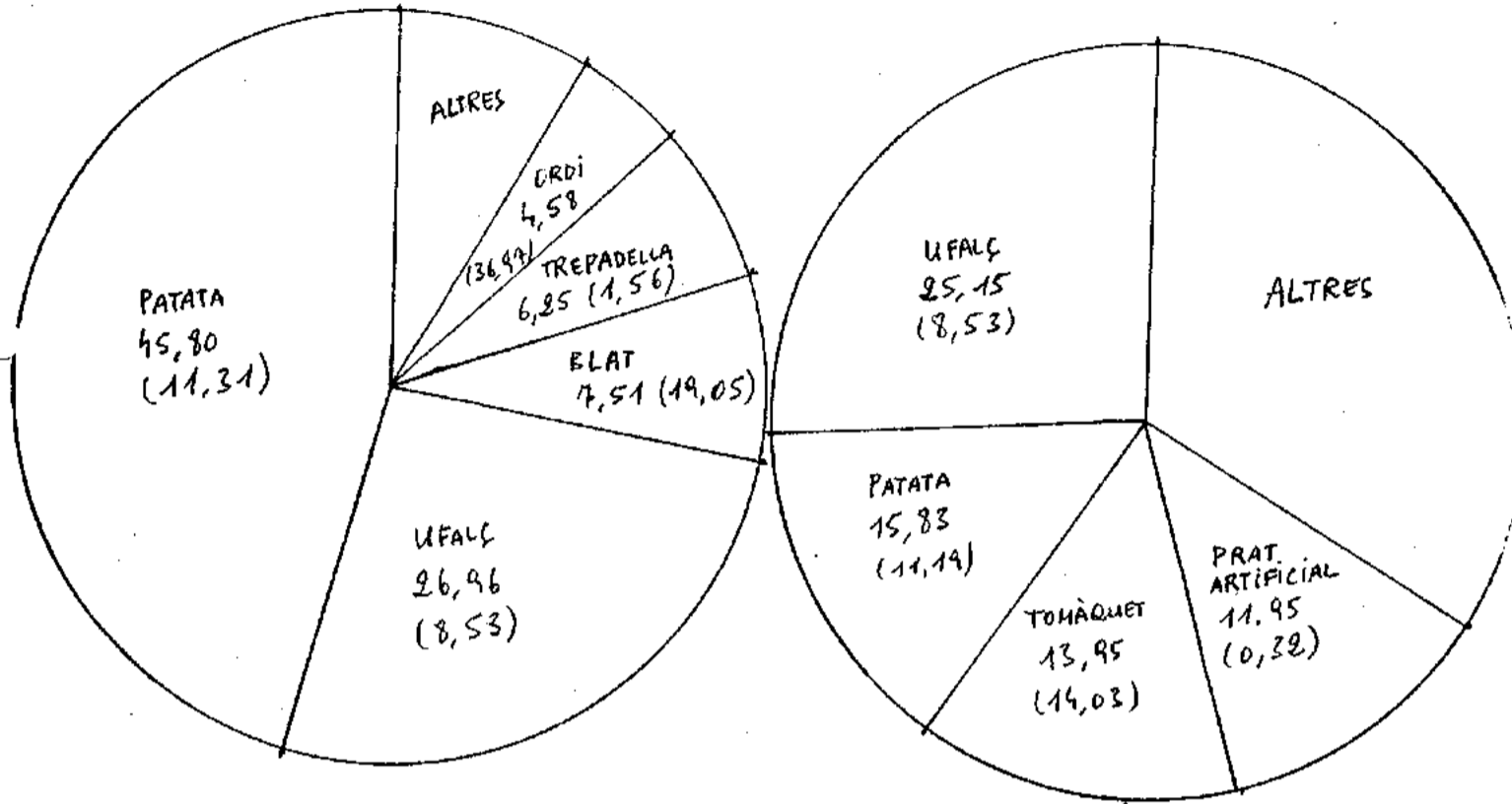
L'especialització relativa de la comarca cal situar-la fonamentalment en el subsector ramader i més concretament en la producció de carn de boví i d'oví i producció de llet.

Els principals productes segons el valor de la producció es poden veure en el gràfic següent:

PRINCIPALS PRODUCTES HERBACIS SEGONS EL VALOR DE LA PRODUCCIO. 1976
(en percentatges)

SECA

REGADIU

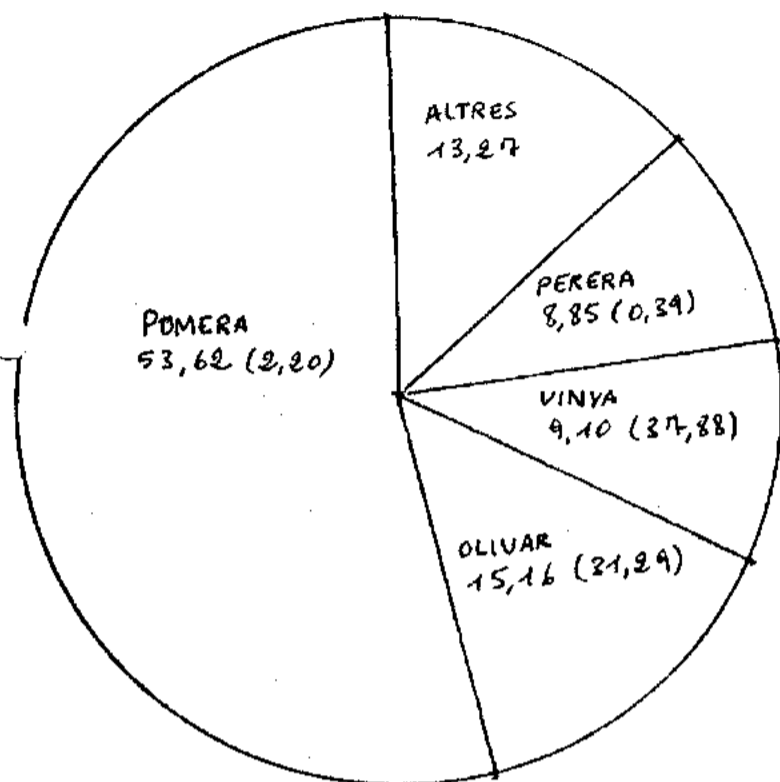

Els principals productes herbacis segons el valor de la producció són : patata i ufalç en el secà i regadiu, juntament amb el prat artificial i tomàquet en el regadiu.

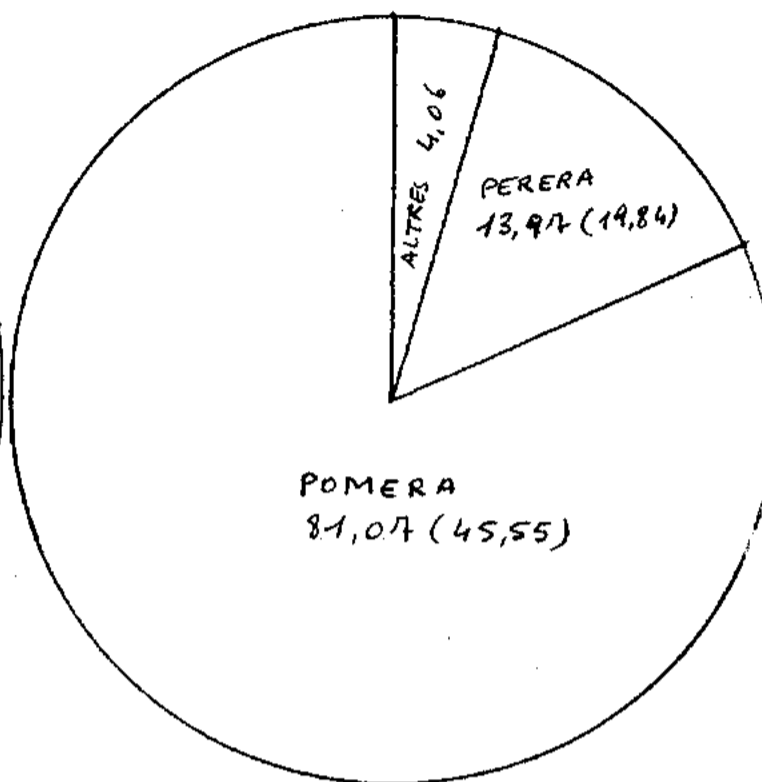
Els cultius llenyosos, com hem vist, no són massa importants a la comarca, de tota manera els principals segons el valor de la producció són : la pomera i l'olivera en el secà i la pomera i perera en el regadiu.

PRINCIPALS PRODUCTES LLENYOSOS SEGONS EL VALOR DE LA PRODUCCIO. 1976
(en percentatges)

SECA

REGADIU

Dins el conjunt de llenyosos l'especialització relativa de la comarca cal situar-la en la pomera i perera tant de secà com de regadiu.

La renda de l'agricultura de l'Alt Urgell era de 565 milions de ptes a l'any 1976, el 32 per cent corresponia al subsector agrícola i el 67 per cent al ramader. Segons aquesta distribució l'especialització ramadera de l'Alt Urgell resulta molt forta.

La població activa de l'agricultura, segons dades del Padró municipal del INE, representava el 30 per cent de la població activa total de la comarca, percentatge que encara que sigui molt més baix que el

registrat a l'any 1970 (40 per cent) indica una forta dependència a l'agricultura de l'economia de la comarca.

Els nivells de mecanització són lleugerament més alts que els registrats per la mitja catalana. La comarca concentra l'1,8 per cent del valor de maquinària agrícola catalana, és a dir, entorn de 634 milions de pessetes. Cal destacar dins els diferents tipus de maquinària l'elevat nombre d'equips de sembrar-adobar localitzats a la comarca, el 31 per cent del nombre total existent a Catalunya.

PALLARS JUSSÀ

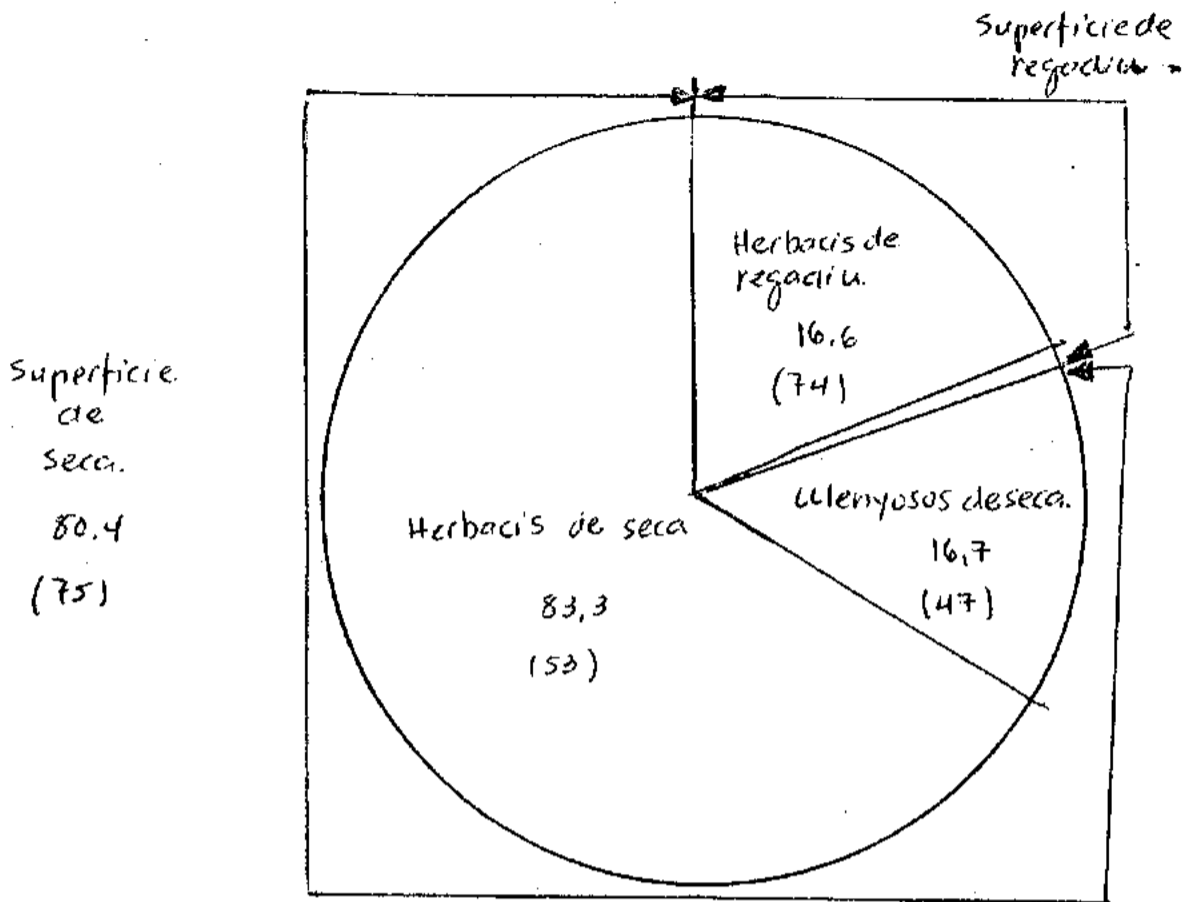
El Pallars Jussà és una comarca amb una superfície total relativament elevada doncs ocupa el 5,4 per cent del total de la superfície catalana.

Dades bàsiques de la comarca

	<u>Comarca</u>	<u>% Catalunya</u>
Superfície total (Hes)	171.879	5,4
Superfície cultivada (Hes)	20.367	2,2
Producció total (milers de ptes)	1.427.631	1,35
" agrícola (milers de ptes)	786.877	1,53
" ramadera " " "	640.754	1,17
Renda total	592.275	1,2
Població activa agrària	1.999	1,5
Parc maquinària (milers de ptes)	648.150	1,9

El conjunt de terres es distribueixen fonamentalment entre pastius (21 per cent de la superfície total de la comarca) mont per a fusta (19 per cent), superfície cultivada (12 per cent).

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA. 1976 (en percentatges)

(x) Els percentatges figuren en aquest i altres diagrames representen el conjunt de Catalunya.

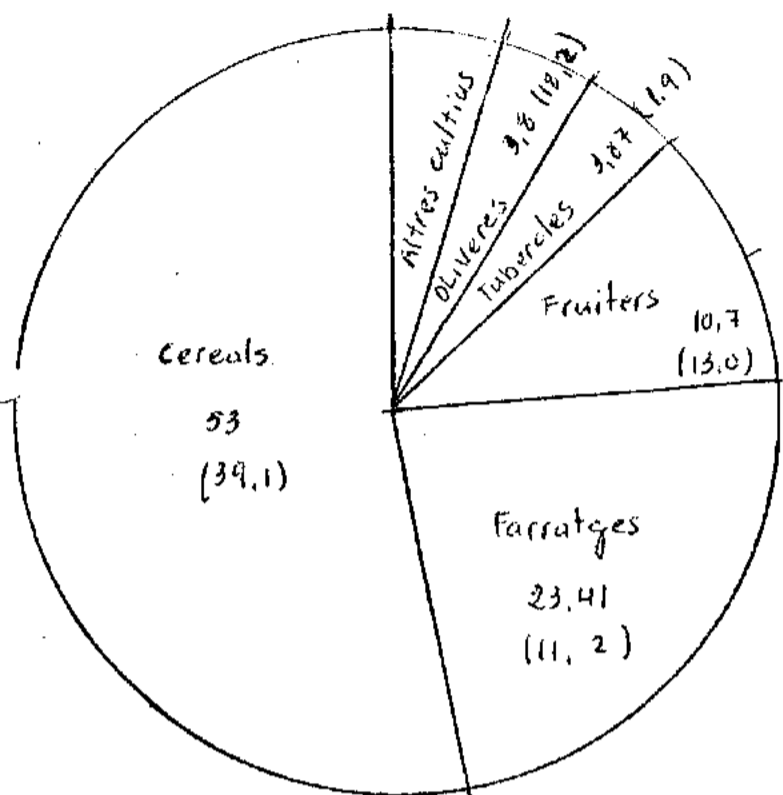
La superfície cultivada de la comarca és en bona part de secà i es destinada a cultius herbacis. La superfície de regadiu és de 3.974 hectàrees que també són dedicades fonamentalment a conreus herbacis.

La distribució de la superfície per grups de productes es pot veure amb més detall en el gràfic següent:

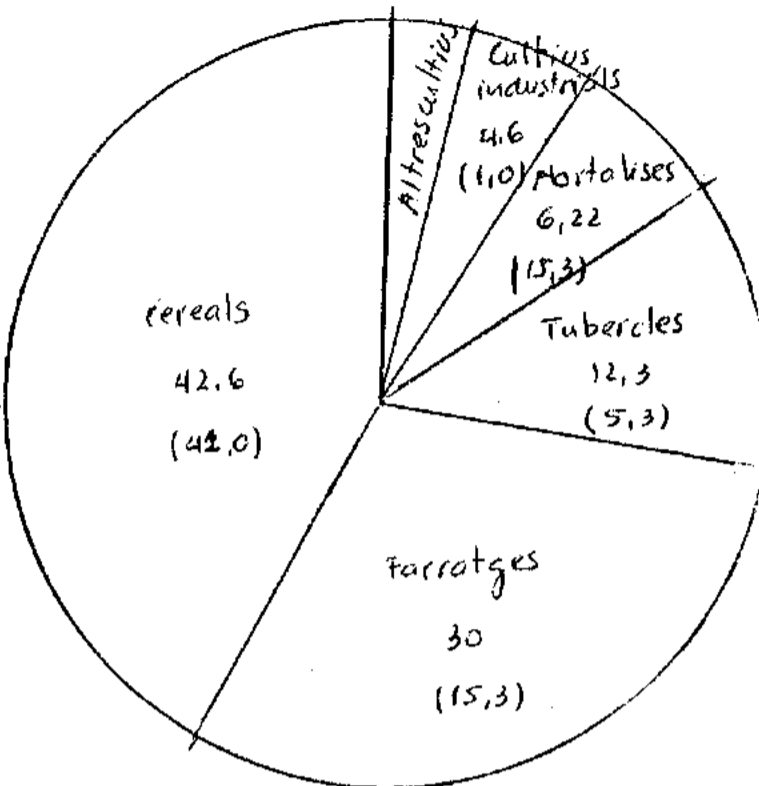
DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA PER GRUPS DE PRODUCTES. 1976

(en percentatges)

SECA

REGADIU

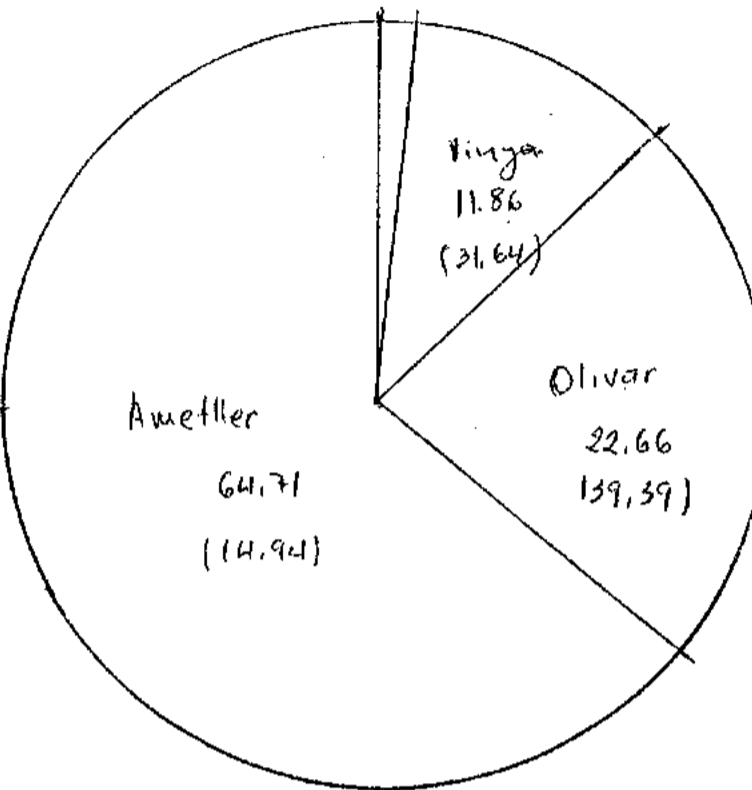
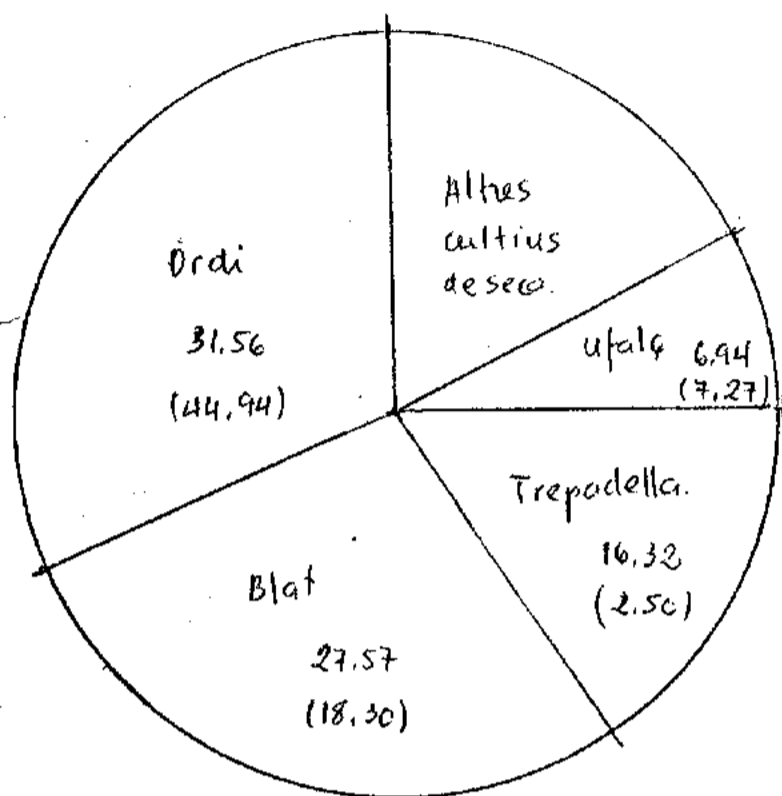
Els cereals, farratges i fruïters ocupen quasi la totalitat de la superfície de secà, en el regadiu els grups de cultius que concentren la major part de la superfície són cereals, farratges, tubercles. L'especialització relativa de la comarca, segons superfície ocupada, es situa en els cereals, tubercles, cultius industrials, farratges, tan en el secà com en el regadiu.

Els principals productes agrícoles de secà cultivats a la comarca s'han representat en els quadres següents:

PRINCIPALS CULTIUS DE SECA SEGONS LA SUPERFICIE OCUPADA. 1976
(en percentatges)

Cultius Herbacis

Cultius Llenyosos

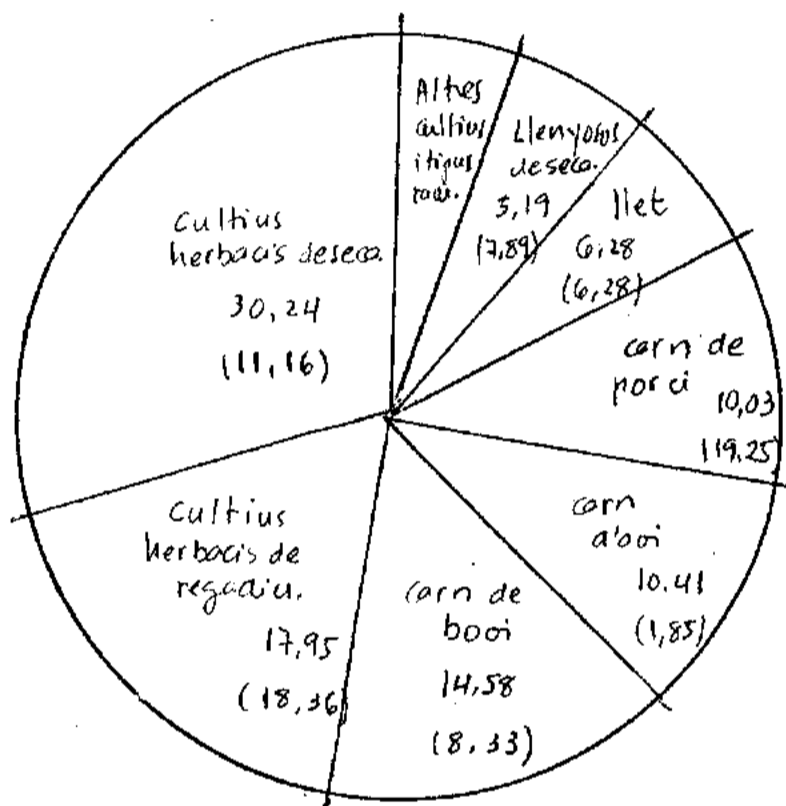
Els cultius principals en el secà segons la superfície ocupada són l'ordi, el blat i la trepadella dins el conjunt d'herbacis i ametller i olivar dins el conjunt de llenyosos.

L'especialització de la comarca cal situar-la fonamentalment en el blat i trepadella per una banda i l'ametller per l'altre.

Els principals cultius de regadiu segons la superfície són : l'ordi, blat, alfalga i blat de moro, cal destacar també la superfície dedicada a girasol doncs representa el 4,4 per cent del conjunt d'herbacis de regadiu.

El valor de la producció de l'agricultura del Pallars Jussà a l'any 1976 era de 1.427 milions de pessetes, es a dir, l'1,35 per cent del valor total de producció de l'agricultura catalana. El subsector agrícola participaba en aquest valor total amb el 55 per cent i el subsector ramader amb el 45 per cent, La distribució del valor de la producció es pot veure amb més detall en el gràfic següent:

DISTRIBUCIO DEL VALOR DE LA PRODUCCIO PER GRUPS DE PRODUCTES I TIPUS DE RAMADERIA (en percentatges)

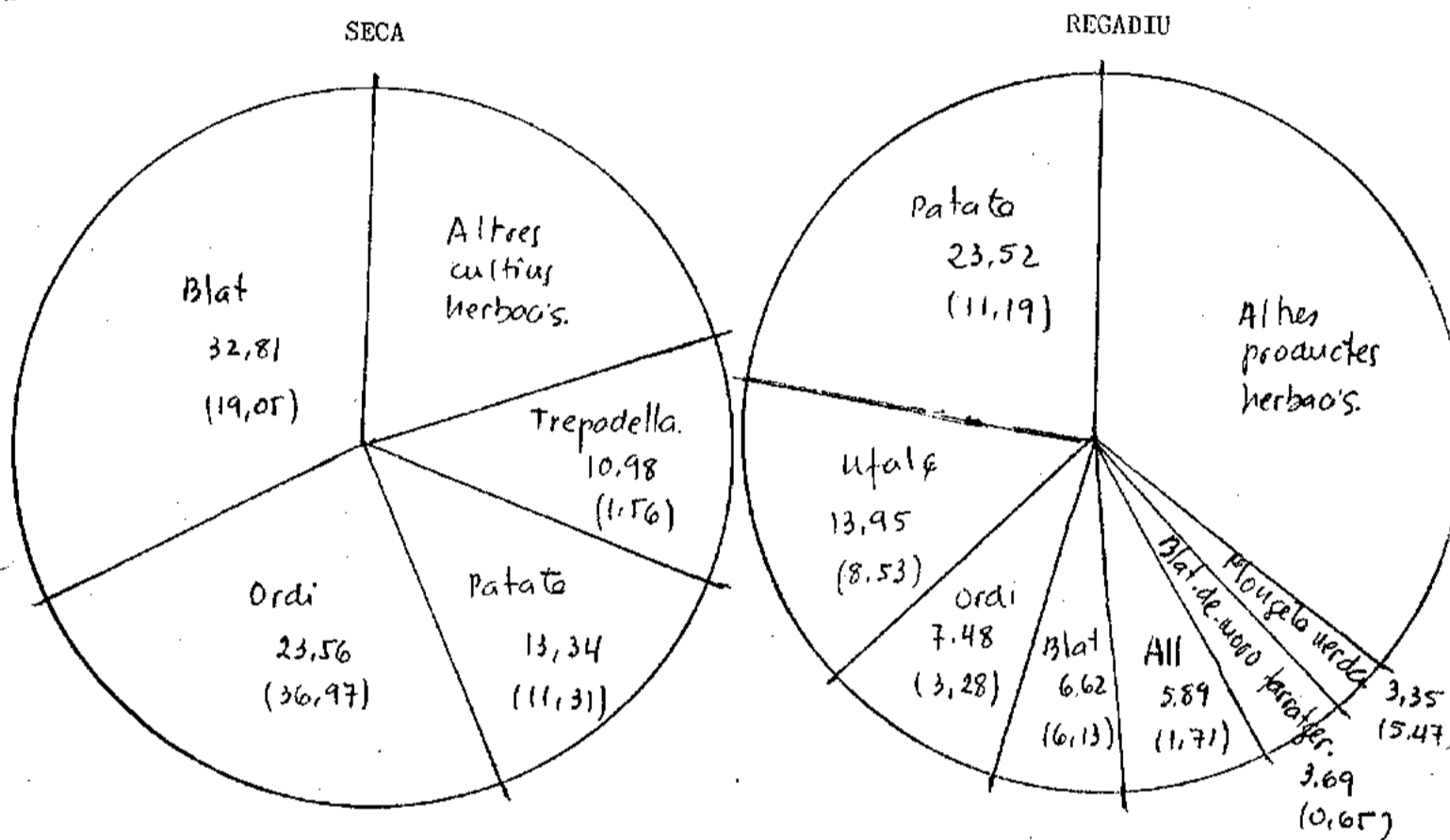
Els cultius herbacis de secà, herbacis de regadiu, producció de carn boví i porcí produeixen el 62 per cent del valor total de l'agricultura de la comarca.

L'especialització relativa del Pallars Jussà segons el valor de la producció es situa en els cultius herbacis de secà i producció de carn de boví. En el subsector ramader també cal destacar la producció

ció de llet que representa el 6,28 per cent del valor total produït per l'agricultura de la comarca, proporció similar a la registrada pel conjunt de l'agricultura catalana.

Els principals cultius herbacis s'han representat en el quadre següent:

PRINCIPALS CULTIUS HERBACIS SEGONS EL VALOR DE LA PRODUCCIO. 1976
(en percentatges)

El blat, l'ordi, la patata i la trepadella en el secà i la patata, l'ufalç, l'ordi, blat i l'all en el regadiu resulten ésser els cultius principals de la comarca segons el valor de la producció.

L'especialització relativa de la comarca dins els conjunts d'herbàcis es situa fonamentalment en el blat, la patata i trepadella en

el secà, l'ordi, patata, blat de moro farratger, ufalç i all en el regadiu.

La renda de l'agricultura de la comarca és de 592 milions de ptes, és a dir, l'1,3 per cent de la renda de l'agricultura catalana. El subsector agrícola participa amb 2/3 parts en la renda total de la comarca i el subsector ramader amb la tercera part. Aquesta distribució és similar a la registrada pel conjunt de Catalunya la qual cosa indica que el Pallars es pot considerar que té una agricultura relativament equilibrada.

La població activa dedicada a l'agricultura del Pallars representa el 30 per cent de la població activa total de la comarca, percentatge relativament elevat que indicaria una forta dependència de l'economia del Pallars Jussà al sector primari.

El valor de la maquinària agrícola local de la comarca és de 648 milions de pessetes, és a dir, quasi el 2 per cent del valor total de la maquinària del conjunt del Principat. Cal destacar dins els diferents tipus de maquinària l'elevat nombre d'equips de sembrar-adobar localitzats a la comarca els quals representen el 2,6 per cent del nombre total d'aquests equips a Catalunya.

PALLARS SOBIRA

La comarca del Pallars Sobirà és relativament gran en dimensió geogràfica respecta a la mitja catalana, ocupa el 4,3 per cent de la superfície total del Principat.

La seva distribució de terres és força diferent de la registrada pel conjunt de Catalunya. La superfície està ocupada principalment per pastius, mont per a fusta, erms pastiu i superfície no agrícola.

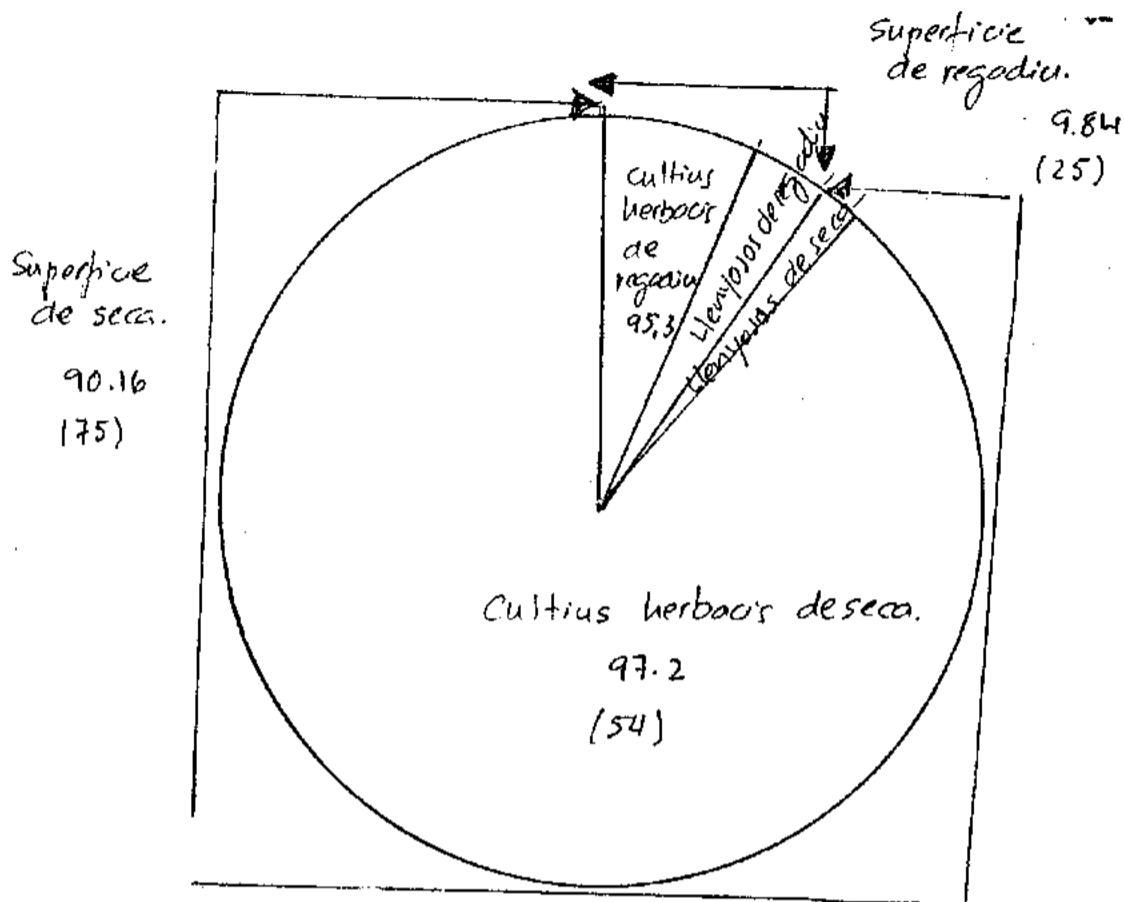
Dades bàsiques de la comarca

	<u>Comarca</u>	<u>% Catalunya</u>
Superfície total (Hes)	137.056	4,3
Superfície cultivada (Hes)	4.572	3,33
Producció total (milers de ptes)	728.166	0,69
" agrícola (milers de ptes)	195.386	0,38
" ramadera " " "	532.780	0,98
Renda total	309.189	0,6
Població activa agrària	1.141	0,9
Parc maquinària (milers de ptes)	188.151	0,5

La superfície cultivada del Pallars Sobirà és el 3,33 per cent de la superfície total de la comarca, dedicada en més de un 90 per cent, a cultius de secà.

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA. 1976. (en percentatges)

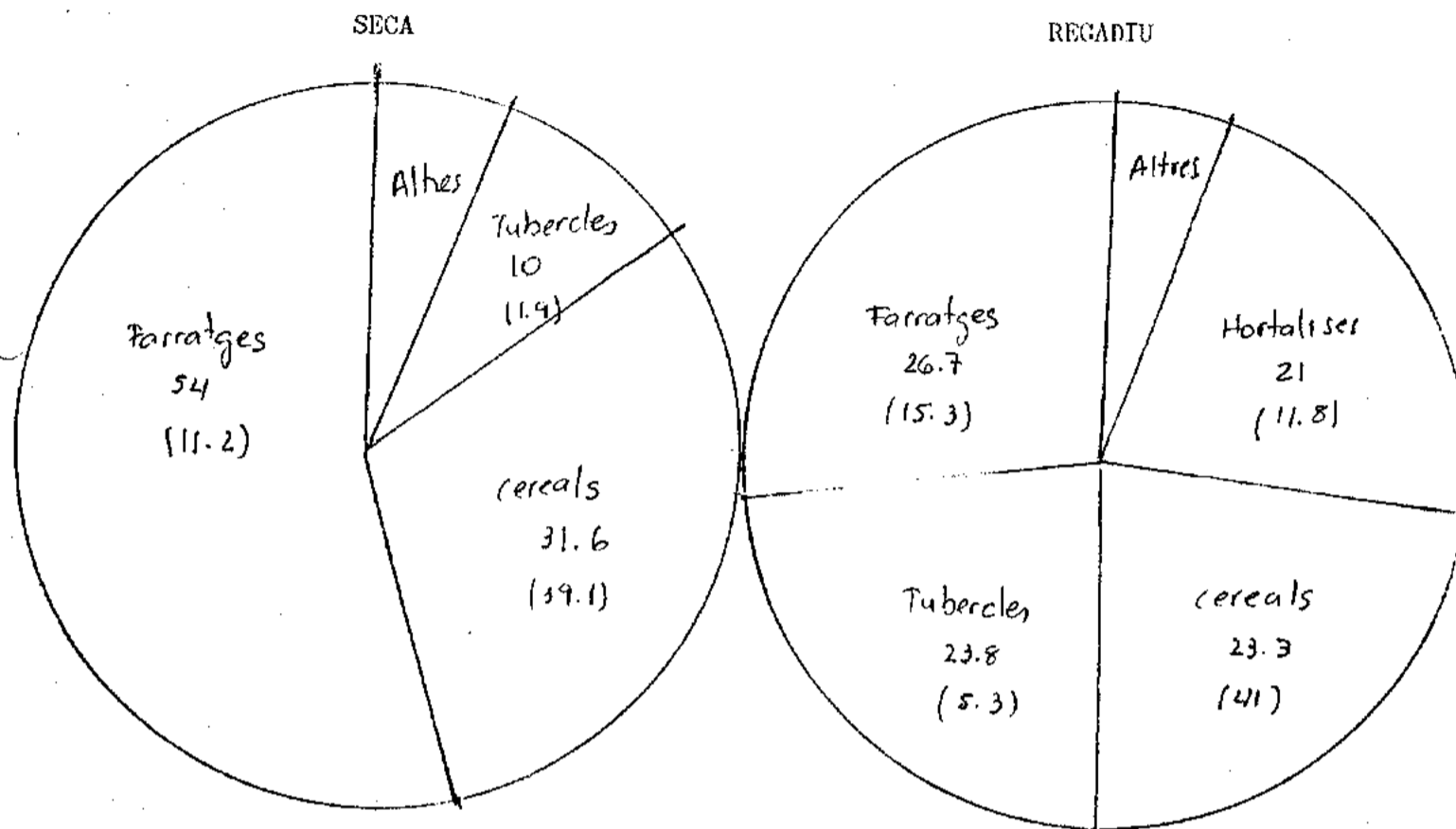

(*) Els percentatges entre parèntesi representen els del conjunt de Catalunya.

El Pallars Sobirà destina la major part de la superfície de conreu a cultius herbacis tan en secà com en regadiu.

La distribució de la superfície per grups de productes es pot veure amb més detall en els gràfics següents :

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE PER GRUPS DE PRODUCTES. 1976 (en percentatges)

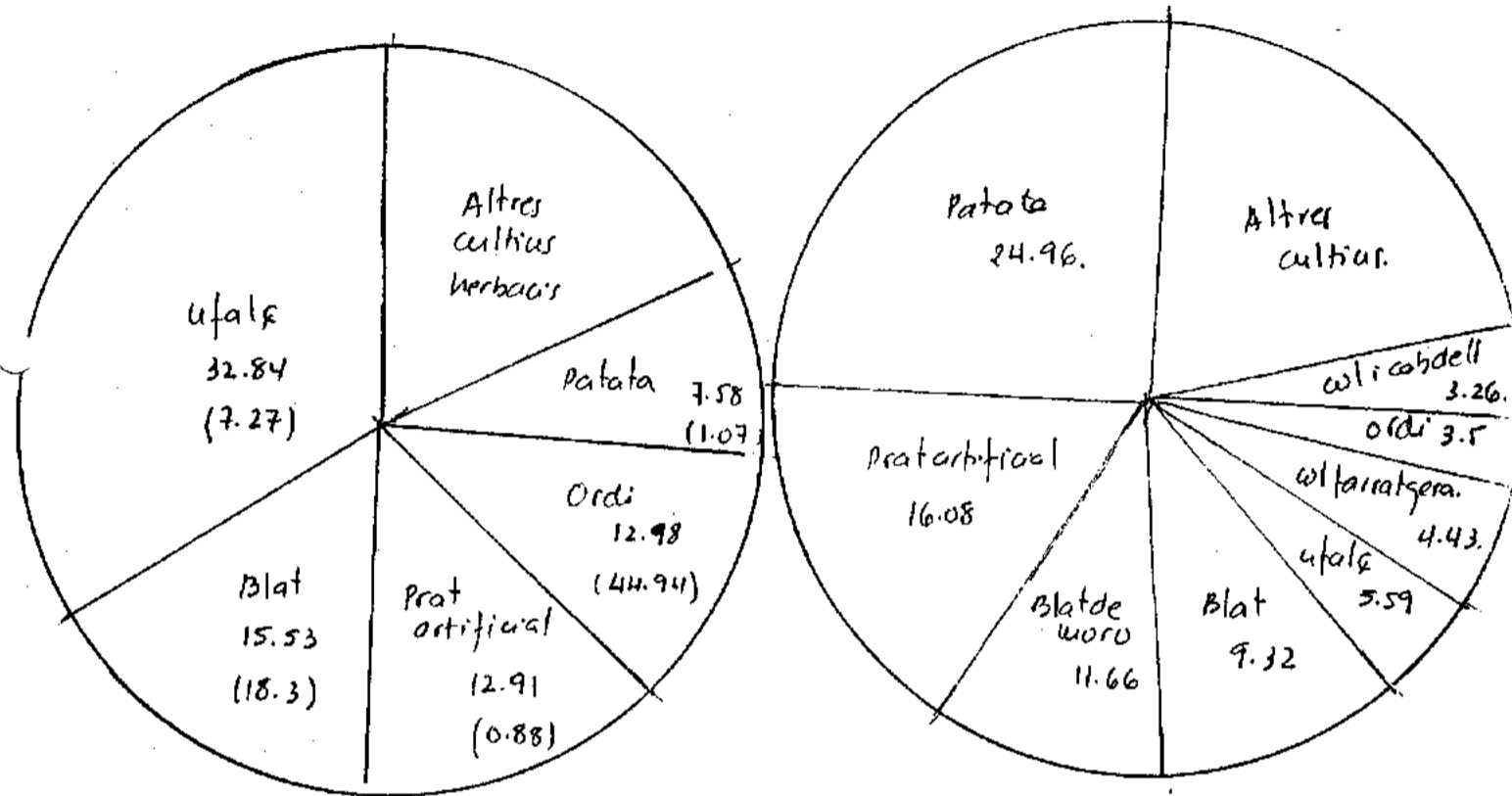
Els cereals i farratges són els grups de cultiu bàsics doncs ocupen el 85 per cent de tota la terra de secà. En el regadiu són els cereals herbacis i farratges i hortalisses els qui concentren quasi tota la superfície

Els principals productes herbacis segons la superfície es poden veure en els gràfics següents:

PRINCIPALS PRODUCTES HERBACIS SEGONS LA SUPERFICIE OCUPADA. 1976
(en percentatges)

SECA

REGADIU

El blat, l'ordi, ufalç i prat artificial són els cultius principals en el secà. En el regadiu, blat, blat de moro, patata i prat artificial, resulten ésser els cultius que ocupen més superfície.

L'especialització relativa de la comarca segons la superfície cultivada es situa dins el conjunt d'herbacis en la patata, l'ufalç, prat artificial i col farratgera en el secà; en el regadiu són : patata, prat artificial, col farratgera i col-i-cabdell.

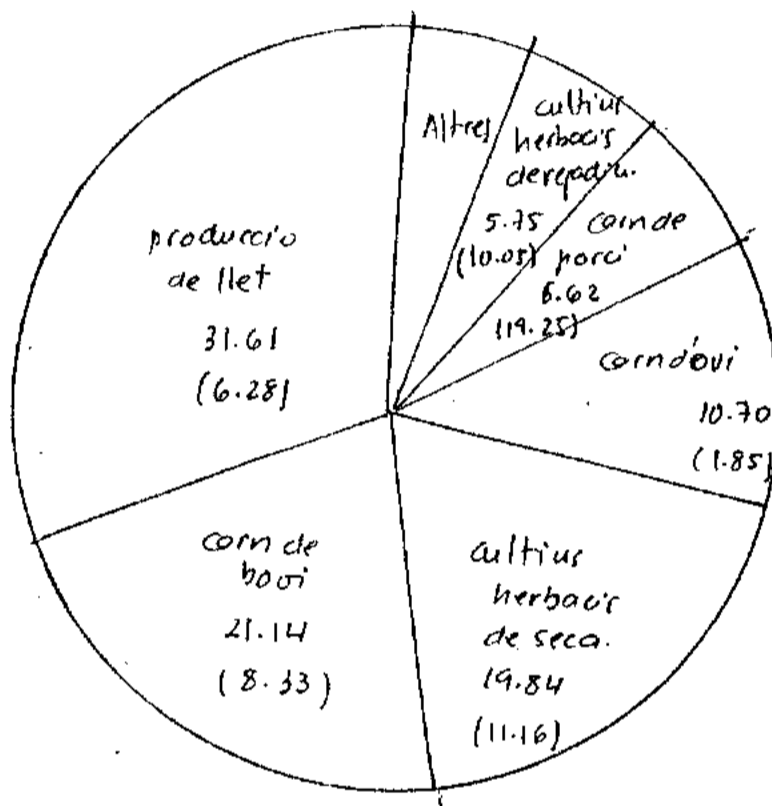
Pel que fa a cultius llenyosos, l'ametller i la vinya en el secà i pomera, ametller i perera en el regadiu resulten ésser els qui ocupen la quasi totalitat de la superfície cultivada de llenyosos.

El valor de la producció de l'agricultura del Pallars Sobirà és de 728 milions de pessetes, en a dir, el 0,7 per cent del valor produït

pel conjunt de l'agricultura catalana. El subsector ramader participa en el valor de la producció de l'agricultura comarcal amb el 73 per cent i el subsector agrícola amb el 27 per cent.

La distribució del valor de la producció es pot veure amb més detall en el quadre següent:

DISTRIBUCIO DEL VALOR DE LA PRODUCCIO PER GRUPS DE PRODUCTES I TIPUS DE RAMADERIA, 1976 (en percentatges)

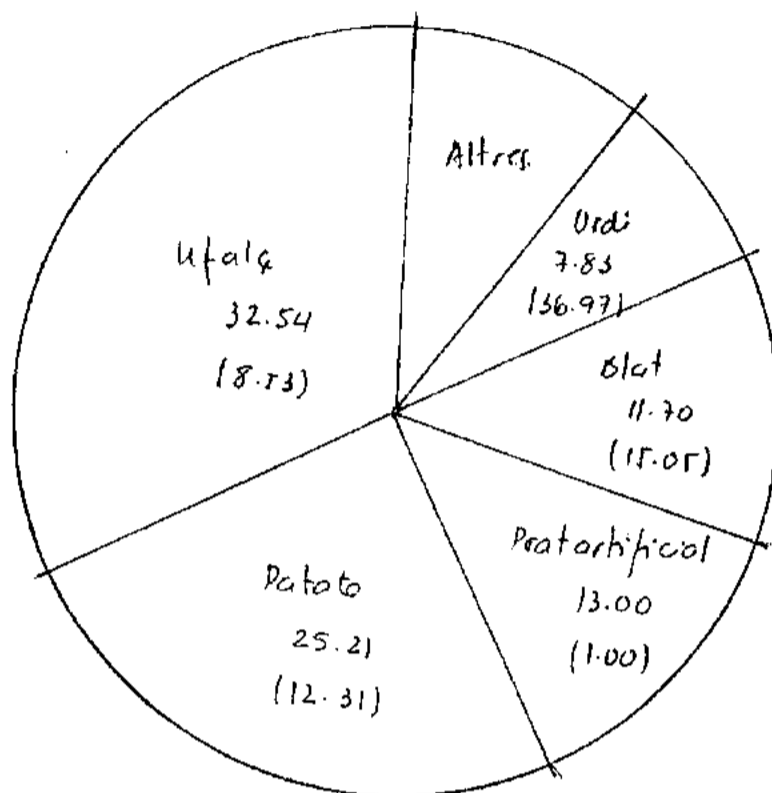

El pes del subsector ramader és prou considerable, la producció de carn de boví i oví i fonamentalment la producció de llet són els tipus de ramaderia en els quals es centre l'especialització ramadera del Pallars Sobirà.

En el subsector agrícola cal destacar segons el valor de la producció i com també passava en la distribució de la superfície els cultius herbacis de seca.

Els principals cultius herbacis de secà han sigut representats en el diagrama següent:

PRINCIPALS CULTIUS HERBACIS DE SECA SEGONS EL VALOR DE LA PRODUCCIO.
1976 (en percentatges)

L'especialització agrícola de la comarca va dirigida fonamentalment cap a la producció d'inputs necessaris per la ramaderia, aixís doncs l'ufalç, prat artificial, ordi i blat resulten ésser els productes principals de la comarca, productes que en quasi tota la seva producció seràn destinats al subsector ramader.

Els principals cultius herbacis de regadiu segons el valor de la producció participen amb el 6 per cent al valor de la producció total de la comarca i són els següents : blat, patates, ufalç, col-i-cabdell, tomàquet, all, ceba i mongeta verda.

La renda de l'agricultura de la comarca és de 309 milions de pessetes, el 58 per cent de les quals procedeixen del subsector ramader i el 42 per cent del subsector agrícola. L'especialització ramadera de la comarca és doncs molt clara.

La població activa dedicada a l'agricultura representa el 51 per cent de la població activa total segons dades elaborades en base al Padró municipal del INE, la qual cosa indica que l'economia comarcal depèn fonamentalment del sector primari.

El valor de la maquinària agrícola localitzada a la comarca a preus de reposició és de 188 milions de pessetes, és a dir, el 0,5 per cent del valor total de la maquinària agrícola catalana.

VALL D'ARAN

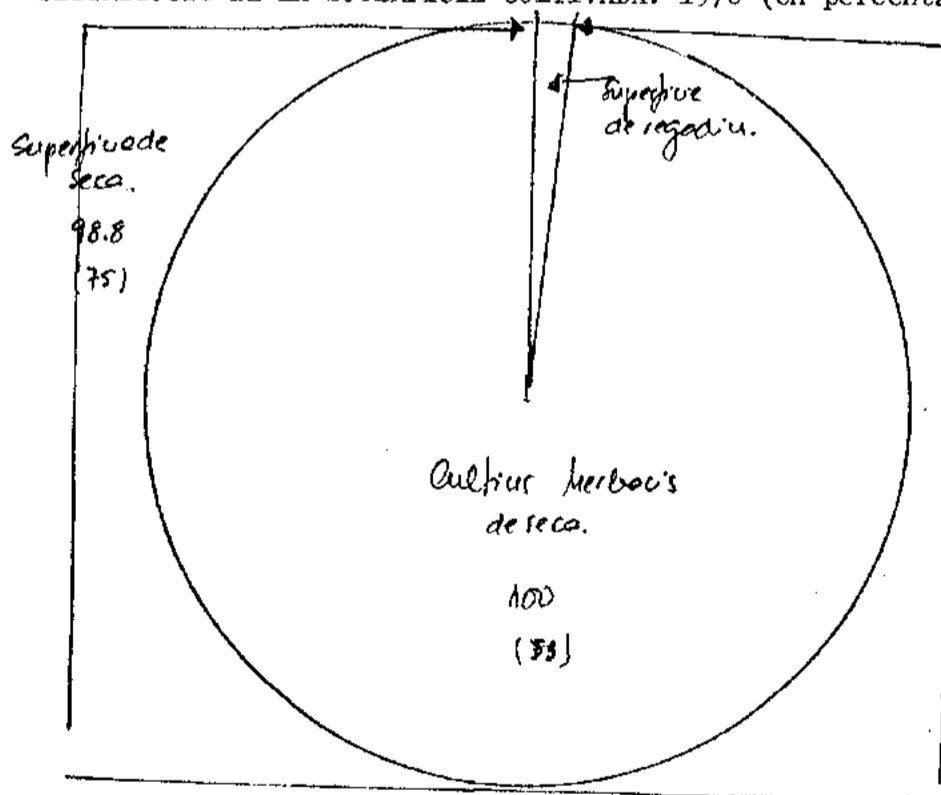
El Vall d'Aran té una superfície que representa l'1,9% del total de Catalunya, la seva superfície cultivada tan sols és de 0,06%.

Dades bàsiques de la comarca

	<u>Comarca</u>	<u>% Catalunya</u>
Superfície total (Hes)	62.048	1,9
Superfície cultivada (Hes)	574	0,06
Producció total (milers de ptes)	108.607	0,10
" agrícola (milers de ptes)	31.033	0,06
" ramadera " " "	77.574	0,14
Renda total	53.043	0,1
Població activa agrària	435	0,3
Parc maquinària (milers de ptes)	54.439	0,2

Si observem la distribució general de terres d'aquesta comarca observem que la superfície cultivable del Vall d'Aran és tan sols 0,92 per cent de la superfície total la qual està dedicada bàsicament a erms, pastiu, mont per a fusta, terreny improductiu i pastius en general.

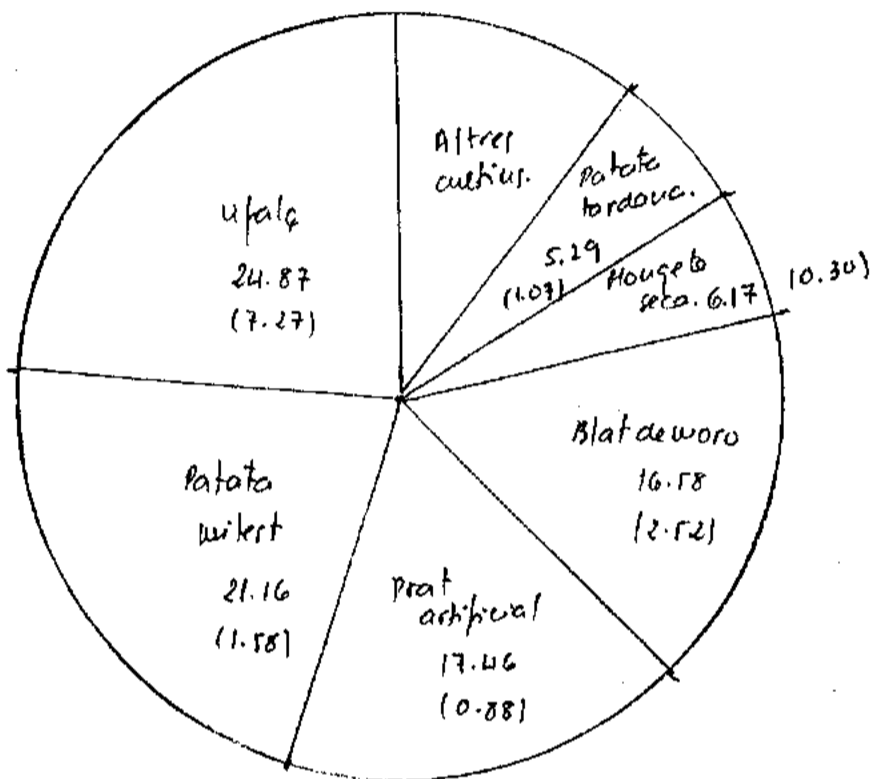
DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA. 1976 (en percentatges)

* ( ) Indica el percentatge del conjunt de Catalunya

Un anàlisi més detallat de la superfície cultivada a partir d'aquesta distribució ens permet centrar-nos en els herbacis de secà per veure quins són els productes als que s'hi dedica més superfície, ja que la participació dels demés és pràcticament nula.

DISTRIBUCIO DE SUPERFICIE DEDICADA AL CULTIU D'HERBACIS DE SECA. 1976
(en percentatges)

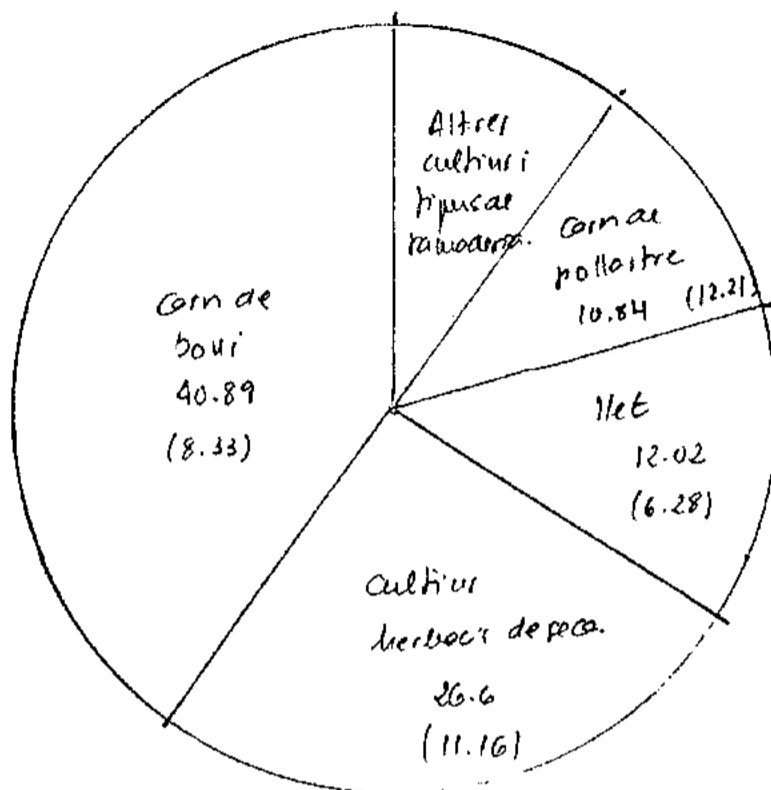

Aquest anàlisi dels herbacis de secà mostra una especialització de la comarca en alfalç, patates, prat artificial i blat de moro. De tot això deduem que la distribució de la superfície de cultiu de la Vall d'Aran és molt diferent a la de Catalunya i que està orientada a la ramaderia.

El valor de la producció agrícola del Vall d'Aran és el 0,06 per cent del total de Catalunya i el de la producció ramadera el 0,14 per cent, representant el total un 0,1 per cent del valor del sector agrícola del Principat, la seva distribució és la següent:

DISTRIBUCIO DEL VALOR DE LA PRODUCCIO PER GRUPS DE PRODUCTES AGRICOLES I TIPUS DE RAMADERIA. 1976 (en percentatges)

Aquesta distribució ens assenyala una certa especialització en els herbacis de secà en el sector agrícola i en carn de boví i producció de llet dintre del ramader. En quant a productes més destacats segons el pes en valor de producció cal remarcar els mateixos que ja destacaben en superfície cultivada.

La renda de l'agricultura del Vall d'Aran és el 0,1 per cent del total de la de Catalunya. El sector agrícola representa un 37 per cent i el ramader un 63 per cent. Comparant aquesta distribució amb l'existent a Catalunya podem constatar l'especialització ramadera de la comarca.

Un 20,8 per cent de la població activa de la Vall d'Aran es dedica a l'agricultura el que ens permet de dir que és una comarca amb certa especialització agrícola però tan sols representa un 0,3 per cent del total de la població activa agrícola de Catalunya.

El valor de la maquinària és el 0,2 per cent del valor de la maquinària a Catalunya destacan en nombre d'unitats físiques els motocultors i els equips auxiliars.

186.

L'AGRICULTURA CATALANA

ESTUDI ECONOMIC

- Volum II -

FUNDACIO CENTRE D'ESTUDIS DE PLANIFICACIO

1.- VALOR DE LA PRODUCCIO AGRARIA A CATALUNYA (*)

Per l'any 1976 la producció agrària (agrícola més ramadera) (**) a Catalunya s'ha estimat en uns 106 mil milions de pessetes. La producció es reparteix gairebé a parts iguals entre agrícola i ramadera, amb una lleugera avantatge per aquesta última :

VALOR DE LA PRODUCCIO AGRARIA A CATALUNYA

	<u>Milions de ptes.</u>	<u>%</u>
Agrícola (exclosa la forestal)	51.388	48,42
Ramadera	54.741	51,58
TOTAL	106.129	100

Voldriem fer notar que els valor de la producció agrícola i ramadera són magnituds no estrictament agregables, doncs certs components (inputs) de la producció agrícola són d'origen ramader i, sobre tot, certs inputs de la producció ramadera (farratges, etc) són d'origen agrícola. En un altra lloc del treball es donen les xifres de producció neta o valor afegit on queden superats aquests inconvenients.

L'origen comarcal de la producció agrària catalana es pot veure al quadre nº 64.

(*) Sobre el mètode de càlcul de la producció i de la renda agrícola, vegi's Anex al capítol.

(**) Exclosa la forestal. Més endavant es donaràn algunes xifres estimatives de la producció forestal bé que, com s'ha dit, el subsector forestal cau fora de l'àmbit d'aquest estudi.

Com es pot observar, el Segrià és la gran comarca agrària catalana; ocupa el primer lloc tan en la producció agrícola (10.044 milions de ptes, és a dir, el 19,55% de Catalunya), com en la ramadera (amb 4.421 milions de ptes, és a dir, el 8,10%). En conjunt el valor de la producció agrària del Segrià fou de 14.465 milions de ptes, el que significa el 13,65% de Catalunya.

Les gran comarques agràries són:

<u>Comarques agrícoles més importants (x)</u>			<u>Comarques ramaderes més importants (x)</u>		
	<u>Valor de la producció (milions de ptes)</u>	<u>% de Catalunya</u>		<u>Valor de la producció (milions de ptes)</u>	<u>% de Catalunya</u>
Segrià	10.044	19,55	Segrià	4.421	8,10
Baix Ebre	3.821	7,44	Osona	3.991	7,31
Noguera	3.465	6,74	Baix Camp	3.870	7,09
Urgell	2.400	4,68	Noguera	3.205	5,87
Montsià	2.396	4,66	Bages	2.770	5,07
Baix Llobregat	2.313	4,50	Urgell	2.718	4,98
Maresme	2.131	4,15	Vallés Oriental	2.606	4,77
Garrigues	2.024	3,94	Conca de Barberà	2.377	4,35
Alt Empordà	1.942	3,78	Alt Empordà	2.302	4,22
Baix Empordà	1.545	3,01	Gironés	2.235	4,09
Gironés	1.481	2,88	Segarra	1.988	3,64
Baix Camp	1.413	2,75	Baix Ebre	1.752	3,21
			Garrigues	1.504	2,76
Total	34.975	68,06	Baix Empordà	1.458	2,67
			Total	37.197	68,-

(x) Amb valor de la producció superiors al 2,5% de Catalunya.

Comarques agràries (agrícoles + ramaderes) més importants
 (amb més del 2,5% del valor de la producció agrària de Catalunya)

<u>Comarca</u>	<u>Valor producció</u> <u>(milions de ptes)</u>	<u>% Catalunya</u>
Segrià	14.465	13,65
Noguera	6.670	6,30
Baix Ebre	5.573	5,26
Baix Camp	5.283	4,99
Osona	5.163	4,87
Urgell	5.118	4,83
Alt Empordà	4.244	4,00
Gironés	3.716	3,51
Montsià	3.668	3,46
Bages	3.640	3,43
Garrigues	3.528	3,33
Vallés Oriental	3.510	3,31
Segarra	3.284	3,10
Conca de Barberà	3.038	2,87
Baix Empordà	3.004	2,83
Baix Llobregat	2.922	2,76
El Maresme	2.791	2,63
Total	79.617	75,02

En el mapa nº 28 hom pot observar la distribució comarcal del valor de la producció agrària a Catalunya. Les grans planes juguen un paper molt clar en l'agricultura catalana; les zones del Segrià -Urgell- Noguera a Lleida, El Baix Ebre-Montsià i el Baix Camp a Tarragona; la plana de Vic a Barcelona i l'Alt Empordà-Gironés a Girona són els nuclis principals.

La producció agrícola, sobre tot pel pes del Segrià, està lleugerament més concentrada en unes comarques. Aixís, les set comarques amb més del 4% del valor de la producció agrícola catalana cada una d'elles, aporten més de la meitat (el 51,7%) del valor de la producció; aquest percentatge és aportat per les nou primeres comarques en el cas

de la ramaderia. Les 12 primeres comarques agrícoles aporten el 68% del valor de la producció agrícola catalana; el 68% del valor de la producció ramadera és aportat per les 14 primeres comarques ramaderes com es pot veure en els quadre nº 65.

El pes del valor de la producció agrícola i ramadera varia considerablement entre comarques, bé que algunes es distingeixen precissament per l'equilibri relatiu entre ambdues produccions i d'altres mostren xifres molt elevades tant en valor de la producció agrícola, com ramadera, encara que l'un o l'altra tipus d'explotació sigui dominant (Segrià, Alt Empordà, Urgell, Noguera, etc.).

En línies generals (veure mapa nº 29) hom podria establir les següents grans tendències:

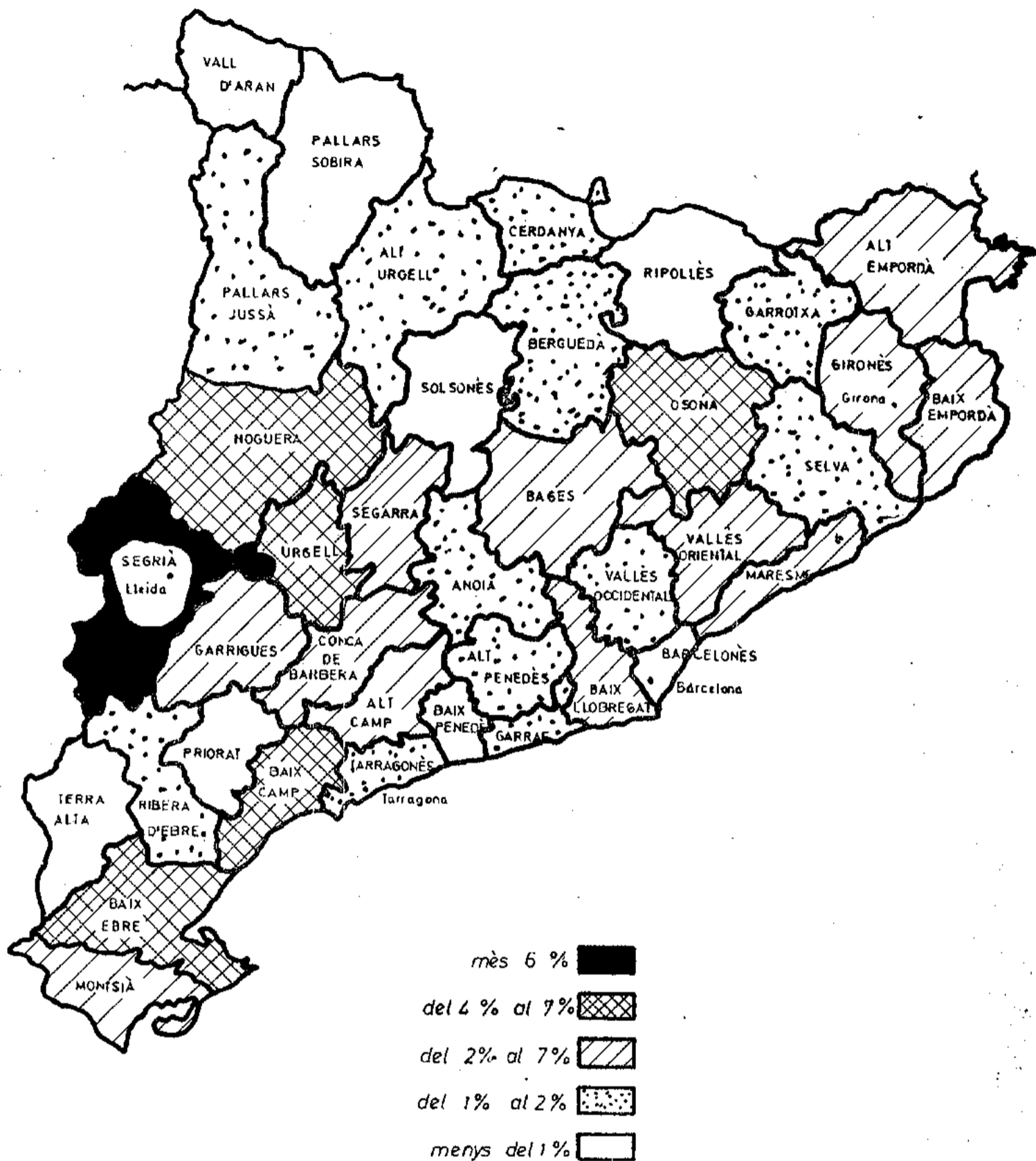
- a la Catalunya nord-central domina la ramaderia. També domina l'eix central (Baix Camp, Conca de Barberà, Segarra, Alt Urgell),
- a la Catalunya Occidental, desde el Montsià, Baix Ebre Terra Alta fins els Pallars domina l'agricultura,
- a la costa hom observa un predomini ramader desde el Baix Camp al Garraf i un domini agrícola desde el Baix Llobregat a l'Empordà.

Lògicament el valor de la producció agrícola depén de la superfície de conreu disponible per cada comarca, de la proporció entre secà i regadiu -en part conseqüència d'esforços inversors previs- i dels tipus de conreu.

Els dos primers aspectes queden clarament reflectits en el mapa nº 30 on es pot observar la distribució comarcal del valor de la producció agrícola.

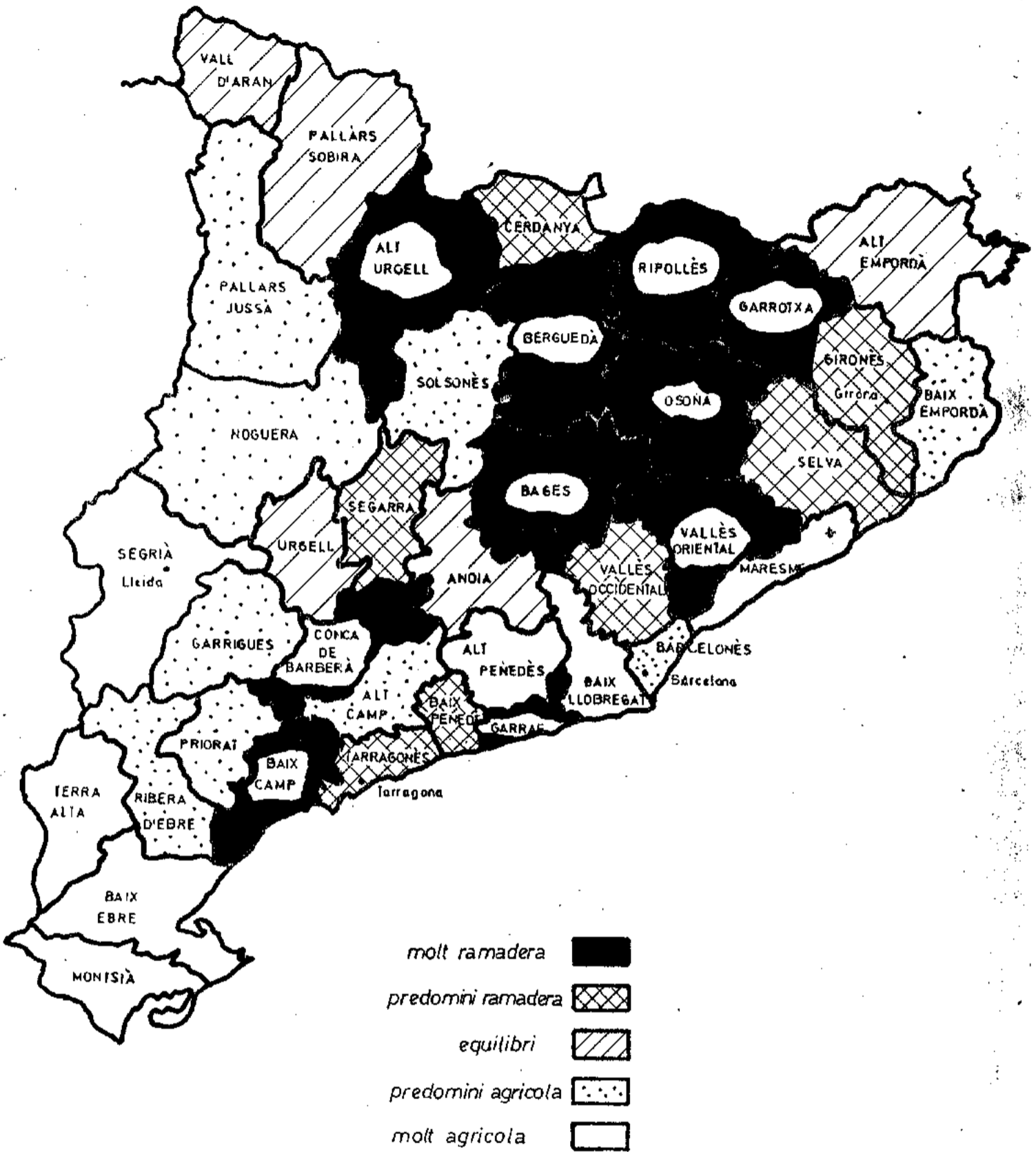
VALOR DE LA PRODUCCIO AGRARIA (AGRICOLA I RAMADERA)

(En percentatge)

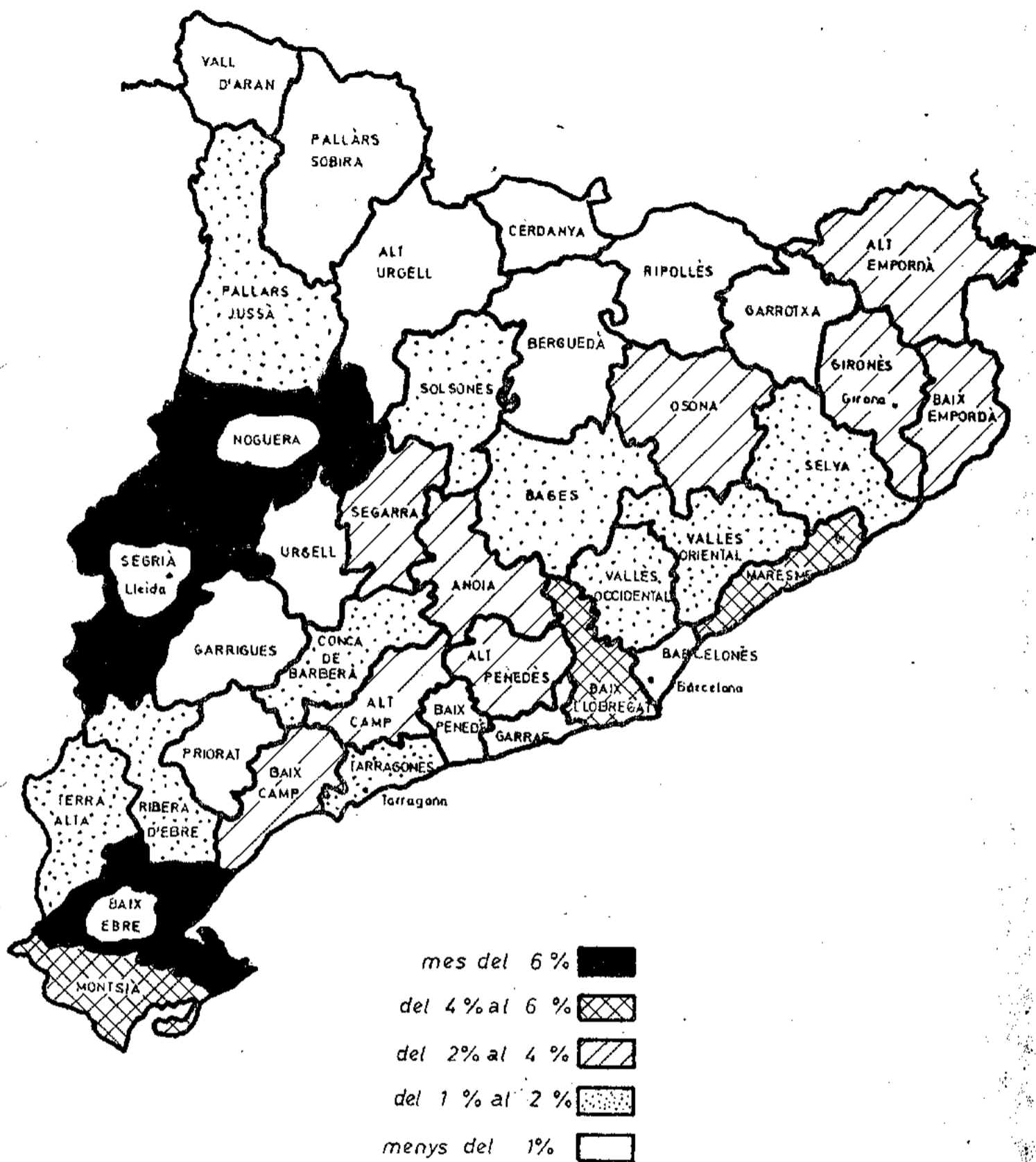

ESPECIALITZACIÓ DE LES COMARQUES SEGONS EL VALOR DE LA PRODUCCIÓ

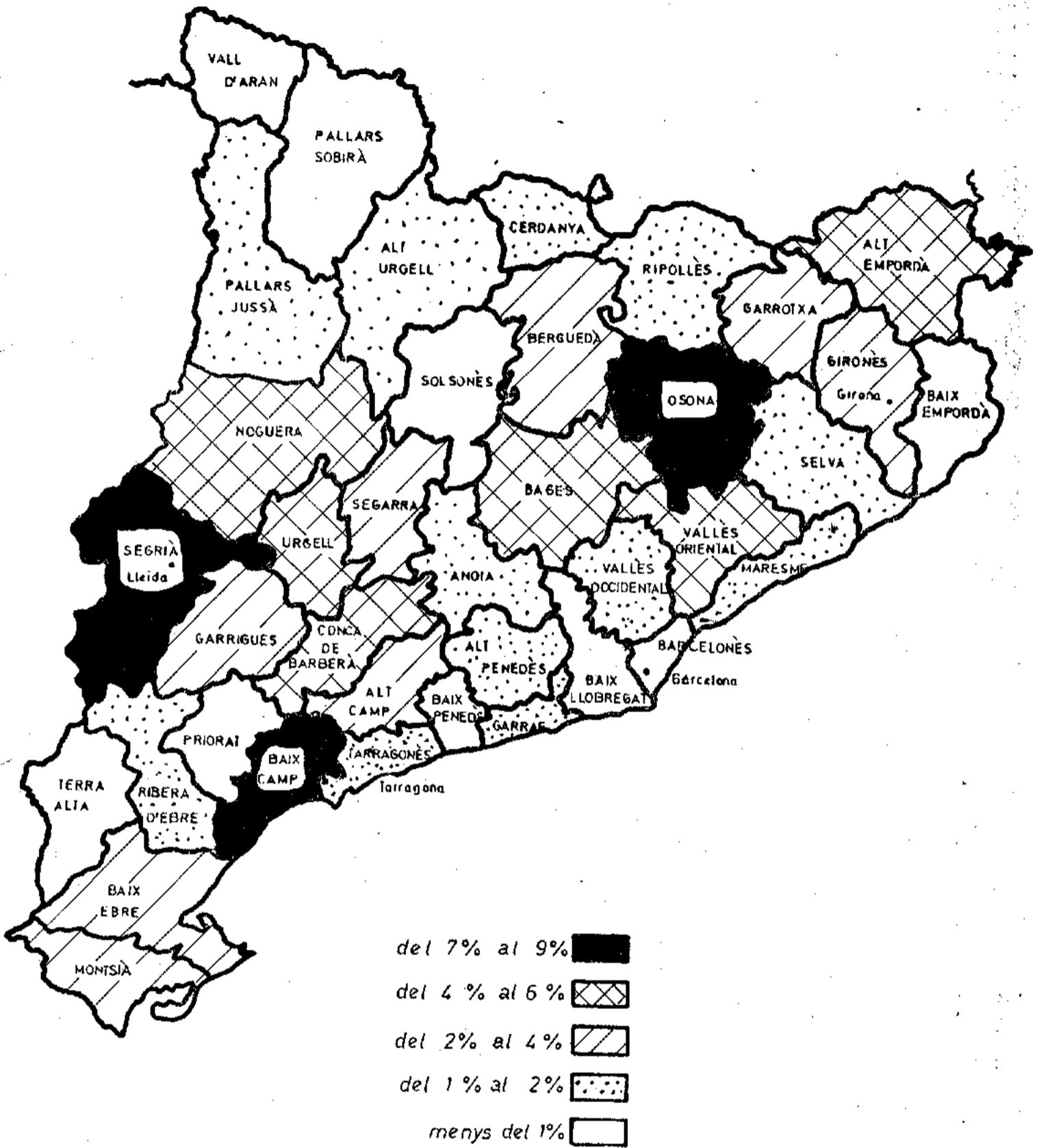
VALOR DE LA PRODUCCIO AGRICOLA CATALANA

(En percentatge)

VALOR DE LA PRODUCCIO DE LA RAMADERIA

(En percentatge)

QUADRE Nº 64.- PRODUCCIO AGRARIA PER COMARQUES (1976)

	Agrícola		Ramadera		Total	
	<u>milions ptes</u>	<u>%</u>	<u>milions ptes</u>	<u>%</u>	<u>milions ptes</u>	<u>%</u>
Baix Llobregat	2.313	4,50	609	1,12	2.922	2,76
Barcelonés	154	0,30	146	0,27	300	0,28
El Maresme	2.131	4,15	660	1,21	2.791	2,63
Vallés Occidental	748	1,46	969	1,77	1.717	1,62
Vallés Oriental	904	1,76	2.606	4,77	3.510	3,31
Alt Empordà	1.942	3,78	2.302	4,22	4.244	4,-
Baix Empordà	1.545	3,01	1.458	2,67	3.004	2,83
Garrotxa	463	0,90	1.184	2,16	1.647	1,55
Gironés	1.481	2,88	2.235	4,09	3.716	3,51
Selva	744	1,45	1.045	1,91	1.788	1,69
Alt Camp	1.202	2,34	1.123	2,06	2.325	2,19
Alt Penedès	1.248	2,43	844	1,55	2.092	1,97
Baix Penedès	272	0,53	394	0,72	666	0,63
Garraf	297	0,58	868	1,59	1.165	1,10
Tarragonés	682	1,33	799	1,46	1.481	1,40
Baix Camp	1.413	2,75	3.870	7,09	5.283	4,99
Conca de Barberà	661	1,29	2.377	4,35	3.038	2,87
Priorat	399	0,78	269	0,49	668	0,63
Ribera d'Ebre	935	1,82	754	1,35	1.689	1,59
Baix Ebre	3.821	7,44	1.752	3,21	5.573	5,26
Montsià	2.396	4,66	1.272	2,33	3.668	3,46
Terra Alta	606	1,18	182	0,33	788	0,74
Cerdanya	426	0,83	820	1,50	1.246	1,18
Osona	1.172	2,28	3.991	7,31	5.163	4,87
Ripollés	184	0,36	827	1,51	1.011	0,95
Anoia	1.033	2,01	998	1,83	2.031	1,92
Bages	870	1,69	2.770	5,07	3.640	3,43
Bergadà	270	0,53	1.219	2,23	1.489	1,41
Solsonés	532	1,04	432	0,79	964	0,91
Garrigues	2.024	3,94	1.504	2,76	3.528	3,33
Noguera	3.465	6,74	3.205	5,87	6.670	6,30
Segarra	1.296	2,52	1.988	3,64	3.284	3,10
Segrià	10.044	19,55	4.421	8,10	14.465	13,65
Urgell	2.400	4,68	2.718	4,98	5.118	4,83
Alt Urgell	303	0,59	879	1,61	1.182	1,12
Pallars Jussà	787	1,53	641	1,17	1.428	1,35
Pallars Sobirà	195	0,38	533	0,98	728	0,69
Vall d'Aran	31	0,06	78	0,14	109	0,10
TOTAL CATALUNYA	51.388	100	54.741	100	106.130	100

QUADRE Nº 65

VALOR DE LA PRODUCCIO % SOBRE TOTAL DE CATALUNYA

COMARCA	Agrícola	Ramader	Total
Baix Llobregat	4,50	1,12	2,76
Barcelonés	0,30	0,27	0,28
Maresme	4,15	1,21	2,63
Vallés Occidental	1,46	1,77	1,62
Vallés Oriental	1,76	4,77	3,31
Alt Empordà	3,78	4,22	4,-
Baix Empordà	3,01	2,67	2,83
Garrotxa	0,90	2,16	1,55
Gironés	2,88	4,09	3,51
La Selva	1,45	1,91	1,69
Alt Camp	2,34	2,06	2,19
Alt Penedés	2,43	1,55	1,97
Baix Penedés	0,53	0,72	0,63
Garraf	0,58	1,59	1,10
Tarragonés	1,33	1,46	1,40
Baix Camp	2,75	7,09	4,99
Conca de Barberà	1,29	4,35	2,87
Priorat	0,78	0,49	0,63
Ribera d'Ebre	1,82	1,35	1,59
Baix Ebre	7,44	3,21	5,26
Montsià	4,66	2,33	3,46
Terra Alta	1,18	0,33	0,74
Cerdanya	0,83	1,50	1,18
Osona	2,28	7,31	4,87
Ripollés	0,36	1,51	0,95
Anoia	2,01	1,83	1,92
Bages	1,69	5,07	3,43
Bergadà	0,53	2,23	1,41
Solsonés	1,04	0,79	0,91
Garrigues	3,94	2,76	3,33
Noguera	6,74	5,87	6,30
Segarra	2,52	3,64	3,10
Segrià	19,55	8,10	13,65
Urgell	4,68	4,98	4,83
Alt Urgell	0,59	1,61	1,12
Pallars Jussà	1,53	1,17	1,35
Pallars Sobirà	0,38	0,98	0,69
Vall d'Aran	0,06	0,14	0,10
TOTAL	100,-	100,-	100,-

1.1.- DISTRIBUCIO DE LA PRODUCCIO AGRICOLA PER COMARQUES I GRUPS DE PRODUCTES

1.1.1.- Distribució segons grups de cultius

Per l'any que s'examina el valor de la producció agrícola a Catalunya fou de 51.388 milions de pessetes, un xic inferior al valor de la producció ramadera. El valor de la producció del conreus herbacis fou d'uns 31,3 mil milions de pessetes i la dels llenyosos uns 20,1 mil milions de pessetes; és a dir, en valor de producció la relació herbacis-llenyosos està aproximadament en la proporció de tres a dos.

Pel que fa a l'aportació del secà i del regadiu, aquells 51,4 mil milions de pessetes (valor de la producció agrícola total a Catalunya) es reparteixen de la següent manera : regadiu, 30,7 mil milions de pessetes; secà 20,7 mil milions de pessetes; és a dir la relació regadiu-secà manté, pel que respecta al valor de la producció, una proporció de tres a dos, semblantment a la proporció herbacis-llenyosos que s'acaba de comentar.

Valor de la producció agrícola a Catalunya

	<u>Conreus herbacis</u>		<u>Conreus llenyosos(*)</u>		<u>Total conreus</u>	
	<u>Milions pts.</u>	<u>%</u>	<u>Milions pts.</u>	<u>%</u>	<u>Milions pts.</u>	<u>%</u>
Secà	11.843	37,8	8.886	44,3	20.729	40,3
Regadiu	19.485	62,2	11.174	55,7	30.659	59,7
Total	31.328	100	20.060	100	51.388	100

Distribució del valor de la producció agrícola a Catalunya

	<u>Herbacis</u>		<u>Llenyosos(*)</u>		<u>Total</u>	
	<u>Milions Pts.</u>	<u>%</u>	<u>Milions Pts.</u>	<u>%</u>	<u>Milions Pts.</u>	<u>%</u>
Secà	11.843	57,1	8.886	42,9	20.729	100
Regadiu	19.485	63,6	11.174	36,4	30.659	100
Total	31.328	61,-	20.060	39,-	51.388	100

(*) Inclou 1.019 milions de ptes, valor estimada pels llenyosos disseminats, repartits a parts iguals entre secà i regadiu.

Hom pot observar, doncs, una lleugera especialització relativa del secà en conreus llenyosos i del regadiu en herbacis. A continuació es comentarà breument la distribució de les xifres anteriors per grans grups de conreus i la seva localització comarcal.

Pel que respecta als herbacis, el valor de la producció per grans grups, secà, regadiu i total, fou la següent:

Valor de la producció d'herbacis a Catalunya

	Secà		Regadiu		Total	
	Milions pts.	%	Milions pts	%	Milions pts	%
Cereals	7.413	62,6	5.398	27,7	12.811	40,9
Llegums	155	1,3	209	1,1	364	1,1
Tubercles	1.341	11,3	2.196	11,3	3.537	11,3
C. Industrials	7	0,1	57	0,3	64	0,2
Flors	2	--	13	0,1	15	--
Ferratges	2.183	18,4	2.139	11,-	4.322	13,8
Hortalisses	743	6,3	9.474	48,6	10.217	32,6
Total	11.843	100,-	19.485		31.328	

Distribució del valor de la producció d'herbacis a Catalunya

	Secà		Regadiu		Total	
	Milions pts	%	Milions pts	%	Milions pts	%
Cereals	7.413	57,9	5.398	42,1	12.811	100,-
Llegums	155	42,6	209	57,4	364	100,-
Tubercles	1.341	37,9	2.196	62,1	3.537	100,-
C. Industrials	7	11,6	57	88,4	64	100,-
Flors	2	10,8	13	89,2	15	100,-
Ferratges	2.183	50,5	2.139	49,5	4.322	100,-
Hortalisses	743	7,3	9.474	92,7	10.217	100,-
Total	11.843	37,8	19.485	62,2	31.328	100,-

Es pot observar, doncs, que els grans conreus herbacis a Catalunya són els cereals, que representen un 40,9% del valor de la producció herbàcia (12.811 milions de pessetes), i les hortalisses, produïdes per un valor de 10.217 milions de pessetes, que representen el 32,6% del valor total de la producció herbàcia. A bastanta distància es situen els ferratges i els tubercles -a la pràctica gairebé podríem dir les patates, que, és de molt el tubercle principal- que, amb un valor de producció de 4.322 i 3.537 milions de pessetes (el 13,8% i el 11,3% respectivament del valor de la producció d'herbacis) gairebé completen els productes, doncs els llegums, els conreus industrials i les flors no pesen, en conjunt, més d'un 1,3% del valor de la producció d'herbacis.

El repartiment entre el secà i el regadiu varia molt significativament, llevat del cas del tubercles, en tots els grans grups de productes herbacis. Així, els cereals són l'únic gran producte de secà, amb 7.413 milions de pessetes de valor de la producció, que signifiquen un 62,6% del valor d'herbacis de secà, mentre que els ferratges (amb una producció de 2.183 milions de pessetes, un 18,4% del total d'herbacis), tubercles (amb 1.341 milions de pessetes de valor de la producció; un 11,3% dels herbacis) i hortalisses (743 milions de pessetes; un 6,3% del valor dels herbacis de secà) juguen un paper molt allunyat del dels cereals.

Contràriament, en herbacis de regadiu les hortalisses, amb 9.474 milions de pessetes de valor de la producció (un 48,6% del total d'herbacis de regadiu) juguen el primer paper, seguit dels cereals (5.398 milions de ptes, un 27,7% del total d'herbacis de regadiu), tubercles i ferratges, amb 2.196 i 2.139 milions de pessetes de valor de la producció, respectivament (un 11,3% i un 11% del total d'herbacis de secà).

Les hortalisses són, doncs, un conreu típic de regadiu (el 92,7% del valor es produeix al regadiu), també es cultiven en regadiu generalment les flors i els conreus industrials (prop del 50% del valor de la seva producció és en terres de regadiu). Els ferratges es produeixen pràcticament a parts iguals entre secà i regadiu i els cereals tendeixen lleugerament a produir-se en secà, mentres que els llegums i els tubercles mostren una petita tendència a produir-se en regadiu.

Com s'ha assenyalat tantes vegades Catalunya ofereix, dins d'una certa especialització, grans contrastos per comarques, com es veurà més endavant.

D'altra banda, la producció de llenyosos a Catalunya per grans grups fou la següent:

Valor de la producció de llenyosos a Catalunya

	Secà		Regadiu		Arbres disseminats		Total	
	Milions pts	%	Milions pts	%	Milions pts	%	Milions pts	%
Cítrics	2	—	438	4,1	11	1,1	451	2,2
Fruiters	2.577	30,8	10.149	95,2	913	89,6	13.639	68,-
Vinyes	3.173	37,9	31	0,3	(*)		3.204	16,-
Oliveres	2.625	31,3	46	0,4	95	9,3	2.766	13,8
Total	8.377	100	10.664	100	1.019	100	20.060	100

Distribució del valor de la producció de llenyosos

	Secà		Regadiu		Arbres disseminats		Total	
	Milions pts	%	Milions pts	%	Milions pts	%	Milions pts	%
Cítrics	2	0,4	438	97,1	11	2,5	451	100
Fruiters	2.577	18,9	10.149	74,4	913	6,7	13.639	100
Vinyes	3.173	99,-	31	1,-	—	—	3.204	100
Oliveres	2.625	94,9	46	1,7	95	3,4	2.766	100
Total	8.377	41,7	10.664	53,2	1.019	5,1	20.060	100

(*) Sense dades. De tota manera, el valor de la producció de ceps disseminats deu estar entorn dels vuit o deu milions de pts. Hom estima que hi ha a Catalunya uns 826.000 ceps disseminats.

Hom observa que el gran conreu de llenyosos a Catalunya són els arbres fruiters, amb un valor de producció a l'any esmentat de 13.639 milions de pessetes, que signifiquen el 68% del valor produït pels llenyosos. A molta distància segueixen dos gran conreus típics del país en d'altres moments : la vinya i l'olivera, amb un valor de producció de 3.204 i 2.766 milions de pessetes, respectivament, que signifiquen tan sols el 16% i el 13,8% respectivament del valor de la producció de llenyosos. Com és natural, el repartiment entre secà i regadiu varia substancialment segons els grups. Així, mentre els cítrics són produïts gairebé tots en terres de regadiu i gairebé tres quartes parts de les fruites són en regadiu, el valor de la producció de les vinyes i les oliveres és pràcticament tota de secà, doncs la producció en regadiu d'aquests productes és solament un 1% o un 2%.

1.1.2.- Distribució comarcal del valor de la producció

1.1.2.1.- Distribució per grans grups: herbacis i llenyosos

La producció catalana mostra una relativament forta concentració comarcal, de forma que les diferents comarques o, si més no, diferents zones tendeixen a presentar certes tendències, com pot veure's

Comarques principals en la producció d'herbacis (amb més de 2,5% del valor de la producció de Catalunya)

Herbacis de secà			Herbacis de regadiu		
Comarca	Milions pts	% Catalunya	Comarca	Milions pts	% Catalunya
Noguera	1.162	9,81	Segrià	3.132	16,01
Segarra	1.104	9,32	Baix Ebre	2.904	14,90
Osona	1.092	9,22	Maresme	1.973	10,12
Gironés	891	7,52	Noguera	1.526	7,83
Alt Empordà	638	5,38	Montisà	1.425	7,31
Urgell	637	5,38	Urgell	1.285	6,60
Anoia	598	5,05	Baix Llobregat	872	4,48
Baix Empordà	588	4,96	Alt Empordà	740	3,80
Bages	544	4,60	Baix Camp	643	3,30
Solsonés	531	4,49	Baix Empordà	624	3,20
Garrotxa	437	3,69	Garrigues	565	2,90
Pallars Jussà	432	3,65	Vallés Orient.	543	2,79
Conca de Barberà	377	3,19	Total	16.232	83,24
Segrià	320	2,71			
Alt Penedés	312	2,63			
Total	9.663	81,60			

en el quadre número 66.

Així, el valor de producció d'herbacis de secà, tot i que no es concentra massa en unes poques comarques, sino més aviat en una zona central que va desde la Noguera a l'Empordà, com pot veure's en el mapa número 32.

Les comarques tarragonines presenten percentatges molt baixos (inferiors al 1% del valor de la producció d'herbacis de secà de Catalunya, amb l'excepció de la Conca de Barberà). Les deu

comarques centrals produexien per valor de 7.785 milions de pts en herbacis de secà, és a dir, els dos terços de Catalunya.

Molt diferent és la distribució dels herbacis de regadiu, molt més concentrada la producció en unes grans comarques o grups de comarques : la zona lleidatana, amb el Segrià, La Noguera i l'Urgell, amb una producció conjunta de uns sis mil milions de pessetes (és a dir, més d'un 30% del valor de la producció d'herbacis de regadiu de Catalunya); la zona Tarragonina (Baix Ebre, Montsià i el Baix Camp), amb un valor de la producció d'herbacis de regadiu pròxim als cinc mil milions entre les tres comarques (un 25,5% de Catalunya), la zona barcelonina (El Maresme, Baix Llobregat), amb una producció de 2.845 milions de pts (3.388 si s'hi afegeix el Vallés Oriental). Finalment, la zona gironina, amb l'Alt Empordà i el Baix Empordà (amb 1.364 milions de pts). (Veure mapa nº 3).

Pel que respecta al valor de la producció dels llenyosos hom pot observar una major concentració comarcal que en el cas dels herbacis; la concentració es nota tant al secà com al regadiu; millor dit, en el cas del regadiu

Comarques principals en la producció de llenyosos (Més del 2,5% del Valor de la producció catalana)

Comarca	Llenyosos secà		Comarca	Llenyosos regadiu	
	Valor producció Milions pts	% de Catalunya		Valor producció Milions pts	% de Catalunya
Garrigues	1.038	12,39	Segrià	5.908	55,40
Alt Penedés	777	9,28	Noguera	582	5,46
Alt Camp	732	8,74	Baix Llobregat	552	5,18
Montsià	716	8,55	Alt Empordà	425	3,99
Baix Llobregat	623	7,44	Baix Ebre	402	3,77
Baix Ebre	460	5,50	Baix Camp	388	3,64
Terra Alta	449	5,36	Baix Empordà	301	2,82
Segrià	372	4,44	Ribera d'Ebre	295	2,76
Ribera d'Ebre	363	4,34	Urgell	286	2,68
Baix Camp	336	4,01	Garrigues	281	2,64
Tarragonés	305	3,64	Total	9.420	88,34
Anoia	275	3,29			
Priorat	275	3,28			
Total	6.721	80,26			

La producció de llenyosos té una major concentració comarcal que en el cas dels herbacis (veure mapa nº 34 i nº 35), la concentració es nota tant al secà com al regadiu, millor dit, en el cas del regadiu una sola comarca, el Segrià, produeix més del 55% del valor de la producció dels llenyosos de Catalunya, xifra realment excepcional doncs és més de deu vegades la de la comarca que segueix (la Noguera). Tocant al Segrià hi ha encara comarques molt importants : la Noguera, com s'acaba de dir, i l'Urgell-Garrigues. Les comarques tarragonines del Baix Ebre, Baix Camp, Ribera d'Ebre, Tarragonés, Montsià i Alt Camp juguen, en conjunt, un paper important, doncs produeixen un 16,6% del valor de la producció dels llenyosos de Catalunya.

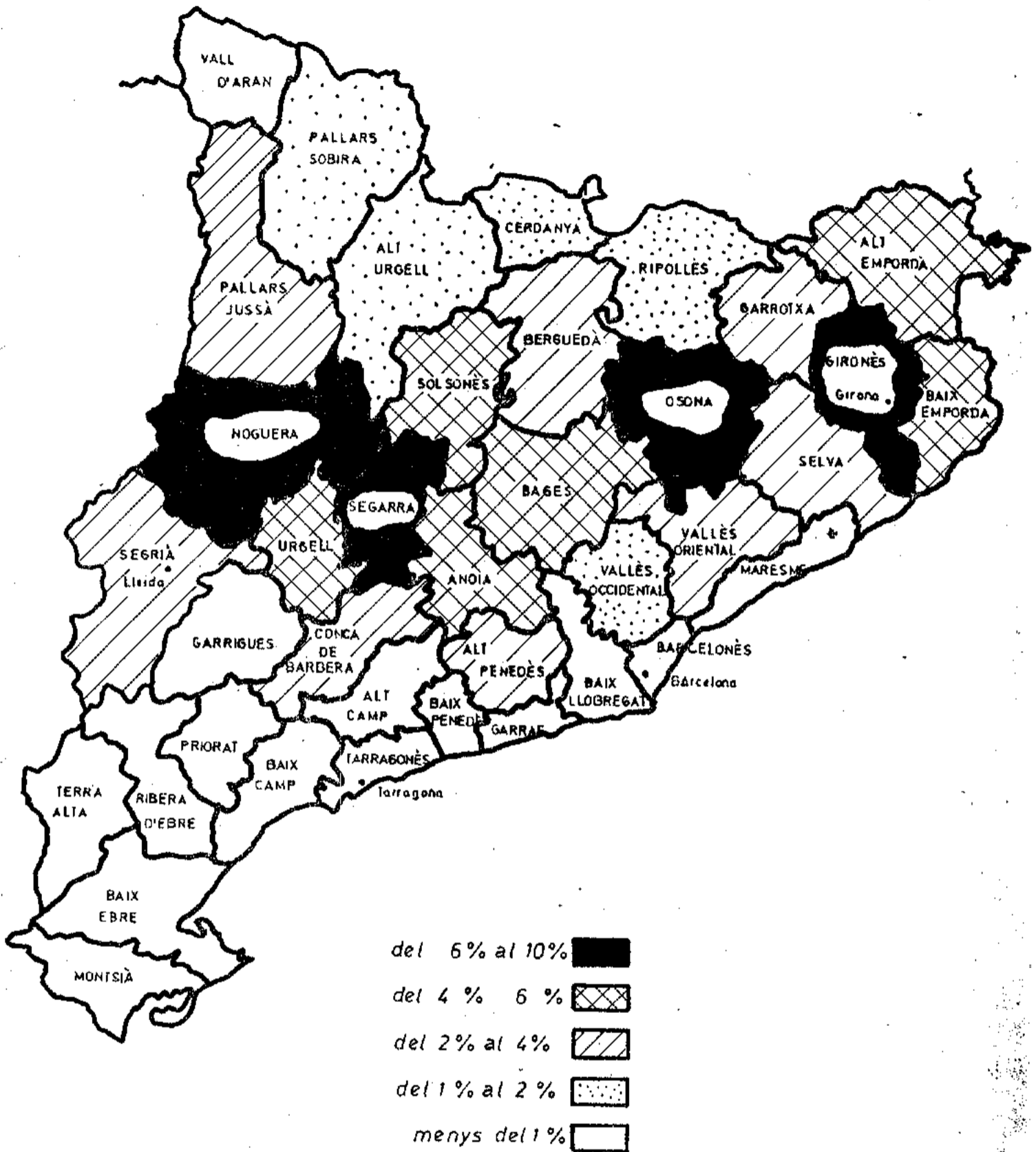
A Barcelona hi figura aïlladament la comarca del Baix Llobregat, amb una producció de llenyosos de regadiu valorada en 552 milions de pessetes, és a dir, un 5,18%.

Finalment, hi ha a la zona gironina, l'Empordà, que produeix en llenyos de regadiu per un valor de 726 milions de pessetes.

A l'apartat següent s'explica la distribució del valor de la producció agrícola per grups de productes, tot separant el secà i regadiu quan la importància ho faci aconsellable.

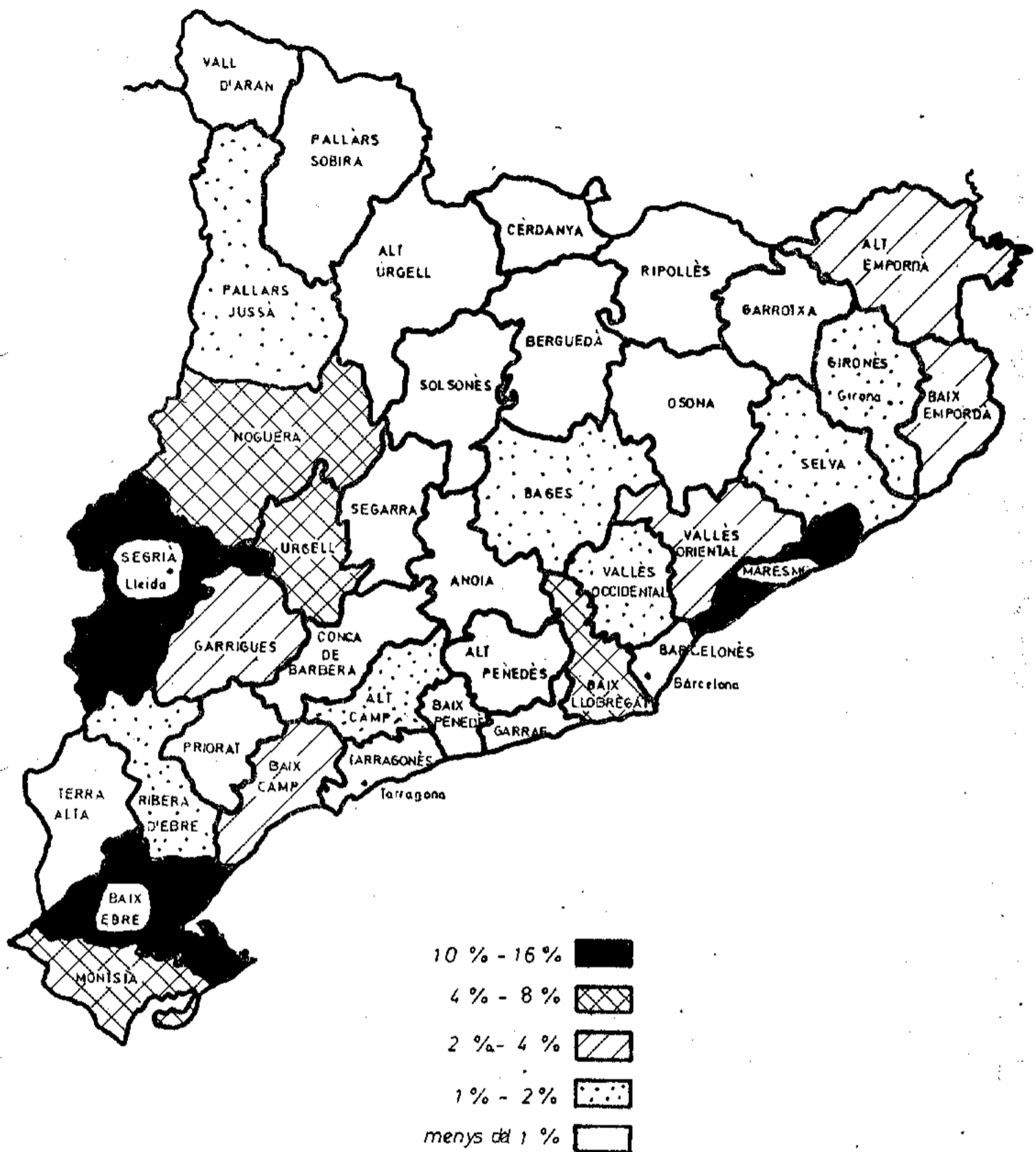
VALOR DE LA PRODUCCIO DELS HERBACIS DE SECA

(En percentatge)

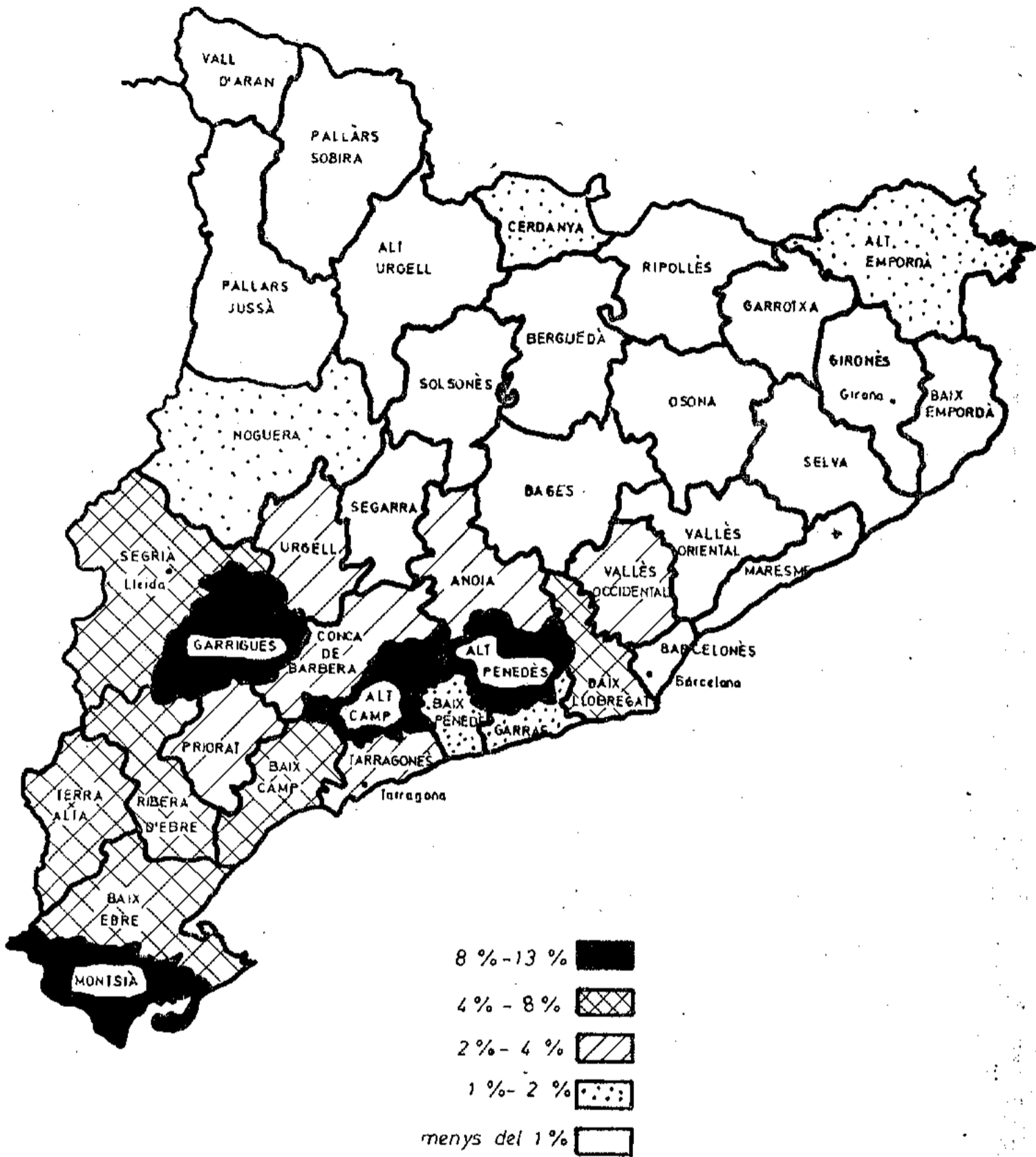
VALOR DE LA PRODUCCIO DELS HERBACIS DE REGADIU

(En percentatge)

VALOR DE LA PRODUCCIO DELS LLENYOSOS DE SECA

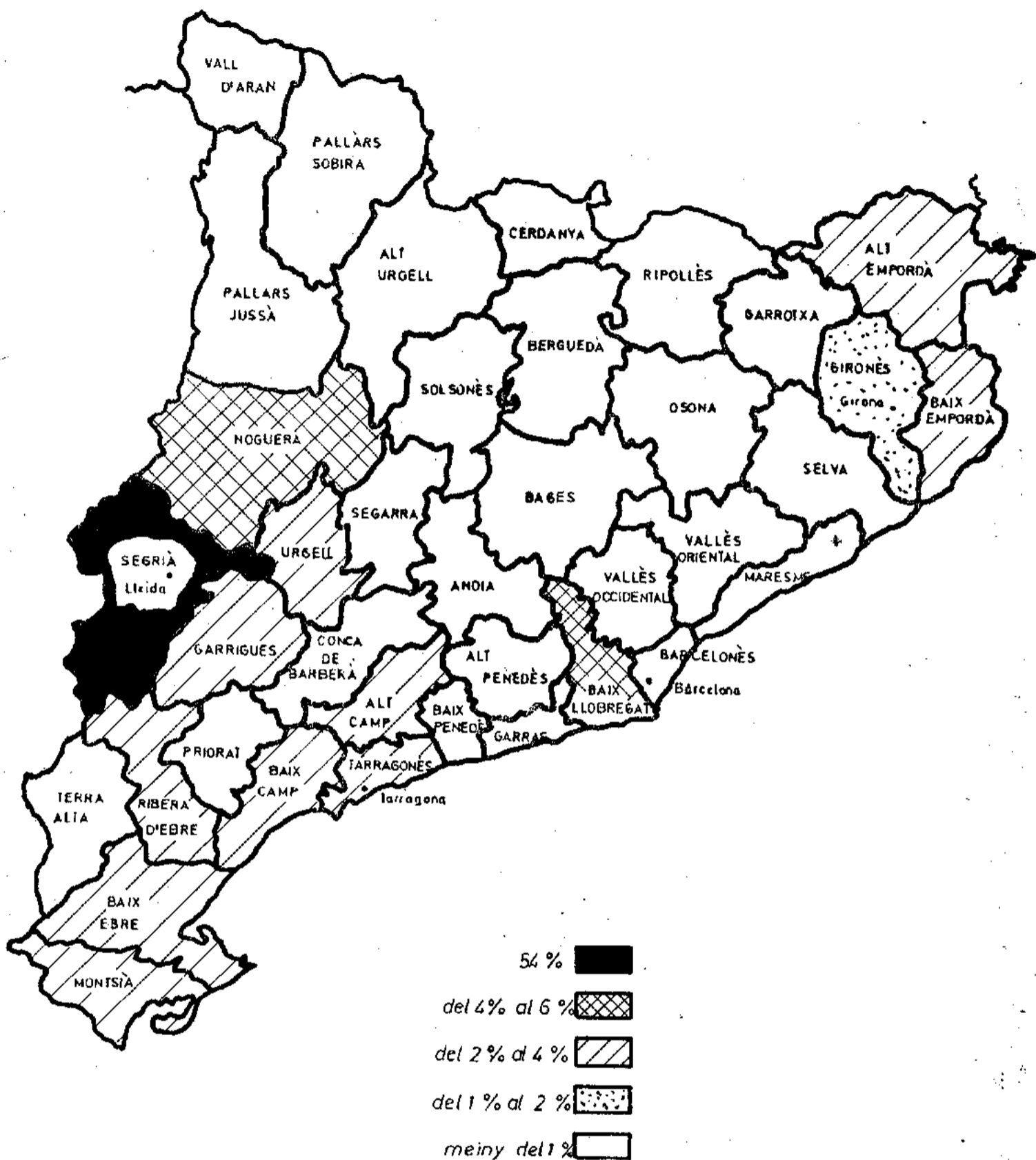
(En percentatge)

VALOR DE LA PRODUCCIO DELS LLENYOSOS DE REGADIU

(En percentatge)

Quadre nº 66.-

Distribució, per grans grups de productes, del valor de la producció agrícola catalana

Comarca	Secà		Regadiu		Total (%)
	Herbavis (%)	Llenyosos (%)	Herbavis (%)	Llenyosos (%)	
Baix Llobregat	0,69	7,44	4,48	5,18	4,50
Barcelonés	0,01	0,05	0,77	--	0,30
Maresme	0,36	0,75	10,12	0,25	4,15
Vallés Occid.	1,26	2,46	1,72	0,28	1,46
Vallés Orient.	2,42	0,59	2,79	0,16	1,76
Alt Empordà	5,38	1,61	3,80	3,99	3,78
Baix Empordà	4,96	0,37	3,20	2,82	3,01
Garrotxa	3,69	0,05	0,06	0,05	0,90
Gironés	7,52	0,23	2,24	1,20	2,88
La Selva	2,44	0,45	1,64	0,67	1,45
Alt Camp	0,38	8,74	1,01	2,05	2,34
Alt Penedés	2,63	9,28	0,54	0,43	2,43
Baix Penedés	0,56	1,59	0,27	0,10	0,53
Garraf	0,70	1,93	0,18	0,06	0,58
Tarragonés	0,05	3,64	0,65	2,24	1,33
Baix Camp	0,15	4,01	3,30	3,64	2,75
Conca de Barberà	3,19	2,27	0,37	0,09	1,29
Priorat	0,04	3,28	0,35	0,29	0,78
Baix Ebre	0,14	5,50	14,90	3,77	7,44
Montsià	0,04	8,55	7,31	2,16	4,66
Terra Alta	0,41	5,36	0,28	0,09	1,18
Cerdanya	1,49	1,10	0,78	0,05	0,83
Osona	9,22	--	0,40	--	2,28
Ripollés	1,52	--	0,01	--	0,36
Anoia	5,05	3,29	0,68	0,13	2,01
Bages	4,60	0,92	1,17	0,04	1,69
Bergadà	2,10	0,01	0,10	0,01	0,53
Solsonés	4,49	0,01	--	--	1,04
Garrigues	0,83	12,39	2,90	2,64	3,94
Noguera	9,81	1,67	7,83	5,46	6,74
Segarra	9,32	0,62	0,22	0,86	2,52
Segrià	2,71	4,44	16,01	55,40	19,55
Urgell	5,38	2,10	6,60	2,68	4,68
Alt Urgell	1,19	0,03	0,47	0,26	0,59
Pallars Jussà	3,65	0,89	1,32	0,16	1,53
Pallars Sobirà	1,22	0,06	0,22	0,03	0,38
Vall d'Aran	0,25	--	0,01	--	0,06
Total	100	100	100	100	100

1.1.2.2.- Distribució segons grups de cultiu

Cereals

Com s'ha dit, el valor de la producció dels cereals a Catalunya l'any 1976 fou de 12.811 milions de ptes, 7413 en secà i 5.399 en regadiu. La distribució geogràfica d'aquesta producció es pot veure als mapes 36, 37, 38 l'aportació de les principals comarques es reflecteix en les taules que s'exposen a continuació:

Principals comarques cerealeres catalanes

(amb valor de la producció superiors al 2,5% de Catalunya)

<u>Cereals en secà</u>			<u>Cereals en regadiu</u>		
<u>Comarca</u>	<u>Valor producció (milions ptes)</u>	<u>% Catalunya</u>	<u>Comarca</u>	<u>Valor producció (milions ptes)</u>	<u>% Catalunya</u>
Noguera	1.089	14,69	Segrià	1.272 m	23,56
Segarra	1.079	14,55	Baix Ebre	1.149	21,29
Urgell	603	8,14	Noguera	881	16,31
Anoia	543	7,33	Urgell	684	12,67
Bages	412	5,56	Montsià	520	9,63
Osona	370	4,98	Garrigues	330	6,10
Conca de Barberà	345	4,66	Total	4.836	89,59
Alt Empordà	338	4,56			
Segrià	313	4,22			
Gironés	295	3,98			
Baix Empordà	291	3,93			
Solsonés	280	3,78			
Pallars Jussà	252	3,41			
Total	6.210	83,79			

Hom pot observar una forta concentració en la producció de cereals. En el cas del secà la Noguera i la Segarra ocupen un lloc prominent, amb valor entre el 14 i el 15%, en cada cas, del valor de la producció cerealera en secà a Catalunya, seguides de les comarques veïnes de

Principals comarques cerealeres catalanes

(amb valors de la producció de cereals superiors al 2,5% de Catalunya)

Total cereals secà i regadiu

<u>Comarca</u>	<u>Valor de la producció (milions de ptes)</u>	<u>% Catalunya</u>
Noguera	1.969	15,37
Segrià	1.584	12,37
Urgell	1.287	10,12
Baix Ebre	1.151	8,99
Segarra	1.084	8,46
Anoia	543	4,24
Montsià	521	4,07
Alt Empordà	458	3,57
Bages	430	3,36
Garrigues	425	3,82
Baix Empordà	418	3,25
Osona	371	2,90
Conca de Barberà	348	2,72
Gironés	344	2,68
Total	10.933	85,34

l'Anoia i l'Urgell. En línies generals, el cereal de secà és important al llarg de la franja central que va de la Noguera-Sagrià-Pallars Jussà fins l'Empordà, com s'aprecia en el mapa nº 36.

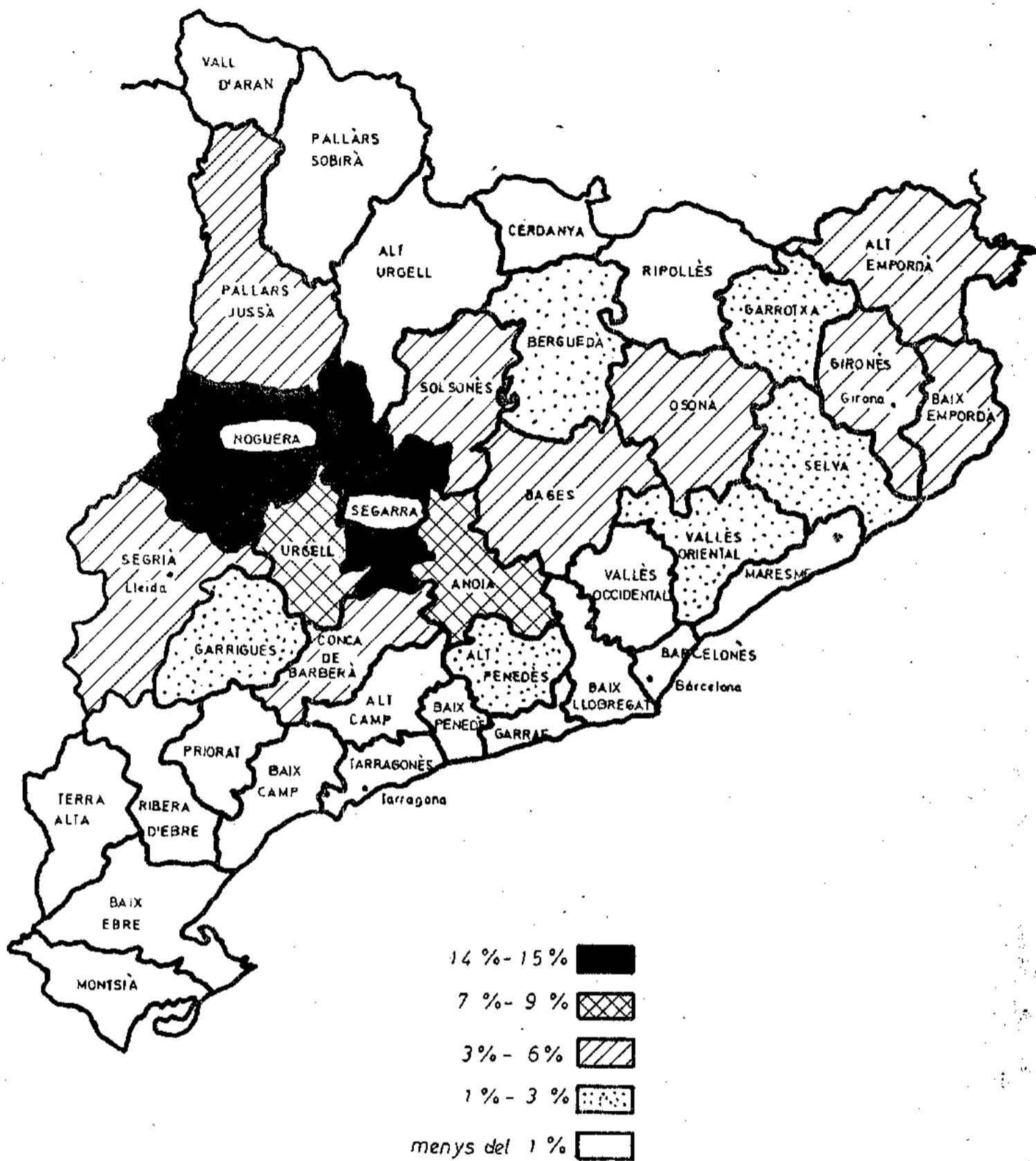
El cereal de regadiu presenta una distribució geogràfica en part coincident a les comarques cerealeres lleidatanes (Noguera, Urgell i, sobretot fort, al Segrià); desapareixen com grans zones cerealeres (de regadiu) les de la Catalunya central (Segarra, Anoia, Solsonés, Bages i Osona); perden força les gironines (Empordà, Gironés); i apareixen amb molt poca força les comarques tarragonines del Ebre final (Baix Ebre, Montsià) -veure mapa nº 37-.

Com es veurà després, els cereals conreuats solen diferir també entre aquests grans nuclis.

En definitiva, en el mapa 38, s'aprecia la distribució a Catalunya dels cereals, segons el valor de les collites. Al tenir en compte conjuntament el secà i el regadiu hom constata el gran paper de les comarques cerealeres lleidatanes (les tres grans comarques signifiquen el 47% de Catalunya); la importància de les del Ebre (Montsià i Baix Ebre), les de la Barcelona central (Anoia, Bages i Osona), així com les tres gironines (Gironés, Alt i Baix Empordà).

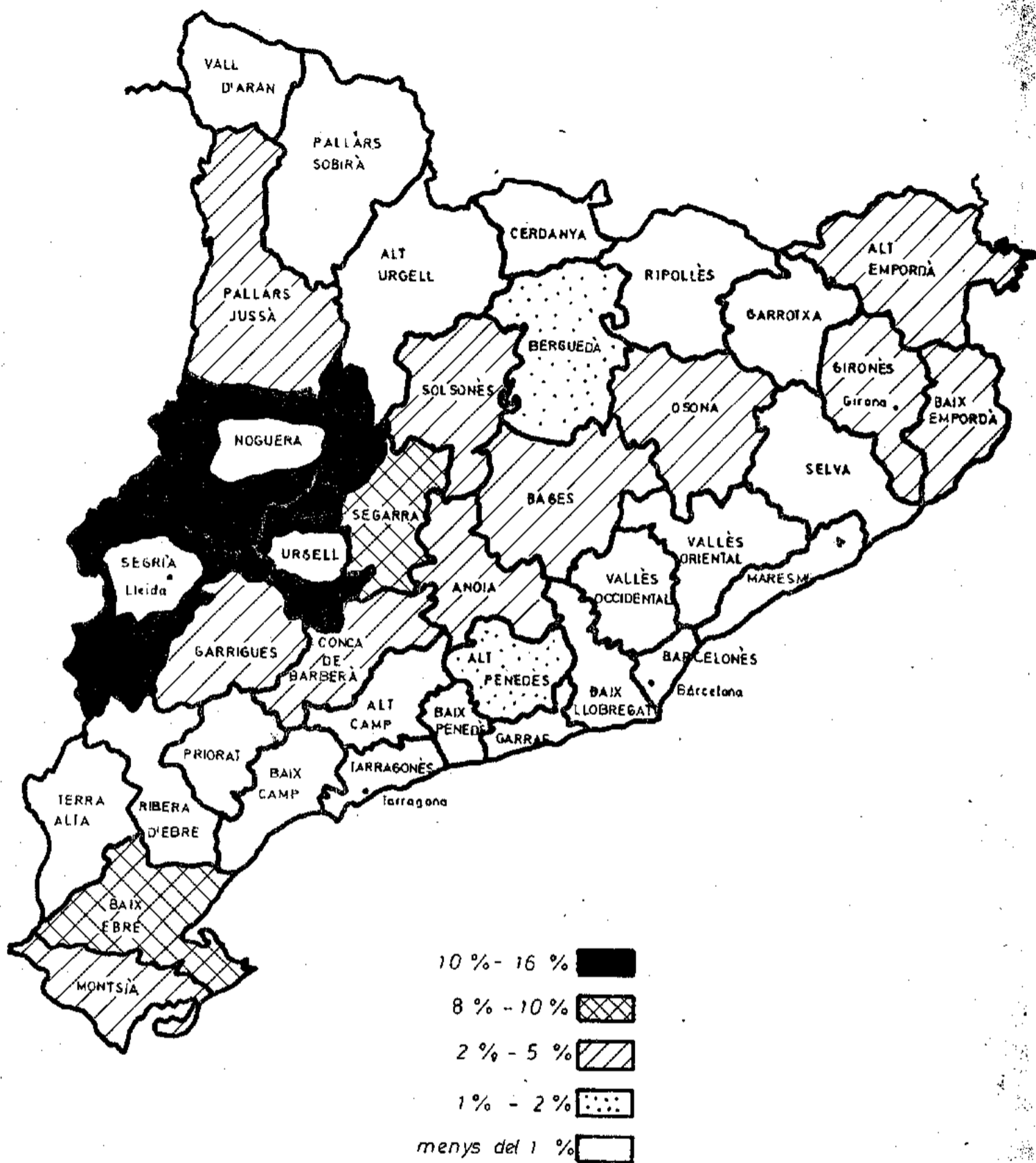
VALOR DE LA PRODUCCIO DE CEREALS DE SECA

(En percentatge)

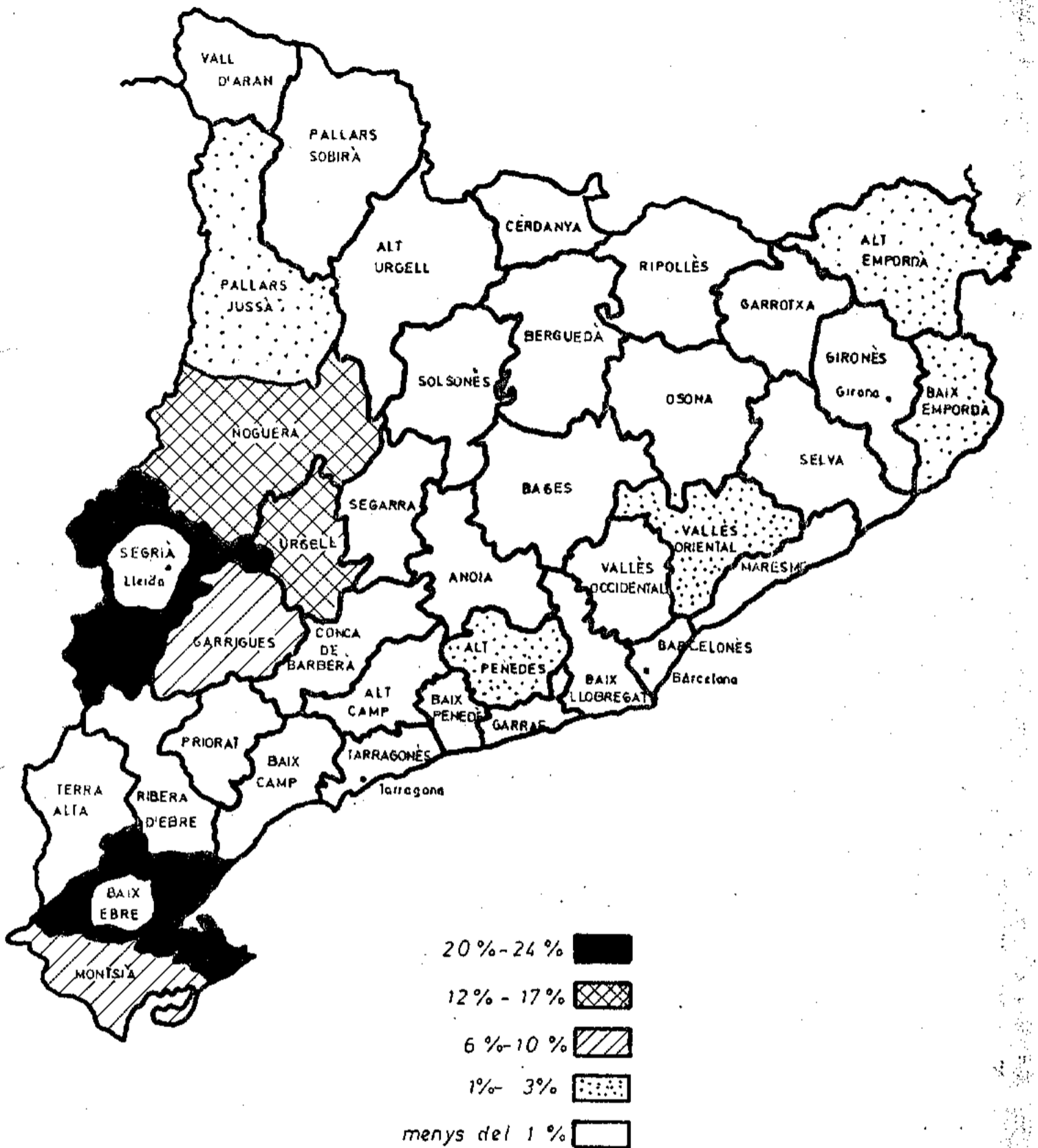
VALOR DE LA PRODUCCIO DE CEREALS (SECA I REGADIU)

(En percentatge)

VALOR DE LA PRODUCCIO DE CEREALS EN REGADIU

(En percentatge)

Llegums

La producció de llegums a Catalunya té, com s'ha vist, una importància bastant minça. D'altra banda, la producció de secà (155 milions de ptes) i de regadiu (209) tenen un pes bastant semblant.

Les principals comarques productores

(Amb més d'un 2,5% de la producció catalana)

<u>Comarca</u>	<u>Valor de la producció (milions de ptes)</u>	<u>% Catalunya</u>
Vallés Oriental	48	13,22
Gironés	31	8,57
Bages	23	6,32
Baix Empordà	22	5,93
Segrià	21	5,82
Selva	20	5,50
Maresme	16	4,52
Baix Llobregat	16	4,44
Vallés Occidental	15	4,02
Alt Empordà	14	3,92
Alt Penedés	12	3,41
Anoia	11	3,04
Baix Camp	10	2,70
Baix Ebre	10	2,68
Total	<u>269</u>	<u>74,09</u>

Tubercles

A Catalunya hom ha estimat per l'any 1976 una producció de tubercles valorada en 3.536 milions de pessetes. La producció es reparteix : una mica més d'un terç (un 37,9%) en secà i la resta en regadiu.

La distribució comarcal de la producció, així com les comarques més importants es reflecteixen en els mapes i quadres que es donen a continuació:

Principals comarques productores de tubercles (amb més d'un 2,5% del valor de la producció de Catalunya)

Comarca	Secà		Comarca	Regadiu	
	Valor de producció (milions de ptes)	% Catalunya		Valor producció (milions ptes)	% Catalunya
Osona	244	18,21	Baix Camp	254	11,57
Solsonés	149	11,08	Vallés Orient.	214	9,76
Gironés	122	9,06	Maresme	167	7,61
Baix Emp.	83	6,17	Segrià	144	6,54
Alt Urgell	65	4,82	Baix Ebre	141	6,43
Cerdanya	63	4,60	Baix Emp.	119	5,41
Ripollés	61	4,53	Baix Llob.	109	4,98
Pallars J.	58	4,29	Vallés Oc.	78	3,56
La Selva	54	4,05	Cerdanya	76	3,46
Bergadà	49	3,66	Gironés	75	3,43
Bages	44	3,29	La Selva	69	3,12
Noguera	40	2,99	Bages	61	2,78
Garrotxa	39	2,91	Alt Emp.	61	2,78
Pallars S.	38	2,82	Noguera	60	2,75
Total	1.109	82,48	Pallars J.	60	2,74
			Ribera	57	2,61
			Total	1.745	79,53

Una comarca, doncs, juga un paper excepcional, Osona, amb una producció de tubercles en secà valorada en 244 milions de ptes (un 18,21% de la xifra corresponent a Catalunya). Hom pot observar que la produc-

Principals comarques productores de tubercles
(amb més de un 2,5% de Catalunya)

Total secà i regadiu

<u>Comarca</u>	<u>Valor de la producció (milions de ptes)</u>	<u>% de Catalunya</u>
Baix Camp	259	7,31
Osona	258	7,31
Vallés Oriental	233	6,59
Baix Empordà	202	5,70
Gironés	197	5,57
Maresme	174	4,91
Solsonés	149	4,21
Baix Ebre	146	4,12
Segrià	145	4,11
Cerdanya	139	3,93
La Selva	123	3,48
Baix Llobregat	119	3,37
Pallars Jussà	118	3,33
Bages	105	2,97
Noguera	101	2,85
Total	2.468	69,76

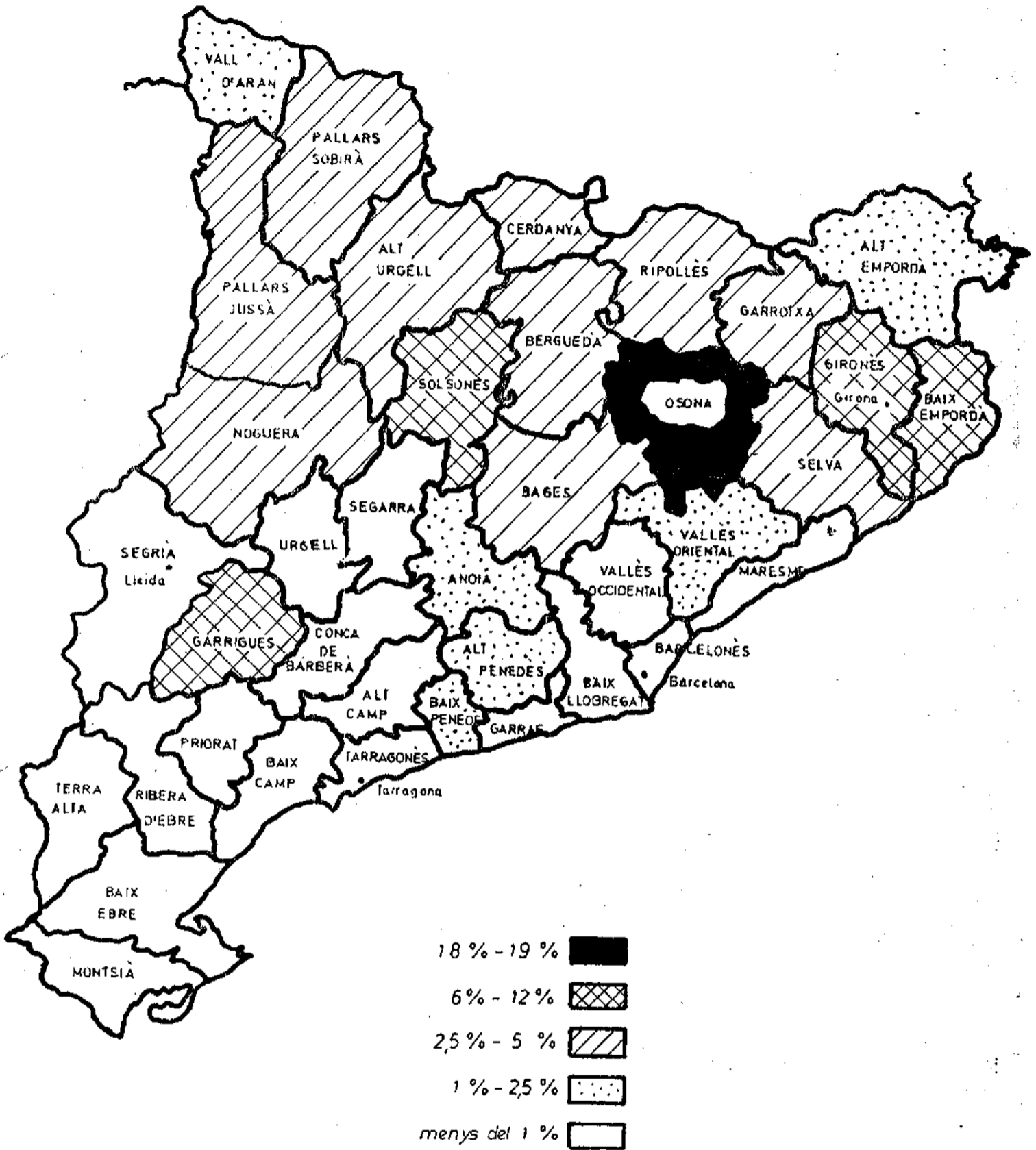
ció de tubercles en secà es situa bàsicament de mig Catalunya cap al nord, amb la, fins a cert punt, excepció de les Garrigues que, situada relativament al sud, té una certa importància. Ben diferent és el repartiment del valor de la producció dels tubercles en regadiu, que presenta una distribució amb quatre grans grups de comarques : a Tarragona, el Baix Camp, que és la més important de Catalunya -i, com veurem, la primera productora de tubercles-, amb 254 milions de valor dels tubercles de regadiu (que signifiquen l'11,57% de Catalunya); al costat : el Baix Ebre i, a continuació, el Montsià, la Ribera d'Ebre i l'Alt Camp. El nucli Barceloní : Vallés Oriental, Maresma, Baix Llobregat, Anoia, Bages, Vallés Occidental; el nucli lleidatà

amb el Segrià, la Noguera i el Pallars Jussà. Finalment, el nucli gironí : Baix Empordà, la Selva, Gironés i Alt Empordà.

Si s'observa la producció total (secà i regadiu) de tubercles es constata que es tracta d'un dels grans productes agrícoles més repartits per la geografia catalana. Les produccions de secà solen predominar a on no predominen les de regadiu, de forma que són ben poques les comarques que no arriben a produir un 1% del valor dels tubercles a Catalunya. Amb tot, apareixen clarament quatre grans zones, una a cada "província" : el Baix Camp-Baix Ebre; Osona-Vallés Occidental-Maresme, amb les comarques veïnes : Bages, Vallés Oriental, Baix Llobregat i Anoia; Gironés-Baix Empordà-Alt Empordà; Segrià i comarques al nord.

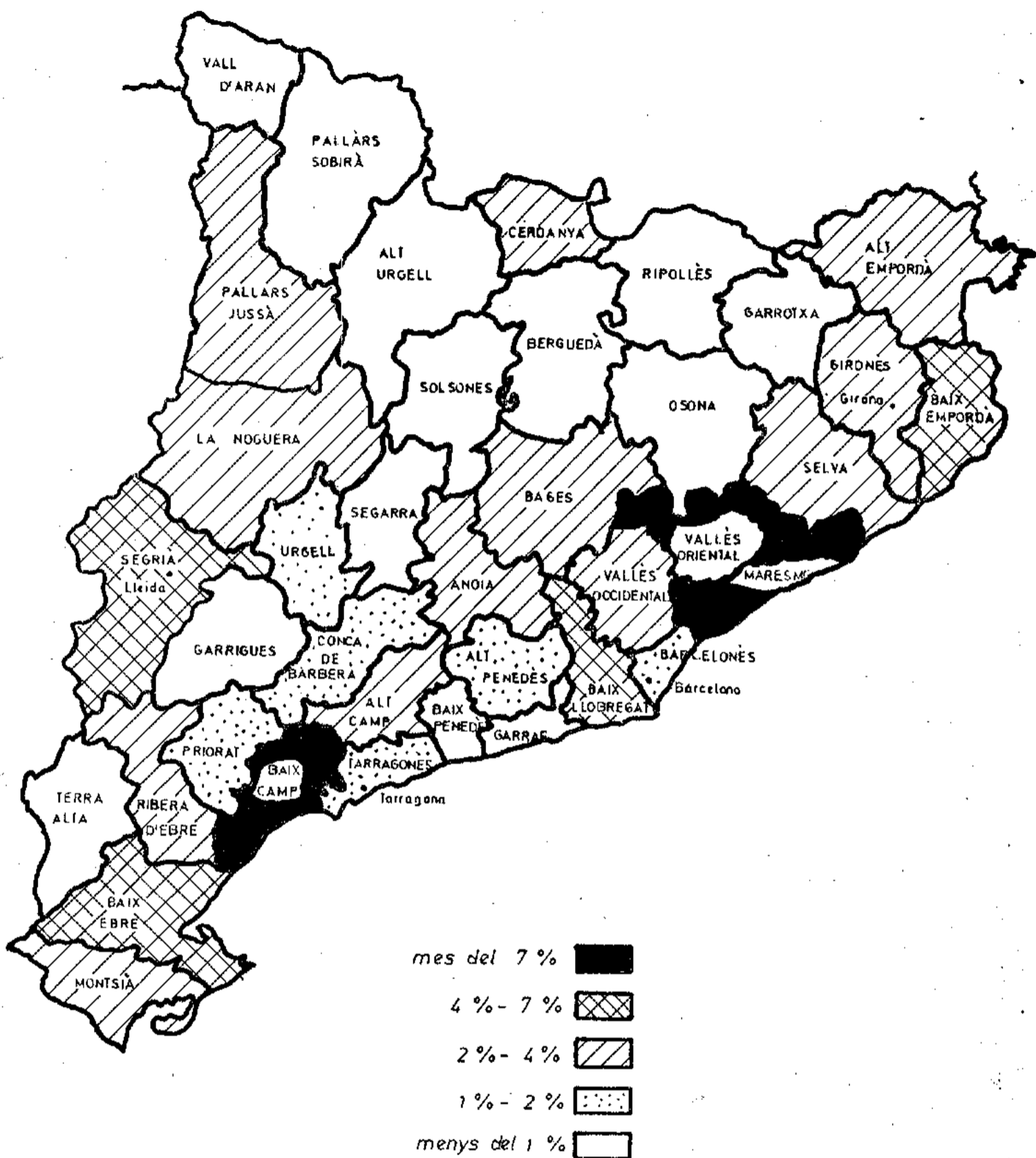
VALOR DE LA PRODUCCIO DE TUBERCLES EN SECA

(En percentatge)

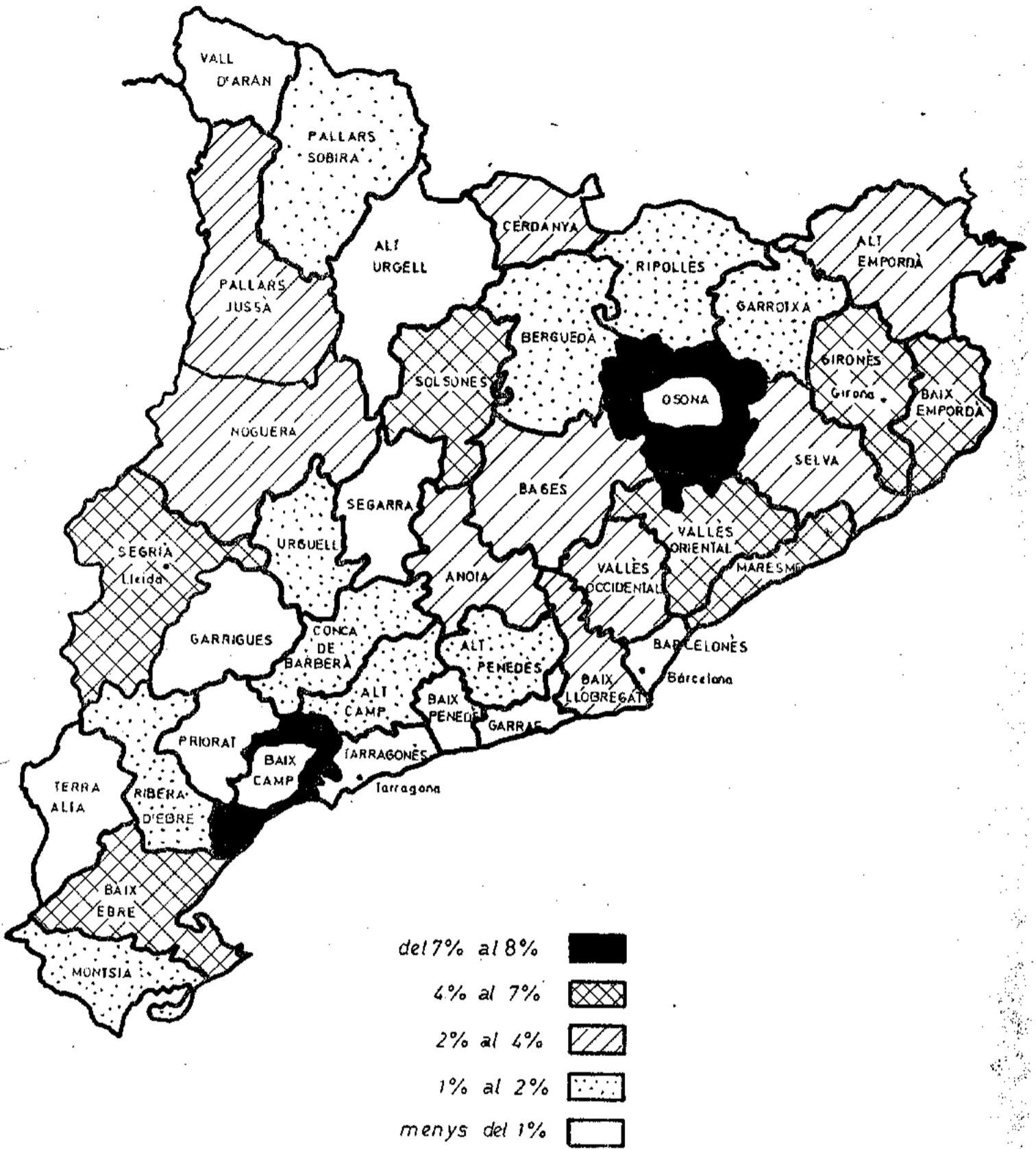

VALOR DE LA PRODUCCIO DE TUBERCLES DE REGADIU

(En percentatge)

VALOR DE LA PRODUCCIO DE TUBERCLES (SECA I REGADIU)
(En percentatge)

Farratges

Els farratges són un dels grans cultius a Catalunya, que permeten una ramaderia relativament forta. El valor de la producció de farratges l'any 1976 fou de 4.322 milions de pessetes, repartits gairebé a parts iguals entre el secà i el regadiu, fet que no es compleix, com es veura, a nivell comarcal, tal com es veurà tot seguit.

Les comarques amb producció farratgera més importants són:

Comarques farratgeres més importants

(amb més d'un 2,5% del valor de la producció de Catalunya)

<u>Farratges en secà</u>			<u>Farratges en regadiu</u>		
<u>Comarca</u>	<u>Valor producció</u> <u>(milions ptes)</u>	<u>% Catalunya</u>	<u>Comarca</u>	<u>Valor producció</u> <u>(milions ptes)</u>	<u>% Catalunya</u>
Osona	444	20,33	Segrià	623	29,10
Gironés	310	14,20	Noguera	262	12,25
Alt Empordà	234	10,72	Alt Empordà	255	11,93
Garrotxa	186	8,54	Urgell	248	11,57
Baix Empordà	175	8,04	Baix Empordà	187	8,73
La Selva	110	5,04	Vallés Oriental	86	4,03
Pallars Jussà	97	4,44	Gironés	69	3,21
Solsonés	91	4,17	Garrigues	62	2,91
Ripollés	87	4,-	La Selva	62	2,89
Vallés Oriental	85	3,89	Pallars Jussà	57	2,70
Pallars Sobirà	74	3,38			
Total	1.893	86,75	Total	1.911	89,32

Hom comprova, doncs, el paper d'Osona en farratges de secà -més del 20% del valor dels farratges en secà de Catalunya- i, sobretot, el del Segrià en regadiu -el 29,1% del valor dels farratges en regadiu a Catalunya-.

La producció de farratges en secà està relativament associada a les condicions naturals -pluviometria, especialment-, comarcals, bé que

no del tot. En efecte, la producció en secà -mapa 42- es concentra a les comarques del nord-est: Osona-Ripollés-Vallés Oriental, a Barcelona; Gironés-Alt i Baix Empordà-Garrotxa-La Selva, a Girona. A Lleida tenen

Principals comarques farratgeres (secà i regadiu)
(amb més d'un 2,5% del valor de la producció catalana)

<u>Comarca</u>	<u>Valor de la producció (milions de ptes)</u>	<u>% de Catalunya</u>
Segrià	625	14,45
Alt Empordà	489	11,32
Osona	462	10,69
Gironés	379	8,76
Baix Empordà	362	8,38
Noguera	288	6,67
Urgell	258	5,97
Garrotxa	187	4,34
La Selva	172	3,98
Vallés Oriental	171	3,96
Pallars Jussà	155	3,58
Total	3.548	82,10

un paper el Pallars Jussà, el Solsonés i el Pallars Sobirà. De tota manera les vuit comarques del nucli nord-est de Catalunya produeixen gairebé elles soles les tres quartes parts del valor dels farratges de secà a Catalunya. Molt més endarrerides en aquest aspecte es troben les comarques nord-lleidatanes.

Observis, finalment, que a cap comarca tarragonina té pes la producció de farratges en secà.

Bastant diferent és la distribució geogràfica del valor de la producció de farratges de regadiu -mapa 43-. En efecte, en aquest cas existeixen dos grans nuclis de comarques : el nucli de Lleida, de molt el més important amb el Segrià, la Noguera i l'Urgell bàsicament, encara que també és

important el Pallars Jussà i les Garrigues; aquestes cinc comarques produeixen en regadiu farratges per valor de 1.252 milions de ptes, és a dir, el 58,5% dels farratges de regadiu de Catalunya (les tres primeres soles el 53%). El segon nucli productor de farratges en regadiu és el nord-est de Catalunya : Alt i Baix Empordà, especialment (entre els dos produeixen el 20,7% dels farratges en regadiu de Catalunya) el Gironés, la Selva i el Vallés Oriental. La resta de Catalunya, llevat de la Cerdanya i l'Alt Urgell, participen de forma insignificant en la producció de farratges en regadiu, com pot veure en el mapa anexe.

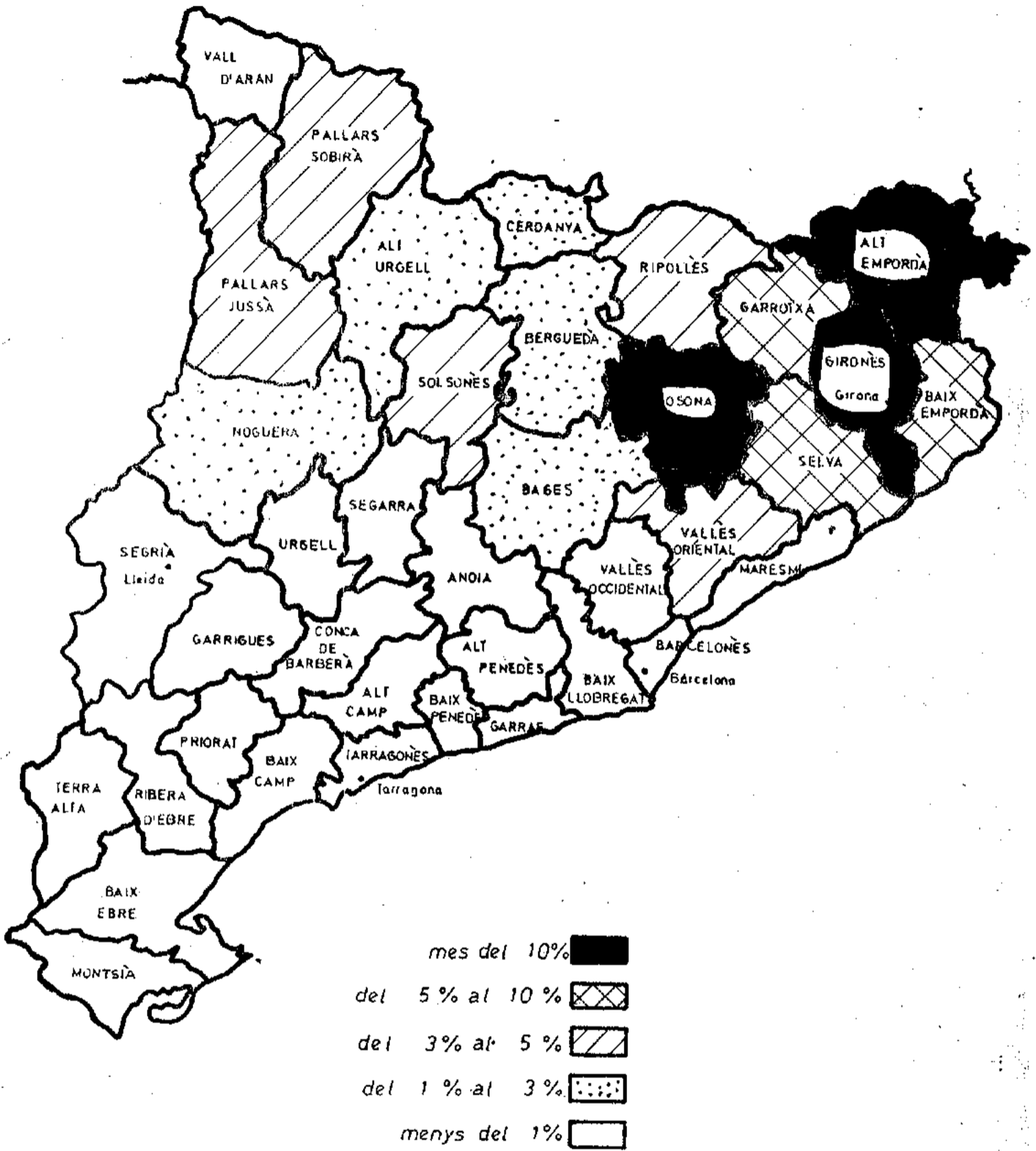
-mapa nº 44-

La producció total (secà i regadiu) de farratges a Catalunya/es reparteix sobretot en dos grans nuclis : el de Lleida, bàsicament amb farratges de regadiu, principalment a les comarques del Segrià, la Noguera, l'Urgell i el Pallars Jussà, que aporten entre elles un 30,7% del valor dels farratges collits a Catalunya; en segon lloc el nucli nord-oriental Alt Empordà-Osona-Gironés-Baix Empordà-Garrotxa-La Selva-Vallés Oriental. Aquestes set comarques produeixen 2.222 milions de ptes en farratges, és a dir, el 51,4% del valor dels farratges a Catalunya.

La província de Tarragona destaca precisament per la poca importància en la producció de farratges, cap de les comarques tarragonines produeix més del mig per cent del valor de la producció farratgera catalana.

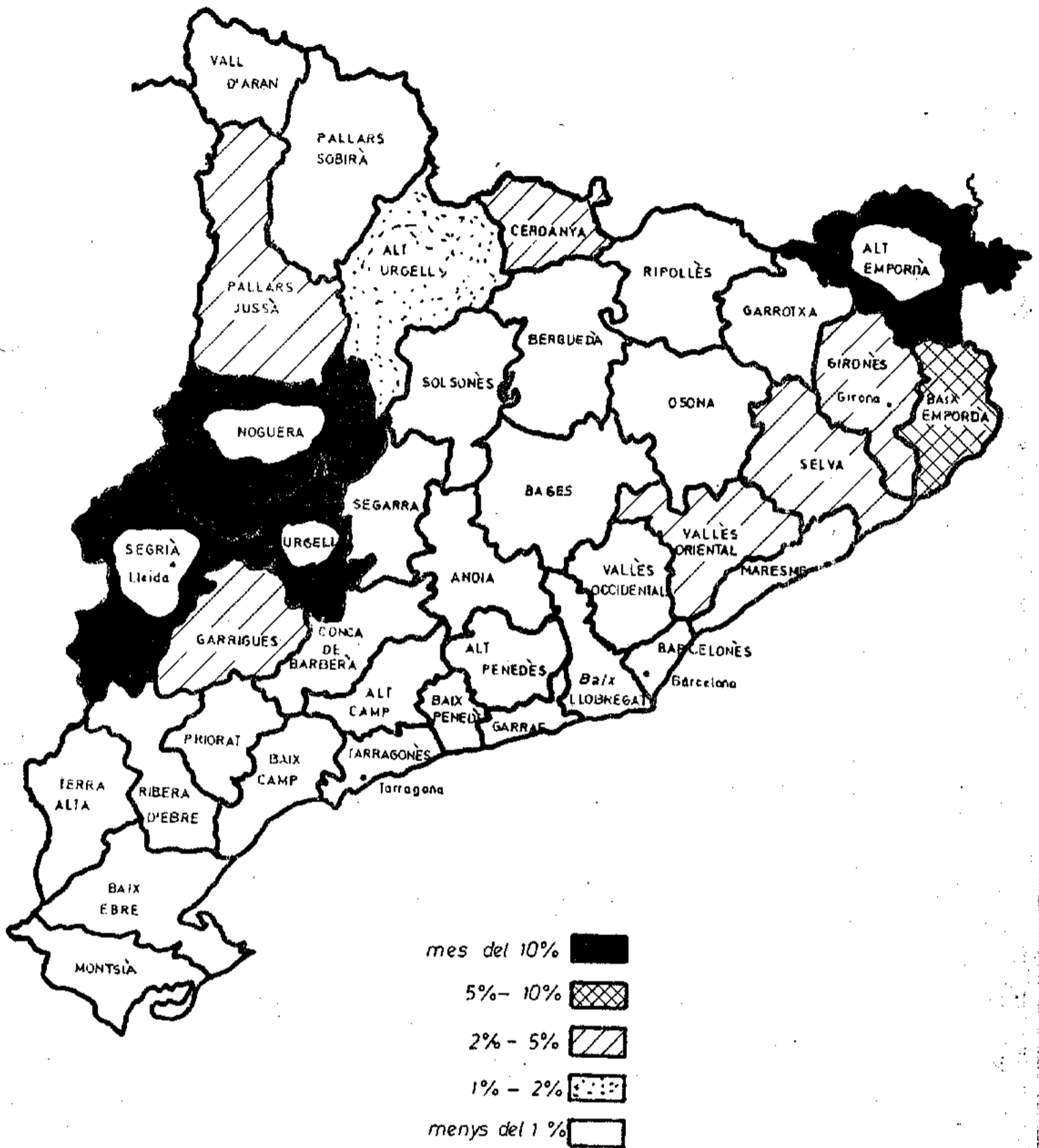
Com es veurà més endavant i en contra del que hom podia esperar, la producció comarcal de farratges no té una estreta relació amb la producció ramadera, bé que les grans comarques farratgeres solen ser també grans comarques ramaderes. Fins a cert punt, doncs, el bestiar o cert tipus de bestiar es situa amb independència (relativa) dels llocs a on es produeixen els farratges.

PRODUCCIO DE FARRATGES EN SECA
(En percentatge)

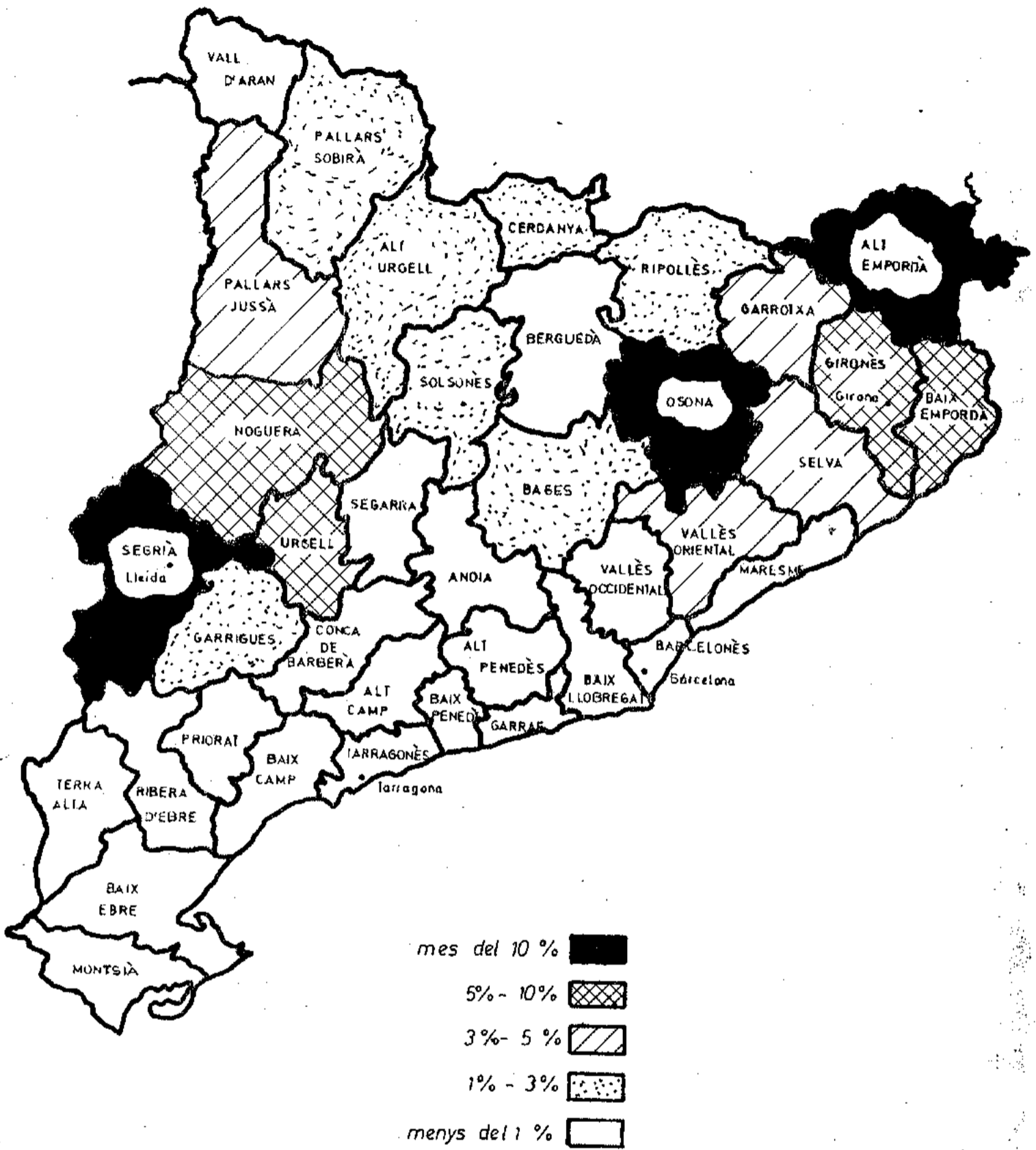
VALOR DE LA PRODUCCIO DE FARRATGES. REGADIU

(En percentatge)

VALOR DE LA PRODUCCIO DE FARRATGES (SECA I REGADIU)

(En percentatge)

Flors

Les flors són un grup molt poc important -creixent a moltes comarques-. El valor de la producció -probablement subestimada- fou de uns 15 milions de ptes l'any 1976; el 60% es concentra al Maresme.

Cultius industrials

La producció de cultius industrials fou avaluada en 64 milions de pessetes l'any 1976, 7 milions en secà i 57 en regadiu.

Les principals produccions es donaren al Pallars Jussà (3 milions de pessetes) en el cas del secà i al Segrià (17 milions de ptes) en el cas del regadiu.

Donada la seva poca importància a Catalunya no sembla necessari cap altre comentari.

Hortalisses

Els productes de l'horta ocupen un lloc important en l'agricultura catalana, sobretot dins el regadiu. La producció de l'any 1976 s'ha valorat en 10.217 milions de ptes, d'elles 9.474 en regadiu i 743 en secà.

En els quadres inapa 45 que segueixen hom pot veure com es distribueix per comarques la producció de l'horta catalana.

Principals comarques productores d'hortalisses (amb valors de la producció superiors a 2,5% de Catalunya)

<u>Horta de secà</u>			<u>Horta de regadiu</u>		
<u>Comarca</u>	<u>Valor producció</u> <u>(milions ptes)</u>	<u>% Catalunya</u>	<u>Comarca</u>	<u>Valor producció</u> <u>(milions ptes)</u>	<u>% Catalunya</u>
Gironés	151	20,31	Maresme	1.751	18,48
Alt Penedés	99	13,26	Baix Ebre	1.578	16,66
Baix Llob.	54	7,25	Segrià	1.057	11,15
Selva	36	4,85	Montsià	835	8,81
Garrotxa	32	4,31	Baix Llobregat	736	7,76
Alt Empordà	31	4,23	Baix Camp	347	3,66
Osona	30	4,04	Noguera	313	3,30
Garraf	29	3,95	Urgell	304	3,21
Baix Empordà	28	3,78	Alt Empordà	295	3,12
Baix Penedés	27	3,68	Total	7.216	76,15
Bages	25	3,34			
Anoia	22	2,96			
Maresme	20	2,67			
Conca de Barberà	19	2,59			
Vallés Occidental	19	2,58			
Total	622	83,80			

Llevat del Gironés, cap comarca produeix hortalisses per valor superior als cent milions de pessetes en conreus de secà; són conreus, en general, d'una importància local i poca cosa més.

En el cas del regadiu, que realment és el que compta, Maresme,

Baix Ebre i Segrià sobrepassen els mil milions de pessetes en valor de la producció d'hortalisses l'any 1976, és a dir, sobrepassen el 10% de la producció de productes d'horta de regadiu. A continuació i destacades de les altres apareixen el Montsià i el Baix Llobregat amb valor de producció d'hortalisses de 835 i 736 milions de ptes respectivament (el 8,81% i el 7,76% de Catalunya). Cap altra comarca sobrepassa els 350 milions de ptes de valor de la producció d'hortalisses o el 4% de Catalunya.

En el quadre següent figura el valor de la producció total (secà i regadiu) d'hortalisses a les comarques més importants, amb els respectius percentatges sobre Catalunya. La producció està, doncs,

Principals comarques productores d'hortalisses (secà i regadiu)
(amb un 2,5% del valor de la producció d'hortalisses)

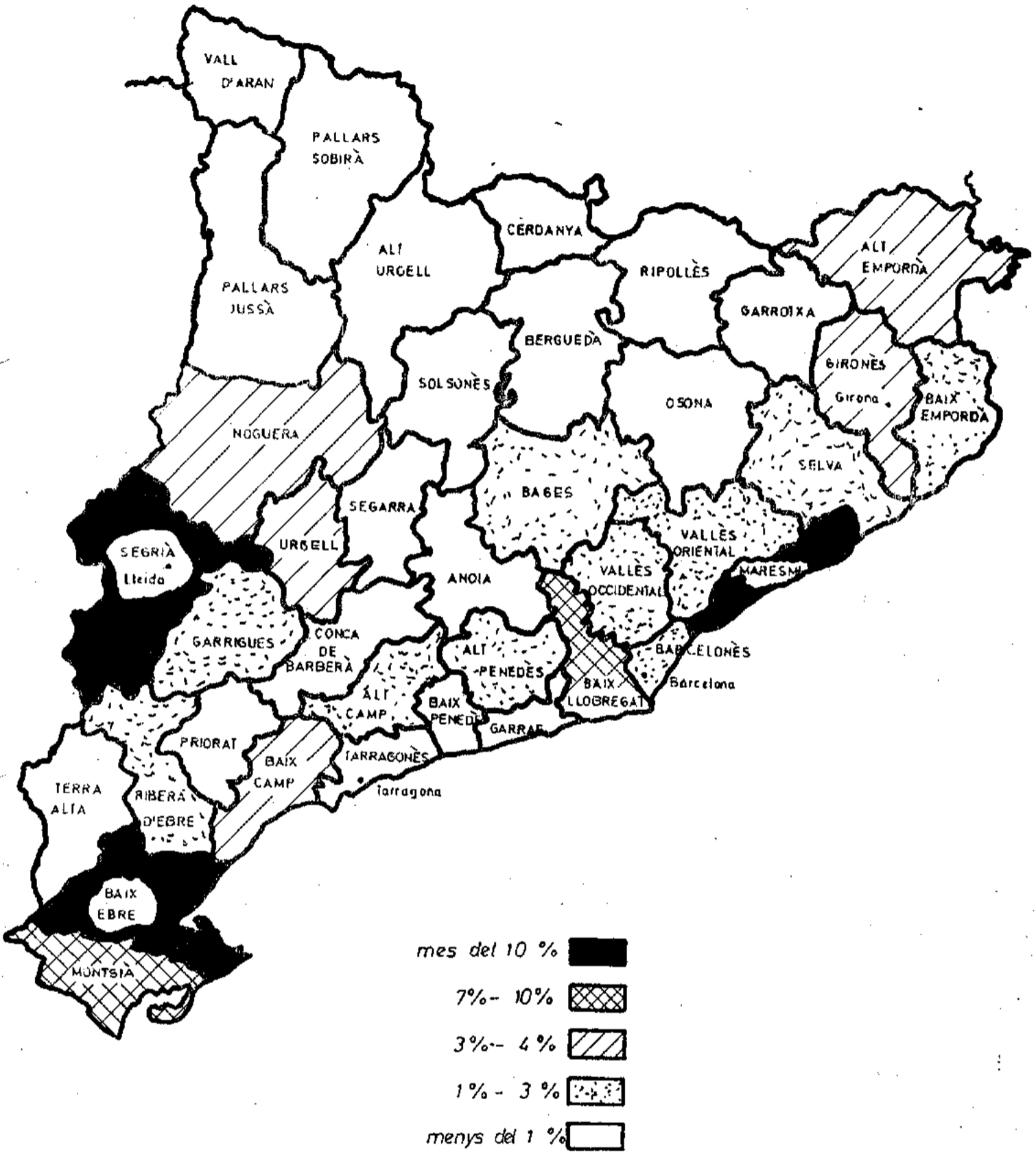
<u>Comarca</u>	<u>Valor de la producció (milions de ptes)</u>	<u>% de Catalunya</u>
Maresme	1.771	17,34
Baix Ebre	1.587	15,54
Segrià	1.059	10,36
Montsià	837	8,19
Baix Llobregat	789	7,73
Gironés	377	3,69
Baix Camp	350	3,43
Alt Empordà	327	3,20
Noguera	317	3,10
Urgell	315	3,08
Total	7.729	75,66

bastant concentrada; deu comarques produeixen més del 75% del valor de les hortalisses catalanes i cinc comarques -Maresme, Baix Ebre, Segrià, Montsià i Baix Llobregat- en produeixen el 59,16%.

VALOR DE LA PRODUCCIO D'HORTALISSES (SECA I REGADIU)

(En percentatge)

Cítrics

La producció de cítrics l'any 1976 s'avaluà en 451 milions de ptes, la major part (438) en regadiu.

La producció de cítrics està molt localitzada, doncs el Baix Ebre produeix per valor de 277 milions de ptes, és a dir, el 61,5% del total, i el Montsià per valor de 152 milions de ptes (el 33,73% de Catalunya).

Principals comarques productores de cítrics (secà i regadiu) (amb valors de la producció superiors al 2,5% de Catalunya)

<u>Comarques</u>	<u>Valor de la producció (milions de ptes)</u>	<u>% de Catalunya</u>
Baix Ebre	277	61,49
Montsià	152	33,73
Total	429	95,22

Llevat del Baix Camp, amb una producció de cítrics valorada en 11 milions de ptes (el 2,43% de Catalunya), el Maresme, el Tarragonés i el Garraf, amb produccions totes elles valorables en uns 2,5 ò 3 milions de ptes (del ordre d'un mig per cent de Catalunya), la producció de cítrics de la resta de comarques és pràcticament nula.

Fruiters (*)

El valor de la fruita produïda a Catalunya l'any 1976 fou de 13.639 milions de pessetes; 2.577 en secà i 10.149 en regadiu. Els fruiters de regadiu són, doncs, un dels altres grans productes de la pagesia catalana.

L'aportació de les comarques principals queda expressada en els quadres següents:

Principals comarques fruiteres

(amb valor de la producció de fruita superiors al 2,5% de Catalunya)

<u>Comarca</u>	<u>Valor de la producció (milions de ptes)</u>	<u>% Catalunya</u>	<u>Comarca</u>	<u>Valor producció (milions ptes)</u>	<u>% Catalunya</u>
Baix Llob.	430	16,68	Segrià	5.886	58,-
Garrigues	224	8,70	Noguera	579	5,71
Baix Camp	207	8,03	Baix Llob.	552	5,44
Segrià	180	7,01	Alt Emp.	424	4,19
Vallés Occ.	148	5,74	Baix Camp	374	3,68
Alt Camp	139	5,32	Baix Emp.	301	2,96
Terra Alta	122	4,75	Urgell	285	2,81
Alt Penedès	118	4,59	Garrigues	279	2,75
Priorat	112	4,36			
Ribera d'Ebre	100	3,89	Total	8.680	85,54
Noguera	89	3,46			
Tarragonés	70	2,72			
Pallars Jussà	65	2,52			
Total	2.004	77,82			

(*) Excloses, naturalment, les fruites d'horta (melons, maduixes, etc), els cítrics, el raïm i les olives, però incloses les fruites seques (avellanes, ametlles, anous), les garrofes i, evidentment, les fruites carnosos (vegis annexes).

La producció de fruita en secà -mapa 46- es dóna sobretot a la mitat sud de Catalunya, desde la Noguera o el Vallés Occidental en avall. Hi ha un gran nucli barceloní : Baix Llobregat, Vallés Occidental, Alt Penedés; un nucli lleidatà : Garrigues, Segrià, Noguera i un nucli tarragoní , el format pel Camp de Tarragona (Alt i Baix Camp) i per les comarques al seu sud-oest : el Priorat, la Ribera d'Ebre i el Baix Ebre. A la resta de comarques centrals i del sud , llevat del Barcelonés, la fruita de secà presenta a totes elles una certa importància, no és així a les comarques del nord, a on, llevat del Pallars Jussà, en cap cas es dóna un valor comarcal superior al 1% de Catalunya.

La fruita de regadiu es dóna en una comarca de forma excepcional : En efecte, el Segrià produeix fruita per valor de 5.886 milions de pessetes (el 58% del valor de la fruita de regadiu) (mapa nº 47).

Després, a molta distància, bé que amb un pes significatiu, es situen la Noguera que, juntament amb el Segrià, ja esmentat, i l'Urgell i les Garrigues, forma el nucli fruiter més important de Catalunya.

A Barcelona, el Baix Llobregat és la comarca més important com productora de fruita de regadiu, bé que llur pes relatiu no és el que fou al seu temps.

També són importants l'Empordà (Alt i Baix) a Girona, i el nucli tarragoní, centrat al Baix Camp, amb l'Alt Camp tarragonés i Ribera d'Ebre al seu costat.

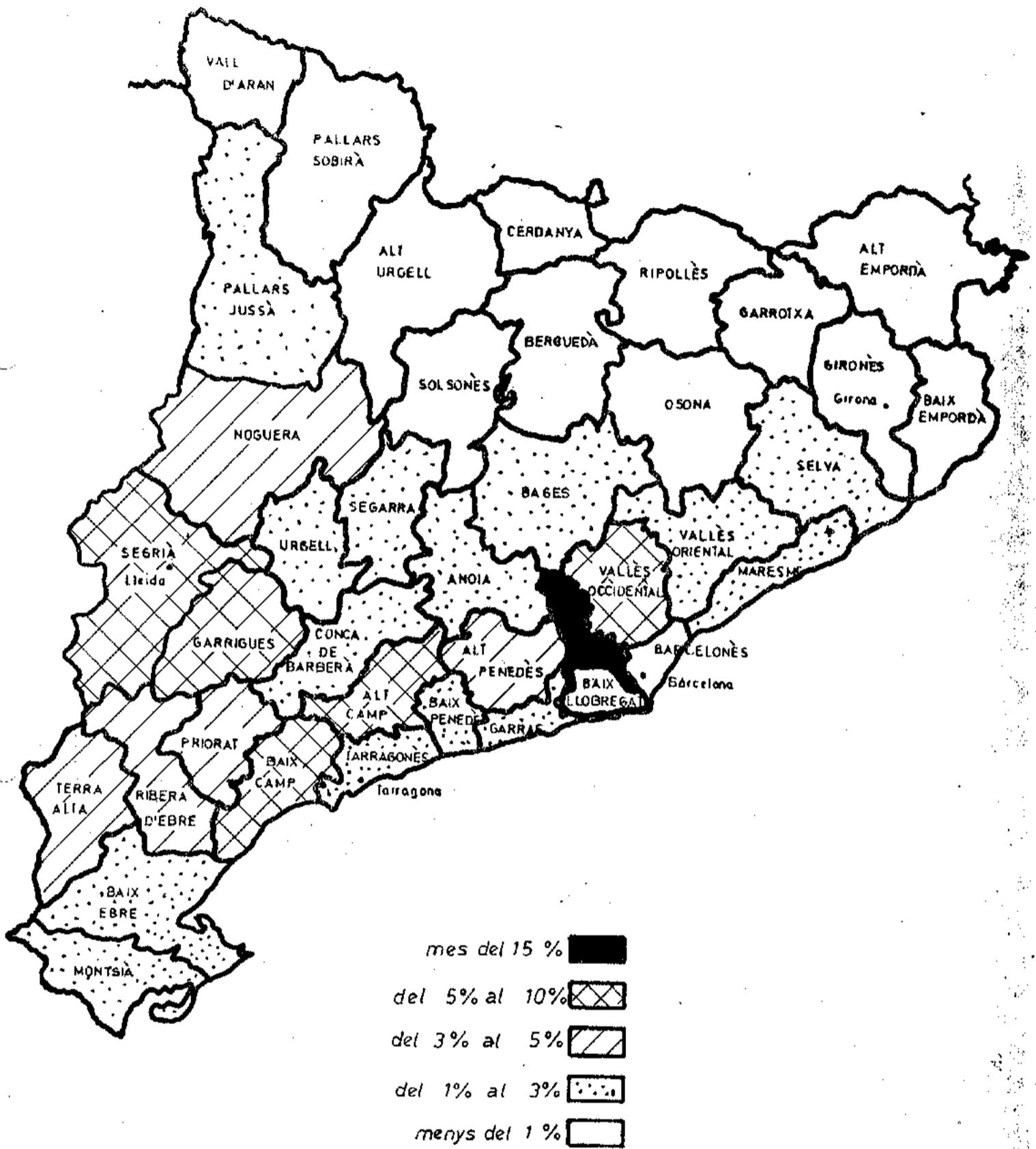
D'altra banda la localització dels fruiters de regadiu i el seu gran pes en el total expliquen la distribució comarcal del conjunt (secà i regadiu) de la fruita, tal com pot veure's en el quadre següent i en el mapa nº 48.

Principals comarques fruiteres (secà i regadiu)
(amb valor de la producció superior al 2,5% de Catalunya)

<u>Comarca</u>	<u>Valor de la producció (milions de ptes)</u>	<u>% de Catalunya</u>
Segrià	6.338	46,47
Baix Llobregat	1.165	8,54
Noguera	723	5,30
Baix Camp	606	4,44
Garrigues	514	3,77
Alt Empordà	440	3,22
Ribera d'Ebre	377	2,76
Alt Camp	366	2,68
Urgell	353	2,59
Total	10.882	79,77

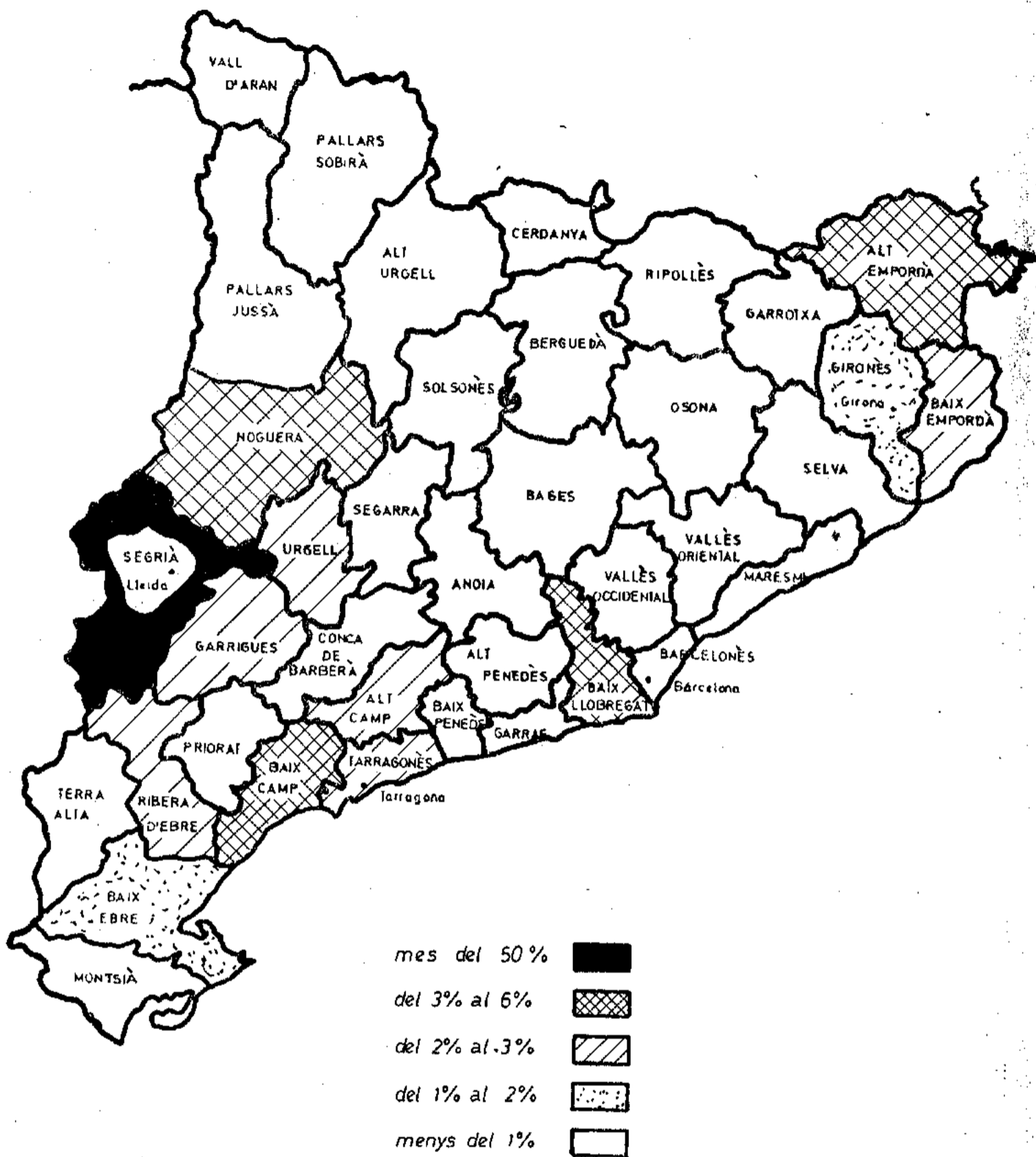
VALOR DE LA PRODUCCION DE FRUITA EN SECA

(en porcentaje)

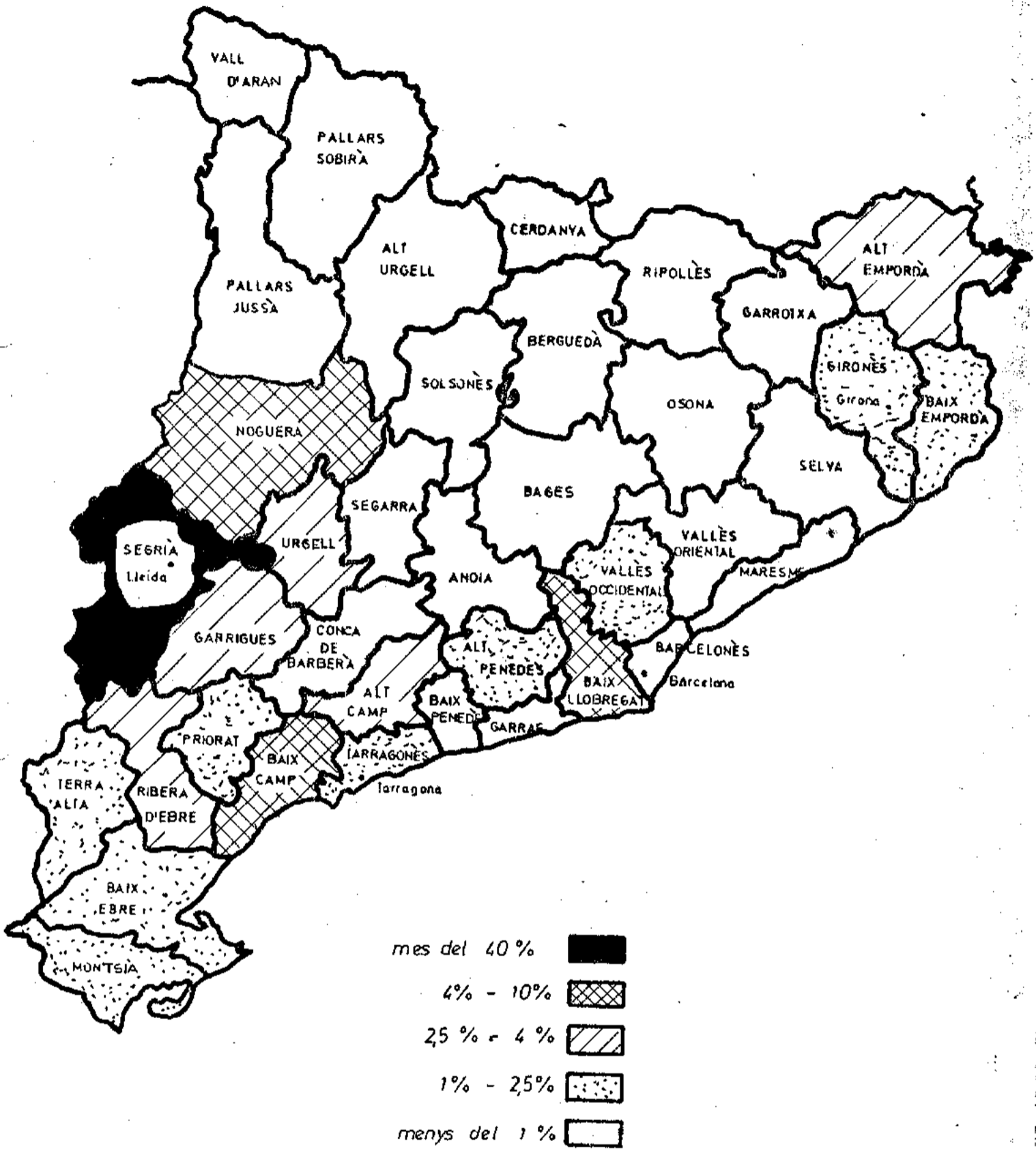
VALOR DE LA PRODUCCIO DE FRUITA EN REGADIU

(Catalunya = 100)

VALOR DE LA PRODUCCIO DE FRUITA (SECA I REGADIU)

(Catalunya = 100)

Vinya

La vinya, un dels conreus més tradicionals a Catalunya, (com l'olivera) juga en el present un paper relativament secundari, llevat d'algunes comarques.

El valor de la producció de les vinyes catalanes s'estimà en 3.204 mil milions de pessetes, la major part en producció de secà (3.173 milions de ptes). La producció en regadiu tan sols té una certa importància a la Ribera d'Ebre, amb un valor de la producció de 23 milions de pessetes. Per aquest motiu es comentaran tan sols les xifres globals de producció (secà i regadiu).

-veure mapa nº 49-

Les comarques més importants/en la producció de raïm -en general per ví, bé que en algunes comarques -Garraf (42,6 milions de ptes), Priorat (20,4 milions de ptes), etc.- és important també la producció de raïm de taula, sónles següents:

Principals comarques productores de raïm (secà i regadiu)

(amb més del 2,5% del valor de la producció de ceps a Catalunya)

<u>Comarca</u>	<u>Valor de la producció (Milions de ptes)</u>	<u>% de Catalunya</u>
Alt Penedés	650	20,30
Alt Camp	577	18,01
Terra Alta	273	8,53
Tarragonés	221	6,89
Anoia	194	6,06
Baix Llobregat	138	4,32
Conca de Barberà	134	4,17
Garraf	132	4,12
Priorat	111	3,48
Alt Empordà	94	2,94
Ribera d'Ebre	90	2,80
Garrigues	86	2,68
Total	2.700	84,30

Hom constata doncs, el paper destacat que juguen les comarques veïnes de l'Alt Penedés i l'Alt Camp i les comarques més pròximes a aquestes: Tarragonés, Anoia, Baix Llobregat, Garraf i Conca de Barberà. Entre elles set produeixen el 63,87% del valor de la producció de les vinyes catalanes.

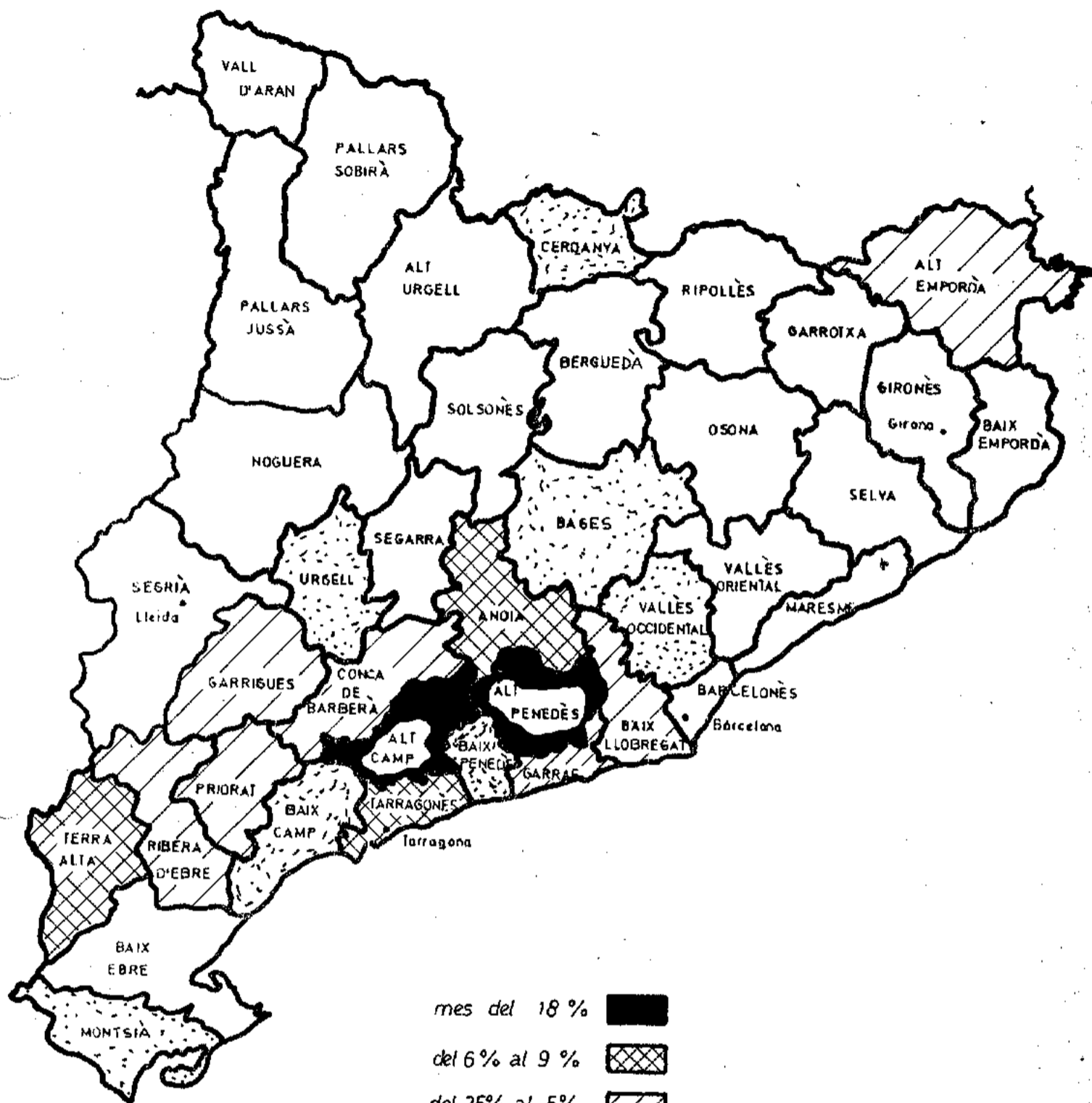
El segon gran nucli productor, molt menys important, es centra a la Terra Alta. En mig dels dos nuclis esmentats, és a dir, a les comarques de la Ribera d'Ebre, Priorat i Garrigues, la producció de ví és també força important (tal volta més per la qualitat que per la quantitat). Aquestes quatre comarques produeixen el 17,49% del valor de la producció de les vinyes catalanes.

Cal esmentar també la producció de l'Alt Empordà, bé que per la quantitat la seva importància és bastant petita.

A la resta de comarques, llevat d'algunes frontereres amb les comarques vinyeteres i la Cerdanya, el valor de la producció no arriba al 1% de Catalunya.

VALOR DE LA PRODUCCIO DE LA VINYA (SECA I RECADIU)

(Catalunya = 100)

- mes del 18 %
- del 6% al 9 %
- del 25% al 5%
- del 1 % al 25%
- menys del 1 %

L'olivera

La producció de olives o oliveres, l'altra gran producte tradicional a Catalunya i al Mediterrani, ha perdut, com la vinya, molta importància dins de l'agricultura catalana, bé que es tracta encara -al menys en el secà- d'un conreu típic d'aquestes terres, amb un valor de la producció l'any 1976 de 2.761 milions de pessetes.

Com en el cas de la vinya, la producció de regadiu pesa molt poc, doncs fou tan sols de 46 milions de pessetes. La producció en regadiu adquireix certa rellevància a les comarques del Segrià i Ribera d'Ebre (amb 18 milions de ptes de valor de la producció a cada una d'elles) i al Baix Camp (4 milions de pessetes). Per aquest motiu es comentaran tan sols les xifres globals (secà i regadiu).

D'altra banda, cal dir que molt majoritàriament les olives es dediquen a fer oli, poc a olives de taula. De tota manera, alguna comarca mostra una certa especialització relativa en olives de taula, com la Ribera d'Ebre (amb 46 milions de pessetes de producció dedicada a aquest ús). A tot Catalunya el valor de la producció dedicada a oli fou de 2.711 milions de pessetes i de 50 milions de ptes la dedicada a olives de taula.

Hom constata doncs, la gran concentració en la producció olivarera a les comarques sud-orientals de Catalunya. La principal comarca productora és les Garrigues, de molt la primera comarca olivarera, amb una producció avaluada en 760 milions de pessetes (el 27,54% de Catalunya).

1.2.- DISTRIBUCIO DE LA PRODUCCIO RAMADERA PER COMARQUES I ESPECIES

Com s'ha dit, la producció ramadera a Catalunya l'any 1976 fou de 54.741 milions de pessetes. L'aportació dels diferents subsectors ramaders es dona al quadre següent:

Valor de la producció ramadera a Catalunya

	<u>Milions de ptes</u>
Carn de boví	8.839
" " porcí	20.434
" " pollastre	12.955
" " oví	1.961
Ous	3.885
Llet	6.668
Total	54.741

Les principals comarques ramaderes són:

Principals comarques ramaderes

(amb valor de la producció superiors al 2,5% de Catalunya)

<u>Comarca</u>	<u>Valor de la producció (milions de ptes)</u>	<u>% de Catalunya</u>
Segrià	4.421	8,08
Osona	3.991	7,29
Baix Camp	3.870	7,07
Noguera	3.205	5,86
Bages	2.770	5,06
Urgell	2.718	4,97
Vallés Oriental	2.606	4,76
Conca de Barberà	2.377	4,34
Alt Empordà	2.302	4,21
Gironés	2.235	4,08
Segarra	1.987	3,63
Baix Ebre	1.752	3,20
Garrigues	1.504	2,75
Baix Empordà	1.458	2,66
Total	37.196	67,96

Boví (vacú)

Les principals comarques productores de carn de boví són les següents:

Principals comarques productores

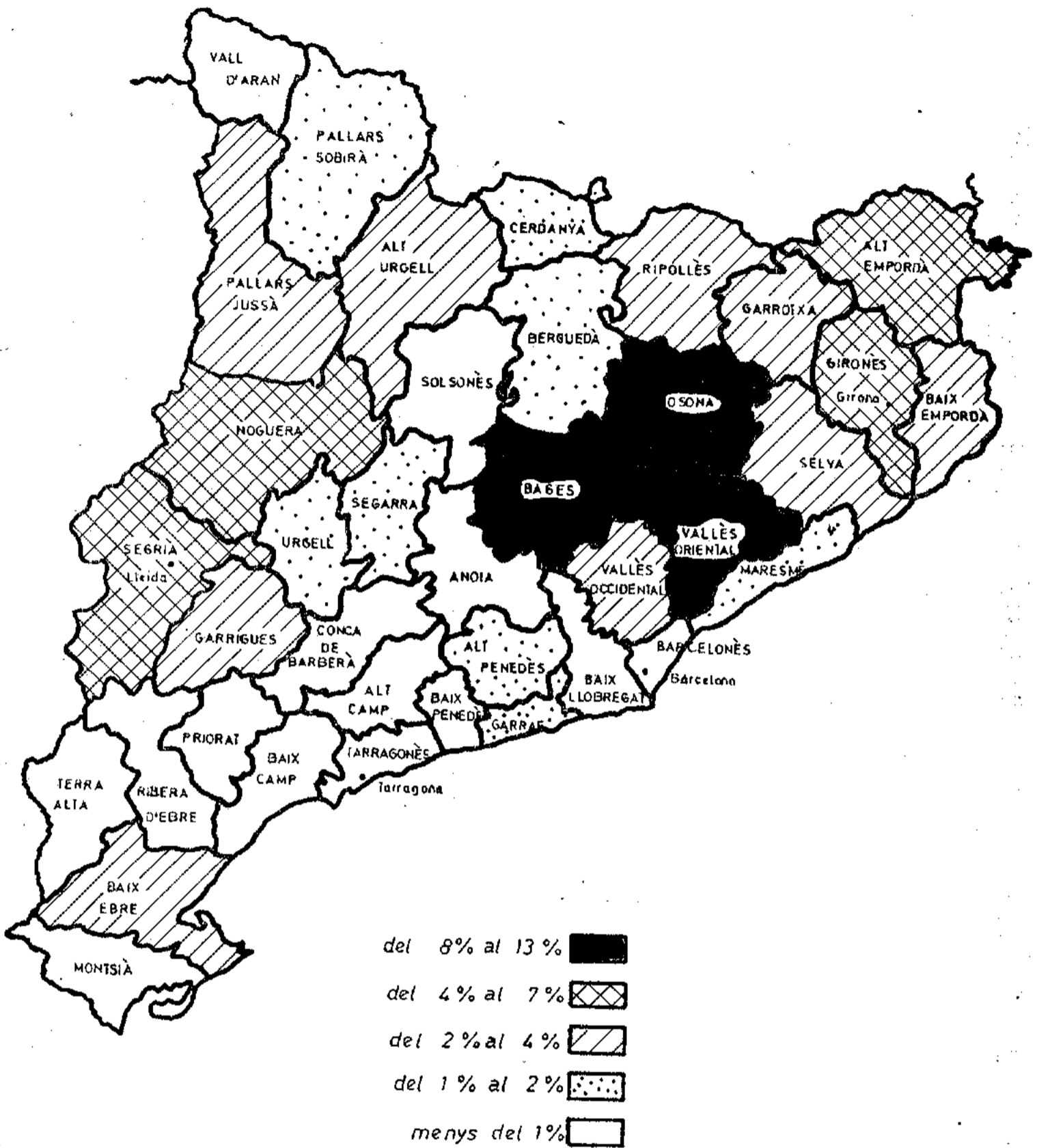
(valor de la producció superior al 2,5% del valor de la producció de boví a Catalunya)

<u>Comarca</u>	<u>Valor de la producció (milions de ptes)</u>	<u>% de Catalunya</u>
Vallés Oriental	1,131	12,80
Osona	819	9,27
Bages	711	8,05
Segrià	596	6,75
Alt Empordà	526	5,95
Gironés	462	5,23
Noguera	460	5,20
Ripollés	351	3,97
Baix Empordà	333	3,76
Vallés Occidental	298	3,37
Garrotxa	296	3,35
Selva	260	2,94
Total	6.243	70,64

La producció de carn de boví o vacú a Catalunya es dóna en especial a la Catalunya central (Bages, Osona, Vallés Oriental; aquestes tres comarques produeixen per valor de 2.661 milions de ptes; és a dir, el 30,12% de Catalunya), a la Catalunya central-oriental (Segrià, Noguera, Garrigues) i al nord d'aquesta zona (Pallars Jussà, Alt Urgell) i, finalment, a la zona nord-oriental (Gironés, Empordà, Ripollés, Garrotxa, Selva), amb una petita zona a les antípodes : al Baix Ebre. (Veure mapa nº 50).

VALOR DE LA PRODUCCIO DE VACU

(En percentatge)

Porc

La producció de carn de porcí, la més important, a Catalunya es dóna fonamentalment a les següents comarques

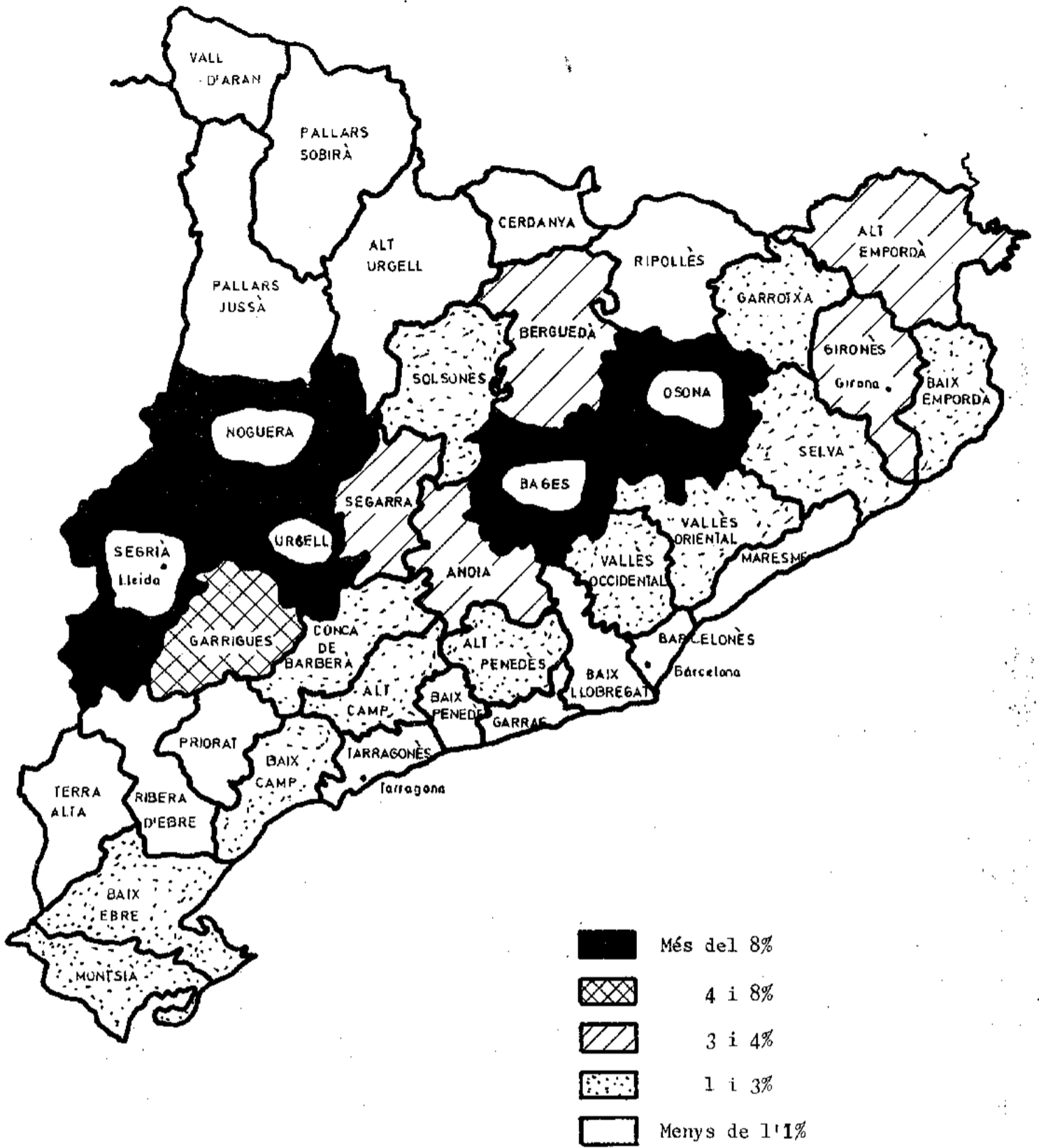
Principals comarques productores de carn de porc

(amb valor de la producció superior al 2,5% de Catalunya)

<u>Comarca</u>	<u>Valor de la producció (milions de ptes)</u>	<u>% de Catalunya</u>
Segrià	3.018	14,77
Urgell	2.051	10,04
Noguera	1.977	9,67
Osona	1.930	9,44
Bages	1.666	8,17
Garrigues	909	4,45
Segarra	796	3,90
Alt Empordà	725	3,55
Bergadà	696	3,41
Gironés	625	3,06
Anoia	613	3,-
Baix Empordà	530	2,60
Total	15.536	76,06

Hi ha, doncs, la gran zona a Lleida (Segrià Urgell-Noguera-Garrigues), una altra més petita, però important al centre (Osona-Bages) i algunes zones marginals : la Segarra-Anoia entre les dos zones anomenades abans, el Berguedà per sobre del Bages-Osona i, a Girona, sobre tot l'Alt Empordà-Gironés. També es dóna la producció de carn de porc, bé que a escala molt més petita, al llarg d'una franja prelitoral i litoral als extrems, al llarg i paral·lel a la costa. (Mapa nº 51).

Carn de pollastre

Després del porc, el pollastre és la carn que més es produeix a Catalunya, com s'ha vist.

Les principals comarques productores són:

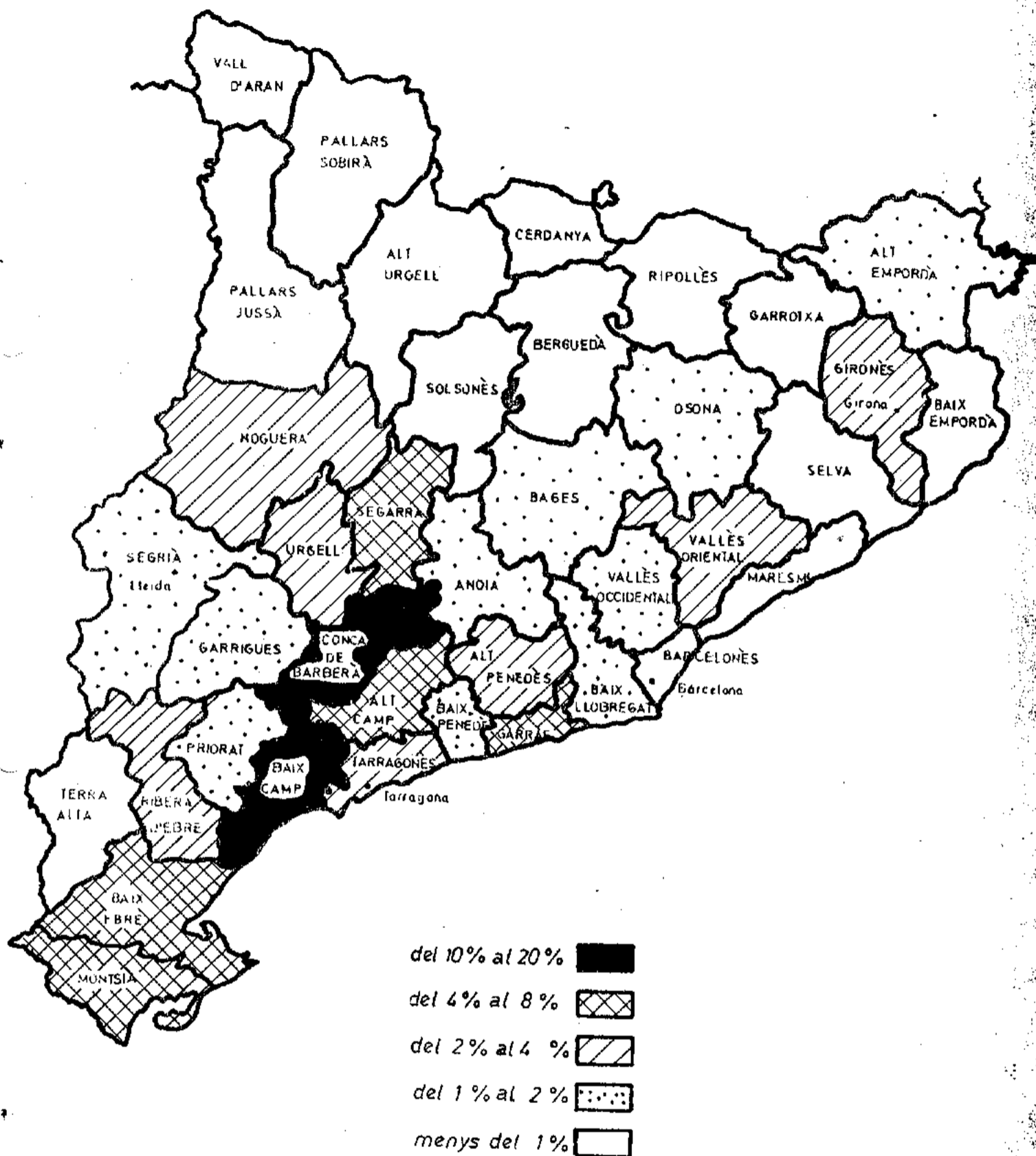
Principals comarques productores de carn de pollastre (amb producció superior al 2,5% de Catalunya)

<u>Comarca</u>	<u>Valor de la producció</u> <u>(milions de ptes)</u>	<u>% de Catalunya</u>
Baix Camp	2.675	20,65
Conca de Barberà	1.569	12,11
Baix Ebre	882	6,81
Segarra	709	5,47
Alt Camp	635	4,90
Montsià	561	4,33
Garraf	555	4,28
Tarragonés	473	3,65
Vallés Oriental	394	3,04
Alt Penedés	379	2,92
Ribera d'Ebre	373	2,88
Total	9.205	71,04

El pollastre es produeix, doncs, sobretot a Tarragona, amb centre al Baix Camp. A Lleida, per sobre de la Conca de Barberà -l'altra gran comarca avícola- es concentra la producció lleidatana : Segarra, Urgell i Noguera. A Barcelona, el Garraf és la primera comarca; tenen certa importància el Alt Penedés i el Vallés Oriental. A Girona poca producció hi ha, llevat de la comarca del Gironés. (Mapa nº 52).

PRODUCCIO DE LA CARN DE POLLASTRE

(En percentatge)

Oví

A Catalunya la producció de les ovelles ocupa un lloc petit, tant per la carn com per la llet. La producció de carns l'any 1976 s'ha avaluat en 1.961 milions de pessetes. Les principals comarques productores foren:

Principals comarques productores de carn d'oví (producció comarcal superior al 2,5% de Catalunya)

<u>Comarca</u>	<u>Valor de la producció</u> <u>(milions de ptes)</u>	<u>% de Catalunya</u>
Segrià	245	12,50
Noguera	222	11,32
Pallars Jussà	149	7,58
Alt Empordà	133	6,79
Urgell	117	5,96
Segarra	107	5,48
Alt Urgell	81	4,12
Pallars Sobirà	78	3,97
Ripollés	52	2,63
Bergadà	51	2,58
Ripollés	50	2,56
Total	1.285	65,49

La producció està concentrada, doncs, sobretot a les comarques de Lleida, amb alguns nuclis a les comarques pirenenques de Barcelona-Girona.

En conjunt, la producció de carn a Catalunya l'any 1976 s'estima en 44.189 milions de ptes.

Les principals comarques productores són:

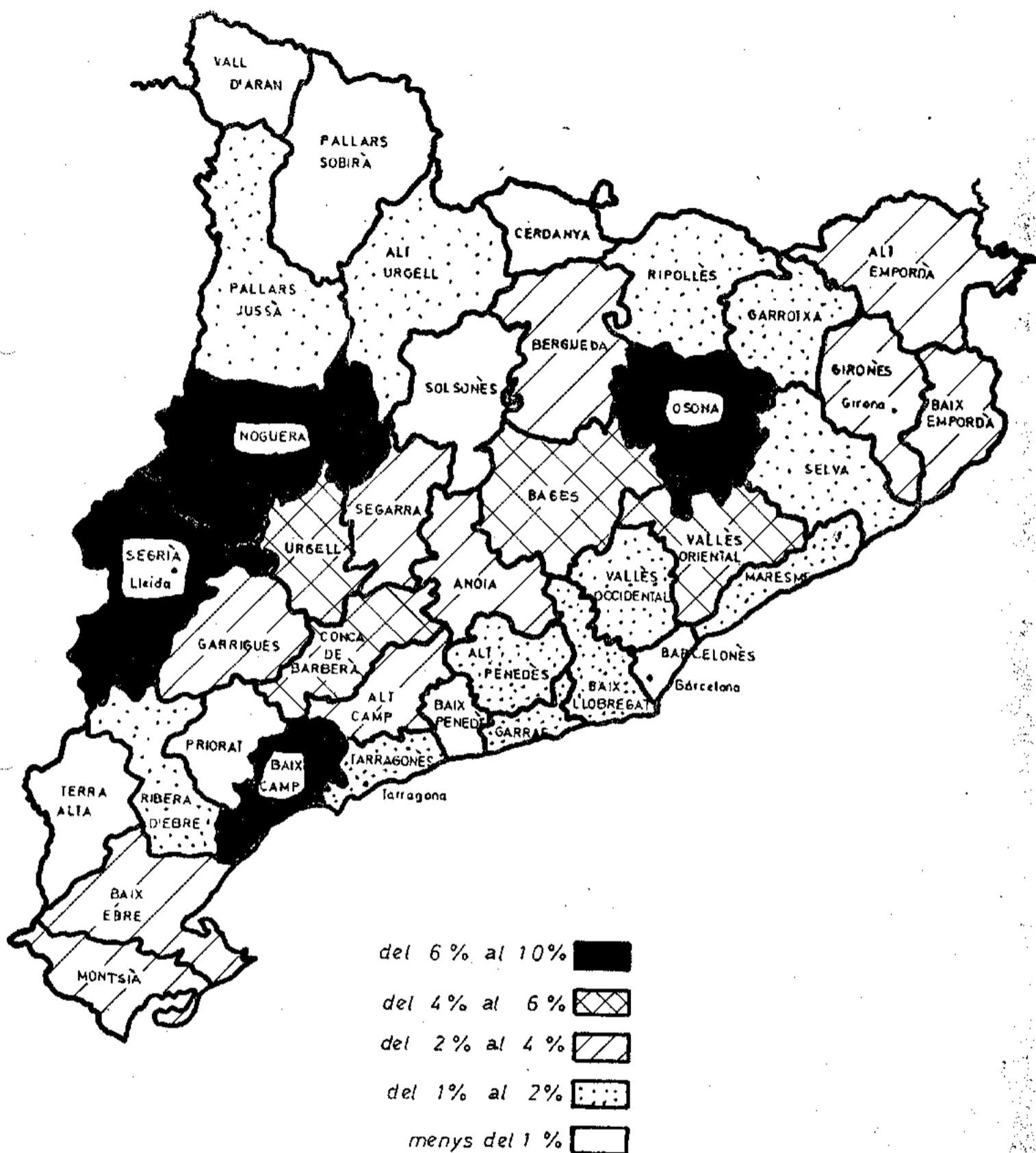
<u>Comarca</u>	<u>Valor de la producció (milions de ptes)</u>	<u>% del valor de la carn produïda a Catalunya</u>
Segrià	4.118	9,32
Baix Camp	3.159	7,15
Osona	3.002	6,79
Noguera	2.953	6,68
Bages	2.617	5,92
Urgell	2.610	5,91
Vallés Oriental	2.024	4,58
Conca de Barberà	1.828	4,14
Segarra	1.726	3,91
Alt Empordà	1.543	3,49
Baix Ebre	1.448	3,28
Gironés	1.403	3,18
Garrigues	1.388	3,14
Total	29.819	67,49

La producció de carn a Catalunya presenta, doncs, varis grans nuclis. El més important és el d'algunes comarques de Lleida (Segrià, Noguera, Urgell, Segarra i Garrigues). L'altra gran nucli és a la Barcelona central : Osona, Bages, Vallés Oriental, Berguedà, Anoia. El tercer és a Tarragona : Baix Camp, Conca de Barberà, Alt Camp, Baix Ebre, Montsià. El quart és a Girona : Alt Empordà, Gironés, Baix Empordà. (Veure mapa nº 53).

De fet, la producció de carn està relativament desconcentrada, doncs tan sols a vuit comarques el valor de la producció no arriba al 1% de Catalunya.

PRODUCCIO DE CARN A CATALUNYA

(En percentatge)

Ous

La producció d'ous a Catalunya l'any 1976 s'avaluà en 3.885 milions de pessetes. La distribució de la producció per comarques és relativament a la de la carn de pollastre, amb petites variants.

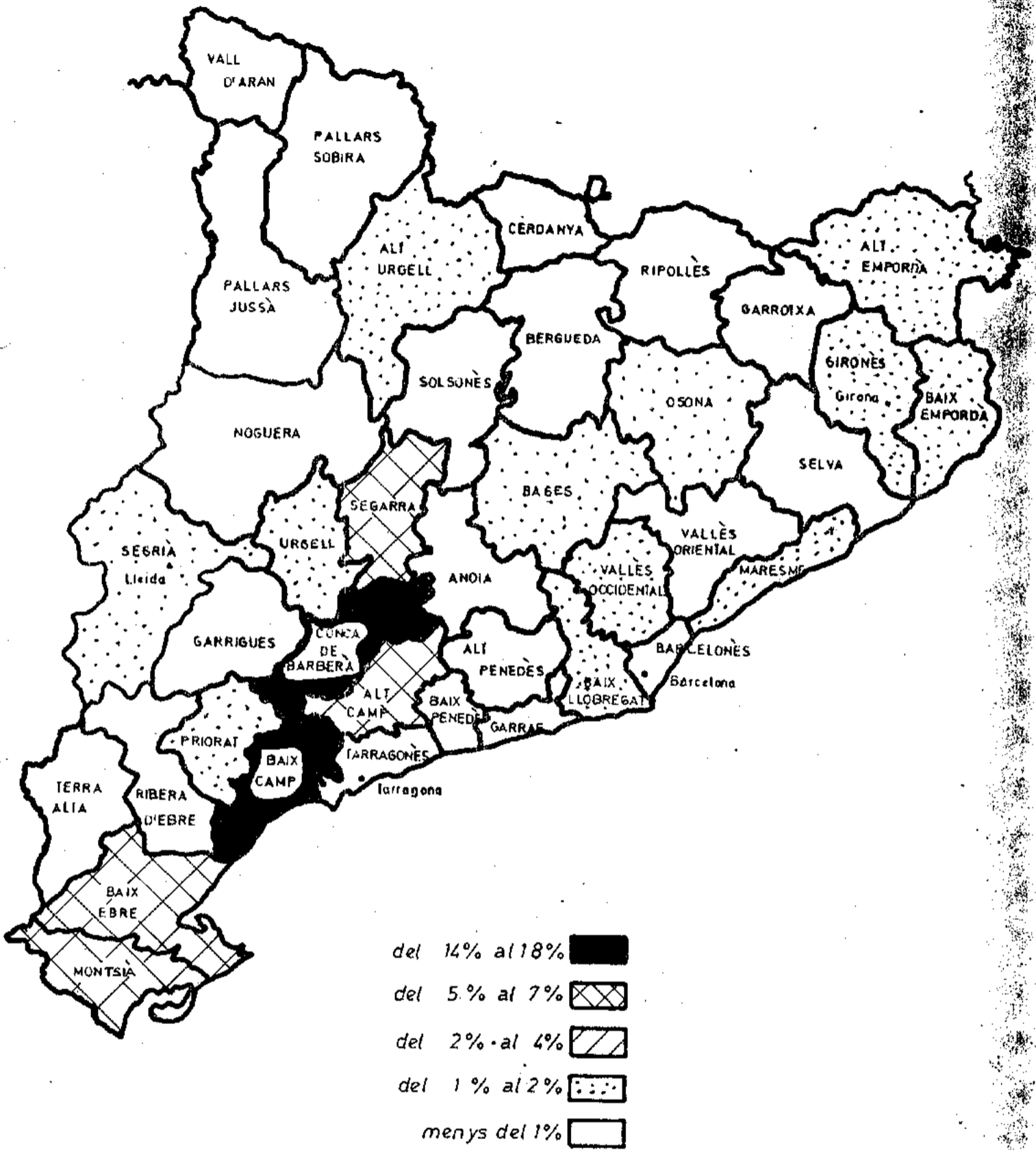
Principals comarques productores d'ous (valor de la producció superior al 2,5% de Catalunya)

<u>Comarca</u>	<u>Valor de la producció (milions de ptes)</u>	<u>% de Catalunya</u>
Baix Camp	690	17,77
Conca de Barberà	546	14,05
Segarra	252	6,51
Baix Ebre	247	6,37
Montsià	195	5,03
Alt Camp	182	4,68
Tarragonés	152	3,91
Ribera d'Ebre	135	3,49
Garraf	129	3,32
Vallés Oriental	120	3,10
Alt Penedés	104	2,66
Total	2.752	70,89

El Baix Camp i la Conca de Barberà són els dos grans nuclis productors, juntament amb les comarques limítrofes : Baix Ebre-Montsià; Alt Camp-Segarra; Ribera d'Ebre-Tarragonés-Garrigues. Un xic més allunyades queden la Noguera, l'Alt Penedés, el Garraf i el Vallés Oriental. La producció va del centre al sud de Catalunya, com a eix principal. (Veure mapa nº 54).

PRODUCCIO D'OUS A CATALUNYA

(En percentatge)

Llet

Hom estima la producció de llet l'any 1976 en 6.668 milions de ptes.
La producció està relativament concentrada.

Principals comarques lleteres

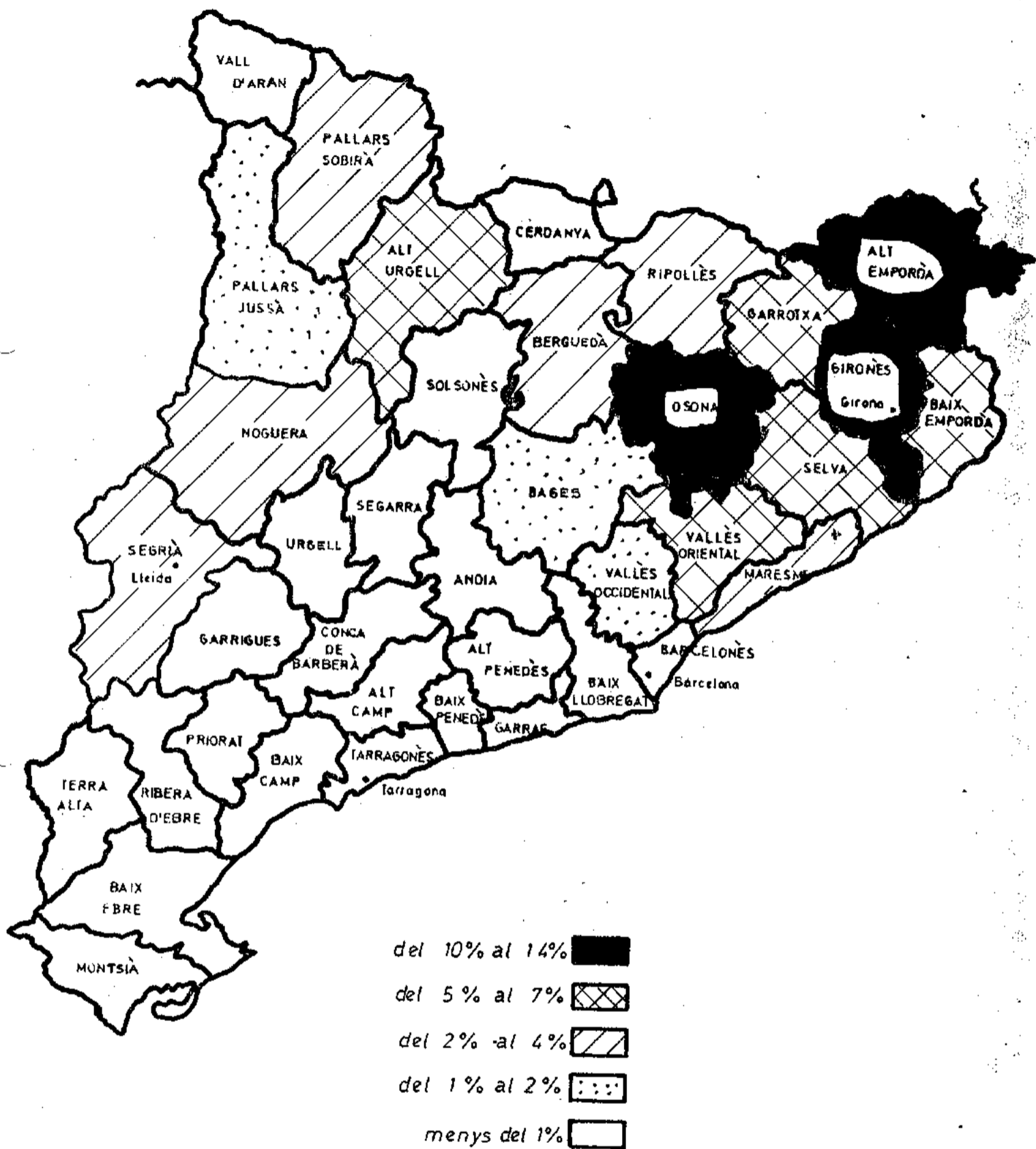
(valor de la producció superior al 2,5% de Catalunya)

<u>Comarca</u>	<u>Valor de la producció (milions de ptes)</u>	<u>% de Catalunya</u>
Osona	915	13,72
Gironés	764	11,45
Alt Empordà	714	10,70
Vallés Oriental	461	6,92
Alt Urgell	395	5,92
Selva	375	5,62
Garrotxa	357	5,35
Baix Empordà	357	5,35
Segrià	237	3,56
Pallars Sobirà	230	3,45
Ripollés	209	3,14
Bergadà	207	3,10
Noguera	171	2,56
Total	5.392	80,84

La producció de llet té com nucli principal la província de Girona, sobretot l'Alt Empordà i el Gironés, seguides de Garrotxa i Baix Empordà. El segon gran nucli és el Barceloní : Osona-Vallés Oriental, així com, a segon terme, Ripollés, Bergadà i el Maresme. A Lleida la producció és menys important bé que a l'Alt Urgell-Pallars Sobirà-Noguera-Segrià la producció de llet juga un paper. A les comarques de la Catalunya sud la producció de llet és molt escassa. En cap cas es dona una comarca amb més de un 1% de la producció catalana. (Veure mapa nº 55).

PRODUCCIO DE LLET A CATALUNYA

(En percentatge)

QUADRE Nº 67.- VALOR DE LA PRODUCCIO PER GRUPS DE CULTIUS. 1976

COMARCA	C E R E A L S		L L E C U M I N O S E S		T U B E R C L E S		F L O R S.	
	SECA	REGADIU	SECA	REGADIU	SECA	REGADIU	SECA	REGADIU
Baix Ibbregat	15.438	7.073	1.378	14.799	16.178	109.445	9.769	119.212
Barcelonés	108	709	66	1.107	1.173	23.024	402	23.431
Maresme	7.375	20.739	3.604	12.853	16.456	167.014	6.771	173.786
Vallés Occidental	102.448	19.493	6.133	8.496	14.627	78.261	9.712	87.973
Vallés Oriental	149.411	49.991	20.486	27.687	48.173	214.269	18.897	233.165
Alt Empordà	337.679	119.896	6.439	7.850	14.289	61.077	27.322	88.398
Baix Empordà	291.028	126.530	10.331	11.258	21.589	118.838	82.696	201.534
Garrotxa	172.225	—	7.120	133	7.254	2.715	39.041	41.756
Gironés	294.906	48.859	13.634	17.603	31.238	75.322	121.525	196.847
Selva	81.547	23.687	7.425	12.613	20.038	68.621	54.283	122.903
Alt Camp	32.940	1.058	1.571	2.162	3.734	50.368	6.699	57.068
Alt Penedés	164.247	1.693	9.627	2.786	12.413	23.491	33.303	56.795
Baix Penedés	12.404	—	5.152	561	5.712	9.811	18.305	28.117
Garraf	33.493	—	6.169	43	6.211	9.855	12.853	22.708
Tarragonés	3.778	1.745	547	1.783	2.329	28.124	783	28.907
Baix Camp	8.439	23.885	1.113	8.735	9.848	253.968	4.693	258.661
Conca de Barberà	345.336	2.840	3.168	5.039	8.207	28.765	8.187	36.952
Priorat	2.994	317	911	3.108	4.019	28.171	392	28.563
Ribera	3.422	4.476	526	3.568	4.094	57.342	881	58.223
Baix Ebre	1.819	1.149.303	1.025	8.750	9.772	141.288	4.307	145.595
Montsià	982	519.850	577	2.548	3.125	54.776	685	55.461
Terra Alta	16.653	1.415	1.353	749	2.102	17.909	13.313	31.222

QUADRE Nº 67.- VALOR DE LA PRODUCCIO

(Continuació)

COMARCA	C E R E A L S		L L E G U M I N O S E S		T U B E R C L E S		F L O R S		TOTAL
	SECA	REGADIU	SECA	REGADIU	SECA	REGADIU	SECA	REGADIU	
Cerdanya	61.473	20.540	240	51	63.160	75.955	139.115	—	—
Osona	369.604	1.557	3.914	3.591	244.121	14.292	258.413	—	—
Ripollés	20.933	—	1.378	—	60.798	1.373	62.171	—	—
Anoia	543.026	412	7.668	3.403	16.845	54.818	71.663	—	227
Bages	412.344	17.817	14.593	8.435	44.068	61.119	105.187	632	452
Berguedà	161.986	945	1.033	—	49.080	3.555	52.635	—	—
Solsonés	280.112	—	1.859	93	148.605	123	148.729	—	—
Garrigues	95.718	329.510	364	4.278	1.725	18.858	20.583	—	—
Noguera	1.088.712	880.592	2.167	5.256	40.130	60.484	100.614	—	—
Segarra	1.078.907	4.955	2.335	—	10.801	15.161	25.960	—	—
Segrià	312.754	1.271.708	1.518	19.697	1.816	143.545	145.360	—	815
Urgell	603.117	683.784	2.246	5.364	10.557	35.965	46.522	—	—
Alt Urgell	19.133	103	435	463	64.681	14.439	79.120	—	—
Pallars Jussà	252.458	27.183	4.392	3.949	57.561	60.273	117.834	—	—
Pallars Sobirà	30.965	5.228	1.214	278	37.860	13.188	51.048	—	—
Vall d'Aran	2.970	—	1.471	—	14.073	—	14.073	—	—
TOTAL CATALUNYA	7.412.888	5.397.892	155.176	209.084	1.335.700	2.195.805	3.536.306	1.562	12.938
				364.258					14.550

QUADRE Nº 67.-VALOR DE LA PRODUCCIO (000 de Ptes)

(Continuació)

COMARCA	Cultius industrials		Tots els cultius farratgers		Totes hortalisses	
	Secà	Regadiu	Secà	Regadiu	Secà	Regadiu
Baix Llobregat	92	—	731	5.137	53.850	735.532
Barcelonés	—	—	6	2.295	—	121.499
Maresme	—	—	5.391	12.090	19.854	1.771.079
Vallés Occidental	—	—	23.331	17.987	19.134	230.954
Vallés Oriental	378	145	84.948	86.154	12.019	177.170
Alt Empordà	327	176	233.991	255.118	31.422	326.842
Baix Empordà	72	1.975	175.411	186.822	28.073	206.572
Carrotxa	418	—	186.320	1.061	32.045	40.500
Gironés	319	436	309.868	68.645	150.871	377.273
Selva	293	122	109.964	61.884	36.028	188.440
Alt Camp	7	—	175	1.896	3.128	145.046
Alt Penedés	151	128	5.042	2.734	98.502	172.698
Baix Penedés	—	—	3.120	720	27.323	69.789
Garraf	—	—	1.478	450	29.306	54.675
Tarragonés	—	—	20	2.520	774	92.703
Baix Camp	—	1.424	453	8.054	3.475	350.452
Conca de Barberà	64	82	1.262	1.112	19.243	53.446
Priorat	—	—	401	855	410	36.807
Ribera	—	—	142	6.649	3.831	169.195
Baix Ebre	—	5.154	217	20.151	8.810	1.587.217
Montsià	55	2.810	435	9.993	2.054	837.094

QUADRE Nº 67.- VALOR DE LA PRODUCCIO (000 de Ptes)

(Continuació)

COMARCA	Cultius industrials			Tots els cultius farratgers			Totes hortalisses		
	Secà	Regadiu	Total	Secà	Regadiu	Total	Secà	Regadiu	Total
Terra Alta	13	--	13	471	1.720	2.191	16.637	33.474	50.111
Cerdanya	--	--	--	50.749	50.316	101.063	296	5.780	6.076
Osona	1.015	--	1.015	443.683	18.374	462.055	30.036	39.219	69.255
Ripollés	36	--	36	87.220	--	87.220	9.667	1.433	11.100
Anoia	50	--	50	8.313	545	8.858	21.997	73.181	95.178
Bages	518	203	720	47.432	12.687	60.119	24.809	127.829	152.638
Berguedà	202	--	202	28.555	2.106	30.661	7.655	12.304	19.959
Solsonés	--	--	--	90.908	--	90.908	9.673	36	9.709
Carrigues	--	6.594	6.594	319	62.298	62.617	48	143.581	143.629
Noguera	465	4.886	5.352	26.471	261.969	288.439	3.848	312.808	316.656
Segarra	--	--	--	9.601	4.056	13.657	2.266	19.104	21.370
Segrià	--	16.673	16.673	2.094	622.521	624.615	2.272	1.056.557	1.058.829
Urgell	34	8.911	8.945	10.293	247.532	257.825	10.908	303.765	314.673
Alt Urgell	--	--	--	54.485	38.779	93.263	2.522	37.452	39.974
Pallars Jussà	2.827	7.084	9.911	96.819	57.801	154.619	17.593	69.971	87.564
Pallars Sobirà	34	--	34	73.807	5.963	79.769	576	17.227	17.803
Vall d'Aran	74	--	74	8.625	--	8.625	1.747	1.665	3.412
TOTAL CATALUNYA	7.441	56.797	64.245	2.182.533	2.138.982	4.321.515	742.709	9.474.047	10.216.754

COMARCA	Tots els cítrics		Tots els fruiters		Total	Total
	Secà	Regadiu	Secà	Regadiu		
Baix Llobregat	--	--	429.901	552.206	--	1.165.257
Barcelonès	--	--	3.641	--	--	3.641
Maresme	706	1.508	36.123	25.547	2.806	86.876
Vallés Occidental	608	--	147.853	29.937	681	191.603
Vallés Oriental	--	--	42.602	17.332	--	67.206
Alt Empordà	--	--	10.207	424.952	153	439.737
Baix Empordà	--	--	7.652	300.655	215	310.236
Garrotxa	--	--	4.064	5.816	11	13.225
Gironès	--	--	14.870	128.241	204	148.296
Selva	--	--	35.004	71.937	5	101.915
Alt Camp	--	--	138.528	218.182	397	365.856
Alt Penedés	--	--	118.388	45.366	4	171.336
Baix Penedés	--	255	41.290	10.763	255	57.353
Garraf	--	979	29.986	5.359	2.484	42.531
Tarragonès	691	1.694	70.177	237.085	2.563	312.752
Baix Camp	--	9.394	207.064	373.975	10.952	606.154
Conca de Barberà	--	--	51.876	9.001	--	72.231
Priorat	--	--	112.319	30.107	9	160.469
Ribera	--	754	100.214	251.854	793	376.986
Baix Ebre	--	271.407	55.727	128.860	277.202	217.841
Montsià	--	151.621	47.774	78.257	152.061	145.014
Terra Alta	--	--	122.358	9.062	--	172.696

QUADRE Nº 67.- VALOR DE LA PRODUCCIO (000 de Ptes)

(Continuació)

COMARCA	Tots els cítrics		Tots els fruiters		Total
	Secà	Regadiu	Secà	Regadiu	
Cerdanya	—	—	9.725	5.003	14.848
Osona	—	—	162	—	2.596
Ripollès	—	—	438	—	962
Anoia	—	—	58.309	14.221	84.532
Bages	—	—	32.922	4.327	51.680
Berguedà	—	—	688	1.099	2.808
Solsonés	—	—	675	—	675
Garrigues	—	—	224.231	279.358	514.436
Noguera	—	—	89.214	579.338	723.293
Segarra	—	—	29.296	91.590	125.582
Segrià	—	—	180.679	5.886.173	6.338.477
Urgell	—	—	52.416	284.721	353.101
Alt Urgell	—	—	1.838	28.104	69.069
Pallars Jussà	—	—	64.821	17.162	89.040
Pallars Sobirà	—	—	4.297	2.971	8.572
Vall d'Aran	—	—	—	360	409
TOTAL CATALUNYA	2.006	437.610	2.577.358	10.148.913	13.639.455

QUADRE Nº 68.- VALOR DE LA PRODUCCIO PER CULTIUS IMPORTANTS. 1976 (000 Ptes)

COMARCA	B L A T		O R D I		CIVADA		ARRÓS		BLAT-DE-MORO		SOF Res	
	Secà	Regadiu	Secà	Regadiu	Secà	Total	Regadiu	Total	Secà	Regadiu		Total
Baix Llobregat	6.111	36	6.147	309	6.677	6.987	--	1.520	1.028	6.602	7.630	-
Barcelonès	44	109	153	84	38	122	--	15	0	466	466	-
Maresme	1.694	766	2.459	844	2.356	3.199	15.672	1.688	1.414	2.201	3.615	-
Vallés Occidental	31.428	7.338	38.766	1.786	57.559	59.345	--	9.166	3.899	9.776	13.675	-
Vallés Oriental	55.939	16.086	72.026	9.766	65.025	74.791	--	15.589	8.889	18.959	27.849	-
Alt Empordà	79.970	656	80.625	756	177.180	177.936	1.275	61.726	14.616	96.226	110.843	20.3
Baix Empordà	66.407	2.933	69.339	7.224	130.281	137.505	16.342	68.658	13.083	66.077	79.160	30.3
Garrotxa	23.883	0	23.883	--	37.376	37.376	--	10.152	99.367	--	99.367	-
Gironès	98.217	1.277	99.493	5.259	84.976	90.235	--	72.431	31.001	39.246	70.247	1.0
Selva	25.807	621	26.428	150	18.563	18.712	--	12.764	21.010	21.038	42.048	1.0
Alt Camp	4.579	--	4.579	--	27.858	27.858	--	503	--	1.058	1.058	-
Alt Penedès	33.595	--	33.595	--	73.363	73.363	--	55.829	471	1.693	2.164	-
Baix Penedès	535	--	535	--	10.445	10.445	--	1.416	8	--	8	-
Garraf	4.161	--	4.161	--	21.341	21.341	--	7.336	107	--	107	-
Tarragonès	513	--	513	752	3.147	3.900	--	47	25	952	978	-
Baix Camp	3.102	376	3.478	675	4.651	5.326	--	644	42	22.218	22.260	-
Conca de Barberà	116.528	376	116.905	328	228.171	228.500	1.785	620	17	212	229	-
Priorat	1.219	--	1.219	--	1.635	1.635	--	140	--	317	317	-
Ribera	749	205	954	1.064	1.924	2.987	--	749	--	3.174	3.174	-
Baix Ebre	1.096	12.312	13.409	15.436	364	15.800	1.058.709	304	34	39.992	40.026	21.0
Montsià	362	12.689	13.050	3.064	337	3.401	456.047	70	16	37.079	37.096	10.0
Terra Alta	406	--	406	311	15.735	16.046	--	398	93	1.058	1.151	-

COMARCA	B L A T		O R D I		CIVADA		ARROS		BLAT-DE-MORO		SO Rc
	Secà	Regadiu	Secà	Regadiu	Secà	Total	Regadiu	Total	Secà	Regadiu	
Cerdanya	33.477	17.110	18.724	2.923	4.456	21.647	—	—	—	—	—
Osona	175.220	—	124.856	—	33.011	124.856	—	—	31.011	1.557	32.568
Ripollès	8.798	—	4.002	—	3.199	4.002	—	—	2.816	—	2.816
Anoia	217.344	116	217.460	—	12.525	311.771	—	—	771	296	1.068
Bages	106.802	912	107.714	3.808	21.328	281.584	—	—	4.606	12.696	17.302
Berguedà	45.057	693	45.750	—	22.482	70.030	—	—	22.582	252	22.834
Solsonés	138.249	—	124.923	—	9.481	124.923	—	—	4.047	—	4.047
Jarriques	21.237	121.597	142.744	21.385	2.402	93.115	—	—	—	185.975	185.975
Coguera	389.550	339.503	729.053	64.092	3.869	758.159	—	—	892	463.662	464.554
Segarra	238.441	2.913	241.354	1.566	520	841.213	—	—	89	476	564
Segrià	18.184	452.054	470.238	430.557	681	722.830	—	—	1.421	314.055	315.476
Urgell	138.476	184.862	323.338	47.092	2.807	507.299	—	—	1.034	450.466	451.500
Alt Urgell	10.610	103	10.713	—	1.244	6.468	—	—	517	—	517
Pallars Jussà	141.609	16.974	158.583	19.169	4.412	120.859	—	—	2.469	15.692	18.692
Pallars Sobirà	16.902	1.377	18.279	453	1.386	11.767	—	—	177	3.398	3.575
Vall d'Aran	45	—	45	—	—	88	—	—	2.777	—	2.777
TOTAL CATALUNYA	2.256.345	1.193.905	3.450.249	638.853	445.551	5.017.420	1.549.829	1.816.869	270.335	2.087.203	160.

QUADRE N° 68.- VALOR DE LA PRODUCCIO PER CULTIUS IMPORTANTS. 1976 (000 de Ptes)

COMARCA	Cereals d'hivern per farratge		Blat-de-moro farratger		Sorgo farratger		
	Secà	Regadiu	Secà	Regadiu	Secà	Regadiu	Total
Baix Llobregat	16	47	--	125	--	61	61
Barcelonès	--	--	--	150	--	--	--
Maresme	507	1.591	144	3.025	57	367	424
Vallés Occidental	5.249	4.914	720	2.565	734	428	1.163
Vallés Oriental	39.484	3.627	1.760	20.765	10.110	5.569	15.679
Alt Empordà	47.421	21.050	7.530	14.711	7.932	6.974	14.905
Baix Empordà	12.438	4.662	7.095	18.513	8.409	10.866	19.275
Garrotxa	7.943	257	27.764	264	6.670	--	6.670
Gironès	18.032	2.946	27.353	17.898	18.533	4.035	22.569
Selva	10.174	5.749	10.555	6.796	3.929	2.442	6.371
Alt Camp	--	26	--	--	--	--	--
Alt Penedés	398	70	264	325	--	--	--
Baix Penedés	52	78	300	220	41	--	41
Garraf	78	--	8	--	65	--	65
Tarragonès	--	--	20	1.056	--	39	39
Baix Camp	135	1.430	--	2.596	--	814	814
Conca de Barberà	--	--	--	--	--	--	--
Priorat	21	--	--	--	--	--	--
Ribera	--	806	40	440	--	--	--
Baix Ebre	--	260	40	692	--	2.946	2.946
Montsià	21	520	60	422	41	581	622
Terra Alta	31	78	20	--	20	--	20

QUADRE Nº 68.-, VALOR DE LA PRODUCCIO PER CULTIUS IMPORTANTS. 1976 (000 de ptes) (Continuació)

COMARCA	Cereals hivern farratge		Blat-de-moro farratger		Sorgo farratger	
	Secà	Regadiu	Secà	Regadiu	Secà	Regadiu
Cerdanya	4.299	3.203	880	600	—	92
Osona	31.216	211	88.340	900	60.136	2.550
Ripollès	4.048	—	6.505	—	2.299	—
Anoia	211	—	96	25	—	—
Bages	2.278	70	1.888	1.625	687	143
Berguedà	499	211	6.362	—	1.617	—
Solsonés	1.929	—	875	—	612	—
Garrigues	—	—	—	2.280	—	—
Noguera	390	1.546	875	6.520	—	306
Segarra	31	—	125	—	—	—
Segrià	—	6.263	—	11.240	—	2.662
Urgell	78	773	—	2.320	—	—
Alt Urgell	603	826	3.365	960	—	31
Pallars Jussà	1.482	773	1.025	9.320	138	857
Pallars Sobirà	515	—	1.700	120	—	—
Vall d'Aran	—	—	25	—	—	—
TOTAL CATALUNYA	189.579	61.985	195.734	126.473	122.030	41.763
		251.564	322.207	322.207	163.793	163.793

QUADRE Nº 68.- VALOR DE LA PRODUCCIO PER CULTIUS IMPORTANTS. 1976 (milers de pes) (Continuació)

COMARCA	U F A L Ç		TREPADILLA		NAP FARRATGER		PRATS ARTIFICIALS	
	Secà	Regadiu	Secà	Regadiu	Secà	Regadiu	Secà	Regadiu
Cerdanya	21.808	22.898	6.644	188	6.832	357	12.292	19.114
Osona	179.880	9.815	4.863	--	4.863	63.408	884	2.858
Ripollès	36.133	--	448	--	448	1.680	25.368	--
Anoia	1.520	350	2.938	--	2.938	48	--	--
Bages	23.963	8.350	8.138	120	8.258	1.811	--	191
Berguedà	10.899	1.500	3.231	300	3.531	660	36	--
Solsonés	42.969	--	40.054	--	40.054	289	76	--
Garrigues	75	55.900	--	225	225	--	--	--
Noguera	4.388	245.396	18.704	488	19.191	578	330	386
Segarra	2.063	4.000	1.360	--	1.360	--	--	--
Segrià	--	542.588	--	563	563	--	--	--
Urgell	4.838	240.900	400	188	588	425	--	--
Alt Urgell	38.081	22.950	8.823	1.575	10.398	1.309	254	10.907
Pallars Jussà	35.588	35.750	47.409	6.975	54.384	51	8.738	--
Pallars Sobirà	47.005	1.800	2.423	38	2.460	323	18.776	3.330
Vall d'Aran	5.288	--	--	--	--	34	3.114	--
TOTAL CATALUNYA	1.010.453	1.661.740	185.043	13.981	199.024	173.934	118.923	61.465
		2.672.193				52.543	226.477	180

QUADRE Nº 68.- VALOR DE LA PRODUCCIO PER CULTIUS IMPORTANTS. 1976 (Milers de Ptes)

COMARCA	Col·l·cabdell Regadiu	Enciam Regadiu	M e l o n s		Total	Albergínia Regadiu	Tomàquet Regadiu	Pebrot Regadiu	Carrofer Regadiu	Cc Re
			Secà	Regadiu						
Baix Llobregat	9.258	108.385	2.516	37.370	39.886	16.389	119.320	15.288	63.449	26
Barcelonés	18.771	15.984	--	--	--	2.810	23.558	2.744	1.358	14
Maresme	43.296	113.682	74	4.440	4.514	35.119	714.880	43.904	18.760	90
Vallés Occidental	11.592	7.980	296	3.145	3.441	6.556	76.544	9.408	2.520	4
Vallés Oriental	10.584	11.796	370	4.255	4.625	4.214	50.400	10.584	280	2
Alt Empordà	9.216	7.700	3.145	14.186	17.331	2.161	116.782	9.878	1.260	11
Baix Empordà	2.304	5.740	5.365	13.387	18.752	3.026	50.122	12.348	6.720	4
Garrotxa	461	--	555	200	755	--	2.246	1.058	--	
Gironés	4.301	6.860	6.845	5.994	12.839	2.161	63.728	8.467	420	
Selva	3.686	4.598	2.775	6.993	9.768	1.729	39.664	8.114	--	
Alt Camp	2.449	5.917	59	1.732	1.791	10.356	54.740	8.965	2.713	
Alt Penedés	4.277	3.080	17.590	3.700	21.290	5.151	31.096	5.488	560	
Baix Penedés	1.312	2.137	6.808	799	7.607	4.557	16.744	2.908	603	
Carraf	840	1.960	4.329	1.665	5.994	937	3.680	784	30.080	1
Tarragonés	2.012	6.246	--	4.396	4.396	8.285	29.020	8.480	3.015	1
Baix Camp	9.358	14.135	--	6.527	6.527	21.540	85.333	25.441	20.951	13
Conca de Barberà	1.312	1.315	1.066	266	1.332	485	159	--	754	
Priorat	1.137	1.151	237	666	903	1.657	20.115	1.938	--	
Ribera	4.548	4.356	947	9.857	10.804	12.841	56.028	7.996	7.084	
Baix Ebre	29.526	31.841	770	42.002	42.772	55.921	413.466	127.258	428.549	3
Montsià	24.304	112.975	178	70.951	71.129	10.356	295.854	15.280	164.496	1

COMARCA	Còl·l cabdell Regadiu	Enciam Regadiu	Secà	M e l o n s		Albergínia Regadiu	Tomàquet Regadiu	Pebrrot Regadiu	Carrofer Regadiu	Còl·l Reg.
				Regadiu	Total					
Terra Alta	1.574	740	1.006	1.465	2.472	1.243	14.812	1.454	904	2.
Cerdanya	240	124	296	333	629	--	2.246	--	--	2.
Osona	475	1.736	--	--	--	937	14.758	--	--	2.
Ripollès	--	--	--	--	--	--	736	--	--	2.
Anoia	1.848	1.900	1.258	740	1.998	5.151	27.840	6.272	840	2.
Bages	6.216	5.294	1.258	2.405	3.663	4.683	35.328	7.448	3.080	2.
Berguedà	1.008	420	--	--	--	--	2.944	392	--	2.
Solsonés	--	--	--	--	--	--	--	--	--	2.
Garrigues	1.920	622	--	14.652	14.652	2.341	36.682	1.103	882	2.
Noguera	5.160	3.481	3.848	24.975	28.823	7.960	49.408	4.190	1.764	4.
Segarra	535	393	--	333	333	--	8.293	662	--	6.
Segrià	40.560	26.107	148	111.888	112.036	65.556	209.609	28.665	1.470	6.
Urgell	3.720	1.430	--	6.327	6.327	1.405	11.978	882	147	1.
Alt Urgell	--	1.305	--	--	--	1.873	12.726	1.985	--	1.
Pallars Jussà	4.080	559	148	2.997	3.145	468	23.207	662	735	1.
Pallars Sobirà	1.680	435	--	333	333	--	4.492	882	294	1.
Vall d'Aran	--	124	--	--	--	--	749	--	--	1.
TOTAL CATALUNYA	263.560	512.507	61.886	398.978	460.865	299.038	2.733.938	381.371	736.686	269.

QUADRE Nº 68.-VALOR DE LA PRODUCCIO PER CULTIUS IMPORTANTS. 1976 (000 de ptes)

COMARCA	ALLS		CEBES		Mongeta verda Regadiu	Pèsol vert Regadiu	Fava verda Regadiu	Altres Hortalisses		
	Seca	Regadiu	Secà	Regadiu				Secà	Regadiu	Total
Baix Llobregat	1.006	19.013	20.019	34.988	51.880	34.731	12.122	288	2.190	2.478
Barcelonés	—	3.521	3.521	410	20.072	2.126	746	8	1.335	1.343
Maresme	503	9.859	10.362	55.624	385.231	53.160	23.496	16	2.550	2.566
Vallés Occidental	3.018	8.450	11.468	20.090	19.186	7.797	7.459	40	1.095	1.135
Vallés Oriental	1.509	8.450	9.959	15.521	30.294	5.387	1.865	160	705	865
Alt Empordà	4.225	24.899	29.124	40.590	26.330	7.556	4.786	111	1.600	1.710
Baix Empordà	5.734	7.545	13.279	25.010	21.393	4.940	2.393	206	1.613	1.819
Garrtxa	6.036	755	6.790	820	2.057	291	513	206	55	261
Gironés	86.013	62.624	148.636	12.710	36.615	3.778	855	443	1.172	1.615
Selva	5.432	9.809	15.241	13.875	27.564	11.724	5.299	166	427	594
Alt Camp	1.006	3.830	4.836	8.171	19.074	4.952	6.647	35	1.176	1.211
Alt Penedés	44.264	704	44.968	6.560	3.703	2.835	1.305	136	60	196
Baix Penedés	2.414	2.128	4.542	1.900	4.768	734	1.012	7	224	231
Garraf	5.533	704	6.237	820	4.039	1.418	1.119	152	300	452
Tarragonés	—	426	426	2.660	13.988	1.284	1.734	35	700	735
Baix Camp	—	4.681	4.681	16.722	70.892	14.122	13.006	14	1.652	1.666
Conca de Barberà	16.096	851	16.947	3.991	4.133	550	723	—	266	266
Priorat	—	1.277	1.277	2.090	2.861	550	1.156	—	700	700
Ribera	—	8.512	8.512	7.791	18.120	2.017	4.769	—	826	826
Baix Ebre	805	32.770	33.575	83.697	131.779	10.821	36.578	—	4.116	4.116
Montsià	—	13.193	13.193	17.180	38.814	15.956	8.591	—	1.358	1.358
Terra Alta	3.018	1.702	4.720	2.090	2.861	734	867	56	112	168

(Continuació)

QUADRE Nº 68-VALOR DE LA PRODUCCIO PER CULTIUS IMPORTANTS, 1976 (000 de Ptes)

COMARCA	ALLS		CEBES		Mongeta verda Regadiu	Pèsol vert Regadiu	Fava verda Regadiu	Altres hortalisses		
	Secà	Regadiu	Secà	Regadiu				Secà	Regadiu	Total
Cerdanya	—	629	—	574	1.110	—	—	—	240	240
Osona	7.143	4.929	9.628	3.923	9.649	354	186	136	404	540
Ripollès	1.509	—	3.067	—	337	291	—	467	69	536
Anoia	7.545	3.521	4.428	7.790	9.004	1.063	1.119	56	915	971
Bages	5.533	16.197	3.198	12.300	11.108	6.379	4.103	96	525	621
Berguedà	2.515	2.817	1.968	1.640	1.683	—	—	56	405	461
Solsonés	1.811	—	1.894	—	—	—	—	24	36	60
Garrigues	—	5.030	—	63.140	6.059	—	47	48	456	504
Noguera	—	20.120	—	152.369	16.157	1.418	839	—	2.076	2.076
Segarra	604	1.684	517	1.912	2.842	—	145	48	576	624
Segrià	201	17.605	517	379.995	46.451	6.237	10.256	—	2.616	2.616
Urgell	9.456	13.833	344	246.220	9.593	284	233	8	1.080	1.088
Alt Urgell	—	5.030	—	4.018	5.049	1.418	93	24	528	552
Pallars Jussà	14.285	15.090	172	4.879	8.583	851	47	16	576	592
Pallars Sobirà	—	1.886	—	1.722	1.515	567	—	—	300	300
Vall d'Aran	—	—	344	287	505	—	—	8	—	8
TOTAL CATALUNYA	237.215	334.073	131.185	1.254.081	1.065.198	206.323	154.107	3.066	35.035	38.100

QUADRE Nº 68.- VALOR DE LA PRODUCCIO PER CULTIUS IMPORTANTS. 1976 (000 de Ptes) (Continuació)

COMARCA	Taronger	Mandariner	P o m e r a		C i r e r e r i g u i n d e r		P r e s s e g u e r		Perera Regadiu			
	Regadiu	Regadiu	Secà	Regadiu	Total	Secà	Regadiu	Total		Secà	Regadiu	Total
Terra Alta	--	--	362	1.674	7.451	370	--	2.854	596	4.985	23.603	2.220
Cerdanya	--	--	2.661	3.694	6.418	--	--	--	179	--	183	1.309
Osona	--	--	162	--	1.073	--	--	477	--	--	112	--
Ripollés	--	--	378	--	658	--	--	52	--	--	5	--
Anoia	--	--	5.238	6.210	12.989	5.045	264	6.298	23.765	3.500	32.565	4.246
Bages	--	--	2.430	945	5.159	3.383	529	6.697	8.184	2.480	16.754	945
Berguedà	--	--	405	900	1.619	--	--	105	--	--	191	199
Solsonés	--	--	297	--	297	106	--	106	--	--	--	--
Garrigues	--	--	23.859	185.600	211.061	106	185	806	1.074	62.264	63.749	19.802
Noguera	--	--	1.911	307.097	326.162	--	2.960	3.109	340	133.232	152.044	131.859
Segarra	--	--	935	67.510	68.464	--	--	13	132	9.680	9.849	14.400
Segrià	--	--	51.975	2.726.472	2.839.832	106	4.440	4.657	--	1.492.466	1.522.389	1.650.613
Urgell	--	--	535	176.916	181.050	423	185	1.027	314	30.543	31.375	72.804
Alt Urgell	--	--	1.301	22.797	56.361	106	185	330	179	1.193	1.968	3.929
Pallars Jussà	--	--	693	9.000	9.810	--	370	458	298	3.340	3.898	2.981
Pallars Sobirà	--	--	297	1.800	2.788	--	185	312	--	239	269	389
Vall d'Aran	--	--	--	360	394	--	--	--	--	--	--	--
TOTAL CATALUNYA	229.032	197.338	184.359	4.857.950	5.242.840	384.638	33.124	507.189	344.714	2.466.364	2.975.626	2.115.571

QUADRE Nº 68.- VALOR DE LA PRODUCCIO PER CULTIUS IMPORTANTS. 1976 (000 de Ptes)

COMARCA	Taronger	Mandariner	Pomera		Cirerer i guinder		Presseguer		Perera Regadiu		
	Regadiu	Regadiu	Secà	Regadiu	Total	Secà	Regadiu	Total			
Baix Llobregat	—	—	2.799	325.226	332.271	265.486	295	305.612	114.006	277.789	79.741
Barcelonés	331	383	—	—	—	—	—	—	—	806	—
Maresme	—	—	6.318	8.325	27.351	7.612	264	10.046	13.121	24.875	3.390
Vallés Occidental	—	—	4.428	5.295	11.691	77.973	—	81.454	12.449	64.703	11.186
Vallés Oriental	—	—	3.969	8.325	13.172	3.383	529	6.796	5.566	11.667	698
Alt Empordà	—	—	5.337	377.576	385.148	1.586	1.427	3.324	37.865	40.054	7.178
Baix Empordà	—	—	5.352	266.989	272.923	634	3.647	4.427	24.377	25.717	5.424
Garrotxa	—	—	2.394	3.906	7.731	—	—	385	1.272	1.427	638
Gironés	—	—	5.033	104.678	111.634	1.406	180	1.782	17.648	18.603	4.834
Selva	—	—	5.900	55.709	80.969	—	317	527	7.125	8.880	6.062
Alt Camp	—	—	724	28.275	30.311	1.295	1.744	5.016	38.521	43.336	9.672
Alt Penedés	—	—	35.923	30.197	69.284	4.863	590	6.366	10.480	67.771	3.148
Baix Penedés	92	—	1.273	3.142	4.695	555	—	1.164	6.798	24.237	634
Garraf	331	383	3.767	1.823	10.280	1.692	—	1.965	1.800	8.343	598
Tarragonés	824	138	1.018	38.899	40.620	740	—	1.462	44.139	53.687	6.025
Baix Camp	3.570	1.105	1.146	26.601	31.911	370	1.454	10.675	66.145	71.826	7.928
Conca de Barberà	—	—	2.828	6.139	10.269	1.295	—	3.146	906	7.530	1.586
Priorat	—	—	965	3.906	7.742	—	291	5.310	5.212	10.181	951
Ribera	478	276	60	31.877	35.262	2.035	10.757	14.065	166.263	180.205	28.129
Baix Ebre	132.979	134.944	60	3.906	7.484	2.220	291	7.458	99.527	109.979	22.775
Montsià	90.428	60.110	1.628	16.183	20.510	1.850	2.035	8.909	49.224	65.055	9.851

QUADRE Nº 68.- VALOR DE LA PRODUCCIO PER CULTIUS IMPORTANTS. 1976 (000 de Ptes) (Continuació)

COMARCA	G a r r o f e r		A m e t l l e r		A v e l l a n e r	
	Secà	Regadiu	Secà	Regadiu	Secà	Regadiu
Cerdanya	—	—	6.718	—	—	—
Osona	—	—	—	—	—	8
Ripollés	—	—	—	—	—	—
Anoia	—	10	19.980	—	1.196	2.04
Bages	—	—	17.532	—	29	8
Berguedà	—	—	97	—	—	—
Solsonés	—	—	—	—	108	10
Garrigues	—	—	197.823	10.924	601	551
Noguera	—	—	86.902	3.343	—	101
Segarra	—	—	27.501	—	—	—
Segrià	—	—	112.234	8.357	—	—
Urgell	—	—	51.049	3.880	—	—
Alt Urgell	—	—	37	—	—	—
Pallars Jussà	—	—	63.725	1.313	—	—
Pallars Sobirà	—	—	3.880	358	—	—
Vall d'Aran	—	—	—	—	—	—
TOTAL CATALUNYA	102.029	280	1.019.304	41.183	471.240	577.186
		111.143	1.154.022		1.056.147	

QUADRE Nº 69.-VALOR DE LA PRODUCCIO RAMADERA PER ESPECIES. 1976

(Unitats : milers de pessetes)

COMARCA	Carn boví	Carn porcí	Carn pollastre	Carn oví	Total carns	Ous	Llet	Total producció ramadera
Baix Llobregat	102.157	173.621	188.548	26.144	490.470	63.977	55.081	609.528
Barcelonés	55.531	4.952	19.199	--	79.689	6.978	59.312	145.979
Maresme	139.940	182.074	139.965	5.343	467.322	49.896	142.404	659.622
Vallés Occidental	297.720	277.263	214.916	19.185	809.084	70.440	89.002	968.526
Vallés Oriental	1.131.305	475.615	394.441	22.975	2.024.336	120.351	461.401	2.606.088
Alt Empordà	525.597	725.408	159.176	133.089	1.543.270	45.512	713.523	2.302.305
Baix Empordà	332.727	530.424	126.288	66.620	1.056.059	45.658	356.671	1.458.388
Garrotxa	295.716	353.929	104.294	36.305	790.244	36.617	356.779	1.183.640
Gironés	462.317	625.894	283.179	31.969	1.403.359	67.743	763.780	2.234.882
Selva	260.021	284.357	89.714	19.389	653.481	16.209	375.031	1.044.721
Alt Camp	36.941	243.750	634.657	23.279	938.627	181.833	2.370	1.122.830
Alt Penedés	90.039	239.458	378.891	24.257	732.645	103.523	8.128	844.296
Baix Penedés	66.478	107.075	169.672	13.041	356.266	35.153	2.486	393.905
Garraf	119.408	35.163	554.847	12.627	722.045	129.098	17.263	868.406
Tarragonés	39.466	93.505	472.883	27.346	633.200	151.713	14.396	799.309
Baix Camp	56.969	410.191	2.675.077	17.117	3.159.354	690.396	20.640	3.870.390
Conca de Barberà	27.348	207.085	1.568.931	24.251	1.827.615	545.841	3.469	2.376.925
Priorat	336	50.516	155.198	6.321	212.371	56.410	--	268.781
Ribera	74.051	139.548	372.562	29.065	615.226	135.416	3.006	753.648
Baix Ebre	204.904	312.113	882.190	48.380	1.447.587	247.380	57.122	1.752.089
Montsià	72.789	357.644	560.607	37.307	1.028.347	195.391	48.797	1.272.535

QUADRE Nº 69.-VALOR DE LA PRODUCCIO RAMADERA PER ESPECIES. 1976 (Continuació)

(Unitats : milers de pessetes)

COMARCA	Carn boví	Carn porcí	Carn pollastre	Carn Oví	Total carns	Ous	Llet	Total producció ramadera
Terra Alta	504	80.661	68.597	13.026	162.788	17.606	1.098	181.492
Cerdanya	157.864	114.917	71.685	20.027	364.493	25.020	430.724	820.237
Osona	819.027	1.929.718	203.260	50.135	3.002.140	73.440	915.070	3.990.650
Ripollés	350.819	185.310	21.813	51.570	609.512	8.230	209.066	826.808
Anoia	39.213	613.199	225.529	31.183	909.124	77.298	11.956	998.378
Bages	711.315	1.669.293	195.972	39.959	2.616.539	67.741	85.644	2.769.924
Berguedà	152.731	696.237	82.509	50.610	982.087	29.989	206.955	1.219.031
Solsonés	83.055	255.125	28.375	31.225	397.780	9.770	24.499	432.049
Garrigues	182.772	909.233	250.833	45.403	1.388.241	80.006	35.696	1.503.943
Noguera	459.624	1.976.603	294.566	221.934	2.952.727	82.128	170.633	3.205.488
Segarra	113.349	796.462	709.158	107.400	1.726.369	252.910	8.182	1.987.461
Segrià	596.451.	3.017.823	258.320	245.121	4.117.715	65.630	237.432	4.420.777
Urgell	162.997	2.051.701	278.402	116.912	2.610.012	55.847	52.622	2.718.481
Alt Urgell	211.551	119.968	52.541	80.834	464.894	19.097	394.827	878.818
Pallars Jussà	208.101	143.179	37.499	148.674	537.453	13.630	89.671	640.754
Pallars Sobirà	153.909	44.573	19.340	77.883	295.705	6.890	230.185	532.780
Vall d'Aran	44.403	—	11.231	4.803	60.437	4.082	13.055	77.574
TOTAL CATALUNYA	8.839.452	20.433.587	12.954.865	1.960.709	44.188.613	3.884.849	6.667.976	54.741.438

FONT : Estimació pròpia en base a dades facilitades pel ministeri d'Agricultura.

(Continuació)

QUADRE Nº 70.- DISTRIBUCIO PERCENTUAL DE LA PRODUCCIO RAMADERA PER COMARQUES

COMARCA	Carn boví	Carn porcí	Carn pollastre	Carn Oví	Total carns	Ous	Llet	Total producció ramadera
Baix Ebre	2,34	1,53	6,80	2,47	3,16	6,37	0,86	3,11
Montsià	0,83	1,76	4,32	1,90	2,54	5,03	0,73	2,50
Terra Alta	0,01	0,40	0,62	0,66	0,35	0,45	0,02	0,31
Cerdanya	1,80	0,56	0,55	1,02	0,85	0,64	6,46	1,52
Osona	9,34	9,49	1,56	2,55	6,91	1,89	13,72	7,39
Ripollès	4,00	0,91	0,21	2,63	1,40	0,21	3,14	1,52
Anoia	0,45	3,01	1,74	1,59	2,14	1,99	0,18	1,89
Bages	8,11	8,21	1,51	2,04	6,01	1,74	1,28	5,13
Berguedà	1,74	3,42	0,40	2,58	2,27	0,77	3,10	2,27
Solsonés	0,95	1,25	0,21	1,59	0,91	0,25	0,37	0,80
Garrigues	2,08	4,47	1,93	2,32	3,19	2,06	0,53	2,78
Noguera	5,24	9,72	2,27	11,32	6,66	2,11	2,56	5,83
Segarra	1,29	3,92	5,47	5,48	4,23	6,51	0,12	3,89
Sègrià	6,80	14,83	1,99	12,50	9,26	1,69	3,56	8,03
Urgell	1,86	10,09	2,14	5,96	5,72	1,44	0,79	4,81
Alt Urgell	2,41	0,59	0,40	4,12	1,08	0,49	5,92	1,63
Pallars Jussà	2,37	0,70	0,28	7,58	1,24	0,35	1,34	1,19
Pallars Sobirà	1,76	0,22	0,14	3,97	0,68	0,18	3,45	0,98
Vall d'Aran	0,28	--	0,08	0,24	0,09	0,11	0,19	0,11
TOTAL CATALUNYA	100	100	100	100	100	100	100	100

FONT : Elaboració pròpia sobre dades del ministeri d'Agricultura.

QUADRE Nº 70.-DISTRIBUCIO PERCENTUAL DE LA PRODUCCIO RAMADERA PER COMARQUES

COMARCA	Carn boví	Carn porcí	Carn pollastre	Carn Oví	Total carns	Ous	Ilet	Total producció ramadera
Baix Llobregat	1,16	0,85	1,45	1,33	1,17	1,65	0,83	1,16
Barcelonés	0,63	0,02	0,14	--	0,19	0,18	0,89	0,27
Maresme	1,60	0,89	1,07	0,27	1,12	1,28	2,14	1,26
Vallés Occidental	3,39	1,36	1,65	0,97	1,88	1,81	1,33	1,81
Vallés Oriental	12,90	2,34	3,14	1,17	4,61	3,10	6,92	4,79
Alt Empordà	5,99	3,57	1,22	6,79	3,49	1,17	10,70	4,20
Baix Empordà	3,79	2,61	0,97	3,40	2,46	1,18	5,35	2,72
Garrotxa	2,80	1,54	0,80	1,85	1,63	0,94	5,35	2,04
Gironés	5,27	3,08	2,18	1,63	3,06	1,74	11,45	3,99
Selva	2,97	1,15	0,69	0,99	1,29	0,42	5,62	1,76
Alt Camp	0,42	1,20	4,89	1,18	2,07	4,68	0,03	2,00
Alt Penedés	1,03	1,18	2,92	1,23	1,59	2,66	0,12	1,49
Baix Penedés	0,76	0,53	1,30	0,66	0,69	0,90	0,04	0,63
Garraf	1,36	0,17	4,28	0,64	1,36	3,32	0,26	1,36
Tarragonés	0,45	0,46	3,64	1,39	1,51	3,91	0,22	1,52
Baix Camp	0,65	2,02	20,73	0,81	6,33	17,77	0,31	6,41
Conca de Barberà	0,31	1,02	12,20	1,24	4,72	14,05	0,05	4,82
Priorat	--	0,25	1,19	0,32	0,56	1,45	--	0,55
Ribera	0,84	0,69	2,87	1,48	1,58	3,49	0,04	1,53

2.- LA RENDA AGRARIA CATALANA

2.1.- EL VALOR AFEGIT NET

El valor afegit net (salaris, beneficis, impostos) de l'agricultura catalana a l'any 1976 era de 50.538 milions de pessetes, es a dir, entorn del 9 per cent del valor afegit net de l'agricultura de l'Estat espanyol. El subsector agrícola participa en aquesta xifra en un 74 per cent, mentres que el subsector ramader tan sols genera el 26 per cent del valor afegit net total

VALOR AFEGIT DE L'AGRICULTURA CATALANA. 1976

(milers de pessetes)

	<u>Valor producció</u>		<u>Valor inputs</u>		<u>Amortitzacions</u>		<u>Valor afegit net</u>	
Sector agrícola	51.388.257	48	10.595.102	21	3.427.515	75	37.365.640	74
Sector ramader	54.741.438	52	40.475.486	79	1.092.637	25	13.173.315	26
TOTAL	106.129.695	100	51.070.588	100	4.520.152	100	50.538.955	100

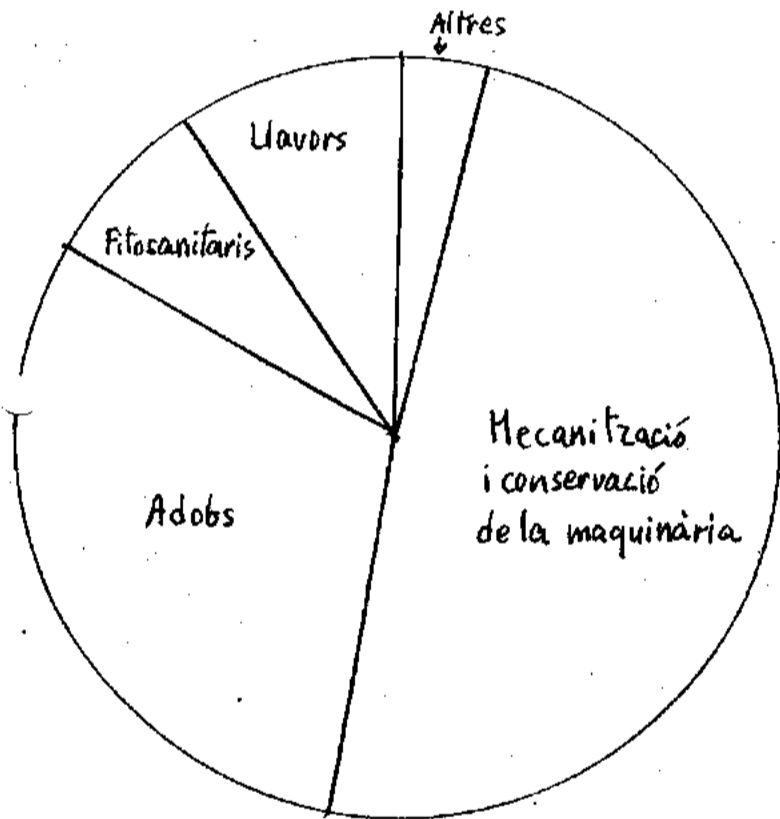
FONT : Elaboració pròpia.

El sector ramader que participa en el 52 per cent de la producció de l'agricultura tan sols participa en el valor afegit net en el 26 per cent, això és conseqüència de que el valor dels inputs són quatre vegades més elevats que el valor dels inputs utilitzats pel sector agrícola.

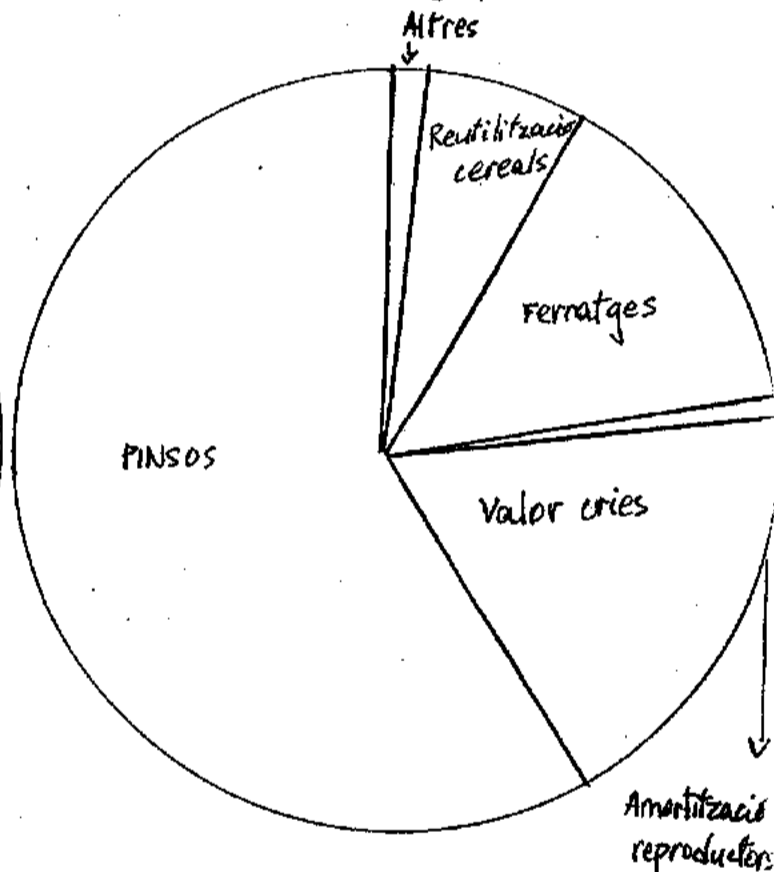
En el subsector agrícola s'han evaluat les següents despeses corrents : llavors, fitosanitaris, adobs, amortització i conservació de la maquinària i altres despeses. En el subsector ramader els inputs evaluats han sigut : pinsos, valor cries més amortització reproductors, ferratges i reutilització de cereals, altres despeses corrents.

En els següents diagrames es poden veure les diferents estructures de cadascun dels dos subsectors.

DISTRIBUCIO DE LES DESPESES CORRENTS DEL
SUBSECTOR AGRICOLA. 1976
 (En percentatges)

DISTRIBUCIO DE LES DESPESES CORRENTS DEL
SUBSECTOR RAMADER. 1976
 (En percentatges)

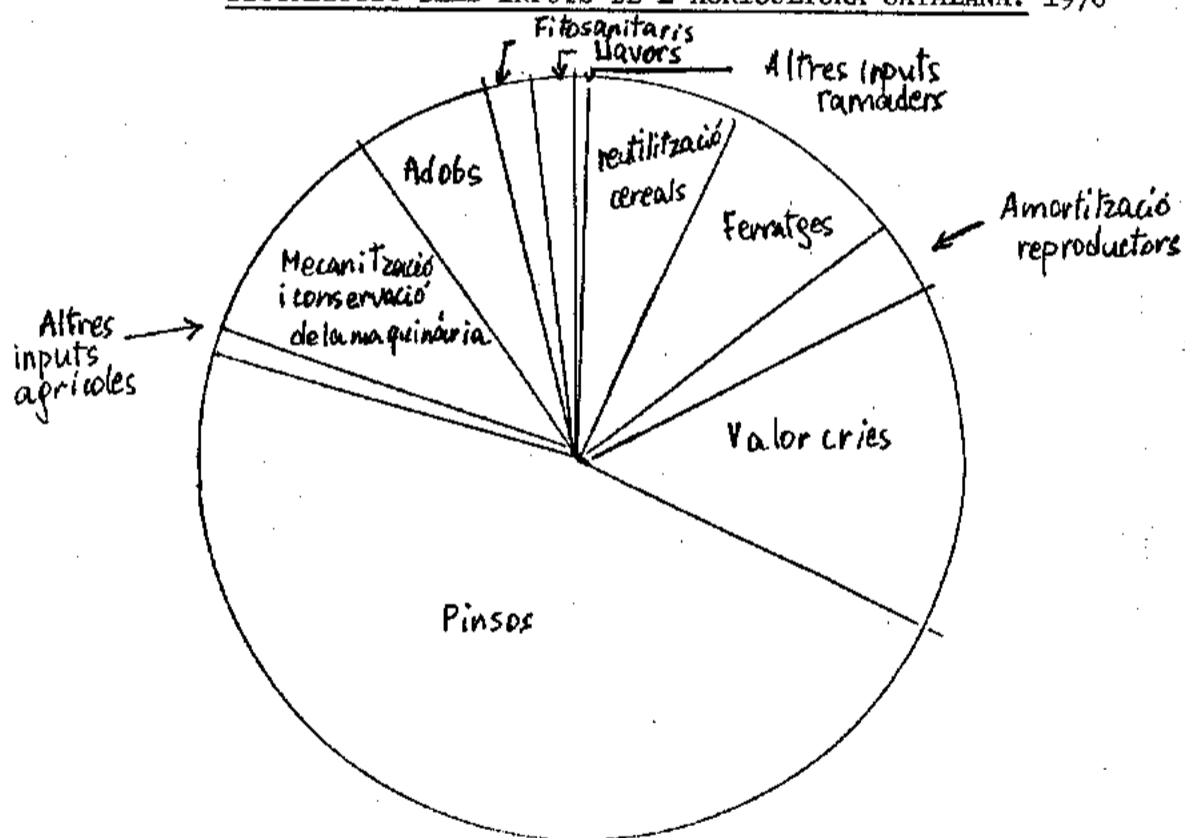

Les despeses de mecanització i conservació de la maquinària representen quasi la meitat de les despeses corrents del subsector agrícola, els adobs el 30 per cent i, finalment, les llavors, productes fitosanitaris i altres despeses participen en el 21 per cent del total de despeses corrents.

En el subsector ramader les despeses són en bona part en pinsos, quasi el 60 per cent del total, segueixen en importància relativa el valor de les cries i amortització de reproductors en el 21 per cent, ferratges i reutilització de cereals el 19 per cent.

En termes conjunts de subsectors agrícola i ramader les despeses en pinsos continuen éssent les més importants, el 47 per cent del total de despeses dels dos subsectors.

DISTRIBUCIO DELS INPUTS DE L'AGRICULTURA CATALANA. 1976

Les despeses en pinsos, cries i amortització reproductors i les despeses en mecanització i conservació de la maquinària absorbeixen les 3/4 parts de les despeses corrents totals de l'agricultura catalana.

En el següent apartat es fa referència a la distribució de la renda i els diferents tipus d'inputs per comarques geogràfiques. A fi d'estandaritzar algunes variables s'ha elaborat per exemple el valor afegit net per capita, es a dir, referit a la població activa de l'agricultura. La dificultat de fer referència en aquest índex ha sigut arribar a conèixer per totes les comarques la xifra real de població activa agrícola doncs les versions, com ja hem esmentat en altres capítols, són força diferents. A nivell del conjunt de Catalunya, si la xifra de població activa agrària escollida fos de 123.031^(*) persones, el que fa que la renda per capita a l'any 1976 sigui de 411.000 pessetes, caldria augmentarla a 426.000 ptes aproximadament si tenim en compte la renda generada pel subsector forestal.

(*) Vegeu apartat 1.1. del capítol II i quadre nº 46.

2.2.- Grau de transformació de l'agricultura catalana

El valor afegit net de l'agricultura catalana és el 48 per cent de la producció total. De tota manera la diferència entre els subsectors agrícola i ramader és força important doncs mentres el primer genera un valor afegit net del 73 per cent de la producció el segon tan sols genera el 24 per cent de la producció ramadera. Aquestes diferències, com ja s'ha vist suara, són degudes a la diferent intensitat d'inputs utilitzats i, com veurem més endavant, respon també a la diferent necessitat de treball de cadascun dels sectors esmentats.

Així doncs si analitzem les diferències comarcals en quant a valor afegit net per pesseta produïda en el fons estarem incloent una sèrie de fenòmens diversos : diferències en els nivells de salaris, en la rendabilitat dels conreus i tipus de ramaderia, intensitat d'utilització del treball. Per altra banda a moltes comarques és difícil trobar explotacions que es dediquin exclusivament a un subsector, es a dir, a algunes comarques el subsector agrícola es dirigeix cap a la producció d'inputs de la ramaderia. Això implica moltes vegades menors rendabilitats en el sector agrícola però major en el subsector ramader.

Les comarques amb percentatges de valor afegit net respecta al valor de la producció més elevats (vegi's mapes 56 i 57) són les següents:

	$\%$ <u>valor afegit net total</u> producció total	$\%$ <u>afegit net agrícola</u> producció agrícola
1 - Baix Llobregat	71	84
3 - Maresme	70	83
4 - Baix Ebre	64	81
5 - Montsià	61	81
6 - Segrià	59	76
7 - Barcelonés	58	79
8 - Terra Alta	57	66
9 - Alt Penedés	52	73
10 - Priorat	52	71
11 - Ribera	52	75
12 - Garrigues	52	75
13 - Alt Camp	51	75

Aquestes comarques com era lògic pensar resulten ésser les més típicament agrícoles. En els primers llocs es situen aquelles comarques amb nivells de rendabilitat més elevats, comarques amb grans pes del regadiu i amb productes relativament nous.

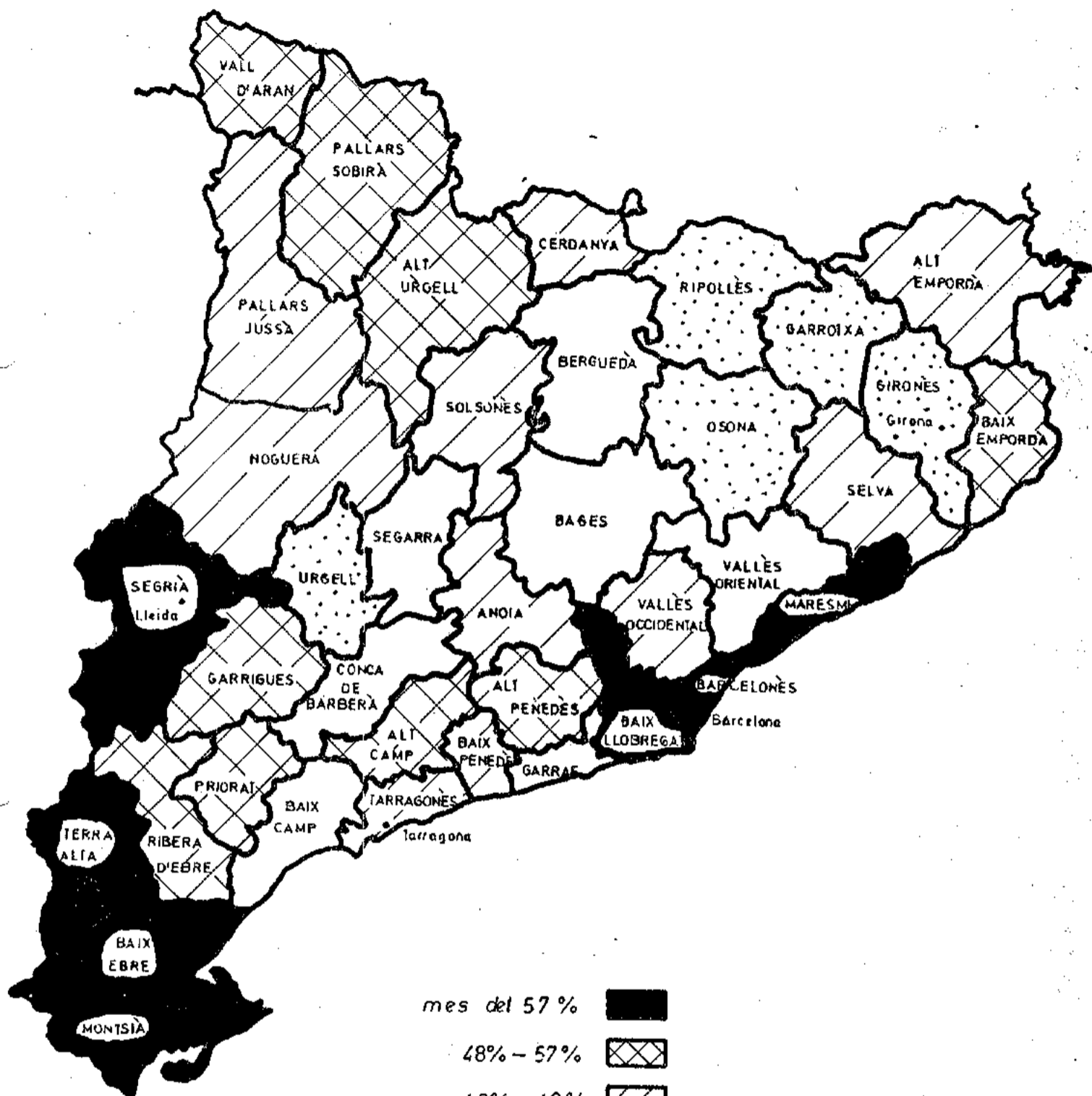
Per altra banda, les comarques amb percentatges de valor afegit net de la ramaderia sobre el valor de la producció més elevats (vegi's mapa nº 58) són els següents:

	<u>Percentatge valor afegit net de la</u> <u>ramaderia sobre valor producció</u>
1 - Alt Urgell	43
2 - Vall d'Aran	42
3 - Barcelonés	36
4 - Cerdanya	35
5 - Ripollés	35
6 - Pallars Sobirà	34
7 - Osona	31
8 - Pallars Jussà	28
9 - Maresme	28
10 - Garrotxa	28
11 - Alt Empordà	27
12 - Selva	27

Per una banda ens trobem a la classificació anterior la majoria de comarques més ramaderes situant-se en els primers llocs aquelles comarques que tenen un baix grau d'utilització de pinsos.

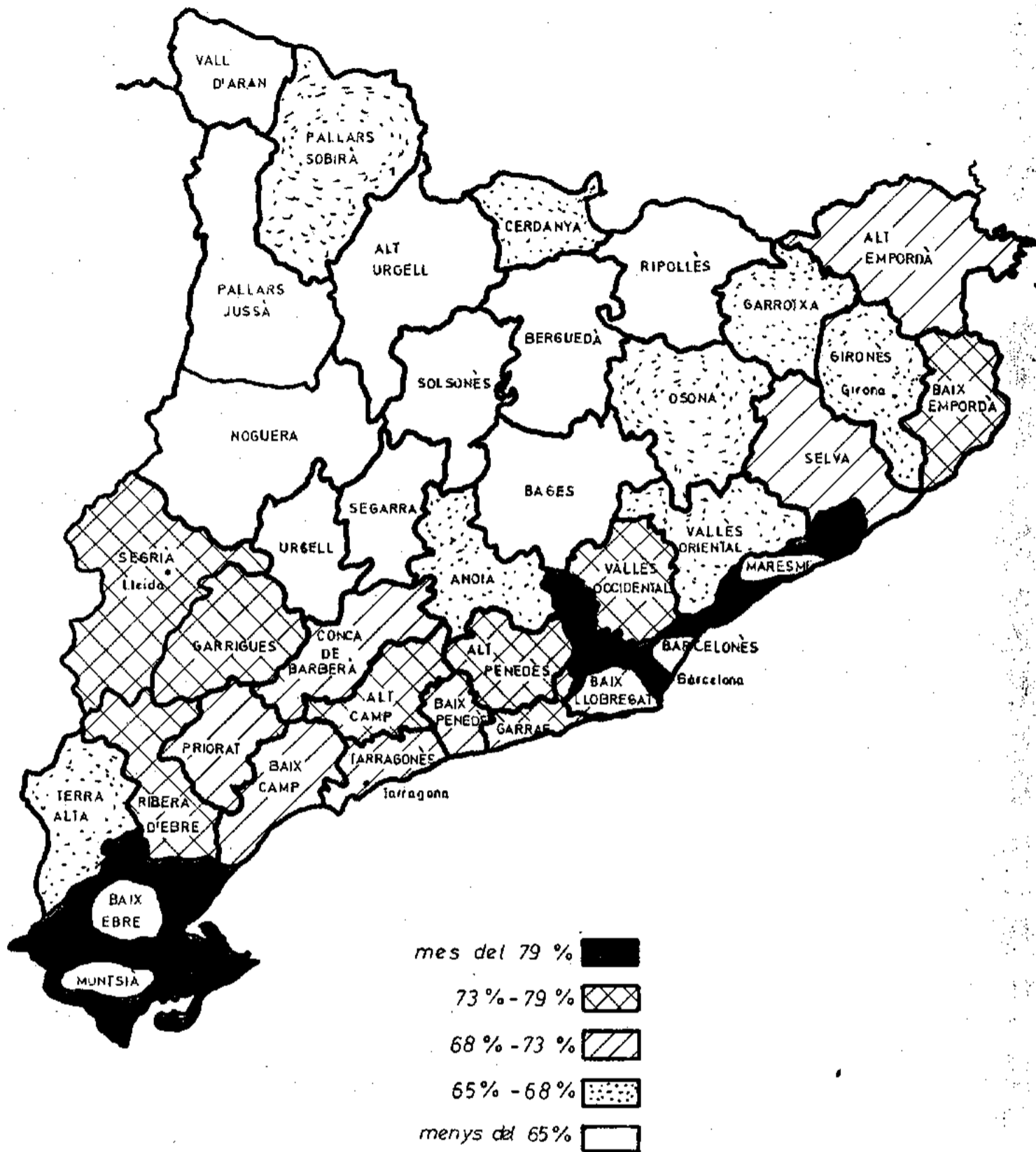

VALOR AFEGIT NET RESPECTA A LA PRODUCCIO TOTAL. 1976

- mes del 57%
- 48% - 57%
- 42% - 48%
- 39% - 42%
- menys del 39%

VALOR AFEGIT NET DE L'AGRICULTURA RESPECTE LA PRODUCCIO A CADA COMARCA

VALL D'ARAN

PALLARS SOBIRA

PALLARS JUSSA

ALT URGELL

CERDANYA

RIPOLLES

ALT EMPORDA

BERGUEDA

GARROIXA

GIRONES

BAIX EMPORDA

SOLSONES

OSONA

NOGUERA

SELVA

BA GES

SEGARRA

VALLES ORIENTAL

SEGRIA

URGELL

ANOIA

VALLES OCCIDENTAL

MARESME

Lleida

GARRIGUES

CONCA DE BARBERA

ALT PENEDES

BARCELONES

Barcelona

ALT CAMP

BAIX PENEDES

BAIX LLOBREGAT

PRIORAT

BAIX CAMP

TARRAGONES

TERRA ALTA

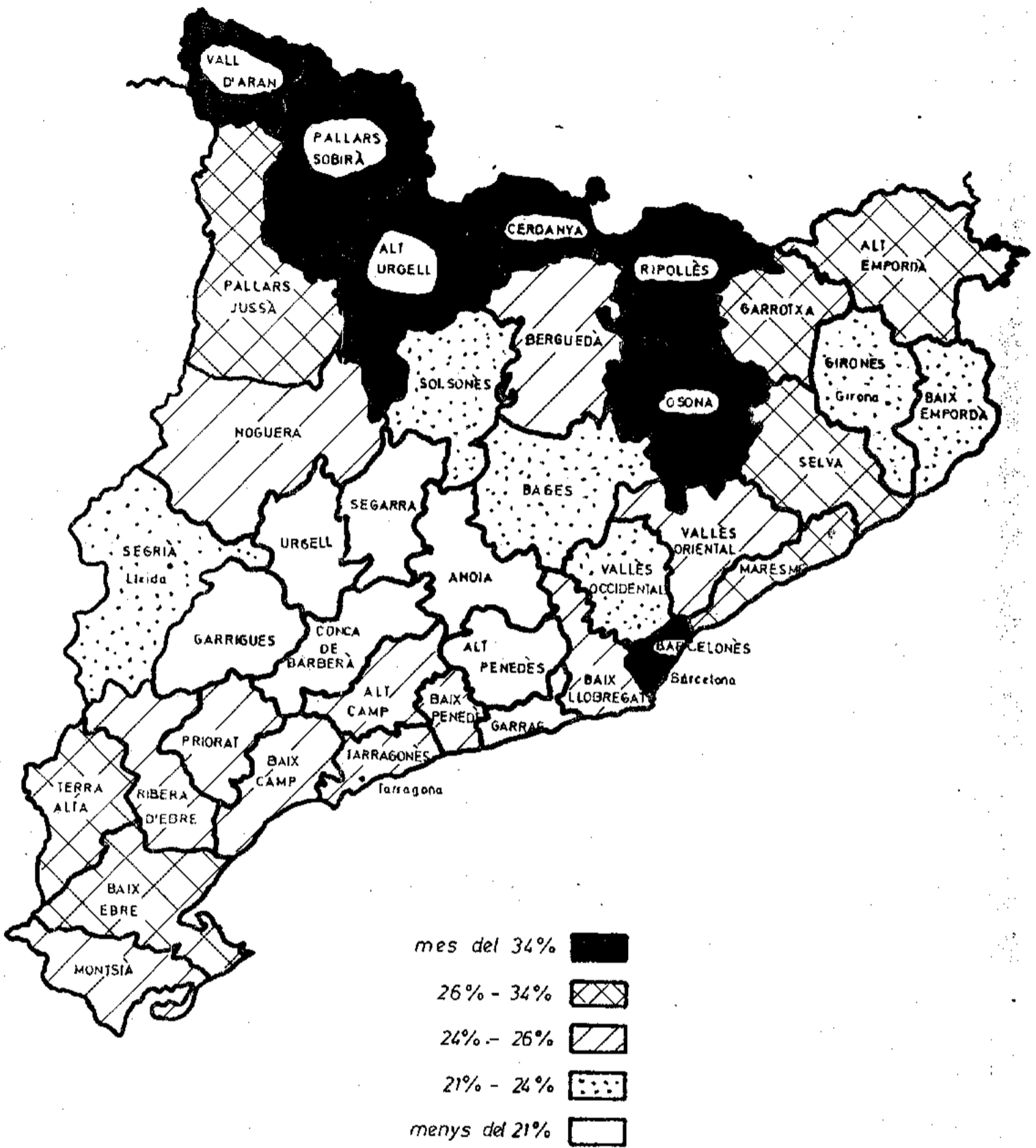
RIBERA D'EBRE

Tarragona

BAIX EBRE

MUNTSIA

VALOR AFEGIT NET DE LA RAMADERIA RESPECTE LA PRODUCCIO A CADA COMARCA. 1976

Distribució del valor afegit net per comarques geogràfiques

El valor afegit net de l'agricultura catalana es troba desigualment repartit entre les comarques com a conseqüència del seu propi tamany, de les diferents estructures de conreus i ramaderia. (Vegi's quadre nº 79 i mapa 59).

Si totes les comarques participessin de la mateixa forma en la distribució de la renda, correspondria a cada comarca el 2,6 per cent del valor afegit total. Cal dir que hi han tretze comarques que es situen per sobre de l'esmentat percentatge i 25 comarques que participen en menys del 2,6 per cent. Les tretze comarques acumulan el 67,4 per cent de la renda total, són les següents:

	<u>% sobre el</u> <u>valor afegit net total</u>	<u>% acumulat</u>
1 - Segrià	17,0	
2 - Baix Ebre	7,0	24,0
3 - Noguera	5,9	29,9
4 - Montsià	4,4	34,3
5 - Urgell	4,1	39,4
6 - Baix Llobregat	4,1	42,5
7 - Alt Empordà	4,0	46,5
8 - Osona	3,9	50,4
9 - Maresme	3,9	54,3
10 - Baix Camp	3,7	58,0
11 - Garrigues	3,6	61,6
12 - Baix Empordà	2,9	64,5
13 - Gironés	2,9	67,4

Aquestes tretze comarques són quasi les mateixes amb major percentatge de superfície de cultiu, l'excepció són les comarques del Baix Llobregat, Maresme, amb superfícies relativament reduïdes. De tota manera l'ordre és diferent i en aquest sentit cal destacar la situació de Montsià i Osona que ocupen una posició més destacada segons la distribució del valor afegit net.

vegi's mapa nº 60

La distribució del valor afegit agrícola i ramader/és quelcom diferent. En el cas del subsector agrícola la renda es troba encara més concentrada doncs les dotze primeres comarques acumulen el 70,2 per cent del valor afegit net agrícola. Les dotze comarques són les següents:

	<u>% sobre valor</u> <u>afegit net agrícola</u>	<u>% acumulat</u>
1 - Segrià	20,5	
2 - Baix Ebre	8,3	28,8
3 - Noguera	6,0	34,8
4 - Montsià	5,2	40,0
5 - Baix Llobregat	5,2	45,2
6 - Maresme	4,7	49,9
7 - Urgell	4,2	54,1
8 - Garrigues	4,1	58,1
9 - Alt Empordà	3,7	61,9
10 - Baix Empordà	3,0	64,9
11 - Baix Camp	2,7	67,6
12 - Gironés	2,6	70,2

A la classificació anterior continuen apareixen a llocs destacats les comarques del Baix Llobregat i Maresme com a comarques amb superfície relativament petita i renda relativament elevada. Per altra banda no apareix a l'anterior classificació la comarca d'Osona amb una forta especialització ramadera. La situació de les comarques del Baix Llobregat i Maresme es deguda a la forta especialització hortífoola i de tubercles en regadiu en el cas del Maresme amb rendiments relativament elevats.

vegi's mapa 61

El valor afegit ramader es troba menys concentrat/en unes poques comarques , en aquest cas les tretze primeres acumulen el 62,3 per cent. Aquestes tretze comarques són les següents:

	<u>% Sobre el valor afegit net de la ramaderia</u>	<u>% acumulat</u>
1 - Osona	9,3	
2 - Segrià	7,0	16,3
3 - Baix Camp	6,5	22,8
4 - Noguera	5,4	28,2
5 - Alt Empordà	4,8	33,-
6 - Vallés Oriental	4,7	37,7
7 - Bages	4,5	42,2
8 - Urgell	3,7	45,9
9 - Gironés	3,6	49,5
10 - Conca de Barberà	3,6	53,1
11 - Baix Ebre	3,4	56,5
12 - Segarra	2,9	59,4
13 - Alt Urgell	2,9	62,3

De la classificació anterior cal destacar en primer lloc la situació d'Osona, comarca que com hem vist en altres capítols es troba fortament especialitzada en la producció ramadera. Per altra banda les comarques del Baix Llobregat i Maresme, que apareixien entre les primeres en les classificacions anteriors han desaparegut de l'actual doncs el pes de la ramaderia es molt escàs. En canvi apareixen cinc noves comarques en relació a les classificacions anteriors que són, per aquest ordre : Vallés Oriental, Bages, Conca de Barberà, Alt Urgell i Segarra.

La primera comarca esmentada, com ja hem vist en altres capítols es troba especialitzada en la producció de carn bovina, el Bages en can porcí, la Conca de Barberà en pollastres i ous i l'Alt Urgell en llet. Finalment, cal remarcar la situació del Baix Camp que acumula el 6,5 per cent de la renda i es troba relativament especialitzada en la producció de carn de pollastres i ous.

Per acabar aquest apartat voldriem fer referència a l'especialització agrícola o ramadera tenint en compte la distribució del valor afegit net a cadascuna de les comarques, es a dir, les comarques típicament ramaderes serien aquelles en que més del 50 per cent la seva renda és generada per l'esmentat sector. Aquestes comarques (vegi's mapa nº 61) són, per aquest ordre, les següents:

	<u>% valor afegit net de la ramaderia sobre el valor afegit net de la comarca</u>
1 - Ripollés	73
2 - Alt Urgell	67
3 - Berguedà	65
4 - Vall d'Aran	63
5 - Osona	61
6 - Pallars Sobirà	58
7 - Bages	52
8 - Conca de Barberà	51
9 - Vallés Oriental	51
10 - Cerdanya	50

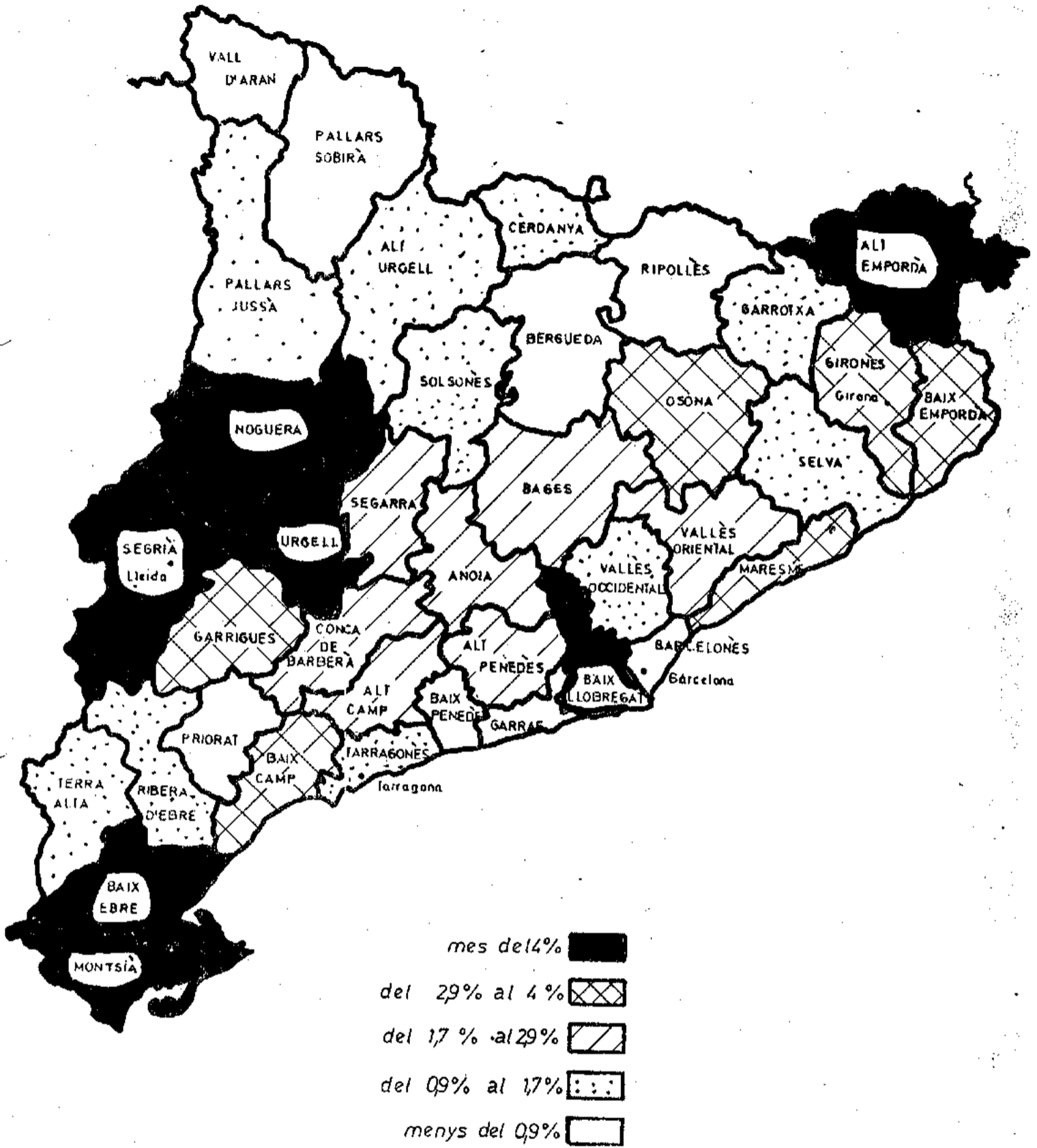
D'aquestes deu comarques el Ripollés, Berguedà, Vall d'Aran, Pallars Sobirà i Cerdanya especialitzades en el sector ramader no apareixen entre les primeres en la distribució per comarques doncs el pes que representen és relativament reduït.

En el mapa següent han sigut classificades les comarques en quatre grups de més o menys importància ramadera.

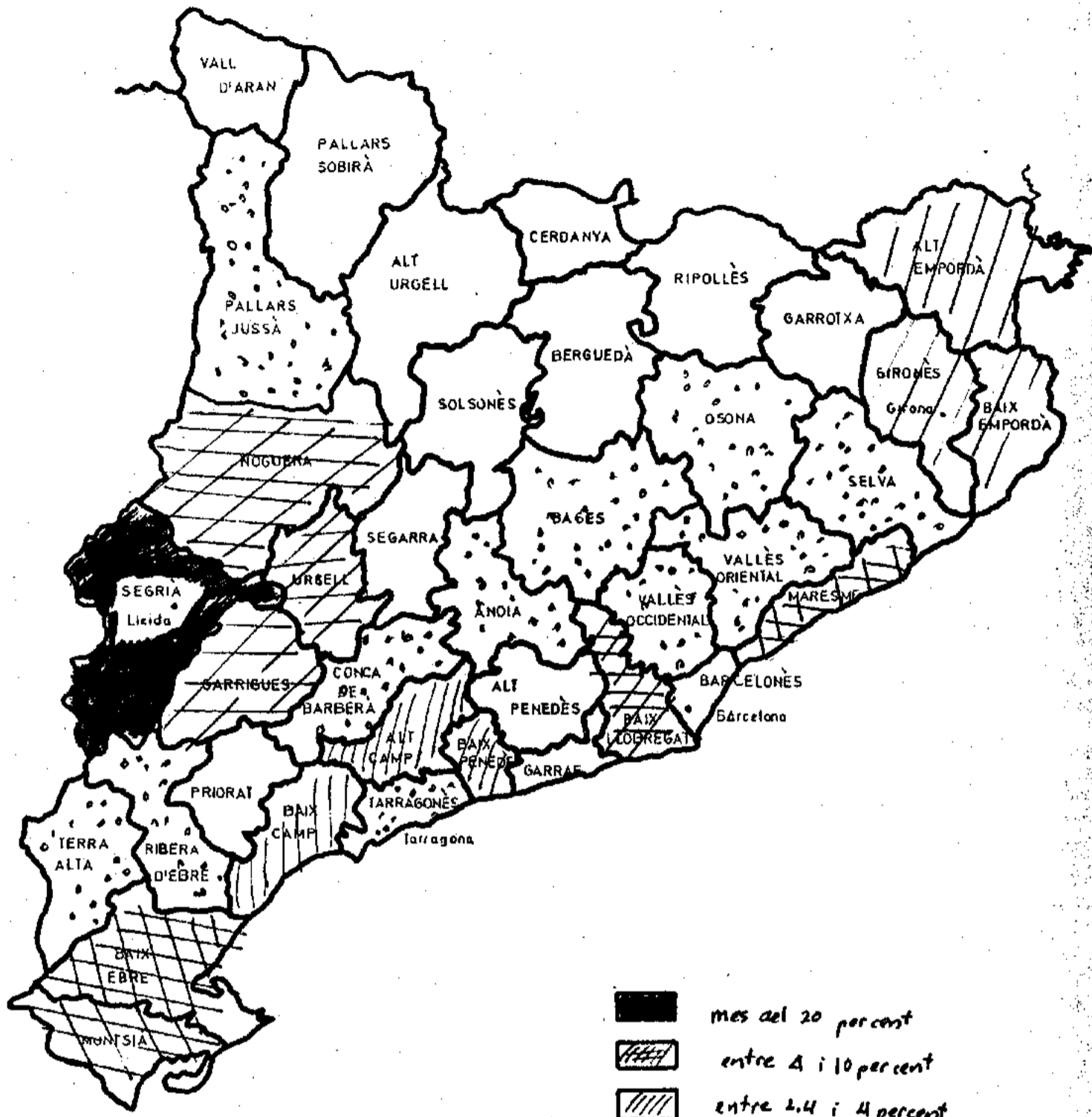
Podem observar com les comarques més típicament ramaderes es troben situades en el nord, són comarques relativament més especialitzades en la producció de carn vacú, porcí i llet. En el sud hi han una sèrie de comarques relativament ramaderes donada la seva especialització en la producció de carn de pollastre i ous.

DISTRIBUCIO DEL VALOR AFEGIT NET DE L'AGRICULTURA CATALANA PER COMARQUES. 1976

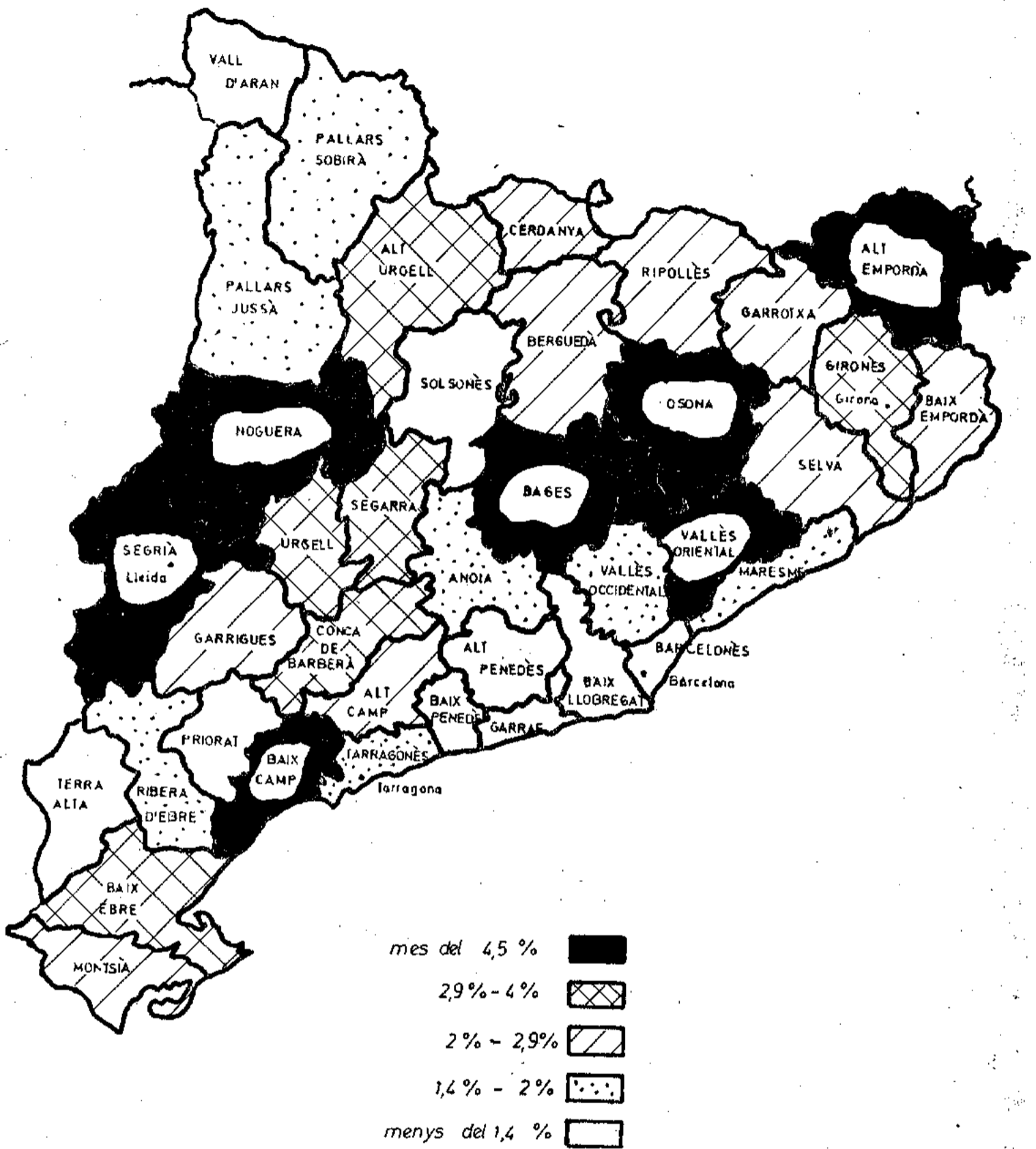

DISTRIBUCIO DEL VALOR AFEGIT NET DEL SUBSECTOR AGRICOLA PER COMARQUES

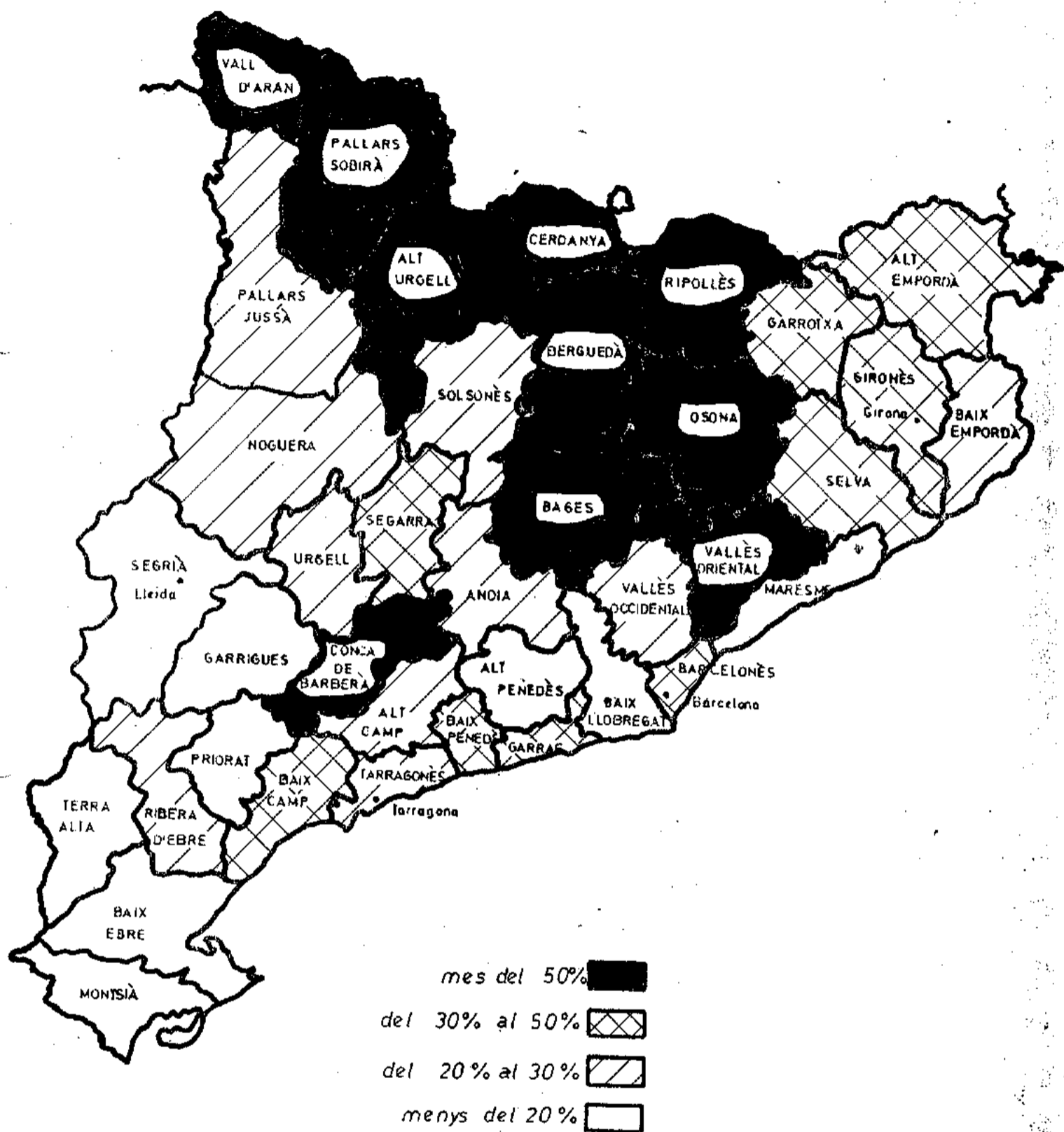

- mes del 20 percent
- entre 4 i 10 percent
- entre 2.4 i 4 percent
- entre 1.1 i 4 percent
- menys del 1 percent

DISTRIBUCIO DEL VALOR AFEGIT NET DE LA RAMADERIA PER COMARQUES

PARTICIPACIÓ DEL VALOR NET DE LA RAMADERIA EN EL VALOR AFEGIT NET TOTAL DE L'AGRICULTURA

Els inputs de l'agricultura

En aquest apartat descriurem la distribució per comarques dels inputs utilitzats a l'agricultura més significatius aixís com les diferents proporcions d'aquestes despeses sobre el valor de la producció a les comarques com a conseqüència fonamentalment de les diferents estructures de conreus i tipus de ramaderia. Es clar que aquestes diferències haurien d'incorporar l'efecte de dosificacions desiguals a les comarques però pel moment no farem referència a aquest tema donada la qualitat i l'agregació de les estadístiques que venim utilitzan.

Els pinsos

Les despeses en pinsos signifiquen el 41 per cent de totes les despeses corrents de l'agricultura catalana amb un total de 24.032 milions de pessetes. Les comarques a on es concentra el major volum de pinsos (vegi's quadres 73 i 75) són les següents:

	<u>% despeses en pinsos de la comarca</u>	% acumulat
	<u>Despeses totals pinsos</u>	
1. Baix Camp	10,-	
2. Segrià	7,6	17,6
3. Conca de Barberà	6,1	23,7
4. Osona	5,9	29,6
5. Noguera	5,5	35,1
6. Urgell	5,1	40,2
7. Bages	5,1	45,3
8. Segarra	4,3	49,6
9. Vallés Oriental	4,3	53,9
10. Baix Ebre	4,-	57,9
11. Gironés	3,1	61,-

Les deu comarques esmentades acumulen el 61 per cent del total de despeses en pinsos efectuades a Catalunya l'any 1976. Cal destacar la situació en primer lloc del Baix Camp, comarca fortament especialitzada en l'engreix de pollastres, la qual cosa fa que en termes relatius el consum de pinsos sigui molt alt. El Baix Camp participa en un 7 per cent en la producció total ramadera, però en canvi participa en quasi el 21 per cent en la producció de carn de pollastres.

El cas de la Conca de Barberà és similar al Baix Camp. La Conca participa en el 4,3 per cent en la producció ramadera però en canvi ho fa en un 12 per cent en la producció de carn de pollastre.

Finalment, per acabar, doncs aquest tipus d'anàlisi l'efectuarem a cadascuna de les comarques, esmentarem el cas de l'Osona la qual participa en un 7,3 per cent en la producció ramadera i en un 5,9 per cent en les despeses d'inputs, això és conseqüència, una vegada més, de la seva pròpia especialització ramadera dirigida fonamentalment a la producció de can boví, porcí i llet, tipus de ramaderia amb menys utilització relativa de pinsos que els casos de l'engreix de pollastres i producció d'ous.

Valor cries i amortització reproductors

Aquestes despeses suposen 8.667 milions de pessetes, (vegi's quadres 73i7) el 17 per cent de les despeses corrents efectuades a l'agricultura. Les dotze primeres comarques concentren el 60,5 per cent del total del valor de les cries i amortització reproductors i són les següents:

% valor cries i amortització
reproductors de la comarca
respete al total

% acumulat

1.	Segrià	10,9	
2.	Noguera	7,3	18,2
3.	Urgell	6,2	24,4
4.	Osona	6,-	30,4
5.	Bages	6,-	36,4
6.	Baix Camp	5,2	41,6
7.	Gironés	4,1	45,7
8.	Vallés Oriental	3,8	49,5
9.	Segarra	3,5	53,-
10.	Garrigues	3,3	56,3
11.	Conca de Barberà	3,2	59,5
12.	Alt Empordà	3,-	62,5

Aquesta distribució per comarques vé fonamentalment donada per l'especialització ramadera i tenim en compte que, en termes relatius, els godalls generen més despeses en aquest concepte, seguit dels vedells, gallines, vaques de llet i pollastres. A més a més caldria afegir que en algunes comarques es produeixen diferències com a conseqüència de diferents graus de transformació i productivitat.

Despeses de cries i amortització reproductors per 100 Ptes produïdes de carn. 1976. Catalunya

---

Vedells	17,0
Godalls	23,2
pollastres	7,9
Amortit. gallines	15,-
Amortit. vaques llet	12,1

FONT : Elaboració pròpia.

Mecanització i conservació de maquinària

Les despeses de mecanització i conservació de la maquinària a l'any 1976 era de 5.153 milions de pessetes, el 10 per cent de les despeses

(vegi's quadre 72 i 74)
 totals d'agricultura/. Les deu primeres comarques que concentren
 més despeses de mecanització i conservació de la maquinària acumulen
 el 60 per cent del total i són les següents :

	<u>% despeses en mecanització i conservació de la comarca respecte el total Catalunya</u>	<u>% acumulat</u>
1. Segrià	15,8	-
2. Noguera	9,2	25,- +
3. Urgell	6,4	31,4 +
4. Baix Ebre	6,3	37,7 -
5. Alt Empordà	4,7	42,4 +
6. Gironés	4,1	46,4 +
7. Garrigues	3,5	50,- =
8. Baix Empordà	3,4	53,4 =
9. Montsià	3,4	56,8 -
10. Segarra	3,3	60,1 +

Les comarques que tenen participacions en les despeses de mecanit-
 zació més elevades que les participacions en la producció són :

La Noguera, Urgell, Alt Empordà i Gironés. En canvi, Segrià i Baix
 Ebre efectuen proporcionalment menys despeses en mecanització i conser-
 vació de la maquinària.

Adobs

Les despeses en adobs eren aproximadament a l'any 1976 de 3.165 milions
 de pessetes, el 6 per cent del total de despeses efectuades a l'agri-
 (vegi's quadres 72 i 74)
 cultura/. Les deu primeres comarques concentren el 61,3 per cent
 de les despeses totals d'adobs i són les següents:

	<u>% despeses d'adobs a la comarca respecte al total de Catalunya</u>	<u>% acumulat</u>
1. Segrià	16,1	
2. Noguera	10,3	26,4
3. Urgell	7,1	33,5

	<u>% despeses d'adobs a la comarca respecte al total de Catalunya</u>	<u>% acumulat</u>
4. Baix Ebre	7,0	40,5
5. Montsià	4,3	44,8
6. Garrigues	4,2	49,0
7. Segarra	3,9	52,9
8. Anoia	3,0	55,9
9. Baix Camp	2,8	58,7
10. Baix Llobregat	2,6	61,3

La intensitat de utilització d'adobs a les comarques és deguda a la seva especialització de cultiu i al tipus de terreny que es cultiva. Així per exemple els cultius amb més necessitat d'adobs són els següents : hortalisses, patates, blat-de-moro, fruiters i blat. Així doncs la classificació anterior és conseqüència en bona part del tamany de la comarca i dels tipus de conreus en els quals es troba especialitzada cada comarca.

Altres inputs

Per una part hem de considerar les despeses en fitosanitaris que hem evaluat en 873 milions de pessetes, és a dir, un 2 per cent de les despeses totals. Per altra banda, s'han evaluat les despeses de llavors en 935 milions, és a dir, el 2 per cent del total de despeses i una sèrie d'inputs ramaders que procedeixen directament del subsector agrícola que no han tingut transformacions, són: els ferratges que representen el 8 per cent de les despeses totals i la reutilització de cereals, per un import de 2.972 milions de pessetes, un 6 per cent de les despeses totals de l'agricultura catalana. (vegi's quadres n°s 72, 73, 74 i 75).

QUADRE Nº 71.- VALOR AFEGIT BRUT DE L'AGRICULTURA CATALANA. 1976 (Milers de pessetes)

COMARCA	Producció agrícola	Producció ramadera	Total prod. agric. ram.	Inputs agricultura	Inputs ramaderia	Total inputs	VAB total	Amortització	V.A.N.
Baix Llobregat	2.312.687	609.528	2.922.215	309.597	445.156	754.753	2.167.462	78.039	2.089.423
Barcelonés	154.101	145.979	300.080	26.526	90.583	117.109	182.971	8.643	174.328
Maresme	2.131.223	659.622	2.790.845	302.169	458.881	761.050	2.029.795	75.590	1.954.205
Vallés Occidental	748.143	968.526	1.716.669	146.253	743.233	889.486	827.183	63.043	764.140
Vallés Oriental	903.827	2.606.088	3.509.915	222.210	1.929.071	2.151.281	1.358.634	125.101	1.233.533
Alt Empordà	1.941.788	2.302.305	4.244.093	385.447	1.627.408	2.012.855	2.231.238	231.539	1.999.699
Baix Empordà	1.545.419	1.458.388	3.003.807	287.216	1.101.177	1.388.393	1.615.414	163.603	1.451.811
Garrotxa	462.909	1.183.640	1.646.549	101.502	833.133	934.635	711.914	74.102	637.812
Gironés	1.481.009	2.234.882	3.715.891	332.730	1.714.752	2.047.482	1.668.409	211.226	1.457.183
Selva	743.683	1.044.721	1.788.404	158.851	742.920	901.771	886.633	91.149	795.484
Alt Camp	1.202.263	1.122.830	2.325.093	224.311	824.906	1.049.217	1.275.876	95.284	1.180.592
Alt Penedés	1.247.511	844.296	2.091.807	232.164	654.353	886.517	1.205.290	127.503	1.077.787
Baix Penedés	271.665	393.905	665.570	55.214	289.777	344.991	320.579	39.346	281.233
Garraf	296.479	868.406	1.164.885	59.718	656.548	716.266	448.619	31.750	416.866
Tarragonés	682.143	799.309	1.481.452	127.885	587.292	715.177	766.275	79.771	686.504
Baix Camp	1.412.967	3.870.390	5.283.357	285.778	2.907.417	3.193.195	2.090.162	201.514	1.888.648
Jonca de Barberà	661.090	2.376.925	3.038.015	137.355	1.858.118	1.995.473	1.042.542	124.783	917.759
Priorat	398.810	268.781	667.591	87.945	199.646	287.591	380.000	35.070	344.930
Tarbera	935.288	753.648	1.688.936	186.421	553.583	740.004	948.932	62.462	886.470
Baix Ebre	3.820.815	1.752.089	5.572.904	689.074	1.264.117	1.953.191	3.619.713	76.361	3.543.352

QUADRE Nº 71.- VALOR AFEGIT BRUT DE L'AGRICULTURA CATALANA, 1976 (Milers de pessetes) (Continuació)

COMARCA	Producció agrícola	Producció ramadera	Total prod. agric. ram.	Inputs agricultura	Inputs ramaderia	Total inputs	VAB total	Amortització	V.A.N.
Montsià	2.395.708	1.272.535	3.668.243	398.374	928.704	1.327.078	2.341.165	94.626	2.246.537
Terra Alta	606.415	181.492	787.907	133.906	129.511	263.417	524.490	77.126	447.364
Cerdanya	425.857	820.237	1.246.094	91.997	515.059	607.056	639.038	63.614	575.424
Osona	1.172.001	3.990.650	5.162.651	278.352	2.691.050	2.969.402	2.193.249	200.888	1.992.361
Ripollès	183.802	826.808	1.010.610	49.935	517.588	567.523	443.087	43.670	399.417
Anoia	1.032.886	998.378	2.031.264	259.583	796.087	1.055.670	975.594	108.014	867.580
Bages	869.523	2.769.924	3.639.447	220.218	2.123.273	2.343.491	1.295.956	158.757	1.137.199
Berguedà	270.332	1.219.031	1.489.363	73.518	904.573	978.091	511.272	65.795	445.447
Solsonés	532.086	432.049	964.135	121.087	327.413	448.500	515.635	73.556	442.079
Garrigues	2.024.084	1.503.943	3.528.027	397.903	1.168.577	1.566.480	1.961.547	140.773	1.820.774
Noguera	3.465.163	3.205.488	6.670.651	964.362	2.423.849	3.388.211	3.282.440	308.943	2.973.497
Segarra	1.296.105	1.987.461	3.283.566	344.930	1.568.215	1.913.145	1.370.421	211.767	1.158.654
Segrià	10.043.677	4.420.777	14.464.454	1.917.092	3.410.239	5.327.331	9.137.123	562.069	8.575.054
Urgell	2.399.962	2.718.481	5.118.443	669.740	2.173.048	2.842.788	2.275.655	220.003	2.055.652
Alt Urgell	303.543	878.818	1.182.361	55.564	480.201	535.765	646.596	80.977	565.619
Pallars Jussà	786.877	640.754	1.427.631	208.376	449.350	657.726	769.905	77.630	692.275
Pallars Sobirà	195.386	532.780	728.166	45.972	343.534	389.506	338.660	29.471	309.189
Vall d'Aran	31.033	77.574	108.607	5.827	43.143	48.970	59.637	6.594	53.043
TOTAL CATALUNYA	51.388.257	54.741.438	106.129.695	10.595.102	40.475.486	51.070.588	55.059.107	4.520.152	50.538.955

FONT : Elaboració pròpia.

COMARCA	Llavors	Fitosanitaris	Adobs	Mecanització i cons. maq.	Altres	TOTAL
Baix Llobregat	32.688	37.484	82.053	122.682	34.690	309.597
Barcelonés	1.353	3.824	7.946	11.092	2.311	26.526
Maresme	21.774	59.749	69.158	119.520	31.968	302.169
Vallés Occidental	9.658	7.871	56.499	64.744	7.481	146.253
Vallés Oriental	18.742	8.997	74.771	106.143	13.557	222.210
Alt Empordà	38.951	23.317	71.281	242.190	9.708	385.447
Baix Empordà	31.098	13.931	58.015	176.445	7.727	287.216
Garrotxa	9.002	2.791	21.346	66.049	2.314	101.502
Gironés	29.496	17.291	68.489	210.049	7.405	332.730
Selva	14.095	7.027	34.404	99.607	3.718	158.851
Alt Camp	11.481	15.374	63.521	127.924	6.011	224.311
Alt Penedés	10.619	25.066	77.967	112.275	6.237	232.164
Baix Penedés	2.847	9.444	17.115	24.450	1.358	55.214
Garraf	2.543	5.026	21.866	28.801	1.482	59.718
Tarragonés	9.447	11.384	42.236	56.633	8.185	127.885
Baix Camp	23.614	27.070	89.751	138.278	7.065	285.778
Conca de Barberà	11.762	9.915	39.908	72.465	3.305	137.355
Priorat	3.658	9.885	34.297	38.111	1.994	87.945
Ribera	12.384	23.458	59.289	86.614	4.676	186.421
Baix Ebre	48.013	48.598	220.995	325.619	45.849	689.074
Montsià	25.381	25.170	136.650	175.238	35.935	398.374

COMARCA	Llavors	Fitosanitaris	Adobs	Mecanització i cons. maq.	Altres	TOTAL
Terra Alta	4.923	22.701	52.152	51.098	3.032	133.906
Cerdanya	8.552	5.051	24.830	51.435	2.129	91.997
Osona	25.810	24.064	73.836	148.782	5.860	278.352
Ripollés	3.953	5.134	13.646	26.283	919	49.935
Anoia	18.663	19.853	93.683	122.220	5.164	259.583
Bages	18.180	9.158	64.345	124.188	4.347	220.218
Berguedà	7.566	2.772	24.330	37.499	1.351	73.518
Solsonés	12.978	4.833	46.872	53.744	2.660	121.087
Garrigues	30.243	41.703	133.058	182.779	10.120	397.903
Noguera	86.556	41.642	325.733	475.780	34.651	964.362
Segarra	33.792	10.391	123.890	170.377	6.480	344.930
Segrià	230.000	232.881	516.306	817.381	120.524	1.917.092
Urgell	58.067	42.026	225.596	332.051	12.000	669.740
Alt Urgell	4.849	5.359	15.479	25.324	4.553	55.564
Pallars Jussà	18.461	10.249	70.267	101.531	7.868	208.376
Pallars Sobirà	4.223	2.701	12.263	25.808	977	45.972
Vall d'Aran	491	621	2.001	2.404	310	5.827
TOTAL CATALUNYA	935.913	873.811	3.165.844	5.153.613	465.921	10.595.102

QUADRE Nº 73.- DESPESES CORRENTS DE LA RAMADERIA CATALANA. 1976

COMARCA	Pinsos	Valor cries	Amortització reproductors	Ferratges	Reutilització cereals	Altres	TOTAL
Baix Llobregat	286.865	79.300	15.959	49.283	7.654	6.095	445.156
Barcelonés	43.891	4.295	7.097	32.833	278	2.189	90.583
Maresme	270.199	74.191	18.988	76.051	9.558	9.894	458.881
Vallés Occidental	430.058	146.772	20.092	100.008	41.460	4.843	743.233
Vallés Oriental	1.027.783	267.662	63.260	476.508	67.797	26.061	1.929.071
Alt Empordà	655.030	277.248	83.205	348.604	228.787	34.534	1.627.408
Baix Empordà	473.997	206.699	52.214	208.169	145.514	14.584	1.101.177
Garrotxa	351.833	131.371	41.853	187.381	111.946	8.749	833.133
Gironés	737.236	254.103	103.575	378.512	223.447	17.879	1.714.752
Selva	301.001	111.453	49.717	202.401	68.401	9.947	742.920
Alt Camp	657.376	107.373	31.706	14.503	2.720	11.228	824.906
Alt Penedés	458.433	92.827	16.256	26.196	56.420	4.221	654.353
Baix Penedés	208.388	51.744	6.281	18.433	992	3.939	289.777
Garrafi	506.414	71.231	18.931	38.840	11.317	9.815	656.548
Tarragonés	463.662	67.815	27.008	20.372	442	7.993	587.292
Baix Camp	2.400.521	329.889	121.426	22.032	2.586	30.963	2.907.417
Conca de Barberà	1.468.088	185.263	94.598	11.240	87.044	11.885	1.858.118
Priorat	159.804	26.017	9.616	1.256	265	2.688	199.646
Ribera	419.285	81.641	22.441	22.048	632	7.536	553.583
Baix Ebre	962.166	155.261	43.117	85.907	145	17.521	1.264.117
Montsià	681.953	147.793	38.902	47.253	78	12.725	928.704

QUADRE Nº 73.- DESPESES CORRENTS DE LA RAMADERIA CATALANA. 1976 (Continuació)

COMARCA	Pinsos	Valor cries	Amortització reproductors	Ferratges	Reutilització cereals	Altres	TOTAL
Terra Alta	94.260	27.170	1.723	2.191	1.445	2.722	129.511
Cerdanya	230.134	64.610	53.839	101.063	53.109	12.304	515.059
Osona	1.420.518	523.093	99.331	462.055	126.194	59.859	2.691.050
Ripollés	256.174	121.258	26.928	87.220	13.606	12.402	517.588
Anoia	501.874	166.404	12.900	27.205	84.709	2.995	796.087
Bages	1.219.037	503.507	18.438	213.881	146.251	22.159	2.123.273
Berguedà	488.276	168.540	22.356	157.594	56.296	11.511	904.573
Solsonés	171.006	76.934	4.090	33.223	40.000	2.160	327.413
Carrigues	704.410	269.973	17.750	62.617	106.307	7.520	1.168.577
Noguera	1.318.540	601.401	33.982	178.905	275.000	16.021	2.423.849
Segarra	1.037.685	260.298	42.768	46.561	170.965	9.938	1.568.215
Segrià	1.817.280	900.429	41.791	232.520	396.115	22.104	3.410.239
Urgell	1.233.090	525.228	15.830	63.583	321.725	13.592	2.173.048
Alt Urgell	242.498	67.016	51.739	93.263	12.503	13.182	480.201
Pallars Jussà	169.136	80.341	12.842	103.106	74.314	9.611	449.350
Pallars Sobirà	144.788	43.692	43.769	79.769	23.525	7.991	343.534
Vall d'Aran	19.832	5.778	5.757	8.625	2.970	181	43.143
TOTAL CATALUNYA	24.032.521	7.275.620	1.392.076	4.321.211	2.972.517	481.541	40.475.486

FONT : Elaboració pròpia.

QUADRE Nº 74.- PARTICIPACIO PERCENTUAL DE LES DESPESES CORRENTS AGRICOLES SOBRE LA PRODUCCIO TOTAL. 1976

COMARCA	Mecanització				TOTAL
	Llavors	Fitosanitaris	Adobs	i cons. maq.	
Baix Llobregat	1,4	1,6	3,5	5,3	11,8
Barcelonés	0,9	2,5	5,2	7,2	15,8
Maresme	1,0	1,9	3,2	5,7	11,8
Vallés Occidental	1,3	1,0	7,6	8,7	18,6
Vallés Oriental	2,1	1,0	8,2	11,8	23,1
Alt Empordà	2,0	1,2	3,7	12,5	19,4
Baix Empordà	2,0	0,9	3,8	11,4	18,1
Garrotxa	1,9	0,6	4,6	14,3	21,4
Gironés	2,-	1,2	4,6	14,2	22,-
Selva	1,9	0,9	4,6	13,4	20,8
Alt Camp	1,0	1,3	5,3	10,6	18,2
Alt Penedés	0,9	2,-	6,3	9,-	18,2
Baix Penedés	1,-	3,5	6,3	9,-	19,8
Carraf	0,9	1,7	7,4	9,8	19,8
Tarragonés	1,4	1,7	6,2	8,3	17,6
Baix Camp	1,7	1,9	6,4	9,8	19,8
Conca de Barberà	1,8	1,5	6,0	11,0	20,3
Priorat	0,9	2,5	8,6	9,6	20,6
Ribera	1,3	2,5	6,3	9,3	19,4
Baix Ebre	1,3	1,3	5,8	8,5	16,9
Montsià	1,1	1,1	5,7	7,3	15,2
Terra Alta	0,8	3,7	8,6	9,7	22,8

QUADRE Nº 74.-PARTICIPACIO PERCENTUAL DE LES DESPESES CORRENTS AGRICOLES SOBRE LA PROMUCCIO TOTAL. 1976 (Continuació)

COMARCA	Llavors	Fitosanitaris	Adobs	Mecanització i cons. maq.	Altres despeses corrents	TOTAL
Cerdanya	2,0	1,2	5,8	12,1	0,5	21,1
Osona	2,2	2,1	6,3	12,7	0,5	23,3
Ripollés	2,2	2,8	7,4	14,3	0,5	25,9
Anoia	1,8	1,9	9,1	11,8	0,5	24,6
Bages	2,1	1,1	7,4	14,3	0,5	24,9
Berguedà	2,8	1,0	9,-	13,9	0,5	26,7
Solsonés	2,4	0,9	8,8	10,1	0,5	22,2
Garrigues	1,5	2,1	6,5	9,-	0,5	19,1
Noguera	2,5	1,2	9,4	13,7	1,-	26,8
Segarra	2,6	0,8	9,5	13,1	0,5	26,-
Segrià	2,3	2,3	5,1	8,1	1,2	17,8
Urgell	2,4	1,8	9,4	13,8	0,5	27,4
Alt Urgell	1,6	1,8	5,1	8,3	1,5	16,8
Pallars Jussà	2,3	1,3	8,9	12,9	1,-	25,4
Pallars Sobirà	1,1	1,4	6,3	13,2	0,5	22,-
Vall d'Aran	1,6	2,-	6,4	7,7	1,-	17,7

QUADRE Nº 75.- PARTICIPACIO PERCENTUAL DE LES DESPESES CORRENTS DE LA RAMADERIA SOBRE LA PRODUCCIO TOTAL. 1976

COMARCA	Pinso	Valor cries	Amortització reproductors	Farratges	Reutilització cereals	Fitosanitaris Altres	TOTAL
Baix Llobregat	47,1	13,-	2,6	8,08	1,25	1,-	73,-
Barcelonés	30,1	2,9	4,9	22,49	0,02	1,5	61,9
Maresme	40,9	11,2	2,9	11,52	1,44	1,5	69,5
Vallés Occidental	44,4	15,2	2,1	10,32	4,28	0,5	76,7
Vallés Oriental	39,4	10,3	2,2	18,28	2,60	1,-	73,9
Alt Empordà	28,5	12,-	3,6	15,14	9,93	1,5	70,6
Baix Empordà	32,5	14,2	3,6	14,27	9,97	1,-	75,6
Garrotxa	32,2	12,-	3,8	17,13	10,23	0,8	76,1
Gironés	32,8	11,4	4,6	16,93	9,99	0,8	76,5
Selva	30,3	11,2	5,-	20,34	6,87	1,-	74,7
Alt Camp	58,5	9,6	2,8	1,29	0,02	1,-	73,2
Alt Penedés	54,2	11,-	1,9	3,10	6,68	0,5	77,4
Baix Penedés	52,9	13,1	1,6	4,67	0,02	1,-	73,3
Garraf	58,3	8,2	2,2	4,47	1,31	0,9	75,4
Tarragonés	58,-	8,5	3,4	2,54	--	1,-	73,4
Baix Camp	62,-	8,5	3,1	0,6	0,1	0,8	75,1
Conca de Barberà	61,8	7,8	4,-	0,04	3,66	0,5	77,9
Priorat	59,4	9,7	3,6	0,5	--	1,-	74,2
Ribera	55,6	10,8	3,-	2,92	--	1,-	73,3
Baix Ebre	54,9	8,9	2,5	4,90	--	1,-	72,2
Montsià	53,5	11,6	3,1	3,71	--	1,-	72,9

QUADRE Nº 75.- PARTICIPACIO PERCENTUAL DE LES DESPESES CORRENTS DE LA RAMADERIA SOBRE LA PRODUCCIO TOTAL. 1976 (Continuació)

COMARCA	Pinsons	Valor cries	Amortització reproductors	Farratges	Reutilització cereals	Fitosanitaris Altres	TOTAL
Terra Alta	51,9	15,-	0,9	1,20	0,8	1,5	71,3
Cerdanya	28,-	7,9	6,6	12,32	6,49	1,5	62,8
Osona	35,6	13,1	2,5	11,57	3,16	1,5	67,5
Ripollés	31,-	14,7	3,3	10,54	1,64	1,5	62,6
Anoia	50,2	16,7	1,3	2,72	8,50	0,3	79,7
Bages	44,-	18,2	0,7	7,72	5,28	0,8	76,7
Berguedà	38,2	13,2	1,8	12,30	4,40	0,9	70,8
Solsonés	39,6	17,8	0,9	7,68	9,25	0,5	75,6
Carrigues	46,8	17,9	1,2	4,16	7,06	0,5	77,7
Noguera	41,1	18,8	1,1	5,58	8,6	0,5	75,7
Segarra	52,2	13,1	2,2	2,34	8,6	0,5	78,9
Segrià	41,1	20,4	0,9	5,25	8,96	0,5	77,2
Urgell	45,3	19,3	0,6	2,33	11,83	0,5	79,8
Alt Urgell	27,6	7,6	5,9	10,61	1,42	1,5	54,6
Pallars Jussà	26,3	12,5	2,-	16,09	11,59	1,5	70,-
Pallars Sobirà	27,2	8,2	8,2	14,97	4,41	1,5	64,5
Vall d'Aran	34,4	10,-	10,-	14,98	5,15	0,4	75,-

FONT : Elaboració pròpia.

METODOLOGIA DEL CALCUL DE LA PRODUCCIO I DE LA RENDA AGRARIA

El mètode de càlcul escollit -que després i per diverses raons ha calgut anar adaptant- segueix els esquemes elaborats per la FAO (1). En síntesi, el que proposa aquest mètode és anar analitzant els diferents components de la producció agrària, partint de la producció total i determinant al final el valor de la renda agrària o valor afegit.

El esquema comptable en que es concreta aquest mètode, és el següent:

Producció total agrària	
- <u>Productes utilitzats al propi sector</u>	
= Producció final agrària	
- <u>Inputs aliens al sector</u>	
= Valor afegit brut	
- <u>Amortitzacions</u>	
= Valor afegit net o Renda agrària neta	

Calculada la renda neta i si es disposa de prou informació es pot assignar als diferents agents que intervenen en el procés de producció agrícola, determinant per tant :

- Beneficis
- Renda de la terra
- Salaris
- Impostos

En aquest cas, i degut als buits d'informació, s'ha optat per donar només el valor de la renda agrària agregada, sense assignació als diferents agents.

---

(1) FAO.- "Les comptes économiques de l'agriculture" (manuel provisoire)
Roma, 1974.

Càlcul de la producció agrària i del seu valor

El mètode de base per la determinació de la producció agrària és el directe, però només s'ha pogut aplicar en el cas de la producció agrícola, donat que en la ramadera s'obtenien valors molt diferents i inferiors als estimats per altres estudis i per les pròpies estadístiques del ministeri d'Agricultura.

Producció agrícola

Producció física = Superfície de cada conreu x rendiment municipi (*)
Valor producció = Producció física x preus (percebutts per l'agricultor)

Hi intervenen tres variables : superfície, rendiments i preus, amb les que s'opera a nivell municipal, per agregar-ho després a nivell de comarca de la Generalitat.

La informació sobre superfície de conreu és referida a l'any 1976 i s'ha obtingut directament del ministeri d'Agricultura. Es tracta de dades a nivell municipal elaborades a partir d'enquestes complimentades pels Secretaris de les antigues Germandats Agrícoles. Contempla un total de 144 conreus diferents, separats per secà i regadiu. La bondat de la informació depèn molt del funcionari que intervé en cada cas.

Els rendiments s'han obtingut mitjançant enquesta directa als funcionaris del Servei d'Extensió Agrària, pel que fa als conreus més importants de cada comarca; no es demanava el rendiment del darrer any, sino un rendiment "habitual". També es tenien en compte les diferències que

---

(*) Cal fer notar que aquí es fan servir rendiments físics en base a estadístiques a nivell municipal que no han estat exposades en la part descriptiva d'aquest estudi però que s'empraràn en l'anàlisi econòmic de la part IV.

pogués haver-hi entre zones de la comarca. Pels conreus menys importants dels que no es coneixien els rendiments comarcals, el programa de càlcul seleccionava automàticament el rendiment provincial corresponent, que era el publicat pel ministeri d'Agricultura al "Anuario de Estadística Agraria del 1976".

En tot cas s'ha tingut en compte la diferència secà-regadiu, pel que fa als rendiments.

Pel que fa als preus, s'han adoptat els percebuts per l'agricultor ja que són els determinants de la renda agrícola; quan el preu observat incorporava algun altre element, com transport, comisió, etc., s'ha descontat. Les fonts de informació han estat les Agències d'Extensió Agrària -amb un nivell força inferior al dels rendiments- així com els preus de Mercats Regionals especialitzats com Tàrrrega, Bellpuig, Reus, Vic i Mercolérida per la fruita. Si per un producte determinat no es tenia preu s'han adoptat els preus regionals referits a Catalunya i Balears percebuts pels agricultors, fornits pel ministeri d'Agricultura. Tots els preus són referits a mitjes anuals de 1976 i donada la dispersió de valor, segons observacions en alguns productes, s'han adoptat mitjes dels valors més freqüents.

Producció ramadera

De forma semblant a com s'havia operat en el cas de la producció agrícola, es va fer un primer intent de càlcul directe a partir de les dades del Cens de 1974 amb la següent fórmula:

$$\text{Producció carn espècie Y} = \text{Cens reproductors Y} \times \text{N}^{\circ} \text{ mig de cries Y/any} \\ \times \text{Pes mig cap sacrificat Y.}$$

Aquest procediment va donar uns valors molt inferiors als d'altres estimacions fetes a nivell provincial; una font d'error era que les

dades del cens 1974 estaven desfasades respecte a 1976 i l'altra, tant o més important, era deguda als caps que, no havent nascut en territori català hi són engreixats i, per tant, cal contabilitzar-los com a producció catalana. Aquests transvasos són molt importants en els vedells i porcs, però només estan comptabilitzats a nivell provincial a través de les guies sanitàries que acompanyen els transports de bestiar d'un lloc a l'altra.

Finalment, es va optar per fer una estimació global per Catalunya a partir del cens de 1976, de la capacitat de reproducció estimada per cada espècie i de les entrades netes de bestiar per engreix; el valor total, contrastat amb les estimacions del ministeri d'Agricultura, s'ha repartit per municipis i comarques en funció del nombre de caps d'engreix que hi haguessin segons el cens de 1974; això implica suposar que la distribució territorial de la producció de carn no ha variat. En el cas dels pollastres, en que no hi ha cens de pollastres sino tant sols de reproductores aquest mètode donava lloc a una estimació ja que les granjes de producció de pollets estan molt concentrades en unes poques zones, però no així el seu engreix. S'ha optat per repartir el total en funció del cens total de gallines.

Pel que fa als preus, s'han adoptat mitjes de les diferents observacions per cada producte i s'han aplicat a tot el territori català.

Inputs

Per a quantificar els inputs , llavors, fitosanitaris, adobs, despeses de mecanització i conservació de maquinària, pinsos, valor cries i amortització reproductors, ferratges i reutilització de cereals, amortització de la maquinària i altres, s'han utilitzat dues fórmules diferents que han sigut contrastades entre sí. En primer lloc s'han calculat el valor dels diferents inputs en base a relacions tècniques d'utilització de l'input (obtingudes a partir d'enquestes i/o estudis tècnics), els resultats han sigut contrastats amb els d'una serie de correlacions estadístiques elaborades sobre la base de la informació de les províncies espanyoles. Per últim, els resultats obtinguts han sigut contrastats amb els que van facilitar les diferents empreses productores dels inputs.

Encara que la metodologia utilizada era la més adequada donada la informació disponible creiem que els resultats són millorables en base a altre tipus d'estimacions (enquestes directes a explotacions seleccionades per mètodes aleatoris, etc.). De tota manera els resultats obtinguts són suficients per iniciar una anàlisi de la renda de l'agricultura catalana.

També hem de dir que hi ha una serie de conceptes que no han pogut ésser totalment quantificats que poden incidir fortament en algunes comarques : l'autoconsum i un conjunt de produccions marginals que difícilment poden ésser evaluades en les condicions estadístiques actuals.

PART IV

ANALISI DE COMPORTAMENTS

L'AGRICULTURA CATALANA. ESTUDI D'ALGUNS COMPORTAMENTS

1.- INTRODUCCIO

Aquesta part intenta essencialment l'estudi de quatre qüestions : els determinants de l'ocupació agrícola i ramadera, els determinants de la mecanització, les funcions de producció de l'agricultura i els determinants de l'emigració rural. D'altra banda, també s'estudia el tema del tamany de les explotacions, qüestió que, de forma intermitent, sol estar de moda entre els que tracten de l'agricultura per les seves reals o presuntes implicacions de tipus econòmic, polític i, sobretot, socials.

Les tècniques de base emprades, bàsicament econòmiques, usen dades del tipus "cross-section", és a dir, dades referents a un moment del temps, o a períodes relativament curts. Donat el gran esforç i cost en l'obtenció de les dades, es deixa per una altra ocasió la recopilació i ús de series temporals que, sens dubte, permetrien un coneixement molt més aprofundit dels mecanismes que mouen l'agricultura catalana i les funcions de conducta dels seus protagonistes.

Pels quatre o cinc grans temes que es pretenia estudiar i que s'acaben de recordar s'ha procedit a especificar alguns models de relació que, per raons tècniques, per haver estat emprats en estudis similars o, senzillament, per sentit comú semblava que, en principi, podrien ésser valits. A continuació s'ha procedit a ajustar les funcions corresponents per mètodes econòmics i a sotmetre els resultats a diferents tests

de validació, tant de caràcter estadístic (nivell de significació) com de caràcter econòmic o simplement lògic, per exemple : en estudiar l'ocupació agrícola en funció dels diferents tipus de conreu de secà i regadiu i diferents tipus de bestiar, és evident que les necessitats de mà d'obra variaran o podran variar d'un tipus a l'altre; malgrat tot en cap cas l'ocupació per unitat de superfície de conreu o per cap de bestiar pot ésser negativa; per tant no es poden donar per bons coeficients d'ocupació negatius. Val a dir que, en d'altres casos, el raonament lògic relatiu a la validació de coeficients no és tan senzill, així, quin és l'efecte de la mecanització sobre l'ocupació?; en principi es podria pensar que negatiu doncs les màquines supleixen als homes; de tota manera la mecanització pot significar una explotació més intensiva de les terres, jugant un paper positiu sobre l'ocupació.

En general s'han emprat els mètodes d'ajust tipus "step-wise" directe, és a dir, el que va introduint les variables en funció del seu major pes mesurat en capacitat explicativa^(*).

El problema més greu és, al nostre entendre, el de la qualitat de les dades de base, en particular la que més ens preocupa és el de l'ocupació. El tema ja s'ha discutit en un altre lloc i, per tant, no pretenem ara tornar a insistir en el que s'ha dit. De tota manera, la majoria de defectes que poden tenir les dades obeeixen sobretot a qüestions purament aleatòries o gairebé aleatòries. Per exemple : ja sabem que les terres de cultiu d'un municipi no són cultivades exclusivament pels pagesos d'aquell mateix municipi, contra la hipòtesi que, implícitament, s'ha fet en diverses ocasions a l'hora d'especificar un model; de tota manera no sembla plausible l'existència d'una

---

(*) Tests basats en la F.

tendència sistemàtica per tot Catalunya que expliqui en quins cassos els pagesos d'un municipi conreen les terres del propi municipi i part de les dels veïns i en quins cassos passa exactament el contrari, és a dir : hem constatat l'existència de municipis petits (agrícolament) amb pocs i molts pagesos, municipis grans també amb pocs i molts pagesos (relativament). En definitiva, si el fenomen (conrear les terres del municipi i les dels veïns o a l'inrevés) es deu al atzar, els coeficients resultats no seran esbiaixats, per tant l'anàlisi podrà ésser vàlida, el que passarà és que degut a la corresponent major variança es coneixeran amb menor precissió.

L'enorme aventatge de que hem gaudit ha estat la gran quantitat de dades que s'han pogut manejar (corresponents als noucents i tants municipis catalans), el que ens permet trobar amb relativa precisió els valor mitjos dels coeficients i usar molts graus de llibertat i, per tant, comprovar l'existència o no de relació, a nivell significatiu, entre les variables escollides.

Finalment es comenten els resultats assolits, després de validar els models el que constitueix, sens dubte, la part més interessant de l'anàlisi. D'altra banda, aquesta part és la que comentarem doncs donat el caire del treball i l'interès en que arribi a un públic majoritari ha semblat que seria inoportú exposar detalladament qüestions purament estadístiques o econòmiques. En els cassos que sembli necessari es feran algunes observacions a peu de pàgina.

2.- DETERMINANTS DE L'OCUPACIÓ AGRÍCOLA

En principi varem suposar que l'ocupació agrícola dependria fonamentalment del tipus de conreu (i, dintre de cada tipus, de si era de secà o de regadiu), i del cens de bestiar de cada municipi. Aquestes deurién ésser les variables fonamentals; de tota manera, molt probablement d'altres elements hi podien o i deurién jugar un paper determinant; per exemple, la mecanització, o el pes de la propietat en els sistemes de tinença. També era possible que existissin certes diferències més o menys significatives entre comarques, entre els factors esmentats i l'ocupació.

En funció d'aquestes consideracions es formularen quatre models referents a l'ocupació agrícola:

- a) En el primer, les variables representatives de les superfícies de conreu de cada municipi estaven detallades al màxim així s'incloerent com possibles variables explicatives les superfícies de conreu, separant el secà del regadiu, producte per producte, excepte per aquells productes que tenien una importància mínima o podia sospitar-se que tenien unes exigències d'ocupació totalment similars a les d'un altre, en aquest cas ambdòs productes figuraven agregats com un sol possible factor explicatiu. D'aquesta forma s'arriba a incloure com superfície influent sobre l'ocupació tal de setanta tres productes (blat de secà, ordi de secà, all de secà, etc., etc.). D'altra banda, s'incloeren els caps de bestiar censats.
- b) Un segon model en el que els productes s'agrupaven per grups de característiques similars : cereals de secà, tubercles de secà, farratges de secà, etc. bé que individualitzant els grans conreus:

vinya, olivera, blat de moro, patates, etc. També s'inclouren el nombre de caps de bestiar censats (boví, oví, cabrú, porc, ous), com en el model anterior, més desagregat pel que fa a les superfícies.

- c) El tercer model és similar al anterior però incluint com possibles variables explicatives el grau de mecanització del municipi. La mecanització s'ha inclòs mitjançant el nombre de tractors, motocultors, equips de conreu (llaures, fressadores, etc), sembradores i adobadores, motors i recol.lectores de cereals.
- d) L'últim model és força diferent de concepció als anteriors, en efecte, inclou com possibles variables explicatives : el pes de les explotacions en propietat en relació al total (en superfícies), el nombre d'explotacions agrícoles de cada municipi, el valor de la maquinària agrícola. A més s'intenta trobar diferències significatives (*) entre comarques en relació al paper de la variable nombre d'explotacions. Això respon a l'hipòtesi, que diferents indicadors ens aconsellaren formular per tractar de comprovar, que a l'agricultura catalana es dona la tendència cap a explotacions amb un sol treballador.

2.1.- OCUPACIO SEGONS PRODUCTES

El primer model es prova en tres variants, és a dir, tractant d'explicar la mà d'obra definida de tres maneres: 1) població agrícola de 1976 segons dades de les Agències d'Extensió Agrària, 2) segons el Padrò de 1975, i 3) la mà d'obra equivalent a plè temps de l'any 1976 trobada a partir de les dades de les Agències. Els resultats, en general, són molt semblants (**).

(*) Per mitjà de variables semblants o "dummy".

(**) Els coeficients de determinació resulten respectivament: $R_1=0,938$; $R_2=0,922$; $R_3=0,935$.

seguits a força distància dels farratges i els fruiters,

- d) els cereals de secà i els llenyosos tradicionals de secà (vinya, olivera) tenen unes necessitats de mà d'obra molt inferiors als demés conreus.

OCUPACIO AGRICOLA A CATALUNYA (*)

(Nombre de pagesos per hectàrea de conreu)

	<u>Primera variant</u>	<u>Segona variant</u>	<u>Tercera variant</u>	<u>Promig</u>
<u>Conreus de secà</u>				
Ordi		0,043	0,041	0,042
Blat de moro	0,056	0,721	0,044	0,273
Nap farratger		0,226		0,226
Sorgo farratger	0,065			0,065
Ufalç	0,169	0,179		0,173
Cirerer, guinder	0,316	0,246		0,281
Ametller	0,046	0,070		0,058
Avellaner	0,160	0,144		0,152
Vinya	0,077	0,067	0,080	0,075
Olivera	0,076	0,052	0,023	0,050
Garrofer			0,178	0,178
Promig simple secà				0,143
<u>Conreus regadiu</u>				
Ordi		0,042	0,159	0,100
Arròs			0,270	0,270
Blat de moro	0,248	0,241	0,102	0,197
Patates	0,336	0,311	0,454	0,367
Plantes ind. i flors	0,661	0,646		0,653
Blat de moro farrat.	0,929	0,991		0,960
Altres farratges	0,337			0,337
Melò	1,280			1,280
Tomàquet	2,248	2,207	2,427	2,294
Ceba	0,944	0,958		0,951
Col i cabdell		0,991	1,448	1,219
Altres prod. d'horta	0,760	0,749	3,067	1,525
Pomera	0,152	0,140	0,240	0,177
Presseguer	0,380	0,349	0,270	0,333
Avellaner			0,160	0,160
Ametller		0,225		0,225
Promig simple regadiu				0,690
Terres no conreades 0,0033				

(*) S'indiquen tan sols els valors positius i significatius al nivell del 95% o més.

(Nombre de pagesos per cap de bestiar censat)

	<u>Primera variant</u>	<u>Segona variant</u>	<u>Tercera variant</u>	<u>Promig</u>
Boví	0,038	0,031	0,052	0,040
Oví	0,0066	0,0075		0,007
Cabruí		0,0177	0,114	0,066
Porcí	0,0024	0,0018	0,0022	0,0021
Ous	0,00022	0,00009	0,00037	0,00023

Les diferències trobades entre els valors de cada un dels tres cassos s'han d'atribuir no tant a la diferència conceptual entre una i altra xifra indicativa de l'ocupació agrícola de cada municipi sino a les fonts diferents d'aquestes xifres. De l'anàlisi dels resultats s'en semblen deduir algunes conclusions:

- a) els conreus de regadiu ocupen, per unitat de superfície, a molta més mà d'obra (de l'ordre de cinc vegades més),
- b) aquestes fortes diferències en requeriments de mà d'obra no semblen tan degudes al fet en sí del secà i del regadiu, sino especialment a que els conreus típics del secà i del regadiu són diferents. Per un mateix conreu (blat, ordi, fruiters, etc) les diferències entre els requeriments de mà d'obra entre els de secà i els de regadiu solen ésser més petites,
- c) les majors exigències de mà d'obra van associades als conreus d'horta seguits a força distància dels farratges i els fruiters,
- d) els cereals de secà i els llenyosos tradicionals de secà (vinya, oli-vera) tenen unes necessitats de mà d'obra molt inferiors als demás conreus.

Totes aquestes observacions poden ésser fonamentals a l'hora d'establir una política d'ocupació al camp de Catalunya. Observis, per exemple, que la conversió de mil hectàrees de secà en regadiu exigiria, aproximadament, un augment de $1.000 \times (0,690 - 0,143) = 547$ persones. Naturalment l'ocupació real podria ésser molt superior (i molt inferior) segons fos el tipus concret de conreu que s'implantés.

També voldriem fer notar que els valor inversos dels coeficients anteriors poden interpretar-se com la superfície que pot conrear una persona, un pagés, posem per cas. Així, un pagés pot conrear, pel que resulta dels càlculs esmentats, unes 25 hectàrees d'ordi de secà, unes 15 d'ametller, vinya o olivera de secà, unes 10 d'ordi de regadiu, unes 5 de blat de moro de regadiu, unes 3 de patates de regadiu o de presseguers, una hectàrea de segons quines hortalisses o mitja de segons quines altres, etc. (*). Creiem que aquestes xifres tenen molt a veure amb el tamany de les explotacions agrícoles a Catalunya, com veurem més endavant.

Pel que fa a l'ocupació en la ramaderia caldria advertir que els coeficients poden semblar estranys a primer cop d'ull; de tota manera, si es recorda que són persones per cap censat i es recorda qué fou el que fou censat, els dubtes creiem que desapareixeran. Les xifres anteriors no s'han d'interpretar doncs com relació entre el cens i l'ocupació. En alguns cassos (oví, cabrú) ambdûes xifres són pràcticament coincidents, però amb d'altres no, així en el cas de les aus és molt diferent el nombre de persones necessàries si es tracta de ponedores (bàsicament les censades) o de pollastres per carn; en el cas del boví és molt diferent si son vaques lleteres o si son badells d'engreix; en el cas dels porcs no és el mateix una truja que un porc per engreix, és a dir, pot enmascarar el problema la rotació del bestiar al llarg de l'any. Si es té això en

---

(*) No s'oblidi especialment després del que s'ha dit de l'associació de conreus que, en general, una explotació agrícola combina en diferents proporcions determinats conreus i fins i tot, en molts cassos, conreus i bestiar. Aquestes xifres doncs no responen tant a explotacions reals com a exigències de mà d'obra.

compte les xifres semblen quadrar perfectament amb les que hem pogut obtenir referents a granjes tipus.

D'altra banda, la interpretació dels coeficients es semblant a la que s'exposà pel cas de les superfícies de conreu : un homa porta 25 caps de boví (vacú), els ramats d'ovelles són d'una 142 besties per pastor, una persona pot portar 4.300 aus, etc.

Donat que en el model s'inclouen tantes variables -moltes d'elles fortament correlacionades doncs s'observen moltes associacions de conreus el que, dit sigui de passada, sembla indicar que l'agricultura catalana no tendeix a l'especialització sino que, tal volta per la no o poca existència d'economies d'escala, tendeix a la diversificació per compensar el risc-, els valor anteriors s'han de pendra amb certa cautela. El que sembla clar, però, és que els conreus de regadiu ocupen molta més gent per hectàrea que els de secà; d'altra banda, els productes d'horta n'ocupen més que els llenyosos.

Per tal d'evitar les conseqüències de tanta desagregació es provà el model segon:

2.2.- OCUPACIÓ SEGONS GRUPS DE PRODUCTES I PRODUCTES MOLT IMPORTANTS

Abans d'entrar concretament a comentar els resultats podriem donar unes dades referents al tema ja citat de l'associació de conreus. Per tal de no allargar massa aquest comentari s'exposaran solament les associacions negatives més fortes^(*), les positives molt fortes^(**), i les fortes^(***).

(*) Amb coeficient de correlació simple inferior -0,09,

(**) amb coeficient de correlació simple superior a 0,6,

(***) amb coeficient de correlació simple entre 0,333 i 0,6.

Associacions negatives més clares (0,09)

Farratges de secà i garrofer, ametller, avellaner i altres arbres fruiters de secà.

Farratges de secà i vinya de secà.

Farratges de secà i olivera de secà.

Blat de moro de regadiu i mont per a fusta de secà.

Blat de moro de regadiu i mont obert llenyos.

Farratges de regadiu i mont obert llenyos.

Associacions positives molt fortes (0,6)

Arròs de regadiu i hortalisses de regadiu.

Olivera de secà i l'arròs de regadiu.

Els llegums de regadiu i les patates de regadiu.

El blat, l'ordi i els cereals de regadiu i els farratges de regadiu.

Les patates de regadiu i les hortalisses de regadiu.

El blat, l'ordi i els cereals de regadiu i els fruiters moderns de regadiu (cítrics, pomera, prèsec, pera).

Els farratges de regadiu i els fruiters moderns de regadiu.

Associacions positives fortes (0,6 0,333)

Garrofer, ametller, avellaner i d'altres fruiters de secà amb l'olivera de secà.

El blat de moro de regadiu i els farratges de regadiu.

Els llegums de regadiu i els farratges de regadiu.

L'olivera de secà i les hortalisses de regadiu.

Els llegums de regadiu i les hortalisses de regadiu.

El blat, l'ordi, la civada de regadiu i l'oví.

Els farratges de regadiu i l'oví.

Els fruiters moderns i l'oví.

L'olivera de secà i el cabrú.

L'arròs de regadiu i el cabrú.

Els farratges de regadiu i el cabrú.

Tornant al tema de l'ocupació per grups de productes i productes principals, els resultats del segon model ens permeten d'establir la següent relació, que expressa les necessitats mitjes de mà d'obra a Catalunya, segons l'actual tecnologia:

OCUPACIO AGRICOLA A CATALUNYA(*)

<u>Conreu</u>	<u>Nombre de pagesos per Ha de conreu</u>
Cereals de secà	0,026
Pomera, presseguer, cireres de secà	0,274
Carrofer, ametlles, avellaner i altres de secà	0,076
Vinya secà	0,063
Olivera secà	0,040
Blat, ordi, cereals regadiu	0,037
Blat de moro regadiu	0,083
Patates regadiu	0,381
Hortalisses regadiu	0,701
Cítrics, presseguer, perera, pomera regadiu	0,152
Avellaner, ametller regadiu	0,118
Guaret regadiu	0,233
Boví	0,060 Per animal censat
Porcí	0,003 " " "
Aus	0,0007 " " "

La capacitat explicativa del model és bastant elevada^(*). De tota manera encara és important l'ocupació no lligada linealment a les variants explicades^(**). Per això caldria tonar sobre el tema.

Les principals conclusions a les que s'arriba examinant aquestes xifres és que, apart d'algunes incoherències entre els coeficients anteriors i els que s'exposaren en el model anterior, sembla clar que l'ocupació està estretament lligada als conreus de cada lloc. Es confirma que, en línies generals, els conreus de regadiu exigeixen un volum bastant més fort de mà d'obra que els de secà i que alguns conreus en particular, com les hortalisses, ocupen a molta més mà d'obra que d'altres.

(*) No s'indiquen els valors no significatius al nivell 95% ni els valors negatius.

(**) $R = 0,8915$.

(***) L'ordenada a l'origen de la funció -és a dir, com a mínim la part no explicada per les variables incloses, és el 28% de la variable dependent (ocupació). Dit d'altra forma, un 28% de l'ocupació dels pagesos no s'explica (linealment) pels conreus i el bestiar o depenen de variables no controlades pel model o, en certa manera, estan infraocupats o s'explica per dependències intercomarcals.

Això ens segueix fent pensat que el tamany de les explotacions pot tenir una relació molt estreta amb el tipus de conreu si s'admet, com sembla lògic, una certa tendència a la divisió de la propietat de pares a fills, per més que pesi en certes comarques el fet de l'hereu. Es a dir, si una família hereda una propietat gran, donada la relativament baixa productivitat del treball, tendirà a conrear tota la terra (propietat) de forma menys intensiva, això pot comportar certa mecanització però també i sobre tot una determinada elecció de conreus mà d'obra extensius, contrariament, si una família disposa d'una propietat relativament petita tendirà a conrear-la de forma intensiva donat l'elevat preu de la terra que la farà no rendable si l'ha de comprar, i fins i tot tendirà a convertir-la en regadiu si pot. Una hipòtesi, que més endavant es tractarà de comprovar, és que el tamany de les explotacions està lligat al tipus de conreu, en especial en les zones de regadiu la propietat tendirà a estar més dividida, en les zones de bosc, erm, etc. la propietat serà molt més gran (en hectàrees).

2.3.- EL PAPER DE LA MAQUINARIA AGRICOLA

El model número quatre és exactament igual a l'anterior però amb la inclusió de sis variables representatives de la mecanització : nombre de tractors, nombre de motocultors, eines per conrear (llaures, fressadores, etc.), sembradores i adobadores, motors i recol.lectores de cereals.

A continuació s'exposaran alguns dels resultats obtinguts. D'altra banda al costat dels coeficients trobats referents als requeriments de mà d'obra per hectàrea de cada conreu o per cap de bestiar s'hi inclouran els trobats en el model anterior (model nº 3) per tal d'examinar com es modifiquen els coeficients una vegada es té en compte l'existència d'un determinat grau de mecanització en el municipi. D'altra banda, evidentment, s'indicaran els coeficients referents a la maquinària:

OCUPACIO AGRICOLA A CATALUNYA (*)

Nombre de pagesos per hectàrea de conreu

	<u>Model 3</u>	<u>Model 4</u>
Cereals de secà	0,026	0,014
Pomera, Presseguer, cirerer secà	0,274	0,148
Garrofer, ametller, Avellaner secà	0,076	0,060
Vinya de secà	0,063	0,030
Olivera de secà	0,040	0,031
Blat, ordi, etc. regadiu	0,037	0,031
Blat de moro regadiu	0,083	0,031
Patates regadiu	0,381	0,336
Hortalisses regadiu	0,701	0,562
Fruiters mod. regadiu	0,152	(*)
Avellaner, ametller regadiu	0,118	(*)
Guaret regadiu	0,233	0,254
	Per animal censat	
Boví	0,060	0,047
Porcí	0,003	0,002
Aus	0,0007	0,0005

Nombre de pagesos per màquina

	<u>Model 4</u>
Tractors	0,946
Motocultors	0,399
Llaures, fressadores, etc.	- 0,032 (.)
Sembradores, adobadores	+ 0,035 (.)
Motors	- 0,013 (.)
Recol.lectores cereals	- 0,562 (.)

(*) R = 0,8985 (**) valors poc significatius.

(.) Valors molt poc significatius.

Com podem veure l'inclusió de la maquinària no fa augmentar gaire el nivell explicatiu global, doncs el coeficient de correlació múltiple pràcticament no varia. Les diferències respecte del model anterior són:

- a) al tenir en compte el nivell de mecanització, els requeriments de mà d'obra per unitat de superfície disminueixen. Aquesta disminució es compensada per l'ocupació que la maquinària en sí comporta. En efecte:
- b) la relació entre el nombre de tractors i l'ocupació és, a igualtat de les demás variables, positiva, cada tractor ocupa aproximadament a una persona. Una relació semblant, bé que menys intensa, s'observa entre l'ocupació i el nombre de motocultors: cada motocultor incrementa l'ocupació en un 0,4 de persona,
- c) les demás màquines no sembla que tinguin una relació clara amb l'ocupació. En tot cas aquesta relació no resulta significativa. Aquestes observacions ens semblen bastant sorprenents, hem de confessar que nosaltres esperabem exactament el contrari del que resulta, és a dir, esperabem que en tenir en compte la mecanització, els coeficients indicatius dels requeriments de mà d'obra per hectàrea augmentarien i que la relació entre la maquinària i l'ocupació seria negativa de forma clara, doncs, creiem que la maquinària de més permetia l'estalvi de mà d'obra. Dels resultats obtinguts sembla que s'en desprén:
  - la maquinària (els tractors i els motocultors sobre tot) no juga tant el paper de substitut de la mà d'obra, sino el de retenedor de mà d'obra en facilitar al pagés la realització d'unes de les feines més pesades. També ens fa pensar que als llocs menys mecanitzats la terra s'explota (es conrea) menys intensament,
  - la maquinària actua possiblement com agent definidor (en part, evidentment) del tipus de conreu, tipus de conreu que, un cop definit, actua sobre la demanda de mà d'obra.

En tot cas el tema no queda tancat. Més endavant s'examinarà amb més cura el paper de la maquinària i els seus determinants, com veurem, es confirma la relació positiva -i no negativa- com hom podria sospitar, entre maquinària i ocupació.

2.4.- LES DIFERENCIES COMARCALS, I D'ALTRES QUESTIONS

Finalment comentarem els resultats d'un model que intenta explicar l'ocupació agrícola a partir de la proporció de terres explotades en propietat en relació al total de terres de cada municipi; el nombre d'explotacions -intentant veure si aquesta variable juga un paper diferent a cada comarca-; la població activa del municipi (activa total, agrícola i no agrícola); i el valor de la maquinària del municipi, per tal de provar de nou aquesta variable en vista dels resultats un tant sorprenents del model anterior. Els resultats foren els següents(*):

- el pes de la propietat juga un paper negatiu però insignificant, és a dir, sembla que la propietat "estalvia" mà d'obra, bé que en xifres no significatives,

- tan la població activa total com el valor de la maquinària juguen un paper significant i positiu sobre l'ocupació. En terme mig a igualtat de les demés variables inclosos un 0,25% de la població activa dels municipis de Catalunya tendeix a ocupar-se a l'agricultura, la xifra és estadísticament significativa però, com es veu, molt petita. D'altra banda, a igualtat de les demés circumstàncies, per cada milió de pessetes invertit en maquinària agrícola l'ocupació creix en 1,6 persones, dit d'altra forma, per cada 625 mil pessetes invertides de més li correspon a l'ocupació una persona més. Sembla confirmar-se doncs la relació

(*) $R = 0,945$.

positiva entre la maquinària i l'ocupació ~~(xxx)~~,

- el coeficient "ocupació per explotació" comarcal explica en molt bona part l'ocupació a Catalunya o, si es vol, l'ocupació als diferents municipis de Catalunya. Recordem de tota manera que les dades del nombre d'explotacions emprades són del 1972, superiors, en general, a les de 1976. Globalment, i apart dels efectes de les altres variables, totes les comarques ocupen a menys d'una persona per explotació, llevat del Baix Penedés i el Barcelonés (que ocupen més d'una persona per explotació). Les menors són a la Garrotxa, a la Noguera, al Ripollès, a l'Anoia, a l'Alt Camp i al Vallés Oriental (que ocupen entre zero i 0,22 persones per explotació, a part de les que ocupen per efecte de les altres variables (maquinària sobre tot)) ~~(xxx)~~.

Aquestes conclusions que mostren significatives però escasses diferències d'ocupació per explotació en les diferents comarques destrueix, en certa manera, el mite de les diferències en els tamanyes de les explotacions entre comarques (si els tamanyes d'explotació es donen en termes d'ocupació i no en termes de superfície, com malhauradament es fa tot sovint). D'altra banda les diferències no semblen respondre a criteris geogràfics amplis o històrics com de vegades es diu i nosaltres mateixos creiem abans del present estudi. De tota manera, la conclusió principal sembla ésser el que, a pesar de les diferències, les explotacions agrícoles a totes les comarques són, en terme mig, molt petites (en termes d'ocupació). Més endavant tornarem a parlar d'aquests temes.

~~(xxx)~~ Una altra forma d'explicar-ho tal volta seria : a Catalunya no es donen grans diferències en els nivells de mecanització per comarques o municipis, les diferències en el nivell de mecanització s'han d'atribuir als tipus de conreu o a la superfície de terres a conrear. Per tant a més terra, en principi, més maquinària, i a més ocupació més maquinària (o a més maquinària més ocupació).

~~(xxx)~~ (Veure fulla apart).

(1972) DIFERENCIES INTERCOMARCAL EN L'OCUPACIO PER EXPLOTACIO

<u>Comarca</u>	<u>Persones ocupades per explotació per sobre les ocupades per raó de la maquinària, etc.</u>
Baix Llobregat	0,47
Barcelonés	0,87
Maresme	1,05
Vallés Occidental	0,44
Vallés Oriental	0,52
Alt Empordà	0,24
Baix Empordà	0,47
Garrotxa	0,55
Gironés	(no significatiu)
Selva	0,39
Alt Camp	0,32
Alt Penedés	0,22
Baix Penedés	0,45
Garraf	1,14
Tarragonés	0,59
Baix Camp	0,66
Conca de Barberà	0,26
Priorat	0,36
Ribera	0,31
Baix Ebre	0,71
Montsià	0,64
Terra Alta	0,49
Cerdanya	0,37
Osona	0,38
Ripollés	0,38
Anoia	0,19
Bages	0,18
Bergadà	0,33
Solsonés	0,36
Garrigues	0,45
Noguera	0,36
Segarra	(no significatiu)
Segrià	0,52
Urgell	0,39
Alt Urgell	0,39
Pallars Jussà	0,34
Pallars Sobirà	0,60
Vall d'Aran	0,39

NOTA : El nombre d'explotacions usat és el del Cens de 1972. Això explica en part els baixos valors de la taula.

3.- DETERMINANTS DE LA MECANITZACIO

La mecanització es suposà lligada al tipus de conreu. D'altra banda tal volta es donen diferències de comportament entre comarques. Per aquest motiu es probaren dos models, l'un en el que les variables explicatives eren els grans conreus o grups de productes, més el cens de bestiar -semblantment al model segon explicatiu de l'ocupació agrícola-. En segon lloc, en un altre model, s'afegiren a aquestes variables d'altres auxiliars que permetessin detectar diferències entre comarques.

Per tal de ponderar les diferències entre comarques al marge pel pes de diferents municipis, aquestes variables auxiliars es multiplicaren per l'ocupació agrícola municipal. D'altra banda, la interpretació del coeficient de regressió corresponent aleshores era molt senzilla: es tractaria del valor de maquinària (per persona) de més o de menys en aquella comarca, no explicada pel tipus i respectives superfícies de conreu i tipus de bestiar.

Per tal de no allargar massa els comentaris, exposarem els resultats d'aquesta segona especificació, més complerta que la primera : En els dos cassos es tractava d'explicar el valor del cens de maquinària existents l'any 1976. Models semblants es varen provar per tractar d'explicar cada tipus de maquinària (tractors, motocultors, etc). De tota manera, ens ha semblat millor comentar solament la maquinària en conjunt i, en tot cas, deixar per una altra ocasió baixar a més detall.

Els resultats foren els següents(*):

(*) $R = 0,939$.

Valor de la maquinària(*)
(milers de pessetes)
Per hectàrea de conreu

Cereals i llegums de secà	16
Farratges de secà	26
Plantes ind., flors, horta secà	64 (.)
Pomera, presseguer, cirerer secà	29 (.)
Carrofer, ametller, avellaner secà	7 (.)
Olivera secà	8
Blat de moro regadiu	50
Farratges regadiu	51
Plantes ind., flors, horta regadiu	77
Cítrics, presseguer, pomera, perera reg.	36
Guaret regadiu	8 (.)

Per cap censat

Boví	9
Porcí	0,4

(.) Dades poc significatives. S'han inclòs per oferir alguna informació.

Excès (o déficit) de mecanització
comarcal per pagés (milers de ptes)
 (No s'indiquen les comarques amb valors
 no significatius al nivell 95%)

Alt Empordà	66
Baix Empordà	123
Carrotxa	80
Gironés	190
Selva	67
Alt Camp	173
Alt Penedés	278
Baix Penedés	147
Tarragonés	120
Baix Camp	168
Conca de Barberà	288
Priorat	102
Ribera	93

(*) No es donen els valors amb significació inferior al 95%.

37

Excés (o déficit) de mecanització ..
comarcal per pagés (milers de ptes)

Baix Ebre	68
Montsià	41
Terra Alta	237
Cerdanya	139
Osona	116
Anoia	152
Bages	193
Solsonés	206
Garrigues	42
Noguera	72
Segarra	268
Segrià	147
Alt Urgell	181
Pallars Jussà	140

Aquests valors s'han de pendre com primeres aproximacions, naturalment. D'altra banda, donada la correlació entre comarques i tipus de conreu es de sospitar certs problemes d'especificació. Així tal volta hauria estat molt millor procedir en dues etapes : primer ajustar un model tal com el primer dels descrits, que tracta d'explicar la mecanització en funció de les superfícies dels diferents conreus u el cens ramader per, en una segona etapa, tractar d'explicar els residuus del primer model per diferències comarcals de comportament. En aquest sentit, doncs, les xifres que s'exposen resultants dels càlculs realitzats referents a déficit o excés de mecanització comarcal per pagés s'han de pendre com xifres indicatives, no com valors totalment sòlids.

Les conclusions a que s'arriba són:

- Els conreus de regadiu exigeixen una mecanització per unitat de superfície bastant més forta que les de secà, tal com passava amb l'ocupació agrícola, són els productes d'horta els que exigeixen una major mecanització per unitat de superfície.

- Més sorprenents són les conclusions que es desprenen de l'excés o fèficit de mecanització comarcal per pagés. En efecte, i al marge de que es tracta tan sols de xifres indicatives, si recordem que el valor de la maquinària agrícola a Catalunya estava al voltant de les 250 mil pessetes per persona, la conclusió a que s'arriba és que en moltes comarques (Conca de Barberà, Alt Penedés, Segarra, Terra Alta, etc) el fet de la maquinària va estretament associat al fet de que hi hagi un pagés més que al fet d'una terra a conrear. En d'altres comarques això no és tan clar però en cert grau es dona a la gran majoria. Les explicacions deuen ésser complexes, desde l'individualisme o la imatge que els venedors de maquinària han creat entre la pagesia - el pagés a dalt del tractor, amo del món i rebossant felicitat- a la manca d'una bona política de cooperatives, etc. Si hom fa números el valor de l'aparent excés de maquinària a l'agricultura catalana és impressionant^(*). En bona part si no regis el present model "petita explotació" aquestes xifres serien, probablement molt diferents^(**).

(*) Això és coherent amb la xifra de 200 a 300 hores/any de funcionament dels tractors a Catalunya que, per diferents fonts, hem trobat, front a les mil o més que, diuen els tècnics, ha de funcionar normalment un tractor.

(**) El problema no sembla exclusiu de Catalunya sino que sembla ésser corrent a tot Europa Occidental (excés de maquinària). El fenomen sembla lligat al tamany de les explotacions -massa petit-. En contrast, als Estats Units, a on la superfície de conreu per pagés ve a ser del ordre de 10 a 20 vegades l'europea (més 90 hes/pagés) hi ha uns dos tractors per cada 100 hectàrees de conreu i 1,7 tractors per persona (el tenir més d'un tractor per explotació sembla explicat per exigències tècniques -diferents tipus de tractors per diferents feines). A Catalunya a cada pagés li toca solament 7,6 Hs de conreu, però hi ha més de 4 tractors per cada 100 Hes conreades -més del doble que als USA!- Més extrem és el cas d'Austria, la RFA o, el límit, Holanda, amb 2,6 Hes per pagés i 21 tractors per 100 Hes de conreu. Sembla doncs que el nombre de pagesos, el d'explotacions i el de tractors són variables molt interrelacionades al món capitalista desenvolupat (les dades del nombre de pagesos maneijades per fer aquest càlculs inclouen els dedicats al bestiar, per tal de disposar ràpidament de xifres indicatives).

4.- FUNCIONS DE PRODUCCIO DE L'AGRICULTURA CATALANA

A la literatura econòmica i específicament en economia agrícola el tema de les funcions de producció, és a dir, les que relacionen els factors productius i el volum de producte, és un dels que més ha sigut treballat. No cansarem ara al lector oferint-li un resum. D'altra banda, el que la literatura sobre el tema sigui abundant no justificaria un tractament exhaustiu del problema i molt menys un intent de validar o contradir determinades teories o hipòtesis de diferents autors, o intentar comprovar en el cas català si té raó l'un o l'altre o en té més l'un que l'altre.

Bàsicament ens hem limitat a especificar funcions molt senzilles : la funció lineal i la funció Cobb-Douglas sense restriccions (per exemple, la corrent d'imposar rendiments constants). Aquestes funcions s'han aplicat per tal d'explicar els valors de la producció agrària (agrícola més ramadera) dels diferents municipis, és a dir, el valor total o brut de la producció, i el valor afegit net (renda) de les diferents comarques.

Voldriem fer notar que el camp ha sigut tan sols encetat i que el territori és immens doncs queden encara molts aspectes a clarificar : formes funcionals de la relació, economies i deseconomies d'escala, paper dels inputs (depreciació de la maquinària, fitosanitaris, adobs, etc.), diferències intercomarcals, etc. De tota manera els resultats que hem pogut assolir en aquest primer pas són força interessants.

4.1.- VALOR (BRUT) DE LA PRODUCCIO AGRARIA (AGRICOLA MES RAMADERA)

En la relació lineal les variables (factors de producció, en la terminologia neoclàssica) emprades per explicar el valor de la producció agrària municipal han estat : el valor del stock de maquinària agrícola del municipi, l'ocupació agrària (mà d'obra); la superfície de conreu de cultius herbacis de secà, la dels herbacis de regadiu, la dels llenyosos de secà i la dels llenyosos de regadiu; així com el valor (en milers de pessetes) del cens ramader.

El stock de maquinària ha resultat una variable no rellevant, és a dir, la major o menor mecanització relativa dels municipis sembla jugar un paper no significatiu o bé el seu paper queda recollit per alguna altre de les variables (el valor de la maquinària té una forta relació amb la superfície dels diferents conreus (especialment amb els llenyosos de regadiu i amb els herbacis de regadiu, però també amb quasi totes les altres variables : cens ramader, mà d'obra, etc.). De tota manera, d'aquesta no significació dels coeficients de regressió de la maquinària s'en sembla despendre clarament que, en terme mig, el mecanitzar-se de més no incrementa la producció, Totes les altres variables resulten altament significatives. Els coeficients resultants indicatius de la l'aportació mitja (esperança matemàtica del coeficient) del factor sobre la producció bruta (productivitat) són els següents(*):

<u>Variable</u>	<u>Coefficient</u>
Mà d'obra	153 mil pessetes (any 1976 per persona ocupada)
Herbacis de secà	17,2 mil pessetes per hectàrea de conreu.
Herbacis de regadiu	101,7 mil pessetes per hectàrea de conreu
Llenyosos de secà	34,7 mil pessetes per hectàrea de conreu
Llenyosos de regadiu	122,1 mil pessetes per hectàrea de conreu
Ramaderia	1,776 pessetes per pesseta invertida en el stock de bestiar.

(*) (Veura fulla apart).

Evidentment això són les xifres mitjanes representatives de tots els municipis de Catalunya. Les diferències entre municipis poden ésser fortes.

D'aquests coeficients el primer que convé esmentar és el referent a la mà d'obra. Com es veu, segons els resultats obtinguts, la productivitat marginal de la mà d'obra a l'agricultura és relativament baixa, inferior fins i tot al salari mig en l'agricultura. Això, al nostre entendre, és una explicació bàsica del per què a Catalunya hi ha tan poca mà d'obra treballant a sou : en línies generals al pagés no li surt a compte llogar gent doncs, en general, la seva productivitat no arriba a cobrir el seu sou. Això no vol dir, naturalment, que qui tingui treballadors al seu càrrec hi perdi diners (el que en té, en principi, suposem que li surt a compte), sino que, donat en terme mig l'aportació marginal de la mà d'obra sobre el valor de la producció, aquesta és petita en relació als salaris.

Aquest resultat, que també sembla sorprenent a primer cop d'ull, és perfectament coherent amb el que ha passat en els últims anys. En efecte si, en termes generals, l'aportació marginal de la mà d'obra fos superior o molt superior al salari, els pagesos propietaris haurien contractat a més o a molts més treballadors, de forma que l'ocupació agrícola hauria augmentat sensiblement, cosa que no ha passat. Dit d'altra forma : la baixa productivitat marginal de la mà d'obra és segurament una de les causes fonamentals que expliquen la perdúia de pagesos.

Si examinem els coeficients o productivitat corresponents a les superfícies de conreu veurem que les xifres són bastant raonables en relació als preus de la terra. Per exemple, si capitalitzem al 10% els rendiments assenyalats obtenim uns valors de l'hectàrea de terra que, en línies generals, semblen admissibles com a preus de la terra agrícola a Catalunya:

(*) La funció ajustada resulta ésser:

$$V = - 9.568 - 0,042 MP + 152,839 L + 17,170 HS + 101,683 HR + 34.724 LLS + \\ (0,080) \quad (18,272) \quad (4,798) \quad (3,975) \quad (3,060) \\ + 122,097 LLR + 1,776 VR \\ (12,728) \quad (0,085).$$

Entre parèntesi els errors estandard. Observis doncs els elevats nivells de significació de totes les variables esmentades tret de la maquinària. D'altra part, donat el petit valor de l'ordenada -el seu valor no arriba al 10% del valor mig de la variable a explicar- a l'origen no sembla que es donin importants economies d'escala (major productivitat a major tamany de les variables explicatives) en les agricultures municipals, malgrat tot el valor negatiu d'aquesta variable indica que la productivitat mitja és lleugerament inferior a la marginal i que, per tant, sembla que es donen unes certes economies d'escala.

V = Valor de la producció agrària, en milers de pessetes; MP = valor de la maquinària agrícola, milers de pessetes; HS = Hectàrees de conreu herbacis de secà; HR = hectàrees de conreu herbacis de regadiu; LLS = Hectàrees de conreus llenyosos de secà; LLR = hectàrees de conreus llenyosos de regadiu; VR = valor del cens ramader, milers de pessetes.

El coeficient de correlació múltiple és igual a 0,9528. El coeficient Durbin-Watson és igual a 1,976 (pràcticament 2). No hi ha doncs evidència d'autocorrelació dels errors. En aquest sentit, donat que s'està tractant d'un model espacial i que els municipis s'han introduït per ordre alfabètic i ordenats per províncies, no sembla que existeixin diferències significatives per províncies en relació a la funció de producció trobada. Malgrat tot, observant els residus hom comprova fortes diferències (residus sistemàticament positius o negatius) per agrupacions geogràfiques inferiors. Queda doncs, aparentment, un tema per estudiar: les diferències comarcals de productivitat dels factors de producció -de tota manera, donat la forta agregació dels conreus usada en aquest model ens fa pensar que en molt bona part aquestes diferències de productivitat entre comarques desapareixerien al desagregar més les superfícies de conreu-.

<u>Tipus de conreu</u>	<u>Aportació anual (1976) capitalitzada al 10%</u>
Herbàcis de secà	172 mil pessetes/hectàrea
Herbàcis de regadiu	1.017 mil pessetes/hectàrea
Llenyosos de secà	347 mil pessetes/hectàrea
Llenyosos de regadiu	1.221 mil pessetes/hectàrea

En la mesura que això sigui així, no és cert que la terra vagi cara (*). La terra té un preu en correspondència amb la seva productivitat. D'altra banda no semblen observar-se, en general, diferències notables (desequilibris) en aquesta valoració entre el tipus de conreu. Aquesta és, al nostre entendre, una de les conclusions més interessants de cara a una política agrària.

També es pot observar la coherència entre els resultats trobats i el comportament de l'ocupació agrícola a Catalunya en els últims anys. En efecte, el relativament baix valor de la productivitat marginal de la mà d'obra, donat l'estat actual de la tècnica i la mecanització, és perfectament coherent (explica en molt bona part ens atrevirem a dir) la pèrdua de població agrícola a Catalunya, pèrdua de població estimulada naturalment en el cas d'explotacions petites per les que la productivitat de la terra es insuficient per permetre una renda prou important al propietari.

En un altre aspecte, les conclusions esmentades deuen explicar en molt bona part d'altres questions, aparentment més profundes, de l'agricultura catalana : els sistemes de tinença, molt en particular, la no penetració (o l'escassa penetració) del capital financer en l'agricultura del Principat. En efecte, donat el preu de la terra (coherent amb la seva productivitat), la productivitat del treball i el nivell de salaris agraris -molt lligats a l'evolució dels salaris industrials i dels serveis-, donada la proximitat física dels sectors i la relativament abundant oferta de llocs de treball no agrícoles en els últims

---

(*)(Veure pàgina següent).

(*) S'ens podria fer el retret de que en capitalitzar els valors bruts de la productivitat (abans de descomptar el cost dels altres inputs : adobs, fitosanitaris, etc.) no operem correctament. De tota manera, donat que, com s'ha vist en un altre lloc, el valor afegit net (renda) agrícola vé a ésser un 73% del valor de la producció, si operessim amb valors (de les productivitats dels diferents conreus) nets i capitalitzessim al 12,5%, xifra bastant correcta en aquestos moments de elevats tipus d'interés i inflació, les conclusions del texte es mantindrien.

També voldriem dir que, donades les "imperfeccions" en el mercat de la terra, el que el seu preu sigui coherent amb la productivitat trobada en el model que es comenta no s'ha de interpretar com una relació de causalitat. Al contrari, creiem que el preu de la terra pot allunyar-se, dins d'un determinat entorn, del valor (capitalitzat) de la productivitat. Així doncs si el preu de la terra fos encara més alt, l'èxode rural hauria estat més fort. Contrariament, si el preu de la terra baixés, l'emigració de l'agricultura cap a altres sectors (en certa manera, del camp a la ciutat) es relantiria. Si baixés suficientment el preu de la terra es donarien les condicions necessàries perquè es produís un canvi substancial en el règim de propietat (basat actualment sentzillament en el sistema d'herència), amb l'entrada de capital financer i, molt possiblement, seguit de profundes transformacions tècniques i comercials.

Finalment, i per tal d'exposar a totes les crítiques els resultats, es podria dir que raonablement d'altres factors intervenen en la funció de producció de l'agricultura catalana, per exemple : els adobs, els fitosanitaris i els combustibles. Factors que no hem inclòs en el model doncs no disposavem de les dades per municipi. D'altra banda es pot sospitar que entre aquests factors no inclosos i alguns dels inclosos es dona una certa relació, per exemple, entre els llenyosos de regadiu o el cens ramader i els fitosanitaris. Això implica doncs una certa colinealitat entre les variables explicatives incloses i les excloses de forma que els coeficients de regressió donats més amunt seràn esbiaixats al incloure els efectes de les variables omitides. De tota manera, sospitem que els veritables valors dels paràmetres de regressió no s'allunyen massa dels trobats abans i que en incloure tots els valors de producció, la suma dels coeficients tampoc s'allunyaria de la unitat.

anys o dècades (no parlem ara de la conjuntura actual), al capital financer no li surt a compte la compra de terres als preus de mercat i el llogar després treballadors. D'altra banda, com es suggeria en una nota anterior, no semblen existir fortes economies d'escala en l'agricultura catalana, de forma que el capital financer no pot compensar a base de conrear terres de gran tamany la diferència entre la productivitat del treball i els salaris.

D'altra banda, els resultats són perfectament coherents amb els sistemes de tenença vigents : petita propietat com a sistema dominant i terres en lloguer i parceria també en explotacions generalment petites : el petit pagés no compara el salari potencial en un altre sector i la productivitat marginal del seu treball (cosa que desconeix, evidentment) sino la renda generada explotant les seves terres (renda de la terra i renda del treball) i les que obtindria canviant de sector. Això vol dir que, excepte per les explotacions molt petites, li surt a compte seguir fent de pagés. A més, la terra és un valor real que es va revaloritzant a mesura que passa el temps i es presenten èpoques de inflació. En definitiva, en les presents circumstàncies el sistema vigent a Catalunya (explotacions directes, petits pagesos) és perfectament lògic des d'aquest punt de vista. Més endavant tornarem sobre aquestes qüestions.

D'acord amb els resultats obtinguts, l'aportació de la producció agrària es podria establir aproximadament com segueix :

	<u>Participació en la producció (bruta) agrària</u> (%)
Mà d'obra	17,4
Herbació secà	5,4
Herbació regadiu	17,9
Llenyosos secà	10,4
Llenyosos regadiu	6,8
Ramaderia	42,1
TOTAL	100%

(Dades trobades aplicant la funció ajustada als valor de les variables a Catalunya).

4.2.- LA FUNCIO COB-DOUGLAS

L'ajust d'una funció Cob-Douglas sense restriccions a les dades corresponents als municipis de Catalunya s'ha resolt a través de la transformació doble logarítmica de la corresponent funció exponencial. Els resultat trobats^(*), a pesar dels elevats nivells de significació, donen a entendre que el model globalment és de qualitat bastant inferior al anterior. De tota manera sembla útil exposar-lo doncs ajuda a arribar a algunes conclusions u observacions:

En primer lloc, la suma dels exponents de la funció Cob-Douglas és aproximadament igual a la unitat (1,026), aquest valor, trobat sense establir restriccions prèvies als paràmetres, dona a entendre que efectivament no es donen economies d'escala (entre municipis) en l'agricultura catalana o que, en tot cas, són molt petites.

Les elasticitats de la producció en relació a cada un dels factors són :

$$\begin{aligned} (*) \ln V = & 4,6214 + 0,09028 \ln.MP + 0,30153 \ln.L + 0,06328 \ln Hs + \\ & (0,01401) \quad (0,02814) \quad (0,01153) \\ & + 0,06457 \ln.ILS + 0,05414 \ln HR + 0,10903 \ln LR \\ & (0,00844) \quad (0,01229) \quad (0,01340) \\ & + 0,34538 \ln.VR \\ & (0,01685) \end{aligned}$$

Entre parèntesi els errors estandard. Els símbols de les variables són els mateixos que al model anterior

$$R = 0,8594$$

$$D.W = 1,947$$

(Per la representació gràfica dels residuus no sembla que es dongui heteroscedasticitat).

% de variació del valor de la producció agrària bruta al variar un 1% el corresponent factor

	<u>%</u>
Valor de la maquinària	0,090
Ocupació	0,301
Superfície d'herbavis de secà	0,063
Superfície d'herbavis de regadiu	0,064
Superfície llenyosos de secà	0,054
Superfície llenyosos de regadiu	0,109
Valor del cens ramader	0,345

Dit d'altra manera:

- un increment (decrement) de una pesseta en el valor del parc de la maquinària agrícola dona lloc a un increment (decrement) de 28 cèntims en el valor brut de la producció agrària,
- l'ocupació de una persona de més (de menys) dona lloc a un creixement (disminució) en el valor de la producció bruta agrària de 241 mil pessetes,
- un increment (decrement) en una hectàrea de conreu dona lloc a un increment (decrement) en el valor brut de la producció agrària de:

Herbavis de secà	15 mil pessetes
Herbavis de regadiu	31 " "
Llenyosos de secà	21 " "
Llenyosos de regadiu	187 " "

- un increment (decrement) en el valor del cens ramader de una pesseta dona lloc a un increment (decrement) de 1,3 pessetes en el valor brut de la producció agrària.

Com es pot veure aquest model teòricament, tal volta més interessant que l'anterior que era lineal, bé que amb menys capacitat explicativa global, com hem dit, dona lloc a una valoració similar en general però lleugerament diferent en alguns casos.

- En primer lloc, la maquinària resulta tenir una productivitat positiva amb coeficient de regressió significatiu. De tota manera, una productivitat de 28 cèntims per pesseta invertida sembla un valor molt baix. En efecte, donat que els 28 cèntims són de valor brut de la producció, la productivitat en termes de valor afegit net o renda és pràcticament nula, doncs d'aquests 28 cèntims uns 10 o més s'en van en amortització i uns 11 ò 12 cèntims en altres despeses de maquinària (combustible, entreteniment, etc.) -vegi's el capítol corresponent a l'estimació de la renda-. En definitiva, doncs, la productivitat marginal neta resultaria ésser d'uns 8 cèntims per pesseta, xifra no despreciable però relativament petita donats els valor actuals de tipus d'interés (del deu o més per cent). De tota manera, pot treure's la conclusió de que no s'ha d'invertir en maquinària en un cas concret o en cap cas, vol dir simplement que en terme mig l'agricultura catalana disposa de maquinària en excés, afirmació que molts d'altres també fan i que els resultats anteriors semblen confirmar.

- L'aportació de la mà d'obra no resulta, en aquest model, tan baixa com en el model lineal. Una productivitat de 241 mil pessetes per persona resulta una xifra molt més pròxima al salari nominal que la xifra anterior de 153 mil pessetes anuals. En la mesura que la xifra que s'acaba d'exposar (241) sigui la correcta, això significaria que l'emigració rural s'està acabant si els salaris continuant estant al nivell actual (parlem

per l'any 1976) (*). De tota manera, donat que els salaris nets dels altres sectors a Catalunya es situen (l'any 1976) cap a les 400 mil pessetes ó més, molts pagesos, especialment els assalariats i els petits propietaris, seguiran tenint ganes de canviar.

(*) Podria ser interessant indicar, a partir dels resultats obtinguts en el present model, quin és el volum de mà d'obra que resulta en excès en l'agricultura catalana, entenent excès en un sentit purament tècnic neoclàssic i no polític o sociològic (el punt d'equilibri en el que no hi ha ni dèficit ni excès es produïria, en aquest sentit neoclàssic, quan el salari brut fos igual a la productivitat marginal del treball):

Salari anual per treballador agrícola (cost salarial total)   Excès de mà d'obra agrícola a Catalunya en relació a la de 1976

	<u>%</u>
250	5
300	27
350	41
400	52
450	59

Aquestes xifres -purament indicatives- fan pensar que si no es donen canvis importants en la relació de preus agrícoles/ preus no agrícoles (per exemple : a conseqüència de l'entrada al Mercat Comú), els salaris agrícoles, els salaris agrícoles segueixen en el futur augmentant en termes reals -estirats per augments en els salaris reals industrials i del sector terciari-, i no es produeixen canvis tecnològics importants, la pèrdua de població agrícola a Catalunya seguirà a bon ritme (un cop es superi la present crisi econòmica i existeixin ofertes de treball en d'altres sectors).

Les xifres anteriors s'obtenen a partir de la funció trobada:

$$V = A.L.^{0,3015} \cdot MP.^{0,0903} \cdot Hs.^{0,0633} \cdot Hr.^{0,0514} \cdot LLs.^{0,0646} \cdot$$

$$LLr.^{0,1090} \cdot VR.^{0,3454}$$

A on A és l'antilogaritme de 4,82139 i les altres variables són les indicades a la nota (*) de la pàgina .

D'aquí s'en deriva que: $\frac{\Delta V}{V} / \frac{\Delta L}{L} \approx 0,3015$ (elasticitat constant)

Substituint V de la fórmula anterior per la primera funció, deixant fixes les demés variables, i despejant L s'obté:

$$L = \text{antilog.} \left(\frac{8,9265 - \log \Delta V}{0,6985} \right)$$

per a un valor de $\Delta L = 1$, és a dir, quan s'ocupa a una persona de més.

Substituint en aquesta fórmula ΔV pels valors 250 mil pessetes, 300 mil pessetes, etc., s'obtenen els valors de L d'equilibri (volum de mà d'obra agrícola a la que li corresponent tal productivitat). Comparant aquest valor amb el montant actual (1967) de mà d'obra agrícola s'estima l'excès potencial o "tècnic" de mà d'obra per a diferents nivells de sous alternatius.

Convé recordar que els increments o decrements del valor de la producció (ΔV) quan romanen fixes els altres factors (terra de conreu, maquinària, cens ramader) inclosos en la funció no poden considerar-se estrictament variacions del producte net, que és el que implícitament suposa el mètode emprat per calcular els valors L d'equilibri i, per tant, els excedents potencials de mà d'obra. Concretament, de ΔV s'en haurien de deuir les despeses de factors no inclosos en la fórmula (adobs, fitosanitaris, pinsos pel bestiar, etc.) en la mesura que no depenguin linealment dels factors inclosos (superfície de conreu, mà d'obra, maquinària, cens ramader). De tota manera, les despeses en aquells factors no inclosos no depenents (linealment) dels inclosos deuen ésser bastant petits. Per això, en usar ΔV i no estrictament el producte net, els resultats que s'obtenen presenten un cert biaix, probablement petit; els vertaders valors de la mà d'obra en excès en les diverses hipòtesis deuen, doncs, estar lleugerament per sobre dels indicats per sector. D'altra banda, a igualtat de les demés circumstàncies (relació de preus, tecnologia agrícola, etc.), si els salaris agrícoles s'eleven sota la influència dels majors salaris industrials, la productivitat marginal del treball seria insuficient, als ulls dels empresaris agrícoles, com per seguir ocupant la mateixa mà d'obra (vegi's nota anterior).

5.- PRODUCCIO BRUTA PER PERSONA OCUPADA

En aquest model s'intentà comprovar fins a quin punt la producció per pagés podia ésser explicada per algunes variables fonamentals: maquinària per pagés, superfície de conreu de secà per pagés, superfície de conreu de regadiu per pagés i valor del cens ramader per pagés i, al mateix temps, veura fins a quin punt es donen diferències significatives entre comarques. Bé que el pes de les explotacions directes pels propietaris en relació al total no semblava una variable massa significativa, finalment fou també inclosa.

Els resultats mostren una capacitat explicativa del model més aviat baixa, al menys en comparació al que s'esperava, sobre tot si es té en compte que el nombre de variables explicatives era bastant elevat. Els resultats de l'ajust^(*) mostren que:

- les variables més significatives són, per aquest ordre : el valor del cens ramader, la superfície de secà i la de regadiu. Contràriament, el valor de la maquinària i el pes de la propietat juguen un paper molt secundari, és més:

- la maquinària per pagés, un cop es tenen en compte les variables (superfícies d'explotació per pagés, cens ramader per pagés, diferències intercomarcals, etc.) mostra un coeficient negatiu petit, però significatiu. L'explicació d'aquest resultat pot ésser polèmica. Evidentment, si es millorés el model augmentant la seva capacitat explicativa podria molt bé ser que impliqués el canvi de signe

---

$$(*)R = 0,8216; \text{ la funció trobada fou : } \frac{V}{L} = 736,8 - 0,23 \frac{MP}{L} + 29,1 \frac{Ss}{L} +$$
$$+ 92,8 \frac{Sr}{L} + 1,64 \frac{VR}{L} + 79,3 \frac{Hp}{Ht} + \text{diferències intercomarcals;}$$

(7,2)   (0,07)   (41,6)

V=valor producció/milers ptes; L=nombre de pagesos; MP=valor cens maquinària/milers ptes; Ss=hectàrees secà; Sr= Hectàrees regadiu; VR=valor del cens ramader/milers ptes; Hp-Sup. propietat; H=super.

d'aquest coeficient, és a dir, no estém absolutament segurs d'aquest signe negatiu (i molt menys del seu valor exacte). Malgrat tot, l'elevada significació ens fa pensar que efectivament si el coeficient no és negatiu en tot cas deu ésser molt petit. Si fos negatiu podria venir explicat per l'excés de maquinària, associada, quan es dona, a un excés de pagesos (recordi's l'elevada correlació entre maquinària i nombre de pagesos), excés de pagesos que comporta una relativament baixa producció per cap, donat el paper preponderant en l'agricultura catalana, com hem vist, de l'element físic: superfícies de conreu, caps de bestiar,

- els signes dels coeficients corresponents a la relació superfície de secà per pagés i superfície de regadiu per pagés són completament lògics: com més terra corresponent per pagés major és la producció per pagés. D'altra banda és lògic que el coeficient de la superfície de regadiu sigui sensiblement superior al de secà. En definitiva la producció bruta per pagés tendeix a elevar-se en 29 mil pessetes per cada hectàrea que conrea en secà i en 93 mil pessetes de les que conrea en regadiu. Aquestes dues xifres són, en certa manera, una espècie de productivitat marginal de la terra quan es manté fixe el nombre de pagesos. Són xifres coherents amb les trobades abans com productivitat dels diferents tipus generals de terres (en aquest model no s'ha separat la superfície de llenyosos de la d'herbacis), lògicament el valor de la producció per pagés creix amb el sotck ramader per pagés semblantment al que acabem de veure pel cas de les superfícies. En aquest cas, per cada pesseta de més (en ramaderia) per pagés el valor de la producció bruta és de 1,64 pessetes més,

- el coeficient de regressió corresponent al pes de la superfície explotada en propietat és bastant menys significatiu que els anteriors. El coeficient de regressió és positiu, el que sembla indicar que com

més elevada és la proporció de terres conreades directament pel propietari més alta és la producció per persona. Malgrat tot, aquesta diferència, a més de menys significativa, és bastant petita, doncs, pel valor que prend el coeficient, en el supòsit de que tota la terra s'explotés directament la producció per pagés seria de 79 mil pessetes més (a l'any) en relació al cas que s'explotés tota en un altre règim de tinença.

D'altra banda, les diferències de producció bruta per pagés, un cop tingudes en compte les altres variables esmentades i en relació a la comarca del Baix Llobregat que s'agafà per punt de comparació, resultà la següent (es donaran tan sols els coeficients significatius, és a dir, els d'aquelles comarques que de forma significativa estan per sobre o per sota, en valor de la producció bruta per persona ocupada, del Baix Llobregat):

Diferències en la producció bruta agrària
per persona ocupada respecte del B. Llobregat

(milers de pessetes)

Barcelonés	- 656
Maresme	- 361
Vallés Occidental	- 511
Vallés Oriental	- 605
Alt Empordà	- 760
Baix Empordà	- 717
Garrotxa	- 737
Gironés	- 711
Selva	- 795
Alt Camp	- 399
Alt Penedés	- 332
Baix Penedés	- 642
Garraf	- 510
Tarragonés	- 294
Baix Camp	- 371
Priorat	- 647
Ribera	- 617
Baix Ebre	- 756
Montsià	- 560
Terra Alta	- 767
Cerdanya	- 1.004
Osona	- 736
Ripollés	- 1.110

Anoia	- 475
Bages	- 560
Bergadà	- 956
Solsonés	- 599
Garrigues	- 561
Noguera	- 642
Segarra	- 219
Segrià	- 471
Urgell	- 649
Pallars Jussà	- 960
Pallars Sobirà	-1.068
Vall d'Aran	-1.118
Alt Urgell	- 862

Els valor d'aquesta taula no es poden agafar estrictament com diferències de productivitat per pagés, doncs l'estructura del model, que tan sols diferencia entre terres de secà i de regadiu, però res més, obliga a figurar com característica comarcal totes aquelles altres diferències entre comarques no recollides per les variables incloses, per exemple, les diferències en el valor de la producció per persona ocupada que es deuen als diferents tipus de conreu dintre del secà i dintre del regadiu (és a dir, en el model s'han posat en el mateix sac les hortalisses i els cereals, l'olivera i la vinya i els presseguers). Per tant, aquestes aparentment grans diferències de producció per persona atribuïbles al fet comarcal i en relació al Baix Llobregat no són realment així.

De tota manera les diferències són tan acusades en alguns cassos que efectivament semblen respondre a veritables diferències de productivitat per pagés, com sembla ésser en el cas de les comarques pirenaïques (Vall d'Aran, Pallars Jussà, Pallars Sobirà, Alt Urgell, Bergadà, Ripollés, Cerdanya). Heus ací, per grans grups, com semblen agrupar-se les comarques en relació a la major o menor productivitat per pagés:

Més de 900 mil pessetes per pagés

Ripollés	1.110
Vall d'Aran	1.108
Pallars Sobirà	1.068
Cerdanya	1.004
Pallars Jussà	960
Bergadà	956

Entre 700 i 900 mil pessetes per pagés

Alt Urgell	862
La Selva	795
Terra Alta	767
Alt Empordà	760
Baix Ebre	756
Garrotxa	737
Osona	736
Baix Empordà	717
Gironés	711

Entre 500 i 600 mil pessetes per pagés

Barcelonés	656
Urgell	649
Priorat	647
Noguera	642
Alt Penedés	642
Ribera	617
Vallés Oriental	605
Solsonés	599
Garrigues	561
Montsià	560
Bages	560
Vallés Occidental	511
Garraf	510

Menys de 500 mil pessetes per pagés

Anoia	475
Segrià	471
Alt Camp	399
Baix Camp	371
Maresme	361
Alt Penedés	332
Tarragonés	294
Segrià	219
Conca de Barberà	0
Baix Llobregat	0

(Es recorda el caràcter d'indicador -no qualificador- de les xifres anteriors per les raons ja assenyalades).

6.- L'EMIGRACIO AGRICOLA

Per tractar d'explicar la pèrdua de població activa a l'agricultura catalana entre 1970 i 1975 s'especificaren quatre possibles models explicatius, dos referents al nombre de pagesos que deixaren (o, excepcionalment, ingressaren) a l'agricultura entre els dos anys esmentats i dos que tracten d'explicar el percentatge de pèrdua de població activa agrícola en els municipis de Catalunya.

6.1.- PAPER DELS CONREUS I DEL BESTIAR

El primer dels quatre models proposa explicar el moviment de població agrícola (ocupació) sentzillament a partir de les dades referents als grans grups de conreus i tipus de bestiar (cens) i que ja s'han emprat varies vegades en aquest estudi. Els resultats que s'obtingueren mostren que la capacitat explicativa d'aquestes variables físiques és bastant elevada^(*).

Heus ací els resultats principals:

Disminució del nombre de pagesos
entre 1970 i 1975(**)

a) Per hectàrea de conreu en 1976

Ferratges de secà	0,038
Pomera, presseguer, cirerer secà	0,086
Vinya secà	0,027
Olivera secà	0,013
Blat de moro regadiu	0,022
Flors, cultius indust. regadiu	0,142
Fruiters moderns regadiu	0,080
Vinya regadiu	0,240
Guaret secà	0,011
Prats naturals secà i pastures	0,002
Mont per a fusta	0,002
Guaret regadiu	0,090

(*) $R = 0,8223$

(**) No s'indiquen els coeficients no significatius.

b) Per cap de bestiar censat

Boví	0,012
Cabré	0,046
Ous	0,00012

Aquests coeficients representent, en certa manera, la "capacitat de mà d'obra" dels diferents conreus.

Abans de comentar aquestes xifres voldriem assenyalar que els coeficients de certs conreus resultan ser negatius, bé que molt poc significatius, donant a entendre que certs cultius poden haver atret mà d'obra : plantes industrials, flors i hortalisses de secà, lleguminoses de regadiu, fruiters moderns de regadiu, els prats naturals de regadiu i l'oví.

La interpretació d'aquestes xifres -ens referim ja a les del quadre anterior- s'ha de fer no tant en termes absoluts (per cada mil hectàrees de farratges de secà han deixat la terra 38 pagesos, per cada 1.000 hectàrees de fruiters moderns de secà s'en han anat 86 pagesos, etc.), sino més aviat en termes relatius, en funció de les exigències de mà d'obra dels diferents conreus. Així, tenint en compte les xifres d'ocupació per unitat de superfície que es trobaren quand intentarem explicar l'ocupació en funció dels conreus al 1976 i les que ara s'acaba d'exposar, podriem establir les xifres dels quadre següent:

	Requeriments de mà d'obra per hectàrea		Disminució	
	en 1970	en 1976	Per Ha	En %
Farratges secà	0,192	0,154	0,038	19,7
Fruïters moderns secà	0,360	0,274	0,086	23,8
Vinya secà	0,090	0,063	0,027	30
Olivera secà	0,053	0,040	0,013	24,5
Blat de moro regadiu	0,105	0,083	0,022	20,9
Hort. flors, altres reg.	0,843	0,701	0,142	16,8
Fruïters moderns regad.	0,232	0,152	0,080	34,4
Guaret regadiu	0,323	0,233	0,090	27,8

		<u>Per cap censat</u>		
Boví	0,072	0,060	0,012	16,6
Ous	0,00082	0,0007	0,00012	14,6

Com es pot observar, les disminucions han estat fortes en tots els cassos coneguts (amb dades significatives), bé que s'hagin pogut donar diferències sensibles entre conreus i tipus de bestiar.

Si hom examina aquesta taula pot observar que pels conreus en els que les xifres trobades eren significatives (pels demés poden o no ser certs els comentaris que segueixen, la manca de significació dels coeficients no permet d'arribar a cap conclusió pels altres cassos), la disminució de mà d'obra és general. Aquesta disminució tant pot ser interpretada com "expulsió per manca de rendabilitat", com pels canvis tecnològics u organitzatius que han permés increments de la productivitat, com simples substitucions de mà d'obra per altres factors (maquinària sobre tot). Es a dir, el model ens permet detectar de quíns conreus s'en ha anat la pagesia, però no les causes. De tota manera, les causes deuen estar formades, sobre tot, per una barreja dels tres factors que s'acaben de mencionar.

Els canvis més grans sembla que s'han produït en els fruiters moderns a on els increments de productivitat sembla que han estat forts en aquests anys i en la vinya de secà, en aquest cas segurament degut al baix rendiment econòmic de les vinyes.

6.2.- PAPER D'ALTRES VARIABLES MACROECONOMIQUES

Com s'ha dit, també s'intentà explicar la pèrdua de població agrícola no tant en funció de les dades físiques indicatives de requeriments de mà d'obra (superfícies de conreu, cens ramader), sino en funció del valor de la producció bruta de l'agricultura de cada municipi, el grau de mecanització, la variació de població activa en el municipi, el pes de la ocupació no agrícola i el paper de la població agrícola. En principi hom podria sospitar, en efecte, que : a major valor de la producció agrícola, menor pèrdua de mà d'obra agrícola; a major mecanització, més disminució de població activa agrícola; a major població activa no agrícola (indicador de l'oferta potencial de llocs de treball no agrícoles) major pèrdua de població agrícola; a major creixement de la població activa; major pèrdua de població activa agrícola (més oportunitats de trobar empleo no agrícola), i, a major població agrícola l'any 1970 major potencial emigratori del camp.

Els resultats del model en part confirmen les raons esmentades però en part no, com veurem. Heus ací els resultats que s'obtingueren^(*):

Pèrdua de població activa agrària entre 1970 i 1975

Per milió de pessetes de maquinària	0,26 persones
Per persona activa no agrícola en 1970	- 0,0018 "
Per actius incrementats (70-75)	- 0,011 "
Per actius agrícoles en 1970	0,230 "

La capacitat explicativa d'aquest model tot i que usa molt poques variables, és lleugerament superior a la del model anterior.

D'altra banda, el valor de la producció bruta no resulta una variable rellevant (el coeficient era efectivament negatiu però pràcticament zero i, a més, no significatiu). En certa manera podríem dir que els

---

(*) $R= 0,8667$.

pagesos no han fugit de les zones més pobres, sino que ho han fet generalment per altres raons.

La maquinària juga un paper clar i en el sentit que hom preveia : per cada milió de pessetes en maquinària (valor del stock de maquinària a preus de 1976) han deixat el camp 0,26 pagesos, és a dir : cada pagés que ha deixat la terra ha requerit un stock de maquinària de 3,85 milions de pessetes. En definitiva, la maquinària juga un paper relativament limitat com agent actiu "expulsor" de mà d'obra (la relació marginal és massa elevada). D'altra banda, la variable més significativa i, a la vegada amb un coeficient molt elevat, és el corresponent a la població activa agrícola existent en 1970. El coeficient 0,23 vol dir sentzillament que arreu s'ha tendit a perdre per l'agricultura i en cinc anys un 23% de la població ocupada en el sector en 1970.

Les altres variables, població activa no agrícola en 1970 i increment de població activa en el municipi entre 1970 i 1975, juguen un paper diferent de l'esperat, els coeficients són negatius, el que vol dir que com majors són els valors d'aquestes variables en un municipi menor és la pèrdua de població agrícola del municipi. Aquestes conclusions juntament amb les anteriors ens permeten suggerir que: La pèrdua de població agrícola es deu a causes generals (diferència de renda amb els altres sectors). Per això cal que els altres sectors ofereixin llocs de treball, llocs als que van aquells pagesos que deixen la terra (el 23% en cinc anys). De tota manera aquesta pèrdua de població activa agrària ha significat en la pràctica el canviar de lloc de residència; en efecte, el paper de l'ocupació no agrícola en els propis municipis és, pel que sembla, molt secundari : per cada 10.000 actius no agrícoles existents en 1970 l'ocupació agrícola s'ha incrementat en 18 persones; per cada 1.000 llocs de treball no agrícoles creats en el municipi en els cinc anys esmentats l'ocupació

agrícola s'ha incrementat en 11 persones. Dit encara d'altra forma: en els municipis de Catalunya l'ocupació marginal en l'agricultura és del 1,1%. O bé, dit per passiva, en els municipis en els que l'ocupació total ha augmentat (industrialització, turisme, etc) la pèrdua de població agrícola s'ha ralentit; en els municipis en els que no s'ha incrementat l'ocupació sino que, al contrari, ha disminuït la població, la població agrícola ha disminuït encara més ràpidament. L'agricultura depent, en part, de la demanda local d'aliments (per cada 100 nous llocs de treball s'en requereixen 1,1 d'agrícoles en el propi municipi).

Si el fenomen s'estudies a nivell de comarca i no de municipi segurament es veuria més clar el paper que pot jugar l'oferta de llocs de treball no agrícoles sobre la migració, doncs dintre d'una mateixa comarca en molts cassos no cal el canvi de residència al canviar de sector.

6.3.- PERDUA PERCENTUAL DE POBLACIO ACTIVA AGRICOLA EN EL QUINQUENI

En un primer model aquest percentatge s'intentà explicar en funció de la producció bruta per persona, el valor de la maquinària per persona, el pes de la propietat, la població activa per explotació, així com el paper possiblement diferent de cada comarca. La primera variable s'introduïí perquè, a pesar del paper aparentment nul, segons es desprenia del model comentat anteriorment, que el valor de la producció juga sobre l'emigració agrícola, semblava coherent probar, un cop més, el paper de la productivitat per persona sobre la pèrdua de població agrícola; la segona, el valor de la maquinària per persona, suggeria una explicació ex-post; la propietat en relació a la superfície total podria suggerir que s'en van abans els jornalers que els (petits) propietaris; la població activa per explotació -bé que el nombre d'explotacions era de 144.189 a l'any 1972- podria ajudar a esbrinar si eren les grans explotacions o les petites les que més "expulsaven" mà d'obra. El tractar de trobar diferències intercomarcals responia a observacions de sentit comú.

Donat que es tractava d'explicar una relació i no una magnitud absoluta, era de preveure una capacitat explicativa del model inferior a la dels anteriors, com així fou (*). Malgrat tot, alguns dels coeficients de regressió són significatius i força interessants:

- Per cada 100 mil pessetes d'augment en la producció bruta per persona la pèrdua de població s'incrementa un 1,1%,
- per cada 100 mil pessetes de més de maquinària per pagés la pèrdua de població activa agrària augmenta un 3,9%,
- el pes de la propietat no juga un paper significatiu (el coeficient és, malgrat tot, positiu : a més pes de la propietat més pèrdua de

població; sembla, doncs, que el petit propietari és el que més sovint deixa la terra (bé que el tema no queda massa clar),

- com més pagesos per explotació menys pèrdua de població agrària. Per cada pagès per explotació l'emigració agrària disminueix un 10,5%. Es referma doncs el paper del tamany de les explotacions sobre l'ocupació : les petites tendeixen a expulsar pagesos i les grans a retenir-los o a ralentir l'expulsió.

Pel que fa referència a la tendència a abandonar més o menys la terra per part dels pagesos entre diverses comarques, les diferències respecte del Baix Llobregat que s'agafà com punt de referència^(*) resultaren en tots els cassos, llevat de l'Anoia, no significatives.

(*) El problema es resolgué per mitjà de dummies que prenen el valor 1 si el municipi pertanyia a la comarca i el valor 0 en el cas contrari. Per exigències de mètode una comarca -en aquest cas el Baix Llobregat- s'ha de pendre com punt de referència.

6.4.- EL PAPER DE LA POBLACIÓ TOTAL I L'ACTIVA AGRÀRIA

Finalment es tractà de trobar el percentatge de pèrdua de població activa agrària a partir d'un model lleugerament diferent : la variable a explicar era la pèrdua de població activa entre 1970 i 1976 (desdes de les Agències d'Extensió Agrària). Les variables explicatives eren les mateixes del model anterior més l'evolució de la població total activa entre 1970 i 1975, en percentatge, i el pes de la població activa agrària sobre la total el 1970.

Dels resultats s'en desprén que la capacitat explicativa del model és baixa, bé que lleugerament per sobre de l'anterior. D'altra banda:

- El valor de la producció per persona és una variable no significativa. A més el paper d'aquesta variable és molt inferior al que resultava abans (100 mil pessetes de producció per pagés sols augmenta l'emigració en un 3 per mil),
- la maquinària tampoc resulta ser una variable significativa. D'altra banda, juga un paper petit i negatiu : sembla que a més maquinària per persona, menys pèrdua d'ocupació agrícola,
- el pes de la terra explotada en propietat respecte la total conreada juga també un paper no significatiu. Malgrat tot, el coeficient és positiu, sembla doncs coherent amb l'hipòtesi del paper actiu sobre l'emigració dels petits propietaris,
- el nombre de pagesos per explotació és una variable no significativa. Malgrat tot, el coeficient és negatiu, bé que molt més petit que en el model anterior (un 2% a on es parlava d'un 10,5%),
- Les dues variables afegides resultaren d'un elevat nivell de significació : com més elevat és el pes de la població activa agrícola sobre

la total en 1970 major és el percentatge d'emigració agrícola. Per cada 1% de població activa agrícola sobre la total, la pèrdua de població agrària ha sigut un 0,38% inferior. D'altra banda, com més ha crescut la població activa total entre 1970 i 1975 més forta ha estat la intensitat migratoria : per cada 1% del creixement de la població activa en el quinqueni, la pèrdua de població activa ha estat un 0,31% superior.

Aquests dos últims resultats convé comentar-los doncs si bé l'últim es coherent amb els resultats que s'obtingueren abans -aleshores es veia que a les poblacions en les que creixia l'ocupació en general la pèrdua de població agrícola es ralentia-.

- La primera conclusió és, de fet totalment nova; indica que en termes relatius com més elevat era el pes de la població activa agrícola sobre la total menor ha sigut el percentatge de pèrdua de població agrícola. Dit amb altres termes, la pèrdua relativa de població activa agrícola tendeix a ser superior en els pobles a on l'agricultura hi té un pes més petit. Es a dir, els pagesos no deixen l'agricultura sobre tot a les zones típicament rurals, sino més aviat a les zones més industrials; d'altra banda es pot constatar que es a les grans comarques industrials a on més fort ha estat el fenomen de deixar la pagesia. En aquest sentit es reforça l'argument del paper de les ofertes de treball no agrícoles per fer possible l'emigració rural i que abans ja hem esmentat.

Finalment, i pel que fa referència a les possibles diferències intercomarcals, en el model present bastantes comarques presenten coeficients de pèrdua de població activa agrària superiors als de la comarca emprada com a punt de referència, el Baix Llobregat. Totes les comarques amb dife-

rències significatives tenen tendència a una major pèrdua de la població (*).

<u>Comarca</u>	<u>% de pèrdua de població activa agrària que tendeix a ésser superior al Baix Llobregat</u>
Barcelonés (.)	53
Alt Empordà	58
Gironés	27
La SELVA	47
Conca de Barberà	39
Priorat	33
Cerdanya	44
Anoia	53
Bergadà	36
Garrigues	43
Urgell	40
Pallars Jussà	75
Pallars Sobirà	65

(.) Les dades d'ocupació agrícola del Barcelonés són més que dubtoses per tant tal volta caldria prescindir d'aquesta xifra.

(*) No s'oblidi que l'efecte "comarca industrial" o "comarca agrària" ja s'ha recollit en una altre variable, ja comentada. Per tant, aquesta taula s'ha de interpretar més aviat en el sentit de comarques més emigratòries (amb tendència a perdre més població agrària). Les comarques no citades no difereixen significativament del Baix Llobregat (i probablement entre sí).

7.- TAMANY MIG. DE LES EXPLOTACIONS

Al llarg del treball algunes coses ens havien fet sospitar que el tamany de les explotacions no depenia de raons històriques (Catalunya Vella - Catalunya nova, per exemple; procés de "Reconquesta", etc.) o geogràfiques "strictu sensu", sino que anava molt lligat a qüestions estrictament agrícoles i econòmiques : rendiments per hectàrea dels diferents conreus, superfície que pot cultivar un sol pagès, nombre de pagesos i emigració agrícola, etc. El tema era suggestiu doncs una de les qüestions de política agrícola que, de manera més o menys intermitent però com a constant històrica, és precisament el del tamany de les explotacions.

El tamany de les explotacions és, per definició, el cocient entre la superfície de conreu (de les parcel·les en explotació, del municipi, de la comarca, etc.) i el nombre d'explotacions respectiu. En un altre lloc ja s'ha comentat la poca utilitat pràctica de la definició emprada en els cens agraris, tant perquè en el numerador d'aquesta relació inclou les "terres agrícoles" no les terres de conreu exclusivament (és a dir, hi ha, per exemple, els prats naturals, els boscos, etc.) - el que converteix en pràcticament incomparables les xifres d'una zona a l'altra donat l'enorme pes que, sovint, tenen les terres agrícoles que no són de conreu-, com perquè els tamanyos d'explotació no estant mínimament desglossats -per exemple, entre secà i regadiu, o per grans tipus de conreu (herbacis, llenyosos) o grups de productes (cereals, farratges, vinya, etc.).

7.1.- PAPER DELS TIPUS DE CONREU

La primera hipòtesi de treball de la que es va partir era que el tamany

de les explotacions era, com s'ha dit, funció del tipus de conreu. En la mesura que aquesta hipòtesi resultés certa es desfeien alguns mites sobre aquest tema. Per això el primer model que es provà intentà abordar aquesta qüestió.

D'altra banda, l'hipòtesi no es podia comprovar directament per manca de dades i, sobretot, per no cometre error d'especificació^(*).

De tota manera, a partir de la definició ($T = S/N$) hom pot veure que el nombre d'explotacions es una funció lineal de les superfícies de conreu doncs per definició el nombre d'explotacions és igual a la superfície de conreu dividit pel tamany de les explotacions ($N = S/T$). A més, el nombre d'explotacions és agregable, és a dir, per cada municipi^(**) la suma del nombre d'explotacions que hi ha de cada tipus de conreu és igual al nombre total d'explotacions del municipi. Per tant:

$$N = \sum_{i=1}^m N_i = \sum_{i=1}^m \frac{S_i}{T_i}; \text{ és a dir:}$$

$$N = b_0 + \sum_{i=1}^m b_i \cdot S_i;$$

a on N és el nombre total d'explotacions de cada municipi, S_i és la superfície de conreus del tipus i del municipi i b_i és l'invers del tamany de les explotacions del conreu i ($b_i = 1/T_i$).

(*) Hom podria sospitar que $T = f(S_1, S_2, \dots, S_m)$ a on T era el tamany mig de les explotacions d'un municipi i S_i era les superfícies de conreu i de cada municipi. En concret es podia provar la relació lineal: $T = b_0 + b_1 S_1 + b_2 S_2 + \dots + b_m S_m$; de tota manera és evident que la relació entre el tamany de les explotacions i les superfícies dels diferents conreus no es lineal, doncs, per definició: $T = \frac{\sum S_i}{\sum N_j}$; a on: S_i es la superfície del conreu i i $\sum N_j$ és el nombre d'explotacions. Per tant els coeficients de regressió b_i d'aquest model tendrien a ésser tots iguals a $1/\sum N_j$ (l'invers del nombre d'explotacions dels municipi). Evidentment, aquesta seria una mala especificació.

$$(**) N = \sum N_j = N_1 + N_2 + N_3 + \dots; N_i = \frac{S_i}{T_i},$$

éssent N_i el nombre d'explotacions del conreu i , S_i la superfície de conreu i i T_i el tamany mig de les explotacions dels conreus i .

En la mesura que la hipòtesi sigui certa -la de que els tamanyes de les explotacions depenen dels tipus de conreu- els paràmetres b_i diferiràn per cada conreu i seràn significatius. El seu invers es podrà considerar com tamany mig de les explotacions dels conreus.

De tota manera, donat que no teniem el nombre d'explotacions de cada municipi i les superfícies del mateix any, ens veierem obligats a usar el nombre d'explotacions del Cens Agrari de 1972. De fet, entre el 1972 i el 1976 (any pel que teniem les superfícies de conreu) el nombre d'explotacions deu haver seguit baixant segons la tendència anterior (lligat, al nostre entendre, a la pèrdua de pagesos). Per aquest motiu les xifres que s'obtinguin estaràn lleugerament esbiaxades.

Des del punt de vista estadístic els resultats foren molt alentadors doncs el coeficient de correlació múltiple fou molt alt (superior a 0,95). D'altra banda, els coeficients de regressió resultaren, en general, força significatius i coherents amb les hipòtesis formulades. Per tal de no allargar massa els comentaris, exposarem al costat dels coeficients de regressió significatius el seu invers, és a dir, els tamanyes mitjans de les explotacions trobats per cada tipus de conreu.

Els resultats del model foren els següents. (Com sempre, no es donaràn mes que els coeficients estadísticament significatius):

(x) $R = 0,9521$. En aquest model s'han exclós les explotacions sense terres i no hi han figurat com a possibles variables explicatives les del cens ramader.

Conreus	Coefficients de regresió	Tamany mig de les explotacions (Hes)
Cereals i llegums de secà	0,032	31
Farratges de secà	0,093	11
Plantes ind., flors i horta secà	0,432	2,3
Fruiters moderns secà	0,489	2
Garrofer, ametller, avellaner, altres S.	0,081	12
Vinya secà	0,084	12
Olivera secà	0,093	11
Cereals regadiu	0,028	36
Arròs regadiu	0,254	4
Blat de moro regadiu	0,206	5
Lleguminoses regadiu	0,853	1,2
Patates regadiu	0,222	4,5
Plantes ind., flors, horta regadiu	0,120	8
Cítrics i fruiters moderns regadiu	0,183	5,5
Ametller, avellaner, regadiu	0,429	2,3
Mont per a fusta	0,0083	120
Mont obert i llenyós	0,0116	86
Erm i espartar	0,0112	89
Guaret de regadiu	0,151	6,6

En relació als conreus que no apareixen per la poca significació estadística dels coeficients podriem indicar que els resultats donen a entendre que els prats deuen tenir un tamany mig d'explotació elevat, si es mesura en hectàrees.

Observant aquesta taula sembla doncs coherent la hipòtesi de que els tamanyes de les explotacions agrícoles a Catalunya depenen molt directament del tipus de conreu de l'explotació. Certs conreus (fruiters moderns de secà, plantes industrials, flors i horta de secà, llegums de regadiu, avellaner i ametller de regadiu, etc.) es conreen en explotacions en general molt petites. En principi les explotacions de secà són força més grans que les de regadiu. Les explotacions forestals y, sembla, les pastures són de tamany molt superior a les agrícoles. Tot això ens fa pensar en que hi ha una estreta relació entre la terra que pot cultivar un pagés i el tamany de les explotacions, és a dir, creiem en la hipòtesi de que les explotacions tendeixen a aquell tamany que

Si recordem que per trobar els tamanyes de les explotacions s'ha emprat el nombre d'explotacions de 1972 i no el de 1976 i el supòsit raonable de que el nombre d'explotacions (i de pagesos) ha disminuït entre 1972 i 1976, les xifres anteriors referents a tamany mig d'explotacions és un valor esbiaixat cap avall, és a dir, els vertaders valors dels tamanyes de les explotacions en general deuen ésser realment iguals o superiors als de la taula.

Si s'examinen els valors d'aquesta taula s'arriba a les conclusions següents:

- Efectivament, els tamanyes mitjos de les explotacions tendeixen a aproximar-se, en línies generals, a la terra que pot conrear un pagès (una família?),
- alguns conreus sembla que en terme mig tenen un tamany mig inferior a la superfície que pot cultivar un pagès (olivera de secà, fruiters moderns de secà, blat de moro de regadiu, avellaner, ametller, etc. de regadiu, són els conreus que, des del punt de vista de l'ocupació, en podriem dir d'explotacions petites a Catalunya),
- contràriament, algun conreu mostra tamanyes mitjos d'explotació netament superiors a la superfície que, en terme mig, pot cultivar un pagès (patates de regadiu i, sobre tot, plantes industrials, flors i horta de regadiu). Aquests conreus són des del punt de vista de l'ocupació realment els que tendeixen a fer-se en explotacions més grans. Observi's doncs la contradicció entre una definició d'explotació, a efectes de tamany, basada purament en la superfície sense distincions i una definició basada en una classificació de conreus, secà i regadiu, o en una basada en el nombre de persones ocupades.
- El fenomen que s'acaba d'observar té alguna relació, com era de preveure, amb el de la capacitat "d'expulsió" de mà d'obra dels diferents conreus, com pot veure's tornant a examinar els valors de la taula del punt 5.

7.2.1.- El paper del Cens ramader (a)

En un segon model s'intenta relacionar el nombre total d'explotacions (incluides doncs les explotacions sense terres) amb les superfícies de conreu (com en el cas anterior) i el Cens ramader^(*). Els valors corresponents als conreus no resultaren gaire diferents, de forma que no es comentaran. D'altra banda els valors corresponents al cens ramader donen:

<u>Conreus</u>	<u>Coefficients de regressió ^(**)</u>	<u>Tamany mig de les explotacions (Hes)</u>
Cereals i lleguminoses secà	0,027	37
Farratges secà	0,056	18
Plantes ind. flors, horta secà	0,388	2,6
Fruiters moderns secà	0,512	2
Garrofer, etc. secà	0,082	12
Vinya secà	0,078	13
Olivera secà	0,088	11
Cereals regadiu	0,020	50
Arròs regadiu	0,238	4,2
Blat de moro regadiu	0,172	5,8
Lleguminoses regadiu	0,575	1,7
Patates regadiu	0,203	4,9
Plantes ind. flors, horta, regadiu	0,119	8,4
Fruiters moderns regadiu	0,179	5,6
Ametller, avellaner regadiu	0,392	2,6
Vinya regadiu	0,167 (poc signif.)	6
Mont	0,0082	122
Mont obert i llenyós	0,0076	132
Erm i espartar	0,0086	116
Guaret regadiu	0,135	7,4
Boví	0,024	42 (caps explotaci
Porcí	0,0038	263 " "
Aus	0,00018	5.556

(*) $R = 0,9538$.

(**) S'indiquen tan sols els significatius.

7.2.2.- El paper del cens ramader (b)

Precisament per tractar d'esbrinar una mica més el problema es provà un tercer model que tractava de trobar el tamany de les explotacions ramaderes ajustant el nombre d'explotacions sense terres en funció del cens ramader. Els resultats foren bastant mediocres. En efecte, el coeficient de correlació fou molt baix ($R = 0,42$). D'altra banda, els residuus semblen mostrar certes modulacions sistemàtiques -el que és síntoma de mala especificació del model, sigui per la no linealitat, sigui per comportaments diferents per raons geogràfiques (comarca, província), el que sembla més probable. En definitiva, doncs, el tema no quedà suficientment aclarit.

L'únic interès, pel que en resulta, sembla ésser que els ramats de cabres són, en terme mig, d'unes 110 i que les granjes d'aus són d'uns 10.000 caps, xifre lleugerament superior a la trobada anteriorment (*).

(*) Tal volta es podria indicar que, per la matriu de correlacions, no sembla que es donguin a Catalunya fortes associacions entre els diferents tipus de bestiar. El porc sembla relacionat amb l'oví i el boví i, en un grau un xic menor, l'oví amb el boví i el cabrú, i el cabrú amb les aus. Les demés associacions són totes positives (un bestiar no és, doncs, substituït d'un altre), però molt tènues (boví amb cabrú, boví amb aus, oví amb aus, cabrú amb porcí, porcí amb aus). En general, les associacions entre tipus de bestiar són superiors a certes associacions que es donen a Catalunya entre tipus de bestiar i tipus de conreu -o entre tipus de conreu-. Per exemple, entre el boví i els farratges de secà ($V = 0,463$), i els de regadiu ($V = 0,381$) o les lleguminoses de regadiu ($V = 0,360$), o, fins i tot, amb l'horta de regadiu ($V = 0,295$) o les patates de regadiu ($V = 0,271$), entre l'oví i els fruiters moderns de regadiu ($0,582$), els farratges de regadiu ($V = 0,577$), els cereals de regadiu ($V = 0,526$), l'horta de regadiu ($V = 0,467$), o amb l'arròs, el blat de moro de regadiu, les lleguminoses de regadiu, les patates, les lleguminoses de secà, etc. (tots ells amb coeficients de correlació superiors a 0,35); entre el cabrú i l'olivera de secà ($V = 0,501$) l'arròs ($V = 0,509$), l'horta de regadiu ($V = 0,506$), o amb el garrofer, ametllar, avellaner, etc. de secà, les patates de regadiu, etc.,

tots ells amb coeficients de correlació superiors a 0,30; entre el porcí i els cereals de regadiu ($V = 0,461$) o el blat de moro de regadiu ($V = 0,444$) i els farratges de regadiu ($V = 0,394$), els cereals de secà, l'horta de regadiu, etc., amb coeficients de correlació superiors a 0,35; i entre les aus i l'arròs ($V = 0,457$), l'horta ($V = 0,476$), les lleguminoses de regadiu ($V = 0,403$), o amb el garrofer, avellaner, ametller; l'olivera de secà, les patates de regadiu, l'ametller i avellaner de regadiu, amb coeficients de correlació superiors a 0,30.

7.3.- TENDENCIA CAP A EXPLOTACIONS D'UN PAGES

Com s'ha vist, la hipòtesi de l'existència d'una estreta relació entre el nombre d'explotacions i el nombre de pagesos, basada amb els resultats anteriors, sembla plausible. Si això es comprovés degudament es veurien més clars alguns dels mecanimes pels que es mou l'agricultura catalana i que completaria aquella relació, ja comprovada, entre requeriments de mà d'obra i tamany de les explotacions.

Recordant observacions exposades arrel d'alguns dels models anteriors sembla clar que la productivitat marginal per pagés és relativament petita i, en línies generals, inferior al cost de la mà d'obra aliena; d'altra banda, la productivitat per unitat de superfície sembla ésser coherent amb el preu de mercat de la terra. En conseqüència, és natural l'existència d'un model d'agricultura tipus familiar.

Quan diem natural no s'ha d'entendre que no hi ha d'altre alternativa sino que és la conseqüència lògica de les regles del joc (relació de preus agrícoles i no agrícoles, alternatives d'ocupació en la indústria i els serveis a salaris més elevats, política tecnològica, etc.).

Evidentment, donat que els valor trobats són termes mitjos queda encara un paper, clarament minoritari, amb explotacions que utilitzen mà d'obra aliena.

Coherent, d'altra banda, amb el model d'agricultura familiar, forçosament hi ha d'haver una estreta relació entre el nombre d'explotacions i el de pagesos i entre el tamany de les explotacions i les superfícies de terra que pot conrear un pagés. D'altra banda -aquest tema no l'hem estudiat, per tant es tracta de pures intuïcions o raonaments purament deductius- en la mesura en que el sistema de l'hereu no es

segueixi o no es segueixi del tot hi ha, o pot haver-hi, una tendència a repartir la propietat (entre generacions, per venda en cas de necessitat, etc), tendència que té per límit el tamany mínim per mantenir la família. Quan és insuficient, o es canvia de sector o es compra o s'agafa terra en arrendament o en parceria per refer el tamany de l'explotació.

D'altra banda, els estímuls a la gran propietat són mínims, doncs ni semblen importants les economies d'escala (en la producció), ni el preu de la terra compensa els relativament elevats sous dels jornalers agrícoles.

Això no impideix, naturalment, l'existència de cassos aïllats de grans explotacions agràries, sobre tot quan poden apareixer economies d'escala -per exemple, en la comercialització, en l'ús de maquinària, etc.-.

Tot això ens portà a la formulació d'un últim model en el que la variable a explicar era la diferència entre el nombre d'explotacions (l'any 1972, desgraciadament) i el nombre de pagesos, diferència indicativa, en certa manera, del tamany de les explotacions. Les variables explicatives eren, per un costat, els grups de conreu i els caps de bestiar que hem emprat tantes vegades, per un altre, el fet comarcal, és a dir, es tractava d'esbrinar les possibles diferències, en relació a la variable a explicar, entre comarques^(*).

En principi, i donat que no es tractava d'explicar una diferència, era d'esperar una capacitat explicativa relativament baixa. D'altra banda, el fet d'incloure com possibles participadores en l'explicació a

---

(*) La forma d'abordar-ho fou la inclusió de dummies comarcals multiplicades pel nombre d'explotacions de cada municipi.

tantes variables feia pensar en una millora en la capacitat explicativa. Els resultats foren en certa manera millors dels esperats (*). De tota manera, la qualitat de les dades, el fet de treballar amb el nombre d'explotacions de 1972 i la qualitat "diferencial" del model han pesat fortament en els resultats.

Abans d'exposar els coeficients de regressió resultants voldriem fer notar que, donat la definició de la variable dependent, el que s'intentà explicar fou l'excès de mà d'obra sobre el nombre d'explotacions. Per tant els coeficients positius indiquen explotacions més grosses (en termes d'ocupació) i els negatius explotacions més petites, també en termes d'ocupació. Per tant, el model ajuda a tenir alguna idea de en quins conreus i en quines comarques les explotacions tendeixen a ésser grans o petites.

7.3.1.- El paper dels diferents conreus i del bestiar

Els resultats significatius foren:

<u>Conreus</u>	<u>Persones de més (+) o de menys (-) per hectàrea</u>
Cereals i lleguminoses de secà	0,013
Pomera, presseguer, etc. de secà	- 0,228
Garrofer, etc.	0,029
Vinya secà	0,034
Olivera secà	- 0,041
Cereals regadiu	0,020
Arròs regadiu	- 0,232
Patates regadiu	0,251
Plantes industrials, horta regadiu	0,408
Fruiters moderns regadiu	0,050
Ametller, etc., regadiu	- 0,095
Boví	0,036
Porcí	0,0024
Aus	0,00065

(Com sempre, no s'indiquen els coeficients amb baix nivell de significació).

(*) $R = 0,8141$.

Aquesta taula confirma, en bona part, conclusions que ja s'intufen anteriorment : les explotacions de plantes industrials, flors i horta de regadiu, tot i éssent, com sabem, petites en superfície, són bastant grans en ocupació. Quelcom de semblant passa amb l'olivera de secà, l'arròs de regadiu i l'ametller, avellaner, etc. de regadiu.

De tota manera -i sense perdre de vista que els resultats molt probablement estan esbiaixats cap avall, és a dir, que els vertaders valors d'aquests coeficients deuen ésser superiors als de la taula degut a haver usat el nombre d'explotacions de 1972 i no les del 1976, que deuen ésser menors, els valors absoluts d'aquests coeficients denoten també que a Catalunya l'explotació mitja mesurada en termes d'ocupació és molt petita. Així, l'horta de regadiu, el tipus d'explotació relativament més gran en termes d'ocupació, no arriba a tenir, en promig, ni un pagés més per hectàrea.

També és interessant de veure que les explotacions que tenen ramaderia tendeixen sempre a ésser superiors a la mitjana (un pagés per explotació, com veurem), bé que aquest fenomen tan sols és significatiu pel cas dels bestiaris esmentats a la taula (boví, porcí i aus).

Combinant els valor de la taula amb els trobats abans referents als tamany mitjos de les explotacions catalanes, podriem fer una estimació de l'ocupació mitja per les explotacions agrícoles catalanes^(*) a partir dels coeficients trobats en aquest i anteriors models:

(*) El càlcul es farà multiplicant el tamany mig de cada tipus d'explotació pels requeriments mitjos de mà d'obra (mètode 1), també s'estimarà sumant o restant a 1 l'ocupació adicional per explotació, que es pot trobar multiplicant els coeficients de la taula anterior pel tamany mig de les respectives explotacions.

OCUPACIO MITJA PER EXPLOTACIO

	<u>Mètode 1</u>	<u>Mètode 2</u>
Cereals de secà	0,96	1,48
Pomera, presseguer secà	0,55	0,54
Garrofer, etc. secà	0,91	1,35
Vinya secà	0,82	1,44
Olivera secà	0,44	0,55
Cereals regadiu	1,85	2,---
Blat de moro regadiu	0,48	No significatiu
Patates regadiu	1,87	2,23
Plantes industrials, horta regadiu	5,89	4,43
Fruiters moderns regadiu	0,85	1,28
Avellaner, ametller, etc. regadiu	0,31	0,75
Boví	2,52	2,51
Porcí	0,79	1,63
Aus	3,89	4,61

Mètode 1 : producte del tamany mig de les explotacions dels conreus respectius trobats en 6,21 i els requeriments de mà d'obra trobats en 2,2.

Mètode 2 : aplicació de la fórmula $(L - N) = a + b_1 S_1 + b_2 S_2 + \dots$; en la que L = ocupació, N = nombre d'explotacions, S_1 = superfície conreada de cada tipus de conreu (o de bestiar) trobats a 6,21 i b_1 = paràmetres de la taula anterior.

Els resultats dels dos mètodes, tot i que difereixen, tendeixen a mostrar unes pautes comuns. Tot fa pensar que les explotacions a temps parcial tendeixen a donar-se entre certs conreus : fruiters de secà, olivera de secà, arròs i avellaner i ametller de regadiu. Tot això apart, naturalment, del fenòmen de "l'hortet" de cap de setmana, etc. i que el mètode emprat no ens permet tractar.

D'altra banda, les majors explotacions mitjes semblen ser les ramaderes, plantes industrials i horta de regadiu, patates, cereals de regadiu, etc. Un fenòmen paral·lel deu passar amb l'ocupació de treballadors aliens.

7.3.2.- Diferències intercomarcals

D'altra banda, el model ens ha permès detectar les diferències en els tamanys d'explotació, mesurats en persones ocupades, entre comarques. Les dades dels coeficients que s'ofereixen a continuació s'han d'interpretar com persones de més (si el signe del coeficient és positiu) o de menys (si és negatiu) per explotació en aquella comarca en relació a les que li pertocarien per raó dels conreus que té cada municipi. Voldriem fer notar que, degut a l'ús del nombre d'explotacions de 1972 i no de 1976 i al ja comentat biaix que implica, els coeficients no es poden interpretar com xifres absolutes correctes, doncs, per les raons ja esmentades, és de sospitar que els coeficients estiguin esbiaixats cap avall. De tota manera els coeficients poden servir al menys per tractar de veure en quines comarques es tendeix a tenir explotacions més grans i en quines més petites, en termes d'ocupació per explotació, el que es farà en una segona taula en la que els coeficients s'han ordenat de més gran a més petit.

Diferències intercomarcals

Persones ocupades de més o de menys (-) per explotació en relació al que li pertoca a la mitja catalana i tenint en compte el tipus de conreu i de bestiar de cada municipi

Barcelonés	7,251
Vallés Occidental	- 0,375
Vallés Oriental	- 0,386
Alt Empordà	- 0,475
Garrotxa	- 0,276
Gironés	- 0,635
La Selva	- 0,413
Alt Camp	- 0,607
Alt Penedés	- 0,443
Baix Penedés	- 0,338
Tarragonés	- 0,166
Baix Camp	- 0,324
Conca de Barberà	- 0,713

Priorat	- 0,571
Ribera d'Ebre	- 0,594
Baix Ebre	- 0,194
Montsià	- 0,199
Terra Alta	- 0,327
Osona	- 0,438
Ripollés	- 0,513
Anoia	- 0,640
Bages	- 0,605
Bergadà	- 0,517
Garrigues	- 0,256
Noguera	- 0,317
Segarra	- 0,493
Segrià	- 0,316
Urgell	- 0,415
Alt Urgell	- 0,402
Pallars Jussà	- 0,426

(Com sempre, s'ha prescindit dels valors no significatius que, en aquest cas i a efectes pràctics poden identificar-se en zeros) (x)

Si s'agrupen les comarques en funció d'aquests coeficients que, com s'ha dit, indiquen (amb les salvetats ja assenyalades) persones ocupades de més o de menys per explotació en relació al que li pertoca d'acord amb el tipus de conreu i bestiar, es pot arribar a la següent taula:

Comarques amb relativament petita ocupació per explotació (xxx)

(Coeficient inferior a - 0,6)

Conca de barberà
Anoia
Gironés
Alt Camp
Bages
Ribera d'Ebre
Priorat

(x) Per raons tècniques no s'ha pogut esbrinar el valor del Baix Llobregat, bé que tot fa pensar en que el coeficient és positiu o nul. D'altra banda, el valor del Barcelonés apareix totalment anormal, no sabem si perque efectivament hi ha més de set persones de més ocupades per explotació de les que en terme mig li pertocarien o per defectes en les dades de base, el que sembla més probable.

(xx) No s'ha tingut en compte l'efecte sobre el tamany de les explotacions del tipus de conreu i de bestiar.

Comarques amb explotacions menys petites (coeficient entre 0,4 i 0,55)

Bergadà
Ripollés
Segarra
Alt Empordà
Alt Penedés
Osona
Pallars Jussà
Urgell
La Selva
Alt Urgell

Comarques amb explotacions més normals (Coeficient entre 0,4 i 0)

Vallés Oriental
Vallés Occidental
Baix Penedés
Terra Alta
Baix Camp
Noguera
Segrià
Garrotxa
Garrigues
Montsià
Baix Ebre
Tarragonés

Comarques amb explotacions més grans (s'inclouen també les comarques amb coeficients no significatius, és a dir, pràcticament iguals a zero)

Garraf
Baix Empordà
Maresme
Baix Llobregat
Barcelonés
Cerdanya
Solsonés
Pallars Sobirà
Vall d'Aran

Apart dels resultats esbiaixats per les raons ja esmentades i també molt probablement per la qualitat (manca de qualitat) d'algunes de les dades emprades -ocupació, cens d'explotacions- i que ens fan recomanar

certa cautela en la interpretació d'aquesta taula, la distribució de les diferents comarques en els grups anteriors creiem que respon o pot respondre a raons diferents en cada cas. Les variables que més ajuden, pensem, a situar a les respectives comarques en els llocs anteriors són:

- intensitat en l'explotació. Per diverses raons com per exemple la qualitat de la terra, els hàbits comarcals, etc., la superfície de terra destinat a un mateix conreu pot ésser conreada amb diferents intensitats, és a dir, pot requerir realment diferents montants de mà d'obra. Com pot veure's aquestes diferències en la intensitat de l'explotació de la terra poden ésser més o menys raonables. Les diferències físiques entre comarques podrien explicar, doncs, en part aquestes diferències. Per la nostra part deixem per a una ulterior ocasió l'anàlisi detallada d'aquest tema,
- conreu de terres a temps parcial per part de persones ocupades bàsicament en d'altres sectors (indústria, serveis),
- tendència a l'existència d'explotacions de tamany mig inferior

En definitiva, amb la informació de que disposem és difícil sospesar en cada cas quins són o poden ésser els motius de situar la comarca en un o altre grup; de fet, hom pot observar l'efecte simultani, en un mateix grup, de factors diversos. Així, en el grup de comarques amb tendència a ocupació major per explotació s'hi troben tant les comarques del Garraf, Baix Empordà, Maresme, Baix Llobregat, Barcelonès, Cerdanya i Vall d'Aran, per les que, pel pes dels sectors no agrícoles en l'economia comarcal, es de sospitar un cert pes en el conreu de la terra a deshores per part de treballadors bàsicament no agraris; s'hi troben també el Solsonés i el Pallars Sobirà, que molt possiblement hi són per la major freqüència d'explotacions grans. Raonaments semblants es poden fer en molts altres cassos.

7.3.3.- Tendència de l'agricultura catalana cap a explotacions amb un sol pagés

Finalment, voldriem especificar que el model fou especificat de la forma ja esmentada per les raons dites, però també perquè ens podria permetre contrastar la hipòtesi més o menys insinuada en d'altres moments de que a Catalunya hi ha una tendència cap a les explotacions d'un sol pagés o persona ocupada. Per contrastar aquesta hipòtesi calia comprovar que l'ordenada a l'origen de la fórmula que s'obtingué de l'ajust (coeficient b_0) no diferia de zero. Això es podria interpretar, en efecte, en el sentit de que la diferència entre el nombre de pagesos i el d'explotacions tendeix a ésser nula als municipis de Catalunya, bé que aquesta diferència - i per tant el tamany de les explotacions podria estar matitzada tant pel tipus de conreu (tendència de certs conreus a ocupar més o menys persones per explotació) com per diferències intercomarcals, qüestions a les que s'han dedicat els comentaris anteriors-. Els resultats del model no podran interpretar-se com una prova contundent d'aquesta hipòtesi i molt menys com a una prova definitiva doncs, som s'ha repetit ja tants cops, en usar les dades del nombre d'explotacions de 1972 (any de l'últim cens agrari) els resultats resultarien segurament esbiaixats.

De fet l'ordenada a l'origen del model ajustat i que venim comentant resultà ésser pràcticament igual a zero ^(*). Desgraciadament, el programa de regressió emprat no oferia l'error estandard d'aquest paràmetre, de tota manera tenim indicadors suficients com per creure que

---

(*) El resultat fou $b_0 = 0,74$, recordi's que la variable a explicar és el nombre de pagesos dels municipis catalans al 1976 menys el nombre d'explotacions dels municipis segons el Cens Agrari del 1972, això vol dir que aquesta diferència no arriba a 1 (és a dir, pràcticament hi ha tants pagesos com explotacions) pel municipi mig.

es pot acceptar que en tot cas el seu valor és zero o pràcticament zero^(*).

En definitiva, doncs, i tot i acceptant les pegues que tenen les dades del nombre d'explotacions, podem sospitar amb motius suficients que:

- el nombre d'explotacions sembla tendir al nombre de pagesos. Això confirma una vegada més el caràcter familiar de l'agricultura catalana,
- certs conreus tendeixen a cultivar-se en explotacions majors o menors del que els hi pertocaria en termes d'ocupació, les primers tendeixen, doncs, a ésser explotacions relativament grans (horta, ramaderia, patates i cereals de regadiu, etc.), les segones tendeixen a emprar relativament a poca mà d'obra (fruiters de secà, olivera de secà, avellaner i ametller de regadiu),
- d'altra banda, sembla que existeixen diferències notables entre comarques en relació al tamany de l'explotació, mesurat per l'ocupació.
- els resultats assolits en els punts anteriors donen a entendre l'existència d'una agricultura familiar, més mitjana en certs conreus, però també d'una agricultura a temps parcial molt escampada^(**)

(*) El mètode d'ajust emprat fou un step-waise directe, amb 68 passos. Després de les lògiques primeres oscil·lacions del paràmetre en els primers passos, el seu valor comença a tendir clarament cap a zero (arrancà de -21,3 en el primer pas, al pas 34 (és a dir, la meitat dels passos) ja es situaba en -3,7, a partir del pas 47 en cap pas superà la unitat en valor absolut.

(**) El tema s'hauria d'examinar més a fons, a ésser possible amb dades de primera mà. De tota manera i donada la tendència aparent de l'agricultura catalana en el sentit d'un pagés per explotació, en la mesura en que certs conreus presentin coeficients negatius en el model que es comenta vol dir que certs conreus (l'olivera de secà, l'arròs de regadiu, els fruiters de secà) tendeixen a ocupar

a menys d'una persona per explotació com s'ha vist. Això voldria dir -si prescindissim del tan comentat tema de l'any de les dades- que certs conreus es cultiven sovint a temps parcial. Semblantment podriem dir en relació als coeficients negatius de les diferències intercomarcals ja comentats : les comarques amb valors negatius, si són certes les altres hipòtesis, tendeixen a l'agricultura a temps parcial. Finalment voldriem previndra al lector de interpretar el que, en el present model, la majoria de comarques presenten coeficients de regressió negatius en el sentit de que l'agricultura a temps parcial és la norma a Catalunya, el valor de la variable a explicar (L - N), per les raons ja comentades està esbiaixada cap avall. Aquest "excés de negativitat" de la variable a explicar podria ser molt bé l'origen de tants coeficients comarcals de tipus negatiu. En definitiva, caldrà tornar a examinar el tema quan es disposi de dades més correctes del cens agrari, sobre tot les referents a l'ocupació, al nombre d'explotacions i, evidentment, si fos possible, de l'ocupació parcial a l'agricultura i a la ramaderia.

8.- CONSIDERACIONS FINALS

Com ha quedat clar, en aquest treball no s'han estudiat tots els aspectes rellevants de l'agricultura catalana ni tan sols els bàsics; així, no s'ha tractat com es formen els preus dels productes agraris, ni les incidències sobre l'agricultura catalana de la política agrària. També s'ha passat molt per sobre la relació entre el sector agrari i els altres sectors. No s'han tractat tampoc les incidències o possibles incidències de la propera entrada en el Mercat Comú sobre l'agricultura catalana, etc.

El treball s'ha centrat en qüestions més estrictament agràries doncs es cregué que el conèixer l'estructura agrària i alguns comportaments era absolutament essencial per emprendre qualsevol política agrària amb un mínim de serietat i coherència. Voldriem insistir un cop més en el caràcter macroeconòmic del enfocament que s'ha seguit; així, s'han tractat d'explicar comportaments globals, no comportaments individuals - bé que els globals són el resultat de conductes individuals-; per tant es tracta de resultants, de conductes mitjes, de tendències generals; no volen dir, doncs, que tot pagés s'hagi de sentir identificat amb les conductes que la metodologia emprada ha posat de manifest.

Sobre tot s'ha pretés explicar el que passa, millor dit, veure el que passa, més que el trobar-ne les causes o, eventualment, suggerir els remeis. En aquest sentit la nostra postura tal volta s'allunya de la que sovint manifesta el pagés; així, s'ha detectat, per exemple, que la productivitat marginal del pagés és bastant baixa. Naturalment, si els preus agraris fossin uns altres segurament això no fora així. Devant d'aquest fet es pot reaccionar de moltes maneres : deixant la

pagesia (com tants i tants ja han fet); pensar que el govern no ho arregla perquè no vol, perquè prefereix acontentar als de la ciutat, perquè els pagesos no criden, perquè estan mal avinguts; o pendre les mesures més adients per afrontar aquesta realitat. Massa sovint les reaccions són les dos primeres; la tercera, que també es dona, sembla que respon massa sovint a reaccions de mimetisme que no pas a anàlisis acurades.

Tal volta aquest sigui el principal problema a resoldre per la pagesia : el pagés català no es capaç -seguim parlant en general, no pas per cada cas individual- de resoldre els seus propis problemes no tant, o no sols, perquè (en part) escapen a les seves possibilitats - no té poder per establir una política agrària, no pot dominar les forces de la natura, no pot fixar els preus dels seus productes-, sino també perquè no està capacitat professionalment per a resoldr'els. Dit d'altra forma, la capacitat tècnica per estudiar els temes que hi són rellevants és, en general, molt inferior a la del empresari industrial. A la indústria existeix una determinada estructura professional (enginyers, advocats, economistes, arquitectes, obrers, administratius, venedors...) que és funció, en principi, de la temàtica a resoldre. A la indústria també hi ha sovint intermediaris, per parlar d'un dels temes que més sovint es treuen per "justificar" els baixos preus percebuts pels pagesos, però l'industrial (o el personal de l'empresa) coneix suficientment el tema com perquè l'intermediari jugui estrictament el paper que li pertoca, amb els marges de beneficis corresponents. Doncs bé : a l'agricultura catalana, en part per la petitesa de l'explotació familiar, però també en part per manca de dirigents i, sobre tot, per la inadequació entre el que el sistema educatiu li ofereix i el que caldria que li oferís. Així, apart del llegir i escriure i les quatre regles, la major part dels coneixements, hàbits i actituds que el sistema escolar pretent imposar als infants i joves rurals estan pensats (i, en general, ja desfassats) per a la

població urbana i, en certa manera, serveixen de ben poc si no és per a la reproducció dels qui la varen inventar (és a dir, per seguir estudiant, com si això tingués massa sentit per sí mateix).

El tema és molt complexe i no pretenem ara establir les bases de la solució. D'altra banda, certament, no es tracta d'impartir als fills dels pagesos uns cursets d'alimentació animal o de lluita contra les plagues de la vinya -coses que, naturalment, poden tenir la seva utilitat-; és quelcom més complicat i globalitzador: es tracta tan de donar uns coneixements com de l'aprenentatge d'uns mètodes de treball, com també d'estructurar una xarxa de informació rellevant o de dotar al camp d'una estructura de professionals molt més adient, o de mostrar les economies d'escala d'una explotació conjunta. Amb tots els respectes pels reis gods: al pagès del Segrià qué li és més útil saber, la llista dels reis gods o la data en que fou "alliberada" Granada, o la composició química de la terra que trepitja cada dia i llurs conseqüències, o les cotitzacions dels pollastres als mercats principals, o cómo evolucionaran els preus de la carn o la del blat de moro?.

Evidentment, aquest problema no s'arreglarà sol. Per això cal una acció eficaç i important de política rural.

Sens dubte amb un altre estructura agrària el problema podria tenir una gravetat molt menor doncs aleshores, com en certa manera passa a la indústria, existiria una tendència natural cap a la solució. És a dir, si algun dia, sigui perquè els pagesos s'han convençut de que el cooperativisme ja des de la fase de producció pot ésser l'última oportunitat que els hi queda, o perquè entra a l'agricultura de forma important el gran capital financer (ambdòs sistemes -i deixant de banda les conseqüències socials que això comportaria que, per cert, hauria d'ésser una qüestió capital a l'hora de decidir-, permetrien una racionalització molt forta en l'agricultura catalana: millor aprofitament de la maquinària i equip, tecnologies més adients, normalització de productes, acció sobre els sistemes de distribució, millor

aprofitament de la mà d'obra, estructura professional més adient, millors mètodes de previsió, major pes polític, etc.), s'arriba a uns tamanyes d'explotació molts superiors als actuals, aleshores, sens dubte, existirien les bases perquè els pagesos (o els financers) fossin capaços de resoldre els seus propis problemes, al menys semblantment a com ho saben fer els altres sectors.

De tota manera, l'estudi que s'ha presentat ha permès d'arribar a unes conclusions o d'insinuar certes característiques que, d'alguna forma, poden resultar essencials a l'hora d'entendre el que passa i, sobre tot, a l'hora de fer un disseny de política agrària a Catalunya. No és ara el moment de repassar totes les coses que s'han dit o de resumir-ne les més importants. Malgrat tot, tal volta sigui útil fer una altra cosa : un resum del que, en funció dels resultats assolits, podríem anomenar model català respecte de l'agricultura. D'altra banda, el funcionament d'aquest model ens porta o ens pot portar a certes situacions límit, a canvis profunds del propi model. Per això pensem que, tot i assumint el risc de fer futurologia, pot interessar també dibuixar el nou model que sembla veures venir.

8.1.- EL MODEL AGRICOLA CATALA

D'acord amb les consideracions que s'han anat fent en ocasió de comentar els models, podríem concloure que l'agricultura catalana respon a un model d'equilibri dinàmic. Alguns dels elements característics són : la baixa productivitat (marginal)^(*) per persona ocupada, amb tendència a situar-se per sota dels nivells dels salaris. D'altra banda,

---

(*) Quan parlem de baixa productivitat del pagés no volem dir, evidentment, que els pagesos siguin poc treballadors, sino que la seva feina rendeix poc, per raons diverses : per fer, en part, feines poc productives degut, per exemple, al conrear poca terra per pagés, a la mala distribució de les terres entre la mà d'obra disponible, a que en determinades èpoques de l'any es fan feines de poc rendiment degut a la mala combinació de conreus o a causes diguemne naturals, al no existir feines complementàries profitoses, etc. En un altre sentit, la baixa productivitat pot ésser deguda simplement a uns preus relativament baixos dels productes agraris i que deixen massa poc marge, preus percebuts baixos a causa d'una mala comercialització (dominada per persones alienes al conreu de la terra, dimensió insuficient de les explotacions i de l'oferta agrària individual, el que resta força negociadora, etc. a la poca normalització de certs productes, el que encareix la comercialització i resta possibilitats, per exemple, d'exportació, etc.).

la productivitat (marginal) de la terra, capitalitzada als tipus d'interés corrents, s'aproxima al preu de mercat de la terra.

Aquestes dues primeres característiques determinen o condicionen fortament el sistema de tinença de la terra vigent : la petita explotació familiar, doncs la compra de terres i la contractació de mà d'obra als nivells salarials vigents per explotar la terra segons models capitalistes no resulta una operació rendable, en línies generals.

D'altra banda, s'observa que el tamany de les explotacions no és tant una característica geogràfica associada a determinades zones per raons històriques, sino més aviat una conseqüència del tipus de conreu. Les terres amb conreus que requereixen molta mà d'obra tendeixen a ésser explotades en petites explotacions (en superfície), mentre que les que requereixen molt poca mà d'obra per unitat de superfície ho són en explotacions de major superfície. De fet, llevat d'algunes excepcions, el tamany de les explotacions, mesurat en hectàrees, tendeix a aproximar-se a la superfície que pot conrear una persona.

No és gens estrany doncs que a mesura que, a causa de la baixa productivitat de la mà d'obra i l'oferta d'alternatives d'ocupació en els sectors agrícoles, els assalariats i els petits propietaris deixin la terra i es produeixi automàticament una elevació del tamany mig de les explotacions i, a la vegada, una elevació de la renda agrària per pagés.

En efecte, en l'explotació familiar la renda del pagés o de la família pagesa es compon de l'excedent agrícola i del salari potencial; és a dir, de la suma de la productivitat de la terra i de la de la mà d'obra. Aquesta renda, a partir de tamany d'explotació relativament petits (de l'ordre de una hectàrea i fins i tot inferiors a una hectàrea en el cas de conreus de regadiu), supera al salari alternatiu, és

a dir, el salari que el pagés podria rebre treballant en un altre sector. Per tant, el pagés no es veu forçat a deixar la terra si la seva explotació és de tamany suficient. Contràriament, el pagés de secà, amb explotacions petites, o el que té regadius massa petits, hi surt guanyant si canvia de sector, sobre tot si no li cal canviar de domicili i, a més, pot seguir conreant les terres a temps parcial.

En definitiva, el model es mou en un equilibri dinàmic en el sentit que, per un cantó expulsa pagesos a mesura que progressen els sectors no agrícoles i, per l'altre, els que es queden tendeixen a explotar superfícies majors i a obtenir rendes més elevades assolint, doncs, nivells d'equilibri a nivells de renda creixents.

Aquesta emigració rural es substitueix, en bona part, mitjançant la mecanització, de forma que la producció global i en termes físics varia molt poc. De tota manera, la mecanització sembla respondre més aviat a l'existència de mà d'obra agrícola i a una capacitat financera -procedent d'aquell excedent creixent- que no pas a una necessitat (indicada, per exemple, per unes superfícies d'uns determinats conreus que requereixen una determinada maquinària^(*)). D'aquí que la productivitat marginal de la maquinària agrícola sol ésser veritablement baixa, i les hores de funcionament també.

(*) Així, es dona el fenomen curiós que el nombre de tractors per unitat de superfície de conreu a Catalunya ve a ésser el doble que als Estats Units, país que no té fama precisament per l'endarreriment de la seva agricultura, o de l'ordre de quatre vegades més que a la Unió Soviètica. El problema no és típic de Catalunya. A la majoria de països europeus occidentals també es dona, i tal volta més acusat. El tamany de les explotacions europees, tan petit en comparació als norteamericans, sembla ésser la causa principal d'aquesta gran diferència; l'altra causa important és la composició o estructura de conreus i, al menys en alguns cassos, la intensitat en l'explotació de la terra.

En funció de tot això, doncs, es produeixen alguns fets importants. La renda agrària a Catalunya és, en terme mig, baixa però no escandalosament baixa en comparació a la dels altres sectors. De tota manera, això és la renda mitja o la de l'explotació petita. Per tant, el pagés que conreï (sobre tot si és en propietat) el doble o el triple de terres en relació a l'explotació mitja es pot dir que és un pagés, si no ric-ric, benestant. No diguem del que n'explota deu o vint vegades més. I, al revés, el pagés que té una explotació molt petita pot ésser realment pobre, amb escassa capacitat financera per resistir el risc dels anys dolents. Això vol dir doncs que a Catalunya encara hi ha molts pagesos pobres, en la mesura que n'hi ha de rics (amb grans explotacions).

De tota manera s'ha comprovat que l'explotació típica és la que ocupa a un sol pagés; per tant la distribució de la renda agrària a Catalunya és relativament homogènia, al menys en comparació a la distribució de la renda industrial. Com se sap, també a Catalunya, el nombre de pagesos a jornal és molt baix en comparació als explotadors directes de la terra.

Aquests comentaris tal volta ajudin a comprendre (fins a cert punt, evidentment, doncs la cosa és més complicada) per qué l'agricultura i el pagés nortamericà són rics, comparats amb nosaltres: la terra de conreu per pagés ve a ésser de 10 a 15 vegades més gran que a Catalunya. Ací, un pagés amb 100 ò 150 Hes. també gaudeix d'un elevat nivell de renda.

Relacionat amb la mecanització es pot situar el tema de la tecnologia. Al model català li correspond una tecnologia ad-hoc: donat el tipus típic d'explotació (familiar, de petit tamany) la tecnologia es basa en molt bona part en eines polivalents (tractor), de molts usos, però que no permeten maximitzar la productivitat (en comparació amb explotacions molt més grans i especialitzades). D'altra banda, la necessitat

de minimitzar el risc els porta (tal volta erròniament^(*)) a l'explo-
tació conjunta més que a l'especialització, el que és també motiu
per la preferència de l'eina polivalent, però no la més productiva.

La petitesa de les explotacions comporta, evidentment, que les inno-
vacions es produeixin en d'altres indrets i que, per tant, la tecno-
logia es vagi copiant amb més o menys encert i de forma lenta, adaptant-
la a les necessitats locals. La difusió "natural" de la tecnologia es
fa per imitació -semblantment al que passa, en bona part, a la indús-
tria^(xx) -, amb un cert retard. D'altra banda, la migradesa de la
recerca en aquest país és un fenomen prou conegut. El petit pagés
no té capacitat per a innovar, si no, com a màxim, per imitar o per
provar.

Voldriem recordar que, fins a cert punt, el pagés individual té una
certa capacitat d'adaptació a les circumstàncies, elasticitat que,
a nivell personal i familiar, però també global, resulta de gran uti-
litat.

Així, quan les circumstàncies familiars es veuen alterades (en espe-
cial quan l'oferta de treball per part de l'economia familiar es modi-
fica per raons biològiques o per raons d'herència, etc.) i la superfí-
cie de terra per pagés es modifica, es tendeix a modificar també
el tipus de producte a conrear, o a variar la intensitat de conreu
(convertir les terres en regadiu, per exemple). Això permet d'opti-
mitzar l'explotació a nivell familiar i retenir més mà d'obra al camp
del que passaria en una agricultura capitalista strictu sensu.

(*) Un fenomen semblant es pot observar a la indústria catalana, al
menys en certs sectors. Vegis "La introducció de tecnologia en
l'empresa industrial catalana" de J. Sagues, J. Grifoll, J. Morist;
Fundació Centre d'Estudis de Planificació.

(xx) Vegis, per exemple, Mansfield. "The economics of technological
change" (New York : W. W. Norton, 1968).

Evidentment, el model d'agricultura que s'ha descrit es fruit d'una llarga història i es corresponent amb unes determinades mesures de política agrària i un moviment de l'economia catalana en general : creació de llocs de treball per part dels altres sectors a les diferents comarques, el que facilita el pas de l'excedent de mà d'obra agrària als altres sectors (engreixar el model), o totes aquelles mesures més o menys reivindicatives : sosteniment de preus agraris, subvenció als inputs agrícoles (gasoil), congelació relativa d'altres (adobs), baixa fiscalitat, etc.

De fet, moltes d'aquestes mesures són contradictòries entre sí, o amb d'altres que es prenen respecte de l'economia espanyola en conjunt, al menys a la llum dels objectius que es diuen defensar. De tota manera, no tocarem aquest tema doncs de forma deliberada fou eludit de l'estudi.

8.2.- EL MODEL FUTUR

Com es digué abans, la pròpia dinàmica del model agrícola català portarà, o pot molt bé portar, a una situació que comporti de fet el trencament del model i la instauració d'un nou model, bastant diferent. Per aquest motiu es creu útil, o quan menys estimulant, descriure aquest nou model i exposar algunes raons per les quals s'hi pot arribar.

Hem vist que a mesura que els altres sectors no agrícoles creixen en ocupació i en productivitat, l'agricultura catalana veu disminuir l'ocupació i veu cóm s'eleva els salaris agrícoles. D'altra banda, la disminució en el nombre de pagesos fa elevar la renda per capita en l'agricultura -i probablement la productivitat marginal del pagés-.

D'altra banda, els preus de la terra de conreu semblen coherents amb la productivitat marginal de la terra; els preus de la terra molt probablement van creixent a mesura del temps -aquest tema no l'hem estudiat suficientment- de forma lligada a la pèrdua de poder adquisitiu de la pesseta.

Mentre el mercat de la terra agrícola -un mercat certament atípic- segueixi per aquest camí i els preus de la terra no deixin marge suficient per compensar al capital financer i retribuir als treballadors a preus de mercat, el model seguirà expulsant pagesos, fent creixer el tamany mig de les explotacions, elevant la renda per pagés, etc.

Però pot passar que, o bé perquè el preu de la terra baixi relativament, o perquè en un moment en el que, en haver-se reduït tant el nombre de pagesos la seva productivitat marginal s'elevi clarament per sobre dels salaris o cost de la mà d'obra, ja sigui racional per part del capital financer introduir-se a l'agricultura.

Això comportarà : explotacions molt més grans (óptimes), maquinària molt més adient, especialització de les explotacions, amb les rotacions o combinacions de cultius óptims, una estructura de professionals ad-hoc (enginyers agrònoms, economistes, veterinaris, comptables, corresponsals, agents comercials, etc. etc, a part, naturalment, dels treballadors de la terra, en sentit estRICTE, transportistes, etc.).

Aquesta explotació podrà innovar, experimentar, comercialitzar, enmagatzemar, envasar, exportar, etc. i conjuguar tants altres verbs que els actuals pagesos ben just coneixen per la tercera persona.

Abans de seguir exposant aquest model voldriem presentar dues qüestions : la primera és que la majoria d'avantatges d'aquest model, i d'altres, la tindria també el model de cooperativisme total (des de

la producció a la financiació, distribució, etc.). Si hom pensa, per exemple, en l'estalvi de recursos que es podrien lograr explotant tot un municipi, posem per cas, sota una sola explotació en comparació als recursos que actualment s'hi esmerçen, veurà que el potencial que, fins i tot amb l'actual tecnologia, li queda a l'agricultura catalana és extraordinari (en mà d'obra, en maquinària, en transport, en la comercialització, en poder de negociació). Doncs bé, encara es podria donar un altre pas : millores tecnològiques, estructura professional més adient, operacions fins ara no realitzades (de comerç exterior, previsions, tecnològiques, financeres, etc). Malhauradament, l'actual pagès català sembla mentalment molt lluny d'aquest model. El principal problema del cooperativisme total no és qué es fa amb l'excés de mà d'obra que, si es segueix l'actual repartiment de conreus, comportaria si no una qüestió de ideosincràsia -l'excés de pagesos es podria absorbir de moltes maneres : combinacions amb ramaderia, conreus més mà d'obra intensius, regadius, ocupació en d'altres sectors i feines (fins i tot del propi grup cooperatiu), etc. (*).

La segona qüestió és el caràcter futuròleg del model que es comenta; és a dir, no és absolutament segur que aquest sigui el futur; és tant sols un futur possible. Així, el model no s'ha instaurat encara en d'altres països més avançats d'Europa, països en els que, en principi, s'haurien de donar abans aquestes circumstàncies que poden capgirar el model actual. A Europa el tipus d'agricultura que domina no és pas massa diferent del nostre : agricultura a temps parcial amb bastanta freqüència, explotacions familiars, petites (pels estandars nortamericans), etc. Evidentment, la situació no és exactament igual a tots els països; però en conjunt l'agricultura és un sector arreu enderretit -en certa manera. Per tant, hom pot sospitar que a casa nostra les polítiques agrícoles i les generals poden perfectament permetre en el futur el sosteniment del model present.

(*) D'altres problemes serien segurament la resistència a la pèrdua de poder individual (independència) i el posar-se d'acord en la valoració de les terres.

De tota manera, l'excès de pagesos a les economies europees ha estat també molt fort, com ho demostren les fortíssimes disminucions en el seu nombre en molt pocs anys; per tant, no és estrany que allà no es donguin encara les circumstàncies necessàries per passar al nou model. Es a dir, a Europa tal volta també li arribarà el torn.

D'altra banda, algunes raons ens fan pensar que tal volta el model nou comenci més aviat en països endarrerits -potser no en els més endarrerits- que no pas als més avançats : per certs productes (de molt valor, estandaritzables, de baix cost de transport) i comptant en que Europa serà aviat un sol mercat, el nostre país, i Espanya en general, per exemple, deuran tenir encara una mà d'obra relativament més barata, tot i tenint un nivell de coneixements tècnics bastant alt com per assimilar ràpidament les noves tecnologies; d'altra banda, el clima, o el sol, pot ser, en alguns cassos, un altre factor important (maduració més primerenca, possibilitat d'un major nombre de collites per unitat de superfície, major qualitat, etc.). Per tant, la introducció del gran capital financer molt bé podria començar per aquí.

El trencament del model actual de l'agricultura catalana podria produir-se tant per causes endògenes com exògenes; entre aquestes últimes podrien citar-se, per exemple, l'entrada al Mercat Comú i el seu posterior desenvolupament, la competència d'altres zones espanyoles (Andalusia, Extremadura, etc.) en un futur més o menys pròxim, etc. Les causes endògenes són les ja citades, conseqüència de la pròpia dinàmica del model.

Quan al lloc de començament del nou model -dins d'Espanya o en d'altres països europeus-, sembla que serà a on es reuneixin una colla de circumstàncies : desaparició de l'actual excedent de pagesos o, millor, existència de déficit de mà d'obra agrària; preus de la terra relativament baixos; mà d'obra agrària relativament qualificada; exis-

tència de propietats agrícoles relativament grans en superfície; condicions naturals favorables (clima, sol, aigua); salaris relativament baixos.

Com pot veure, no sembla existir a Europa ni a Espanya una zona ideal que reuneixi tots els requisits; per això hom podria sospitar que el nou model començarà probablement a diversos llocs a la vegada. També es podria sospitar que començarà per la ramaderia donat que requereix poca terra -i el preu de la terra és una condició important- i, d'altra banda, requereix relativament bastant capital, que és el que més té el capital financer.

Les conseqüències de la introducció del nou model d'agricultura, a part de les ja indicades referents a l'estructura de la propietat o de les explotacions, introducció de tecnologia, estandarització de productes, comercialització, estructura de professions, etc. tindria sens dubte una forta repercussió sobre l'agricultura familiar actual; en efecte, suposaria l'enfonsament d'aquest tipus d'agricultura en certs productes (grans productes, objecte de comerç internacional, estandaritzables) : cereals, farratges, ví, fruita i, evidentment, els productes de la ramaderia (carns, llet, ous). Així doncs, l'agricultura familiar restaria en bona part marginal, apèndix de la capitalista; una agricultura, en part, a temps parcial.

D'altra banda, el capital financer molt probablement desenvoluparia una forta agroindústria (sucs, enllaunats, conserves, etc.), probablement amb processos integrats verticalment o, al menys, amb pactes d'abasteixament de matèries primeres, etc. D'aquesta forma la integració de l'agricultura i les indústries agràries seria molt més estreta que ara. El panorama, evidentment, seria molt diferent del que des de sempre estem acostomats a contemplar.

186.

L'AGRICULTURA CATALANA

ESTUDI ECONOMIC

J.M. BRUNET - I. BUSOM - E. ESTEBANELL - A. GRATACOS - J. GRIFOLL - J. SOGUES

- Fundació Centre d'Estudis de Planificació -

L'AGRICULTURA CATALANA

ESTUDI ECONOMIC

FUNDACIO JAUME BOFILL

SERVEI D'ESTUDIS DE BANCA CATALANA

PRESENTACIO

Aquest estudi ha estat realitzat per un equip d'economistes, membres de la Fundació Centre d'Estudis de Planificació, sota la direcció del Dr. Josep Grifoll i Guasch.

La investigació pretén ésser una aproximació a l'agricultura catalana basada en la quantificació d'un gran nombre de variables que permeten l'anàlisi de la situació així com el seu posterior tractament mitjançant tècniques econòmiques. Es doncs un treball amb una part més aviat descriptiva i una altra molt més analítica, encara que basada en el conjunt o en quasi totes les variables. No pretén ésser un estudi de les causes que expliquen la realitat del camp català, sino, sobretot, un intent per veure quina és aquesta realitat. Per altra banda, tampoc és un estudi complet de l'agricultura del nostre país doncs no estan tractats temes tan importants com la formació de preus dels productes agrícoles, ni la incidència de la política agrària sobre l'agricultura catalana, tampoc es tracten a fons les relacions del sector amb altres sectors productius ni, per exemple, la incidència de la futura entrada en la Comunitat Econòmica Europea.

L'esforç s'ha dirigit cap el coneixement de l'estructura agrària catalana i l'estudi d'alguns dels seus comportaments (funcions d'ocupació, funcions de producció, determinants de la mecanització, tamany de les explotacions, emigració, etc.).

No voldriem acabar aquest comentari sense mencionar en especial els greus problemes de la informació. No ens referim al tema típic de la qualitat de les dades, qualitat, evidentment millorable, sino especialment a la ingent labor que ha significat l'aplicar a nivell de municipi centenars de variables de procedència diversa.

La realització d'aquest treball ha sigut possible gràcies a l'atenció i bona col.laboració que ens han prestat les Agències d'Extensió Agrària i el ministerio de Agricultura tant als organismes centrals com les delegacions provincials de Catalunya. Entre totes les persones que ens han atés voldriem citar a unes poques que reiterada i desinteressadament ens han facilitat la recerca. Així agraïm als Srs Miquel Pujol i Alfons Bonmatí, de la delegació d'Agricultura a Barcelona, i al Sr. Artur Soldevilla de la delegació d'Agricultura a Girona, la seva col.laboració.

Es de justícia reconèixer l'esforç i l'ajuda rebuts de tots i cada un dels caps comarcals d'Extensió Agrària de Catalunya. Sense ells difícilment s'hagués pogut realitzar aquest treball.

Finalment agrair a la Conselleria d'Agricultura i al Centre Ordenador Municipal de Barcelona per la seva col.laboració en la darrera fase del treball.

Els organismes i persones esmentades no tenen cap mena de responsabilitat en la metodologia i resultats del present estudi.

ELS AUTORS

I N D E X

INTRODUCCIO	6
I.- L'AGRICULTURA CATALANA. EVOLUCIO RECENT	13
1.- ELS FACTORS DE PRODUCCIO	19
1.1.- POBLACIO ACTIVA AGRICOLA	20
1.2.- EL MEDI FISIC. ASPECTES SOCIOECONOMICS	23
1.3.- MECANITZACIO	35
1.4.- INPUTS AGRICOLES	39
2.- PRODUCCIO I RENDA AGRARIA	41
2.1. EVOLUCIO DE LA PRODUCCIO FINAL AGRARIA	41
2.2. COMPOSICIO DE LA PRODUCCIO FINAL AGRARIA	43
2.3. VALOR AFEGIT	46

II.- <u>DESCRIPCIO DE LES AGRICULTURES CATALANES : COMARQUES I TIPUS DE CULTIUS I BESTIAR</u>	49
1.- VARIACIONS INTERCOMARCALS EN LA DOTACIO DE FACTORS	50
1.1.- POBLACIO ACTIVA AGRICOLA A LES COMARQUES	50
1.2.- DIFERENTS GRAUS DE MECANITZACIO ENTRE COMARQUES	57
1.3.- RECURSOS FISICS	75
1.3.1.- Distribució general de les terres entre les comarques catalanes	75
1.3.2.- Tamany de les explotacions	82
Una aproximació alternativa	89
1.3.3.- Règim de tinença de la superfície agrícola	102
Una aproximació alternativa	107
2.- DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE AGRICOLA I DEL CENS RAMADER PER COMARQUES I ESPECIES	119
2.1.- DISTRIBUCIO COMARCAL DE LA RAMADERIA	119
2.2.- DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA	122
2.2.1.- Tipus de cultiu	129
2.2.2.- Grups de cultius : espècies principals i comarques a on es localitzen	134

3.- ELS RENDIMENTS AGRICOLES	172
3.1.- RENDIMENTS DE CADA GRUP DE CULTIUS EN EL CONJUNT CATALA	172
3.2.- DIFERENCIES COMARCALS EN ELS RENDIMENTS AGRICOLES DELS DIFERENTS GRUPS DE CULTIUS	176
III.- <u>PRODUCCIO I RENDA AGRARIA A CATALUNYA</u>	181
1.- VALOR DE LA PRODUCCIO AGRARIA (AGRICOLA + RAMADERA) A CATALUNYA	182
1.1.- DISTRIBUCIO DE LA PRODUCCIO AGRICOLA PER COMARQUES I GRUPS DE CULTIUS	192
1.1.1.- Per grups de cultius	192
1.1.2.- Distribució comarcal del valor de la producció	197
1.2.- DISTRIBUCIO DE LA PRODUCCIO RAMADERA PER ESPECIES I COMARQUES	239
2.- LA RENDA AGRARIA CATALANA	276
2.1.- VALOR AFEGIT NET	276
2.2.- GRAU DE TRANSFORMACIO DE L'AGRICULTURA CATALANA	280
ANEX : METODOLOGIA DE CALCUL DE LA PRODUCCIO I RENDA AGRICOLA	309

IV.- <u>ANALISI DE COMPORTAMENTS</u>	315
1.- INTRODUCCIO	316
2.- DETERMINANTS DE L'OCUPACIO AGRICOLA	319
2.1.- OCUPACIO SEGONS PRODUCTES	320
2.2.- OCUPACIO SEGONS GRUPS DE PRODUCTES I PRODUCTES MOLT IMPORTANTS	324
2.3.- EL PAPER DE LA MAQUINARIA AGRICOLA	327
2.4.- LES DIFERENCIES COMARCALS I ALTRES QUESTIONS	330
3.- DETERMINANTS DE LA MECANITZACIO	332
4.- FUNCIONS DE PRODUCCIO DE L'AGRICULTURA CATALANA	337
4.1.- VALOR DE LA PRODUCCIO AGRARIA	338
4.2.- LA FUNCIO COBB-DOUGLAS	344
5.- PRODUCCIO BRUTA PER PERSONA OCUPADA	349
6.- L'EMIGRACIO AGRICOLA	354
6.1.- PAPER DELS CONREUS I DEL BESTIAR	354
6.2.- PAPER D'ALTRES VARIABLES MACROECONOMIQUES	357

6.3.- PERDUA PERCENTUAL DE POBLACIO ACTIVA AGRICOLA EN EL QUINQUENI	360
6.4.- EL PAPER DE LA POBLACIO TOTAL I L'ACTIVA AGRARIA	362
7.- TAMANY MIG DE LES EXPLOTACIONS	365
7.1.- PAPER DELS TIPUS DED CONREUS	365
7.2.- EL PAPER DELS CENS RAMADER	371
7.3.- TENDENCIA CAP A EXPLOTACIONS D'UN PAGES	374
7.3.1.- El paper dels diferents conreus i de bestiar	376
7.3.2.- Diferències intercomarcals	379
7.3.3.- Tendència de l'agricultura catalana cap a explotacions amb un sol pagés	383
8.- CONSIDERACIONS FINALS	386

INTRODUCCIO:

L'AGRICULTURA A CATALUNYA

ESTUDI ECONOMIC

INTRODUCCIO

Un dels sectors més desconeguts de l'economia catalana és l'agrícola. Diverses raons ajuden a explicar aquest buit; per un cantó la inexistència, al menys fins ara, d'un sector públic català fort que, entre d'altres coses, s'ocupés de coneixer la realitat des d'un punt de vista global. D'altra banda, a l'agricultura catalana no existeixen pràcticament grans empreses o institucions amb prou gruix com per emprendre aquests estudis globals per l'interès propi, a diferència de, per exemple, el sector industrial o el financer. A més a més, el que en podríem anomenar economia acadèmica s'ha desenvolupat tradicionalment a impuls del sector industrial i del monetari o financer, creant un cos de doctrines, teories i instruments d'anàlisi més adients a l'anàlisi de les economies industrials desenvolupades. De tota manera la importància del tema és indubtable, tan per raons genèriques com específiques de l'agricultura i de l'economia catalana, com recordarem a continuació. Això, en essència, és el que va moure als autors a portar a terme aquest estudi.

Si hom repassa els estudis que s'han fet sobre l'agricultura catalana es dona compte que pràcticament cap, fa un anàlisi de conjunt mínimament exhaustiu, és a dir, que toqui tots, o un grup substancial, dels temes típicament inclosos en la macroeconomia. D'altra banda, i malhauradament, tampoc son gaire

abundants els estudis monogràfics sobre l'agricultura catalana des del punt de vista econòmic, estudis que, en certa manera, son indispensables per abordar un estudi de conjunt. En conseqüència hom pot preveure que aquest intent que ara es presenta fàcilment pot tenir buits i defectes relativament seriosos. Tan de bó que molt aviat estudis fets, partint o no dels nostres resultats, superin aquest treball i permetin conèixer molt millor la realitat de l'agricultura catalana.

En funció d'aquests buits, doncs, s'escollí la metodologia y es cercaren les dades. D'altra banda, en funció de la metodologia escollida s'han d'interpretar els resultats : com hem dit es tracta d'un estudi global. En conseqüència hom no pot pretendre que es pugui arribar a afinar en certs aspectes com ho podrien fer estudis monogràfics (1).

Aquesta visió de conjunt, com veurem, ens ha de permetre tractar els grans problemes de l'agricultura catalana : el de l'ocupació, el de la producció i de la productivitat, el de la rendabilitat,

---

(1) Sens dubte com més desagregades son les xifres més probable és l'error relatiu. En aquest sentit la depuració estadística ha tendit a eliminar o reduir els grans errors o incoherències, però no ha tractat de corregir dades al nivell més desagregat, doncs l'esforç que hauria requerit superaba en molt les nostres possibilitats. La interpretació dels resultats cal que es faci tenint present aquesta observació.

el de la mecanització, etc. D'altra banda, com sabem, Catalunya és un país molt variat, de clima de sol. També son variats, en bona part en consonància al que s'acaba de dir, els conreus i els tipus de bestiar que es donen a les diferents contrades. Aquesta varietat, doncs, ens obliga a l'establiment de dos tipus de desagregació : en termes de localització i per tipus de conreus i bestiar. En termes de localització podem anticipar que s'ha treballat a un nivell molt desagregat -a nivell municipal-, bé que per poder oferir als lectors una visió global presentarem les dades comarcalitzades (comarques de la Generalitat) i, evidentment, també agregades per tot Catalunya.

Pel que fa referència al nivell de desagregació per tipus de conreu i bestiar el tractament s'ha fet també a nivell molt desagregat, bé que la presentació dels resultats es farà per diferents nivells d'agregació : ramaderia, agricultura -strictu sensu- secà-regadiu, herbacis-llenyosos; i pels diferents tipus de bestiar : carn, llet. Aquests son els grans agregats. A nivell inferior les produccions, etc. es desagregaran per productes que signifiquen entre un 5 per mil i un 1 per cent de la producció agrícola catalana. Millor dit : el mètode s'ha basat en l'estudi al nivell més desagregat i després s'ha procedit a l'agregació dels resultats al nivell descrit tan a efectes d'anàlisi com de presentació més global dels resultats.

Val a dir que l'interès de l'estudi de l'agricultura catalana depasa l'àmbit estricte de la propia agricultura i el de l'economia catalanes, doncs per raons diverses l'agricultura catalana s'insereix en un marc de relacions amb els altres sectors econòmics de Catalunya (indústria, serveis, sector financer, sector

públic) i amb altres economies, particularment l'espanyola. Aquestes interrelacions són especialment rellevants, com veurem, en les qüestions de mà d'obra (mercat de treball, salaris, moviment de població), en les interdependències productives (compres i vendes d'inputs entre el sector agrícola i els altres; compres i vendes a Catalunya i fora de Catalunya, tan pel que fa referència als inputs corrents com els destinats a l'acumulació, al consum de la població o als mercats exteriors.

Finalment, en relació als aspectes més generals del tema, l'agricultura juga o deixa de jugar, segons es miri, un paper rellevant en l'equilibri territorial de Catalunya, tan en els aspectes de població com en els de renda, qualitat de la vida, etc.

A grans trets, l'estudi que es presenta ha classificat el material en cinc grans blocs. Una primera part essencialment descriptiva de les magnituds més agregades, tant en termes estructurals com en termes d'evolució històrica recent, que permet situar al lector respecte de quins són els grans problemes i característiques de l'agricultura catalana des del punt de vista econòmic.

En una segona part, també essencialment descriptiva, es presenta l'agricultura catalana actual i a un nivell de desagregació que permeti veure les diferents agricultures catalanes a nivell comarcal, des del punt de vista territorial i per a diferents nivells d'agregació de productes, tal com ja s'ha dit. Diguem que, finalment, ens hem inclinat per presentar les dades per comarques de la Generalitat, bé que la informació s'ha elaborat també per comarques agrícoles (Agències d'Extensió Agrària) i províncies.

Una tercera part la constitueix el càlcul dels comptes d'explo-
tació comarcals de l'agricultura, el que ens permet estimar la
renda agrícola i els seus grans components, el consum d'inputs,
produccions per capita, per hectàrea, etc.

La quarta part pretent ser més analítica tant per la intenció
amb que s'ha elaborat com per la metodologia emprada. Per
mitjà de mètodes econòmics vol explicar alguns dels compor-
taments de l'agricultura catalana : la ocupació, la mecanització,
la producció, l'emigració rural, el tamany de les explotacions,
etc. Afegim també que el nivell de desagregació d'aquesta part
és bàsicament la mateixa que s'ha dit al exposar el contingut de
la part segona. Així, doncs, permet calcular, amb els nivells
de significació corresponents , tot una colla de paràmetres de l'agri-
cultura catalana : mà d'obra emprada per tipus de conreu (separant
el secà del regadiu), o de bestiar, diferències intercomarcals,
tipus de maquinària per tipus de conreu, etc., coeficients que es
poden comparar amb els teòrics (en termes d'ingenieria agrícola,
per exemple) segons diferents tecnologies, mà d'obra necessària
per diferents nivells de mecanització conseqüències dels canvis
de conreu, etc., estris molt necessaris per calcular els efectes
previsibles d'una determinada política agrària.

- 0 -

En l'Anex I hom ha fet una descripció, comarca per comarca, de les
característiques fonamentals de l'agricultura de la comarca en
qüestió. En aquesta part, els estudiosos o interessats en els
problemes d'una o altra comarca hi trobaran succintament expli-
cades les estadístiques i característiques fonamentals de l'àrea
considerada.

x

En l'Anexe II es presenten, amb un grau més afinat de desagregació, les superfícies de conreu a nivell de producte, de forma que la persona interessada en el tema podrà trobar-hi aquesta informació que, si s'hagués incorporat al nucli de l'estudi, feria més ferragosa la seva lectura. D'aquesta manera, al llarg de l'exposició central només es farà referència al nivell més agregat -grup de productes-. Aquest annexes no s'inclouen en aquesta publicació però es poden demanar a la Fundació Jaume Bofill o al Servei d'Estudis de Banca Catalana, els quals han editat apart aquest material.

PART I

L'AGRICULTURA CATALANA
EVOLUCIO RECENT

I. L'AGRICULTURA CATALANA. EVOLUCIO RECENT

Els canvis que ha experimentat l'agricultura catalana en el període objecte d'anàlisi i que s'expliciten a les pàgines que segueixen, no poden deslligar-se del conjunt de transformacions que ha sofert tant el conjunt de l'economia catalana com l'espanyola en general. Es més, les transformacions de l'agricultura espanyola han estat induïdes, i en certa manera forçades, pel desenvolupament del sector industrial i dels serveis.

A diferència d'altres llocs d'Europa, a l'Estat espanyol no tingué lloc al seu moment una revolució agrària que permetés d'incrementar la productivitat i, per tant, d'alliberar mà d'obra pel creixement del sector industrial i, per altra banda, de suministrar els aliments necessaris perquè aquesta població no agrària pogués subsistir. L'agricultura tradicional, basada en la poca capitalització de les explotacions i un elevat grau d'autoconsum, es mantingué fins ben avançat el segle XX. Les raons d'aquest retard no ens cal estudiar-les ací, però segurament caldria situar-les en el retard de l'avenç del conjunt de les estructures econòmiques i socials del país.

El "take-off" industrial no es produeix amb prou força y claredat fins el final de la dècada dels 50; l'impacte d'aquest procés el reb l'agricultura per dos costats : per la banda dels factors productius i per la demanda dels seus productes.

El creixement del sector industrial requereix una gran quantitat de mà d'obra que tant sols pot sortir del sector agrícola. D'aquesta manera, l'agricultura tradicional, basada en una mà d'obra barata i abundant, entra en competència amb un sector industrial que ofereix salaris més elevats i unes condicions de treball en general més favorables que les que fins llavors ha ofert el sector agrícola, el que provoca o accelera l'èxode del camp vers la indústria i la ciutat i, al ensems, la puja dels salaris agrícoles.

Això obliga a l'agricultura a mecanitzar-se i a incrementar la productivitat per poder fer front a les inversions que la mecanització requereix i als salaris més elevats. Per la petita explotació aquest és un primer cop, que es reflexa, tal com més endavant veurem, en la forta reducció del nombre d'aquest tipus d'explotació. Junt a la maquinària són necessàries també per incrementar la productivitat les compres d'altres elements de producció tals com adobs, fitosanitaris, llavors millorades, etc. Pel costat dels inputs agrícoles es produeix, per tant, una interrelació cada cop més gran del sector agrícola dins el conjunt de l'economia; aquesta és una de les raons per les que el sector agrícola sembla ser en alguns països desenvolupats un demandador net de capitals.

Pel que fà referència a la demanda de productes agrícoles, l'increment de la renda originada pel procés de creixement econòmic incrementà i modificà l'estructura de la demanda d'aquests productes, l'augment de la demanda de proteïna animal ha requerit una reorientació de l'activitat productiva de les explotacions agrícoles que no sempre s'ha produït amb la flexibilitat adient i, per tant, ha originat prou tensions inflacionàries. Un procés semblant ha tingut lloc en el cas de productes com la fruita, productes d'horta, etc.

Aquesta reorientació de la demanda ha estat també un dels elements que explica les compres cada cop més elevades de factors productius per part de l'agricultura; el cas dels pinsos és potser el més significatiu.

D'altra banda no podem oblidar certs elements característics de l'agricultura catalana tals com la relativa varietat natural (climes, sols), l'estructura de la propietat agrícola, el paper impulsor (sobre la demanda de productes agraris) que hi juga el fort creixement de la població a Catalunya i el seu repartiment, els usos alternatius del sol, el nivell tecnològic de pagesos i ramaders o fins i tot la seva manera de fer, que han tingut i tenen una incidència forta sobre els fets i els resultats; influïts també, d'altra banda, pel progrés tècnic en l'agricultura mundial, l'evolució d'alguns mercats mundials o europeus, per la política agrícola del Mercat Comú, etc.

Hauriem d'indicar també que tot aquest procés s'ha produït amb greus tensions que s'han accentuat segurament a l'haver-se

concentrat en un període relativament reduït de temps; condicions que, per altra banda, poden fer-se extensives al propi procés de creixement econòmic experimentat per l'economia catalana a partir dels anys 60.

Els principals canvis en el comportament dels agents i variables agrícoles els podríem concretar en els següents punts:

- disminució forta i sostinguda de la població activa agrícola,
- increment del parc de maquinària,
- ús intensiu de inputs aliens al sector : adobs, pinsos i productes fitosanitaris,
- increment dels rendiments físics,
- canvis de conreu,
- disminució del valor afegit per unitat de producte,
- canvis en la composició de la producció agrícola, incrementant el pes de la que prové del subsector ramader.

Les fonts estadístiques bàsiques per l'anàlisi d'aquesta part han estat els Anuaris del ministeri d'Agricultura i l'estudi "La renta nacional de España y su distribución provincial", que cada dos anys publica el "Banco de Bilbao". Els possibles problemes de fiabilitat estadística queden en tot cas diluïts donat que no ens interessa tant el valor exacte d'una magnitud en un moment donat com la seva variació al llarg del temps.

Aquesta primera part del treball cal considerar-la com a part introductoria, doncs tant sols intenta situar molt breument algunes característiques de l'evolució i comparació de l'agricultura catalana amb la de la resta de l'Estat. La segona part del treball s'ha realitzat des d'una perspectiva estàtica o estructural amb l'intent de descriure els trets característics de la situació present més que els mecanismes que governen la seva transformació.

1.- ELS FACTORS DE PRODUCCIO

Fins períodes relativament recents l'activitat agrícola era autosuficient, de forma que gairebé tots els inputs provenien del propi sector i l'excedent que es generava servia per alimentar la població no agrícola. Les llavors, adobs i treball eren suministrades per els conreus, bestiar i homes del sector agrícola, tancant-se d'aquesta manera un cicle biològic. La "revolució agrícola" que començà al segle XVI no va fer res més que aprofitar i racionalitzar al màxim les possibilitats d'aquesta situació d'equilibri, però sense destruir-lo.

Es a partir del segle actual que es trenca l'equilibri de l'agricultura natural a través de la introducció de mitjans de producció -adobs químics, productes fitosanitaris- i energètics -tractors moguts per derivats del petroli- que indubtablement han fet possible un increment dels rendiments, però han exigit una aportació energètica suplementaria a la potencial del propi sector. I no sempre els increments de productivitat que s'han obtingut han estat en consonància amb el consum d'energia que han requerit. No entrarem en la discussió de les conseqüències de tipus ecològic que es deriven d'aquests canvis en la base de l'activitat agrícola. El que interessa ressaltar aquí és el fort increment enregistrat en l'ús de inputs aliens al propi sector per part dels agricultors.

En els apartats següents es situa molt breument l'evolució d'algunes variables de l'agricultura catalana : població activa, superfície cultivable, tamany de les explotacions, règim de tinença de la terra, mecanització, inputs agrícoles...

1.1.- POBLACIO ACTIVA AGRICOLA

Es un fet prou conegut que la població activa agrícola ha disminuït sensiblement a Catalunya els darrers quinze anys. Aquesta evolució és del tot coherent amb el procés que afecta a l'agricultura dels països desenvolupats; en aquests els sectors no agrícoles, en la mesura que es desenvolupen, poden oferir unes remuneracions i unes condicions de vida superiors a les d'aquest sector i, per tant, la mà d'obra tendeix a abandonar-lo, essent substituïda per maquinària i per una ocupació més intensiva de la mà d'obra que resta "in situ".

Aquest procés es tradueix en una disminució en el nombre absolut de persones actives dedicades a l'agricultura i en una baixa en el seu pes relatiu dins el conjunt de la població activa. En aquest sentit, en el període 1930-1975 la població activa agrícola catalana ha passat de representar un 27% de la població activa total a un 7,2%. En termes absoluts els actius agrícoles eren 321 mil l'any 1930, 341 mil l'any 1950, 277 mil l'any 1960 i 159 mil l'any 1975, com es pot comprovar, les dades reflecteixen clarament l'importància i tendència del procés. Als darrers 15 anys la reducció d'actius agraris és de un 42,7%, força superior a la enregistrada els 30 anys anteriors -13,7% el que indica una acceleració del procés, coherent amb la forta industrialització del país durant el darrer període.

Al mateix període i pel conjunt de l'estat espanyol, la reducció és d'un 44%, xifra , per altra banda, lògica si tenim en compte que al moment inicial el pes de la població activa agrària és més important, dins el conjunt de la població activa, a Espanya que a Catalunya.

Al comparar aquest procés amb el seguit per alguns països de l'àmbit del Mercat Comú es comprova com, fent l'any 1960 = 100 per tots els llocs, s'arriba l'any 1975 a 57,3, per sota de la reducció que han experimentat els països de la CEE (dels sis). Igual com abans cal tenir en compte que, en conjunt, aquests països partien d'unes xifres d'ocupació agrícola superiors a les de Catalunya i per tant no és estrany que el ritme de disminució hagi estat més accelerat aquí.

Tornant a la qüestió del pes relatiu de la població activa agrícola dins el conjunt de la població activa, cal remarcar que el 7,2% abans esmentat es situa a un nivell semblant al de les agricultures d'Alemanya, Holanda o Luxemburg, per comparar-ho amb algú dels països de la CEE.

Les causes d'aquest procés que, per la seva magnitud, ha estat sovint qualificat com a "éxode rural" són, com es deia, entre altres, les millors remuneracions i condicions de vida que ofereix el treball industrial i fins fà poc la vida urbana.

La corrent migratoria sol nodrir-se bàsicament de gent jove, que moltes vegades no arriba ni a entrar en activitat en l'explotació com no sigui ajudant a la família en les estones lliures. Mentrestant, els pares resten a l'explotació fins que les facultats físiques no els permeten continuar, moment en que aquesta

desapareix mitjançant venda o arrendament a un altre empresari agrari que encara exerceixi com a tal.

Aquesta component qualitativa dins l'emigració -pes més gran de la gent jove- es tradueix en un envelliment progressiu de la població activa agrícola que, a la llarga, pot posar en perill la continuïtat de moltes explotacions.

1.2.- EL MEDI FISIC. ASPECTES SOCIOECONÒMICS

Si bé la "industrialització de l'agricultura" ha permès que determinades explotacions agràries dedicades a la ramaderia intensiva puguin dur a terme la seva activitat sense una base física pròpia que els hi forneixi els inputs, és evident que a nivell del sector agrari en conjunt, la terra és el mitjà de producció fonamental.

Per això, tant les seves característiques físiques -fertilitat, possibilitat de regar, etc.- com les relacions de tipus institucional que sobre ella incideixen -règim de propietat, tamany de les explotacions i parcelació- tenen un paper decisiu sobre les característiques i resultats de l'activitat agrícola.

A les pàgines que segueixen, s'analitzen successivament la superfície cultivable, tamany de les explotacions i règim de tinença de la terra.

No hi ha dubte que la capacitat productiva d'una determinada agricultura depèn en bona part de la superfície apta pel cultiu de la que es disposa.

Catalunya comptava l'any 1975 amb 1.037 milers de Ha. de terres de conreu, que representen un 32,4% de la seva superfície geogràfica total; en un sentit ampli s'hi podria incloure també la corresponent a prats i pastures -que pot contribuir al sosteniment de la ramaderia-, totalitzant unes 1.318,5 milers de Hes sobre una superfície total de 3.194,1 milers.

DISTRIBUCIO GENERAL DE LA TERRA

	Catalunya (000 Has)	%	Espanya (000 Has)	%
Terres de cultiu	1.037,8	32,36	20.833,6	40,93
Prats i pastures	280,7	8,90	7.225,8	13,70
Terreny forestal	1.380,8	43,14	14.943,5	30,38
Altres superfícies	495,7	15,59	7.480,7	14,98
Superfície geogràfica total	3.194,1	100	50.483,6	100

FONT : Anuario de Estadística Agraria. 1975. Mº de Agricultura

Fent la comparació amb el conjunt de l'Estat, hom es dona compte que Catalunya està infradotada quantitativament i en termes relatius pel que fa al recurs "terra cultivable", ja que en aquell cas les terres cultivables assolixen el 41% de la superfície total i, afegint-hi els prat i pastures, s'arriba al 54%.

Feta aquesta primera constatació -la relativa manca del recurs terra cultivable a Catalunya-, s'analitza a continuació un aspecte qualitatiu com és la part d'aquesta superfície que pot ésser regada habitualment; es fa també en un sentit històric prenent com a punt de referència quina era la situació deu anys enrera.

Es fa palesa la diferència qualitativa entre Catalunya i el conjunt de l'Estat; mentre que al Principat i per l'any 1975 gairebé la quarta part de la terra cultivable era de regadiu, a Espanya només ho era un 12,56%.

Pel que fa referència a l'evolució temporal en la distribució de la superfície, es constata una disminució del terreny total conreat a Catalunya, mentre que pel conjunt de l'Estat s'ha incrementat. A casa nostra es produeix un estancament del regadiu i el secà disminueix arreu de Catalunya. A nivell de tot l'Estat, l'increment abans esmentat es deu a l'increment del regadiu, mentre que el secà baixa comparativament molt menys que a Catalunya.

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVABLE (MILERS HA.)

	1965				1975			
	SECA (1)	REGADIU (2)	TOTAL (3)	2/3x100	SECA (1)	REGADIU (2)	TOTAL (3)	2/3x100
CATALUNYA	882,0	259,5	1.141,5	22,69	779,1	258,7	1.037,8	24,93
ESPANYA	18.271,2	2.055,0	20.326,2	10,11	18.216,8	2.616,8	20.833,6	12,56

FONT : Anuario de Estadística Agraria. Ministerio de Agricultura.

En resum, en aquests deu anys el secà a Catalunya disminueix de unes 100 mil Hes (gairebé un 12% del total) i el regadiu pràcticament es manté, mentre que a Espanya creix en 562 mil hectàrees (gairebé un 27,5%).

El segon aspecte qualitatiu, de matització, es concreta en l'anàlisi de les diferències que s'observen a Catalunya i al conjunt de l'Estat pel que fa a la pràctica del guaret; no s'entra aquí en raons de tipus tècnic, sociològic, o institucional que determinen el que una determinada superfície resti sense cultivar durant un cert període de temps; el que es pot afirmar és que en determinades

condicions tecnològiques la superfície cultivable d'una zona determinada estarà tant millor aprofitada quan més petita sigui la part de la mateixa que estigui en guaret.

SUPERFÍCIE GUARET A CATALUNYA I A ESPANYA (000 Ha)

	1965			1975		
	Superfície guaret (1)	Sup. total cultivable (2)	(1)/(2) x100	Superfície guaret (1)	Sup. total cultivable (2)	(1)/(2) x100
Catalunya	123,8	1.141,5	10,84	57,2	1.037,8	5,51
Espanya	5.542,2	20.326,2	27,26	5.035,9	20.833,6	24,17

FONT : Anuario de Estadística Agraria. Ministerio de Agricultura.

A Catalunya les terres en guaret eren un 10,84% del total l'any 1965 i un 5,51% l'any 1975, mentre que pel conjunt de l'Estat i pels mateixos anys aquests percentatges eren del 27,26 i 24,17%, respectivament. Això fa que la relativa "inferioritat" catalana de que es parla al principi d'aquest apartat queda substancialment matitzada; si es dedueixen les superfícies en guaret, el percentatge de superfície cultivable respecta a superfície total per Catalunya i Espanya és 30,70% i 31,29%, respectivament, el que indica que, en termes reals, l'agricultura catalana disposa d'una dotació de recursos físics força semblant al conjunt de l'Estat.

Com ja s'ha dit al començar el tema del medi físic de l'agricultura catalana, hi ha un conjunt d'elements socioeconòmics referents a la distribució de la terra i la seva propietat que són de molta importància en el procés de producció agrícola. Més endavant es veura que, tantmateix, hi ha certs elements que fan pensar que no hi ha masses indicis d'economies d'escala a l'agricultura catalana.

El tamany de les explotacions n'és una d'elles. Tanmateix, la definició d'un "tamany òptim" no és una tasca gens fàcil pel seguit de factors que incideixen sobre la rentabilitat de l'explotació, algú d'ells tant o més important que la pròpia dimensió física. Elements tals com l'orientació de l'activitat productiva, si l'explotació és de secà o de regadiu, complementarietat entre activitats agrícoles i ramaderes així com la tecnologia agrícola són també d'una importància cabdal. No és adequat, per tant, prendre la variable tamany com a únic indicador del grau de racionalitat o de desenvolupament d'una agricultura. El que no vol dir que no sigui important aquest aspecte i que no es detectin unes "lleis" generals que estàn presents en l'evolució del tamany de les explotacions agràries a les economies occidentals i que, en funció d'aquestes lleis genèriques, es pugui parlar del grau d'adequació de les explotacions agràries catalanes a l'actual estadi de desenvolupament econòmic general.

En aquest sentit es pot parlar d'una tendència vers l'increment del tamany mig de les explotacions dins les agricultures avançades, per bé que els valor absoluts mitjos siguin diferents a cada lloc.

Aquest procés s'experimenta a les societats capitalistes desenvolupades i no és sino un aspecte més de la lògica interna de funcionament del propi sistema que tendeix a situar el tamany mig de les unitats productives cada cop més amunt, elevant successivament els llindars de rendabilitat de les explotacions i situant cada vegada més explotacions en una situació de marginalitat econòmica (1).

Cal remarcar que existeixen forces de signe contrari que impedeixen el que aquest procés adquireixi unes proporcions tant espectaculars com en el cas de la indústria. La inexistència d'una adequada planificació del sol entre diferents dedicacions alternatives és un d'aquests factors; al no existir una reserva per a cada activitat es produeix una competència entre les diferents dedicacions possibles que es tradueix en un increment dels preus. I, normalment, al possible inversionista li resulta més rentable dedicar la terra que adquireix a activitats industrials o de construcció, on el marge de beneficis és més elevat. D'aquí que als països capitalistes europeus no s'hagi produït a gran escala el previsible procés de "concentració" de l'agricultura que s'hauria de traduir en la creació d'unitats productives cada cop més grans. D'altra banda l'agricultura a temps parcial juga també com a fre d'aquest procés (2).

---

(1) La explotación agraria familiar. Secretaría general técnica. Ministerio de Agricultura. Madrid. 1977.

(2) Una discussió sobre el tema de la concentració de les explotacions agràries es pot trobar a l'article de Miren Etxezarreta "La evolución de la agricultura campesina", a Agricultura y sociedad. Nº 5. Diciembre 1977.

Les pautes de comportament que acabem d'explicar en termes generals com a comunes a les societats capitalistes europees desenvolupades s'ha produït també a Catalunya. El fort procés de desenvolupament econòmic experimentat al període objecte d'anàlisi, junt amb la total manca de planificació territorial ha fet que la competència entre dedicacions alternatives del sol a casa nostra fós especialment acusada, el que ha hagut d'actuar com un fre al procés de concentració d'explotacions que d'altra manera hagués adquirit proporcions encara més significatives que les que ara podem constatar.

Per l'anàlisi en termes quantitativs de com s'ha produït a Catalunya aquest procés de concentració d'explotacions s'ha utilitzat la informació bàsica dels censos agràris de 1962 i 1972, que permeten una bona comparació, donat el caràcter homogeni de les dades (1).

Com ja hem avançat, hi ha una sèrie de raons econòmiques que permeten explicar l'evolució del tamany de les explotacions agrícoles a Catalunya en el període intercensal. La disminució de la mà d'obra agrícola degut a l'èxode rural o, si més no, a la dedicació de les persones joves del món rural a activitats no agrícoles ha fet que determinades terres es deixessin de conrear per part d'aquells que han abandonat l'agricultura com a activitat econòmica; aquestes terres han esdevingut ermes en els cassos de

---

(1) Més endavant es profunditzarà més en aquest tema.

terrenys de difícil accés o de poca qualitat, o bé han passat mitjançant compra o arrendament a formar part d'altres explotacions. D'aquí el doble fenomen que hom contempla en analitzar les dades : disminució del nombre total d'explotacions i increment del tamany mig de les que perduren, encara que s'observen diferències entre els diferents grups d'explotacions.

Aquest esquema general té diferents particularitats segons la zona geogràfica que es tracti, ja que els tipus de producció, importància del regadiu, característiques orogràfiques, activitats econòmiques alternatives, varien considerablement d'un lloc a l'altre.

El nombre total d'explotacions amb terra era a Catalunya per l'any 1962, de 202.654, xifra que es veia reduïda a 144.189 per l'any 1972, o sigui un 28,8% inferior. La manca de dades anuals ens impedeix de dir quelcom sobre el ritme d'aquesta disminució, però segurament fou més fort cap a finals dels 60 ja que, segons s'observa, la desaparició d'explotacions sol seguir a la disminució de mà d'obra amb uns anys de desfasament (1). I els ritmes forts de disminució

---

(1) "... se señala que al afectar generalmente el éxodo rural a los hijos de agricultores, mientras que éstos no cambian de profesión manteniéndose en el sector hasta una edad avanzada, la desaparición de sus explotaciones sobreviene principalmente al final de su vida activa como consecuencia de no encontrar quien les suceda. Basándose en este hecho, se considera que la disminución del número de explotaciones sigue con un retardo del orden de 10 a 20 años a la disminución del de la población activa agraria". J.M. Naredo. La evolución de la agricultura en España. Pág. 107.

de mà d'obra es produïren a finals dels 50 i a començaments dels 60. Aquesta hipòtesi fa preveure que el procés de desaparició d'explotacions, incrementant-se el tamany de les que es mantenen, continuarà en els propers anys.

Al període objecte d'anàlisi el tamany mitg de les explotacions passa, pel conjunt català de 13 Ha a 18 Ha.

DISTRIBUCIO, A CATALUNYA, DEL NOMBRE D'EXPLOTACIONS PER TAMANYS

1962						1972					
TOTAL *	0,1-4,9Ha	5-19,9Ha	20-49,9	50-149,9	i 150	TOTAL	0,1-5Ha	5-20	20-50	50-150	i 150
202.654	123.908	59.215	12.149	5.152	2.230	144.189	72.362	50.314	13.268	5.851	2.394

FONT : Censos agraris 1962 i 1972.

A Catalunya predomina la petita explotació que, això sí, ha disminuït el seu pes dins el conjunt d'explotacions en benefici de les explotacions de tipus mitjà -les que s'han incrementat més-, i gran(1).

(1) Encara que és difícil establir uns criteris per definir què s'enten per petita, mitjana o gran explotació i de fet poques vegades la gent s'hi posa d'acord, aquí entenem per petita explotació evidentment el 1er grup fins 5 Ha i part del 2on grup fins 20; la mitjana agafaria des de 20 fins 100-150 Ha, i les grans, a partir d'aquesta magnitud. Un altra criteri seria considerar petita la que agrupa menys d'una persona a plé temps; mitjana la que agrupa entre una i cinc persones a plé temps (pare, mare i tres fills), i gran, la resta (observis que la superfície depén, aleshores, del tipus de conreu i sobretot de si es de secà o de regadiu. Aquest criteri ens portaria a superfícies d'aquest ordre:

<u>Tipus de cultiu</u>	<u>Hectàrees</u>		
	<u>Petita</u>	<u>Mitjana</u>	<u>Gran</u>
Herbacis secà	menys de 40	de 40 a 200	més de 200
" regadiu	" " 4	de 4 a 20	més de 20
Llenyosos secà	" " 10	de 10 a 50	més de 50
" regadiu	" " 8	de 8 a 40	més de 40

Amb una divisió més acurada es veu com la disminució del nombre d'explotacions petites -de 0,1 fins a 10 Ha- és general, així com la de la seva superfície; en el de 10 a 50 Hes, disminueix lleugerament el nombre d'explotacions i augmenta la superfície, i a partir de 50 Hes s'incrementa tant el nombre d'explotacions com la superfície.

Es particularment important l'increment tant en nombre d'explotacions com en superfície ocupada al grup d'explotacions de 50 a 100 Hes (17% i 16,3%, respectivament).

La incidència del règim de tinença de la terra sobre el desenvolupament de l'activitat agrícola sembla clar; en principi, un problema més profund i de més difícil sortida es determinar els beneficis o inconvenients d'un o altre sistema que, en darrer terme, estarà en funció de valuacions de tipus econòmic i social. No és l'objectiu d'aquesta introducció entrar en una discussió d'aquest tema sino el de descriure quina és la distribució de la superfície agrícola catalana, en els diferents sistemes de tinença.

Les dades dels Censos Agraris de 1962 i 1972 revelen un clar predomini de la propietat amb una tendència vers l'increment d'aquest sistema, malgrat els problemes censals que es presenten per Lleida l'any 1972. El règim de propietat s'aplicaria, doncs, sobre més del 80% de la superfície censada de Catalunya⁽¹⁾.

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE SEGONS EL REGIM DE TINENÇA A CATALUNYA

	1962	1972
Propietat	2.203.819	2.094.313
Arrendament	133.516	168.494
Parceria	298.309	232.076
Altres	55.446	203.128
Total superfície censada	2.691.090	2.698.011

FONT: Censos Agraris 1962 i 1972. INE.

(1) NOTA METODOLOGICA

El predomini de la propietat enfront dels altres sistemes de tinença que es dedueix de les dades dels censos agraris no seria tal si, d'acord amb algunes interpretacions, la Llei d'Arrendaments Rústics establis que els contractes de conreu només es donessin sobre terres de cultiu.

Respecte als altres sistemes, hom observa una disminució de la parceria, en benefici de l'arrendament, el que es explicable per la major flexibilitat que aquest contracte atorga al arrendador pel que fà a l'organització de l'activitat productiva de l'explotació. El contracte de parceria requereix un coneixement o acord sobre els rendiments dels diferents conreus per tal d'establir les "parts" que corresponen al propietari i al parcer; en conreus moderns de vegades es fa difícil establir aquest repartiment. D'altra banda l'agricultura moderna incorpora cada vegada més les activitats ramaderes dins de l'explotació, activitats que requereixen desenvolupar un tipus de conreus -farratges- de difícil control per part del propietari. En general, l'agricultura moderna, orientada cap al mercat, exigeix que el pagés pugui plantar en cada moment el producte que, d'acord amb les seves expectatives, li permeti d'obtenir el màxim rendiment de la seva activitat i això no és sempre compatible amb el contracte de parceria que, per la seva naturalesa, requereix una gran estabilitat en els conreus.

D'altra banda a mesura que es tecnifica l'agricultura, s'incrementa el regadiu, etc. el risc sol disminuir. Aleshores perd bona part de la raó de ser el contracte de parceria. També moltes vegades la parceria s'estableix entre pagesos (o ex-pagesos, pel que fà al propietari de la terra) doncs ambdúes parts coneixen a fons el problema (rendiments, bones i males collites, etc.). Al disminuir tendencialment el nombre de pagesos també cal esperar una disminució posterior de la parceria i, tal volta, un increment de l'arrendament o l'explotació directa (el no pagés prefereix un lloguer fixe que no un de variable, que requereix controlar al parcer).

Per últim la importància de l'arrendament s'explica també pel fet que molts empresaris agrícoles per tal d'assolir una dimensió més adequada, arrenden terres a propietaris que han deixat d'explotar-les però no han venut la propietat.

1.3.- MECANITZACIO DE L'AGRICULTURA CATALANA

Tal com s'ha exposat al tractar el tema de la població activa agrària, una de les característiques de l'agricultura moderna és el seu elevat grau de mecanització, en contraposició a l'agricultura tradicional basada en una mà d'obra relativament abundant i barata.

A Catalunya, com a tot l'Estat, s'ha produït un increment molt considerable del parc de maquinària agrícola durant el període 1960-75, aquest augment s'ha centrat en els tractors de rodes, motocultors i recol·lectores de cereals, com a principals tipus de maquinària. Hi ha també complements per aquestes màquines, màquines per a munyir i, més darrerament, les recol·lectores de blat-de-moro i les màquines ensitjadores.

El procés de mecanització ha estat molt intens, ja que el nombre de tractors s'ha sextuplicat en el període 1960-1975; el de motocultors s'ha multiplicat per 15.

Entre els factors explicatius de la mecanització s'hi troben, com es deia, el comportament dels salaris agrícoles i la disminució de la mà d'obra (1); l'increment de la mecanització es correspon amb un increment dels salaris agrícoles i amb una disminució en el nombre d'actius (2).

---

(1) "Los factores económicos que condicionan la mecanización vienen determinados principalmente por variaciones en los costes de la mano de obra, en el capital, precios de los productos agrarios y de los factores de producción ligados a la utilización de la maquinaria, tipo de cultivo y tamaño de la explotación". La explotación agraria familiar. Ministerio de Agricultura. Madrid 1977. Pàg. 42.

(2) Una anàlisi més aprofundida dels determinants de la mecanització a Catalunya es farà al final de l'estudi.

PRINCIPALS TIPUS DE MAQUINARIA A CATALUNYA I ESPANYA (per unitats)

ANY	NOMBRE DE TRACTORS DE RODES		NOMBRE DE TRACTORS DE CADENES		NOMBRE DE MOTOCULTORS		NOMBRE DE RECOL. LECTORES	
	CATALUNYA	ESPANYA	CATALUNYA	ESPANYA	CATALUNYA	ESPANYA	CATALUNYA	ESPANYA
1960	8.088	53.164	130	3.681	1.057	2.273	191	1.937
1971	38.883	268.194	373	14.177	12.490	82.407	2.992	30.096
1976	50.193	380.224	429	20.704	15.806	163.925	3.402	37.705

FONT : Censos de maquinaria agrícola. Ministerio de Agricultura.

Quant a les característiques de la mecanització agrícola catalana es recalca sobint el seu caràcter excessiu que determina una infrautilització de la maquinària i que el pagès hagi de fer front a despeses que en una situació de major racionalitat econòmica serien innecessàries. Si bé és cert que moltes vegades les decisions no es prenen des d'un punt de vista exclusivament econòmic (1).

Així, habitualment es produeix una intensificació dels conreus, introducció de les llavors selectes, ús de fertilitzants i herbicides, etc.(2). Nogensmenys no sempre el nombre de tractors existents es fan servir a plena capacitat, tal com hom demostrarà més endavant.

Els indicadors de mecanització donen unes dades més elevades per Catalunya que no pas per la resta de l'Estat. El nombre de cv (tractors més motocultors) per 100 Hcs conreades passa de 200, mentre que al

---

(1) "Pero es preciso considerar otros factores para explicar la mecanización de la empresa familiar, cuyos objetivos no siempre coinciden con la maximización de la rentabilidad (...). Así, el agricultor familiar (...) no puede permanecer ligado a técnicas de producción que limitan sus ingresos pero que simultáneamente le obligan a un trabajo duro, lo que impulsa a sus hijos a la emigración". M^o de Agricultura, obra esmentada. Pàg. 43.

(2) A l'apartat següent s'analitza aquest procés.

conjunt de l'Estat no arriba ni a 100; una relació semblant s'observa si s'agafen el total de màquines de motor. Un altre indicador és el nombre d'hectàrees conreades per unitat; en aquest cas s'observa que tant pel que fa a tractors, motocultors, com recol·lectores de cereals el nombre d'hectàrees per unitat és molt inferior a la del conjunt de l'Estat.

En general, els ritmes d'increment de la mecanització al període considerat han estat inferiors a Catalunya en relació a la resta de l'Estat, el que és lògic considerant que a l'inici del període el nivell de mecanització a Catalunya era superior (1).

Aquesta més elevada mecanització a Catalunya queda reflectida en les dades oficials del patrimoni en maquinària agrícola per l'any 1972 : l'inversió per Ha de conreu era de 9.961 pessetes a Catalunya, mentre que a la resta de l'Estat espanyol era de 4.249 Ptes.

---

(1) Més endavant s'entrarà de nou en aquest tema. Un càlcul groller dona a entendre que a Catalunya, en terme mig, els tractors treballen un 20% o menys de les 2.160 hores teòriques que un pagès fa a l'any.

1.4.- INPUTS AGRICOLES

Tal com ja s'ha dit a la introducció d'aquest estudi, un dels trets característics de l'agricultura moderna és el consum creixent de inputs aliens al sector; consum motivat per la necessitat de incrementar la productivitat per tal de poder fer front als increments de la demanda i als canvis en la composició d'aquesta.

Les despeses corrents (1) a fora del sector agrari varen passar, pel conjunt de l'agricultura catalana, de 5552 milions l'any 1962 a 31.393 milions el 1975, sempre valorades en pessetes corrents.

Gairebé s'han multiplicat per 6. Mentrestant, i pel conjunt del Estat, l'evolució és encara més significativa doncs s'ha passat de 33.767 milions el 1962 a 241.015 milions el 1975, essent per tant la relació entre ambdòs anys, de 1 a 7.

EVOLUCIO DE LES DESPESES CORRENTS (*) 1962-1975

Milions de pessetes de cada any

	1962	1964	1967	1969	1971	1973	1975
CATALUNYA	5.552	7.995	7.860	7.750	9.660	15.327	31.393
ESPANYA	33.767	40.916	63.229	75.428	88.236	141.938	241.015

(*) Inclou : Adobs, pinsos, llavors, mecanització i electricitat, fil per lligadors, tractaments vegetals i ramaders. Altres despeses.

FONT : Banco de Bilbao. La Renta nacional de España y su distribución provincial

(1) No s'inclouen, tot i esser importants, les despeses de conservació de maquinària, degut a problemes d'homogeneïtat de la sèrie de dades.

Per tal de tenir una idea més acurada de la evolució de les despeses a fóra del sector agrari, s'ha deflactat a preus de l'any 1964 (2) la sèrie abans comentada, així com les principals parts de les compres que fa l'agricultura catalana.

EVOLUCIO DE LES DESPESES CORRENTS (preus constants 1964)

	1967	1964	1967	1969	1971	1973	1975
Adobs	773,1	1.045,1	1.275,5	1.693,1	843,2	1.654	1.578,1
Pinsos	4.819,3	6.001,1	4.559,1	2.923,1	4.100,4	5.733,3	10.306,1
Llavors	64,5	80,1	122,6	211,9	294,0	348,1	497,3
Mecanització i electricitat	385,2	564,6	907,7	1.721,9	2.440,7	2.851,4	3.163,8
TOTES LES DESPESES	6.204,3	7.994,4	7.217,5	6.938,8	8.056,4	11.344,7	16.523,1

FONT : Elaboració pròpia.

Tal com es pot comprovar, d'acord amb aquests calculs, les despeses corrents reals s'haurien duplicat en relació al 1964, essent les partides més dinàmiques les despeses en llavors i mecanització i electricitat, encara que el gruix estigui en els pinsos i adobs.

Tal com s'analitza amb més detall pàgines endavant, el increment de compres a fóra del sector ha comportat una disminució del valor afegit per unitat de producte, fenomen que s'ha vist reforçat o suavitzat en cada moment per l'evolució dels preus relatius.

(1) Com a deflactor s'ha utilitzat la sèrie "Precio pagado por los agricultores". Ministeri d'Agricultura.

2.- PRODUCCIO I RENDA AGRARIA

A les pàgines anteriors s'han analitzat les transformacions enregistrades per l'agricultura catalana a nivell de factors de producció. Part d'aquests canvis han estat estimulats per mutacions en l'oferta de mitjans de producció : escassetat i encariment de la mà d'obra, increment de la oferta de maquinària, adobs i pinsos. Una part també important es deu als canvis en la composició de la demanda final agrària, que tenen la seva explicació principal en l'increment de la renda per càpita al període analitzat.

La demanda de productes agraris s'ha orientat cap el consum de productes del subsector ramader, el qual ha adquirit un pes cada cop més gran dins el conjunt de la producció agrària catalana.

De l'evolució de la producció agrària i de la seva composició s'en parla a continuació.

2.1. EVOLUCIO DE LA PRODUCCIO FINAL AGRARIA (1)

La P.F.A. catalana valuada en pessetes corrents, ha passat de 22.054 milions l'any 1962 a 73.483 milions el 1975.

Traduït en un índex amb base 100 el 1962, aquest hauria assolit el valor 333 del darrer any de la sèrie; pel mateix període i pel conjunt de l'Estat, l'evolució és un xic més forta, ja que es situa en 359 al 1975.

---

(1) La Producció Final Agrària és el resultat de deduir de la Producció Total aquells productes que constitueixen un input dins del mateix sector i àrea geogràfica : cereals i farratgers consumits directament a les explotacions catalanes, llavors, llet per alimentar el bestiar, etc.

Una aproximació més real a la dinàmica de la Producció Final Agrària s'obté deflactant la sèrie amb l'índex dels preus percebuts pels agricultors.

EVOLUCIO DE LA P.F.A. (PTES CONSTANTS DE 1964.)

	1962	1964	1967	1.969	1971	1973	1975
CATALUNYA	23.894	24.473	22.508	25.775	28.058	32.848	34.099
ESPANYA	223.299	240.409	250.504	266.964	280.937	322.870	343.695

FONT : Elaboració pròpia.

Milions de pessetes.

	1962	1964	1967	1969	1971	1973	1975
CATALUNYA	100	102,4	94,2	107,7	117,4	137,5	142,7
ESPANYA	100	107,7	112,2	119,6	125,8	144,6	153,9

El increment real de la Producció Final Agrària catalana hauria estat doncs del 42,7% durant el període 1962-75, mentre que pel conjunt de l'Estat seria de aproximadament un 54%. Si la participació catalana dins la P.F.A. espanyola era al 1962 del 10,70%, al 1975 s'havia reduït a un 9,92%.

2.2.- COMPOSICIO DE LA PRODUCCIO FINAL AGRARIA

El conjunt de la producció final agrària s'òl dividir-se en tres grans apartats, cadascun dels quals engloba un conjunt de productes : 1) producció final agrícola (productes vegetals, de consum humà o animal), 2) producció final ramadera (carn, llet, ous, llana, cera, mel) i 3) producció final forestal (productes com la fusta, suro, llenya, resina, etc., derivats de l'aprofitament dels boscos).

L'anàlisi històrica de la producció final de l'agricultura catalana per grans grups reflecteix els canvis que s'han produït en el decurs dels darrers quinze anys, canvis que es fan més palesos si es compara la seva evolució amb la del conjunt de l'Estat.

COMPOSICIO DE LA PRODUCCIO FINAL AGRARIA. 1962-75

Milions de pessetes per cada any

	CATALUNYA	ESPANYA
Producció Final Agrària		
1962	13.953,-	133.789,2
1964	16.021,5	140.474,7
1967	14.979,4	173.057,1
1969	19.796,3	203.706,2
1971	19.726,8	224.468,9
1973	29.602,-	321.652,1
1975	33.906,2	415.006,8
Producció Final Ramadera		
1962	7.301,7	62.921,1
1964	7.200,2	75.936,4
1967	10.721,1	111.993,2
1969	13.300,4	136.100,2
1971	17.758,8	145.902,3
1973	24.240,-	204.147,7
1975	37.076,5	291.417,8
Producció Final Forestal		
1962	797,2	9.394,9
1964	670,7	9.154,-
1967	679,5	8.540,7
1969	694,7	10.184,3
1971	809,8	13.108,-
1973	1.573,1	18.880,8
1975	2.437,8	34.238,5

FONT : B. de Bilbao. Renta nacional de España y su distribución provincial.

Sembla clara la pèrdua de importància de la producció final agrícola en benefici de la producció final ramadera lligada a la producció de carn, per bé que en xifres absolutes i en pessetes ambdúes continuïn augmentant. Tanmateix, si es deflacten les dades de la sèrie amb els índex de preus percebuts pels agricultors corresponents als productes agrícoles i ramaders, hom observa que la producció agrícola en termes reals amb prou feines s'hauria incrementat, mentre que la ramadera s'hauria més que duplicat. Això fa que en termes reals la relació entre producció agrícola/producció ramadera hagi passat de 1,93 a 0,87 en el període estudiat, procés que també s'observa en la sèrie a preus corrents.

Aquest procés segueix la tendència històrica de totes les agricultures dels països desenvolupats i del que podríem anomenar-ne "tecnologia de la producció d'aliments", que ha tendit a substituir la proteïna vegetal per proteïna animal dins la satisfacció de les necessitats alimentàries humanes.

Malgrat seguir la mateixa tendència, hi ha diferències substancials en el cas català respecte al conjunt de l'Estat.

D'aquesta manera, mentre que al conjunt de l'Estat el pes de la producció agrícola dins el conjunt de la producció agrària ha baixat 9 punts percentuals, a Catalunya la disminució ha estat de 17 punts, el que d'alguna manera reflecteix una major dinàmica de l'agricultura catalana, ja que la situació de partida era molt semblant.

Pel conjunt català, la composició de la producció final agrària és:

46% P.F. agrícola, 50% P.F. ramadera i un 3% P.F. forestal, s'acosta a la dels països econòmicament més avançats:

	<u>% P.F. vegetal (*)</u>	<u>% P.F. ramadera</u>
Bèlgica	33	66
Alemanya	28	72
França	47	53

(*) Inclou P.F. agrícola + P.F. forestal. Any 1976.

FONT : El Campo. Boletín de información agraria del Banco de Bilbao nº 62 Marzo-abril 1977.

Pel conjunt de l'Estat i com a conseqüència de la menor dinàmica esmentada suara, la producció final agrària representa encara un 56% mentre que la ramadera no arriba al 40%.

2.3.- VALOR AFEGIT

A les pàgines anteriors s'ha analitzat en diferents aspectes el procés de integració de l'activitat agrària catalana dins el conjunt del sistema econòmic, lo qual és un element de ruptura amb el sistema de l'agricultura tradicional, caracteritzat per un elevat nivell d'autosuficiència.

L'exigència d'augmentar la productivitat ha requerit unes compres cada cop més grans a fora del sector, tal com es veia a l'apartat corresponent als inputs, essent el ritme de creixement de les despeses corrents superior al de la P.F.A.

En pessetes de cada any, les despeses corrents varen passar de 100 l'any 1962 a 565 el 1975, mentre que la P.F.A. va assolir només el valor 333 del índex. Dit d'una altra manera, si al 1962 les compres de inputs externs representaven el 25% de la P.F.A., al 1975 en representaven ja el 43%. La mateixa anàlisi en termes reals (1), porta al següent resum:

---

(1) Deflactant el valor de la P.F.A. amb la sèrie de "precios percibidos" i el de les despeses corrents amb la de "precios pagados".

% DESPESES CORRENTS S/. VALOR P.F.A. (Ptes. constants de 1964)	
	1962 1964 1967 1969 1971 1973 1975
CATALUNYA	25,96 32,66 32,06 26,92 28,71 34,53 48,45

FONT : Elaboració pròpia.

Les dades anteriors reflexen la tendència creixent -ja apuntada- de la participació unitària de les despeses corrents dins de la P.F.A., el que implica una disminució del valor afegit per unitat de producte. L'agricultura catalana esdevé cada cop més una activitat transformadora al tenir-hi una importància creixent les activitats ramaderes, les quals fan un gran ús de inputs aliens.

Pel conjunt de l'Estat, l'evolució de les despeses corrents i per tant del V.A.B. segueix la mateixa tendència, encara que de forma menys accentuada.

ESPANYA (Magnituds en pessetes de 1964)	
	1962 1964 1967 1969 1971 1973 1975
A) P.F.A,	223.299 240.409 250.504 266.964 280.237 322.870 343.695
B) Despeses corrents	37.728 40.916 58.061 67.527 73.591 105.061 126.517
B)/A) x 100	16,89 17,01 23,17 25,29 26,26 32,53 36,81

FONT : Elaboració pròpia s/ dades Banco de Bilbao. "La renta...".

Les despeses corrents al conjunt de l'economia espanyola han anat incrementant el seu pes dins de la PFA, però tant a l'any 1962 com al 1975 aquesta participació és força inferior a la que s'enregistra a Catalunya. Això es degut a la diferent composició de la P.F.A. als dos àmbits; tal com s'ha analitzat al apartat corresponent, a Catalunya la producció ramadera -principal demandadora de inputs externs- té un pes relatiu molt més important que al conjunt del l'Estat.

L'altra aspecte d'aquest comportament és que lògicament a l'agricultura espanyola el valor afegit unitari és superior al que s'enregistra a Catalunya (quadre nº 37).

Any	Valor afegit brut (milions de ptes de cada any)		Valor afegit brut Producció final agrària x100		Valor afegit net		(1) (2)
	Catalunya	Espanya	Catalunya	Espanya	(1) Catalunya	(2) Espanya	
1962	16501,6	172338,4	74,82	83,61	15.819,6	166.699	9,48
1964	17924,3	193791,3	73,24	80,60	16.975,5	185.645,7	9,14
1967	18520,1	230361,3	70,20	78,46	16.943,9	218.144,0	7,76
1969	26040,9	274563,0	77,06	78,44	24.257	258.672,8	9,37
1971	28639	295243	74,77	76,99	26.394	275.859	9,56
1973	40088	402743	72,34	73,94	36.918,2	376.836	9,79
1975	39806	481726	54,17	65,03	38.018,10	461.978,4	8,22

FONT: Elaboració pròpia en base a dades del Banco de Bilbao. La renta nacional de España y su distribución provincial

Per últim, cal remarcar que la elevada interrelació agricultura-resta de l'activitat econòmica fa que la rentabilitat de les explotacions sigui especialment sensible a variacions en els preus dels inputs i en els dels productes agraris (1).

(1) Més encara si es té en compte que en quant a capacitat de negociació la majoria d'explotacions estan en inferioritat de condicions en relació a les empreses productores de inputs i a les transformadores dels productes agraris.

PART II

DESCRIPCIO DE LES "AGRICULTURES CATALANES";
PER COMARQUES I TIPUS DE CULTIU I DE BESTIAR

1.- VARIACIONS INTERCOMARCALS
EN LA DOTACIO DE FACTORS

1.1.- LA POBLACIO ACTIVA AGRARIA A LES COMARQUES CATALANES

Tot i que una xifra situada entorn de 159.000 actius agraris a Catalunya l'any 1975 sembla la més aproximada de les disponibles -tal com s'ha dit a la primera part de l'estudi- tantmateix per conservar la coherència amb altres xifres de població i per poder baixar a nivell comarcal no tindrem altre camí que treballar sobre dades del Padrò.

En intentar conèixer l'ocupació agrària a les comarques només es disposa de dues fonts : l'esmentat Padrò i l'enquesta feta pels autors de l'estudi entre les Agències d'Extensió Agrària, amb resultats ben diversos.

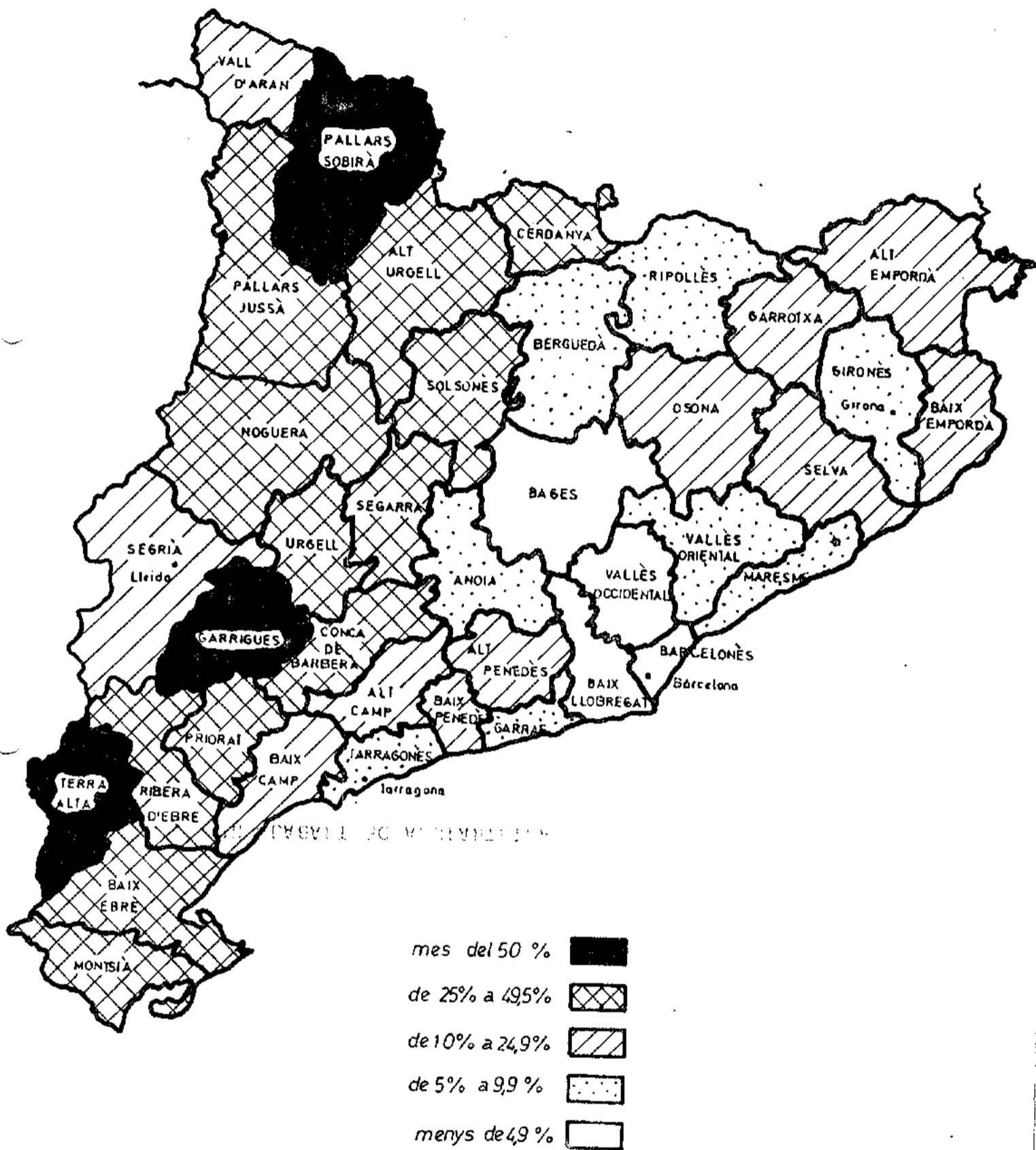
En el quadre nº 1 s'hi reproduïxen, a nivell comarcal, tant les dades del Padrò com les de les Agències; en alguns casos, els menos, una i altra xifra s'assemblen però en d'altres són radicalment diferents. A fi de pal·liar les diferències més greus s'han calculat els percentatges que sobre al total català representa cada comarca segons l'enquesta a les Agències d'Extensió Agrària i aquest percentatge s'ha aplicat a les xifres del Padrò (130.405), d'aquesta forma s'arriba a una tercera columna (instrumental). Finalment, per oferir una xifra que sigui prudentment acceptable hi ha una quarta columna que escolléix d'entre les tres anteriors la que es situa en el intermig de les altres dues. Això normalment porta a que quan les dues fonts existents donen xifres semblants no hi hagi problema, perquè l'escollida

també s'assemblarà a les anteriors. En canvi, quan les xifres difereixen fortament, gairebé sempre s'escollirà una de més pròxima a les procedents de les Agències d'Extensió Agrària; això té la seva explicació en que, a nivell comarcal i degut a la dubtosa representativitat de la mostra del Padrò, sembla més adequat donar millor fiabilitat al coneixement directe dels agents censals.

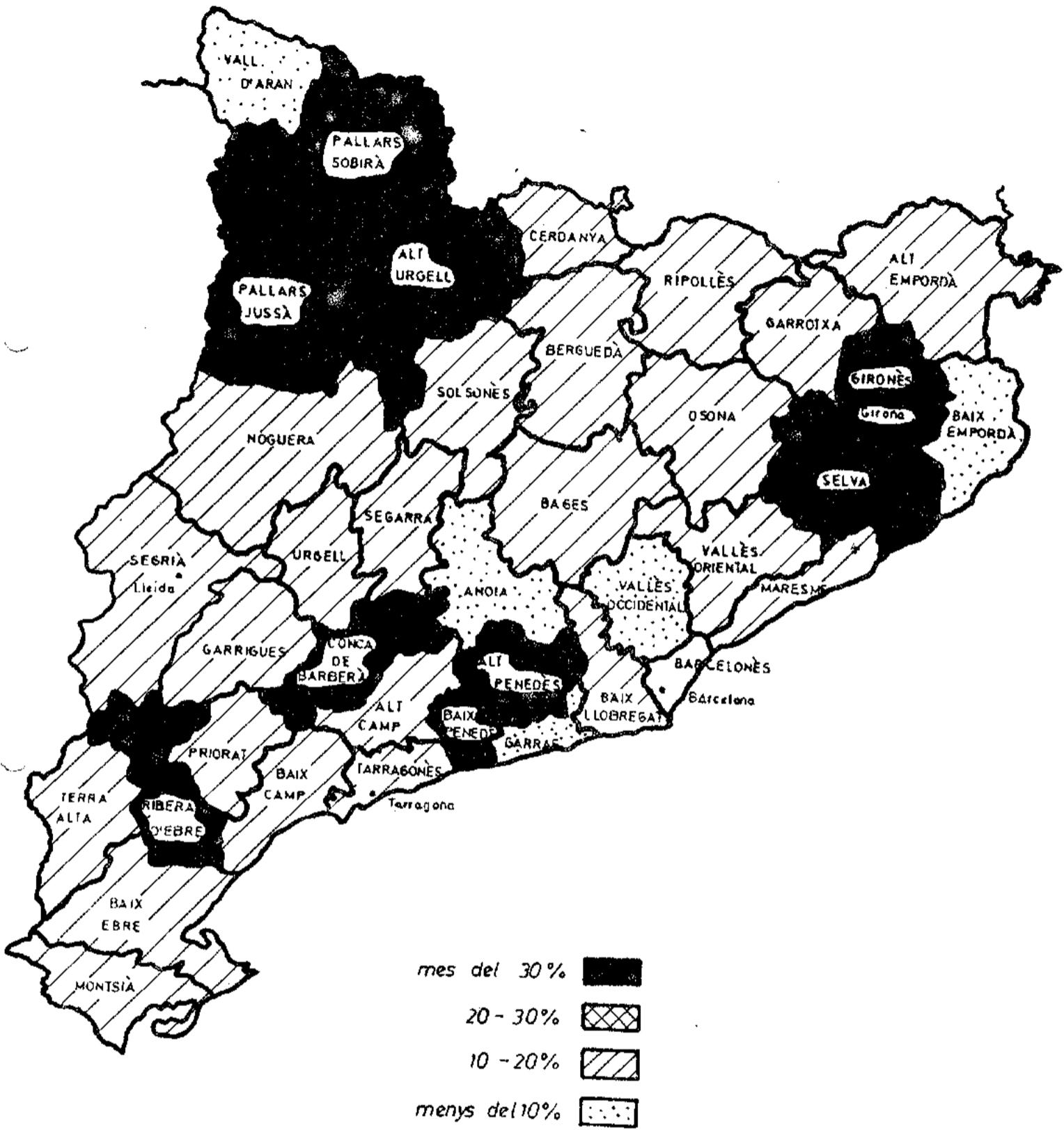
Tornant ara a les xifres del Padrò (1970-1975), úniques metodològicament comparables amb el Cens General de Població (quadre nº 2), el Barcelonés, Baix Llobregat, Vallés Occidental i Bages, apareixen com les comarques amb menor percentatge d'actius agraris (menys del 5%), i només tres comarques, la Terra Alta, Les Garrigues i el Pallars Sobirà, superen la cota del 50 per cent en actius dedicats a l'agricultura. En el mapa nº 1 queda palesa la intensitat de la ocupació agrícola a les comarques catalanes, en ell es pot veure que la franja occidental catalana és la zona de més alts índex de mà d'obra agrària, mentre que les comarques de l'entorn de Barcelona registren les taxes més baixes, i cap de les comarques de la meitat oriental catalana arriba a un 25 per cent d'ocupació agrària.

Aparentment, les variacions comarcals en la població activa agrària en el darrer quinquenni tenen certa correlació inversa amb el gruix de l'ocupació agrària; a grans línies sembla que el percentatge de disminució de població activa agrària, general a totes les comarques, (excepte la del Barcelonés, on les xifres resulten inacceptables), és més gran a les comarques on també és més gran l'ocupació agrària: Així, hom pot veure en el corresponent mapa com les comarques occidentals i septentrionals són les que han cedit més mà d'obra agrícola, mentre les comarques de l'entorn de Barcelona, que ja havien cedit en èpoques anteriors la mà d'obra agrícola, són les que menys disminueixen les xifres de població activa agrícola en el darrer quinquenni (mapa nº 2). De tota manera, una anàlisi més acurada, que tingui en compte d'altres elements, permet posar en dubte aquesta conclusió (vegi's part IV, capítol 6.4.).

POBLACIÓ ACTIVA AGRÍCOLA SOBRE POBLACIÓ ACTIVA TOTAL, 1975
(En percentatge)

DISMINUCIO DE LA POBLACIO ACTIVA AGRARIA 1970-1975 (En percentatges)

QUADRE Nº 1 .- POBLACIO ACTIVA AGRARIA DE LES COMARQUES CATALANES. 1975

COMARCA	Padrò 1975 (1)	Enquesta agents extensió agrària 1976 Actius plé temps (2)	Actius temps parcial (3)	Equivalent actius totals (4=2+3/2)	% s/ total Catalunya (5)	Aplicar % anterior a 130.405 (6)	Xifra escollida (intermitja entre 1, 4 i 6) (7)
Baix Llobregat	4.112	2.058	1.463	2.790	2,34	3.051	3.051
Barcelonés	3.752	155	142	226	0,19	248	248
Maresme	5.740	3.501	1.426	4.214	3,54	4.616	4.616
Vallés Occidental	2.949	986	1.074	1.523	1,28	1.669	1.669
Vallés Oriental	4.243	2.000	2.083	3.041	2,55	3.325	3.325
Alt Empordà	5.334	4.570	1.974	5.557	4,67	6.090	5.557
Baix Empordà	3.930	2.775	928	3.239	2,72	3.547	3.547
Garrotxa	2.476	3.096	218	3.205	2,69	3.508	3.205
Gironés	3.661	3.627	966	4.110	3,45	4.499	4.110
Selva	3.180	2.491	1.230	3.106	2,61	3.404	3.180
Alt Camp	2.633	1.809	1.020	2.319	1,95	2.543	2.543
Alt Penedés	2.818	838	2.581	2.129	1,79	2.334	2.334
Baix Penedés	1.299	683	320	843	0,71	926	926
Garraf	1.331	155	464	387	0,33	430	430
Tarragonés	2.895	1.935	987	2.429	2,04	2.660	2.660
Baix Camp	5.838	5.327	1.815	6.234	5,24	6.833	6.234
Conca de Barberà	1.915	1.056	908	1.510	1,27	1.656	1.656
Priorat	1.907	2.038	1.156	2.616	2,20	2.869	2.616
Ribera	2.256	2.180	408	2.384	2,-	2.608	2.384
Baix Ebre	7.056	2.594	2.586	3.887	3,27	4.264	4.264
Montsià	6.404	3.040	2.437	4.259	3,58	4.668	4.668

POBLACIO ACTIVA AGRÀRIA DE LES COMARQUES CATALANES. 1975

(Continuació)

COMARCA	Padrò 1975 (1)	Enquesta agents Actius plé temps (2)	Enquesta agents extensió agrària Actius temps parcial (3)	1976 Equivalent actius totals (4=2+3/2)	% s/ total Catalunya (5)	Aplicar % anterior a 130.405 (6)	Xifra escollida (intermitja entre 1, 4 i 6) (7)
Terra Alta	2.870	2.973	214	3.080	2,59	3.377	3.080
Cerdanya	1.343	1.675	155	1.753	1,47	1.917	1.753
Osona	4.655	3.756	1.585	4.548	3,82	4.981	4.655
Ripollés	1.291	1.349	162	1.430	1,20	1.565	1.430
Anoia	2.334	1.090	272	1.226	1,03	1.343	1.343
Bages	2.985	2.194	970	2.679	2,25	2.934	2.934
Berguedà	1.791	1.102	467	1.336	1,12	1.461	1.461
Solsonés	1.608	1.331	18	1.340	1,13	1.474	1.474
Garrigues	4.000	4.970	1.602	5.771	4,85	6.325	5.771
Noguera	6.296	5.693	1.774	6.580	5,53	7.211	6.580
Segarra	2.327	2.120	290	2.265	1,90	2.478	2.327
Segrià	13.245	12.343	1.999	13.343	11,21	14.618	13.343
Urgell	4.471	5.277	507	5.530	4,65	6.064	5.530
Alt Urgell	1.885	2.259	232	2.375	2,-	2.608	2.375
Pallars Jussà	1.999	3.880	228	3.944	3,31	4.316	3.944
Pallars Sobirà	1.141	1.342	176	1.430	1,20	1.564	1.430
Vall d'Aran	435	295	90	340	0,29	378	378
TOTAL CATALUNYA	130.405	100.563	36.927	119.028	100,-	130.362	123.037

QUADRE Nº 2 - POBLACIO ACTIVA TOTAL I ACTIVA AGRARIA PER COMARQUES. 1970-1975 (PADRO MUNICIPAL)

COMARCA	POBLACIO ACTIVA		POBLACIO ACTIVA AGRARIA	POBLACIO TOTAL	PERCENTATGE DE POBLACIO AGRARIA		VARIACIONS P. ACTIVA AGRICOLA 1975-1976
	1970	1975			1970	1975	
Baix Llobregat	121754	176528	4759	4112	3.61	2.41	-13.58
Barcelona	891813	1069292	3520	3752	0.39	0.35	6.59
Paresme	72418	85891	6516	5740	9.00	6.67	-11.51
Valles Occidental	185572	214973	3169	2949	1.76	1.37	-6.54
Valles Oriental	53771	72311	5712	4243	8.65	5.82	-15.24
Alt Empordà	26785	28521	6204	5334	23.40	18.64	-14.85
Alt Empordà	26855	27246	4229	3937	19.71	14.60	-6.87
Garrotxa	21242	27345	3419	2476	16.61	12.17	-27.58
Gironès	46701	50766	5374	3661	11.68	7.32	-31.68
Silva	29666	31142	4993	3180	15.48	10.21	-30.75
Alt Camp	11292	11515	2114	2633	27.58	22.97	-15.45
Alt Camp	27747	22671	4126	2919	19.99	12.93	-31.79
Alt Penedès	8774	5521	1491	1299	21.55	13.64	-31.21
Garrap	23924	22687	1434	1531	6.85	5.62	-7.18
Tarragonès	38439	47478	3566	2695	9.28	6.10	-18.82
Baix Camp	33458	36772	7330	5638	21.91	14.98	-26.35
Costa de Barberà	7518	6745	2795	1915	37.38	28.39	-31.49
Frigat	4671	2034	2656	1957	56.85	46.47	-28.20
Ripollès	3759	6369	331	2255	37.76	26.96	-31.64
Baix Segura	22366	22381	8928	7655	39.92	31.63	-20.57
Montsià	16178	17216	7182	6424	44.39	37.21	-11.83
Segura Alta	5888	5182	3795	2870	64.52	56.25	-24.45
Cerdanya	5429	5166	1713	1343	31.61	26.51	-37.2
Costa	41922	44715	5926	4655	13.19	10.41	-15.76
Ripollès	13723	13661	1691	1291	13.12	9.88	-28.28
Angès	21866	34937	2642	2334	7.98	6.76	-8.18
Bages	57178	61333	3528	2535	6.17	4.07	-15.39
Berga	18570	18199	2358	1791	12.75	9.94	-24.55
Selva	4140	4357	1726	1670	43.55	36.89	-13.47
Garrigues	8712	7858	5230	4030	60.03	50.99	-23.52
Noya	19024	16273	8314	6296	45.13	38.69	-24.27
Solana	7661	6951	3281	2227	42.63	33.67	-29.18
Segarra	53542	57741	15243	13245	28.26	22.94	-19.98
Urgell	14770	13345	5886	4471	29.85	33.28	-24.04
Alt Urgell	5955	6194	2874	1855	48.32	30.48	-32.77
Pallars Jussà	7514	6837	2979	1979	39.69	30.12	-32.32
Pallars Sobirà	3617	2256	1681	1141	46.60	50.58	-32.12
Vall d'Aran	1927	2092	458	435	24.29	20.79	-7.05
TOTAL	1578911	2250160	162136	130475	0.19	5.69	-31731

1.2.- DIFERENTS GRAUS DE MECANITZACIO ENTRE COMARQUES

Per l'any 1975 les dades bàsiques de la mecanització del camp català venen reflexades en el quadre següent, i amb més detall -per comarques- en el quadre nº 3. Pràcticament la meitat del capital agrari es concentra lògicament en tractors i oruges, i una part també important en equips auxiliars pel conreu -que normalment exigeixen de la tracció dels vehicles anteriorment esmentats- i en recol.lectores de cereals. (Vegi's quadre nº 4) (Cal fer notar que el valor de la maquinària censada a 1975 ha estat estimat segons el cost de reposició i segons preus que s'han pogut obtenir dels diferents productors i que solen correspondre a l'any 1976).

DADES BASIQUES DE LA MECANITZACIO AGRARIA A CATALUNYA

(Any 1975)

	Nº	VALOR	
		(Milions pessetes)	Percentatge
Tractors i oruges	42.936	15.652	45,7
Motocultors, motopesadors	19.777	2.373	6,9
Equips de conrear (amb tractor)	88.276	2.997	8,8
Equips de sembrar i adobar	35.048	2.713	7,9
Equips auxiliars	133.811	5.429	15,8
Recol.lectores de cereals	2.642	5.111	14,9
TOTAL		34.275	100

FONT : Cens 1975 i elaboració pròpia.

RATIOS BASICS DE MECANITZACIO A CATALUNYA. 1975 (1)

1) Nº de tractors/Actius agraris	0,35
2) Nº de tractors/100 Hes de superfície cultiu	4,40
3) Valor (milers ptes) maquinària/actius agraris	279,-
4) Valor (milers ptes) maquinària/Hes de cultiu	34,7
5) Valor maquinària/Valor producció agrícola	0,67
6) Valor maquinària/Valor prod. agrícola+ramadera	0,32

FONT : Elaboració pròpia

(1) Sobre aquests "ratios" indicatius del grau de mecanització convé fer algunes puntualitzacions:

1.- El nombre de tractors per actiu agrari és d'una forma rudimentària una expressió de la relació capital treball, que més endavant quedarà més perfilada en el ratio : valor de maquinària per actiu agrari.

2.- El nombre de tractors per cada 100 Hes de superfície agrícola és una expressió de la relació entre terra i maquinària que, igual que en el cas anterior, queda més perfilada en parlar del valor de la maquinària per Ha. Tant en aquest cas com posteriorment en parlar de valor de maquinària s'ha fet el "ratio" dividint per les Hes de superfície de cultiu i no, en canvi, per el total de la superfície agrícola (cultiu + prats + superfície forestal), ha semblat que tenia més sentit aquell primer quocient, des del moment que la maquinària agrícola té una ocupació pràctica només en la superfície conreada, encara que això pot desfigurar a nivell de comparació comarcal, l'utilització forestal de la

maquinària, sobre tot a les comarques de muntanya.

3.- El valor de la maquinària per actiu també pot desfigurar les comparacions intercomarcals en la mida que la proporció entre actius agrícoles i actius ramaders no sigui la mateixa a les diferents comarques, doncs sembla evident que els requeriments de mecanització no deuen ser els mateixos en una i altra activitat.

4.- Quan el valor de la maquinària per Ha de cultiu cal remarcar les observacions fetes en l'apartat 2.

5 i 6.- Per remarcar el problema de la diferent utilització de capital a l'agricultura i a la ramaderia, s'han calculat dos "ratios" diferents, del que podria ser la relació capital/ producte.

A nivell comarcal,
en una primera aproximació encara molt grollera potser cal assenyalar que algunes comarques es destaquen clarament, a nivell absolut, en la dotació de maquinària d'algun o varis dels grups anteriorment esmentats (vegeu quadre nº 4). Es el cas de:
. Segrià : Es una de les tres comarques en dotació de qualsevolga de les màquines esmentades.

- . Noguera : Es una de les tres primeres comarques en dotació de tractors d'equips de sembrar i adobar i d'equips de conrear.
- . Baix Camp : Es la segona en dotació de motocultors i d'equips auxiliars.
- . Maresme : Es la tercera comarca en dotació de motocultors.
- . Gironés : Es la tercera en dotació d'equips auxiliars.
- . Urgell : Es la primera en dotació de recol·lectors de cereal.

Si d'aquesta consideració parcial es passa a la global, encara a nivells absoluts de dotació, que vé donat pel valor total de la maquinària (quadre 5), cal destacar la participació en el total del stock de capital agrari català de les comarques.

	<u>% sobre total Catalunya</u>
1) Segrià	13,8 %
2) Noguera	7,1 %
3) Alt Empordà	5,4 %
4) Segarra	5,- %
5) Gironés	4,9 %
6) Urgell	4,8 %
	<hr/>
Suma de les 6 comarques	41,- %

la primera de les quals, el Segrià, acumula ja un 13,8 per cent del capital agrari català, mentres que les sis primeres comarques acaparen un 41 per cent del total.

Si es vol baixar al total del repartiment que cada comarca fa de la seva inversió total en maquinària, lògicament les modalitats

del terreny i el tipus de cultiu en resulten el condicionament principal. Així, en examinar les comarques que més es destaquen en una major proporció relativa (intracomarcal) de cada tipus de maquinària serien les següents :

- . tractors : Garrigues, Baix Penedés, Barcelonés
- . motocultors : Vall d'Aran, Maresme i Baix Camp
- . equips per conrear : Ribera d'Ebre, Baix Llobregat i Segrià
- . equips per sembrar i adobar : Baix Empordà, Cerdanya i Pallars Sobirà
- . equips auxiliars : Alt Urgell, Vall d'Aran, Garrotxa
- . recol.lectors de cereal : Segarra, Pallars Jussà, Solsonés.

En el quadre número 6 es troben, per cada una de les comarques catalanes, els "ratios" que anteriorment s'han presentat a nivell del conjunt català. D'altra banda s'han dibuixat tot seguit els mapes 3,4,5 i 6 de intensitat de mecanització, segons quadre dels ratios esmentats (Relacions : capital/terra, capital/treball, capital/output agrari (strictu sensu) i capital/output (agrícola+tramader). La observació conjunta dels quatre mapes presentats permet de fer unes consideracions generals:

- a) Sembla evident que el grau de mecanització és sempre baix -sota qualsevol punt de comparació- a les comarques de la punta sud-oest de Catalunya (Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre).
- b) Les més baixes intensitats de capital per Ha de cultiu es situen sempre en les comarques esmentades a l'apartat anterior, afegint-hi a més les comarques col.lindants (Terra Alta, Priorat, Garrigues i Urgell).

c) Quan es tracta de localitzar les comarques més baixes en relació Capital/producte cal afegir a varies de les comarques anteriors precisament totes les comarques situades a l'entorn de Barcelona (Barcelonés, Maresme, els dos Vallés, Baix Llobregat, Garraf, etc.). Així com en el primer cas es tractava d'un nivell de mecanització baix, sota qualsevol "ratio" considerat, en el cas d'aquest darrer grup de comarques sembla ben evident que la baixa intensitat capital/producte vé determinada més aviat per un tipus de conreu que, en general, precisa menys mecanització.

d) Les comarques amb més elevada relació capital/treball es troben en la zona més seca i menys regada de la depressió central (Segarra, Solsonés, Anoia, Conca de Barberà i també l'Alt Penedés).

e) En canvi la més alta relació capital/Ha de cultiu es dona a les comarques properes a Barcelona y Girona (Barcelonés, Maresme, Baix Llobregat, La Selva, Gironés). També apareixen com a tals algunes comarques de muntanya on, tal vegada, més que una realitat s'està representant un "ratio" poc significatiu (en emprar capital/Ha de cultiu no es té en compte l'ús forestal de la maquinària i, aleshores, apareix comparativament massa elevat el quocient calculat).

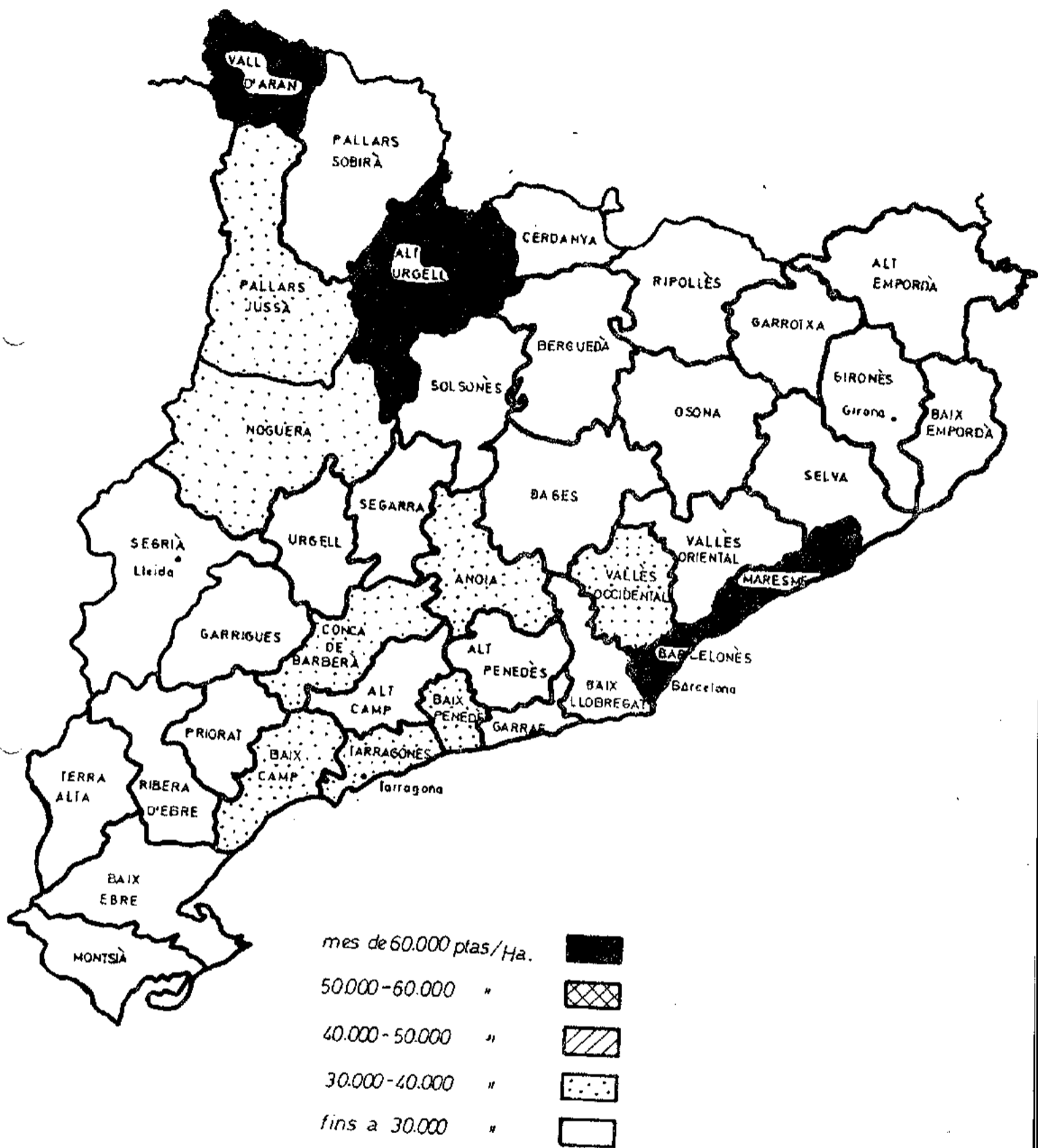
f) La relació capital/producte^(*) en una o altra de les dues fórmules presentades, presenta uns resultats geogràficament distribuïts de forma semblant, si be cal dir que la fórmula "capital/(producció agrícola+ramadera)" dona uns resultats menys desequilibrats entre les diferents comarques.

A grans línies cal assenyalar la baixa relació -ja comentada- de les comarques de la punta sud-oest de Catalunya i de l'entorn

(*) En el capítol corresponent a la producció i renda es poden trobar els valors de la producció del subsector agrícola i ramader.

barceloní. En canvi, cal ressaltar la alta intensitat de dos grups de comarques que es dibueixen aixís : a) La franja que agrupa de nord a sud l'Alta Urgell, Solsonés, Segarra, Anoia, Penedés. b) Les quatre comarques de la punta nor-est (Alt Empordà, Baix Empordà, Garrotxa i Gironés).

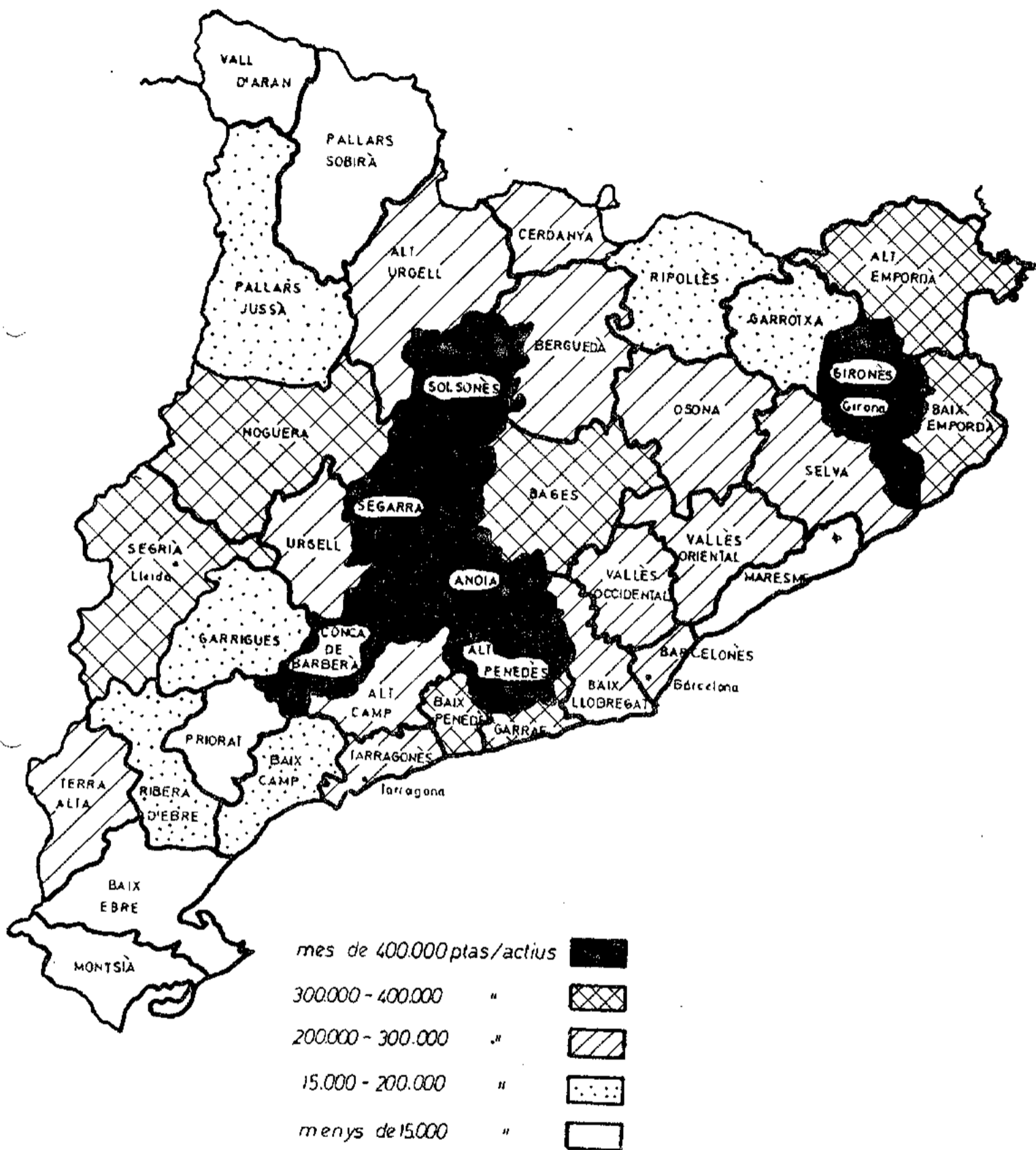
RELACIO CAPITAL / TERRA (Valor maquinària / Ha de cultiu)

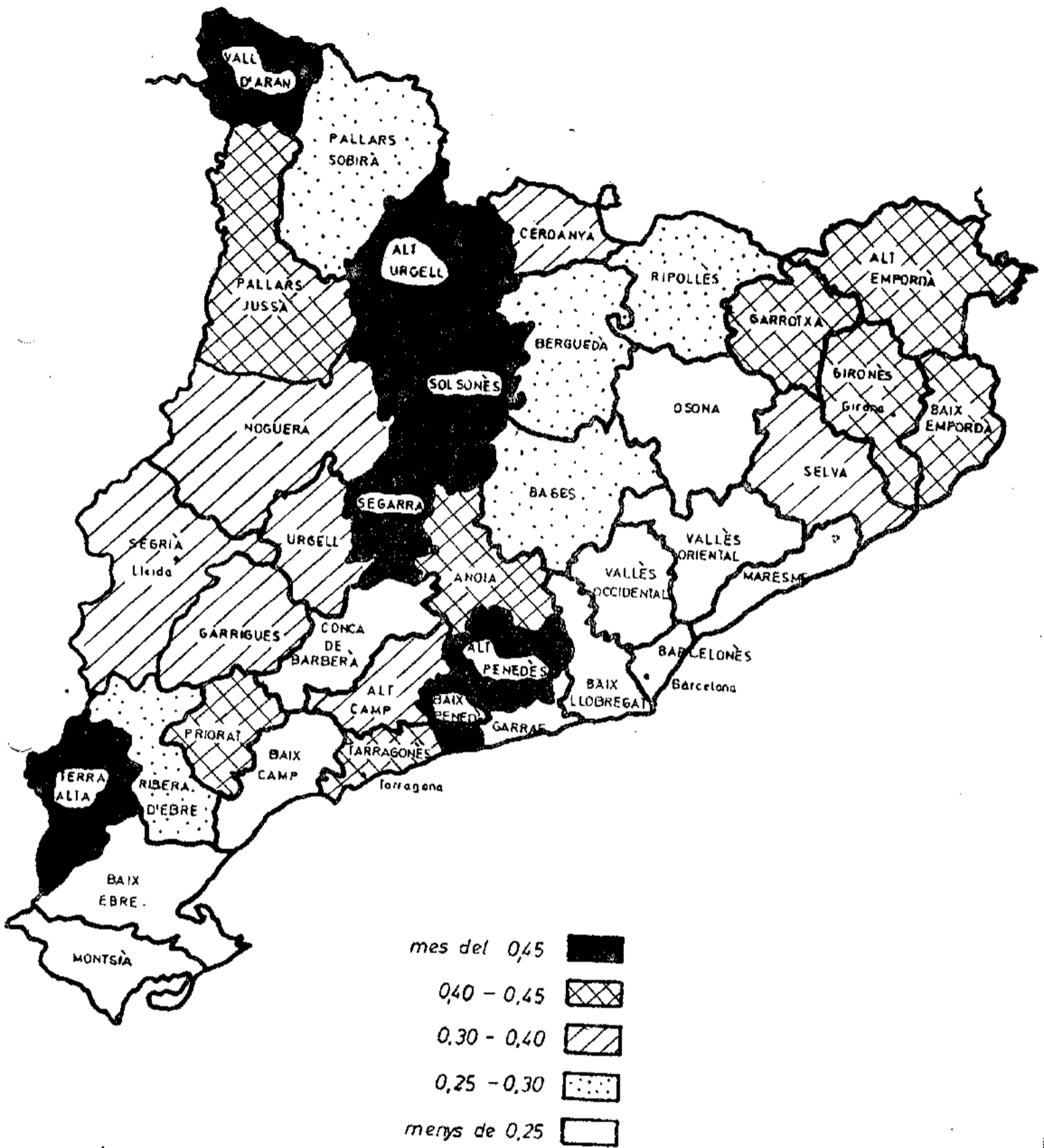

MAPA Nº 4

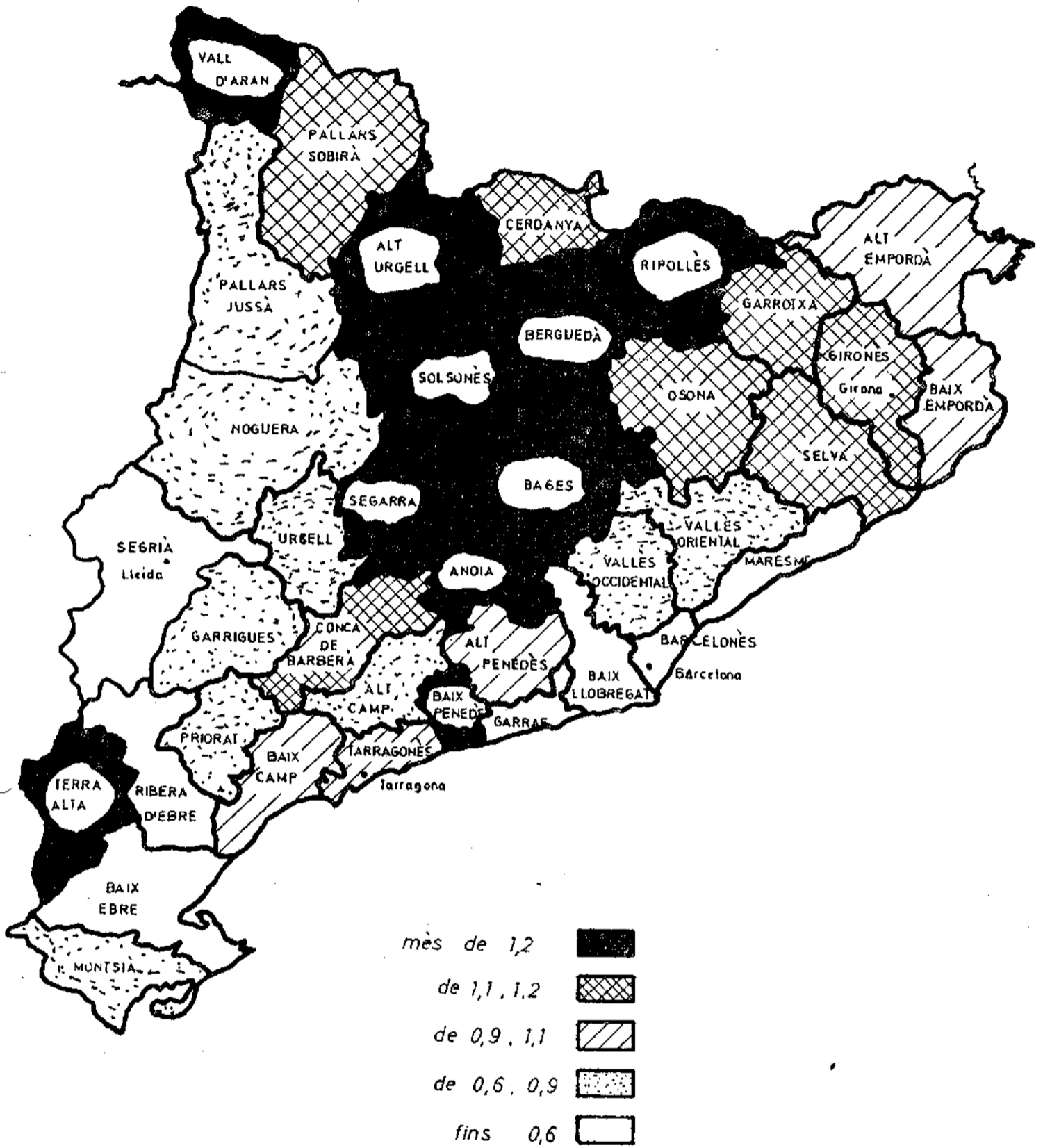
RELACIO CAPITAL / TREBALL (Valor maquinària / Actius)

RELACIÓ CAPITAL/PRODUCTE (AGRICULTURA I RAMADERIA)

RELACIO CAPITAL/PRODUCTE DE L'AGRICULTURA CATALANA (en percentatge)

QUADRE Nº 3.- PARC DE MAQUINARIA AGRICOLA PER COMARQUES. 1975

	TRACTORS	MOTOCUL- TORS I CRUQUES	EQUIP. DE CONSTRUCIÓ TRACTOR	EQUIPS SEMPERAR, ADOBAR I	EQUIP AUXILIAR	RECUL. LECTORES CEREAL
15	BAIX LLOBREGAT	962	1030	1894	255	2751
16	BARCELONÉS	99	59	158	16	238
17	MARESME	760	1452	1387	341	4040
18	VALLES OCCIDENTAL	486	392	1017	304	1609
19	VALLES ORIENTAL	706	474	1423	715	3527
20	ALT EMPORDÀ	223	677	4854	3151	4515
21	BAIX EMPORDÀ	1462	681	2303	1932	5501
22	GARROTXA	675	169	1426	547	2555
23	SARROINÈS	1719	751	5547	1765	7327
24	SILVA	923	286	2041	562	3592
25	ALT CAMP	1110	700	1071	476	2875
26	ALT PENEDÈS	1928	833	3293	567	4431
27	BAIX PENEDÈS	565	147	1074	149	1571
28	GARRAF	241	154	365	92	427
29	TARRAGONÈS	1007	892	1995	84	2665
30	FAIX GARR	1569	2437	4000	473	7625
31	CONCA DE BARBERÀ	940	220	1724	725	2082
32	FRIGERÀ	407	505	720	39	1763
33	RIPOLLÀ	744	571	1744	56	2538
34	BAIX EBRE	542	475	1450	34	2364
35	ACUSIA	964	511	1716	176	3653
36	TERRA ALTA	923	232	1883	307	3316
37	LEPUSC	520	63	630	690	1838
38	MOYA	1313	125	2341	1812	3680
39	RIPOLLÈS	358	34	582	276	1129
40	ANDÒRRA	951	309	1711	1235	1916
41	LAGS	910	522	1627	1260	4420
42	PENEDÈS	472	144	673	370	1413
43	SOLSONÈS	603	51	1621	790	1547
44	GARRIGUES	1997	199	3552	1448	2977
45	ACURÇA	2325	444	6757	3951	5712
46	SEGARRA	1725	95	4218	2740	3170
47	SEPIA	6075	2519	15471	4143	17616
48	URGELL	1939	200	4563	2435	3862
49	ALT URGELL	720	252	507	605	4190
50	PALLARS JUSSÀ	571	179	1016	713	1461
51	PALLARS SOBIRÀ	212	154	244	242	1007
52	VALL D'AARÀ	46	164	19	24	400
53	TOTÀL	42326	19777	88276	35040	133811
54						2642

QUADRE Nº 4 .- VALOR DE LA MAQUINARIA AGRICOLA DE CATALUNYA (Preus 1976) (Milers de Ptes)

COMARCA	Tractors	Motocultors	Equip de conrear	Equip de sembrar adobar i protecció	Equip auxiliar	Recol.lectores cereals	TOTAL
Baix Llobregat	301.530	123.600	83.977	16.886	118.503	1.400	658.496
Barcelonés	31.480	7.080	6.454	1.279	8.947	2.000	57.240
Maresme	248.060	179.040	56.945	21.269	110.670	8.000	623.984
Vallés Occidental	173.230	46.800	34.734	38.686	61.787	81.500	436.737
Vallés Oriental	333.410	56.880	50.847	72.595	126.565	89.500	729.797
Alt Empordà	801.620	81.240	156.011	300.910	323.155	192.000	1.854.936
Baix Empordà	550.800	105.720	114.440	218.618	197.281	157.500	1.344.359
Garrotxa	225.810	19.200	51.775	66.877	115.635	43.000	522.297
Gironés	659.690	90.000	121.132	253.170	268.289	273.000	1.665.281
Selva	342.170	34.320	72.062	67.554	127.953	68.500	712.559
Alt Camp	389.820	84.000	58.193	21.028	129.738	45.500	728.279
Alt Penedés	583.690	99.960	114.470	29.019	197.033	82.000	1.106.172
Baix Penedés	183.500	17.640	33.816	5.391	62.340	12.000	314.687
Garraf	73.710	18.480	12.880	4.336	15.417	19.000	143.823
Tarragonés	328.460	107.040	80.026	4.841	109.988	7.500	637.855
Baix Camp	539.770	292.440	148.507	31.572	211.271	17.500	1.241.060
Concà de Barberà	342.800	34.560	50.094	25.971	94.029	225.000	772.454
Priorat	145.350	60.600	24.226	1.794	60.971	4.000	296.941
Ribera	232.320	68.520	62.604	3.177	103.278	4.000	473.899
Baix Ebre	218.150	59.400	49.649	3.442	78.555	4.000	413.196
Montsià	319.750	61.320	49.423	3.861	111.403	136.000	681.757

QUADRE Nº 4 .- VALOR DE LA MAQUINARIA AGRICOLA DE CATALUNYA (Preus 1976) (Milers de ptes)

(Continuació)

COMARCA	Tractors	Motocultors	Equip de conrear	Equip de sembrar adobar i protecció	Equip auxiliar	Recol·lectores cereals	TOTAL
Terra Alta	328.690	27.840	53.183	11.754	115.501	198.000	734.968
Cerdanya	228.960	7.560	18.532	120.002	83.042	14.000	472.096
Osona	508.970	15.000	86.092	165.397	159.295	276.000	1.210.754
Ripollés	126.830	36.480	20.049	30.911	55.073	2.000	271.343
Anoia	371.230	37.080	51.749	58.303	88.616	273.500	880.478
Bages	382.240	62.640	52.161	99.590	178.963	258.000	1.033.594
Berguedà	179.180	17.280	23.469	39.589	61.637	93.000	414.155
Solsonés	244.970	6.120	48.984	70.561	76.521	202.000	649.156
Garrigues	688.310	23.880	109.649	49.394	151.708	84.000	1.106.941
Noguera	1.173.560	53.280	201.013	208.165	283.218	529.500	2.448.736
Segarra	667.510	11.400	114.837	111.558	163.881	651.000	1.720.186
Segrià	2.341.750	301.080	601.274	227.582	882.358	382.500	4.736.544
Urgell	757.990	35.880	129.711	136.025	194.741	402.000	1.656.347
Alt Urgell	297.400	30.240	15.291	85.123	173.957	32.000	634.011
Pallars Jussà	238.540	21.480	30.839	71.499	73.792	212.000	648.150
Pallars Sobirà	75.650	18.480	7.536	31.684	38.801	16.000	188.151
Vall d'Aran	15.360	19.680	665	3.974	14.760	--	54.439
TOTAL CATALUNYA	15.652.260	2.373.240	2.997.299	2.713.387	5.428.672	5.111.000	34.275.858

QUADRE N.º 5 - DISTRIBUCIO PERCENTUAL DEL VALOR DE LA MAQUINARIA PER COMARQUES (Preus 1976)

(Continuació)

COMARCA	Tractors	Motocultors	Equip per conrear	Equip de sembrar adobar i protecció	Equip Auxiliar	Recol.lectores de cereals	TOTAL
Terra Alta	2,1	1,2	1,8	0,4	2,1	3,9	2,1
Cerdanya	1,5	0,3	0,6	4,4	1,5	0,3	1,4
Osona	3,3	0,6	2,9	6,1	2,9	5,4	3,5
Ripollés	0,8	1,5	0,7	1,1	1,-	--	0,8
Anoia	8,4	1,6	1,7	2,1	1,6	5,4	2,6
Bages	2,4	2,6	1,7	3,7	3,3	5,-	3,-
Berguedà	1,1	0,7	0,8	1,5	1,1	1,8	1,2
Solsonés	1,6	0,3	1,6	2,6	1,4	4,-	1,9
Garrigues	4,4	1,-	3,7	1,8	2,8	1,6	3,2
Noguera	7,5	2,2	6,7	7,7	5,2	10,4	7,1
Segarra	4,3	0,5	3,8	4,1	3,-	12,7	5,-
Segrià	15,-	12,7	20,1	8,4	16,3	7,5	13,8
Urgell	4,8	1,5	4,3	5,-	3,6	7,9	4,8
Alt Urgell	1,9	1,3	0,5	3,1	3,2	0,6	1,8
Pallars Jussà	1,5	0,9	1,-	2,6	1,4	4,1	1,9
Pallars Sobirà	0,5	0,8	0,3	1,2	0,7	0,3	0,5
Vall d'Aran	0,1	0,8	--	0,1	0,3	--	0,2
TOTAL CATALUNYA	100	100	100	100	100	100	100

FONT : Cens 1975

QUADRE Nº 5 - DISTRIBUCIO PERCENTUAL DEL VALOR DE LA MAQUINARIA PER COMARQUES

COMARCA	Tractors	Motocultors	Equip per conrear	Equip de sembrar adobar i protecció	Equip Auxiliar	Recol.lectores de cereals	TOTAL
Baix Llobregat	1,9	5,2	2,8	0,6	2,2	---	1,9
Barcelonés	0,2	0,3	0,2	---	0,2	---	0,2
Maresme	1,6	7,5	1,9	0,8	2,-	0,2	1,8
Vallés Occidental	1,1	2,-	1,2	1,4	1,1	1,6	1,3
Vallés Oriental	2,1	2,4	1,7	2,7	2,3	1,8	2,1
Alt Empordà	5,1	3,4	5,2	11,1	6,-	3,8	5,4
Baix Empordà	3,5	4,5	3,8	8,1	3,6	3,1	3,9
Garrotxa	1,4	0,8	1,7	2,5	2,1	0,8	1,5
Gironés	4,2	3,8	4,-	9,3	4,9	5,3	4,9
Selva	2,2	1,4	2,4	2,5	2,4	1,3	2,1
Alt Camp	2,5	3,5	1,9	0,8	2,4	0,9	2,1
Alt Penedés	3,7	4,2	3,8	1,1	3,6	1,6	3,2
Baix Penedés	1,2	0,7	1,1	0,2	1,1	0,2	0,9
Garraf	0,5	0,8	0,4	0,2	0,3	0,4	0,4
Tarragonés	2,1	4,5	2,7	0,2	2,-	0,1	1,9
Baix Camp	3,4	12,3	5,-	1,2	3,9	0,3	3,6
Conca de Barberà	2,2	1,5	1,7	1,-	1,7	4,4	2,3
Priorat	0,9	2,6	0,8	0,1	1,1	0,1	0,9
Ribera	1,5	2,9	2,1	0,1	1,9	0,1	1,4
Baix Ebre	1,4	2,5	1,7	0,1	1,4	0,1	1,2
Montsià	2,-	2,6	1,6	0,1	2,1	2,7	2,-

QUADRE Nº 6 .- RATIOS DE MECANITZACIO A LES COMARQUES CATALANES

COMARCA	Nº tractors		Nº tractores		Valor maquinària		Valor maquinària	
	actius agraris	100 Ha cultiu	100 Ha cultiu	actius agraris	Ha cultiu	Valor prod. agrícolatramadera	Valor prod. agrícolatramadera	
Baix Llobregat	0,32	7,3	216	50,3	0,28	0,23		
Barcelonés	0,40	10,5	231	60,5	0,37	0,19		
Maresme	0,16	8,-	135	65,9	0,29	0,22		
Vallés Occidental	0,29	4,4	262	39,1	0,58	0,25		
Vallés Oriental	0,27	5,2	219	41,5	0,81	0,21		
Alt Empordà	0,40	5,2	334	42,9	0,96	0,44		
Baix Empordà	0,41	4,9	379	45,4	0,87	0,45		
Garrotxa	0,20	5,9	163	49,2	1,13	0,44		
Gironés	0,41	5,6	405	54	1,12	0,45		
Selva	0,36	6,5	224	50,3	1,04	0,40		
Alt Camp	0,44	4,3	286	28,4	0,61	0,31		
Alt Penedés	0,78	6,8	474	41,2	0,89	0,53		
Baix Penedés	0,61	5,8	340	32,1	1,16	0,47		
Garraf	0,56	4,3	334	25,7	0,49	0,12		
Tarragonés	0,38	6,2	240	39,1	0,94	0,43		
Baix Camp	0,25	4,9	199	38,5	0,88	0,23		
Conca de Barberà	0,57	4,2	466	34,5	1,17	0,25		
Priorat	0,16	2,4	113	17,6	0,74	0,44		
Ribera	0,31	2,5	199	16,2	0,51	0,28		
Baix Ebre	0,15	1,-	97	6,4	0,11	0,07		
Montsià	0,21	2,4	146	17,2	0,78	0,19		

QUADRE Nº 6 .- RATIOS DE MECANITZACIO A LES COMARQUES CATALANES

(Continuació)

COMARCA	Nº tractors		Nº tractors		Valor maquinària		Valor maquinària		Valor maquinària	
	actius agraris	100 Ha cultiu	actius agraris	100 Ha cultiu	actius agraris	Ha cultiu	actius agraris	Ha cultiu	actius agraris	Ha cultiu
Terra Alta	0,30	3,2	239	25,7	1,21	0,93				
Cerdanya	0,30	5,5	269	49,1	1,11	0,38				
Osona	0,28	4,4	260	40,5	1,03	0,23				
Ripollés	0,25	7,6	190	58,1	1,48	0,27				
Anoia	0,71	3,5	656	32,3	1,17	0,43				
Bages	0,31	4,1	352	46,8	1,19	0,28				
Berguedà	0,32	5,4	283	47,-	1,53	0,28				
Solsonés	0,41	3,9	440	42,3	1,22	0,67				
Garrigues	0,32	3,6	192	21,6	0,55	0,31				
Noguera	0,44	3,7	372	30,9	0,71	0,37				
Segarra	0,74	4,1	739	41,-	1,33	0,52				
Segrià	0,50	6,1	355	43,3	0,47	0,33				
Urgell	0,35	3,3	300	28,6	0,69	0,32				
Alt Urgell	0,30	15,9	267	139,8	2,09	0,54				
Pallars Jussà	0,14	2,8	164	31,8	0,82	0,45				
Pallars Sobirà	0,14	4,5	131	40,1	1,04	0,26				
Vall d'Aran	0,12	8,-	144	94,8	1,73	0,50				
TOTAL CATALAUNYA	0,35	4,4	279	34,7	0,67	0,32				

1.3.- RECURSOS FISICS

1.3.1. Distribució general de les terres entre les comarques catalanes

En la primera part de l'estudi ja s'ha fet referència a la dotació general de terres cultivables de Catalunya. Cal recordar que la tercera part de la superfície total de Catalunya ve coberta per zona forestal (mont per a fusta, mont obert, mont per a llenya); una quarta part queda destinada a terrenys improductius o per usos no agrícoles (erm, espartar, terreny improductiu, superfície no agrícola, rius i llacs); un 12-13 per cent es destina a prats i pastius. Finalment la tercera part restant podem dir que queda encara avui destinada a terrenys de cultiu. Tot això queda reflectat detalladament al quadre següent:

Distribució general de les terres a Catalunya - 1976

	<u>Superfície (Ha)</u>	<u>%</u>
Terres conreus herbacis	551.280	17,27
Guaret i terres no ocupades	82.895	2,60
Terres conreus llenyosos	394.991	12,37
Prats naturals	54.358	1,70
Pastiu	352.522	11,04
Mont per a fusta	664.228	20,81
Mont obert	120.732	3,78
Mont per a llenya	269.574	8,44
Erm pastiu	239.772	7,51
Espartar	2.399	0,08
Terreny improductiu	181.030	5,67
Superfície no agrícola	241.005	7,55
Rius i llacs	37.771	1,18
TOTAL	3.192.557	100

FONT : Me de Agricultura, 1976

Totes aquestes dades desagregades a nivell comarcal apareixen en el quadre nº 7.

Cal recordar també alguns percentatges bàsics en la distribució general de les terres catalanes:

Percentatges sobre superfície total de Catalunya

Superfície agrícola	85,5
" no agrícola	14,5
Usos agrícoles diferents al cultiu	54,6
" " de cultiu	30,9
Prats i pastures	12,7
Mont, erm i espartar	40,6
Regadiu	8,1
Secà	22,7
Herbavis de regadiu	5,5
Llenyosos de regadiu	1,9
Herbavis de secà i guaret	14,3
Llenyosos de secà	10,4

FONT : M^o Agricultura i elaboració pròpia

Si d'aquesta consideració general es passa a una visió comarcal de la importància de cada comarca en el conjunt català (quadre nº 8 es destaquen d'immediat les comarques més extenses, aquestes comarques són: La Noguera, el Segrià, el Pallars Jussà, l'Alt Urgell, el Pallars Sobirà i l'Alt Empordà, les 6 comarques cada una de les quals representa més del 4 per cent de la superfície catalana.

Les mateixes comarques anteriors, afegint-hi el Bages serien les comarques que més es destaquen en quant a la superfície agrícola en els termes que s'han definit més amunt.

En canvi, si el que interessa destacar són les superfícies de conreu aleshores les comarques més importants difereixen molt de les anteriors degut a que les esmentades més amunt són, en molts

casos, comarques de muntanya amb grans superfícies de bosc i prat. Així doncs, les comarques que representen més del 4% de la superfície de cultiu de Catalunya són, per aquest ordre : Segrià, Noguera, Baix Ebre, Urgell, Garrigues, Segarra, Alt Empordà i Montsià.

Quant a les extensions de regadiu a Catalunya, les comarques que tenen més del 4 per cent de total regat són, per aquest ordre : Segrià, Noguera, Baix Ebre, Urgell, Montsià, Garrigues i Baix Camp.

Les comarques amb majors percentatges sobre el total de cultiu de secà de Catalunya són, en canvi, La Noguera, la Segarra, les Garrigues, el Baix Ebre, el Segrià, l'Urgell, l'Osona i la Terra Alta.

Si es baixa a nivell de grans grups de cultiu, sempre segons el procediment anterior, podriem establir els següents grups:

- a) Comarques que tenen les majors extensions d'herbacis de regadiu: Segrià, Noguera, Urgell, Baix Ebre, Garrigues, Montsià i Alt Empordà.
- b) Comarques que tenen les majors extensions de llenyosos de regadiu: Segrià (44,6 per cent de Catalunya), Baix Camp, Noguera, Ribera, Tarragonés i Alt Camp.
- c) Comarques amb les majors extensions d'herbacis de secà: Noguera, Segarra, Gironés, Urgell, Osona, Segrià, Anoia, Alt Urgell.
- d) Comarques amb les majors extensions de llenyosos de secà : Baix Ebre, Garrigues, Ribera, Montsià, Terra Alta, Alt Camp, Alt Penedés, Baix Camp, Priorat, Segrià.

Més endavant, en parlar de la distribució de les superfícies de cultiu, es farà una descripció més pormenoritzada d'aquesta qüestió.

COMARCA	Superfície agrícola			Usos agrícoles/cultiu			Regadiu			Secà			Distrib. regadiu			Distrib. secà		
	1	2=3+4	5=11+12	4=5+6	5=7+8	6=9+10	7	8	9	10	11	12	Herbaci	Llenyos	Herbaci	Llenyos	Prats i pastures	Mont-erm i espartar
Baix Llobregat	47.477	33.384	20.283	13.101	5.912	7.189	3.172	2.131	1.972	5.826	8.170	12.113						
Barcelonés	15.923	1.866	921	945	808	137	664	--	22	120	187	873						
Maresme	39.270	31.152	21.682	9.470	6.289	3.181	4.996	174	3.392	1.815	4.125	16.650						
Vallés Occidental	62.707	46.685	35.515	11.170	2.510	8.660	1.907	90	7.466	2.507	3.919	30.796						
Vallés Oriental	84.988	73.156	55.574	17.582	5.951	11.631	4.964	105	10.363	1.262	14.656	41.786						
Alt Empordà	133.898	113.442	70.171	43.271	9.857	33.414	7.637	1.518	24.819	8.793	13.237	57.438						
Baix Empordà	70.048	59.695	30.076	29.619	8.322	21.297	6.571	1.061	19.189	1.425	1.193	30.256						
Garrotxa	73.420	66.747	56.137	10.610	91	10.519	61	23	9.234	67	5.116	52.246						
onés	89.526	79.656	48.828	30.828	4.462	26.366	2.965	500	33.753	522	2.065	49.851						
Selva	95.865	82.763	68.604	14.159	3.268	10.891	2.402	510	8.796	1.039	8.573	61.443						
Alt Camp	54.825	48.205	22.562	25.643	3.647	21.996	670	2.558	4.844	19.745	644	19.738						
Alt Penedés	55.139	49.863	23.039	26.824	817	26.007	469	287	8.790	17.623	4.767	17.927						
Baix Penedés	26.406	21.386	11.592	9.794	334	9.460	268	55	2.522	7.654	18	10.869						
Garraf	26.149	23.610	18.007	5.603	233	5.730	153	46	2.529	3.298	2.233	15.351						
Tarragonés	34.502	26.454	10.160	16.294	3.747	12.547	634	2.917	645	12.262	176	9.820						
Baix Camp	67.466	55.302	23.030	32.272	10.563	21.709	3.721	5.799	1.688	20.482	900	26.712						
Conca de Barberà	63.796	59.347	36.931	22.416	636	21.780	540	83	17.165	10.608	1.966	28.985						
Priorat	51.731	44.690	27.797	16.893	852	16.041	365	402	1.288	15.752	1.976	24.913						
Ribera	82.480	69.681	40.408	29.273	4.601	24.672	1.252	3.074	2.358	24.297	975	37.725						
Baix Ebre	105.731	92.594	27.894	64.700	25.525	39.175	16.400	2.432	466	38.904	3.227	31.165						

QUADRE Nº 7.- SUPERFÍCIE (Hes) DE TERRES EN CADA MODALITAT

(Continuació)

COMARCA	Superfície agrícola				Usos agrí- coles/cultiu			Regadiu		Secà		Distrib. regadiu			Distribució secà			Mont-erm i espartar
	1	2=3+4	3=11+12	4=5+6	5=7+8	6=9+10	7	8	9	10	11	12	Herbacis +guaret	Herbacis	Llenyosos	Prats i pastures		
Montsià	66.262	58.070	18.321	39.749	12.776	26.973	9.788	2.065	988	26.817	935	17.477						
Terra Alta	74.004	66.827	38.282	28.545	416	28.129	308	63	3.691	26.764	2.596	33.405						
Cerdanya	60.254	48.128	38.504	9.624	2.161	7.463	2.128	32	6.031	1.849	15.600	22.488						
Osona	118.570	103.620	73.702	29.918	667	29.251	568	12	26.540	10	15.613	60.615						
Ripollès	97.775	87.755	83.087	4.668	15	4.653	15	8	4.800	4	23.787	59.141						
Anoia	86.956	76.025	48.801	27.224	723	26.501	561	47	23.732	6.756	11.080	33.839						
Bages	125.822	110.415	88.347	22.068	1.876	20.192	1.488	29	18.666	2.697	25.593	61.942						
Berguedà	112.697	95.982	87.175	8.807	166	8.641	160	6	8.769	16	34.714	52.052						
Solsonés	99.864	90.193	74.830	15.363	5	15.358	5	0	18.297	10	30.460	41.394						
Garrigues	78.379	74.513	23.195	51.318	11.995	39.323	9.736	2.176	10.709	32.480	2.102	17.328						
Noguera	181.294	158.014	78.733	79.281	29.040	50.241	24.105	3.717	49.554	7.810	16.059	56.756						
Segarra	73.264	68.470	26.500	41.970	1.001	40.969	416	580	44.217	3.767	5.325	14.165						
Segrià	146.907	134.128	24.690	109.438	75.737	37.701	44.742	27.634	25.487	16.589	4.911	14.765						
Urgell	78.216	73.565	15.575	57.990	20.036	37.954	17.854	1.495	32.787	10.455	2.163	8.711						
Alt Urgell	139.963	109.399	104.864	4.535	1.196	3.339	972	222	5.288	84	38.402	64.354						
Pallars Jussà	171.879	141.646	121.273	20.373	3.974	16.399	3.840	134	19.922	2.726	51.779	63.205						
Pallars Sobirà	137.056	107.799	103.111	4.688	450	4.238	429	21	5.890	148	34.494	66.817						
Vall d'Aran	62.048	44.542	43.968	574	7	567	5	2	581	0	13.152	30.769						
TOTAL CATALUNYA	3.192.557	2.732.757	1.746.157	986.600	260.666	725.934	176.931	62.008	457.244	332.983	406.880	1.296.705						

QUADRE Nº 8.- % SOBRE TOTAL CATALUNYA DE CADA UNA DE LES SUPERFÍCIES CONSIDERADES

COMARCA	Superfície total	Superfície agrícola	Superfície dif. cultiu	Usos agric.	Cultiu	Regadiu	Secà	Herbació de regadiu	Herbació de regad. secà	Herbació de secà	Llenyosos Prats i Mont-ermi
Baix Llobregat	1,5	1,2	1,2	1,2	1,3	2,3	1,-	1,8	0,4	1,7	2,-
Barcelonés	0,5	0,1	0,1	0,1	0,1	0,3	--	0,4	--	--	0,1
Maresme	1,2	1,1	1,2	1,2	1,-	2,4	0,4	2,8	0,7	0,5	1,3
Vallés Occidental	2,-	1,7	2,-	2,-	1,1	1,-	1,2	1,1	1,6	0,8	2,4
Vallés Oriental	2,7	2,7	3,2	3,2	1,8	2,3	1,6	2,8	2,3	0,4	3,2
Alt Empordà	4,2	4,2	4,-	4,-	4,4	3,8	4,6	4,3	5,4	2,6	4,4
Baix Empordà	2,2	2,2	1,7	1,7	3,-	3,2	2,9	3,7	4,2	0,4	2,3
Garrotxa	2,3	2,4	3,2	3,2	1,1	--	1,4	--	2,-	--	4,-
Gironés	2,8	2,9	2,8	2,8	3,1	1,7	3,6	1,7	7,4	0,2	3,8
Selva	3,-	3,-	3,9	3,9	1,4	1,3	1,5	1,4	1,9	0,3	4,7
Alt Camp	1,7	1,8	1,3	1,3	2,6	1,4	3,-	0,4	1,1	5,9	1,5
Alt Penedés	1,7	1,8	1,3	1,3	2,7	0,3	3,6	0,3	1,9	5,3	1,4
Baix Penedés	0,8	0,8	0,7	0,7	1,-	0,1	1,3	0,2	0,6	2,3	0,8
Carraf	0,8	0,9	1,-	1,-	0,6	0,1	0,7	0,1	0,6	1,-	1,2
Tarragonés	1,1	1,-	0,6	0,6	1,7	1,4	1,7	0,4	0,1	3,7	0,8
Baix Camp	2,1	2,-	1,3	1,3	3,3	4,1	3,-	2,1	0,4	6,2	2,1
Conca de Barberà	2,-	2,2	2,3	2,3	2,3	0,2	3,-	0,3	3,8	3,2	2,2
Priorat	1,6	1,6	1,6	1,6	1,7	0,3	2,2	0,2	0,3	4,7	1,9
Ribera	2,6	2,5	2,3	2,3	3,-	1,8	3,4	0,7	0,5	7,3	2,9
Baix Ebre	3,3	3,4	1,6	1,6	6,6	9,8	5,4	9,3	0,1	11,7	2,4
Montsià	2,1	2,1	1,-	1,-	4,-	4,9	3,7	5,5	0,2	8,1	1,3
Terra Alta	2,3	2,4	2,2	2,2	2,9	0,2	4,-	0,2	0,8	8,-	2,6

QUADRE Nº 8.- % SOBRE TOTAL CATALUNYA DE CADA UNA DE LES SUPERFÍCIES CONSIDERADES

(Continuació)

COMARCA	Superfície agrícola		Usos agric. dif. al cultiu	Cultiu	Regadiu	Secà	Herbavis Llenyosos		Herbavis regadiu de regad.	Llenyosos de secà	Llenyosos Prats i pastures i espartar	Mont-erm
	total	agrícola					regadiu	de secà				
Cerdanya	1,9	1,8	2,2	1,-	0,8	1,-	1,2	0,1	1,3	0,6	3,8	1,7
Osona	3,7	3,8	4,2	3,-	0,3	4,-	0,3	--	5,8	--	3,8	4,7
Ripollés	3,1	3,2	4,8	0,5	--	0,6	--	--	1,-	--	5,8	4,6
Anoia	2,7	2,8	2,8	2,8	0,3	3,7	0,3	0,1	5,2	2,-	2,7	2,6
Bages	3,9	4,-	5,1	2,2	0,7	2,8	0,8	--	4,1	0,8	6,3	4,8
Berguedà	3,5	3,5	5,-	0,9	0,1	1,2	0,1	--	1,9	--	8,5	4,-
Solsonés	3,1	3,3	4,3	1,6	--	2,1	--	--	4,-	--	7,5	3,2
Garrigues	2,5	2,7	1,3	5,2	4,6	5,4	5,5	3,5	2,3	9,8	0,5	1,3
Noguera	5,7	5,8	4,5	8,-	11,1	6,9	13,6	6,-	10,8	2,3	3,9	4,4
Segarra	2,3	2,5	1,5	4,3	0,4	5,6	0,2	0,9	9,7	1,1	1,3	1,1
Segrià	4,6	4,9	1,4	11,1	29,1	5,2	25,3	44,6	5,6	5,-	1,2	1,1
Urgell	2,4	2,7	0,9	5,9	7,7	5,2	10,1	2,4	7,2	3,1	0,5	0,7
Alt Urgell	4,4	4,-	6,-	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4	1,2	--	9,4	5,-
Pallars Jussà	5,4	5,2	6,9	2,1	1,5	2,3	2,2	0,2	4,4	0,8	12,7	4,9
Pallars Sobirà	4,3	3,9	5,9	0,5	0,2	0,6	0,2	--	1,3	--	8,5	5,2
Vall d'Aran	1,9	1,6	2,5	0,1	--	0,1	--	--	0,1	--	3,2	2,4
TOTAL CATALUNYA	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

1.3.2.- El tamany de les explotacions a les comarques catalanes

Les dades bàsiques a tenir en compte segons el cens agrari referides a aquesta variable són, aproximadament, les següents:

Superfície censada per usos agrícoles	2.782.870	Hes
Nombre d'explotaciones amb terres	148.175	" (1)
Tamany mig de l'explotació	19,1	"
Nombre d'explotacions sense terres	2.468	"

FONT : Cens agrari de 1972. Càlculs propis.

Tantmateix la xifra de tamany mig que resulta en el càlcul anterior és ben poc significativa perquè no permet de desllindar per separat les explotacions de conreu de les superfícies ocupades per boscos, prats-pastures, que constitueixen la part majoritària dins de la superfície considerada com agrícola pel Cens esmentat. Efectivament, si es recorda el que s'ha dit més enderrera sobre les superfícies de conreu, les proporcions entre unes i altres eren d'aquest ordre:

---

(1) Aquesta dada no és totalment exacta amb la donada anteriorment donat que les fonts estadístiques utilitzades són diferents.

	<u>Superfície</u>	<u>%</u>
Prats, pastures i forestal	1.786.480 Hes.	64,4
Cultiu	946.271 "	34,6
TOTAL superfície agrícola	2.732.751 Hes	100

FONT : M^o de Agricultura. 1976.

En bona lògica és fàcil de deduir que la dimensió mitja calculada amb les dades anteriors a més de ser poc expressiva variarà entre unes i altres comarques de Catalunya en funció de la major o menor proporció que de prats i boscos hi hagi a cada comarca més que en funció de les dimensions reals de l'explotació de conreu. (Tantmateix més endavant s'explicaràn els determinants del tamany mig de l'explotació, que semblen molt lligats a les possibilitats de treball d'una persona, segons el tipus de cultiu que regenta).

Tots els defectes d'aquesta informació queden palesos en el mapa n° 7 i que ve rayat segons les dimensions mitjanes de l'explotació de cada comarca, calculades pel mateix procediment que la mitjana catalana : A mida que s'avança en la direcció sur-nord, augment gairebé proporcionalment les dites superfícies mitjanes perquè, lògicament, també augmenten les superfícies agrícoles diferents de les de conreu (bosc, prats i pastures). (Veure quadre n° 9).

Totes aquestes diferències estadístiques ens obligaràn, més endavant, a emprar procediments indirectes per poder dir alguna cosa sobre la dimensió mitja de l'explotació agrària a les comarques catalanes.

Si es pretén desgranar un xic la distribució de les explotacions segons intervals de tamany, també el mateix Cens Agrari permet una quantificació exhaustiva que ens podria permetre una comparació amb les dimensions de l'explotació agrària a alguns països europeus. Tantmateix les estadístiques del Cens Agrari espanyol difereixen de les europees presentades en el quadre, doncs, mentre les primeres ens diuen el nombre d'explotacions agràries incloses en cada interval de dimensió, les dels països escollits donen la superfície agrària útil que es conreua en explotacions del corresponent interval. A causa d'aquestes diferències estadístiques, la informació es presenta en dos quadres separats, ja que no són xifres estrictament comparables.

% D'EXPLOTACIONS AGRARIES CATALANES EN CADA UN DELS INTERVALS DE DIMENSIO (Any 1972)

	% simple	% acumulat
Menys de 2 Hes	23,59	23,59
2-5 Hes	25,12	48,76
5-10 "	19,08	67,84
10-50 "	23,90	91,74
Mes de 50 Hes	6,57	98,33
Sense terres	1,67	100
TOTAL	100	

FONT : Cens Agrari 1972 i elaboració pròpia.

% DE SUPERFICIE AGRICOLA UTIL EN CADA UN DELS INTERVALS DE DIMENSIO (1970)

	Alemanya		França		Italia		Holanda		Bélgica	
	<u>%</u>	<u>% acumulat</u>	<u>%</u>	<u>% acumulat</u>	<u>%</u>	<u>% acumulat</u>	<u>%</u>	<u>% acumulat</u>	<u>%</u>	<u>% acumulat</u>
1-5 Hes.	52,5	12,5	4,2	4,2	25,-	25,-	9,8	9,8	15,8	15,8
5-10 "	19,2	31,7	9,2	13,4	19,8	44,8	20,-	29,8	23,-	38,8
10-20 "	30,9	62,6	22,5	35,9	17,-	61,8	32,8	62,6	29,8	68,6
20-50 "	27,1	89,7	36,2	72,1	14,2	76,-	30,7	93,3	21,3	89,9
més de 50	10,3	100	27,9	100	24,1	100	6,7	100	10,2	100
TOTAL	100		100		100		100		100	

FONT : Euratal.

L'escassa uniformitat d'ambdúes estadístiques no permet gaires comparacions, en tot cas sembla que es pot veure certa persistència major de les explotacions més petites en el cas de Catalunya, a nivell semblant a la situació italiana, sense que de moment sigui possible avançar més conclusions.

Si les estadístiques a nivell absolut tenien nombrosos defectes que ja han estat assenyalats, les comparacions entre 1962-1972 potser tenen un nivell indicatiu més aproximat, en tant que els canvis en la dimensió no venen tant mixtificats com les xifres absolutes, per la distribució entre terrenys de conreu i no conreu.

Els quadres n°s 10 i 11 contempnen també els grans trets de les variacions produïdes al llarg del període, fonamentalment una disminució del nombre d'explotacions, i com que pràcticament es manté la superfície censada -tot i que no es coneix el desplaçament de terrenys de conreu cap a usos forestals i altres- es produeix, en conseqüència, un important augment del tamany mig de l'explotació de l'ordre del 46 per cent sobre la xifra de 1962.

<u>DADES GENERALS</u>	<u>1962</u>	<u>1972</u>	100 $\frac{(1962-1972)}{1962}$
Superfície censada (Hes)	2.601.091	2.782.870	7
Nº explotacions	204.744	148.175	- 27,6
Tamany mig	13,09	19,10	45,91
Canvis en la distribució de les explotacions			
	<u>1962</u>	<u>1972</u>	<u>1972-1962</u>
	%	%	%
Sense terres	2	1,67	- 0,33
< 2 Hes	37,4	23,59	- 13,81
2 - 5 "	22,85	25,17	2,32
5 - 10 "	16,83	19,08	2,25
10 - 50 "	17,07	23,90	6,83
> 50 "	3,85	6,59	2,74

FONT : Cons Agrari 1962 i 1972 i elaboració pròpia.

Si de l'observació de la dimensió mitja es passa a la dels intervals dimensionals, es constata, tal como era lògic d'esperar, que són les explotacions marginals i/o molt petites les que han experimentat una disminució en la ponderació (del 37,4 al 23,59 per cent). D'altra part, l'augment més fort sembla concentrar-se en explotacions d'una dimensió mitja ja considerable, entre 10 i 50 Hes, que passen de ser el 17,07 per cent del total al 23,90.

La variació intercensal a la baixa en el nombre d'explotacions, lògicament vinculada a la disminució de la mà d'obra agrícola, tal com es veurà més endavant, no ha afectat de forma similar a

les diferents comarques catalanes. Tal com es pot veure en el quadre 11 i en el mapa 8 la disminució ha estat molt forta a les comarques de l'entorn barceloní i, en general, de tota la meitat oriental del Principat i molt més atenuada a les comarques occidentals fins al punt de no ser gairebé sensible la dita disminució a les comarques lleidtanques del Segrià, Les Garrigues, l'Urgell, La Noguera i el Pallars Jussà. Lògicament on més ha disminuït el nombre d'explotacions és a les comarques on també es més sensible l'augment del tamany mig de les explotacions.

Una observació no massa acurada de què ha succeït a cada comarca, segons la seva distribució d'explotacions i l'evolució que cada interval dimensional ha tingut al llarg del decenni 1962-1972, ens portaria a una classificació d'aquest tipus

1) Comarques amb predomini relatiu de la petita explotació

1.1. - Manteniment de la petita explotació

- Baix Llobregat
- Maresme
- Vallés Oriental
- Tarragonés
- Baix Camp
- Baix Ebre

2) Comarques amb predomini relatiu de la gran explotació

2.1. - Moviment més notable cap a la gran explotació

- Cerdanya
- Solsonés
- Alt Urgell

3) Comarques en situació intermitja (relativament)

3.1. - Manteniment de la petita explotació

- Barcelonés
- Vallés Occidental
- Ribera d'Ebre
- Les Garrigues
- L'Urgell
- Vall d'Aran

3.2. - Moviment més notable cap a la gran explotació

- Alt Empordà
- Baix Empordà
- Gironés
- Osona

Novament la distribució comarcal sembla diferenciar clarament una dinàmica cap a una major dimensió en comarques de la meitat oriental de Catalunya i també en algunes comarques de muntanya; d'altra part sembla força evident una certa resistència als arguments de dimensió a les comarques litorals així com a les situades a l'entorn de Barcelona. Probablement, en aquest darrer cas, cal pensar en la cada vegada major preponderància de conreus intensius. D'altra part la millora en la dimensió a les comarques més orientals pot ser atribuïda tant a les oportunitats més pròximes de treball al turisme com a l'indústria (que poden haver afavorit el canvi d'ocupació de mà d'obra i, al mateix temps que disminueixen les explotacions, augmentava lògicament llur dimensió).

1.3.2.1. Una aproximació alternativa a la dimensió mitja de l'explotació

Els insatisfactoris resultats que poden extreure's del Cens Agrari quan a la dimensió de les explotacions ens ha fet buscar alguna

forma més satisfactoria que, tot i tenint notables imperfeccions, donarà potser millor idea de com varien aquelles dimensions en diferents zones del Principat. Aquesta aproximació s'ha portat a terme mitjançant les dades de conreus del ministeri d'Agricultura pel 1976 i les de població activa del Cens de 1975; en la primera font es pot trobar a nivell municipal i, per tant, també comarcal, les superfícies agrícoles conreades, separades de les demás superfícies per usos agrícoles; en el Padrò del 1975 es poden trobar les xifres d'empresaris agrícoles. El quocient de la primera variable per la segona podria donar una orientació sobre la dimensió de l'explotació mitja, tant pel conjunt català com per cada una de les comarques. (Quadre nº 12).

El procediment, tal com s'ha dit, pateix de defectes evidents. D'una part no tots els empresaris agrícoles censats per la seva residència tenen llurs explotacions en la comarca considerada -això deu afectar sobre tot al Barcelonés, augmentant falsament el nombre d'empresaris-; d'altra part tots els empresaris agrícoles no són d'una explotació de cultiu, ja que hi ha nombroses explotacions predominantment ramaderes i moltíssimes de mixtes. Tot això distorsiona lògicament l'interpretació dels resultats; però, en qualsevol cas, és més significativa que la del càlcul anterior, que no podia tenir en compte el diferent ús agrícola de les terres censades.

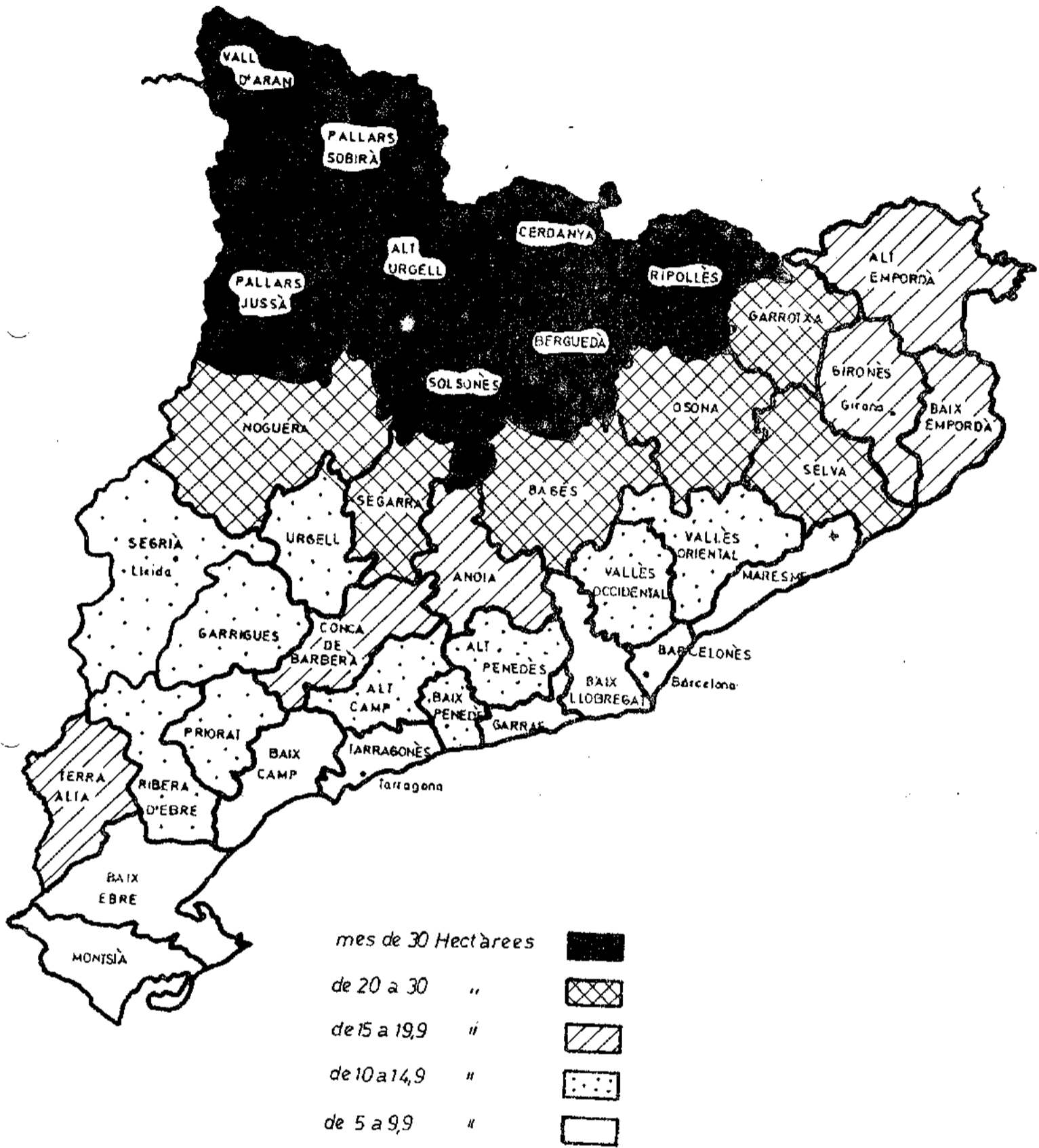
Les xifres que resulten d'aquesta nova fórmula de càlcul són sempre, lògicament, més baixes que les calculades sobre xifres del Cens Agrari. En concret, pel conjunt del Principat, ens

dona una xifra mitja de superfície de cultiu per empresari agrícola de 11,7 Hes, en front de les 19,1 del càlcul anterior.

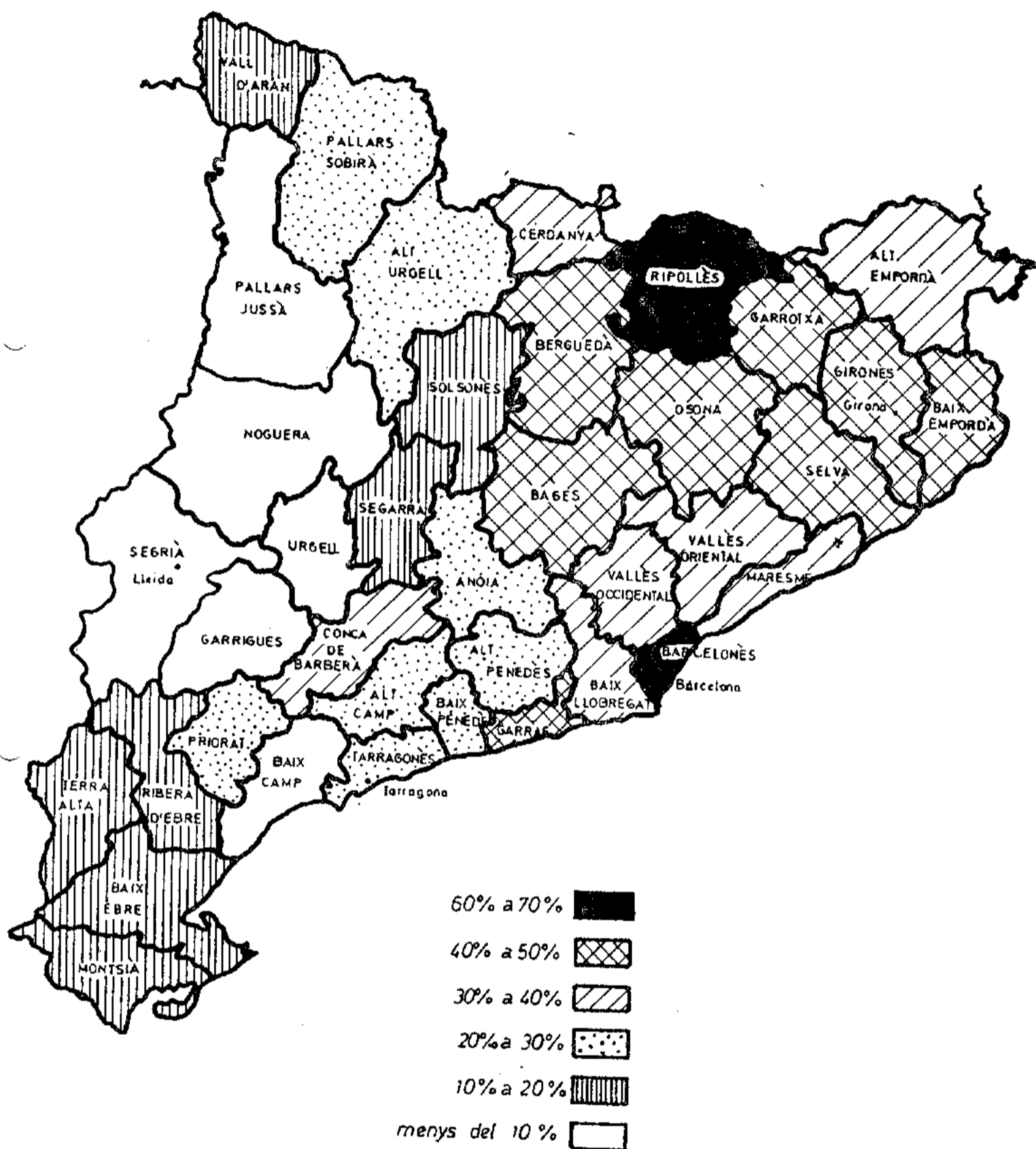
A nivell comarcal, la mapificació de les diferents superfícies mitjanes calculades per aquest nou sistema porta també a resultats diferents. Ara (mapa nº 9) el Principat queda partir pràcticament per un eix vertical, de forma que les comarques orientals tenen gairebé sempre dimensions mitjes inferiors a la zona occidental. Les excepcions més aparents a la norma són les comarques muntanyenques occidentals (Vall d'Aran, Pallars Sobirà i Alt Urgell) que tenen unes dimensions molt petites, més semblants a les de zones orientals del Principat.

Si es tenen en compte les conclusions a que s'arriva, en parlar de l'evolució intercensal en el nombre i el tamany de les explotacions, i les que suara s'assenyalen, sembla que es podria afirmar que les principals transformacions en la dimensió de l'explotació es produeixen a la meitat oriental de Catalunya, on es tendeix cap a dimensions més raonables precisament perquè les mitjanes de partida eren extremadament baixes. Aquesta evolució alcança també a algunes comarques pirinenques on també el tamany mig de l'explotació en conreu solia ser molt petit.

TAMANY MIG DE LES EXPLOTACIONS. 1972

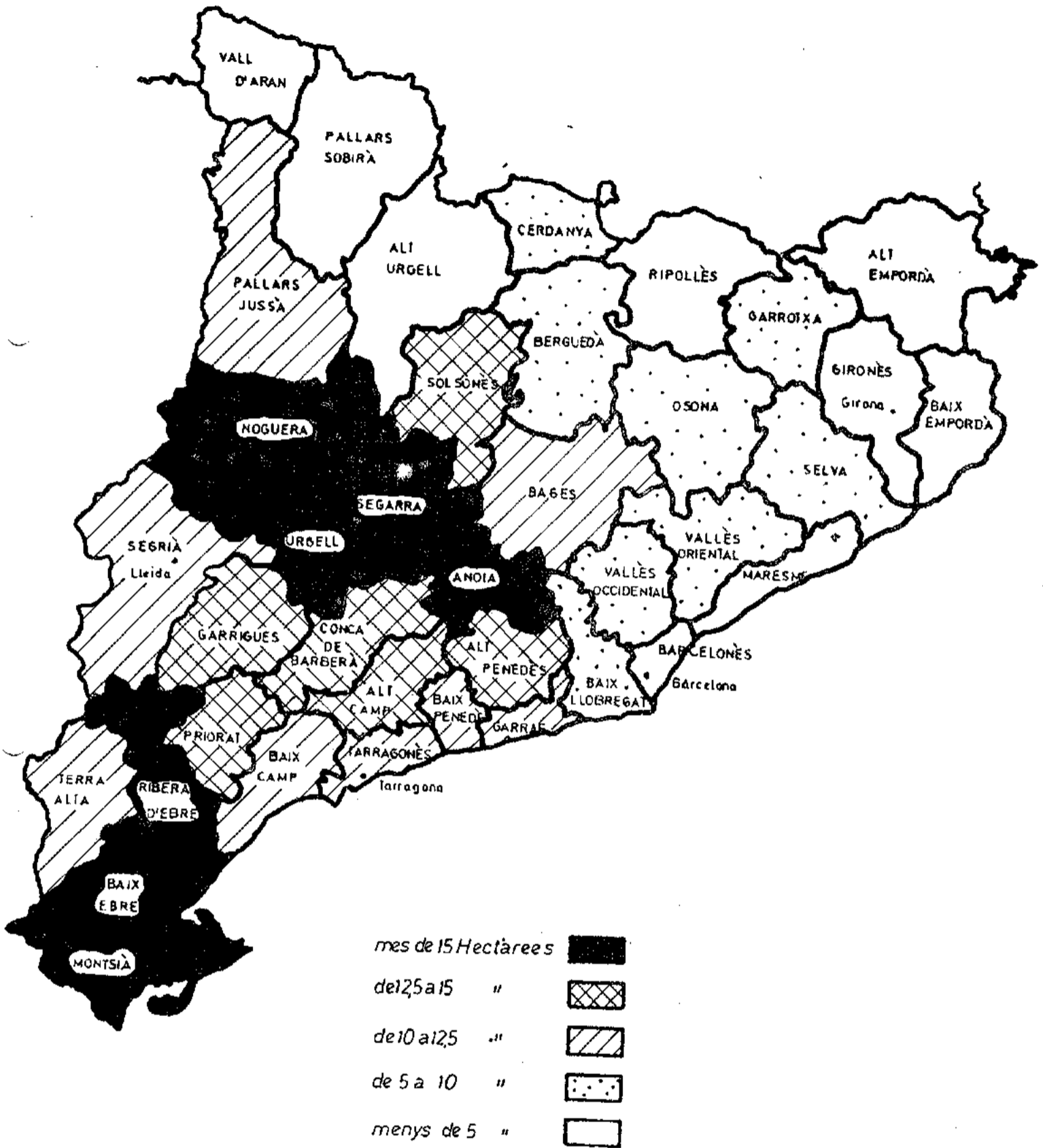

DISMINUCIO EN EL NOMBRE D'EXPLOTACIONS. 1962-1972
(En percentatge)

DIMENSIO MITJA PER EXPLOTACIO DE CULTIU

(SUPERFICIE DE CULTIU / NOMBRE D'EMPRESARIS AGRICOLAS. 1976)

QUADRE Nº 9.- TAMANY MIG I NOMBRE D'EXPLOTACIONS (Segons Cens Agrari 1962-1972)

COMARCA	Tamany mig			Nº d'Explotacions		
	1962	1972	Index 1962 = 100	1962	1972	Index 1962 = 100
Baix Llobregat	5,11	7,23	141	6.529	4.496	69
Barcelonés	6,12	5,23	85	1.349	419	31
Maresme	6,02	6,93	115	6.037	4.015	67
Vallés Occidental	7,58	11,92	157	6.280	3.876	62
Vallés Oriental	10,17	14,45	142	7.349	4.559	62
Alt Empordà	11,38	18,42	162	9.455	6.272	66
Baix Empordà	8,92	15,16	170	6,185	3.570	57
Garrotxa	9,87	22,08	224	6.157	3.145	51
Gironés	8,38	15,35	183	8.670	5.081	59
Selva	11,43	21,78	191	7.129	3.777	53
Alt Camp	9,54	11,83	124	4.892	3.536	72
Alt Penedés	7,25	10,01	138	6.162	4.770	77
Baix Penedés	9,19	12,92	141	2.001	1.567	78
Garraf	11,94	16,43	138	1.593	937	59
Tarragonés	4,99	6,94	139	5.120	3.586	70
Baix Camp	8,50	9,25	109	6.819	6.174	91
Conca de Barberà	15,72	18,66	118	4.196	2.533	60
Priorat	11,18	13,01	116	4.198	3.130	75
Ribera	14,47	14,12	98	4.761	4.213	88
Baix Ebre	7,85	8,13	104	10.745	9.542	89
Montsià	6,44	6,68	104	8.805	7.527	85

QUADRE Nº 9.-TAMANY MIG I NOMBRE D'EXPLOTACIONS (Segons Cens Agrari 1962-1972)

(Continuació)

COMARCA	Tamany mig		Index 1962 = 100	Nº d'Explotacions		Index 1962 = 100
	1962	1972		1962	1972	
Terra Alta	17,30	16,59	96	3.684	3.314	90
Cerdanya	28,55	51,13	179	1.670	1.084	65
Osona	12,78	24,1	189	8.511	4.965	58
Ripollès	21,08	63,23	300	3.962	1.502	38
Anoia	13,58	19,67	145	4.581	3.470	76
Bages	13,01	26,90	207	8.353	4.434	53
Berguedà	18,93	41,88	221	5.170	2.609	50
Solsonés	58,21	76,68	132	1.591	1.304	82
Carrigues	11,99	12,53	105	5.150	4.948	96
Noguera	18,84	26,03	138	7.106	6.401	90
Segarra	19,-	26,91	142	3.798	3.089	81
Segrià	9,47	10,74	113	12.515	11.702	94
Urgell	11,18	13,51	121	5.913	5.602	95
Alt Urgell	44,34	68,42	154	2.918	2.247	77
Pallars Jussà	41,62	67,17	161	2.622	2.597	99
Pallars Sobirà	67,23	96,89	144	1.946	1.554	80
Vall d'Aran	87,27	98,14	112	822	658	80
TOTAL CATALUNYA	13,09	19,10	146	204.744	148.175	72

COMARCA	Sense terres		Fins a 1,99 Hes		2 - 4,99 Hes		5 - 9,99 Hes		10 -49,99 Hes		50,- i més Hes	
	1962	1972	1962	1972	1962	1972	1962	1972	1962	1972	1962	1972
Baix Llobregat	2,65	1,96	56,12	47,24	25,71	30,22	9,53	11,59	4,41	6,36	1,58	2,63
Barcelonés	32,17	20,53	40,25	41,05	16,76	20,53	6,52	7,40	3,18	8,83	0,52	1,66
Maresme	0,94	0,55	53,60	44,36	27,43	30,52	9,44	12,03	6,71	9,92	1,88	2,62
Vallés Occidental	3,89	4,59	56,29	47,65	20,45	23,01	10,25	10,81	6,24	8,74	2,88	5,20
Vallés Oriental	1,54	1,78	43,50	31,72	25,72	28,22	15,69	16,23	9,49	15,84	4,06	6,21
Alt Empordà	1,21	1,02	37,96	22,31	20,39	21,65	19,59	20,74	17,66	27,97	3,19	6,31
Baix Empordà	0,92	0,76	37,15	21,98	23,30	23,42	20,31	20,79	16,93	28,36	1,39	4,69
Garrotxa	0,24	2,07	58,29	26,17	23,13	28,71	7,37	15,61	6,39	16,37	4,58	11,07
Gironés	1,30	0,65	40,57	20,55	24,-	22,83	18,22	22,20	13,06	27,46	2,85	6,31
Selva	0,25	0,66	51,64	29,58	21,32	24,14	12,39	17,63	9,76	18,40	4,64	9,59
Alt Camp	2,53	1,05	28,54	24,15	25,59	24,52	22,30	18,95	18,29	25,73	2,75	5,60
Alt Penedés	0,84	1,13	29,16	24,69	35,98	31,09	24,86	25,66	6,8	13,90	2,36	3,53
Baix Penedés	1,35	1,47	22,84	21,44	33,53	29,03	28,54	26,87	10,8	17,29	2,94	3,90
Garraf	1,95	1,39	33,21	25,51	26,87	29,46	20,72	18,14	12,81	18,79	4,44	6,71
Tarragonés	2,71	1,28	47,48	34,07	24,40	30,06	15,-	18,15	10,07	14,08	0,34	2,36
Baix Camp	4,28	0,73	25,54	24,10	26,95	32,77	24,30	22,84	18,39	17,32	0,54	2,24
Conca de Barberà	4,-	2,01	16,32	8,34	18,33	19,03	22,86	21,40	35,68	44,17	2,81	5,05
Priorat	1,81	0,89	20,54	13,26	25,01	25,58	23,89	17,96	26,25	31,70	2,50	10,61
Ribera	1,97	0,83	21,97	18,35	22,41	27,74	24,05	23,17	27,43	26,94	2,17	2,97
Baix Ebre	0,80	0,45	36,43	24,77	32,36	35,27	9,75	19,74	10,50	11,79	10,16	7,98
Montsià	1,60	0,35	38,64	34,56	32,67	33,56	17,60	15,61	9,10	11,20	0,39	4,72
Terra Alta	1,66	0,51	11,53	8,81	15,80	15,18	24,57	23,96	45,06	49,55	1,38	1,99

QUADRE Nº 10.- DISTRIBUCIO DE LES EXPLOTACIONS SEGONS INTERVALS DE DIMENSIO (%) (Segons Censos Agraris 1962-1972)
(Continuació)

COMARCA	Sense terres 1962	1972	Fins a 1,99 Hes 1962	1972	2 - 4,99 Hes 1962	1972	5 - 9,99 Hes 1962	1972	10 - 49,99 Hes 1962	1972	50,- i més Hes 1962	1972
Cerdanya	1,32	2,68	32,51	6,18	11,62	11,34	17,19	17,71	34,49	54,98	2,87	7,11
Osona	1,42	7,85	50,08	21,71	15,95	17,9	12,58	18,63	13,37	23,12	6,6	10,78
Ripollès	1,92	2,-	64,67	23,03	11,20	14,11	7,29	12,25	8,31	24,43	6,61	24,18
Anoia	1,24	1,44	27,79	19,42	23,86	24,17	19,84	16,92	21,37	28,15	5,90	9,9
Bages	1,13	3,32	57,94	32,10	15,36	20,43	10,31	12,8	8,78	17,84	6,48	13,43
Berguedà	1,08	5,52	55,86	23,19	15,22	18,48	9,42	12,65	10,74	23,42	7,68	16,74
Solsonés	0,82	0,84	13,95	4,83	14,15	8,35	12,57	11,35	28,60	36,65	29,91	37,98
Garrigues	0,76	0,46	14,66	12,25	19,11	22,86	27,17	25,75	36,27	36,15	2,03	2,53
Noguera	2,69	2,83	24,50	15,24	17,53	18,21	18,27	20,32	31,95	35,73	5,06	7,67
Segarra	4,21	2,72	16,23	4,73	10,34	11,49	14,17	15,72	49,21	52,27	5,84	13,07
Segrià	2,25	0,97	28,55	22,85	25,55	27,72	20,03	20,56	22,49	25,75	1,13	2,15
Urgell	4,13	2,43	23,79	15,19	17,88	21,13	20,72	22,60	31,44	35,-	2,04	3,65
Alt Urgell	2,09	0,49	28,79	12,29	22,65	19,27	18,57	19,09	23,34	35,52	4,56	13,34
Pallars Jussà	1,26	0,85	27,27	11,54	18,42	18,26	22,12	23,95	25,41	37,46	5,52	7,84
Pallars Sobirà	0,77	0,45	23,38	15,77	30,27	26,71	21,17	23,75	17,52	24,52	6,89	8,80
Vall d'Aran	1,58	0,46	25,79	18,84	38,57	44,52	24,57	28,88	7,18	5,77	2,31	1,53
TOTAL CATALUNYA	2,-	1,67	37,40	23,59	22,85	25,17	16,83	19,08	17,07	23,90	3,85	6,59

QUADRE Nº 11.- VARIACIO EN ELS PERCENTATGES DEL QUADRE ANTERIOR

COMARCA	Sense terres	fins a 1,99 Hes	2 a 4,99	5 a 9,99	10 a 49,99	50 o més
Baix Llobregat	- 0,69	- 8,88	4,51	2,06	1,95	1,05
Barcelonés	- 11,64	- 0,80	3,77	0,88	5,05	1,14
Maresme	- 0,39	- 9,24	3,09	2,59	3,21	0,74
Vallés Occidental	0,70	- 8,64	2,56	0,56	2,50	2,32
Vallés Oriental	0,24	- 11,78	2,50	0,54	6,35	2,15
Alt Empordà	- 0,19	- 15,65	1,26	1,15	10,31	3,12
Baix Empordà	- 0,16	- 15,17	0,12	0,48	11,43	3,30
Garrotxa	1,83	- 32,12	5,58	8,24	9,98	6,49
Gironés	- 0,65	- 20,02	- 1,17	3,98	14,4	3,46
Selva	- 0,41	- 22,06	2,82	5,24	8,64	4,95
Alt Camp	- 1,48	- 4,39	- 1,07	- 3,35	7,44	2,85
Alt Penedés	0,29	- 4,47	- 4,89	0,80	7,10	1,17
Baix Penedés	0,12	- 1,40	- 4,50	- 1,67	6,49	0,96
Garraf	- 0,56	- 7,70	2,59	- 2,58	5,98	2,27
Tarragonés	- 1,43	- 13,41	5,66	3,15	4,01	2,02
Baix Camp	- 3,55	- 1,44	5,82	- 1,46	- 1,07	1,7
Conca de Barberà	- 1,99	- 7,98	0,7	- 1,46	8,49	2,24
Priorat	- 0,92	- 7,28	0,57	- 5,93	5,55	8,11
Ribera	- 1,14	- 3,62	5,33	- 0,88	- 0,49	0,80
Baix Ebre	- 0,35	- 11,66	2,91	9,99	1,29	- 2,18
Montsià	- 1,25	- 4,08	0,89	- 1,99	2,10	4,33
Terra Alta	- 4,15	- 2,72	- 0,62	- 0,61	4,49	0,61

QUADRE Nº 11.- VARIACIO EN ELS PERCENTATGES DEL QUADRE ANTERIOR

(Continuació)

COMARCA	Sense terres	fins a 1,99 Hes	2 a 4,90	5 a 9,90	10 a 49,99	50 o més
Cerdanya	1,36	- 26,33	- 0,28	0,52	20,49	4,24
Osona	6,43	- 28,37	1,95	6,05	9,75	4,18
Ripollés	0,08	- 41,64	2,91	4,96	16,12	17,57
Anoia	0,20	- 8,37	0,31	- 2,92	6,78	4,-
Bages	2,19	- 25,84	5,07	2,57	9,06	6,95
Berguedà	4,44	- 32,67	3,26	3,23	12,68	9,06
Solsonés	0,02	9,12	- 5,80	- 1,22	8,05	8,07
Garrigues	- 0,30	- 2,41	3,75	- 1,42	- 0,12	0,50
Noguera	0,14	- 9,26	0,68	2,05	3,78	2,61
Segarra	- 1,49	- 11,50	1,15	1,55	3,06	7,23
Segrià	1,28	- 5,70	2,17	0,53	3,26	1,02
Urgell	- 1,70	- 8,60	3,25	1,88	3,56	1,61
Alt Urgell	- 1,60	- 16,50	- 3,38	0,52	12,18	8,78
Pallars Jussà	- 0,41	- 15,73	- 0,16	1,83	12,05	2,32
Pallars Sobirà	- 0,32	- 7,61	- 3,56	2,58	7,-	1,91
Vall d'Aran	- 1,12	- 6,95	5,95	4,31	- 1,41	- 0,78
TOTAL CATALUNYA	- 0,33	- 13,81	2,32	2,25	6,83	2,74

QUADRE Nº 12.-

ESTIMACIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA PER EMPRESARI AGRICOLA (1976)

COMARCA	Superfície cultiu 1976	Nº empresaris agrícoles	Superfície cultiu Nº empres. agrícoles
Baix Llobregat	13.101	1.757	7,5
Barcelonés	945	712	1,3
Maresme	9.470	2.546	3,7
Vallés Occidental	11.170	1.373	8,1
Vallés Oriental	17.582	2.331	7,5
Alt Empordà	43.271	3.640	11,8
Baix Empordà	29.619	2.659	11,1
Garrotxa	10.610	1.049	5,1
Gironés	30.828	2.863	10,7
Selva	14.159	1.769	8,-
Alt Camp	25.643	2.021	12,6
Alt Penedés	26.824	2.121	12,6
Baix Penedés	9.794	870	11,2
Garraf	5.603	495	11,3
Tarragonés	16.294	1.479	11,-
Baix Camp	32.272	3.184	10,1
Conca de Barberà	22.416	1.610	13,9
Priorat	16.893	1.335	12,6
Ribera	29.273	1.664	17,5
Baix Ebre	64.700	1.977	32,7
Montsià	39.749	2.395	16,5
Terra Alta	28.545	2.577	11,-
Cerdanya	9.624	1.082	8,8
Osona	29.918	3.108	9,6
Ripollés	4.668	955	4,8
Anoia	27.224	1.636	16,6
Bages	22.068	1.862	11,8
Berguedà	8.807	1.240	7,1
Solsonés	15.363	1.153	13,3
Garrigues	51.318	3.453	14,8
Noguera	79.281	5.129	15,4
Segarra	41.970	1.976	21,2
Segrià	109.438	10.667	10,2
Urgell	57.990	3.441	16,8
Alt Urgell	4.535	1.433	3,1
Pallars Jussà	20.373	1.735	11,7
Pallars Sobirà	4.688	1.066	4,3
Vall d'Aran	574	352	1,6
TOTAL CATALUNYA	986.600	83.715	11,7

FONT : Cens Agrari de 1972, Me de Agricultura i elaboració pròpia.

1.3.3.- Règim de tinença de la superfície agrícola a les comarques catalanes

També en aquest cas es començarà fent referència forçosa a les dades procedents del Cens Agrari (1962 i 1972), tal com s'ha fet a la primera part, per passar més tard a cercar noves fórmules d'aproximació al tema dels règims de tinença, que ens proporcionin una visió més significativa que la que pot oferir el Cens esmentat. Segons aquest Cens la superfície agrícola catalana, a 1972, es dividia en els diferents règims de tinença segons les següents extensions i distribució:

	Hectàrees	% distribució
Propietat	2.172.526	78,1
Arrendament	170.768	6,1
Parceria	240.259	8,6
Altres	199.317	7,2
Total superfície censada	2.782.870	100

FONT : Cens Agrari i elaboració pròpia.

De la lectura del quadre anterior sembla deduir-se una mínima incidència dels règims de tinença diferents de la propietat de la terra. Tantmateix s'ens presenta un problema similar al

que es plantejava en parlar del tamany mig de les explotacions i en aquest cas de forma encara més incisiva, doncs no sembla que els règims d'arrendament i parceria tinguin una difusió important en les terres agrícoles destinades a bosc i prats i pastures i, en canvi, ocupen un lloc important com règim de tinença de les terres dedicades a cultiu. Si fem cas, doncs, exclusivament de les xifres del Cens Agrari probablement ens trobarem (a part de la minsa importància ja esmentada dels règims diferents a la propietat) que les diferents intensitats de superfície en propietat en cada un dels altres règims vingui desfigurada per el major o menor pes de la superfície de conreu.

El mapa nº 10 i el quadre nº 13 expressen els resultats que, a nivell comarcal, resulten de la consideració de les xifres tal com es troben en el Cens Agrari, amb els defectes ja esmentats. En resulta, com ja s'havia previst, un percentatge molt elevat, en general, en el règim de propietat, que es fa particularment sensible a les comarques de la Vall d'Aran i Baix Ebre, comarques absolutament diferents i que probablement deuen aquesta coincidència a factors també diferents : En la primera l'escassetat de terreny de conreu només permet una existència insignificant d'altres règims de tinença diferents de la propietat, en canvi, al Baix Ebre, ben segur que la qüestió deu ser relacionada amb una efectiva predominança de l'explotació agrària de conreu de règim de propietat, si es té en compte que la superfície conreada respecta a la total és superior al 60%.

Quant a les altres dues fórmules més importants de tinença de la superfície, es detecta ben clarament la preponderància relativa de l'arrendament a les comarques de la meitat oriental de Catalunya, mentres que l'aparceria predomina en les

comarques de la meitat occidental (mapa nº 11).

La parceria, segona fórmula en importància, té un pes important -més del 20%- a les comarques de l'Alt Camp, Alt Penedés, Conca de Barberà, Anoia i Segarra i, en general, en comarques de conreu de secà i poc humides; l'arrendament, en canvi, és més important a comarques de regadiu i/o de la Catalunya humida (Barcelonés, Baix Empordà, Gironés, Ripollés).

Quant als canvis enregistrats en el període intercensal 1962-1972 a nivell global de Catalunya és difícil fer gaires consideracions ja que la diferència de criteris en la confecció del Cens ha fet apreciar, sobre tot en algunes comarques lleidtanès, superfícies censades addicionals que compliquen enormement la visió de conjunt. En un intent d'esbrinar les xifres discutides sembla que s'arriba a detectar amb claredat el que, ja teòricament, hom hauria suposat; es a dir, un augment global de la tinença en propietat i arrendament i una disminució de la superfície en parceria i altres règims de tinença. Això, que globalment ve desfigurat per la incorporació de noves superfícies censades en 3 o 4 comarques, es constata clarament en examinar comarca per comarca; en més de 30 de les 38 hom pot constatar sempre una disminució de la superfície en el règim més arcaics -parceria i altres- tant en termes absoluts com relatius (intracomarcals).

Si ens movem a nivell absolut, les superfícies censades totals, en algunes comarques disminueixen : a) en uns casos per el mateix procés d'urbanització i de industrialització (vies de comunicació, polígons, ampliació casc població, etc.), com és el cas del Barcelonés i les comarques col·lindants. b) en altres, possiblement per abandó de terres marginals. En aquests casos el descens afecta de forma semblant a les terres en propietat o en qualsevol altra règim de tinença.

Però sens dubte serà més útil dir quelcom sobre l'evolució en la distribució intracomarcal de les terres, segons règims de tinença. Podriem separar sis grans grups de comarques, segons l'evolució d'una o altra fórmula de tinença, assenyalant les més destacades comarques de cada grup.

a) Fort Δ de la proporció en propietat (més del 20%)

Baix Penedés
Anoia
Solsonés
Noguera
Segarra
Segrià
Urgell
Pallars Jussà

b) ∇ important a la superfície en propietat (més del 20%)

Barcelonés

c) Fort Δ de la superfície en arrendament (més del 20%)

Alt Empordà	Bages
Baix Empordà	Berguedà
Garrotxa	Solsonés
Gironés	Garrigues
Baix Penedés	Noguera
Garraf	Segarra
Ribera	Urgell
Terra Alta	Alt Urgell
Ripollés	Pallars Jussà
Anoia	Pallars Sobirà

d) Fort ∇ de la superfície en arrendament (més del 20%)

Barcelonés	Baix Camp
Maresme	Priorat
Vallés Occidental	Osona
Vallés Oriental	Segrià
Alt Camp	

e) Forta ∇ de la superfície en parceria (més del 12%)

Baix Llobregat	Gironés
Barcelonés	Montsià
Maresme	Solsonés
Vallés Occidental	Selva
Baix Empordà	Priorat
Vallés Oriental	Baix Ebre

Una aproximació alternativa a la qüestió dels règims de
tinença

En una altra part de l'estudi s'ha fet esment d'algunes opinions que sustenten que els règims d'arrendament i parceria només tenen vigència sobre terrenys de cultiu. Aquesta consideració posa molt en qüestió tot el que s'ha dit abans, en base a les xifres del Cens Agrari, sobre la distribució de les terres per règims de tinença perquè els càlculs es feien sempre sobre superfícies agrícoles totals, incluint també boscos, prats i d'altres.

Tantmateix tampoc és absolutament acceptable l'opinió de que només s'estableixen arrendaments i parceries sobre terres de cultiu, perquè, segons les dades del M^o de Agricultura pel 1976 i les del Cens Agrari de 1972, la suma de superfície en arrendament i parceria resulta per algunes comarques superior a la de cultiu i en moltes comarques resulta que els percentatges de terra conreada sota règim de no propietat ultrapassen el 80 i fins el 90 per cent. Sembla, doncs, que també una part de terres agrícoles no de cultiu estan també subjectes a arrendament o parceria.

Per aconseguir una aproximació més realista al problema s'han calculat els percentatges que representen a cada comarca i a tot Catalunya les superfícies en arrendament més parceria 1) sobre la superfície de conreu, i 2) sobre la superfície de conreu més la destinada a prats i pastures. En aquest segon cas s'ha pensat que també una part dels terrenys destinats a prats podien ser en alguns casos subjecte d'arrendament (vegeu quadre nº 14).

Evidentment un i altre mètode són imprecisos, però la comparació dels resultats obtinguts en un i altra cas, sobre tot quan són relativament semblants, ens pot donar una certa idea de la diferent situació de les comarques tot i que sigui dubtós el percentatge concret que s'atribueix a un o altra règim de tinença.

Els resultats per tot Catalunya que resultarien d'aquest mètode i que venen reflexats en el quadre adjunt, xifren entre un 29,5 i un 41,7 per cent la part de les terres explotades en règim

Superfície conreada cens arrendament (Cens 1972)	170.768 Hes
" " " parceria (Cens 1972)	240.259 Hes
Total en règim de no propietat	411.027 Hes

	Percentatge que representa la quantitat anterior
S/ Superfície conreu 1976 (986.600 Hes)	41,7%
S/ " conreu més prats 1976 (1.393.480 Hes)	29,5%

FONT : Cens agrari 1972. M^o Agricultura i elaboració pròpia.

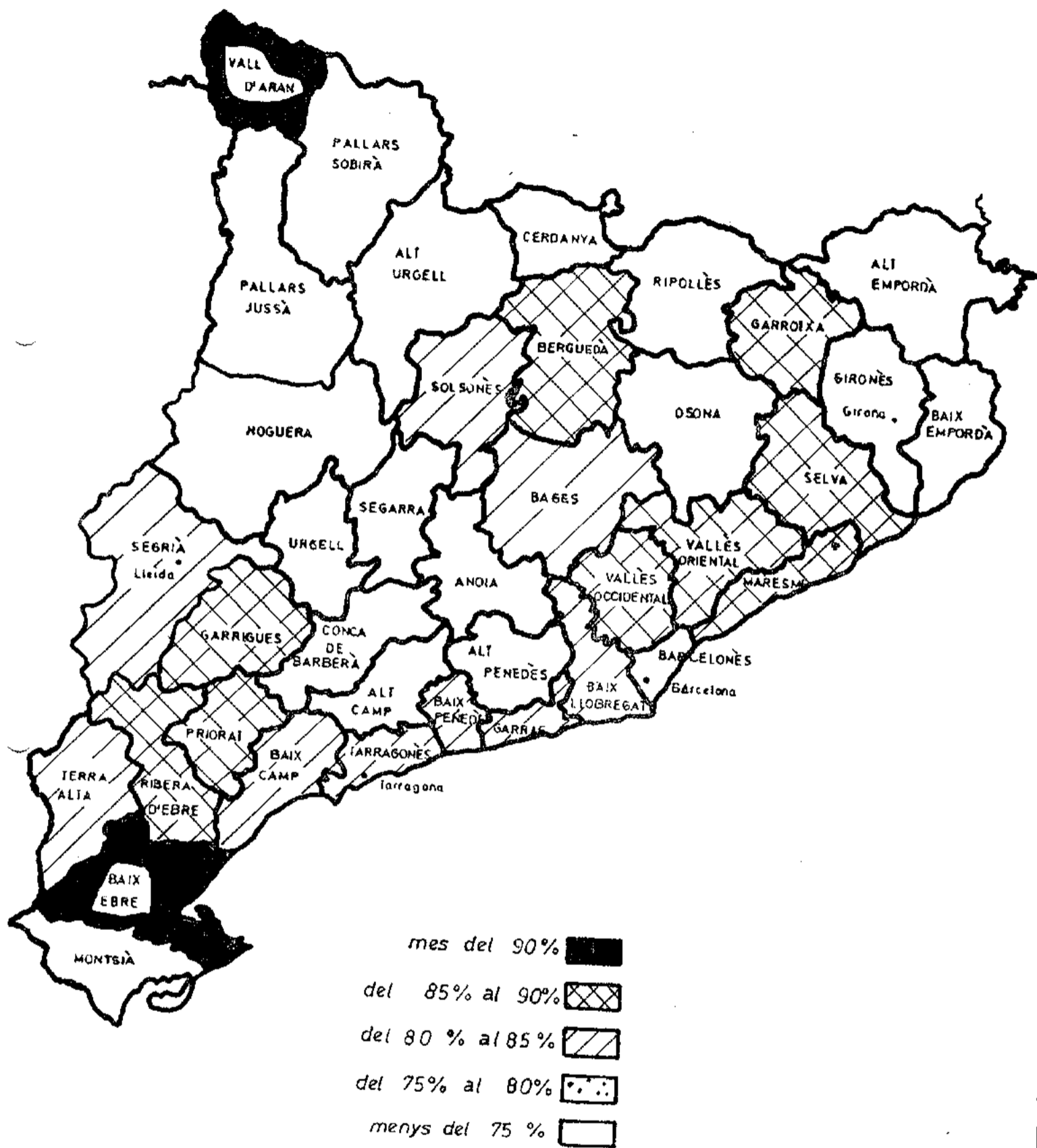
d'arrendament o parceria sobre les tèdricament susceptibles d'estar subjectes a aquests règims i que, tal com s'ha dit, en un cas eren les de cultiu i en l'altre les de cultius més les destinades a prats.

A nivell comarcal els resultats venen expressats gràficament en els mapes n°s 12 i 13. Lògicament les diferències entre una i altra forma de càlcul afecten més a les comarques on abunden les terres dedicades a prats, com és el cas de les comarques del nord -Garrotxa, Cerdanya, Osona, Bages, Berguedà, Solsonés, Alt Urgell, Pallars Jussà, Pallars Sobirà i Vall d'Aran- són les comarques en les que difereixen més una d'altra estimació. Tantmateix, els grans trets no són del tot contradictoris. Es evident una major proporció de l'exploració en propietat a les comarques occidentals i de l'entorn de Barcelona, mentres que sembla també clara la preponderància relativa de les formes de no propietat a les comarques centrals i orientals.

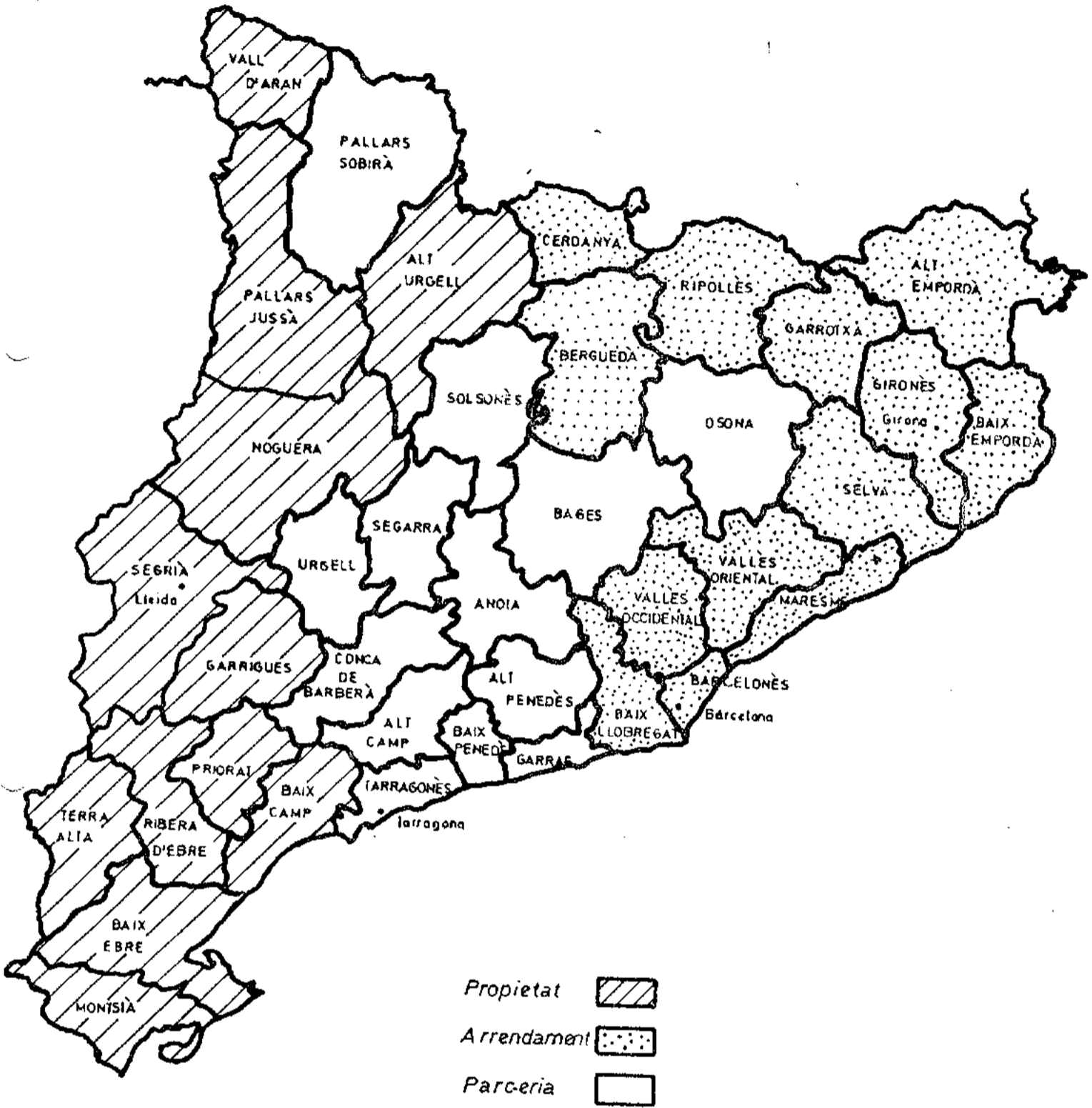
Amb les dades dels percentatges de superfície en arrendament i parceria sobre superfície de cultiu més prats -que figuren al quadre 14- s'ha elaborat un tercer mapa que pretén posar de relleu les comarques on relativament (en relació a la mitjana catalana) predomina la propietat, l'arrendament o la parceria. No es tracta, doncs, d'assenyalar el predomini absolut sino de veure qualitativament en quines zones està més extés cada règim de tinença. Els resultats no difereixen substancialment dels presentats anteriorment i basats en les dades del Cens Agrari : Sembla que en les comarques occidentals el règim de propietat té una predominància absoluta; a les comarques centrals l'aparceria és encara molt important; en canvi, a les comarques més orientals l'arrendament sol tenir més pes que la parceria. Aquesta norma general ve matitzada en algunes comarques : Així trobem en la zona occidental,

de predomini de la propietat, un cert pes de la parcel·la a La Noguera, L'Urgell, la Terra Alta, la Ribera i el Pallars Sobirà, en canvi, en la zona oriental -on s'ha dit que hi ha un fort predomini relatiu de l'arrendament- hom troba una important incidència de l'aparcel·lació a l'Alt Empordà, la Garrotxa i, sobre tot, a l'Osona,

REGIM DE TINENÇA : PROPIETAT. 1972
(En percentatge)

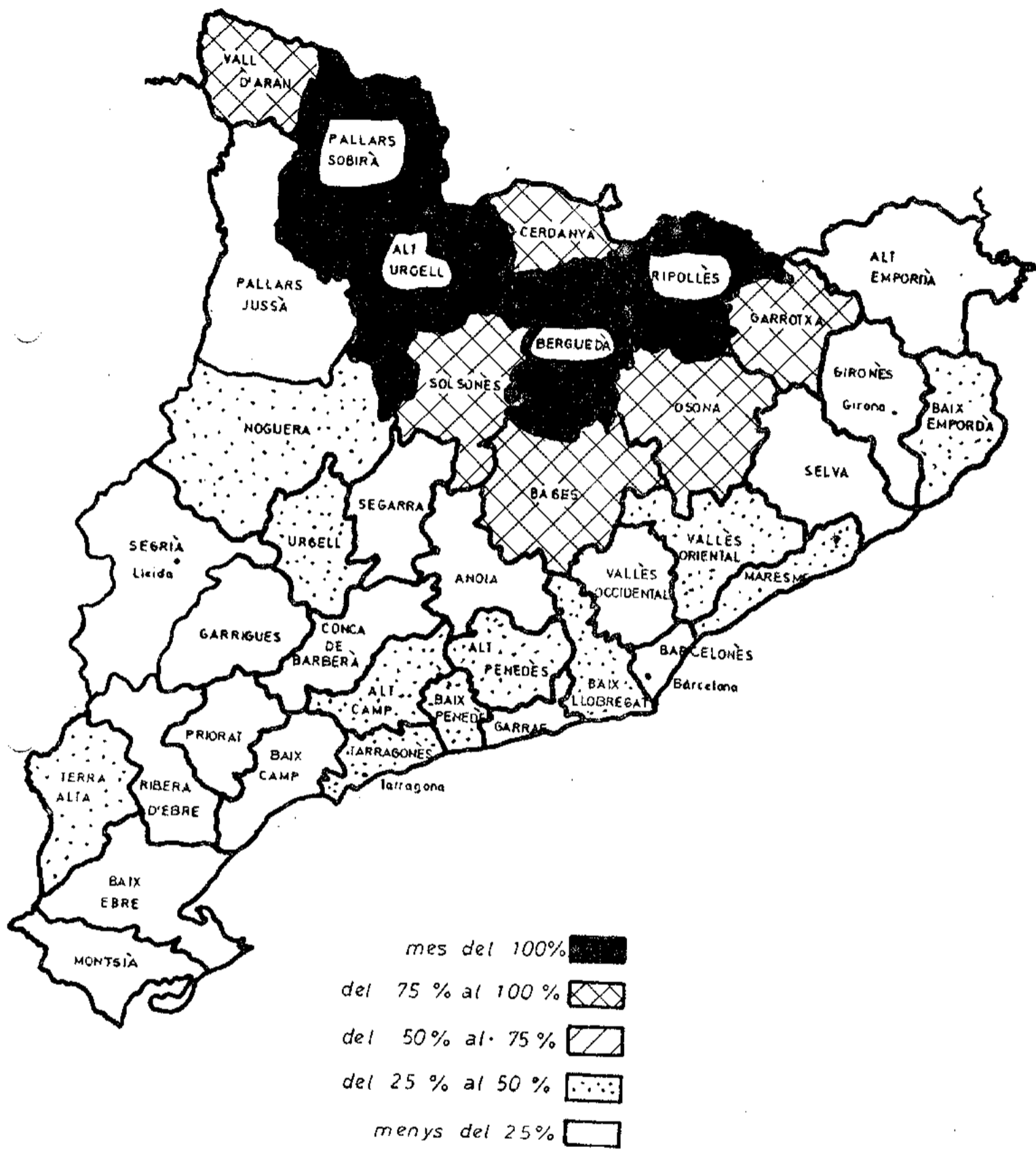
PREDOMINI RELATIU DELS PRINCIPALS REGIMS DE TINENÇA

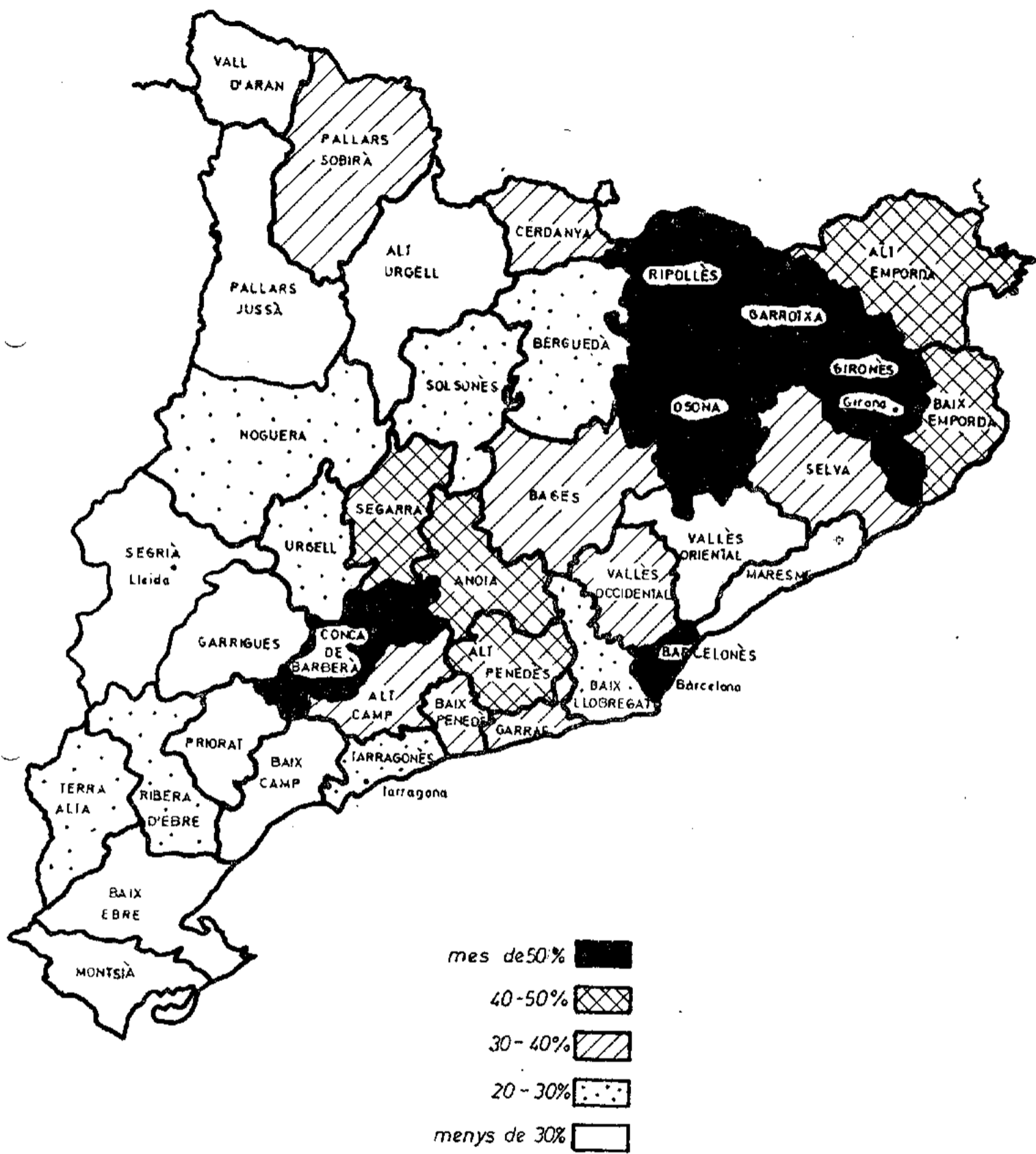

ARRENDAMENT MÉS PARCERIA RESPECTE A CULTIU

(En percentatge)

PERCENTATGE D'ARRENDAMENT MES PARCERIA RESPECTE A CULTIU MES PRATS

COMARCA	Propietat		Arrendament %		Parceria %		Altres %					
	1962	1972	Diferència	1962	1972	Diferència	1962	1972	Diferència			
Baix Llobregat	74,40	80,18	5,78	11,48	9,89	- 1,59	12,48	5,95	- 6,53	1,63	3,98	2,35
Barcelonés	72,77	61,96	- 10,81	22,21	35,28	13,07	3,86	2,24	- 1,62	1,16	0,52	- 0,64
Maresme	81,85	87,42	5,57	9,46	8,70	- 0,76	7,63	2,56	- 5,07	1,06	1,32	0,26
Vallés Occidental	74,18	86,13	11,95	13,95	10,12	- 3,83	8,22	3,55	- 4,67	3,65	0,20	- 3,45
Vallés Oriental	81,47	87,65	6,18	11,74	8,63	- 3,11	6,19	3,35	- 2,84	0,61	0,38	- 0,23
Alt Empordà	73,44	78,10	4,66	10,62	12,86	2,24	14,17	8,68	- 5,49	1,77	0,36	- 1,41
Baix Empordà	73,95	74,90	0,95	14,87	20,48	5,61	9,-	4,53	- 4,47	2,23	0,09	- 2,14
Garrotxa	86,75	87,01	0,26	5,22	7,77	2,55	7,53	4,94	- 2,59	0,50	0,28	- 0,22
Gironés	73,12	76,51	3,39	13,78	18,14	4,36	11,68	5,04	- 6,64	1,43	0,31	- 1,12
Selva	85,27	89,70	4,46	7,61	7,71	0,10	4,44	2,54	- 1,90	2,71	0,05	- 2,66
Alt Camp	75,05	75,68	0,63	4,10	3,07	- 1,03	19,47	21,05	1,58	1,38	0,20	- 1,18
Alt Penedés	65,66	71,44	5,78	1,-	0,99	- 0,01	31,83	26,63	- 5,20	1,51	0,94	- 0,57
Baix Penedés	75,22	82,42	7,20	0,92	1,49	0,57	23,22	16,01	- 7,21	0,64	0,08	- 0,56
Garraf	80,01	81,36	1,35	0,34	1,08	0,74	19,08	17,53	- 1,55	0,57	0,03	- 0,54
Tarragonés	78,06	81,57	3,51	3,93	3,52	- 0,41	14,62	13,33	- 1,29	3,39	1,58	- 1,81
Baix Camp	80,76	86,95	6,19	1,77	1,-	- 0,77	14,60	8,56	- 6,04	2,87	3,49	0,62
Conca de Barberà	75,52	72,34	- 3,18	3,27	5,12	1,85	20,09	22,43	2,34	1,13	0,05	- 1,08
Priorat	84,09	88,70	4,61	1,53	1,14	0,39	13,37	7,98	- 5,39	1,01	2,18	1,17
Ribera	88,44	87,-	- 1,44	0,35	2,22	- 1,87	9,63	10,17	0,54	1,59	0,63	- 0,96
Baix Ebre	89,66	91,59	1,93	6,21	6,01	- 0,20	2,56	1,42	- 1,14	1,57	0,99	- 0,58
Montsià	88,36	81,88	- 6,48	6,83	7,93	1,10	2,88	1,16	- 1,72	1,93	9,03	7,1
Terra Alta	85,46	84,33	- 1,13	0,28	2,89	2,61	10,62	12,50	1,88	3,65	0,27	- 3,38

QUADRE Nº 13.-REGIM DE TINENÇA DE LA SUPERFÍCIE. Percentatges intracomarcals segons Cens Agrari de 1962 i 1972

(Continuació)

COMARCA	Propietat		Arrendament %		Parceria %		Altres %					
	1962	1972	Diferència	1962	1972	Diferència	1962	1972	Diferència			
Cerdanya	83,84	76,98	- 6,86	12,62	12,17	- 0,45	3,-	2,20	- 0,80	0,55	8,65	8,10
Osona	71,-	77,11	6,11	8,19	5,42	- 2,77	18,86	17,10	- 1,76	1,95	0,37	- 1,58
Ripollès	87,89	75,40	-12,49	5,88	19,56	13,68	4,87	4,29	- 0,58	1,48	0,75	- 0,73
Anoia	69,23	76,09	6,86	2,30	2,94	0,64	26,10	20,17	- 5,93	2,37	0,80	- 1,57
Bages	84,85	83,57	- 1,28	3,09	4,83	1,74	11,58	11,38	- 0,20	0,48	0,22	- 0,26
Berguedà	88,51	87,06	- 1,45	4,76	7,04	2,28	6,16	5,24	- 0,92	0,56	0,66	0,10
Solsonés	69,59	80,78	11,19	0,97	5,14	4,17	19,88	18,52	- 11,36	9,56	5,55	- 4,01
Carrigues	74,22	87,91	13,69	1,36	1,79	0,43	16,40	10,-	- 6,40	3,12	0,30	- 2,82
Noguera	76,12	76,41	0,29	3,74	4,57	0,83	15,65	10,34	- 5,31	4,49	8,68	4,19
Segarra	68,44	73,59	5,15	1,06	3,58	2,52	29,08	22,49	- 6,59	1,41	0,70	- 0,71
Segrià	71,88	82,23	10,35	6,73	3,88	- 2,85	14,89	11,21	- 3,68	6,50	2,69	- 3,81
Urgell	69,66	75,58	5,92	2,47	4,51	2,04	26,34	18,55	- 7,79	1,51	1,36	- 0,15
Alt Urgell	94,10	65,54	-28,56	2,24	3,34	1,10	2,50	0,41	- 2,09	1,12	30,05	28,93
Pallars Jussà	96,80	72,93	- 25,67	0,97	3,45	2,48	1,64	2,56	0,92	0,58	21,06	20,48
Pallars Sobirà	99,16	24,44	- 74,72	0,64	2,35	1,71	0,15	6,94	6,74	0,04	46,72	46,68
Vall d'Aran	96,02	95,37	- 0,65	0,58	0,75	0,17	0,02	0,05	0,03	0,07	3,83	3,76
TOTAL CATALUNYA	76,87	73,42	- 3,45	4,95	6,14	1,19	11,34	8,63	- 2,71	2,10	7,16	5,06

QUADRE Nº 14.- SUPERFICIE DE CULTIU I CULTIU MES PRATS I REGIM DE TINENÇA

COMARCA	1 Superfície Cultiu 76	2 Cultiu més prats 76	3 Arrendament 1972	4 Parceria 1972	5 Arrendament més parceria	6=5/1x100 Arrendament més parceria Sup. Cultiu	7=3/2 Arrendament Cultiu+prats	8=4/2 Parceria Cultiu+prat	9=5/2 Arrendament més parceria Cultiu+prats	10 Propietat
Baix Llobregat	13.101	21.271	3.153	1.896	5.049	38,5	14,8	8,9	23,7	76,3
Barcelonés	945	1.132	615	39	654	69,2	54,3	3,4	57,8	42,2
Maresme	9.470	13.595	2.407	709	3.116	32,9	17,7	5,2	22,9	77,1
Vallés Occidental	11.170	15.089	4.460	1.567	6.027	54,-	29,6	10,4	39,9	60,1
Vallés Oriental	17.582	32.238	5.587	2.171	7.758	44,1	17,3	6,7	24,1	7,59
Empordà	43.271	56.508	14.713	9.924	24.637	56,9	26,-	17,6	43,6	56,4
Baix Empordà	29.619	30.812	10.904	2.414	13.318	45,-	35,4	7,8	43,2	56,8
Carrotxa	10.610	15.726	5.286	3.358	8.644	81,5	33,6	21,4	55,-	45,-
Gironés	30.828	32.893	14.056	3.903	18.409	59,7	42,7	11,9	56,-	44,-
Selva	14.159	22.732	6.303	2.072	8.375	59,1	27,7	9,1	36,8	63,2
Alt Camp	25.643	26.289	1.272	8.716	9.988	39,-	4,8	33,2	38,-	62,-
Alt Penedés	26.824	31.588	465	12.570	13.035	48,6	1,5	39,8	41,3	58,7
Baix Penedés	9.794	9.812	297	3.193	3.490	35,6	3,-	32,5	35,6	64,4
Garraf	5.603	7.836	164	2.661	2.825	50,4	2,1	34,-	36,1	63,9
Tarragonés	16.294	16.470	864	3.274	4.138	25,4	5,2	19,9	25,1	74,9
Baix Camp	32.272	33.172	568	4.853	5.421	16,8	1,7	14,6	16,3	83,7
Conca de Barberà	22.416	24.382	2.372	10.392	12.764	56,9	9,6	41,8	52,4	47,6
Priorat	16.893	18.869	459	3.220	3.679	21,8	2,4	17,1	19,5	80,5
Ribera	29.273	30.248	1.311	5.996	7.307	25,-	4,3	19,8	24,2	75,8
Baix Ebre	64.700	67.927	4.638	1.094	5.732	8,9	6,8	1,6	8,4	91,6

QUADRE Nº 14.- SUPERFÍCIE DE CULTIU - CULTIU MES PRATS I REGIM DE TINENÇA

(Continuació)

COMARCA	1 Superfície cultiu 76	2 Cultiu més prats 76	3 Arrendament 1972	4 Parceria 1972	5 Arrendament més parceria	6=5/1x100 Arrendament més parceria Sup. cultiu	7=3/2 Arrendament Cultiu+prats	8=4/2 Parceria Cultiu+prats	9=5/2 Arrendament més parceria Cultiu+prats	10 Propietat
Montsià	39.749	40.684	3.976	579	4.555	11,5	9,8	1,4	11,2	88,8
Terra Alta	28.545	31.141	1.583	6.839	8.422	29,5	5,1	22,-	27,-	73,-
Cerdanya	9.624	25.224	6.565	1.185	7.750	80,5	26,-	4,7	30,7	69,3
Osona	29.918	45.531	5.979	18.850	24.829	83,-	13,1	41,4	54,5	45,5
Ripollès	4.668	28.455	18.207	3.989	22.196		64,-	14,-	78,-	22,-
Anoia	27.224	38.304	1.976	13.572	15.548	57,1	5,2	35,4	40,6	59,4
Bages	22.068	47.661	5.573	13.121	18.694	84,7	11,7	27,5	39,2	60,8
Berguedà	8.807	43.521	7.264	5.409	12.673		16,7	12,4	29,1	70,9
Solsonés	15.363	45.823	5.101	8.451	13.552	88,2	11,1	18,4	29,6	70,4
Garrigues	51.318	53.420	1.106	6.168	7.274	14,2	2,1	11,5	13,6	86,4
Noguera	79.281	95.340	7.403	16.744	24.147	30,5	7,8	17,6	25,3	74,7
Segarra	41.970	47.295	2.897	18.188	21.085	50,2	6,1	38,5	44,6	55,4
Segrià	109.438	114.349	4.825	13.954	18.779	17,2	4,2	12,2	16,4	83,6
Urgell	57.990	60.153	3.329	13.694	17.023	29,4	5,5	22,8	28,3	71,7
Alt Urgell	4.535	42.937	5.116	630	5.746		11,9	1,5	13,4	86,6
Pallars Jussà	20.373	72.152	5.965	4.430	10.395	51,-	8,3	6,1	14,4	85,6
Pallars Sobirà	4.688	39.182	3.529	10.403	13.932		9,-	26,6	35,6	64,4
Vall d'Aran	574	13.726	480	31	511	89,-	3,5	0,2	3,7	96,3
TOTAL CATALUNYA	986.600	1.393.480	170.768	240.259	411.027	41,7	12,3	17,2	29,5	70,5

NOTA.- A les comarques a on no hi ha percentatge a la columna 6 es degut a la utilització de la superfície de cultiu i no a la superfície total, com ja s'explica en el text.

2.- DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE DE CULTIU I DE LA RAMADERIA
PER COMARQUES I ESPECIES

2.1. DISTRIBUCIO COMARCAL DE LA RAMADERIA

Segons el cens ramader de 1974, incomplet sobre tot en l'apartat d'aviram, el nombre de caps de bestiar a tot Catalunya, segons els diferents tipus, era aixís:

Cens ramader 1974

Boví	270.647
Oví	663.792
Equí	29.118
Porcí	1.926.942
Ponedores de granja	4.846.242

FONT : Cens ramader

La importància de les comarques catalanes en cada tipus d'especialització ramadera vé reflexada en el quadre nº 15 i només destaquem tot seguit les comarques més importants (més del 4 per cent) en el conjunt català:

- a) Comarques més importants en boví : Osona, Vallés Oriental, Gironés, Alt Empordà, Ripollés, Baix Empordà, Alt Urgell, Segrià, Anoia, Garrotxa, Selva, Cerdanya.
- b) Comarques més importants en oví : Segrià, Noguera, Pallars Jussà, Alt Empordà, Urgell, Segarra, Alt Urgell i Pallars Sobirà.
- c) Comarques més importants en porcí : Segrià, Osona, Noguera, Bages, Urgell, Alt Empordà.
- d) Comarques més importants en aviram (ponedores) -No es coneix res sobre el cens de pollastres- : Baix Camp, Conca de Barberà, Segarra, Baix Ebre, Montsià, Alt Camp, Tarragonés.

QUADRE Nº 15.-Cens de ramat - nº de caps 1974 per comarques i percentatges sobre total Catalunya

Comarca	Nombre de caps				Percentatge sobre total Catalunya					
	Boví	Oví	Equí	Porcí	Ponedores granja	Boví	Oví	Equí	Porcí	Ponedores granja
Baix Llobregat	2.202	8.851	473	18.144	86.710	0,8	1,3	1,6	0,94	1,79
Barcelonés	1.554	--	1.034	700	10.000	0,6	--	3,6	0,04	0,21
Maresme	3.924	1.809	497	15.663	40.120	1,4	0,3	1,7	0,8	0,83
Vallés Occid.	5.261	6.495	940	34.838	93.042	1,9	1,0	3,2	1,8	1,92
Vallés Orient.	72.552	7.778	1.063	63.902	144.330	8,3	1,2	3,6	3,3	2,98
Alt Empordà	21.477	45.057	1.062	78.483	19.900	7,9	6,8	3,6	4,1	0,41
Baix Empordà	13.316	22.554	1.503	63.559	21.200	4,9	3,4	5,2	3,3	0,44
Garrotxa	11.853	12.291	443	35.519	9.900	4,4	1,9	1,5	1,8	0,2
Gironés	22.762	10.823	1.469	67.277	43.230	8,2	1,6	5,0	3,5	0,89
Selva	12.967	6.564	906	27.168	2.990	4,8	1,0	3,1	1,4	0,06
Alt Camp	555	7.881	433	24.415	259.780	0,2	1,2	1,5	1,3	5,36
Alt Penedés	1.208	8.212	615	26.776	127.690	0,4	1,2	2,1	1,4	2,63
Baix Penedés	846	4.415	235	9.796	49.550	0,3	0,7	0,8	0,5	1,02
Garraf	1.737	4.275	299	5.530	142.300	0,6	0,6	1,0	0,3	2,94
Tarragonés	812	9.258	347	13.540	209.486	0,3	1,4	1,2	0,7	4,32
Baix Camp	1.093	3.795	520	38.176	983.850	0,4	0,8	3,1	2	20,30
Conca de Barberà	399	8.210	565	17.423	278.500	0,1	1,2	1,9	0,9	16,06
Priorat	24	2.140	1.317	4.544	79.471	--	0,3	4,5	0,2	1,64
Ribera	949	9.840	1.112	14.158	182.600	0,4	1,5	3,8	0,7	3,77
Baix Ebre	4.094	16.379	1.382	28.745	301.900	1,5	2,5	4,7	1,5	6,23
Montsià	2.120	12.630	955	28.618	275.000	0,8	1,9	3,3	1,5	5,67

QUADRE Nº 15.- Cens de ramat - Nº de caps 1974 per comarques i percentatges sobre total Catalunya

Comarca	Nombres de caps				Ponedores				Percentatge sobre total Catalunya					
	Boví	Oví	Equí	Porcí	Ponedores granja	Boví	Oví	Equí	Porcí	Boví	Oví	Equí	Porcí	Ponedores granja
Terra Alta	38	4.410	1.281	6.767	13.190	--	0,7	4,4	0,4	--	0,7	4,4	0,4	0,27
Cerdanya	11.723	6.780	462	12.707	17.000	4,3	1,0	1,6	0,7	4,3	1,0	1,6	0,7	0,35
Osona	28.373	16.973	1.118	221.205	68.490	10,5	2,6	3,8	11,5	10,5	2,6	3,8	11,5	1,41
Ripollés	14.804	17.459	425	18.293	1.100	5,5	2,6	1,5	0,9	5,5	2,6	1,5	0,9	0,02
Ancià	1.197	10.557	265	61.328	96.800	0,4	1,6	0,9	3,2	0,4	1,6	0,9	3,2	2
Bages	10.677	13.528	490	156.131	82.133	3,9	2	1,7	8,1	3,9	2	1,7	8,1	1,69
Berguedà	7.564	17.134	493	63.826	15.000	2,8	2,6	1,7	3,3	2,8	2,6	1,7	3,3	0,31
Solsonés	1.902	10.571	213	23.055	5.600	0,7	1,6	0,7	1,2	0,7	1,6	0,7	1,2	0,12
Garrigues	3.154	15.371	503	70.289	105.600	1,2	2,3	1,7	3,6	1,2	2,3	1,7	3,6	2,18
Noguera	9.852	75.135	888	171.988	84.368	3,6	11,3	3,0	8,9	3,6	11,3	3,0	8,9	1,74
Segarra	1.636	36.360	279	66.444	344.035	0,6	5,5	1,-	3,4	0,6	5,5	1,-	3,4	7,10
Segrià	13.110	82.985	477	243.959	71.980	4,8	12,5	1,6	12,7	4,8	12,5	1,6	12,7	1,49
Urgell	3.218	39.580	406	156.274	74.242	1,2	6	1,4	8,1	1,2	6	1,4	8,1	1,53
Alt Urgell	13.192	27.366	1.852	10.699	2.280	4,9	4,1	6,4	0,6	4,9	4,1	6,4	0,6	0,05
Pallars Jussà	5.609	50.333	906	21.139	2.875	2,1	7,6	3,1	1,1	2,1	7,6	3,1	1,1	0,06
Pallars Sobirà	10.296	26.367	1.064	5.864	--	3,8	4	3,7	0,3	3,8	4	3,7	0,3	--
Vall d'Aran	2.597	1.626	426	--	--	1,0	0,2	1,5	--	1,0	0,2	1,5	--	--
Total Catalunya	270.647	663.792	29.118	1.926.942	4.846.242	100	100	100	100	100	100	100	100	100

2.2.- DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE CULTIVADA (*)

La distribució de la superfície cultivada total entre les comarques està relativament equilibrada. Com a indicador del grau de concentració espacial de la superfície total i de la dels diferents cultius, s'han calculat els coeficients de localització (1). Comparant la distribució de la superfície cultivada entre les comarques, amb la distribució de la superfície total (la cultivada, prats i pastures, rius i llacs, mont...) entre les mateixes, es constata que la primera està lleugerament més concentrada que la segona, com indica el valor del coeficient de localització : 0,29. Efectivament, mentres que no hi ha cap comarca amb una extensió total superior al 5,7%, pel que fa a la superfície cultivada n'hi ha quatre que superen aquest límit : es tracta del Segrià, Noguera, Baix Ebre i Urgell.

(*) Dades referents a 1976. Ministeri d'Agricultura.

(1) Els coeficients de localització es calculen de la següent manera :

a) Es troba
$$\frac{\text{Ha totals de la comarca}}{\text{Ha totals de Catalunya}} \times 100 = x$$

i
$$\frac{\text{Ha cultivades de cada comarca}}{\text{Ha cultivades de tot Catalunya}} \times 100 = y$$

b) Es calcula el valor de $x - y = z$ per cada una de les 38 comarques.

c) Es sumen els resultats z que tenen el mateix signe, i es divideix per 100. Aquest darrer valor es el coeficient de localització, que oscil·la entre 0 i 1. Com més aprop està de la mitad, més concentrada està la primera variable.

Les comarques amb més pes dins de la superfície cultivada total a Catalunya (mapa nº 14) són:

	% sobre la superfície cultivada total
1. Segrià	11,1
2. Noguera	8,0
3. Baix Ebre	6,6
4. Urgell	5,9
5. Garrigues	5,2
6. Alt Empordà	4,4
7. Segarra	4,3
8. Montsià	4,-
9. Baix Camp	3,3
10. Gironés	3,1
11. Baix Empordà	3,0
12. Ribera	3,0
13. Osona	3,0
	64,9

Tenint en compte tant la importància de cada comarca en termes de superfície cultivada com en termes de superfície total es pot detectar quines són aquelles que tenen més pes dins de la superfície cultivada que dins de la superfície total, és a dir, que tenen una especialització agrícola important, en termes comparatius. Es tracta de les següents (les "subratllades" són aquelles que no es troben entre les 13 més importants dins de la superfície cultivada total)

Segrià
 Urgell
 Garrigues
 Baix Ebre
 Montsià
 Segarra
 Baix Camp
Alt Penedés
Alt Camp
Tarragonés
 Noguera
 Baix Empordà

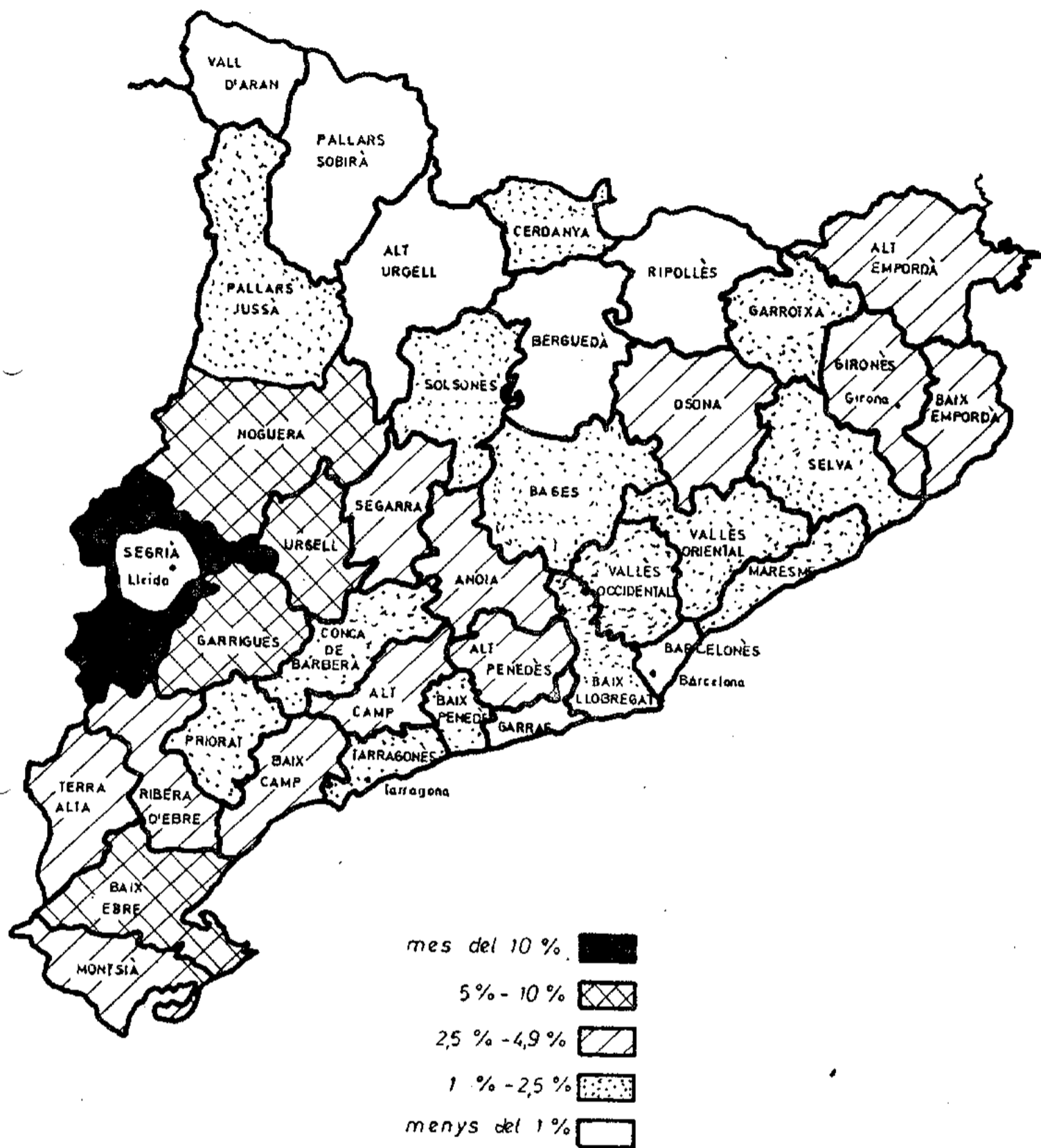
En la distribució de la superfície cultivada total es poden apreciar, d'alguna manera, dos nuclis : l'un al voltant del Segrià i que arriba fins la Segarra, Anoia, Alt Penedés, Alt i Baix Camp, Baix Ebre, Montsià, i les comarques dins d'aquest cercle; l'altra, més petit, estarà constituït per l'Empordà, Gironés i Osona.

La superfície de cultiu de secà representa el 74% de la superfície total, i la de regadiu, el 26%. La seva distribució entre les comarques (mapa 15 i 16) és la que segueix:

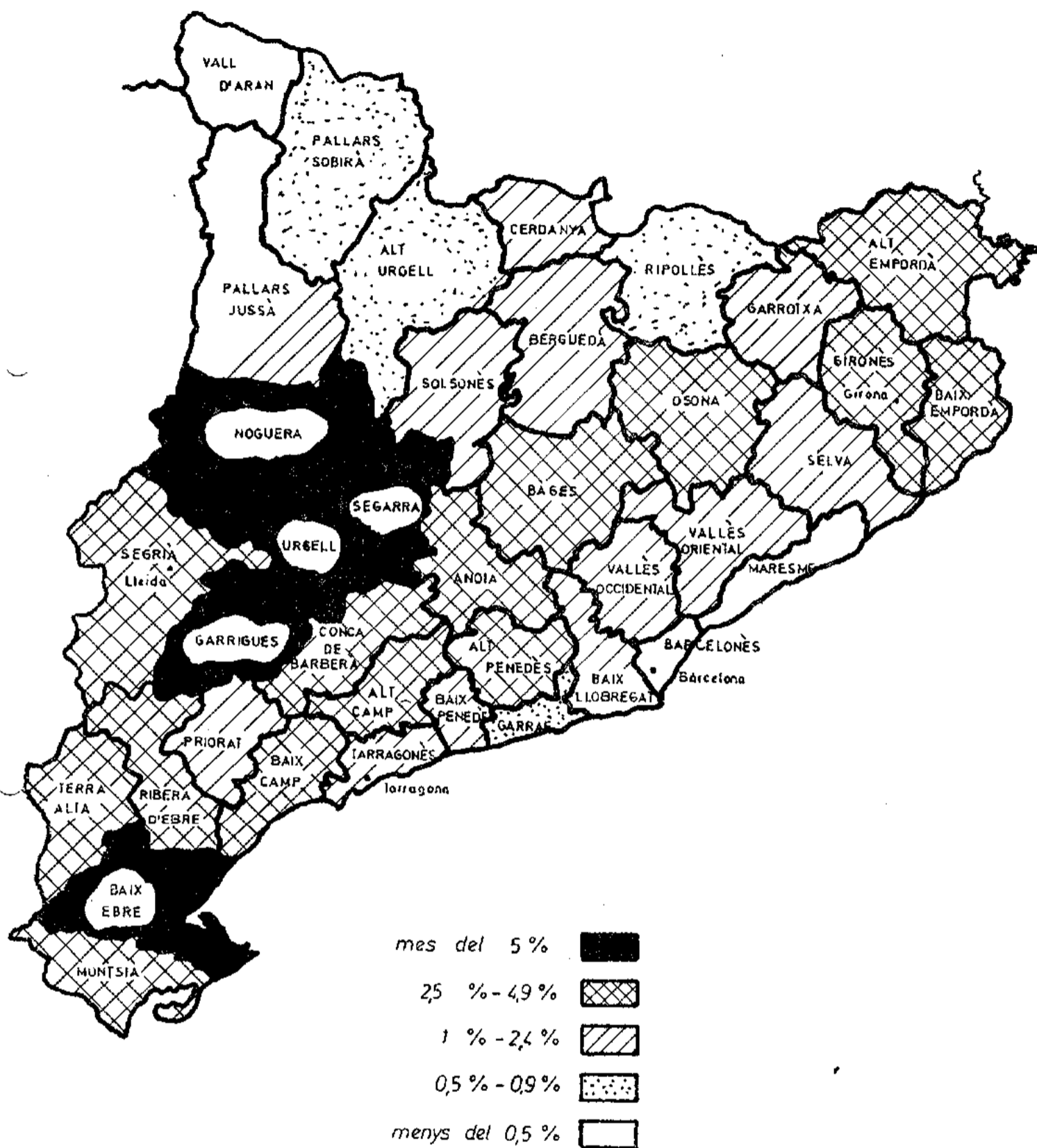
<u>Comarques més importants dins del secà</u>		<u>Comarques més importants dins del regadiu</u>	
Comarca	% superfície sobre el total de secà	Comarca	% superfície sobre el total de regadiu
1. Noguera	6,9	1. Segrià	29,-
2. Segarra	5,7	2. Noguera	11,1
3. Baix Ebre	5,4	3. Baix Ebre	9,5
4. Garrigues	5,4	4. Urgell	7,7

Comarca	% de superfície sobre el total de secà	Comarca	% superfície sobre el total de regadiu
5. Urgell	5,2	5. Montsià	4,9
6. Segrià	4,7	6. Garrigues	4,6
7. Alt Empordà	4,6	7. Baix Camp	4,1
8. Osona	4,-	8. Alt Empordà	3,8
9. Terra Alta	3,9	9. Baix Empordà	3,2
10. Montsià	3,7	Total 9 comarques .	78,2
11. Anoia	3,7	Reste comarques ..	21,8
12. Alt Penedés	3,6	TOTAL	100
13. Ribera	3,4		
14. Alt Camp	3,-		
15. Conca de Barberà	3,-		
16. Baix Camp	3,-		
17. Baix Empordà	2,9		
18. Bages	2,8		
19. Pallars Jussà	2,3		
Total 19 comarques	77,2		
Reste comarques	22,8		
TOTAL	100		

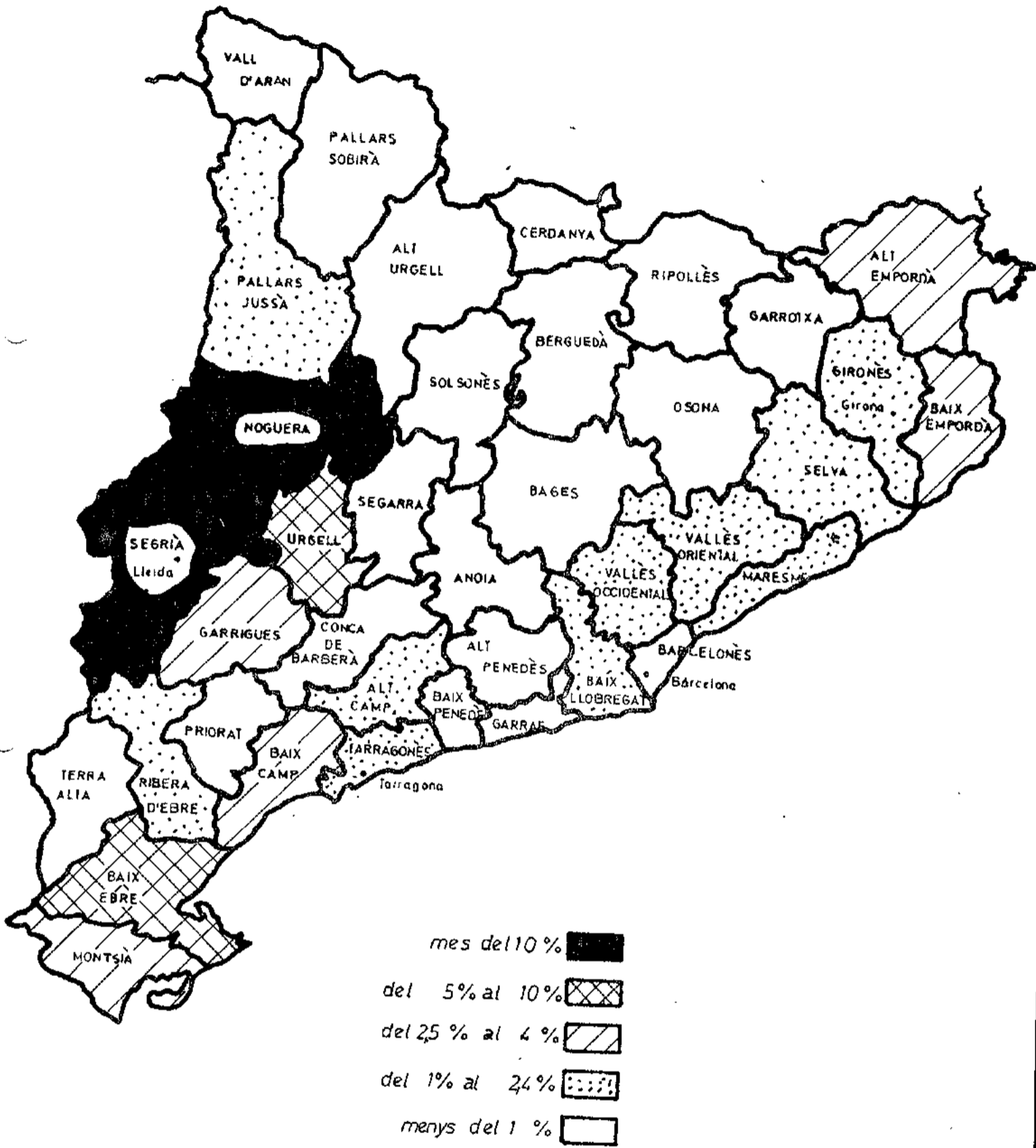
DISTRIBUCIO PERCENTUAL DE LA SUPERFICIE TOTAL DE CULTIU PER COMARQUES. 1976

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE DE CULTIU DE SÈCA

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE DE CULTIU DE REGADIU

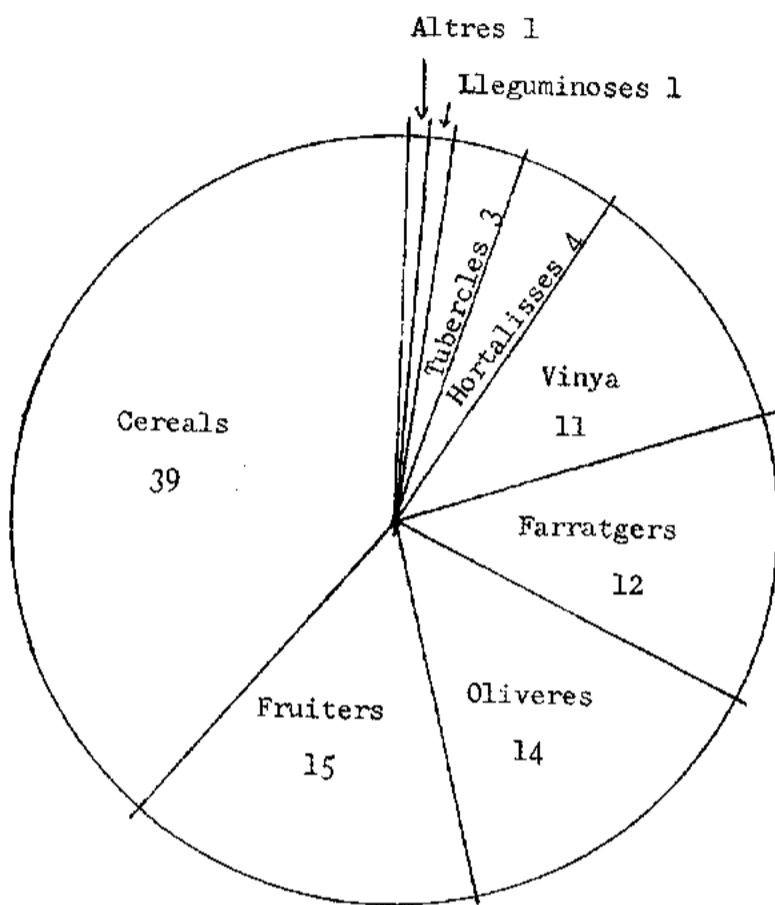

2.2.1. Tipus de cultius

De la superfície total de Catalunya gairebé la tercera part és de cultiu, i correspon aproximadament a 986.600 Hes. Els cereals són el grup de cultiu, dels onze amb els que s'ha fet una primera classificació de la producció agrícola -cereals, lleguminoses, tubercles, cultius industrials, flors, cultius farratgers, hortalisses, cítrics, fruiters, vinyes i oliveres- al que es dediquen un major nombre d'hectàrees : 390.576, que representen el 39,6% de la superfície cultivada total. Molt per sota d'aquesta extensió, segueix en segon i tercer lloc, la superfície destinada a dos cultius llenyosos : els fruiters amb 149.437 Hes. que representen el 15,1% , i les oliveres amb 134.657 Hes. que són el 13,6% de la superfície total. D'una magnitud semblant és la superfície destinada a cultius farratgers -que ocuparia, doncs, el quart lloc- amb 120.795 Hes. o el 12,2% de la superfície total, i a la vinya, que ocuparia el cinquè amb 109.012 Hes. o l'11% de la superfície. Extensions molt inferiors són les ocupades per hortalisses, amb 35.980 Hes o el 3,6% de la superfície, tubercles, amb 27.587 Hes o el 2,8% de la superfície, i lleguminoses amb 11.510 Hes, el 1,2% de la superfície. Finalment, els cultius que representen menys de l'1% de la superfície cultivada total són els cítrics, amb 3.414 Hes, o el 0,3%; els cultius industrials, amb 3.011 Hes, o el 0,3%, i les flors, amb 621 Hes (aproximadament un 0,1% de la superfície total).

Distribució percentual de la superfície cultivada segons els diferents grups de productes

Per cada un dels onze grups de cultius s'han calculat també coeficients de localització per tal de veure si es tracta de cultius molt o poc dispersos o extesos. El que apareix en la primera columna del quadre que segueix és resultat de la comparació entre la distribució de la superfície del cultiu corresponent entre les 38 comarques, i la distribució de la superfície cultivada total; aquest coeficient expressa el grau de divergència entre les dues distribucions, i com més alt és el seu valor, més concentrada està la primera variable que la segona, o bé són més disperss. El segon coeficient ha estat calculat considerant, per una banda, la distribució de la superfície d'un determinat grup de productes, i per l'altra, la distribució resultant de la hipòtesi de que la superfície fos la mateixa a totes les comarques o estés equidistribuïda. Aquest coeficient expresaria pròpiament la "concentració espacial" de cada grup de cultius (1)

---

(1) Càlcul dels coeficients :

1.a.) Respecte de la superfície cultivada total :

$$\text{Es troba : } A = \frac{\text{Ha de cultiu X de la comarca Y}}{\text{Ha de cultiu X de tot Catalunya}} \times 100$$

$$B = \frac{\text{Ha superfície cultivada de la comarca Y}}{\text{Ha superfície cultivada de tot Catalunya}} \times 100$$

Es troba $A - B = Z$ per cada una de les 38 comarques i es sumen els valors Z del mateix signe, i es divideix per 100. El coeficient oscil·larà entre 0 i 1.

1.b.) Respecte de l'equidistribució :

Es troba A com en el cas anterior.

Pel que fa a B, com que se suposa que la superfície es distribueix equitativament entre totes les comarques, el seu valor és, per totes elles de $\frac{100}{38} = 2,6 \approx$.

COEFICIENT DE LOCALITZACIO

Grup de cultius	Respecte a la superfície cult. total	Respecte a equidist.	Grup de cultius	Respecte a la superfície cult. total	Respecte a equidist.
Cereals	0,26	0,47	Hortalisses	0,37	0,44
Lleguminoses	0,42	0,35	Cítrics	0,84	0,91
Tubercles	0,41	0,29	Fruiters	0,38	0,52
Cultius industrials	0,56	0,68	Vinya	0,54	0,51
Flors	0,83	0,80	Oliveres	0,37	0,63
Cultius Farratgers	0,49	0,50	Total superf. cult.	—	0,32

Hom pot observar que els cultius més concentrats espacialment són a la vegada aquells que tenen molt poc pes en termes de superfície dins de l'agricultura catalana; es tracta dels cítrics, flors, i cultius industrials, per els quals ambdós coeficients tenen un valor molt elevat.

A continuació es troben dos cultius importants : els d'oliveres i fruiters que, com reflexa el valor del coeficient respecte de l'equidistribució, estan bastant localitzats en unes poques comarques; ara bé, aquestes comarques coincideixen amb les que ja tenen un pes important en la distribució de la superfície cultivada total, fet que reflexa el baix valor del coeficient de la primera columna.

(Continuació de la nota de la pàgina anterior)

Es troba $A - 2,6 = Z$ per cada una de les 38 comarques, i es sumen els valors Z del mateix signe, i finalment es divideix per 100. El coeficient oscil·larà entre 0 i 1.

La vinya, en canvi, és un cultiu relativament extès per tot Catalunya, excepte per les comarques lleiditanes, com es veurà més endavant.

Finalment, la resta de cultius, que són tots del grup dels herbacis, estan relativament extesos per totes les comarques. Per ordre de menys a més grau de distribució, es tracta dels següents : farratgers, cereals, hortalisses, lleguminoses i tubercles.

Tot seguit s'analitzaran cada un dels onze grups de cultiu : la seva extensió, la part cultivada en regadiu i en secà, els principals productes del grup, i la seva distribució comarcal.

2.2.2.- Grups de cultius : Espècies principals i comarques on es localitzen

CULTIUS HERBACIS

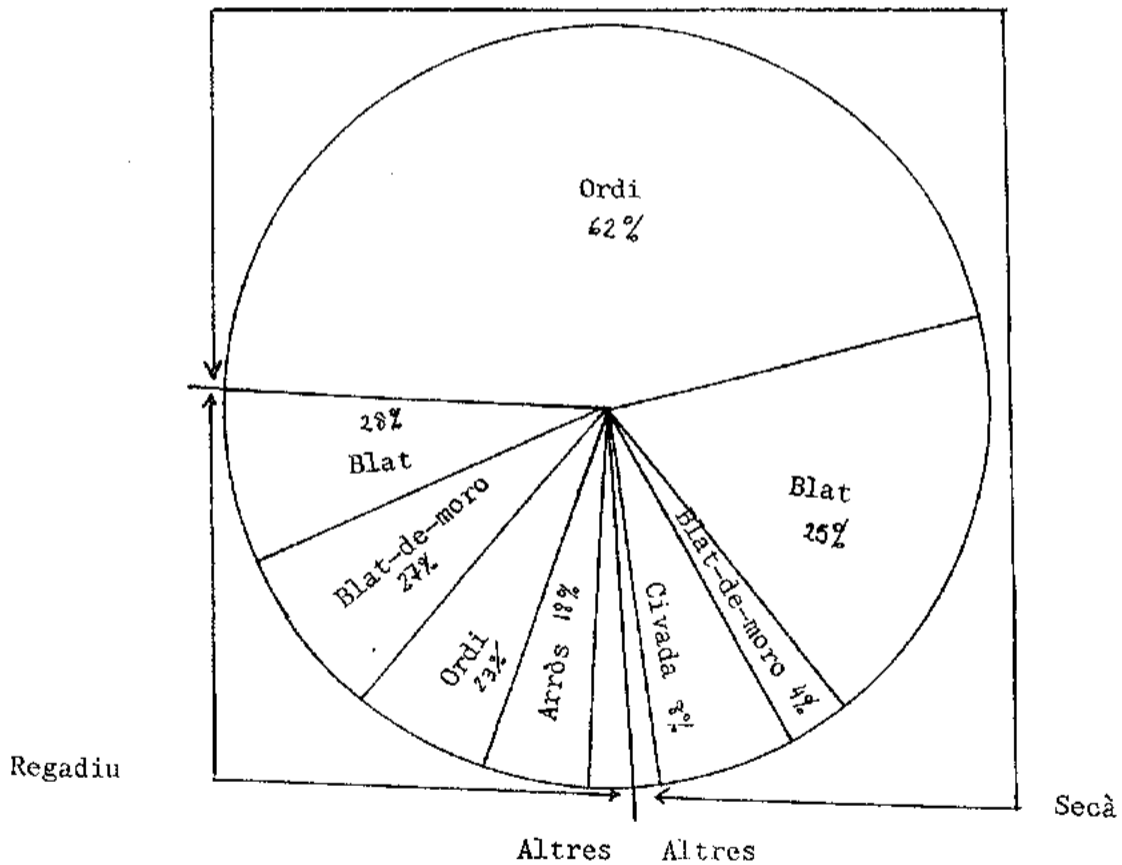
Cereals

La superfície total dedicada al cultiu de cereals és de 390.576 Hes. D'aquesta superfície, el 73% és de secà i el 27% de regadiu.

Els principals cereals cultivats a Catalunya són l'ordi i el blat. Un pes molt més reduït tenen el blat-de-moro, la civada i l'arròs.

Altres cereals cultivats a Catalunya són el sorgo (5.278 Hes), sègol (1.610 Hes), mill i panís (510 Hes), espelta (28 Hes), mestall (7 Hes), escaiola (3 Hes) i d'altres (596 Hes) que en conjunt venen a representar un 2% de la superfície total de cereals.

Les principals comarques cerealeres són la Noguera, Segrià, Urgell, Segarra i Anoia (mapa nº 17). Tot seguit es pot veure, gràficament, la distribució de la superfície de secà i regadiu entre els diferents cereals :

Les comarques on es localitza gran part de la superfície de cereals de secà són :

Noguera	14%
Segarra	13%
Urgell	9%
Anoia	6%
Segrià	6%
Osona	5%
TOTAL	53%

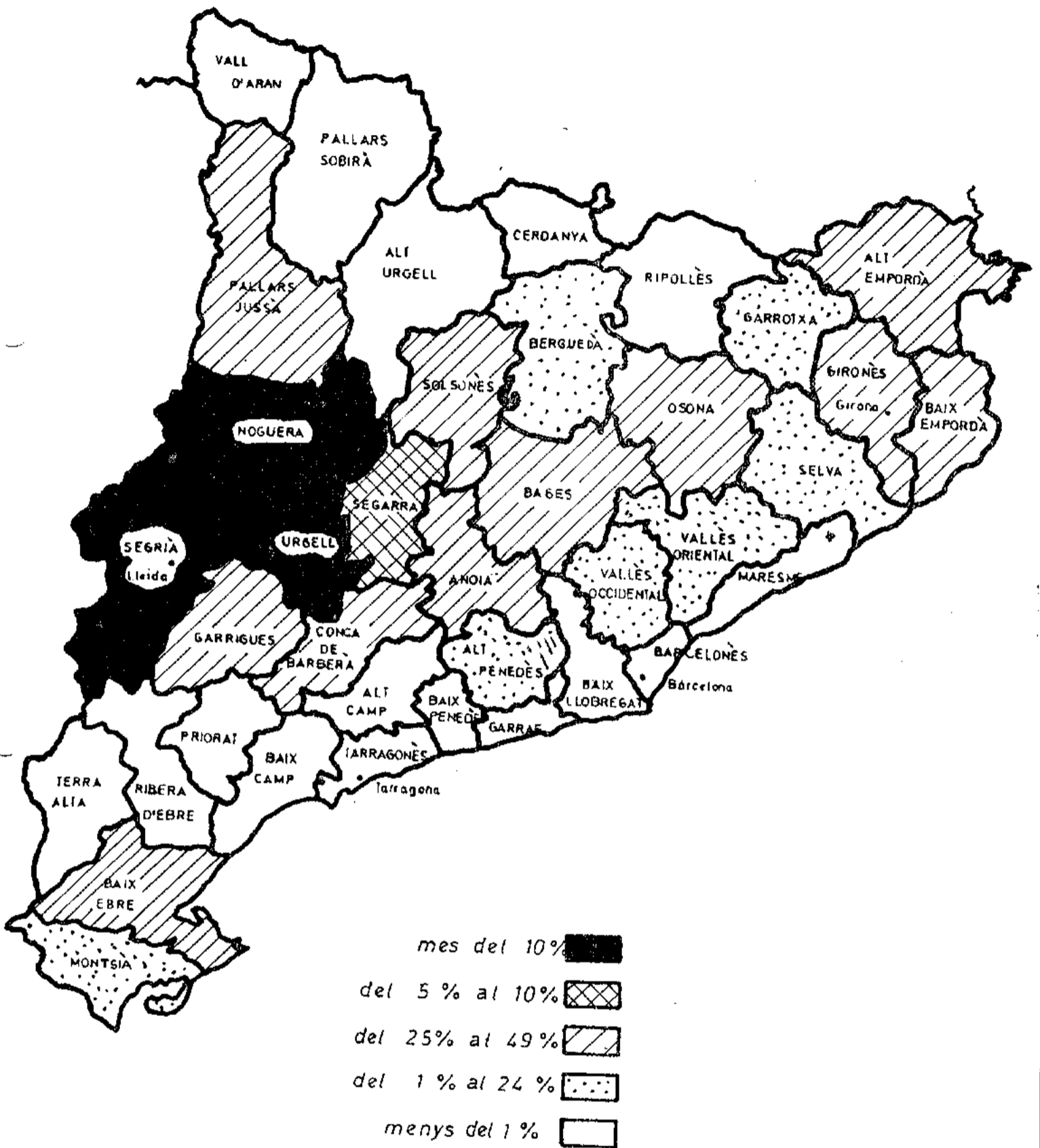
La superfície de cereals de regadiu es troba molt més concentrada; les principals comarques són les següents :

Segrià	31%
Noguera	17%
Baix Ebre	14%
Urgell	13%
TOTAL	75%

I, en conjunt, les principals comarques cerealeres són :

Noguera	15%
Segrià	13%
Urgell	10%
Segarra	9%
TOTAL	47%

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE TOTAL DE CERREALS. 1976

Lleguminoses

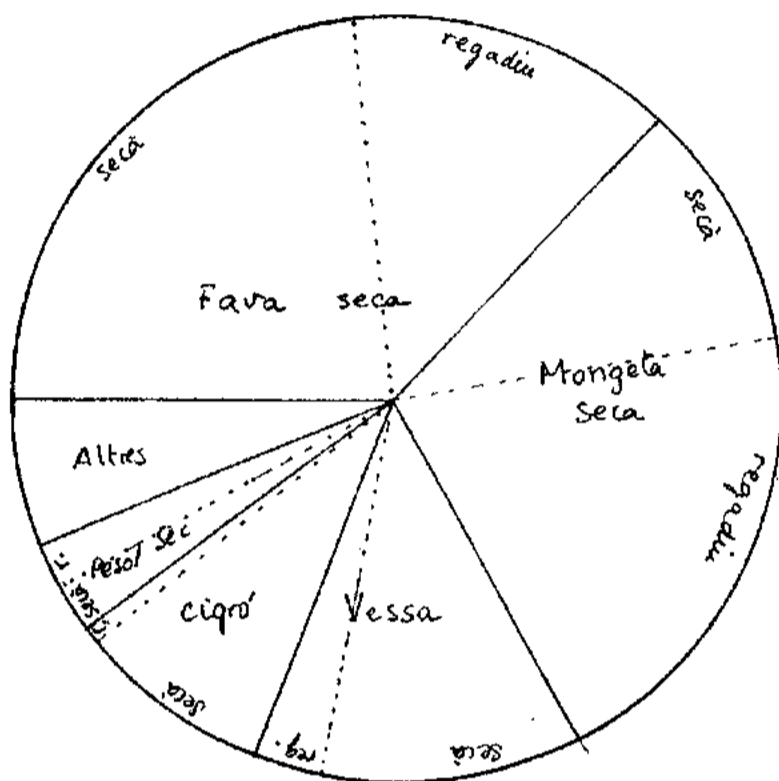
Les lleguminoses ocupen una superfície de 11.510 Hes que, com s'ha dit, venen a representar un 1% de la superfície cultivada total a Catalunya.

D'aquesta superfície, un 61% (7.035 Hes) és de seqà i el 39% (4.475 Hes) és de regadiu.

Les principals lleguminoses a Catalunya són la fava seca (4.206 Hes) i la mongeta seca (3.401 Hes). També tenen certa importància la vessa (1.558 Hs), el cigró (1.005 Hes) i el pèsol sec (433 Hes).

D'altres lleguminoses cultivades a Catalunya són : erb (212 Hes), garrofa (146 Hes), tramús (69 Hes), cairetes, semigrec i d'altres.

La distribució percentual de la superfície total de lleguminoses entre els diferents productes és la següent :

Les comarques més importants dins de la superfície de cultiu de lleguminoses en secà són:

	<u>% de la superfície total de secà de lleguminoses</u>
Gironés	10%
Baix Empordà	8%
Vallés Oriental	8%
Bages	8%
Alt Penedés	6%
Anoia	6%
Alt Empordà	5%
TOTAL	51%

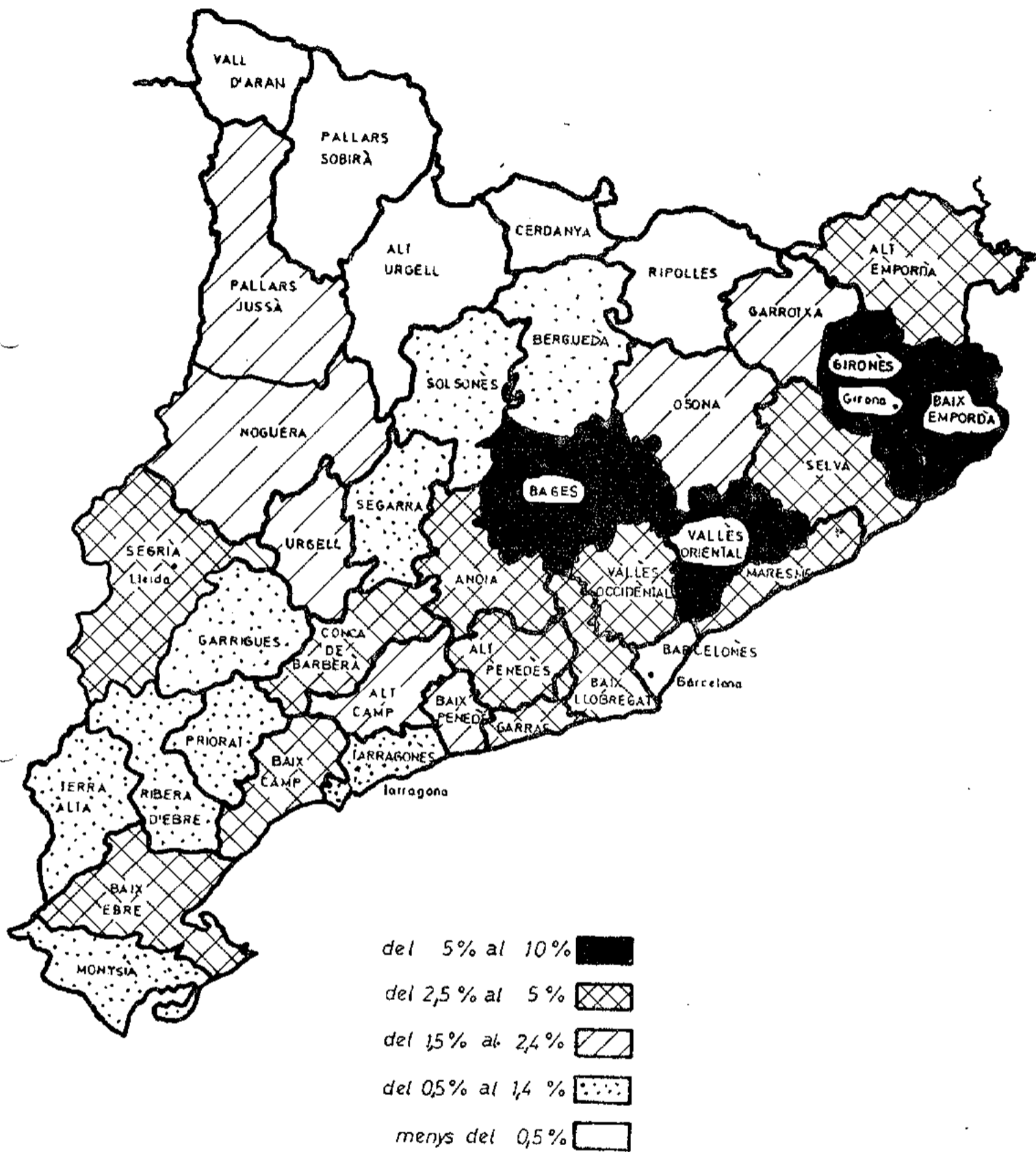
Les comarques més importants dins de la superfície de cultiu de lleguminoses en regadiu són :

Vallés Oriental	12%
Segrià	10%
Gironés	8%
Baix Empordà	7%
Baix Llobregat	6%
Baix Ebre	6%
Baix Camp	6%
Maresme	5%
Selva	5%
TOTAL	65%

Pel que fa a la distribució de la superfície total que, com ja s'ha dit al començament, es troba molt repartida entre totes les comarques, destaquen : el Vallés Oriental, Gironés i Baix Empordà. El mapa nº 18 dóna una idea de la distribució geogràfica :

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE TOTAL DE LLUMINOSES. 1976

(En percentatge)

VALL D'ARAN

PALLARS SOBIRÀ

PALLARS JUSSÀ

ALT URGELL

CERDANYA

RIPOLLES

ALT EMPORDÀ

GARROIXA

BERGUEDA

SOLSONES

OSONA

GIRONÈS

Girona

BAIX EMPORDÀ

NOGUERA

SEGARRA

BAGES

SELVA

SEGRIA

Lleida

URGELL

ANOIA

VALLES OCCIDENTIAL

VALLES ORIENTAL

MARESME

GARRIGUES

CONCA DE BARBERÀ

ALT PENEDES

BARCELONÈS

Barcelona

ALT CAMP

BAIX PENEDES

BAIX LLOBREGAT

PRIORAT

TARRAGONÈS

Tarragona

TERRA ALTA

RIBERA D'EBRE

BAIX EBRE

MONTSIA

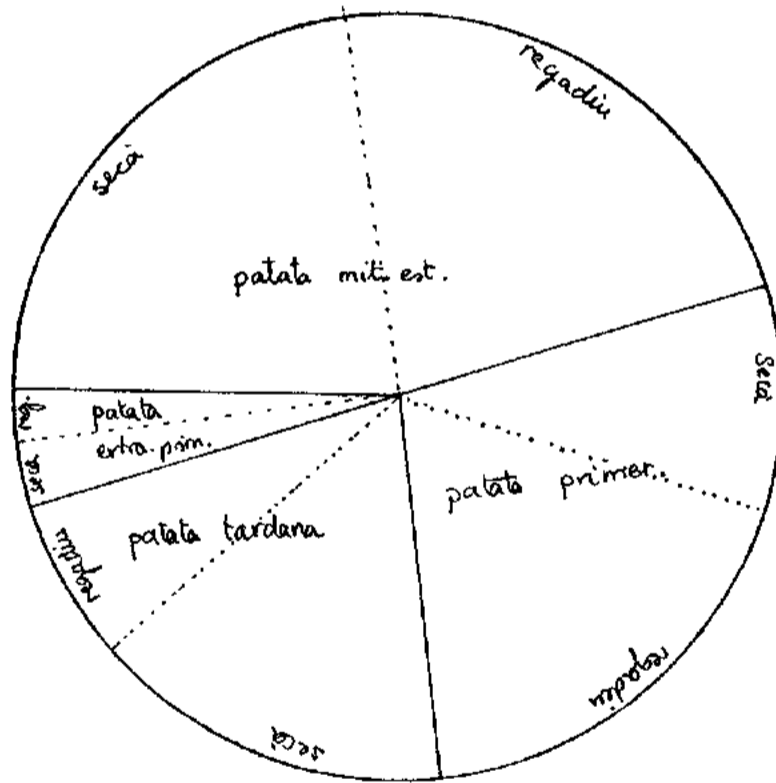
Tubercles

La superfície dedicada al conreu de tubercles és de 27.587 Hes, de les quals 13.808 són de regadiu (aproximadament la mitat) i 13.779 Hes de secà.

Pràcticament tota aquesta superfície es dedica a la patata, en quatre varietats : extraprimarenca, primarenca, de mitja-estació i tardana.

Al moniato s'hi dediquen 87 Hes, i a la xufla 10 Hes, que en conjunt representen un 0,4% de la superfície total de tubercles.

La distribució percentual de la superfície entre les diferents varietats de patates és la següent :

Les principals comarques on es cultiva la patata en secà són :

Osona	22%	de la superfície de secà
Solsonés	10%	
Gironés	8%	
Baix Empordà	5%	
Pallars Jussà	5%	
	<hr/>	
Total	50%	

Les comarques amb més superfície de cultiu de patata en regadiu són :

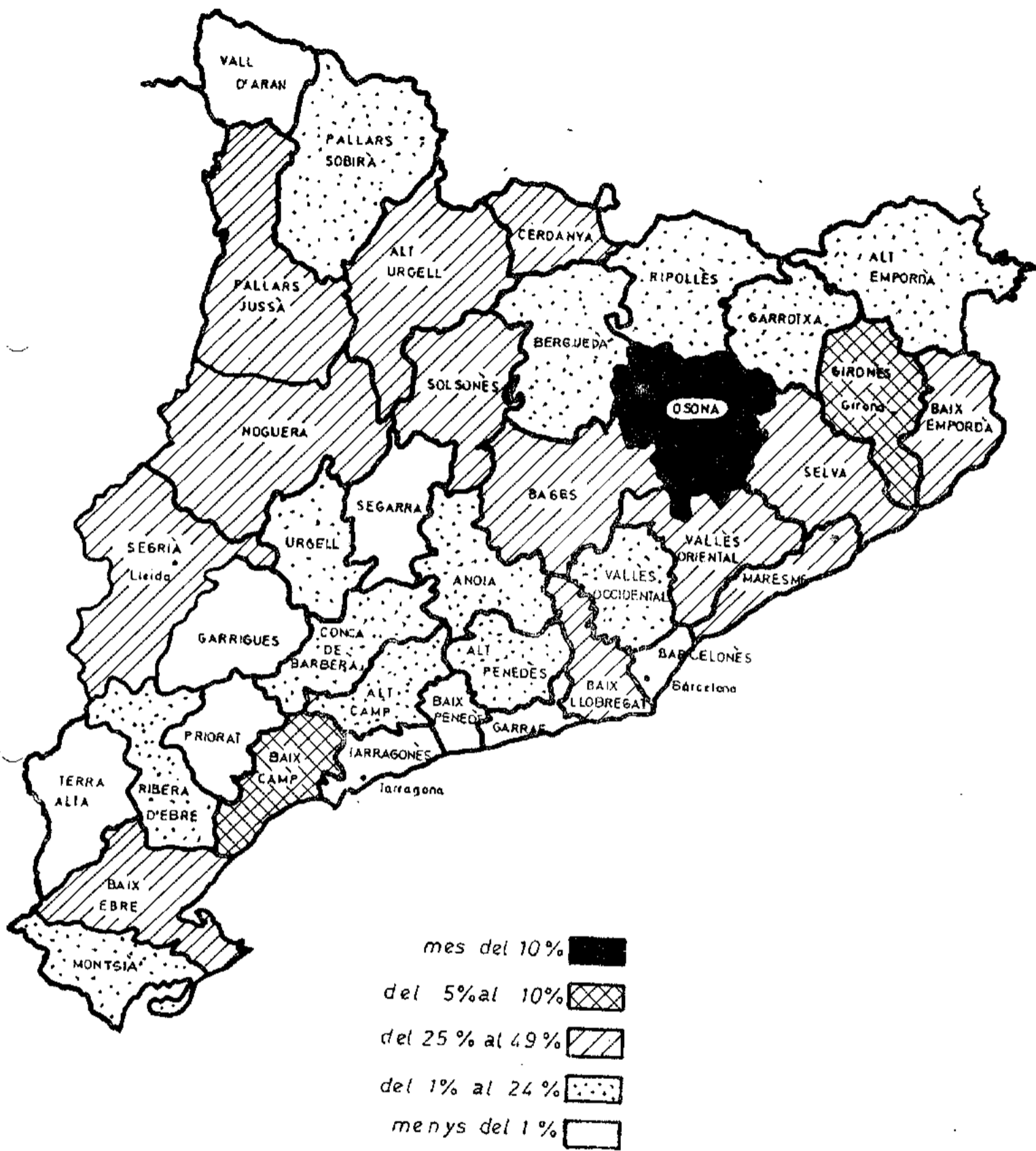
Baix Camp	12%
Segrià	8%
Maresme	7%
Vallés Oriental ..	7%
Baix Ebre	6%
Baix Llobregat ...	5%
Baix Empordà	5%
	<hr/>
Total	50%

I, en total, la distribució percentual de la superfície entre les principals comarques és la següent :

Osona	11%
Baix Camp	6%
Gironés	6%
Solsonés	5%
Baix Empordà	5%

Com es pot veure amb aquestes dades i en el mapa nº 19, es tracta d'un cultiu molt repartit.

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE TOTAL DE TUBERCLES

Cultius industrials

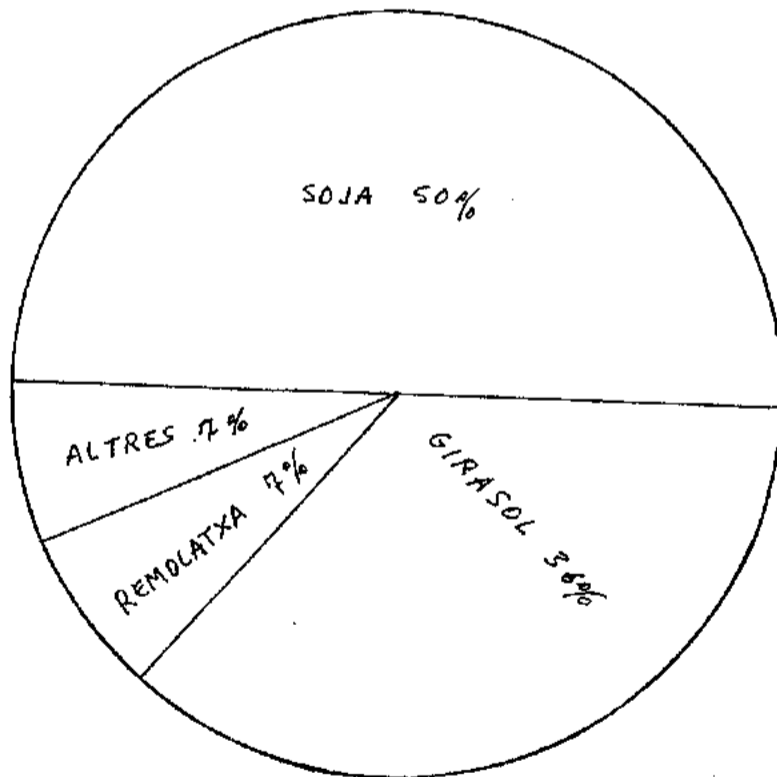
La superfície destinada als cultius industrials és de 3.011 Hes, de les que 503 Hes són de secà (un 17%) i 250 Hes són de regadiu (un 83%).

Els més importants són la soja (1.495 Hes), i el girasol (1.096 Hes); en un segon plà, es situa la remolatxa sucrera (219 Hes).

Un pes molt inferior tenen, en termes de superfície, els següents cultius : cacahuet (48 Hes), cànem tèxtil (41 Hes), càrtam (38 Hes), llúpul (24 Hes) i cànem per a llavor (10 Hes).

També hi han algunes hectarees, però menys de 10, dedicades al comí i regalèssia, pebrot per pebre i cotó.

Gràficament, la distribució de la superfície segons els cultius és la que segueix :

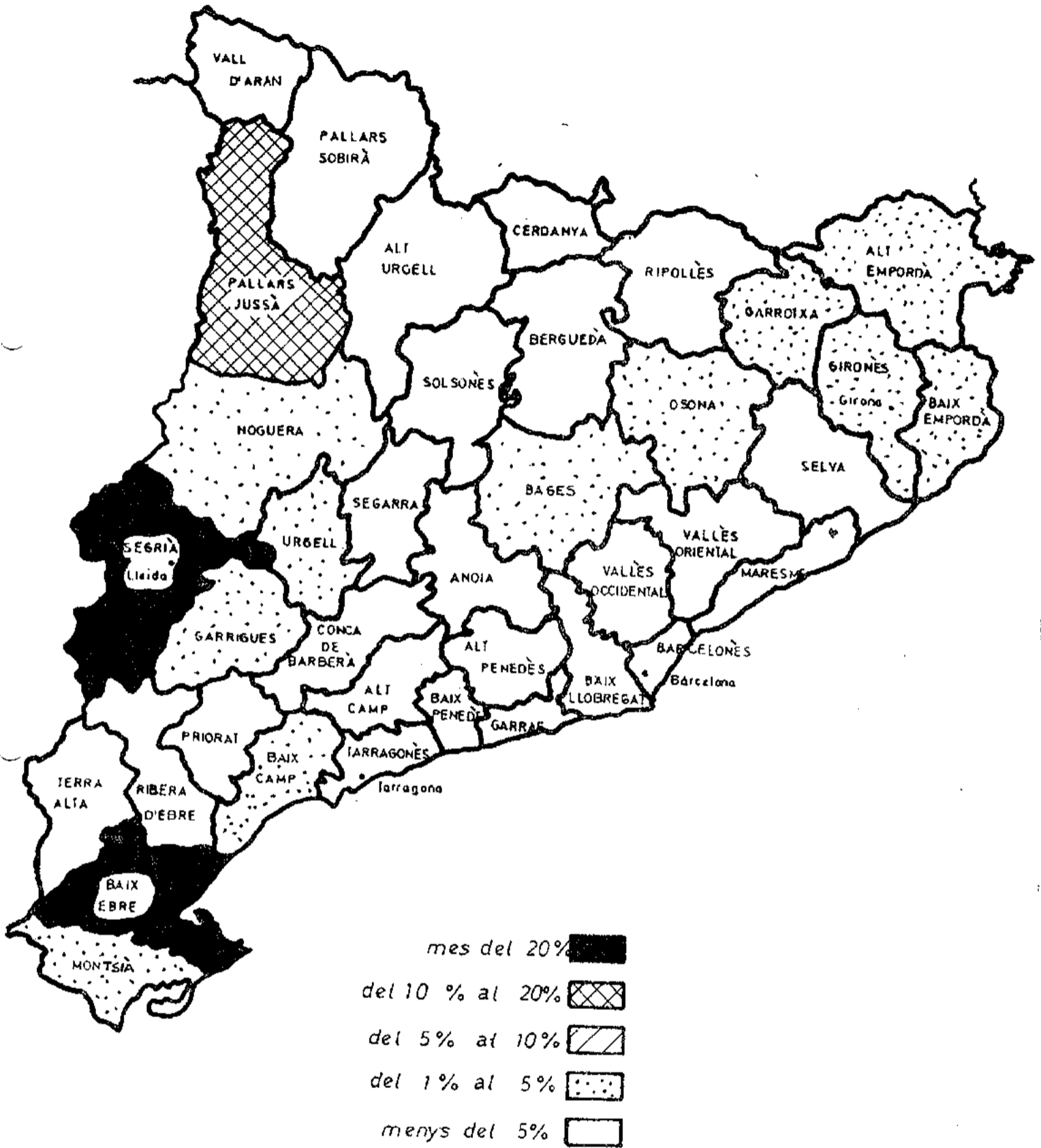

Com ja s'ha dit en planes anteriors, és aquest un tipus de cultiu molt localitzat o concentrat. El 89% de la superfície total es reparteix, i de forma desigual, entre tres comarques :

Baix Ebre	42% de la superfície total
Segrià	21%
Pallars Jussà	12%

A les dues primeres comarques es tracta fonamentalment de superfície de regadiu. La de secà, que té un pes molt reduït, està lleugerament més repartida, sobresortint però el Pallars Jussà (33%), Osona (15%) i Garrotxa.

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE TOTAL DE CULTIUS INDUSTRIALS
(En percentatges)

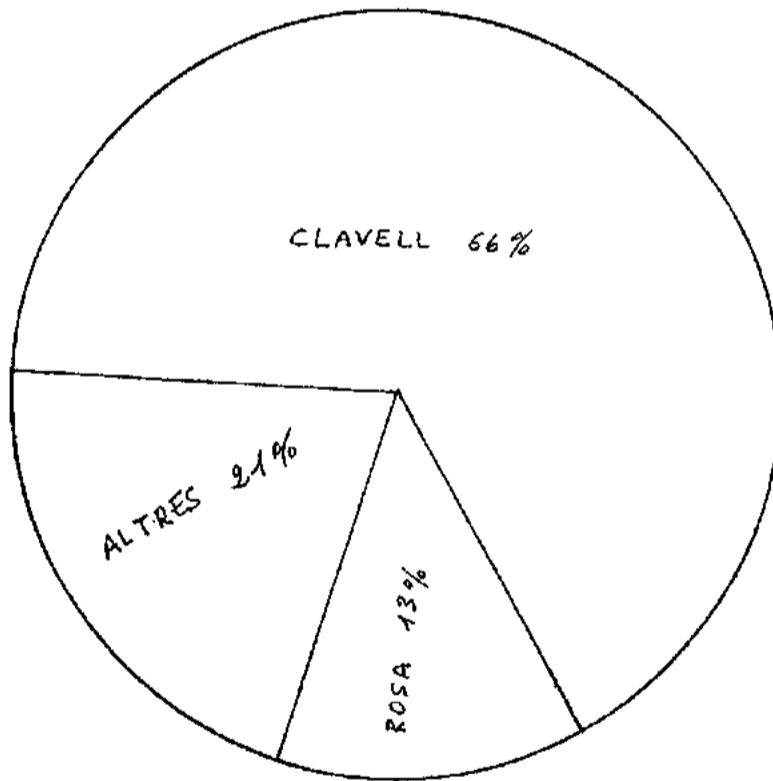

Flors

La superfície total dedicada al cultiu de flors és de 621 Hes, de les que el 96% són de regadiu.

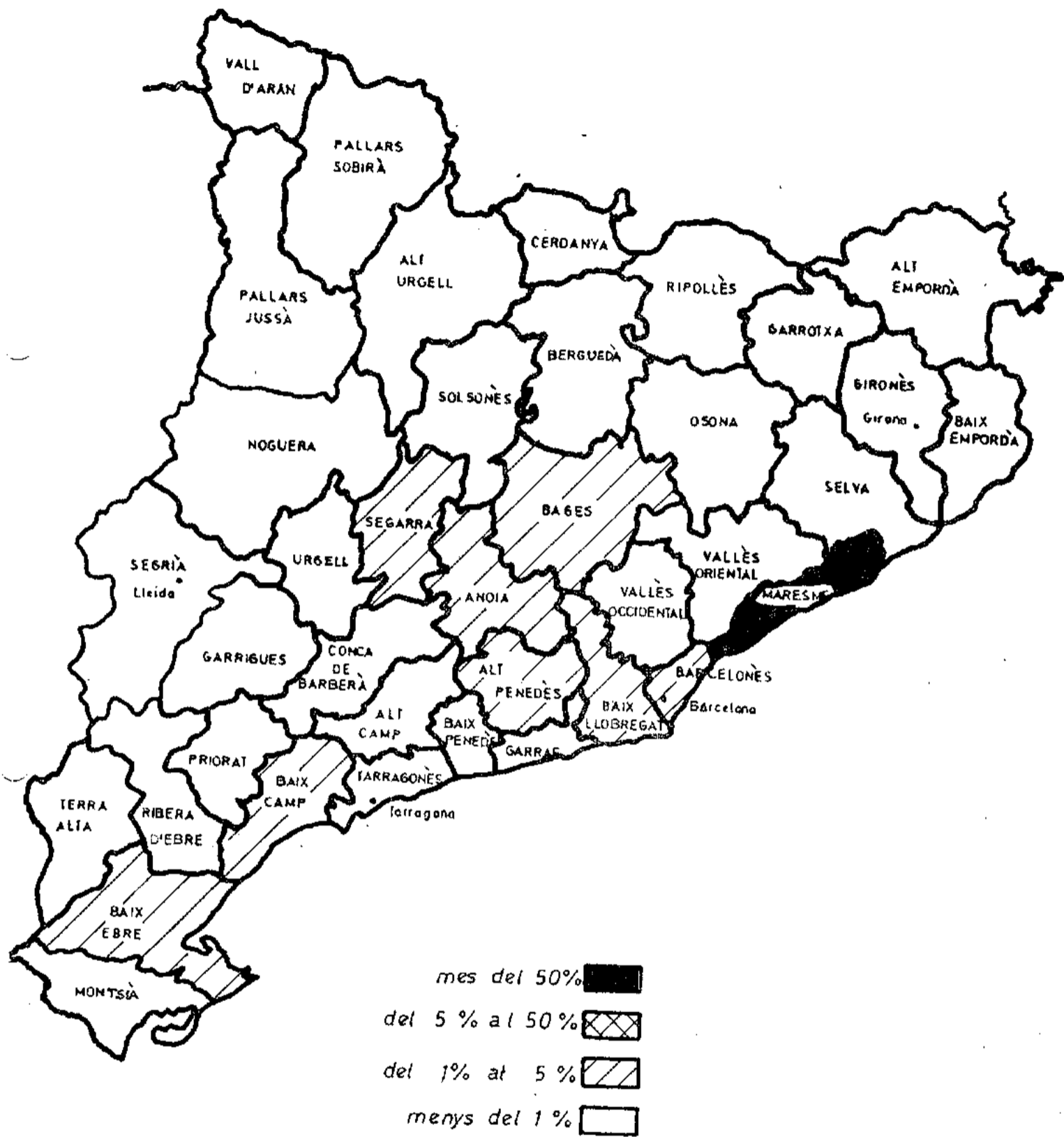
La flor que ocupa més superfície és el clavell : 412 Hes (66%), i en segon lloc, la rosa : 79 Hes (13%). L'extensió dedicada al cultiu d'altres flors és de 130 Hes.

D'altra banda, és un cultiu molt concentrat territorialment : el 80% de la superfície total es localitza en el Maresme (mapa nº 21).

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE TOTAL DE FLORS

(En percentatge)

Cultius farratgers

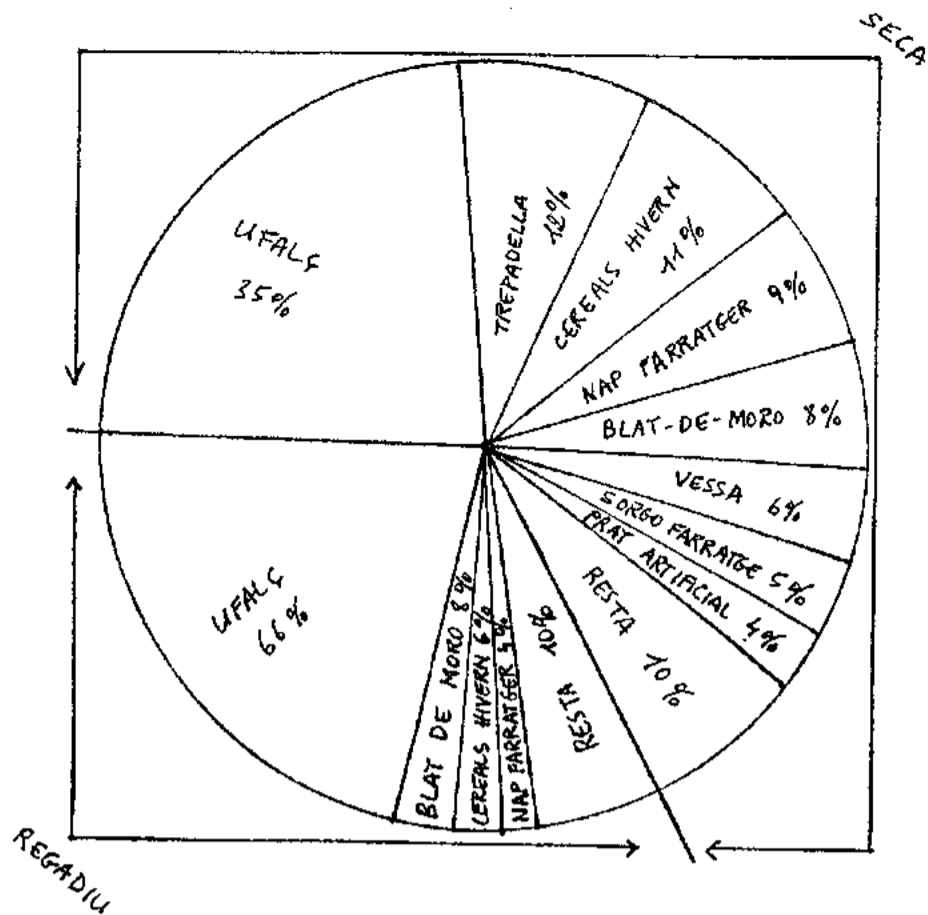
La superfície total dedicada al cultiu de farratgers és de 120.795 Hes. D'aquestes, 39.812 (33%) són de regadiu, i 80.983 Hes (el 67%) són de secà.

El principal cultiu farratger cultivat a Catalunya és l'ufalç, amb el 45% de la superfície total. Un segon bloc seria el dels cultius que representen entorn del 10% de la superfície total: cereals d'hivern per farratge, trepadella, blat-de-moro farratger i nap farratger. En tercer lloc, al voltant del 5% de la superfície, es cultiva la vessa i sorgo per farratge.

De prat artificial n'hi han 4.601 Hes, que representen un 3,8% de la superfície de farratges, i es localitza fonamentalment a les comarques de Cerdanya, Ripollés, Selva, i ambdós Pallars.

D'altres cultius farratgers cultivats a Catalunya són : el card d'ase, la remolatxa farratgera, trèvol, d'altres graminées, margall, col farratgera, fava, pèsol i d'altres, sulla, pastanaga, nyàmera i carbassa farratgera. Les superfícies d'aquests cultius no arriben al 2% de la total.

En termes gràfics, la distribució de la superfície destinada a farratgers segons els cultius és la que segueix:

La distribució de la superfície de cultius farratgers entre les diferents comarques és la que segueix que com es pot observar és bastant diferent de la del grup anterior, els cereals :

1. Alt Empordà	13%
2. Gironés	11
3. Osona	10
4. Baix Empordà	9
5. Segrià	8
6. Noguera	6
7. Selva	5
8. Vallés Oriental	5
TOTAL	67%

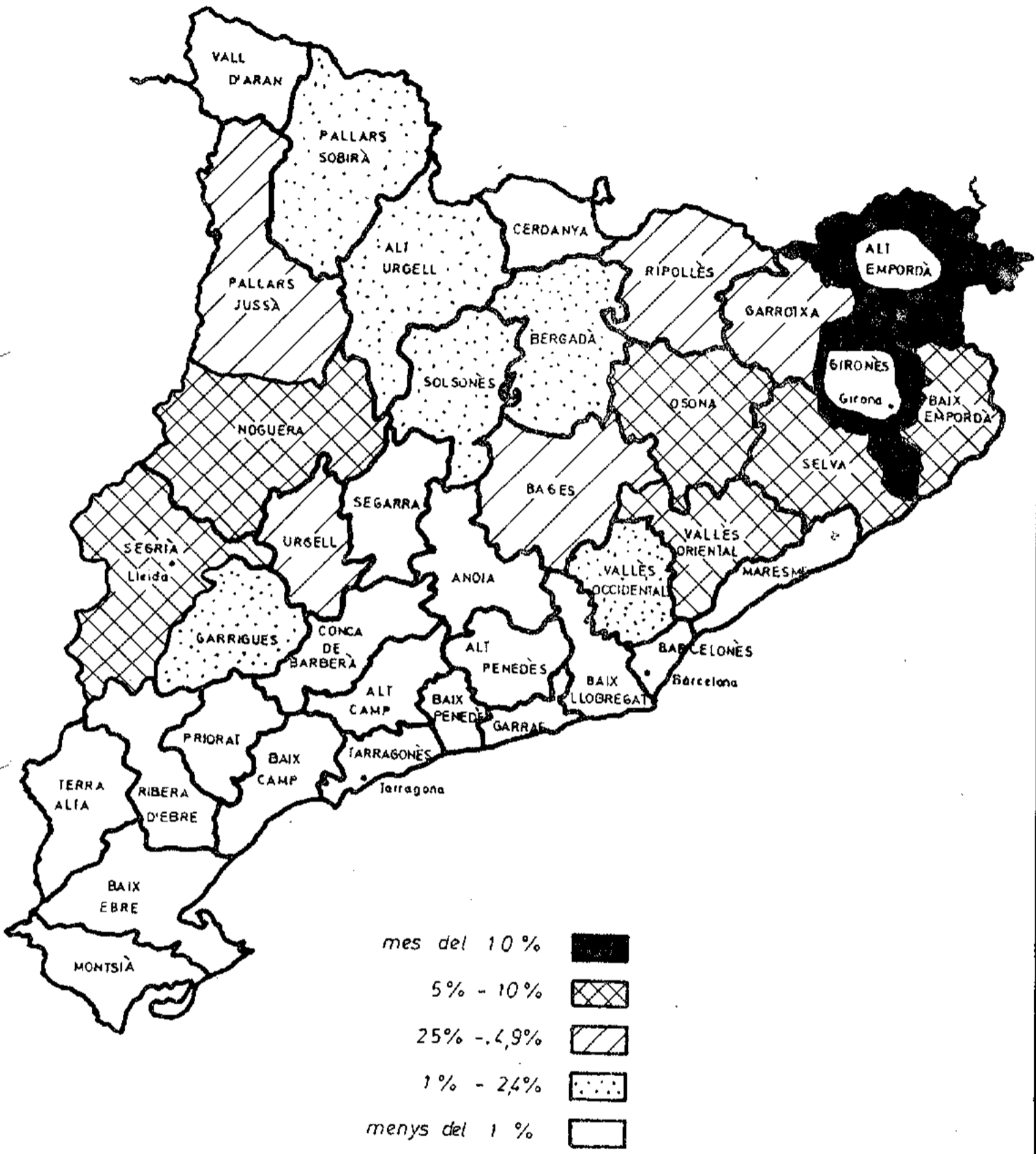
Les principals comarques de farratges de secà són :

1.	Gironés	15%
2.	Osona	14
3.	Alt Empordà	13
4.	Baix Empordà	9
5.	Selva	6
6.	Garrotxa	6
7.	Pallars Jussà.....	5
8.	Vallés Oriental	5
	TOTAL	73%

I pel que fa al regadiu :

1.	Segrià	24%
2.	Noguera	15%
3.	Alt Empordà	12%
4.	Urgell	9%
5.	Baix Empordà	8%
6.	Vallés Oriental	6%
	TOTAL	74%

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE DE CULTIUS PARRATGERS

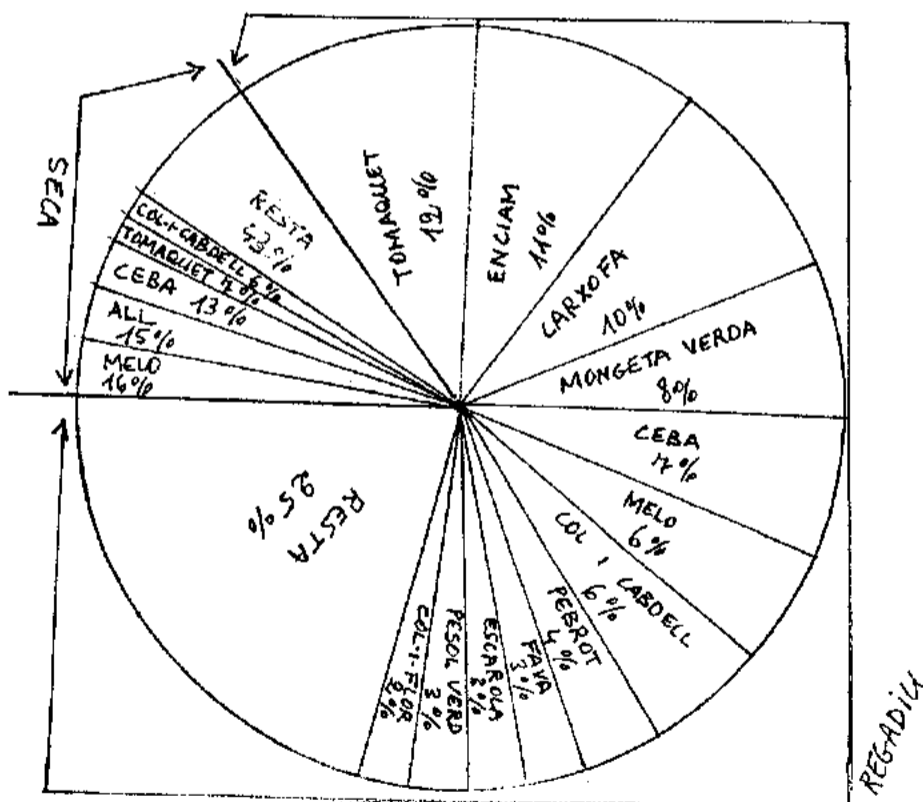
Hortalisses

La superfície total destinada al cultiu d'hortalisses és de 35.980 Hes. El 85% d'aquesta extensió és de regadiu (30.700 Hes) i el 15% és de secà (5.280 Hes).

Es molta la varietat de productes d'horta que es cultiven a Catalunya, havent-n-hi 34 als que s'hi dediquen com a mínim 10 Hes. A més a més, la superfície total està molt repartida entre els diferents productes de manera que l'extensió dedicada al més important, el tomàquet, tant sols representa un 11% de la superfície total.

Com ja s'ha dit, la major part de productes d'horta es cultiven en regadiu. N'hi ha alguns, però, pels que la superfície de secà és important; aquests són : la ceba, el melò, l'all, la fava verda, el pèsol verd, la síndria, espàrrec, carbassa i carbassó, rave i nap.

La distribució de la superfície de secà i regadiu entre els diferents productes és la següent :

Les comarques amb més superfície total d'hortalisses (mapa nº 23) són:

Baix Ebre	14%
Maresme	11%
Segrià	10%
Montsià	9%
Baix Llobregat	8%
Baix Camp	6%
TOTAL	58%

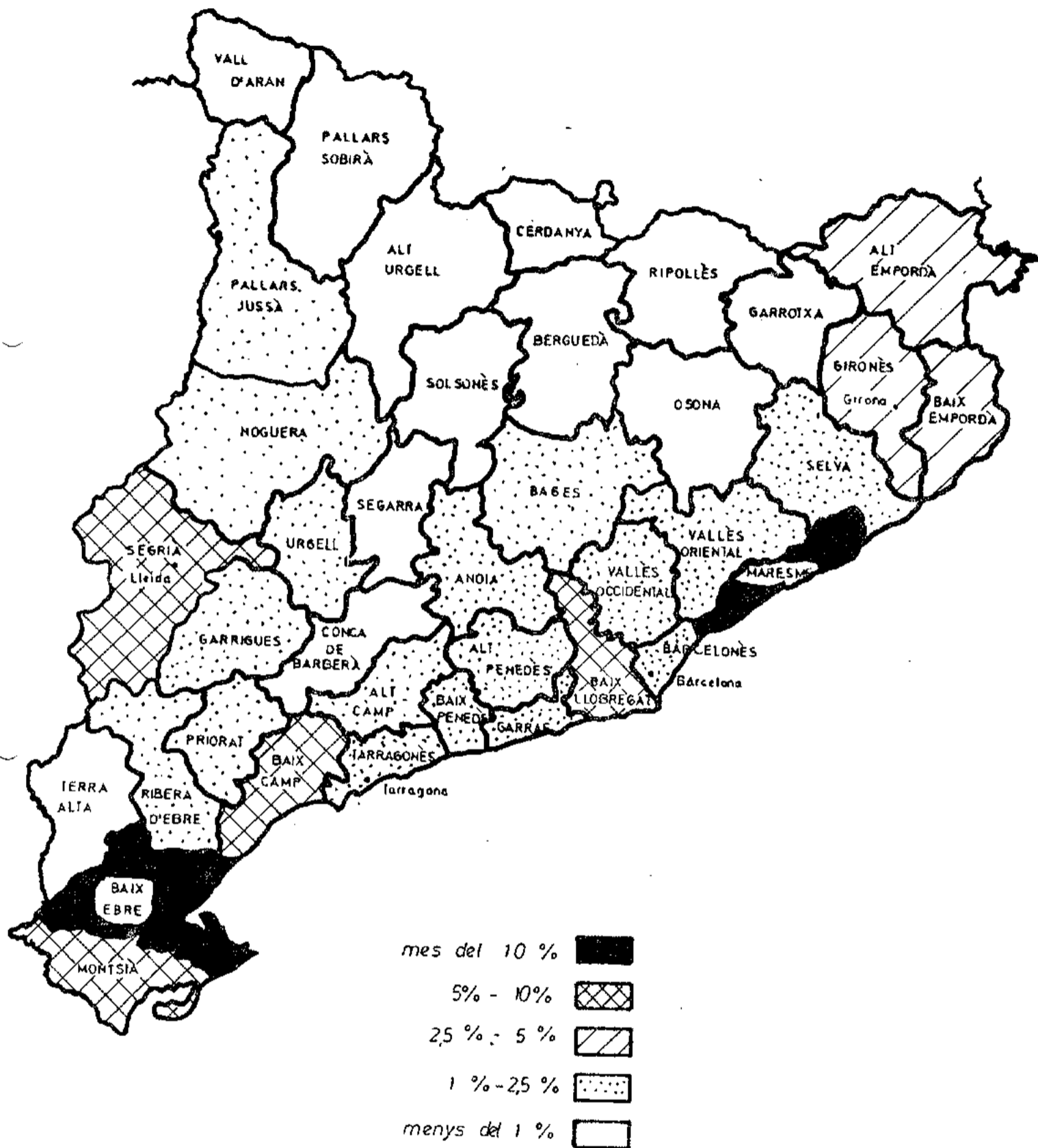
Les comarques amb més superfície de regadiu són :

Baix Ebre	16%
Maresme	12%
Segrià	11%
Montsià	10%
Baix Llobregat	8%
TOTAL	57%

I, finalment, les comarques amb més superfície de secà són :

Gironés	15%
Alt Penedés	12%
Baix Llobregat	9%
Baix Penedés	6%
Selva	5%
TOTAL	47%

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE D'HORTALISSES

CULTIUS LLENYOSOS

Fruiters

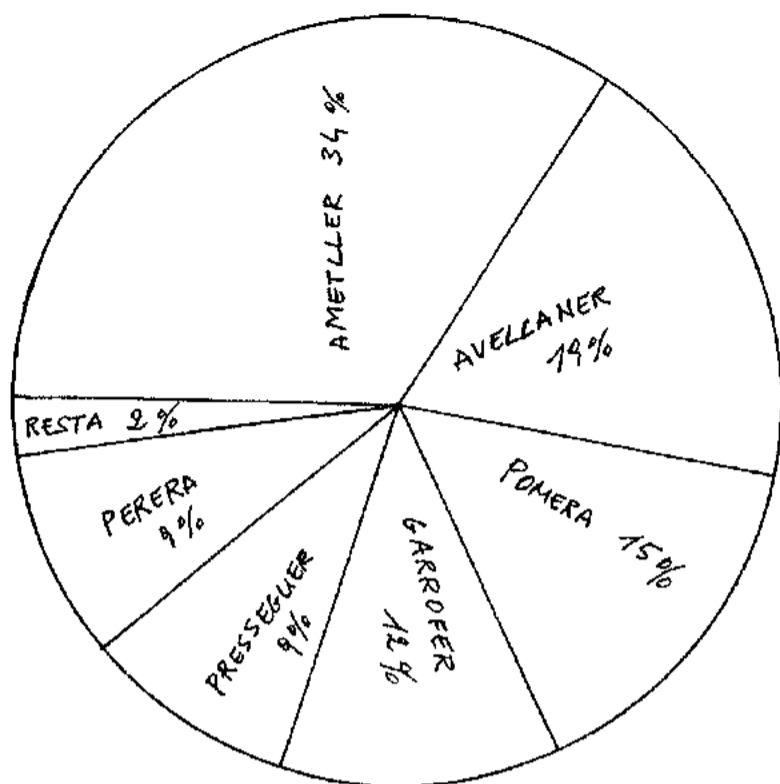
La superfície total destinada als fruiters és de 149.437 Hes. Un 63% d'aquesta superfície (94.609 Hes) és de secà, i un 37% (54.828 Hes) és de regadiu.

El fru ter més important, en termes d'extensió, és l'ametller amb 50.924 Hes. Segueixen l'avellaner (28.099 Hes), la pomera (22.296 Hes), el garrofer (17.956 Hes), el presseguer (13.872 Hes) i la perera (13.543 Hes). En darrer lloc, el cirerer i el guinder, amb 1.688 Hes.

En un tercer lloc de fruiters hom pot esmentar : el pruner (511 Hes), l'albercoquer (296 Hes), aguacate i kaki (105 Hes), figura (82 Hes), noguera (59 Hes) i codony (22 Hes).

Finalment, hi ha alguna hectàrea dedicada al nesprer, magraner, xirimoier, atzeroler...

Gràficament, la distribució de la superfície destinada als diferents fruiters és la següent :

La superfície de fruiters està bastant concentrada espacialment. En el Segrià es localitza gairebé la quarta part de la superfície total (un 22%). També són importants el Baix Camp (11%) i l'Alt Camp (7%), i les Garrigues (8%) (mapa nº 24).

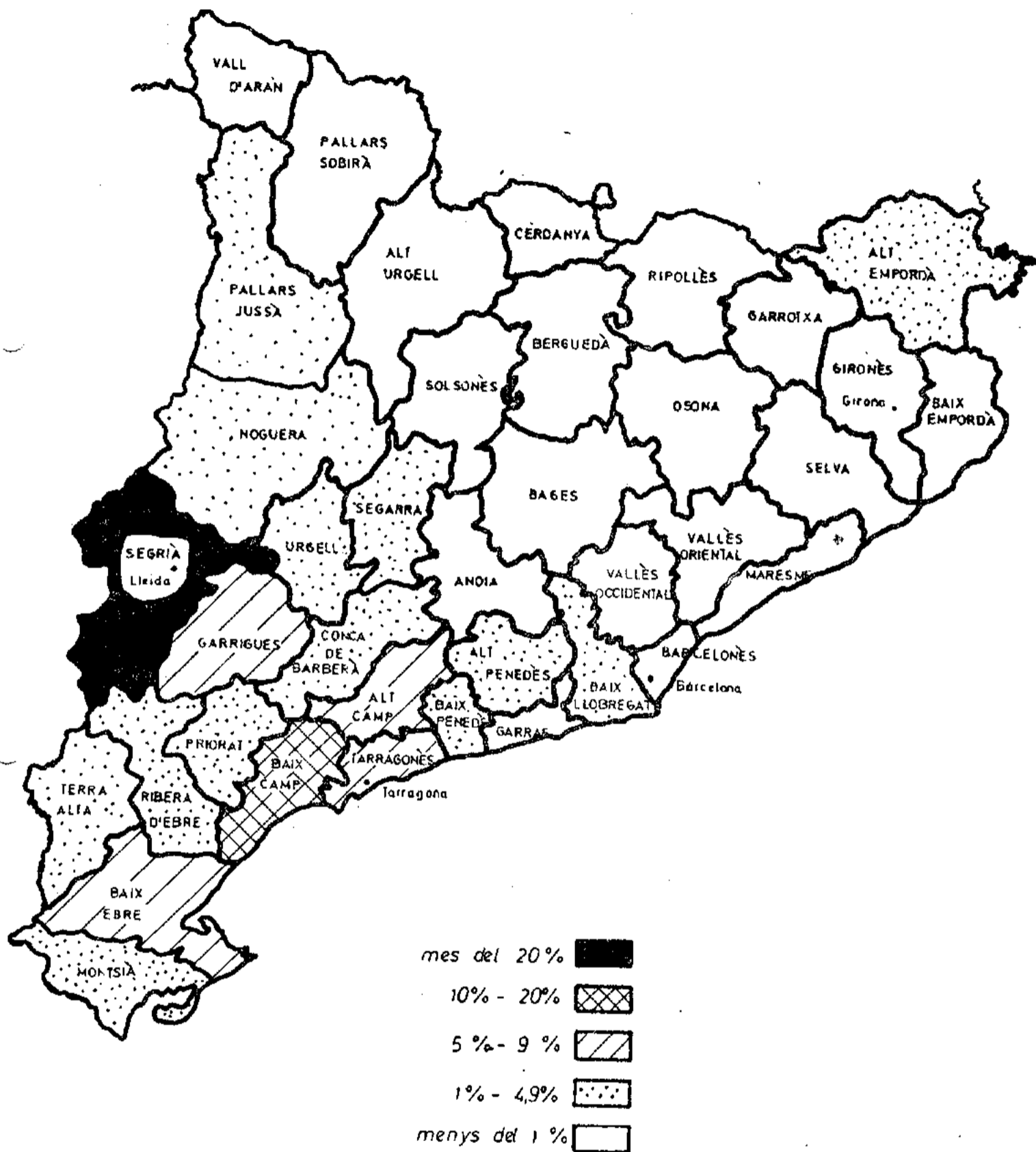
Aquesta concentració s'accentúa en el cas de la superfície de regadiu, que es distribueix com segueix :

Segrià	48%
Baix Camp	10%
Noguera	7%
Tarragonés	5%
Total	<u>70%</u>

La distribució de la superfície de fruiters en secà és molt més dispersa :

Baix Camp	12%
Garrigues	11%
Alt Camp	8%
Baix Ebre	8%
Segrià	8%
Terra Alta	7%
Tarragonés	6%
Ribera	6%
	<hr/>
Total	66%

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE DE FRUITERS

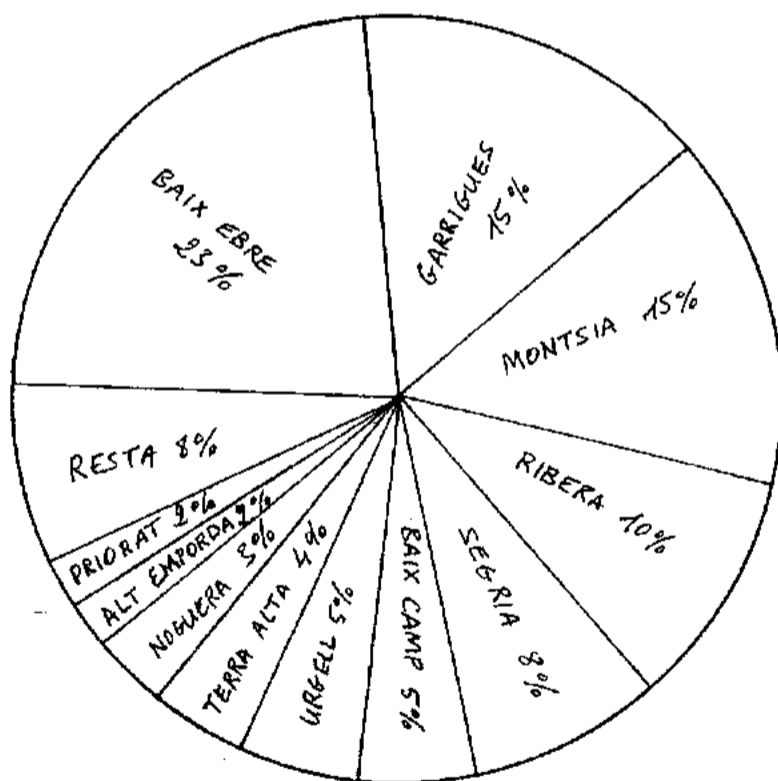

Olivera

La superfície total ocupada per aquest llenyós és de 134.657 Hes, el 98% de les quals són de secà.

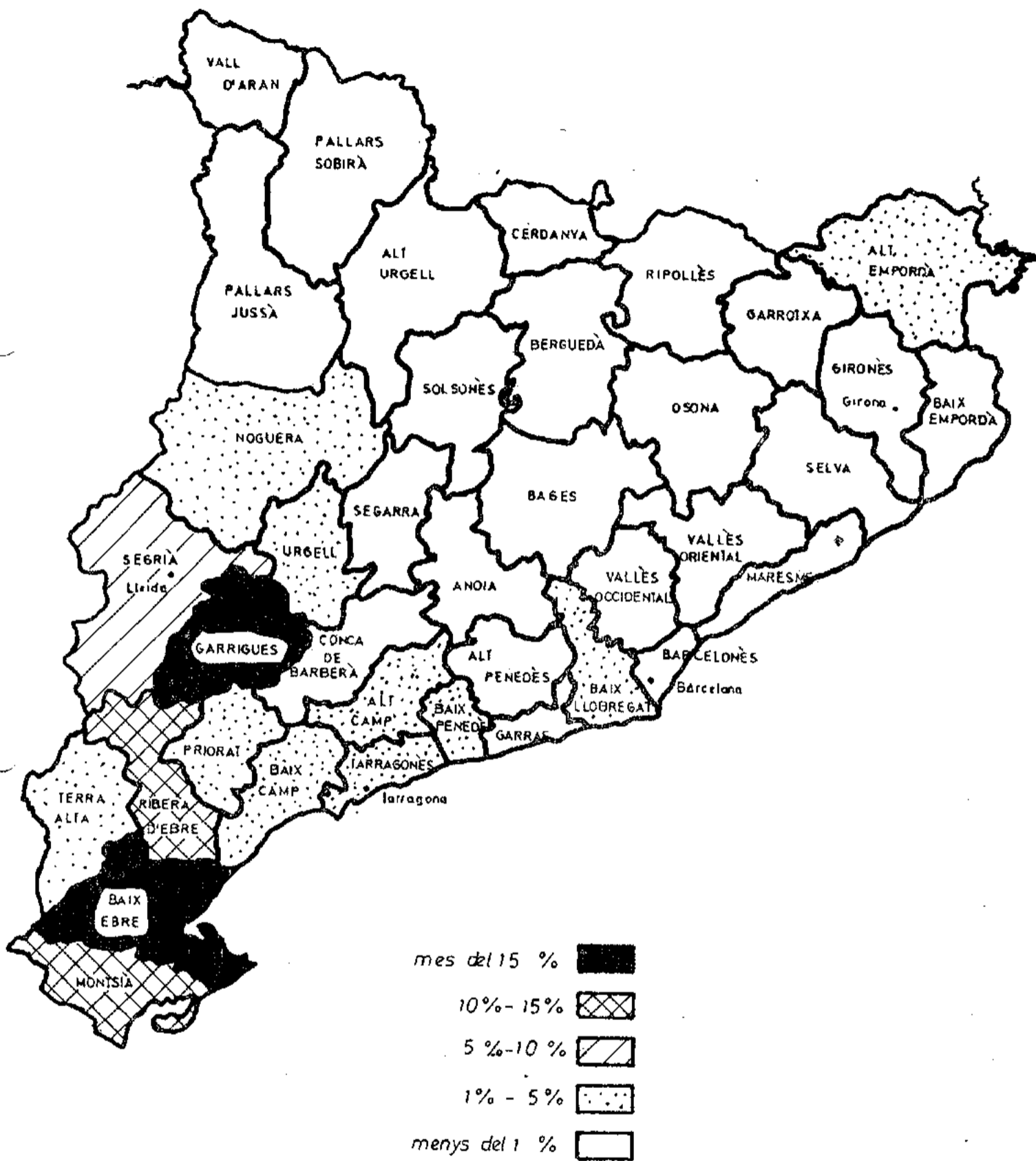
De fet dins d'aquest grup s'han inclòs, a més dels olivars d'oliva de taula i per a oli, altres llenyosos com : tàpera, canya vulgar, vimeterar, sùmac, morera i altres, que ocupen una superfície de 410 Hes, que venen a representar un 0,3% de la superfície d'oliverar.

La distribució gràfica de la superfície total d'oliverar (veure mapa nº 25) és la següent:

DISTRIBUCIO DE LA SUPERFICIE D'OLIVERES

Vinya

La superfície total de vinya a Catalunya és de 108.974 Hes, de les que el 99% són de secà.

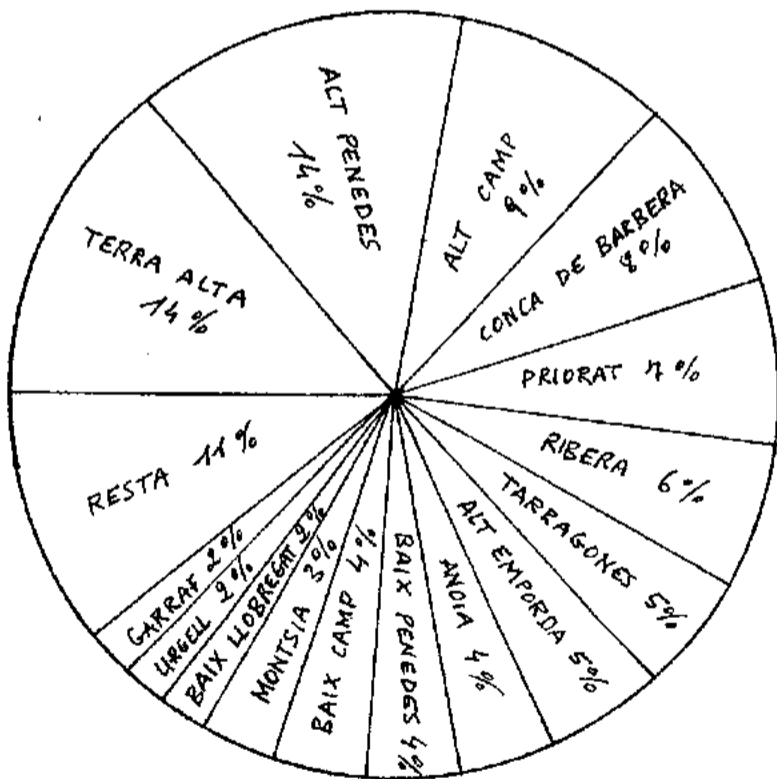
A la vegada, pràcticament tota aquesta extensió (un 98%, ó 107.056 Hes) és ocupada per la vinya de raïm per a ví.

La vinya de raïm de taula ocupa 1.907 Hes, i la vinya de raïm per panses, 11 Hes.

En cultiu associat hi han 2.047 Hes de vinya.

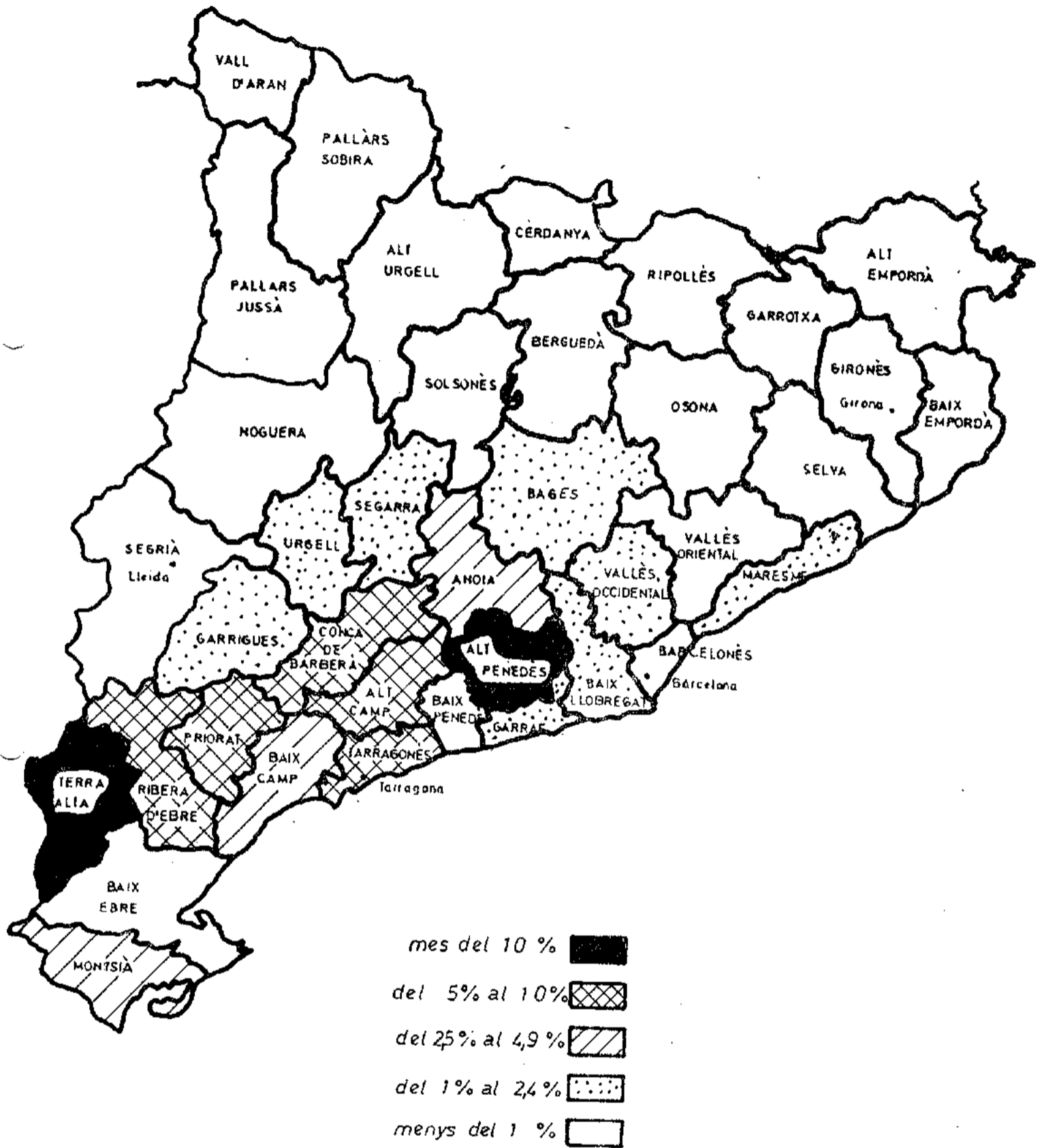
La vinya de regadiu, que representa un 1% de la superfície total de vinya (són 1.107 Hes), es localitza fonamentalment a la Ribera, Noguera i Segrià.

La distribució comarcal de la superfície total (mapa nº 26) és la que mostra el gràfic:

DISTRIBUCIÓ DE LA SUPERFÍCIE DE VINYA

(En percentatge)

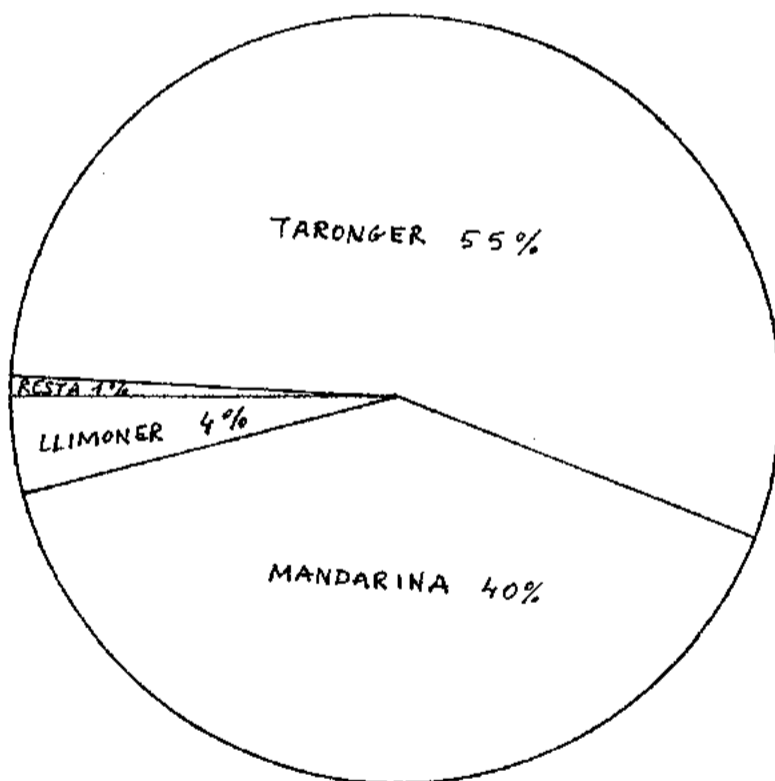
Cítrics

La superfície ocupada pels cítrics és de 3.422 Hes, pràcticament totes de regadiu (hi han tant sols 19 Hes de secà, que es reparteixen entre el Tarragonés, Maresme i Vallés Occidental).

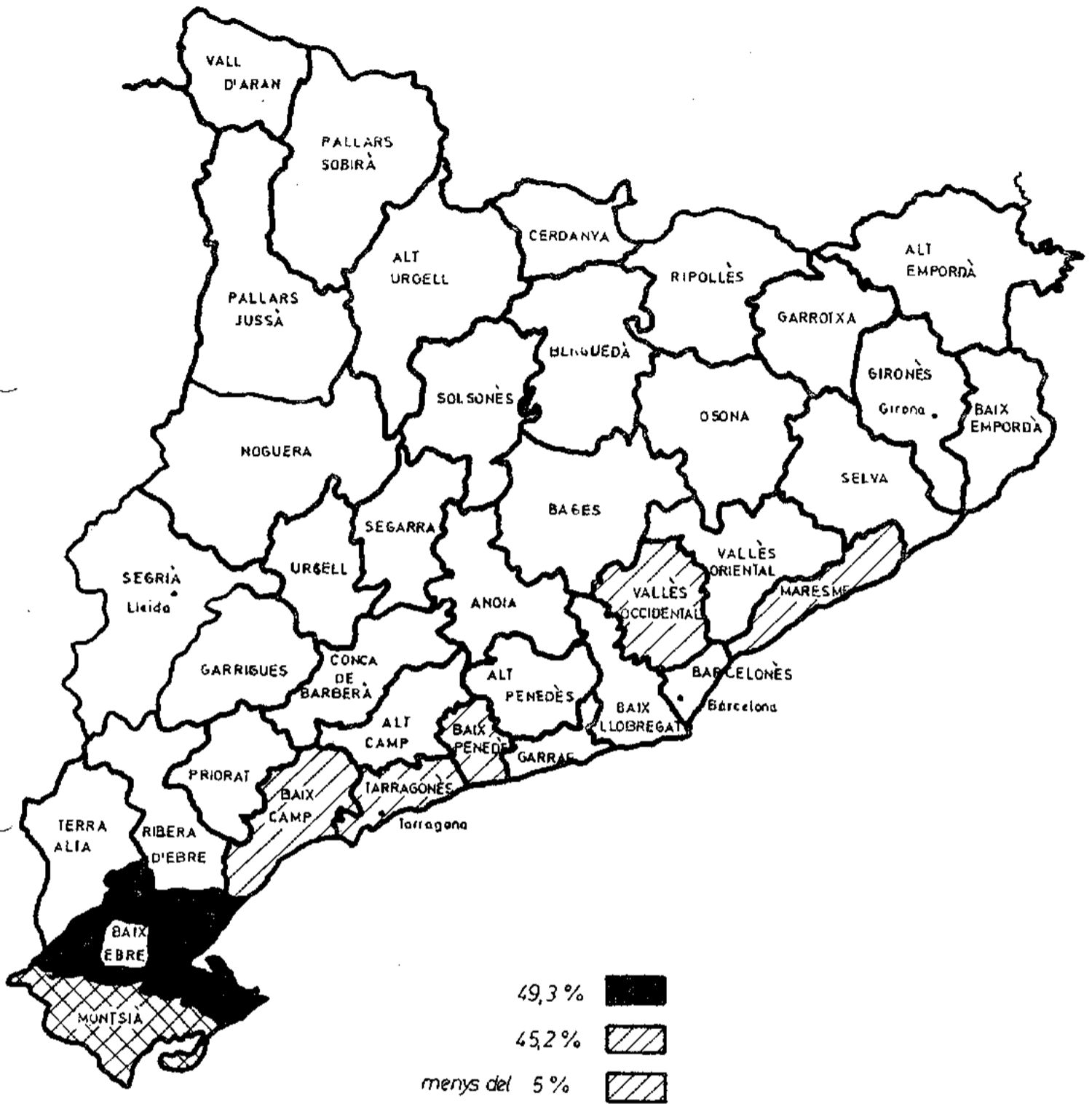
Els productes fonamentals són el taronger i la mandarina. Al llimoner s'hi dediquen 131 Hes, al llimoner dolç i altres, 24 Hes, al pomelo 9 Hes i al taronger agri 1 Ha.

Com ja s'ha vist en planes anteriors, aquest és el conreu més concentrat geogràficament : pràcticament total la superfície es localitza en el Baix Ebre (el 49%) i en el Montsià (el 45%). (Veure mapa nº 27).

La distribució de la superfície total segons els productes és la següent :

DISTRIBUCIO PERCENTUAL DE LA SUPERFICIE DE CULTIU DE CITRICS

QUADRE Nº 16 .- TOTAL SUPERFÍCIES DE CULTIU. 1976 (HES)

COMARCA	Cereals grà	Lleguminoses grà	Tubercles	Cultius industrials	Flors	Cultius farratges	Hortalisses	Frutrics	Fruters	Vinyes	Oliverars	TOTAL
Baix Llobregat	825	350	818	10	9	116	2.970	--	4.075	2.612	1.266	13.101
Barcelonés	26	31	155	--	16	52	545	--	92	18	10	945
Maresme	778	480	997	--	499	918	3.832	18	783	1.133	32	9.470
Vallés Occidental	4.802	382	596	--	1	1.967	823	5	861	1.449	284	11.170
Vallés Oriental	7.215	1.092	1.142	20	--	6.114	648	--	849	402	100	17.582
Alt Empordà	15.600	533	668	35	--	15.155	1.113	--	1.694	5.113	3.360	43.271
Baix Empordà	13.586	884	1.361	76	--	10.342	901	--	1.158	751	560	29.619
Garrotxa	4.946	269	344	55	--	4.668	238	--	81	4	5	10.610
Gironés	12.157	1.074	1.560	38	--	13.509	1.454	--	784	137	113	30.828
Selva	4.635	547	880	24	1	6.111	779	--	1.057	120	5	14.159
Alt Camp	1.825	168	392	12	--	61	671	--	10.480	10.151	1.883	25.643
Alt Penedés	6.466	504	568	8	7	510	841	--	2.199	15.117	604	26.824
Baix Penedés	690	261	250	--	--	200	486	3	2.250	4.342	1.312	9.794
Garraf	1.276	284	221	--	1	125	350	8	1.255	2.068	15	5.603
Tarragonés	246	83	198	--	1	56	494	27	8.288	5.549	1.352	16.294
Baix Camp	922	316	1.719	47	13	236	2.175	131	16.486	3.976	6.251	32.272
Conca de Barberà	10.781	284	271	10	--	96	283	--	1.771	8.449	471	22.416
Priorat	160	118	189	--	--	39	177	--	5.534	7.657	3.019	16.893
Ribera	308	129	377	--	4	174	799	5	6.826	6.664	13.987	29.273
Baix Ebre	15.233	307	870	1.275	7	575	5.100	1.683	8.245	784	30.621	64.700
Montsià	6.913	123	353	83	3	294	3.091	1.542	4.407	3.222	19.718	39.749

QUADRE Nº 16.- TOTAL SUPERFÍCIES DE CULTIU. 1976 (HES) (Continuació)

COMARCA	Cereals grà	Lleguminoses	Tubercles	Cultius industrials	Flors	Cultius farratges	Hortalisses	Cítrics	Fruïters	Vinyes	Oliverars	TOTAL
Terra Alta	919	111	251	1	--	66	301	--	7.032	15.166	4.698	28.545
Cerdanya	3.633	14	1.012	--	--	2.925	38	--	383	618	1.001	9.624
Osona	14.563	231	3.041	77	--	11.704	300	--	2	--	--	29.918
Ripollès	972	50	507	3	--	3.003	129	--	4	--	--	4.668
Anoia	18.260	448	606	2	13	709	360	--	1.232	4.827	767	27.224
Bages	13.816	733	871	29	22	3.270	588	--	598	1.607	534	22.068
Berguedà	5.972	68	633	8	--	2.001	103	--	17	5	--	8.807
Solsonés	11.178	85	1.323	--	--	2.694	73	--	10	--	--	15.363
Garrigues	14.356	113	172	37	--	1.171	480	--	12.601	1.668	20.711	51.318
Noguera	58.131	184	891	79	--	7.447	877	--	6.859	999	3.814	79.281
Segarra	36.357	139	246	--	--	681	127	--	2.286	1.144	990	41.970
Segrià	49.605	515	1.184	622	24	9.881	3.406	--	33.476	294	10.431	109.438
Urgell	40.311	228	413	107	--	4.066	756	--	3.517	2.526	6.066	57.990
Alt Urgell	1.182	28	706	--	--	2.125	188	--	243	17	46	4.535
Pallars Jussà	10.380	272	1.123	350	--	5.020	362	--	1.900	340	626	20.373
Pallars Sobirà	1.443	35	524	2	--	2.409	106	--	130	34	5	4.688
Vall d'Aran	108	37	155	1	--	255	16	--	2	--	--	574
TOTAL CATALUNYA	390.576	11.510	27.587	3.011	621	120.795	35.980	3.422	149.467	109.012	134.657	986.600

FONT :

QUADRE Nº 17.- SUPERFÍCIES DE CULTIU DE SECA. 1976 (Hes)

COMARCA	Cereals grà	Lleguminoses grà	Tubercles	Cultius industrial	Flors	Cultius farratgers	Hortalisses	Cítrics	Fruiters	Vinyes	Oliverars	TOTAL
Baix Llobregat	652	74	130	10	--	47	447	--	1.948	2.612	1.266	7.189
Barcelonés	7	2	5	--	1	1	1	--	92	18	10	137
Maresme	395	248	86	--	3	500	137	6	641	1.133	32	3.181
Vallés Occidental	4.277	245	128	--	--	1.381	120	5	771	1.449	284	8.660
Vallés Oriental	5.727	560	236	15	--	3.743	101	--	747	402	100	11.631
Alt Empordà	13.382	363	262	26	--	10.509	208	--	194	5.110	3.360	33.414
Baix Empordà	11.245	589	710	6	--	7.103	224	--	109	751	560	21.297
Garrotxa	4.946	267	327	55	--	4.645	212	--	58	4	5	10.519
Gironés	11.049	720	1.082	27	--	12.150	802	--	284	139	113	26.366
Selva	4.098	332	484	21	--	4.818	257	--	756	120	5	10.591
Alt Camp	1.805	111	69	12	--	14	28	--	7.932	10.142	1.883	21.996
Alt Penedés	6.426	451	418	6	7	436	631	--	1.920	15.108	604	26.007
Baix Penedés	690	245	187	--	--	181	304	--	2.199	4.342	1.312	9.460
Garraf	1.276	282	160	--	--	116	236	--	1.217	2.068	15	5.370
Tarragonés	198	27	8	--	--	1	13	8	5.391	5.549	1.352	12.547
Baix Camp	423	61	46	--	--	31	83	--	11.109	3.976	5.980	21.709
Conca de Barberà	10.726	152	101	5	--	69	119	--	1.713	8.434	461	21.780
Priorat	154	48	4	--	--	21	6	--	5.154	7.646	3.008	16.041
Ribera	199	26	9	--	--	9	42	--	5.297	5.981	13.109	24.672
Baix Ebre	82	50	44	--	--	11	84	--	7.559	783	30.562	39.175
Montsià	50	40	7	3	--	28	21	--	3.891	3.222	19.711	26.973

QUADRE Nº 17.- SUPERFÍCIES DE CULTIU DE SECA. 1976 (Hes) (Continuació)

COMARCA	Cereals grà	Lleguminoses grà	Tubercles	Cultius industrials	Flors	Cultius farratgers	Hortalisses	Cítrics	Fruiters	Vinyes	Oliverars	TOTAL
Terra Alta	884	91	136	1	--	27	155	--	6.975	15.163	4.697	28.129
Cerdanya	2.960	12	550	--	--	1.970	2	--	350	618	1.001	7.463
Osona	14.527	166	2.971	77	--	11.330	178	--	2	--	--	29.251
Ripollés	972	50	500	3	--	3.003	121	--	4	--	--	4.653
Anoia	18.250	396	249	2	--	695	130	--	1.185	4.827	767	26.501
Bages	13.352	541	432	22	12	2.944	179	--	569	1.607	534	20.192
Berguedà	5.947	68	611	8	--	1.948	43	--	11	5	--	8.641
Solsonés	11.178	84	1.322	--	--	2.694	70	--	10	--	--	15.358
Garrigues	6.453	18	19	--	--	23	6	--	10.482	1.666	20.656	39.323
Noguera	40.415	83	442	33	--	1.361	52	--	3.262	855	3.738	50.241
Segarra	36.209	139	124	--	--	634	23	--	1.708	1.144	988	40.969
Segrià	16.818	68	20	--	--	179	13	--	7.073	149	9.381	33.701
Urgell	26.522	110	110	2	--	524	74	--	2.082	2.464	6.066	37.954
Alt Urgell	1.179	18	584	--	--	1.454	20	--	22	16	46	3.339
Pallars Jussà	8.687	226	634	166	--	3.839	115	--	1.783	330	619	16.399
Pallars Sobirà	1.338	32	417	2	--	2.289	12	--	109	34	5	4.238
Vall d'Aran	108	37	155	1	--	255	11	--	--	--	--	567
TOTAL CATALUNYA	283.606	7.035	13.779	503	23	80.983	5.280	19	94.609	107.867	132.230	725.934

FONT :

QUADRE Nº 18.-SUPERFÍCIES DE CULTIU DE REGADIU. 1976 (Hes)

COMARCA	Cereals grà	Lleguminoses grà	Tubercles	Cultius industrials	Flors	Cultius faratges	Hortalisses	Cítrics	Fruiters	Vinyes	Oliverars	TOTAL
Baix Llobregat	143	273	688	--	9	119	2.523	--	2.127	--	--	5.912
Barcelonés	19	29	150	--	15	51	544	--	--	--	--	808
Maresme	383	232	911	--	496	418	3.695	12	142	--	--	6.289
Vallés Occidental	525	137	468	--	1	586	703	--	90	--	--	2.510
Vallés Oriental	1.488	532	906	5	--	2.371	547	--	102	--	--	5.951
Alt Empordà	2.218	170	406	9	--	4.646	905	--	1.500	3	--	9.857
Baix Empordà	2.341	295	651	70	--	3.239	677	--	1.049	--	--	8.322
Garrotxa	--	2	17	--	--	23	26	--	23	--	--	91
Gironés	1.108	354	478	11	--	1.359	652	--	500	--	--	4.462
Selva	537	215	396	3	1	1.293	522	--	301	--	--	3.268
Alt Camp	20	57	323	--	--	47	643	--	2.548	9	--	3.647
Alt Penedés	40	53	150	2	--	74	210	--	279	9	--	817
Baix Penedés	--	16	63	--	--	19	182	3	51	--	--	334
Garraf	--	2	61	--	1	9	114	8	38	--	--	233
Tarragonés	48	56	190	--	1	55	481	19	2.897	--	--	3.747
Baix Camp	499	255	1.673	47	13	205	2.092	131	5.377	--	271	10.563
Conca de Barberà	55	132	170	5	--	27	164	--	58	15	10	636
Priorat	6	70	185	--	--	18	171	--	380	11	11	852
Ribera	109	103	368	--	4	165	757	5	1.529	683	878	4.601
Baix Ebre	15.151	257	826	1.275	7	564	5.016	1.683	686	1	59	25.525
Montsià	6.863	83	346	80	3	266	3.070	1.542	516	--	7	12.776